ORBITOR

MIRCEA CĂRTĂRESCU s-a născut la 1 iunie 1956 în București. După terminarea liceului („Dimitrie Cantemir“ din Capitală), a devenit student la Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității din București, pe care a absolvit-o în 1980. Între 1980 și 1989 a fost profesor de română la o școală generală, apoi funcționar la Uniunea Scriitorilor și redactor la revista *Caiete critice*. Din 1991 este lector la catedra de Istoria literaturii române a Facultății de Litere din București.

A debutat în 1978, în *România literară*.

VERSURI: *Faruri, vitrine, fotografii*, Cartea Românească, 1980 — Premiul Uniunii Scriitorilor pe 1980; *Aer cu diamante* (volum colectiv), Litera, 1982; *Poeme de amor*, Cartea Românească, 1983; *Totul*, Cartea Românească, 1985; *Levantul*, Cartea Românească, 1990 — Premiul Uniunii Scriitorilor pe 1990; Humanitas, 1998; *Dragostea*, Humanitas, 1994, *Dublu CD*, Humanitas, 1998.

PROZĂ: *Desant '83* (volum colectiv), Cartea Românească, 1983; *Visul*, Cartea Românească, 1989 — Premiul Academiei Române pe 1989; în traducere franceză *Le Rêve*, Editions Climats, Paris, 1992 — nominalizată pentru Premiul Médicis și „Premiul pentru cea mai bună carte străină“ pe 1992; *Nostalgia*, ediție integrală a cărții *Visul*, Humanitas, 1993; *Travesti*, Humanitas, 1994 — Premiul Uniunii Scriitorilor și Premiul ASPRO pe 1994; *Orbitor*, Humanitas, 1996, Premiul ASPRO pe 1996; *Jurnal*, Humanitas, 2001.

ESEU: *Visul chimeric*, Litera, 1992; *Postmodernismul românesc*, Humanitas, 1999.

Cărțile lui Mircea Cărtărescu au fost traduse pînă în prezent în zece limbi.

C 27

MIRCEA CĂRTĂRESCU

ORBITOR

CORPUL

ROMAN

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta
IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE

81.255

BIBLIOTECA PUBLICĂ
„N. BĂLCESCU"
Sos. [illegible] nr. 88
— BUCUREŞTI —

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale
CĂRTĂRESCU, MIRCEA
Orbitor: corpul /
Mircea Cărtărescu – Bucureşti: Humanitas, 2002
440 p.: 20 cm

ISBN 973-50-0250-7

821.135.1-31

© HUMANITAS, 2002

ISBN 973-50-0250-7

Dar va zice cineva: „Cum înviază morții? Și cu ce trup vor veni?“

Nebun ce ești! Ce semeni tu, nu este adus la viață dacă nu moare mai întîi.

Și ce semeni, semeni nu trupul care va fi, ci doar un grăunte, fie de grîu, fie de altă sămînță.

Apoi Dumnezeu îi dă un trup, după cum voiește; și fiecărei sămînțe îi dă un trup al ei.

Nu orice trup este la fel; ci unul este trupul oamenilor, altul este trupul animalelor, altul al păsărilor, altul al peștilor.

Tot așa sînt trupuri cerești și trupuri pămîntești; dar una este slava celor cerești și alta a celor pămîntești.

Una este strălucirea soarelui și alta strălucirea lunii și alta strălucirea stelelor; chiar o stea se deosebește în strălucire de altă stea.

Așa este și învierea morților. Trupul este semănat în putrezire și înviază în neputrezire;

este semănat în necinste și înviază în slavă; este semănat în slăbiciune și înviază în putere;

este semănat trup natural și înviază trup duhovnicesc.

Sf. Pavel, *Întîia epistolă către corinteni*

Partea I

Nu mai trăiesc nimic cu adevărat, deși trăiesc cu o intensitate de care simplele senzații n-ar putea să dea seama. Degeaba deschid ochii, căci nu mai pot vedea. Degeaba încremenesc în fața ferestrei mele ovale, încercînd să prind sunete. E ca și cînd n-aș avea doar cîteva simțuri, ci miliarde, fiecare altfel, fiecare adaptat pentru alți stimuli: unul doar pentru forma cănii din care-mi beau cafeaua, altul pentru forma visului de azi-noapte. Un altul pentru șoapta teribilă din urechile mele, auzită distinct acum cîțiva ani, pe cînd stăteam, în pijama rufoasă, cu tălpile pe calorifer, în camera mea de pe Ștefan cel Mare. Nu mai percep modificări ale luminii, înălțimi ale sunetului, chimismul garoafei și al lăturilor, ci scene întregi, înghițite deodată de un simț virtual, deschis pe loc în centrul minții mele doar pentru *acea* scenă sticloasă și trecătoare ca un val de apă, reacționînd cu ea, modificînd-o, aplatizînd-o, invadînd-o ca o amibă și formînd împreună o altă realitate, străveche și imediată, iluminată de dor și obscurizată de stranietate. E ca și cînd tot ce mi se-ntîmplă, ca să poată să mi se-ntîmple, trebuie ca deja să mi se fi-ntîmplat, ca și cînd totul ar exista deja-n mine, dar nu umflat și întreg, ci pîndind, în foițe zbîrcite, rudimentare, strîns înfășurate unele-n altele acolo-n structurile creierului – dar și-n glandele și-n organele și-n crepusculul meu, și-n casele mele-n ruină –, așteptînd acolo o confirmare și-o hrană dinspre flacăra modulată a existenței, la rîndul ei neîmplinită și embrionară. Nu mai simt decît ce am mai simțit o dată, nu mai pot visa decît visele deja visate. Deschid ochii, dar nu pentru culoare și contururi, fiindcă lumina nu se mai sparge-n corpusculi ca să-mi străbată cristalinul și straturile străvezii ale retinei, ca să producă rodopsina în celulele în formă de con; imagini întregi vin deodată, sculptate în rodopsină și însoțite ca de o aură de franjuri de sunet și filamente de gusturi și de miresme, de îngheț și fierbințeală, de durere și milă, de răsucire a capului spre dreapta confirmată și contracarată de simțul cohlear. Vin cartiere întregi, cu timpul, spațiul și emoția lor, și mai ales cu gradul lor de realitate – căci pot fi adevărate sau visate, sau imaginate, sau transmise prin tijele inefabile care leagă viețile noastre de ale celor dinainte – vin buze și sexe, și tramvaie alunecînd pe șine în ierni cu zăpadă murdară, vine mama să-mi aducă din cînd în cînd de mîncare, vine uneori Herman. Nu aș putea percepe nimic din toate acestea de nu s-ar reface, altfel, în mintea mea (lumea mea), de nu ar deschide mugurii oculari de acolo, de nu mi-aș spune în fiecare clipă a vieții mele: „am mai trăit asta o dată, am mai fost acolo“, așa cum nu poți vedea lumina dacă lumina n-a fost deja în zona occipitală a vieții tale, formînd acolo simțul pentru lumină. De aceea viața mea e deja trăită și cartea mea e deja scrisă, căci trecutul e totul, iar viitorul nimic.

N-aș putea susține nicicum arhitectura strivitoare a vieții mele dacă eu însumi, întreg, n-aș fi un organ de simț pentru ea. Și, așa cum ochiul nu poate primi și-nțelege nimic altceva decît pura lumină, căci e sculptat de lumină în osul poros al țestei mele, și cum nimic altceva pe lume nu mai poate primi și-nțelege lumina, la fel pachetul compact de foițe și membrane al corpului meu, cu anatomia și melancolia înfășurărilor lui, cu structura lui tridimensională, greu de-nțeles ca a unei aldehide, e un singur, mare, unic organ de simț excitat numai de viața mea, de această energie ce nu-i nici lumină, nici sunet, nici miros, gust, senzații tactile, nici kinestezice și nici sfîrtecare de țesuturi. Nimic, niciodată, nu mi-ar putea recepta altfel viața, ea ar călători în inexprimabil ca bilioane de alți stimuli cu care nimeni n-are ce face, ca lumina în universurile fără globi oculari și ca frigul în lumile fără epiderme. Sînt un singur mare organ de simț, deschis asemeni crinilor de mare, filtrînd prin carnea albă a nervilor mei turbioanele acestei unice vieți, unice mări ce mă hrănește și mă conține. Un singur analizator, o singură celulă senzuală, lucidă, primind mereu vîntul solar al vieții mele, cu franjele ei capricioase de auroră polară, cu amurgurile ei întortocheate și zorii ei orbitori, ce pătrund printre pielițe străvezii, îmi iluminează rinichii și glandele salivare, îmi desenează cu fluor și arsen scheletul și-mi vopsesc în mercur intestinele. Mă modifică, produc devieri chimice, amintiri și reflexe, imagini și sunete, eliberează hormoni și vise și lifturi și nopți și fețe monstruoase, nemaivăzute vreodată, și tot fluxul ăsta organic și psihic și tragic și etic și muzical e trimis mai departe, prin fontanelă, pe căile ascendente ale Dumnezeirii, prin sinapse mistice și axoni angelici către chiasmul optic al minții ce ne cuprinde și de acolo-n talamusul karmei și-n proiecțiile către arii senzoriale în care sfinții și judecătorii stau în mănunchiuri, cu cercuri aurii în jurul țestelor transparente, scoțînd limbi de flacără și cianură, măsurînd, cîntărind, împărțind. Schimbată în coduri și în simboluri, în balete alegorice, viața mea se întinde, diformă, pe țeasta Dumnezeirii, o tutelează ca un curcubeu, ca un homuncul electric, cu degete uriașe, cu mii de articulații, cu buze de saxofonist, dar cu un corp minuscul de viermișor atîrnat de un fir de mătase. Căci Dumnezeirea e un creier enorm, o meduză solemnă cu miliarde de simțuri, alunecînd în noaptea abisală, slab luminată de baterii de lumină albastră. Cupola ei pulsează ușor și transparența ei e doar dragoste aurie. O mare meduză care gîndește. O gîndire care gîndește, dar nu în termenii gîndirii, ci ai nimicului abisal care o-nconjoară, de parcă întreaga catedrală pulsatilă, mai mare și mai ornată și mai complexă decît puterea gîndirii de a o gîndi, mai aurie decît puterea iubirii de a se iubi pe ea însăși, în fine mai puternică decît însăși puterea, mai imperioasă decît însăși voința, n-ar fi decît un minuscul defect al nimicului dimprejur, o imperfecțiune a morții fără cusur ce umple tot vidul, o cavitate cu neputință de localizat în stînca nopții fără sfîrșit. La rîndul ei un accident al hiper-nimicului, al ultra-vidului, al morții la puterea morții și-al alefului la puterea alef. Așa încît pînă la urmă nici Dumnezeirea nu-i altceva decît un fantastic organ de simț deschis în cristalul neantului, la rîndul lui organ de simț pentru un neant mai ascuns. Pliuri în pliuri, ca un trandafir, ca o vulvă.

Eu, în acest timp, îmi filtrez viața. O înghit, o beau, o văd, o miros, o mușc, o trăiesc, o urăsc, o posed. Vierme cu patru compartimente simetrice, îmi transform viața-n impulsuri codificate și-o transmit ierarhic, mai sus. Țeasta și toracele dau seama de paradis, se colorează ca hîrtia de turnesol cînd se moaie-n beatitudine. Gîndesc, respir și-mi împing sîngele gazos prin artere. E triunghiul fericirii mele, e piramida umanității mele și-i corul meu de îngeri cîntînd pe vastul covor de nervi și mușchi al diafragmei. Cînd sînt fericit gîndesc, respir și-mi bate inima. Sînt funcțiile păsării, sînt aripi desfăcute peste țeasta de diamant. Sînt trei ochi limpezi și-albaștri deschiși pe aripi de fluture. Dac-aș fi doar atît: creier, inimă și plămîni, aș fi zeu, căci zeii n-au viscere mocirloase. Aș fi ca o navă spațială înaintînd printr-un jet de aer și sînge, propulsîndu-și pilotul cerebral printre stele. Iar el, homunculul, în costum sidefiu de mielină, ar manevra pe corpul lui însuși ca pe-un tablou de comandă sofisticat, cu încrengături de milioane de degete alergînd peste miliardele de firișoare și pori ale trupului său gînditor. Și toată nava ar fi plină de lichid cefalo-rahidian licărind ca un aur lichid, și-n țeasta pilotului monstruos de frumos un alt homuncul ar baleta pe propriul trup cu zeci de mii de degete ca firele de păianjen, și-n țeasta lui un alt homuncul ar levita în lichid auriu. Și trupul celui mai mare ar fi mereu cosmosul celui mai mic, și lumea și noaptea și Dumnezeu ar fi doar cosmosuri împachetate unele-n altele, separate prin pereți tot mai subțiri de oase ale țestei, țeste în țeste în țeste în țeste...

Dar nu sînt doar înger, sînt și un demon îngrozitor și grotesc, pîndind ca o tarantulă păroasă sub diafragmă. Aici am intestinele și rinichii, iar sub ele, în punga lor roșiatică și zbîrcită, ouăle stranii care gîndesc timpul. Și tubul prin care, înjumătățit și redus la un vibrion visător, călătoresc spre burta unui alt univers. Aici mă înfund în abjecție, înaintînd în jos printr-un jet de urină și spermă. Aici respir focul de sulf al infernului. Și după cum, propulsată de inimă și plămîni, de aer și apă sărată, țeasta mea, adăpostind creierul, navighează prin întrolocatele universuri, focul din scrot și pămîntul din mațe împing spermiile prin timpul ce despică spațiul, transversal, formînd cu el o cruce de cuarț imponderabil. Și iată infernul: trupuri goale de bărbați și femei, îmbinîndu-se unul cu altul în gemete și convulsii, ieșind unul din altul la nesfîrșit, sfîrtecîndu-și uterele și vaginele, umplîndu-și corpii erectili cu lubrifianți și cu sînge, îmbătrînind, fleșcăindu-se, putrezind, dar eliberînd mereu din ele ovule și spermii, capsule ucigașe iluminînd asemeni fotonilor gura senzuală a altor femei, pulpele păroase ale altor bărbați, părinți și copii și părinți și copii lăsînd în urmă putreziciunea organelor disipate, a oaselor topindu-se-ncet în sicrie din același cuarț orbitor. Burți cuprinzînd burți în care sînt burți, de parcă toate mamele și fiicele ar fi-nchise una într-alta, într-un șir nesfîrșit de gravide, alternanță eternă de pereți uterini și de fetuși gravizi cu alți fetuși, utere-n utere-n utere-n utere...

Și iată că meduza cerească nu e doar creier și nu-i doar gîndire, e sex și dragoste-n același timp, și nu prin fuziunea de principii și cărnuri, ci prin identitatea lor esențială, căci la extrem, în extremele cămărilor de bură, hipercreierul, care e spațiul, nu-i decît hipersexul, care e timpul. Iar hiperspațiul, care-i gîndirea, nu-i decît hipertimpul, care e dragostea. Iar hipergîndirea, care e totul, nu-i decît hiperiubirea, care-i nimic. Iar totul-nimic, insesizabil, inevitabil, inalterabil, e chiar viața mea, pe care-o receptez cu organul de simț al corpului meu, în apa căreia flutur și pîlpîi, pe care-o inventez pe măsură ce ea însăși mă inventează, pînă cînd ea se densifică iar eu mă rarefiez și formăm împreună un complex viață-trup în care nu se mai știe cine pe cine creează și sabotează. Căci matrița organelor mele imprimă vieții mele o formă codificată, singura pe care o poate-nțelege substanța ta cenușie. Prin ea îți trimit mirosul părului meu și gustul buzelor mele. Culoarea ochilor mei și duritatea unghiilor mele. Le ai pe toate în acest mare cod unic, în acest codex, în această carte ilizibilă, această carte.

Acum, că a rămas singur în picioare în mijlocul deșertului atomic de fiare strîmbe, moloz și ziare boțite aruncate peste fecale vechi, blocul de pe Uranus, unde stau de peste trei ani – și unde, pe masa mea, se ridică acum un alt bloc, de foi scrise cu pixul – își arată mai bine gloria și turpitudinea. Penis priapic, grozav de dureros, al celui mai trist oraș din lume, blocul meu a rezistat demolărilor și, pînă la mamutul congelat al Casei Poporului din zare (și ocupînd aproape toată zarea), e singura clădire care veghează, singurul obiect vertical într-un loc unde nu a rămas piatră pe piatră. Cînd ies diminețile să-mi iau pîine și lapte mă afund pînă la glezne în praful în care s-au prefăcut fostele case negustorești și tihnite ale cartierului. De cînd s-a schimbat lumina și turbioanele de vînt cald ale primăverii au început să lingă zidurile, casele s-au golit de locatari și de mobile, geamurile s-au făcut țăndări, lemnul cercevelelor a putrezit și frumoasele, tandrele, ciudatele, voluptuoasele, atrocele, spectralele triburi de ipsos ale gorgonelor și atlașilor ce sprijineau balconașele de fier forjat, femei estropiate, bărbați mutilați, spoiți otova cu aceeași tencuială roză, s-au fărîmițat în șuierul fulgerător al alternanței zi-noapte-zi-noapte. Pereții exteriori ai vilișoarelor și caselor masive, clădite de cine știe ce arhitecți paranoici la-nceputul secolului, au rămas subțiri ca hîrtia, făinoși și acoperiți de ochii ficși ai lunetelor în afară, de tapete întunecate, cu floricele vernil și aurii înăuntru, iluminate din cînd în cînd de amurgul ce pătrundea prin cîte-o fereastră cu violența unei deflorări și-și așeza pata de purpură lichidă, perfect dreptunghiulară, pe peretele opus. Atunci, acolo, în pata înflăcărată (pe cînd tot restul încăperii țiuitor de goale rămînea întunecat ca zmoala) floricelele din tapet își desfăceau cupulele transparente, nesănătoase, devitalizate ca lujerii de cartof ținut în beznă, dar străbătute de capilare pline de sînge, se agitau infinitezimal, ca împinse în sus și-n jos de un fluid gros și nevăzut, lingeau lubric pîntecul cîte unui păianjen care, alunecînd pe firul lui scînteietor, de asemeni de purpură, cu picioarele întinse extatic, culegea în cădere nectarul negru, gîlgîitor, din acele guri, acele faringe căscate-n amurg și, ajuns pe podea, fugea dezordonat de la un colț la altul pînă se topea-n întuneric. De cîte ori, dimineața, foarte devreme, pe un timp roșu, sau cînd apusul, mai întîi galben murdar, înnobilat de unghia aproape nevăzută a lunii, apoi trandafiriu năclăit de albastru și-n cele din urmă de purpură dumnezeiască, umplea vidul dintre casele acelea spectrale, de cîte ori, coborînd cu liftul străvechi pînă la rădăcina viguroasă a blocului, nu mă grăbeam către pîlcurile de vile abandonate, cu cioburile de geam încă rămase-n rama ferestrelor arzînd dement, ca să ajung la timp, în acel moment în care lumea se derealizează cu desăvîrșire și-n care casele galbene, delabrate, se descuamează foiță cu foiță ca să rămînă (fiecare altfel, cu altfel de colonițe, șarpante și balustrade, alte scări răsucite dînd spre terase imposibile, uși oarbe, turnulețe decorative) la fel de imateriale ca și cînd ar fi fost visate, la fel de iluzorii ca pictate de un vechi maestru al perspectivei. Cîini galbeni, cu pielea pergamentoasă și ochi de om transplantați în țigva lor îngustă de cîine, se ridicau cu greu din culcușuri și fluturau grațios pe lîngă mine. Molii cu ochi la fel de omenești absorbeau amurgul în penele lor dese atît de rapid, încît în jurul lor aerul devenea azuriu, ca-n miezul zilei. Deschideam cîte-o portiță de metal strîmb și rămîneam o clipă față-n față cu marea ruină din curtea părăginită. Nimic, nimic pe lumea asta sau în pulberea de lumi locuite din depărtare nu e mai singur ca o casă-n ruine. Dezolarea, pe lîngă ea, e un copil al speranței. Tristețea, pe lîngă ea, e beatitudine, iar liniștea – fanfară dezmățată de alămuri. Față-n față cu casa de cărămizi subțiri ca unghia, la fel de străvezii, învelită în praf de moloz, rodind plante monstruoase în toate crăpăturile, cu un balcon de fier forjat la singurul etaj, dantelat ca un portjartier de mătase neagră, cu o lădiță de lemn în care se usucă un leandru plin de păduchi, ochi în ochi cu acel craniu enorm în care o dată a fost memorie și voință, spart însă acum și cu resturi de scalp mucegăit, așteptam din clipă-n clipă să fiu luat în posesie, să fiu *eu* cel văzut cu ochii oberlichturilor, cel urmărit cu o curiozitate și-o pasiune de fetișist: o vietate măruntă în fața unui mare portal de amurg. Și deveneam cu adevărat obiectul erotic și metafizic al marii himere din fața mea. Dar autismul ei era total și doza de crepuscul injectată sub pielea ei – letală, așa că pătrundeam, deschizînd lame adînci de lumină rubinie, în fanta dintre aripile clădirii, glisam pe dușumele vopsite-n chihlimbar, mă lipeam de peretele încins la roșu de soarele pătrunzînd prin fereastră. Mă afundam în forfota de flori palide, crescute din podele și împinse-n sus, hipnotic, de curenți nevăzuți. Mă lăsam scăldat de amurg, incendiat de amurg. Mă lăsam distrus de amurg, emaciat de amurg. Mă resorbeam în peretele fluorescent, absorbit de ceșcuțele transparente de pe tapet, mă răspîndeam în pereții de hîrtie ai casei, o posedam în întregime, o închideam în mintea mea în formă de casă-n ruine. Iar cînd ajungeam în fața unei buretoase mobile cu oglindă, mai grea ca plumbul, ce nu putuse fi transportată, îmi priveam fața în pictura decolorată din adînc, în care mă vedeam sculptat într-un singur bloc de purpură, avînd în spate camera uriașă, neagră ca zmoala. Mă priveam în ochi în azotatul de argint care-mi desena fața cu dexteritatea celui mai enigmatic pictor din lume. Fața subțire, ca de sidef, cu trăsături ușor asimetrice, cu ochiul stîng întunecat de o veche pareză, dar cu dreptul sticlind ca o boabă de rouă, atît de omenesc și de cald... Gura senzuală și tristă, mustața fibroasă, căpruie, vițe negre de păr crescute dezordonat, rareori pieptănate, împîslindu-se-n pîsla compactă de întuneric din jur. În fața oglinzii, fluturînd în lichidul uleios ce umplea salonul pîn-la tavan și-n care plantele din tapet unduiau ritmic toate-ntr-o parte și apoi, brusc, ca pieptănate de un pieptăn de apă, în partea cealaltă, îmi pierdeam uneori cunoștința și apoi, cînd îmi reveneam, mă-ntrebam unde fusesem în acea clipă de absență. Făcuse oare-n acel moment conștiința mea un fel de pliu, o cută, un cuib de rîndunică thomian? Se adîncea deodată în țeasta mea casa-n ruine și eu însumi în mijlocul ei, în fața oglinzii din mobila străveche?

Mă găseam deodată în centrul minții mele, ochi în ochi cu un frate tăcut? Era acela singurul loc de pe lume în care ne puteam încă vorbi și atinge? Apoi cuta se netezea și creierul meu eviscerat mă pompa iarăși afară, în puerila, jalnica iluzie a realității. Mă dezmeticeam și deja amurgul vira către noapte. Mai umblam o vreme prin cartierul de vile stranii, fiecare altfel, fiecare cu alte popoare de ipsos între ferestre, mai mîngîind pe țeastă cățele galbene, cu ochi de om și șiruri de țîțe sub burtă, și mă pierdeam pe drumul umbrit de duzi care mă ducea, printre bălării și carcase de vechi mașini de spălat, spre blocul meu falic și inutil. Mă-mpiedicam în curele de transmisie din pînză cauciucată, luam în picioare prezervative rîncede, mă opream minute-n șir să citesc compuneri scrise strîmb în caiete de școală, scorojite de intemperii, și alte minute ca să citesc alte litere ciudate: mațele sleite curgînd din burta unei pisici moarte, cu dinții rînjiți. Cioburi de sticlă prezervau în carnea lor de meduză eșantioane de înserare, mici focuri albăstrii, triunghiulare văpăi indigo. Le culegeam uneori și, mai tîrziu, pe masa mea de lucru, le aranjam în șiruri evolutive, ridicîndu-l pe primul ca să văd în el o lumină larvară, acel azur nediferențiat de la ora unsprezece a lunii martie, indolent și moale ca o femelă de păduche lînos, apoi al doilea, cu lumina deja structurată, cu foițele embrionare invaginate, cu canalul neural deja vizibil – era amiaza puternică de iunie –, al treilea, al patrulea, al cincilea, în care lumina își repeta filogenia, în care-i creșteau branhii și organe apoi resorbite, specifice altor după-amieze, din cretacic și miocen, pînă la ultimul ciob, cu lumina umană, adevărata lumină permisă ochilor noștri. Țineam mult în dreptul ferestrei acel ciob albăstriu, dar plin ca o fiolă cu purpură. În ea, nu mai înalt decît degetul mic, dar cu fiecare rid, por și aluniță vizibile pe pielea lui ca sub o lupă puternică, locuia un homuncul tăcut, cu fața, pieptul și membrele de pură lumină. Era lumina chihlimbarie, cu o tentă, totuși, de venin de crotal, a sfîrșitului de noiembrie, puțin înainte de a se întuneca brusc și de a începe o ploaie posomorîtă. Ochii de lumină ai copilului din cristal nu vedeau, tăietura lor puțin asiatică nu capta simulacrele, subțiri ca pînza de păianjen, cojite de pe lucruri și călătorind prin văzduh către ei. Ei percepeau direct obiectele și vîntul dintre ele. Era motivul pentru care micul prinț nu suferea de urît și melancolie. Cînd ajungeam la capătul șirului de cioburi colțuroase și barbare ce închideau în ele toate ipostazele luminii pămîntești, scoteam din buzunar o bilă de sticlă, cea pe care-o găsisem, în grosimea timpului, dezghiocînd coaja verde, țepoasă, a unei castane. O așezam la extremitatea dreaptă a șirului, aproape de muchia mesei, apoi o ridicam între degete ca să pot privi în focarul ei lumina nepămîntească, revelația, iluminarea, extaza, aura epileptică, poezia, cocaina, orgasmul, intuiția, somnul R.E.M., viziunea și viziunea viziunilor, efectul kirilian și fractalii săi tot mai puri, acea lumină pe lîngă care lumina noastră e pămînt negru și plumb. Apropiam ușor bila de fața mea pînă cînd ea, de mărimea globilor ochilor mei, forma un triunghi cu ei, trei ochi, doi de carne, unul de sticlă, ce se priveau într-un circuit de suveică pînă cînd ochii mei înșiși deveneau de sticlă strălucitoare, priviți atent, dar impersonal, de un glob ocular viu, suspendat în aer, cu mușchi periorbiculari, cornee gălbui-sidefie, străbătută de vinișoare, iris cafeniu și pupilă dilatată de penumbră. După o vreme globul se vitrifica la loc și ochii mei reîncepeau să vadă. Atunci îmi plimbam bila pe brațul meu gol, privindu-mi prin ea firele de păr și solzii epidermei, deodată dilatate ca un peisaj împădurit. O rostogoleam, înghețată, pe sub cămașă, pe toracele costeliv, o simțeam pe sfîrcurile pieptului, o opream, apăsînd-o un pic, în scobitura buricului. Impregnată oarecum, deși atît de incoruptibilă, de mirosul pielii mele, o plimbam în cele din urmă peste paginile manuscrisului meu pufos și interminabil, citind cuvinte lățite brusc, trapezoidal, în bulbucul de cuarț ce lăsa alături un mic și intens punct de lumină. În amurgul adînc, foile erau pielițe, aidoma celor pe care mama le scotea cu cuțitul cînd tăia carnea, sau ca bășica sidefie de pește. Bila se plimba peste pielițe umede, pline de capilare. Sub sfera grea, transparentă, literele formate cu pixul se dilatau într-atît, că prin tubușoarele lor albastre se putea vedea circulația sîngelui. Glande sudoripare, terminații nervoase libere și organe ale lui Pacini, grăsime dermică și melanină (formînd din loc în loc alunițe, uneori chiar și negi) se revelau printre litere la trecerea bilei, ca să se resoarbă apoi în foaia poroasă de manuscris. Ce era cartea mea ? Un trandafir cu sute – deja – de petale ? O perlă căreia-i adăugam strat peste strat de sidef? Nu citeam niciodată din urmă, niciodată nu tulburam ordinea foilor, direcționate ireversibil de săgeata timpului. Să-ndepărtez ultima pagină scrisă și s-o recitesc pe penultima ar fi echivalat cu o sadică jupuire, ar fi produs suferințe insuportabile manuscrisului meu. Căci doar ultima pagină era cu adevărat epidermă. Celelalte, deși fiecare trecuse la rîndul ei prin acest stadiu, degeneraseră, se dizolvaseră-n teanc, restructurîndu-l mereu, pînă cînd teancul n-a mai fost – și nu mai este – un foietaj, ci un animal compact de substanță hialină, cu pielea acoperită de desene de camuflaj. Nu scriu o carte, ci cresc un embrion în uterul trist al țestei și-al camerei și-al lumii mele.

Dar asta a fost cu luni în urmă, pe cînd ruinele cartierului erau încă-n picioare și vagabonzii, dați afară de prin metrou, puteau încă să se ghemuiască în cîte-o încăpere c-un perete prăbușit. Iarna i-a gonit însă și de-acolo. Peste iarnă pereții patetici, cu oberlichturi rotunde și decorații Jugendstil, s-au mîncat de tot și fecalele vagabonzilor au dispărut sub zăpadă. Primăvara au venit noroaiele, mirosul de nuia crudă a duzilor și excavatoarele. Priveam de pe fereastra ovală a mansardei mele cum, încetul cu încetul, ca într-un joc cu mașini miniaturale, insecte de metal galben și portocaliu, cu cilindri hidraulici murdari și cupe jupuite pînă la fierul gol, dau jos zidurile, scot fundațiile, strîmbă gardurile și le smulg din pămînt, încărcînd totul în basculante și lăsînd în urmă teren viran, mocirlos, brăzdat de urmele șenilelor. Noaptea se lucra în lumina devastatoare a farurilor. Coboram uneori și, cu toate că noroiul îmi depășea marginea de sus a ghetelor, prelingîndu-mi-se înăuntru, nu mă lăsam pînă nu ajungeam la teatrul operațiunilor. Se purta un război. Dușmanul, luat prin surprindere în așternut, își apăra cu pieptul gol, cu pielea mucegăită, cu nasul spart, cu gura deschisă și ochii orbi, dar lărgiți de groază, teritoriul spectral. Deasupra gorgonelor și himerelor, adînc în cerul de primăvară, stelele scînteiau și scînceau parfumate. Pe vîrtejurile lor se profilau pereți exteriori ce încă-și purtau balcoanele sub care doi atlași cu mușchi de ghips se-ncordau inutil. Cupele dințate loveau în mijlocul flăcării farurilor, zidul troznea, tencuiala zbura în fulgi și în țăndări, cărămizile se depărtau, lăsînd la vedere pufoase cuiburi de păianjen, și tot decorul se prăbușea deodată pe spate, prefăcîndu-se-n gunoi și-n relicve sub luna uriașă a lui aprilie. Farurile goleau clădirile de culori și le umpleau cu ceară lichidă. Le apăsau ușor în calupul de ceară al focarelor electrice, cum apeși cheia ca să faci o dublură, și apoi distrugeau originalul, așa încît numai mulajele negative ale vechilor vile rămîneau în picioare, înțesate de măștile concave ale gorgonelor de altădată. Mă-ntorceam acasă noroit din cap pînă-n picioare, dar avînd în buzunar cînd un deget de ghips cu unghie adevărată, cînd o floare de fier forjat căreia-i dăduseră, între petalele negre, stamine delicate, de un verde translucid, cu polen gros pe corpusculii din vîrf.

Așa că zorii verzui ai primăverii mă prindeau din nou în fața obeliscului stacojiu de pe Uranus, care, cu cele unsprezece etaje ale sale, era acum singurul obiect din cosmos care mai sfida exorbitanta și exoftalmica nălucă a Casei Poporului, urcată, cu frontoane de ceață și contraforturi de vid, pe dîmbul ei unde-ncepea să dea iarba. Pe enormul, curbat ca Pămîntul, teren viran dintre cele două construcții trecea uneori, hurducîndu-se și transportîndu-și încărcătura de sfinți de la o stație la alta, cîte o biserică pe rotile, clopoțind la intersecții, cu cîte-un bătrîn popă ortodox ce manevra, în pronaos, manivela cu potențiometru și, din cînd în cînd, oprea și cobora ca să schimbe macazul. O oglindă retrovizoare, fixată sub hram, îl ajuta pe vatmanu-n sutană, cu barba lungă și înnodată, să vadă în părțile laterale, de-a lungul frescelor de pe pereți, pînă la tamponul din spate, pe care jegoșii copii ai străzii se străduiau să se țină-n picioare, atîrnați de funia clopotelor din turla din mijloc.

Pe jos sau luînd una dintre biserici – noaptea se retrăgeau, pudic, la depourile dintre blocuri – ajungeam în fine acasă, intram în holul blocului și chemam liftul antediluvian, ce-avea să mă transporte lîngă nori, în garsoniera mea pîlpîitoare. Așteptam un timp nesfîrșit în fața porții de sîrmă zmolită a liftului, a cărui cușcă verticală era-ncolăcită moale de scara-n spirală a blocului. Cabina grea ca un seif făcea să se zguduie toată clădirea cînd cobora grandios și irepresibil, mai lent ca un melc, glisînd de-a lungul șinelor unse din plin cu vaselină cafenie. Trecea mai bine de un minut pînă apăreau mațele îndoite, negre ca păcura, de sub cabină, ce dispăreau și ele în groapa de sub nivelul parterului, ca să lase, mărețe ca o Bunăvestire, să se arate în sfîrșit ferestrele de cristal, sticlind în penumbră. Zi de zi intram de bunăvoie în capcana de lemn, zmoală și cuarț, priveam butoanele de ebonită, mîncate de vreme, arse cu chibritul, sparte barbar, mai ales cele de la etajele de jos, unde ajungeau copiii, și apăsam pe ultimul din șir, care, pentru că-l foloseam numai eu, avea deja imprimate adînc amprentele degetului meu arătător, în ale căror șanțuri de ebonită îmi potriveam, de fiecare dată, din nou, vîrful degetului. Și zăream iar, prin carnea transparentă a degetului meu, cum vezicule pline de dopamină se-apropie de pielița striată din vîrf, cum se lipesc și se contopesc cu ea, cum pleznesc și eliberează în spațiul micronic dintre deget și buton neurotransmițătorul fierbinte ca o spermă abia țîșnită, îndreptîndu-se-n turbioane spre sinapsa de plastic crăpat. Și iarăși lichidul scînteietor se infiltra prin pori, schimbînd mesaje, dînd parole, deschizînd zăvoare și came și pătrunzînd, în fine, pe magistrala neuronală a bătrînului, blazatului ascensor. Comanda suia în nervul rușinos, care ținea blocul erect și permitea corpilor lui cavernoși să se umple de-amurg, și apoi ajungea pîn-la măduvă, străbătea aripile fluturelui cenușiu într-un curcubean arc reflex și-n cele din urmă punea în mișcare motorul străvechi. Urcam atunci, insuportabil de lent, trecînd prin dreptul fiecărui etaj, privind fără să pot interveni ororile de pe fiecare palier (cîte-o bătrînă cu cozi lungi și cărunte plîngînd trîntită pe mozaic; vreun soldat tăindu-și venele cu lama zimțată a unui cuțit de bucătărie; niște copii nespălați rupînd în bucăți iepurașul de cîrpă și paie în fața micii lui stăpîne) așa cum, indecidabil dacă în vise sau în vechi amintiri, urcam cu liftul în magazine puternic luminate, încărcate de mărfuri, cu etaje mereu mai animate, pe cînd eram copil și-mi sprijineam capul de șoldul mamei, o ființă enormă ca o statuie, care umplea cabina în întregime, pînă la becul de deasupra. Întotdeauna urcam, nu coboram niciodată decît pe scările magazinelor, dosnice și murdare, pînă ne vedeam în strada plină de faruri și de neoane. Iar altădată suiam, printr-o casă a liftului uriașă și vîntoasă, pe o platformă fără pereți și tavan, atîrnată doar de un cablu ce dispărea undeva în înălțime. La atîta se reducea

BIBLIOTECA PUBLICĂ

cabina: o scîndură care se bălăngănea lovindu-se de pereți, prin crăpăturile căreia vedeam golurile de dedesubt. Pereții erau zgrunțuroși și înnegriți de păcură, iar ușile de fier ce se-nșirau una deasupra alteia erau ferecate cu mecanisme ciudate. Degeaba încercam să le-mping cînd treceam prin dreptul lor, iar șirul le era cu adevărat nesfîrșit. Și deodată, cînd vertijul balansărilor, al golului și-al lovirii de pereți părea că-mi dislocă stomacul pentru totdeauna, ajungeam la o deschidere fără ușă și, riscînd să fiu strivit între perete și platformă, săream prin cadrul ușii peste gol și mă pomeneam pe un palier străin, tăcut, supradimensionat, unde nu mai ajunsesem niciodată. Totul, inclusiv tristețea, neliniștea, spaima erau de două ori mai vaste ca-n realitate: ficușii în cutiile lor de conserve, mucul de țigară de pe mozaicul podelei, numărul etajului scris cu șablonul pe un perete, ușile cu vizorul așezat mai sus ca un stat de om și cu soneria inaccesibilă. Aerul, colorat într-un vernil etern, era mai înghețat și mai tare decît oriunde.

De nenumărate ori în visele mele mi-a apărut scara blocului din Ștefan cel Mare, unde ne-am mutat pe cînd aveam cinci ani și cîteva luni, într-o toamnă lăptoasă care măcina marea construcție încă plină de schele și cofraje de beton. Blocul se ridicase pe terenul viran din fața morii „Dîmbovița“ și era lins permanent de vînturile ude și reci ce veneau dinspre lacul Tonola, lîngă care se afla Circul. Moara urla pe-atunci atît de tare din toate motoarele sitelor electrice, încît duminica liniștea era nefirească și urechile-ți țiuiau de pustietate. Plopii, care azi au ajuns înalți cît blocul și care vara ning un puf ce se depune în nămeți afînați pe la colțul zidurilor, albind nu doar terenul din spatele blocului, ci parcă și aerul dintre el și moară, erau pe-atunci abia plantați, nu mai înalți decît gardul de beton. În vis, intram în holul scării noastre, unde pe peretele din dreapta se afla panoul cu cutii de scrisori, care acum e pe alt perete. Descuiam cutia cu numărul 20 – ce bine-mi aminteam poziția ei între celelalte! – și găseam înăuntru, mereu, teancuri de scrisori și nu numai de scrisori. Ziare, tăieturi din reviste, caiete de școală cu exerciții la matematică, vederi cu imagini străine, imposibil de localizat, toate-mi făceau o plăcere enormă și le parcurgeam cu aviditate. Doamne, cît de multă lume-mi scria, cîți oameni se interesau de mine! Găseam scrisori de dragoste cu inimioare decupate din hîrtie roșie lucioasă și-ncercam să deslușesc scrisul cu duct feminin, încolăcit într-o grafie ilizibilă, mă cufundam în ele pînă cînd fata apărea cu adevărat, brunetă, tunsă paj, cu ochii strălucitori, și vorbeam amîndoi într-un restaurant pe țărmul mării, dar apoi reveneam la scrisoare și eram din nou în holul blocului, plin de scări de zugrav, pompe și găleți de var. Urcam treptele spre palierul liftului, pline de var și de ziare desfăcute, de frînturi de BCA și de cărămidă, și totuși trepte de catedrală, pînă la marele portal căscat spre casa liftului, care arăta exact cum îl văzusem atunci, în toamna mutării noastre, înainte ca liftul și ușile lui de tablă verde să fie instalate. Era o enigmatică poartă spre vid, de cinci ori mai mare decît statura mea. Mă apropiam cu teamă, rămîneam mult timp în cadrul acela de zid alb, aruncam o privire spre perspectiva leșinătoare a golului de opt etaje ce urca și se-ngusta către un plafon minuscul, pierdut în ceața înălțimii lui nemaivăzute, apoi mă lăsam pe vine și coboram încetișor în groapa adîncă de vreun metru din care creștea hornul uriaș. Foi boțite de reviste, becuri cu filamentul ars, poleială și hîrtie uleioasă de la vechi condensatori, elemenți de baterie și fecale încolăcite se amestecau acolo cu un praf vechi și pietrificat. Știam chiar și-n vis că într-adevăr coborîsem acolo cîndva, că, înfundat pîn-la genunchi în gunoaie, îmi dădusem capul mult pe spate, ca să privesc înfricoșătoarea elevație a pereților tot mai înguști, cu goluri tot mai apropiate la fiecare palier, acolo unde-aveau să fie montate ușile. Atît de tare-mi dădusem capul pe spate, că-mi troznisera vertebrele gîtului, încă străvezii și cartilaginoase, și deodată îmi părăsisem corpul de băiețel și mă-nălțasem în aerul palid al casei liftului, trecînd prin dreptul ușilor, la început levitînd lent, apoi din ce în ce mai repede, pînă cînd ascensiunea a devenit nebunească și aerul s-a făcut auriu, un vînt de aur tot mai furios, ca și cînd aș fi fost împins prin țeava ațintită spre cer de un gaz vizionar, comprimat la miliarde de atmosfere, ce mă transforma într-un glonte de aur topit. Deschizăturile pentru uși alergau pe lîngă mine ca niște cadre de film derulate tot mai rapid, și nu mai erau doar opt, nu se mai terminau, și curînd se contopiră într-o singură fantă ce urca-ntr-o spirală largă, un ghint în care mă-nșurubam urcînd într-o țîșnire dementă. Iar deasupra capului meu nu mai era un simplu plafon văruit, cu deschizătura pentru viitoarele cabluri, ci o boltă de biserică, o cupolă pictată cu alegorii pestrițe și-ncîlcite, ce se ridica tot mai mult, ca o slavă cerească, pe măsură ce mă înălțam către ea. Și totuși o ajungeam, deslușeam tot mai bine heruvimii desfigurați, fecioarele cu sfîrcuri de băiat, suprafiresc de frumoșii penitenți din rîurile de sînge. Cu șuvițele blonde șiroind boabe de aur topit mă-ndreptam prin azur către bolta cea zugrăvită, atît de vastă, că tot mai multe brațe și șolduri îmi ieșeau din vedere, se turteau într-o zare cețoasă, și deodată n-a mai fost decît o față roșie și-nspăimîntată, o gură căscată în urlet și niște ochi dilatați, apoi trăsăturile martirului devorat de viu s-au strivit și ele, ca un iris în jurul pupilei, și a rămas numai gura, vidul negru ca zmoala în care, minuscul ca un foton, am năvălit pentru cît ține veșnicia.

Mă-nșurubam în liniștea de cristal a-ntunecimii, eram singurul vestitor, singurul punct de lumină, singurul cuvînt, singura informație într-o lume ce nu trimite și nu primește. Zburam în interiorul tăcerii, lăsasem de mult în urmă ideea de viteză și de-naintare, fluturam acum ca viermii cu falduri și franjuri, străvezii și luminoși, ai abisurilor. Și, firește, deodată se arătau zorii. Firește, soarele de flacără roșie umplea brusc, cum torni sînge-ntr-o eprubetă, cristalul tăcerii. Un soare complicat, anatomie strălucitoare și tristă. Cu membrane lichide, pline de pori pentru ionii de sodiu și de potasiu. Cu chemoreceptori lucind dintr-o dată din fațete azurii și verzui ca pietrele scumpe sau ca ocelii din fruntea păianjenilor. Cu o fotosferă ca niște cosițe de flamă rarefiată. Și, firește, firește, am pătruns prin acele membrane și, plin de ele ca de un păienjeniș de lumină, am navigat spre centrul sferei ca o corabie. Și-n centrul sferei lumina s-a contopit cu creierul și cu urletul meu.

Întotdeauna ajungeam aici, la acea aură de urlet și de lumină, de parcă toate visele mele ar fi fost petale semitransparente, filigranate, unite toate la baza aceluiași pistil de lumină. Mereu mă trezeam complet stors, mă ridicam din pat și străbăteam camerele apartamentului nostru la aceeași oră crepusculară, fără nici o bănuială la deschiderea ușilor, singure, în fața mea și la acea înaintare ireală, de parcă aș fi stat pe loc și decorurile ar fi venit către mine, prin dezordinea tristă de la șase dimineața. Intram ușor în camera părinților mei, îi priveam cum dorm înfășurați în cearșafuri ca statuile de pe sarcofagele etrusce, palizi, aproape făinoși la față, în lumina filtrată prin straturile de petunii de la geam, mă așezam pe pat lîngă mama și o priveam lung, apoi mă-ntorceam, la fel de lipsit de trup și voință, în camera mea, unde mă culcam în pat și rămîneam cu privirea-n tavan, fără să clipesc, percepînd fiecare detaliu al acelei realități iluzorii, și deodată mă trezeam cu adevărat fără ca vreo schimbare adevărată să se petreacă, privind același tavan în lumina filtrată prin același strat de flori. Mă duceam la baie, acum în corpul meu și-n pijamaua mea ruptă, ca să rămîn acolo, în fața chiuvetei și a oglinzii, privindu-mă-n ochi, fără să mă văd, o vreme nedeterminată. Mă așezam pe capacul closetului și mai stăteam alte valuri de timp, uitîndu-mă cum mozaicul de pe jos se schimbă în scene cu călăreți și-n peisaje multicolore. Așa mă găsea mama cînd, după oarece foială în dormitor, venea la baie și bătea îngrijorată la ușă. Mă întorceam în camera mea unde, încetul cu încetul, îmi veneam în fire. Sufeream, poate (stătusem, pe la șaptesprezece ani, cîteva ore la librăria de vizavi, citind dintr-un masiv tratat de psihiatrie, mult prea scump ca să-l pot cumpăra), de o „epilepsie morfeică neconvulsivă de lob temporal stîng“ sau, poate, doar de o dispoziție mistică sau poetică exagerată, ce avea să-mi distrugă mintea cu desăvîrșire. Sau s-o transporte într-o altfel de lume. Așezat la fereastră, cu tălpile pe caloriferul rece vara și fierbinte în vreme de iarnă, cu fundul pe capacul lăzii de la studio, priveam orașul prin marele geam panoramic, de la limita sa de jos, cu tramvaiele ce huruiau pe Ștefan cel Mare, la casele și curțile din prim-plan, în care foiau cunoscuți din vedere și-n care știam fiecare fereastră, firidă, țiglă de pe acoperiș și copac, pînă la cele de mai departe, de pe străzile din spate, case încălecate unele peste altele, amestecate cu crengi contorsionate de arbori și cu fire telefonice, cele mai multe construcții cubiste dintre războaie, cu cîte-un geam rotund ce lumina scara interioară și ferestre dreptunghiulare cu o rafinată, neobișnuită proporție între lățime și înălțime. Mi-aș fi dat și pielea de pe mine să locuiesc într-una dintre ele, cît mai veche și mai întortocheată, și nu în anonimele cutii de pantofi în care trăisem aproape toată viața. De multe ori în copilărie luam oglinda de pe peretele de la baie, cu stratul ei reflectant mîncat în cîteva locuri și, la geam, în zilele de vară însorite, puneam pata de lumină în geamurile caselor de vizavi, încît luminam deodată interioare pînă atunci obscure și veștede sau orbeam cu spotul strălucitor vecinii ieșiți pe la porți. Casa roză ca o prăjitură, cu canaturi verzi la uși și la ferestre, cu un balcon lepros pe care vedeam adesea o fată cu trăsături urîte și un puști cu părul roșu, era ținta mea principală. Puștiul își ducea brațul la ochi și încerca să privească spre uriașul bloc de peste șosea. Tot ce putea vedea, la etajul cinci, era probabil o mare flacără îndărătul căreia se estompa o siluetă de copil. Amenința atunci cu pumnul, iar fata se apleca peste balcon, se apuca bine de ramurile unui nuc care umbrea partea de sus a casei și striga către mine, minute-n șir, înjurături groaznice, pe care le auzeam perfect dacă nu era circulație pe șosea.

Puneam oglinda și mai departe, peste etajele și acoperișurile tot mai haotice din partea de sus a panoramei, pînă ce lumina ei abia se mai distingea, spălăcită, de cea de sub răsfirații nori albi ai verii, sub care Bucureștiul se-ntindea pînă la marginea cerului. Foarte departe, peste marea de case prăfuite și frunziș de plopi și de duzi, se ridicau, profilate pe cer, cîteva clădiri legate atît de intim de amintirile mele străvechi, încît mi se păreau – și mi s-au părut mereu, pînă ce blocul construit peste șosea mi-a răpit pentru totdeauna orașul – chiar fragmente din mintea, memoria și imaginația mea: fierăstrăul de sticlă al magazinului Victoria, turnul cu glob în vîrf al blocului Gallus, coșurile cenușii ale termocentralei, cupola barocă a clădirii C.E.C.-ului... Flame de plopi, ascuțite ca acele, în zarea zărilor, sub cerul mult mai intens în depărtare, tiveau uriașa, albăstruia, melancolica panoramă.

Dacă nu era oglinda, apărea atunci de undeva lupa. Era o lupă de filatelist, în ramă de plastic, cumpărată de tata în vremea în care i se năzărise să facă colecție de timbre. Cu ea dădeam foc literelor negre din ziare, pînă ce un fum subțirel și înflorit la capăt se ridica în soarele orbitor dintre fereastră și lada studioului. Dacă priveam prin ea orașul, îl vedeam răsturnat, ocupînd, în semilună, marginea de sus a lentilei. Dar dacă o apropiam de ochi, imaginea revenea în picioare, dar tulbure, cu verdele copacilor întins în tencuieli și cu țiglele mînjite pe cer. Priveam mai ales punctul de aur al lupei. O țineam atunci orizontal între degete, pe cînd soarele, prin fereastră, ardea nebunește, ca o duză de reactor. Îmi coboram ochiul la doar un centimetru de sticla groasă, devenită ireală ca un gaz în lumină. Doar punctul ei incandescent se lățea atunci sub ochiul meu, devenind o mare de aur, o poleială de aur topit ca pe nimbul icoanelor, dar în care suiau și coborau, lent, ființe filiforme. Le priveam fascinat, uimit că-mi vedeam în spatele lor și propriul ochi reflectat pe lentilă, cu gene lungi și negre, cu iris căprui în jurul pupilei aurii în care fremătau, cu umbrele lor neînchipuit de subțiri, firișoare ca de lînă și animalicule mai evoluate, cu branhii și cili în continuă agitație. Tipsia de aur bătut mă ținea în transă minute-n șir, pînă cînd un nor o dizolva și suprafața lentilei devenea iar pînza strălucitoare a unui miniaturist, cuprinzînd Bucureștiul în ochiul de pește al sticlei reci.

De fapt, așteptam norii, oricît de adîncă ar fi fost ataraxia punctului de lumină. Acolo, între lada de la studio și caloriferul de sub fereastră, vedeam atunci cum orașul se adună-n lentilă, desenat cu un vîrf de peniță infinit de subțire și colorat delicat, dar scînteietor, cu creioane Hardmuth, cu propriile mele creioane colorate din cutia de tablă unde stăteau în degradé-uri, mai consumate sau mai întregi, douăzeci și patru de creioane mirosind a țigări de foi. Așteptam norii, cu formele lor imprevizibile, pentru că, întrerupînd sclipirea camerei obscure, lăsau să se reflecte în lupă, ca pe-un capac străveziu de ceas, mereu și mereu alt București. Uneori nu se-arăta pe lentila curbă nici o construcție, doar păduri străbătute de rîuri pămîntii. Alteori, de-a lungul unei Dîmbovițe mocirloase, între ziduri precare, se adunau cîteva biserici și case. În alte imagini orașul creștea, cu ulițe sucite, cu Mitropolia cocoțată pe deal, cu grădini risipite pestriț printre case, cu turnul Colței, tronconic și dizgrațios ca o bucată de măsea lucioasă înfiptă-n gingia urbei. Trăsurile ce mișunau pe străzi desfundate lăsau cu-ncetul locul primelor automobile, malacoafele de mătase pline de fundulițe deveneau rochii drepte, cu talia foarte joasă, casele negustorești ornate cu ciubucării și mascaroane se ruinau și pe maidane se ridicau vile cubice, austere ca niște cavouri, printre care treceau tramvaie străvechi. Pe măsură ce-apropiam ochiul de peisajul din lentilă coboram mereu mai adînc în acele lumi, vedeam detalii explodînd în gros-planuri, dezvoltînd la rîndul lor detalii ce ocupau și ele tot discul cel limpede la o privire și mai pătrunzătoare. Mă amuzam uneori să-mi concentrez privirea, din forfota unei urbe balcanice, pe-o singură zonă albastru-cenușie care deodată, umplînd lentila, devenea o grădină de vară cu garduri vii, grătar de mititei și mușterii stînd la mese pe scaune de răchită, tărcați pe fețe, pe fustele lungi și pe costumele în carouri cu pete de aur și vînt de la soarele prefirat prin frunzișul copacilor. Alegeam apoi o singură femeie, cea roșcată de la măsuța de lîngă intrare, figură viclenuță în rochie pembé îmbumbată pînă la gît, cu perle cenușii pe piept, cu brațul sprijinit de spătarul scaunului, ținînd între degete un fir de gura-leului cu patru flori cărnoase, portocalii. Floarea aflată cel mai jos pe tulpină e pe jumătate mascată de-o mare frunză cu fiorduri adînci, iar pe frunza de un verde aproape negru abia se mișcă un purice de plante de un altfel de verde, mai fraged ca al ierbii, agățat de gigantica frunză cu șase piciorușe subțiri ca firele de păianjen. Plonjam către el pînă cînd ocupa deodată tot ochiul lentilei, apoi doar pe unul dintre picioare, ce se lățea acum în cristalul tulbure ca un ferăstrău verde, grosolan și amenințător. Mereu mă desprindeam cu efort și regret din adîncirea fără limite a minunatelor stampe. Mereu mă trezeam din nou în lumea mea, buimăcit, lăsam lupa pe masă și mă duceam la bucătărie, unde mama prăjea mereu ceva pentru masa de prînz.

Urletul morii se amplifica imediat ce deschideam ușa de la bucătărie, pentru că, vara, mama ținea întotdeauna deschisă cealaltă ușă, de la balcon. Viespi mari și puternice zburau peste tot, prin ninsoarea fulgilor de la plopii din spatele blocului, care pătrundeau pînă și la noi în bucătărie, formînd grămăjoare prin colțuri. Nu mi-o pot aminti pe mama din acea epocă decît așa: mică și asudată, în veșnicele ei rochii de diftină ieftină, în aerul acela albăstrui de la prăjeală și plin de viespi. Prin ușa de la balcon intra strălucirea verii, vară adîncă şi leneşă, cu miros de cărămidă încinsă de la clădirea morii de vizavi şi cu nori în dezvoltare încremenită, orbitor de albi în adîncimea cerului. Deasupra aragazului, în aerisirea cu grilaj, neagră de ulei ars, era cuibul, și el înnegrit, al viespilor, pe care insectele în puternice platoșe galbene roiau, amestecîndu-și picioarele și antenele. Dar zumzetul lor abia dacă se distingea de huruitul monoton al sitelor electrice din clădirea prăfuită a morii. Cînd ieşeam pe balcon – balustrada lui, plină de lădițe de flori, îmi venea atunci pînă la umeri – mă suiam pe vreo cutie sau pe sania mea și priveam minute-n șir ceea ce mi se părea cel mai măreț peisaj din lume: imensul, imensul edificiu al morii „Dîmbovița“, ridicîndu-se, cu frontoane și turnulețe ce sfîrtecau norii, în mijlocul unei curți pustii, incomensurabile, peste care-și lăsa ca un gnomon umbra. Clădire melancolică, fără vîrstă, cu sute de geamuri îmbîcsite de praf și făină, cu spații între cărămizi în care încolțeau și creșteau ierburi și-n care înfloreau clopoței albaștri. Fațadă stacojie pe care suiau cîteva scări de incendiu, tubulare și ruginite, aruncîndu-și umbra filiformă în vîntul fierbinte. De la poarta pe care, aplecîndu-mă mult peste balustradă, strivind aproape cu pieptul florile „de piatră“ pastelate din lădițe, abia o zăream, poarta din spatele blocului, pe care o foloseam drept tablă și-o împînzeam cu litere și desene făcute cu cretă colorată, și pînă la edificiul morii făceai sute de pași prin curtea toridă, rareori străbătută de vreun morar grăbit, în halat alb. Mai bine zis, ai fi putut face, căci pe atunci nu oricine dintre copiii din spatele blocului se putea lăuda că s-a cățărat vreodată pe gardul din prefabricate dintre bloc și curtea morii, că s-a strecurat printre sîrmele ghimpate care-l tiveau, că a sărit în partea cealaltă și s-a trezit brusc în acea zonă străină, necunoscută, vuitoare, care-ți strîngea inima. Puțini rezistaseră acestei vrăji rele și-naintaseră prin vasta pustietate către palatul colosal, simțind cum crește, cu fiecare metru de pavaj străbătut, apăsarea singurătății și-a groazei. Foarte, foarte puțini își înghițiseră avid frica, așa cum înghiți apă cînd simți că te-neci, se repeziseră pe ultimii metri, atinseseră cu vîrful degetelor zidul stacojiu de cărămidă, țipaseră ascuțit și-o luaseră la fugă-napoi cît puteau, simțind cum peretele zgrunțuros trozneşte, gata să se prăbușească peste ei. Multă vreme n-am văzut nimic mai copleșitor decît moara „Dîmbovița“, desprinsă parcă din nebunia arhitectonică din visele mele, aceleași dintotdeauna.

Între aceste două zone de lume îmi duceam pe atunci viața, pierdut în labirintul derizoriu al apartamentului nostru: orașul întins la nesfîrșit sub elevația cerurilor spălăcite și pline de nori din fața blocului, spre care dădea numai camera mea, și castelul melancolic al morii, înconjurat de fabrici și ateliere, conducte ruginite și coșuri de fum înălțate pe la-nceputul secolului, arhitectură industrială dominată încă de patima ornamentului gratuit, vizibile din celelalte odăi și mai ales din balconul nostru plin de regina-nopții. Prin acest labirint cenușiu-verzui, în care lumina intra rar, filtrată prin tulpinele transparente ale florilor de la geamuri (iar cînd ningea, iernile, prin florile brumate de gheață încrustate în sticla ferestrelor și lăsînd doar în partea de sus un spațiu strîmb și sticlos prin care puteai vedea ninsoarea), o căutam întotdeauna pe mama. N-o căutam nici cu ochii, nici cu ochiul mai complex care-mi umplea craniul, ci mă-ndreptam spre ea chemotactic, adulmecîndu-i feromonii, ascultînd chemarea corpului ei eteric, cedînd unei absorbiri irezistibile către părul și ochii și brațele ei, și buzele ei rujate cu cel mai prost și mai ieftin ruj, către bluzele și fustele ei și parfumul ei de odicolon cumpărat în sticle în formă de mașinuță. Oriunde-aș fi fost în cochilia mea de beton, știam și unde era mama, căci, dacă odată cordonul ce ne lega, cu arterele și vena lui albăstruie, fusese tăiat, în schimb scînteia încă tulbure și imperios alt cordon, cel dintre sprîncenele noastre, extensibil ca un elastic și la fel de gradual, căci cu cît mă-ndepărtam mai mult de locul în care trebuia să fie mama, cu atît frica și dragostea mea creșteau mai mult și mă făceau să alerg mereu înapoi către locul care *era* mama, să identific cu o revărsare de bucurie obiectul care era mama, să mă cațăr în poala statuii vii care era mama și să-mi apropii ochii de ochii ei, să ne ciocnim țestele exact în locul dintre sprîncene, pentru ca acel cordon de neliniște sclipitoare să dispară și noi să rămînem așa, frunte în frunte, cu pleoapele-nchise, cu brațele-ncleștate, cu același zîmbet de fericire înspăimîntată pe buze. Nu aveam timp să stau senin în poala ei, nu aveam degete să binecuvîntez. Mă agățam de pliurile vestmîntului ei, mă impregnam de fastul indigenței ei, întorceam spatele meu îngust către lume. În momentele-acelea în care ne regăseam o priveam mereu în față, și ea avea fața mea, supradimensionată, negricioasă, cu cearcăne ca trase cu pensula, cu scobituri adînci sub pomeții obrajilor, cu un mare Omega melancolic între sprîncene. Cum eram, în fiecare clipă a vieții mele, mereu cu fața spre ea, rotindu-mă în jurul ei asemenea lunii, mama era de fapt nucleul ființei mele, sîmburele din fructul complicat al relației noastre, rugos și străbătut de canale asemeni celui de zarzăre, pe care-l înveleam cu carnea străvezie a mîinilor, pieptului, pulpelor, obrajilor mei. Crescusem din ea, dar acum ea era în mine, mă revărsasem din interior asupra ei. Mama era acum embrionul din burta cu buric proeminent a minții mele, spre ea priveam din toate părțile deodată, mereu cu fața spre ea, mereu fascinat de ea, mereu sfîrșit de dragoste și dor pentru ea. Eram mereu gravid cu propria mamă iar ea, visătoare, tresărea uneori în lichidul amniotic al somnului meu. Era vastă cît o statuie al cărei piedestal de calcedonie lustruită ar ocupa un sfert de planetă, ocultat de nori și vitrificat de cerurile albastre.

De multe ori, în după-amiezele lungi de vară, în orele pustii cînd copiii trebuiau să doarmă și în spatele blocului nu mai vedeai decît mobila pe jumătate despachetată și cîțiva hamali mîncînd brînză cu roșii pe o masă de bucătărie nou-nouță, așezată la umbră pe asfalt, mă duceam la bucătărie, mă așezam pe scaunul înnegrit de jeg și de fum și vorbeam cu mama, pe cînd ea robotea la veșnicele ei mîncăruri, făcea rîntașuri sau prăjea cartofi în tigăi atît de tuciurii și de arse, că furculița cu care amesteca strălucea prin ele ca platina. Uneori ne luam cu vorba și uita uleiul pe foc pînă cînd se-ncingea așa tare, că mîna de cartofi tăiați și uzi pe care-o arunca în tigaie exploda cu un zgomot înspăimîntător și flacăra urca pîn-la tavan, iluminînd-o și aproape carbonizînd-o pe mama, care însă nu-și pierdea firea, ci lua tigaia în flăcări și o ducea repede pe balcon, unde sufla vîntul și focul se potolea. Rămîneam apoi amîndoi fără glas, eu chircit pe scaun, cu mîinile la urechi, ea asudată, cu părul subțire zburlit, într-un fum albastru prin care abia dacă ne mai zăream.

Mama era marea mea poartă de trecere. Realitatea mi-era pe atunci impenetrabilă ca un perete multicolor: obiectele, oamenii, casele, curțile, salcîmii, străzile cunoscute, văzute aievea sau în vis erau desenate, în două dimensiuni, pe zidul care mă-nconjura, sferic, de peste tot. Singură mama, încastrată și ea-n zid, în altorelief, cu zîmbetul ei chinuit și ochii căprui de țărancă, era moale, era penetrabilă, de parcă zidul ar fi avut acolo o decalcifiere și în locul crustei concave de var s-ar fi ivit treptat o pieliță ce putea fi sfîșiată. Doar prin dreptul mamei se putea ieși, așa cum ieșim, în clipa morții, prin locul din creștet, dintre patru oase-mbinate, ce rămîne moale atîta vreme. Mama era translucidă ca un zgîrci prin care pătrundea în sfera mea o lumină de dimineață.

Vorbeam, firește, despre Tîntava, despre tataie, despre frații și surorile ei, despre locurile unde mai stătuserăm pînă să ne mutăm aici, în Ștefan cel Mare. Îmi povestea despre Groapa lui Ouatu, un iaz din marginea satului unde copiii mergeau să se scalde, ieșind cîteodată cu picioarele sfîșiate de știuci. Casele deveneau tot mai mizere pe măsură ce coborai dinspre mijlocul satului către margine, totul putrezea și se ruina, mirosea tot mai tare a dude, a fructe fermentate-n butoaie uriașe, a garduri de tulpini îngălbenite de porumb, a țărînă și balegi. Știam, fusesem pe-acolo, totul îmi era familiar: acea prelungire a lumii, „la Tîntava“, cu totul diferită de peticul de oraș pe care-l numeam „acasă“, era și o prelungire în timp, adînc în vremurile imposibile de dinaintea primelor mele amintiri, de dinainte de momentul venirii mele pe lume. Coborînd în timp, era ca și cînd ai fi coborît spre marginea satului: el se fărîmița treptat, putrezea într-o vermină de povești și imagini neclare pînă se dizolva cu totul în întunericul rînced. Așa cum mijlocul satului, cu bodega, biserica și Sfatul Popular – iar înspre Băcanu magazinul sătesc, „coperativa“ – erau partea tare, bătătorită, a Tîntavei, cu case tencuite și pomi proaspăt zugrăviți cu var, după care veneau „liniile“ cu case mai noi, învelite cu tablă, cu oameni încă îmbrăcați țărănește, pentru ca la margine bordeiele de țigani și români săraci să se amestece într-o mahala părăginită, satul avea structura lui și-n confuzia timpurilor (căci timpul pentru mine era pe-atunci tot un fel de spațiu, mai straniu și mai găunos, în care ființele se-ntrupau din voci într-o lume pur auditivă), căci „adevărat“ era doar satul pe care-l trăiam cu toate simțurile cînd mergeam la țară, pe cînd cel din amintirile mamei, deși se numea la fel, nu era același. Și nu pentru că mama ar fi invocat stafii de mult dispărute, chiar dacă unele mai trăiau și le puteai întîlni pe ulițe, ci fiindcă el trăia numai în vocea ei, construcție arbitrară și încîlcită ca și vorbirea ei de femeie simplă ce desena, povestind, icoane naive și copilăroase, tot mai sclipitoare pe măsură ce se-apropiau de realitatea *ei* tare, pentru ca ultima zonă, marginea satului ei temporal, să fie altceva și decît amintirile mele, și decît amintirile ei, și decît timpul, și decît spațiul, și decît ochiul, și decît urechea. Căci satul și mai vechi decît amintirile și desenele cu vorbe ale mamei, cel de dinainte de nașterea ei, se pierdea în bălțile, mărăcinișurile, mormanele de gunoi și arăturile imaginarului, acolo unde numai simțurile inefabile, mirosul, gustul și buricele degetelor mai puteau înțelege ceea ce, fiind fabulație, era dincolo de spațiu, timp și memorie, era din acel loc unde trăiau toți laolaltă, încremeniți în strălucirea lor, Dumnezeu Tatăl, Hristos, sfinții și Maica Domnului, morții pentru care trimiteau caloieni pe Argeș și pe Sabar, lume veche și inaccesibilă, nevăzută și tainică. Mama își amintea cum mergea, de la doi-trei ani, cu vaca la cîmp, cum „nenea", unchiul Florea, le călărea și le-nghiontea pe surori cînd erau mici, chiräindu-le-n fiecare seară în paturile casei bătrînești, cu perne umplute cu paie. Îi vedea parcă în fața ochilor pe „mămica și tătica", vedea peretele de icoane și poze îngălbenite, dar abia dacă mai știa cum îi chemase pe bunicii ei, despre care nu pomenea niciodată, ca și cînd lumea n-ar fi existat decît începînd de cînd era ea mică și-apoi s-ar fi degradat, ar fi pălit tot mereu în splendoare și adevăr, căci realitatea și adevărul erau pentru ea, ca pentru toți oamenii vechi, lucruri opuse și incompatibile. Nici mie, stînd în bucătărie și uitîndu-mă după viespi, nu-mi trecea prin cap s-o întreb mai multe lucruri. Dacă n-ar fi fost mama și tata, prelungiri limpezi dincolo de nașterea mea, și care stăteau pe jumătate îngropați în nisipul timpului, aș fi crezut și eu că lumea începuse cu mine. Aveam sub frunte doi ochi pe care, dacă-i închideam, lumea înceta. Fusese o vreme în care eram convins că, dacă închideam ochii, nu mă mai vedea nimeni. Dar ce fel de ochi aveau mama și tata? Ei văzuseră lucruri de dinainte de inventarea privirii, și pe care eu nu le mai puteam privi, ci doar auzi. Urechea era ochiul meu pentru timp, din ochii părinților, ca niște pui zbîrciți ieșind din ouă, se iveau urechile copiilor. Dar ce fel de lucruri erau cele nici văzute, nici auzite, nici măcar de ei, și care totuși trăiau în corpul nostru și le trimiteam fiecare, scrîșnind din măsele și zvîcnind din șale, în alte corpuri, din care ieșeau alte corpuri? Nervii le adunau din mușchi și tendoane, din carnea umedă a organelor interne, le duceau prin încrengăturile rădăcinilor către măduva curgînd pe sub porțile de triumf (sau furcile caudine?) ale vertebrelor, care le vărsa în delta mirifică din țeastă, și amintirile fără spațiu și timp, fără ochi și urechi, fără gust, miros și pipăit măcar, trăiau acolo, se declanșau acolo într-o succesiune care era însăși țesătura vieții noastre, așa că oricine vedea fără ochi ceea ce ochii ultraîndepărtați, periferici și triști ai celor străvechi, oameni, jderi sau păianjeni, zăriseră cîndva cu adevărat în lumea adevărată.

Așa că și mama, sub lumea ochiului, a spațiului, a momentului de acum, și sub lumea vocii și a urechii, sub voce, în sunete și inflexiuni, în mirosul ei de rîntaș și de colonie ieftină, în bucătăria care o-mbrăca sărac și ieftin ca și bietele ei capoate, îmi transmitea ceea ce și ea știa fără să știe că știe, mă învăța ceea ce și ea învățase, și nu de la popa Ciocoiu, nici de la învățătorul Spiridon. Așa aflasem despre satul din munții Rodopi, despre macii aduși de țigani, despre războiul dintre diavoli și îngeri și despre fuga rămășiței din sat, pe vreme de iarnă, în căruțe trase de cai mărunți, peste marele fluviu Dunav. Așa văzusem fluturii uriași, încremeniți ca niște bivoli înaripați în sticla groasă a fluviului înghețat, întinzîndu-și acolo aripile curcubeene. Așa știam de Vasili, băiatul subțire care-și zidise umbra în Dunăre, rămînînd pentru totdeauna străveziu la razele soarelui ca și bila de sticlă pe care-o găsisem cîndva într-un înveliș țepos de castană.

Liftul bătrîn, proiectat de inginerii din secolul trecut, care parcă sculptau în metal, lemn și cristal de stîncă mașinile lor mecanice – pe o placă groasă, acum neagră de jeg, scrie cu litere gotice *Stifter & Co.* –, liftul fără oglindă, în schimb cu mai multe manete de metal zgrunțuros de care simțeam mereu impulsul de-a trage, oprea în cele din urmă la ultimul etaj. Ieșeam și mai urcam cîteva trepte. Pe culoarul îngust și ascendent se aflau lăzi cu leandri și ficuși, luminați tulbure de o fereastră rotundă. La ultimul etaj, în glandul blocului tumefiat, se afla doar ușa, stacojie și scorojită, a garsonierei mele și încă o ușă cu geam, mereu încuiată, care dădea pe micul palier cu balustradă ce-mi înconjura, suspendat în gol, odaia, ca o grădiniță pustie în jurul unei case construite în vîrful unui turn. Pe terasă, atît cît puteam vedea prin geamul pătat de muște, erau o sîrmă de rufe, pe care încă mai atîrna o zdreanță scorojită, și o carcasă de frigider Fram. Dacă mă trezeam noaptea și ieșeam să mă impregnez de singurătatea impersonală, tare ca gelatina, de pe micul hol din fața ușii mele, luminat de un bec palid, și dacă, pentru ca tăcerea și irealitatea să devină totale, stingeam pînă la urmă și becul, deodată năpădea înăuntru lumina stelelor, care făcea ca siluetele frigiderului, ficușilor, sîrmei de rufe să devină negre ca zmoala.

Și intram în odaia mea cu o masă, un scaun și-un pat, unde scriu și acum, în fața ferestrei ovale, și în care parcă am locuit întotdeauna. Foarte rar se aud aici zgomotele estompate de la apartamentele de dedesubt, voci și sunet de țevi, zgomotul apei trase la baie. Și mai rar vine cineva aici: mama și, de cîteva ori, Herman. Prin fereastră norii-mi pătrund în odaie ca un abur cu steluțe de gheață. Singurul lucru viu, aici, este manuscrisul meu zvîcnitor, pielițele astea mustind de un sînge albastru. Coconul de păianjen pe care-l manevrez cu brațe păroase, pe care-l încălzesc la lumina ochilor mei multicolori. Peste care-mi tîrăsc pîntecul cu filiere din care curge salivă. Manuscrisul meu, ponta mea, cartea mea ilizibilă, încîlceala de tufiș în flăcări, care nu se consumă și din care se aude o voce mentală, fără buze, limbă, palat și laringe: „Scoate-ți încălțările din picioare, căci pămîntul pe care stai e sfînt.“ Căci manuscrisul meu din membrane vii, suprapuse, lipite, bălăcite una-ntr-alta repetă fidel stratificarea creierului meu, e harta pe suport aspru de celuloză a împletirii de neuroni ce formează icoana lumii sub țeasta mea. Iar peste stratul manuscrisului meu, reflectîndu-i fidel fiecare buclă, punct și ștersătură, se întinde marele manuscris stelar, pulberea de neuroni gigantici, interconectați, de sub țeasta Dumnezeirii. Astfel cele trei scrieri (neuroni, litere și stele) stau lipite ca un sistem de lentile în obiectivul unui aparat optic prin care, privind cu întregul tău corp, ai putea să-ți vezi viața. Să-nțelegi, în fine, ce ți se-ntîmplă, cum de te-ai întîmplat. De ce ești cu necesitate așa cum ești. De ce ar fi fost imposibil să nu fi existat niciodată. Căci ce sînt toate faptele vieții tale: casele în care ai stat (Silistra, Floreasca, Ștefan cel Mare, Uranus), fețele pe care le-ai văzut, cărțile pe care le-ai citit, cuvintele pe care le-ai spus, edificiile monstruoase din visele tale – palate de marmură pe sub portalele cărora intră fluturi, statui cu ochii goi acoperiți de molii, bolți neomenesc de înalte din apexul cărora coboară păianjeni grei, cu labele rășchirate, pe fire scînteietoare – tramvaiele cu care ai mers, orașele prin care-ai trecut, decît stele grupate de mintea ta în constelații iluzorii, așa cum adevăratele stele, ce desenează în noapte Ursele, Săgetătorul sau Leul se află în planuri străine unul de altul în grosimea bolții cerești și doar ochii noștri de pămînteni, din punctul nostru unic, privilegiat între toate, e-n stare să vadă, să construiască, să scrie pe cer contururi de eroi și de zei. Doar la un parsec distanță harta stelară se sparge, desenele se strîmbă-n anamorfoze grotești, din Orion o stea intră-n constelația Qurm și alta-n constelația Vach și totul se risipește în straniu și-n neînțelegere. Fractali, mereu fractali în tristul joc repetitiv al lumii. Căci tot la fel se întîmplă în neuronii noștri sculptați de vînturi, zgomote și lumină. Amintirile și trăirile noastre au unitate numai din punctul din care privim, din cuvîntul cel mai enigmatic din lume, *eu*. Ce ar lega, altfel, între ele, fața oribilă, de demon veninos, năzărită mie într-o noapte de vară din adîncul vieții mele, de Amsterdamul pe care-l voi construi aici, în grosimea cărții, la numai un centimetru distanță de foaia pe care-o citești acum, și de chinul unei dureri de dinți din adolescență ? Haosul capătă sens doar pentru că sînt aici și nu cu un ångstrom mai la stînga, pentru că spre mine se-ngustează perspectivele, pentru că sînt pupila, pentru că sînt eu, pentru că sînt Mircea. Pentru că manuscrisul îmi învelește scoarța cerebrală și bolta-nstelată îmi învelește manuscrisul, și fiecare cuvînt se leagă, în sus și-n jos, de-un neuron și de-o stea.

Mă așez la masă și iau pixul în mînă. Recitesc de zeci de ori ultima pagină, cea din vîrful topului tot mai gros, și pe care n-am niciodată curajul s-o dau la o parte, așa cum, cînd cădeam și-mi însîngeram genunchiul, se făcea acolo o crustă pe care-o tot zgîndăream, pervers, savurînd usturimea dezlipirii cîte unui colțișor, fără să îndrăznesc totuși s-o smulg deodată și să-mi contemplu rana mustind de sînge. Mereu pornesc de-acolo, de la ultima pagină, uneori atît de străină mie, atît de desprinsă de orice fire și orice legături (deși în hialinul de meduză al cărții se văd bine și nervii, și venele, și glomerulele sudoripare, și mușchii piloerectori care ajung în dermă și o fac vie), încît parcă n-aș mai citi o pagină de text, ci aș încerca să-nțeleg dispunerea aleatorie a petelor de rugină și sulf pe o piatră de rîu sau aș privi, ca altădată, mozaicul din sala de baie, văzînd în el cîmpuri de bătălie sau scene de bordel. Nu citesc, ci ghicesc, asemeni unei țigănci, într-o palmă muncită, murdară, cu tăieturi înnegrite de păcură, în care liniile abia se mai văd iar podul palmei e puternic și dominator ca un munte împădurit, palmă în care strălucește totuși, printre milioane de drumuri, creste și cărărui, triumfătorul M așezat oblic, reliefat de crevase adînci, format din linia capului, a inimii, a vieții și-a norocului, singurul semn real într-o palmă altfel haotică la fel ca tot ce se-ntîmplă. Citesc de zeci de ori ultima pagină și ghicesc astfel cum va fi următoarea, în care voi ghici de asemenea mîine. Îmi construiesc ghiocul ghicind în el, adăugîndu-i astfel strat după strat de sidef, pînă ce-l schimb într-un palat cu odăi tot mai vaste, crescînd asimptotic în spirală, fiecare odaie de zece ori cît cea precedentă, doar ultima rămînîndu-mi, mereu, accesibilă. Căci dacă-n orice castel există, acolo-n adînc, sub vedute, carcere și capricii, o ușă condamnată, o cameră interzisă, în enormul meu mausoleu, secretat de melcul umed al vieții mele, *toate* camerele sînt interzise, blocate, baricadate pe dinăuntru, în afară de ultima, în care încă mi se permite să locuiesc. Dar odăile în spirală ale palatului meu de sidef nu sînt clădite-n spațiu ci în timp, ele sînt țestele mele succesive, de la pielița ce-mi învelea mugurul cerebral cînd încă pluteam în lichid amniotic pînă la zgîrciul ce-nfășura creierul meu după naștere, la craniul încă moale de la un an, la cel de la cinci ani, de la zece și șaptesprezece ani: odăi succesive, lustruite-n interior, în care omida grasă a minții vegetează, așteaptă clipa cînd va sparge în țăndări bolta de os și-și va desface, în fine, aripile.

Privind în trecut, contemplu arhitecturi cerebrale, păduri de axoni și dendrite în constelații irepetabile, bolți tot mai joase umplute cu idoli tot mai impunători, în hainele lor de piatră, în liniștea lor de mormînt. Și-abia de sub ultima boltă de fildeș cranian, cea din clipa morții mele, va ieși, ca să se odihnească în creștet, pe fontanelă, nimfa halucinantă a psihicului meu, umflată de lichid și cu aripi zgîrcite, pompînd substanța din pîntec, perla aceea lichidă, în aripi, privind meta-lumea cu ochi tari, bombați și impersonali, abia atunci va desface aripi multicolore, cu lacuri de carmin și delte de negru și franjuri de albastru electric, cu toate fețele și peisajele lumii înghesuite pe fiecare solzișor invizibil, cu boabe mari de rouă între perișorii toracelui, cu piciorușe subțiri ca ațele rotind încet viermele înaripat, pregătindu-l pentru desprindere și zbor. Abia atunci, înconjurat de slava rotundă a Shahasrarei, marele fluture va zbura deodată în toate părțile, în cele patru dimensiuni vizibile și-n cele șapte strîns înfășurate, pînă ce puterea și culorile lui vor umple țeasta fără tîmple și frunte, craniul fără etmoid, sfenoid și occipital al Dumnezeirii.

Îmi imaginam uneori mîntuirea ca pe o ejaculare de fluturi, levitînd cu miliardele într-o spermă de aur. Din miliarde de țeste umane, ca din niște icre străvezii, ieșea cîte-un fluture minunat, încondeiat cu stricnină, chinoroz și șofran. Stolurile lor uriașe înnegreau zarea. Toți lopătau, într-un aer de aur topit, spre labirintele și labiile tărîmului celuilalt, toți se înșurubau în viforul gelatinos al unor trompe gigantice. Fiecare dorea mîntuirea, era doar sete de mîntuire, dar în fiecare clipă piereau cu miile, epuizați sau devorați de monștri diformi. Un noroi gros de fluturi avea să se scurgă apoi, fără glorie, din acea Vulvă. Milioane însă lopătau mai departe din aripile lor țepene, ca de aeromodele, scrutînd întunericul umed cu ochii lor bulbucați. Se năpusteau înainte, nor după nor, în rafale de vînt colorat, purtați de dragoste și de chimism, fără să știe ce caută, fără să caute, dar găsind în fiecare clipă unicul drum către redempțiune, calea față de care Tao și Vedele și idolii și religiile și drogurile și poezia sînt doar triste surogate profane. Dar mîntuirea nu era pentru toți, nici pentru mulți, nici pentru unii, căci nici credința și nici faptele nu ajută, ci este doar pentru unul, unul singur dintre toți fluturii ce aleargă să cîștige cununa, ce iau cu asalt, clipă de clipă, Împărăția. Unul singur va fi mîntuit din fiecare lume posibilă, și nu cel mai bun, nici cel mai adevărat. Iar mîntuirea nu e o fericire, ci e teribilă ca o boală fără de leac. Căci noaptea se face tot mai îngustă și mucilagiul tot mai vezicant. Aripile iau foc în acest jeleu. Rămîn doar nervurile, mănunchiuri de nuiele agățate de-un pîntec martirizat. Și totuși cîteva sute de fluturi se mai împing înainte, se tîrăsc mai departe prin canalul de carne și foc. Labe articulate ies din pereți și apucă, mandibule sfîșie cîte-un capăt de aripă ca pe-o pînză de corabie. Schelete de fluturi se leagănă în plase dese de păianjen. Cînd planeta burtoasă apare deodată în gigantica ei cavernă, doar cîteva zeci o mai pot detecta cu penele moi ale antenelor. Atunci dragostea devine copleșitoare. Cu aripile în flăcări, fluturii zvîcnesc înainte. Lopătează prin cangrenă și agonie. Se agață unii de alții, se cațără unii peste alții pentru încă o gură de dragoste. Sfera crește în fața lor, lumina ei depășește miliarde de sori. Lava din fotosferă desenează pe pielea ei tatuaje mirifice, încheagă și descheagă universuri. O duzină de fluturi o vînează ca niște avioane vechi de război, se-apropie așa de mult că deodată orizontul e doar lumină groasă ca mierea. Unul din ei, nu cel mai bun, nici cel mai adevărat, se-mplîntă primul în pielița vie, o sparge și se topește-n minunea ei. Ceilalți ajung doar la o nanosecundă distanță, dar porțile sînt deja-nchise. Un mare cutremur electric îi arde pe toți, și le arde apoi și cenușa.

Unul singur a fost mîntuit, un singur curier a transmis informația. Doar prin el se va naște un inconcevabil copil din doi zei uniți într-un rut astral. Da, sîntem spermii, și zeii sînt tot spermii ai unei lumi mai înalte. Și fluturii cerebrali, tot mai gigantici din lume-n lume, se înalță din țeste și lopătează prin același aer de aur al mîntuirii. Nimic însă pentru ales. Pe el îl strivește privirea zeului hiperbaric. Şi nu va şti niciodată că marele copil de lumină ieșit din oul cu care el s-a unit va avea ochii lui, bărbia lui, un fel al lui de a-și trece degetele prin păr. Căci mîntuirea nu o capeți, ci se întîmplă prin tine, e minunea trecerii de la un strat al lumii la altul. Tu ești numai cheia porții dintre lumi, dar o cheie ce s-ar topi în broască și împreună cu ea ar genera ușa și spațiul magic de dincolo.

Pe care-l contemplu acum, singur în frigul coridorului, coborînd tot mai mult în trecut, așa cum tragi tot mai în spate piatra din praştie ca s-o proiectezi apoi, cu putere-nsutită, spre viitor.

Fierăstrăul verde, grosolan și amenințător, ocupînd tot ochiul holbat al lentilei și revărsîndu-se și pe dinafară, se îngustă, cu efecte neașteptate de concavitate și îngroșare a contururilor, pînă deveni evident că nu e altceva decît piciorul, multiplu articulat, al unei insecte. Curînd, porțiunea ei dorsală, cu inelele abdomenului la fel de verzi (un verde mai închis decît al frunzei pe care stătea, iată, puricele de plante), intră tot mai mult în obiectiv, așa încît, în cîteva secunde, întreaga gînganie, cu șase piciorușe filiforme și o trompă ca un arcușor de ceas înfipt în derma lucioasă a frunzei, deveni vizibilă în medalionul lupei de filatelie, ca un exponat de muzeu într-o lumină puternică, a minții, ai zice. Pe măsură ce sticla bombată se ridica, insecta devenea tot mai mică, lăsînd ca în jurul ei să apară, lățite și diluate către margini, alte porțiuni ale lumii ei, contextul ei de culori și textúri: lobul, negru de verde, al marii frunze, apoi zonele ei mai luminoase pe care fibrele se aliniau în lungime, ca ale ierbii, avînd în stînga prima semilună portocalie, deocamdată imposibil de identificat. Structuri galben-portocalii pînă la sîngeriu se dezvoltă acolo, în stînga sus, cărnoase și rigide, fascinant de frumoase, cu ogive și tije și volute adînci, cu perișori și puf prăfuit, pînă ce întreaga floare de gura-leului se arată, acum, pe cînd insecta inițială abia dacă se mai vede în centrul imaginii strălucitoare. Developarea și elevația sînt tot mai rapide, mișcarea de blow-up cuprinde zone tot mai întinse, curînd se vede, întreagă, tulpina de gura-leului cu patru flori dispuse la distanțe tot mai scurte, iar la capătul codiței, tot în stînga sus, apar deodată vîrfurile unor degete (unghiile date cu un roșu destul de strident) și cîteva structuri încă imposibil de decriptat, una, două, trei benzi cafenii foarte late, cu asperități albicioase din loc în loc. Brațul, delicat și rotund, e de femeie, așa cum se și cuvine, și se sprijină pe benzile cafenii, reduse acum la niște simple nuiele ale unui fotoliu de răchită. În secundele următoare culorile explodează, suprafețele capătă o complexitate fără speranță pentru descriptor: cutele pembé ale unui piept de rochie, modelate de o topologie subtilă și schimbătoare, convexitățile unui șirag de perle, un obiect incomprehensibil la început, care se dovedește pînă la urmă a fi doar un bumb de os cusut cu fir aurit, pînă cînd, cu gîtul decupat deocamdată de marginea de sus a lentilei, devine accesibil privirii întregul corp, în rochie la modă (comandată la Leclerc, pe Podul Mogoșoaiei), al unei femei pe care deja o bănuiești jună și ambetată, avînd în jur mobilier de grădină bălțat cu aur și umbră, halbe de bere licărind galben pe masă, piciorul în pantalon vișiniu al cuiva și un sfert din figura stupidă, cu gușă dublă, a altei cucoane, purtătoare a unei pălăriuțe cu cireșe adevărate la panglică. Pe cînd în zonele laterale apar tot mai multe mese și personaje, agitîndu-se și pălăvrăgind, desfăcînd larg gazete, privind chiorîș la ceasuri de buzunar, tamponîndu-și nasul cu pudră din pudriere dolofane, cu oglinjoară, pe verticală se ivește capul, deocamdată deformat grotesc, al tinerei femei, cu ochii scurși către buze și buzele întinse pe bărbie, iar în partea de jos un picior foarte ușor și o botină din cea mai fină, între plănțuțe sîrmoase ivite dintre pietrele caldarîmului și mucuri îndoite de țigarete scumpe, cu dungă de aur. Sîntem, înțelegem abia acum, într-o grădină de vară cu garduri vii, grătar de mititei și domni și doamne stînd în jurul meselor pe scaune de răchită, pe cînd soarele, tremurînd prin frunzișul copacilor (duzi, duzi cu fructe albe și violete) le punea pe fețe, pe fustele lungi și pe costumele vărgate pete de aur și de vînt. Juna e roșcată și are o figură viclenuță de țărancă gătită orășenește. În clipa în care rezoluția imaginii ajunge la un nivel realist telescoparea-ncetează și sonorul pornește, așa că o putem auzi pe cea numită „Eufrosina, ma mie“ sau, mai des, doar „Frosico, puico“ gîngurind alintată – vehement totuși – către posesorul piciorului în pantalon vișiniu: „Dimpotrivă, dimpotrivă, domnule căpitan, eu sunt mîndră că sunt romancă și crez din tot sufletul că Petrică are rezon. Ah! Atîtea sclifoseli auzi la damele din ziua de azi, cu pansioanele și pianul și franțozeasca lor de Dîmbovița... Io n-am mai fost la pansion, și tata a fost arendaș, săracu', în Ialomița, și mama, săraca, a fost fată de popă, da' nu mă dau pe o sută de sclifosite cu nasul pe sus, cu toate mofturile lor..." „Trebuie să recunoști însă, ma chère", interveni doamna cu cireșe la pălărie ce ședea cu cei doi la măsuță – și pe cînd vorbea își așeză ușor mîna adipoasă, cu vinișoare de-a lungul degetelor strînse-n metalul brutal al cîtorva inele cu pietre rare, peste cea a tinerei femei – „trebuie să recunoști că Hajdău a furat ca-n codru din *Les Précieuses ridicules*. Dacă te gîndești numai la Musiu Jorj: ma chère, ce idiot! Oare toți cei ce vorbesc franțozește să fie niște spînzurați? C'est une caricature gogoné! Ce-a mai aplaudat mojicimea la aria aia (cum zicea, soro?): « Ne-am strîns mințile cu fracul/ Și simțul ne-am încărcat/ Cu haine de unde dracul/ Copiii și-a botezat! »" „Și-a înțărcat, madame Sophie!" „Pardon?" Căpitanul repetă: „Și-a înțărcat. Dracul nu botează copiii." Căpitanul avea încă frizura un pic turtită de la strălucitoarea cască de pompieri ce trona acum pe un colț al mesei, atît de lustruită încît nu era norișor de pe orbitoarea boltă a verii care să nu-și găsească imaginea comprimată pe arama căștii. Mai zăreai, adunată în luciul ei, întreaga clădire a otelului Dacia, în curtea căruia se aflau grădina de vară și o parte din scena varieteului pe care trupa lui I. D. Ionescu tocmai reprezentase *Trei crai de la răsărit*. Aflată doar la cîteva degete de caschetă, o halbă de bere-și proiecta și ea pe metalul curb imaginea ciclopică, părînd a fi un edificiu mai înalt încă decît otelul însuși. Brusc, imaginea halbei scăzu însă dramatic, aproape zbură către curbura din stînga a căștii, căci căpitanul înșfăcase mînerul de sticlă zgrunțuroasă și ridicase halba către buze. Pe cînd sorbea, impregnîndu-și mustața de spumă, își mai aruncă o dată, nerăbdător, ochii negri, încruntați și întotdeauna prea serioși, către intrarea grădinii, unde, pe uliță, dormitau cîțiva muscali cu birjele. Avea pleoapele tivite cu o dunguliță albăstrie (cum avea să le aibă, peste un secol, și strănepotul său Mircea), iar genele atît de groase, atît de întunecate, încît puteai vedea cioplitura în patru muchii a fiecăreia dintre ele, fibroasă în arcuirea ei ca un fir din coada cailor, și la fel de uscată. Fața descărnată, smeadă, de bărbat trecut de patruzeci de ani, avea o frumusețe răvășitoare pentru femei, poate și fiindcă era mereu austeră și tristă. Uniforma, cu toți eghileții strălucind ca în prima zi de purtare, era impecabilă, de fapt aproape prea corectă, de parcă ar fi îmbrăcat o figură de dioramă. Sistemul osteo-muscular al căpitanului Badislav părea să funcționeze inefabil, fără să forțeze vreodată, în genunchi și în coate, materialul vișiniu al uniformei. Ca să spunem adevărul pînă la capăt, uniforma era doar una de paradă, prevăzută, alături de faimoasa cască, și cu o sabie poleită, bună doar să zdrăngăne pe caldarîm. Cînd cele două dame l-au întîlnit plimbîndu-se îngîndurat prin fața grădinii Alcazar, în dosul Pasagiului român, căpitanul tocmai se-ntorcea de la defileul dat în cinstea Majestăților Sale în fața statuii lui Mihai Bravul și numai chef de comédii n-avea. Dar M-me Zamphiresco era proprietăreasa la care ședea cu chirie și care nu mai văzuse de două luni un ban de la el, iar Frosica – grațioasa lui vecină, nevasta mitocanului de la numărul 14. Nu putuse refuza cu nici un chip, mai ales că simțise, cînd sărutase mînuța înmănușată a amantei lui, acea strîngere discretă care-i provoca imediat o erecție, pe care hainele țepene cu greu o puteau ascunde. De cîte ori degețelele angelice nu i se plimbaseră, în sus și-n jos, pe membrul său viguros de țăran, în căldura parfumată a alcovului plin de perini... De cîte ori limbuța de pisică nu insistase-ndelung pe sfîrcurile lui cafenii de pe pieptul fără un fir de păr! Așa că mersese, vrînd-nevrînd, la grădina Dacia, mult dincolo de barieră, pe un soare toropitor și în zgomotul agasant al roților birjei pe drumul desfundat. Nici în împrejurări oarecare ieșirea asta nu i-ar fi făcut plăcere – căci teatrul îl plictisea, mai ales cel cu cocarde tricoloare, după care se dădea-n vînt burtăverzimea – și, dacă era să ia o halbă-două și niște patricieni, prefera locantele și grădinile din oraș, Gagel, Rașca sau Alcazar, unde era cunoscut și i se făcea credit, decît să se-nece-n praful Herăstrăului sau să plătească treizeci de bani micul la Avedic sau Sans-Souci. Solda nu era mare: cu ce-i trimetea Mariei la Tîntava, cu ce-l costau birturile și Frosica, bașca tabacul și cîte-o podăreasă din vreme-n vreme, se ducea totul pe apa sîmbetei. Noroc că ordonanța i-o dădea garnizoana, căci altfel nu și-ar fi permis un domestic. Cu atît mai mult după răvășitoarea dimineață de septembrie, după întîmplarea de la defileu și în nerăbdarea întîlnirii cu femeia de pe carul Justiției, numai de vorbit despre craii poligloți ai lui Hasdeu (un bătrîn descreierat: îl văzuse de curînd cum umbla cu mersul lui de insectă nervoasă pe caldarîmul de sub ferestrele *Vocii Poporului*, vorbind în barbă de unul singur și rășchirînd degete exasperate spre cer) nu avea poftă. Abia dacă avea puterea să pară că mai urmează în conversație pe cele două dame, aprobînd uneori sau zîmbind la-ntîmplare. Ochii ficși, cu iriși neconvergenți spre vreun lucru din această lume, deveniseră simple bile pasive, străvezii ca globii oculari cu contragreutate de plumb ai păpușilor.

Cît de stranie fusese dimineața! De cum deschisese ochii, în odaia sa cu chirie, privirea îi căzuse pe curba albastră a ligheanului ce aștepta, smălțat și pur, pe stativul său. Lumina puternică dar rece a zorilor îl tăia din umbră cu o precizie și-o claritate a desenului cum numai o lanternă magică ar fi putut-o face. Ligheanul era mai adevărat decît tot ce s-ar putea vedea vreodată cu ochii. Vasile se frecase la ochi, se ridicase-n genunchi în patul larg, cu înflorituri de alamă pe tăblii, se-nchinase la icoana din peretele de la răsărit și, în cămeșa sa lungă pînă peste genunchi, prinsese a levita, în picioarele goale, prin odaie. Soarele n-avea nimic de-a face cu transparența scînteietoare ce umplea încăperea. Icoana parcă nu era pictată, ci se deschidea ca o fereastră spre lumea de nori văratici și cer albastru a lui Dumnezeu, iar acesta era viu și concret, în vestminte de pînză aspră, cu marele ceaslov din brațe nu numai îmbrăcat în piele, ci mirosind a piele și a cerneală roșie, cu barba ușor înfoiată de o briză venind dintr-o parte, cu un mic os mort deasupra sprîncenei, cu un coș pe gîtul înroșit. Păsările geometrice de pe scoarța de deasupra patului se țineau cu mîini de om de florile geometrice, vădind cum fiecare fir de lînă din țesătură e răsucit din alte fire și fiecare din acestea din alte fire și așa la nesfîrșit, toate la fel de vizibile în coaja lor subțire de vopsea organică. Ceasul cu capace de fier de pe masă era și el mai greu și mai dens decît ar putea fi vreodată un ceasornic. Privindu-i curbura de rugină și cristal, căpitanului i se păru că-i vede distinct fiecare rotiță dințată și că-i poate auzi, sub bolta capacelor, ticăitul apocaliptic, de orologiu de catedrală. Căpitanul n-avea de unde să știe că astfel ți se arată lumea în ziua morții tale, dar avu senzația limpede că se află undeva în miezul minții lui, sau poate a altuia. Sentimentul irealității nu-l părăsise nici în timp ce ordonanța trezită din zori (căci era zi de paradă) îl îmbrăca din cap pînă-n picioare. Căpitanul privise dinții de baga ai pieptănului de parcă ar fi fost o arătare mistică, un mesaj copleșitor. La fel se uită la fața stupidă a soldatului, observînd prima dată cum îi picură uleiul de pe vițele de păr năclăite.

Ajunsese la garnizoană puțin cam tîrziu. Colonelul inspecta deja mult prea lustruitele pompe trase de catîri, cu tulumbele răsucite șerpește în jurul cisternelor de alamă. Marile depozite de cărămidă roșie din curte îi părură deodată amenințătoare, iar platanul uriaș – prea viu pentru un simplu copac. Își mai reveni în rutina comenzilor milităresti și a verificării pîrghiilor și manometrelor de pe pompe. În vîrful Dealului Spirii, micuța cazarmă părea așezată, ca un timbru delicat, pe dîmbul pubian al unei femei uriașe. Coloana de pompieri, avînd în sînul ei obligatoriul car alegoric, ieși pe la ceasurile zece pe poartă și, printre copacii stufoși, înveșmîntați în rugină, coborî spre pîntecul damei. Carul era clădit după desenele unuia dintre ofițeri, maiorul Poppesco, pictor peisagist și zugrav de firme în timpul liber, ba chiar și arhitect, deși orașul nu se putea încă lăuda cu nici o casă înălțată după planurile lui. El închipuise o clădire cuprinsă de flăcări, cetățeni dezesperați smulgîndu-și părul pe la ferestre și un angel pompier atîrnat de-o funie, ca să pară că sosește în zbor din ceruri, stingînd flăcările cu apa dintr-un vas de cristal. În taină, mișcătorul tablou vivant era furat de la divinul Rafael, care și el înfățișase o dată fresca unui mare incendiu. Toată hardughia de șipci și mucava, înfășurată în limbi de pînză roșie, era așezată pe loitrele largi ale unui car tras de trei perechi de boi și se legăna atît de tare, că M-me Poppesco, ce trebuia să stea la catul de sus al căsoaiei ca să fie salvată din flăcări de angelul pompier sub ochii Majestăților Lor, fusese gata să fie azvîrlită peste pervaz la un hop, așa că pînă la urmă coborîse pe scara dinăuntru și ședea acum lîngă răcanul care mîna boii, încercînd, cu evantaliul, să mai risipească nesuferitul lui miros de usturoi.

Coloana coborîse spre Podul Mogoșoaiei, de curînd rebotezat Calea Victoriei – dar nimeni nu-i zicea încă pe noul nume –, sub privirile holbate ale tîrgoveților. Ferchești, cu mustățile bine răsucite și unse cu unt, strînși ca niște viespi în mundirele lor vișinii, pompierii, de ale căror isprăvi de la '48 încă se vorbea, erau adorații damelor și puțini erau cei care nu aveau trei-patru amante dintre junele abia reîntoarse din Rusia, încărcate de blănuri, ruble și giuvaeruri, dar și de vicii destule. Din cînd în cînd, cîte-o nevastă de negustor, cu ochii dați cu ristic, se desprindea din mulțime ca să-i dea vreunui ofițer un crin cu cîteva cupe albe ca niște goarne sau un mănunchi de garoafe. Cînd o fetiță, ieșind dintr-o prăvălie cu ferești murdare, îi întinse lui Vasile un buchețel de clopoței albaștri, căpitanul avu din nou impresia că trăiește în visul cuiva. Fetița nici măcar nu-i zîmbise, iar degetele ei, simțite o clipă, erau înghețate. Și acum, stînd la masă în grădina de vară, căpitanul își amintea ochii fetiței, atît de gravi și de maturi, încît ochii unui om în vîrstă, copleșit de nenorociri, ar fi părut pe lîngă ei aproape senini. Pe cînd îi dădea florile, copila îi șoptise ceva la ureche, un nume parcă, vechi și cunoscut, dar care îi devenise obscur tocmai din cauza asta, așa cum își pierde sensul un cuvînt repetat de sute de ori. Atunci o apucase de încheietura mîinii și vroise s-o întrebe ce-a spus, dar micuța se zbătuse și, pînă la urmă, îl zgîriase pe dosul palmei atît de tare, încît trebuise să-i dea drumul. Tulburat, căpitanul abia dacă mai știu pe unde trece coloana. Stătea agățat de pîrghia pompei și privea în neștire casele și trăsurile de sub cerul cu nori scînteietori. Aerul era plin de funigei. Presiunea enormă a unui veac de istorie făcea apele epocii dense și străvezii ca ale unei prisme de cuarț. De altfel, un pal curcubeu străbătea, dacă te uitai bine, întreaga viziune a acelei zile de sfîrșit de august și un efect de lentilă își aduna cerculețele violete pe turlele bisericii Sfîntul Spiridon, din depărtare.

Intrînd pe Podul Mogoșoaiei, pompierii zăriră de la bun început, printre palatele și otelurile ce începuseră să se ridice, cu fațadele lor neoclasice ca niște machete gălbui și cu prostul obicei al epocii de-a umple fiecare ogivă și șarpantă cu neamuri întregi de statui de ghips, marea coloană a defileului oficial, pestriță și alunecoasă ca un șarpe abia năpîrlit. Privind peste capetele mării de gură-cască, Vasile aproape că se trezi din visare cînd trecură prin fața lui, pe caldarîmul bine măturat, hojmele fantastice ale carelor și personagiilor, înconjurate de reprezentanții tuturor stărilor și colegiilor naționale. Nu-i putuse totuși zări, căci trecuseră deja, pe Traian împăratul, ce deschidea coloana sporovăind pașnic, deocamdată, cu Decebal despre pariurile de la cursele de cai și străduindu-se să-și țină armăsarul la pas, căci viteazul rigă al dacilor, mergînd pe jos, abia putea păși în lotcile impresionantelor lui opinci. Dușmani de moarte în ficțiune, cei doi regi erau amici buni în realitate și puteau fi văzuți în orice seară la birtul actorilor de lîngă Teatrul Național. După cei doi bărbați vestiți, mirosind a levănțică împotriva moliilor, dar din coapsa cărora ieșise toată românimea, veneau, flancați de soldații lor cu zale și chimire de piele, cu coifuri de fier lustruit, alți voievozi ai neamului, fiecare înveșmîntat ca în tabloul ce-l reprezenta, de parcă ar fi avut doar un singur rînd de straie, fiecare cu însemnul după care putea fi ușor recunoscut. Tîrgoveții îl ghiciră imediat, după cucă și bardă, pe Mihai Bravul, iar sub platoșa lui cu pieptii atît de reliefați că ziceai că are țîțe de muiere (gurile rele spuneau, de altfel, că sculptorul francez ce făcuse statuia voievodului de la Universitate ar fi așezat capul lui Mihai pe-o veche statuie ecvestră a Ioanei D'Arc) îl recunoscură mai departe pe Spiru, luptătorul de la circul Sidoli, de la care mulți voinici ai mahalalelor mîncaseră bătaie în arenă vara aceea. „Spirule, Spirache!“ îl strigau de peste tot băieții de prăvălie, ținîndu-se după el ca după urs și-ncercînd să-i smulgă barda din mînă. Lîngă colosalul voievod, Ștefan părea un pitic, tîrîndu-și hlamida tivită cu vulpi prin țărînă și uitîndu-se crunt înainte. Țepeș, văru-său, cu o mutră suspect de cumsecade, își căra ditamai țeapa pe umăr și, din cînd în cînd, împungea cu ea mai jos de spinare pe camaradul lui medicinist ce pășea lîngă Domnul Moldovei, înveșmîntat în plăieș cu cușma pe-o ureche. Mai în urmă se ținea Mircea, bătrîn ca Moș Crăciun, cu un bărboi la fel de alb și cu un toiag noduros în mînă. Urmau domnitori mai obscuri, mai ponosiți, pe care gloata nu-i mai știa, așa că trebuia să-i întrebe mereu: „Tu cine ești, nenicule?“, dar satisfacția mulțimii fu cu atît mai mare cînd zări pieptul plin de ceaprazuri al lui Vodă Cuza, cu oca în mînă și ținîndu-l de braț amical pe moș Ion Roată. „Hei, bărbuță!“ se auzea strigînd de peste tot. „Curvarule!“ Dar maiorul pășea mai departe netulburat, făcînd din cînd în cînd cu mîna către vreo damă mai nurlie și zîmbind cu pomeții lui asiatici.

Vasile apucă să le vadă doar pe țărancele române care urmau, tinere și grațioase în fotele lor dar cu fețe de îngrămădite, ce duceau pe o perinită de catifea coroana regală, apoi pe prizonierii turci flancați de dorobanți. Veneau apoi carele, trase de boi, huruind printre casele cu mai multe caturi și umplînd podul de balegi fierbinți. Cei din marile căruțe trebuiau să închipuie, trecînd prin fața baldachinului regal, mărețe tablouri vivante, dar deocamdată ședeau pe loitre uitîndu-se plictisiți în jur ca niște maimuțe amărîte. Defila mai întîi carul Agriculturii, cum se și cuvenea într-o mică țară rustică unde grîul, purtat pe șlepuri în susul Dunării, era aproape singurul mijloc de cîștig. O țărăncuță de operetă ținea în brațe un uriaș, cumva indecent, corn al abundenței. Un țăran cu fustanelă lustruia cu mîneca fierul plugului și-i tot spunea ceva, mînios, muierii de lîngă el, care, cu furca-n brîu, își tot muta de colo-colo coșul cu lînă de tors. Urma Comerțul, ce închipuise o corabie de scînduri mergînd pe valuri de satin albastru, după care venea carul Belelor Arte, pe care un pictor de șevalet își desena modelul, o muză în rochie cu mii de încrețituri ce întindea o cunună de lauri către un bărbat ilustru. Lîngă ei, Faima suna dintr-o trompetă de mucava poleită, sprijinindu-și o mînă pe umărul unui sculptor care cioplea la un bloc de marmoră. Veneau apoi bijutierii, ceasornicarii și florarii (cu o imensă jerbă de orhidee, cum gloata nu mai văzuse nicicînd: sute de guri de vipere deschizîndu-se ca să-și azvîrle parfumatul venin), boiangiii, cizmarii și brutarii. Aceștia din urmă coceau pîine chiar în carul lor tras de opt boi și-o aruncau, fierbinte, tîrgoveților. Într-una dintre ele, strigau ei, era ascuns un inel cu mărgăritar.

Căpitanul lăsa nepăsător să-i pătrundă-n pupile pestrițele efluvii ale pestrițului carnaval, după ce-i străbătuseră corneele străvezii și cristalinul subțiat și bombat, pe rînd, ca un mușchi transparent, de fibrele căprui ale irișilor. Imaginile erau sorbite în mediul de gelatină al corpului vitros și își izbeau fiecare grăunț de foton – pachet de unde de diferite lungimi – de retina ce căptușea fundul ochiului. Treceau aici prin celulele ganglionare, prin stratul interior plexiform, prin celulele bipolare și prin stratul exterior plexiform, toate permeabile la lumină ca niște rigle de cuarț, pînă ajungeau la adevărații fotoreceptori, celulele conținînd magica rodopsină, aceeași în ochii crevețilop, ai oamenilor și-ai îngerilor. Aici fantasticul mozaic de culori își convertea intensitatea, contrastul, forma, culoarea în impulsuri electrice care străbăteau axonii nervilor optici, se-ncrucișau în chiasm, ajungeau în nucleul dorsal geniculat al talamusului, de unde, ca dintr-o lentilă divergentă, porneau proiecții spre zona optică primară, aflată în jurul fisurii calcarine a lobului occipital, în partea cea mai din spate a craniului. Aici imaginea inversă transmisă de retină era reconstruită, interpretată și prelucrată de șase straturi de neuroni grupați în mii de columne. Aici pîsloasele imagini primeau strălucire și margini clare, volum și saturație a culorilor. Macheta fără viață și fără psihologie a celor văzute, totuși, de doi ochi din țesut organic ai unei ființe cu idei și cu frustrări era trimisă-n cele din urmă în ochiul minții, în aria optică secundară, unde nenumărate mecanisme de control o conectau cu memoria, o recunoșteau și-o valorizau, o făceau să însemne ceva, o legau de dorințele și nevoile și gîndurile și viața celui care ar fi trebuit să navigheze în mediul coroziv al existenței reale, să se hrănească și să-și transmită genele mai departe, dacă întreaga sa ființă n-ar fi fost doar de hîrtie și cerneală tipografică. Așa cum este cazul cu Badislav Vasile, care, nebănuind că vine din adîncul altei minți și că traiectul său optic există doar în măsura în care a fost descris (pe cînd stomacul său, de exemplu, există doar în această paranteză), se mulțumește să primească mai departe efluviile luminii de august, întrerupîndu-le cu dese clipiri din pleoape.

Carul pompierilor intrase deja în coloană, intercalîndu-se între cel al tramvaielor și cel al tragerii la semn. Mult înaintea lor licăreau tichiile brodate de pe carul israeliților și stropii artezienei de pe cel al fabricii de apă gazoasă. Trecuseră mai bine de treizeci de ani de cînd băiatul Vasili, ales de preotul satului fugar, își lăsase umbra în fluviu, pentru ca podul de gheață prin care străvedeau fluturi uriași să nu crape și să nu-i înghită stihia. Umbra lui pierise atunci, pierzîndu-și contururile-n neaua pufoasă, și dusă fusese pentru totdeauna, lăsîndu-l pe Vasile cu sentimentul, pe care-l ai uneori în vis, că ești gol într-o odaie înțesată de oameni ce te privesc curioși și revoltați. Sătenii din Tîntava, care-i cunoșteau povestea, de mult nu-i mai băgau în seamă ciungirea asta, căci altfel fusese băiat harnic și gospodar, iar fetelor pe care le răsturna în hambar, pe paturi de fîn, printre roțile păianjenilor cu cruce, nu prea le păsa că flăcăul ce le străpungea între cracii albi ca smîntîna n-avea mamă, tată și umbră, căci avea și ceva ce ținea loc de toate, și cînd se muiau sub el li se umplea țeasta de o lumină de aur. Vasili crescuse pe nesimțite, muncind pe la unul și pe la altul ca argat, rînind la vaci și țesălînd la cai pînă ce pielea i se impregnase de sudoare de vită. Nu împlinise treisprezece ani cînd muierea unui gospodar la care se băgase slugă, făcîndu-i-se milă de el că dormea pe prispă sub cerul violet al unei toamne-neghețate, îl chemase-n odaie, apoi în pat, și-i arătase cum să-și împingă țeava de carne în locașul umed, anume făcut, mirosind nu a pește, cum se zicea, ci a știmă a apelor, a fărmăcătoare. Băiatul văzuse atunci prima dată, la lumină de opaiț, țîțele groase, fundul înduioșător ca de fetiță, crăpătura cu franjuri de carne dintre pulpe, corpul cu piele dulce al celuilalt om, al omului străin și dorit numit femeie, și curbele și umezirile acelui altfel de om îi schimbaseră ochii, din ochi de copil, în ochi de bărbat, într-o singură noapte. Cu aceste testicule negre, serioase și triste de sub sprîncenele mereu încruntate le amețea Vasili pe codanele din sat, le poseda înainte de a le fi atins și le fecunda înainte de a le fi posedat, așa încît, înainte de a-și lipi gura de-a lui, seara, la poarta caselor de chirpici, în mireasma de corcodușe strivite-n iarbă, fetele rămîneau grele de dragoste. Îl luau atunci de mînă și, tiptil, intrau în tindă, trăgînd cu urechea la somnul horcăit al mămucăi, de sub peretele de icoane. Urcau pe cuptor, în așternutul ciudat de rece, și se iubeau pe perinele umplute cu paie. Fata-și strîngea între dinți coada-mpletită ca să nu țipe ca din gură de șarpe la vederea, simțirea, trăirea luminii de rupere de lumi, de spargere de țeastă, din clipa cea mare. Rămînea apoi cu ochii în grinzi, tremurînd și zvîcnind, udă fleașcă de sudoare, și adormea înainte de a-și fi venit în fire. A doua zi uita totul, de parcă acea lumină de rai i-ar fi șters cu desăvîrșire cîteva ceasuri, cîteva slove din neînsemnata scrisoare a vieții ei, cele mai dulci și mai sfinte.

Maria se făcea fluture în fiecare dimineață. Maică-sa nu știa nici ea cu cine-o făcuse, căci mai toți pruncii născuți după fuga din Rodopi fuseseră zămisliți în dezmățul lapților de țigan, în șure unde patru-cinci flăcăi cu ochii lărgiți de otrava macului apucau o muiere, îi azvîrleau un sac pe față și-i frîngeau apoi șalele pînă-n zori. Fetița venise pe lume-n Tîntava, pe cînd satul abia dacă număra douăzeci de bordeie, dintre care unul era biserica. Crescuse singuratică, fără frați și surori, de la trei ani se dusese cu vaca la pășune și de la cinci dăduse drumul la caloieni pe apa Sabarului: coșciuge micuțe de lemn cu un om de lut în ele, avînd pe piept o lumînare aprinsă. Puneau caloienii în apă pe-nserat, cînd se puteau despuia la adăpost de priviri, căci toate fetițele trebuiau să fie goale cum le făcuse maică-sa. Doar cerurile de foc ale Bărăganului le luminau, tot mai mocnit, trupușoarele băiețești pe cînd, adunate roată, scăpărau amnarul și aprindeau lumînarea. Primăvara caloianul era-mpodobit cu flori de salcîm, din care fetele rupeau ciorchini și-i mîncau cu lăcomie, iar toamnele cu frunze uscate, în care și mătasea omizilor devenise fărîmicioasă. Ultimului îi dăduseră drumul pe Sabar toamna tîrziu, cînd apa-ncepea să fie ferecată-ntre maluri de gheață și cînd un suflu fioros stingea, ca apoi să le reaprindă, stelele de pe cer. În mireasma de țuică și busuioc a bordeiului, fetițele frămîntaseră lutul în albiuța de lemn în care Maria dormise înfășată cît fusese pruncă. Din pasta amară ca fierea, frămîntată cu lapte de vacă și balegă, plămădiseră un cap cu ochi din pietricele de rîu și dinți de boabe de fasole, un trup cu buric de măcieș zbîrcit, mîini și picioare ca niște cîrnați moi, degete cu unghii de cioburi de strachină. Fiecare dintre cele șapte fecioare își despletise cozile și-și retezase o șuviță de păr, pe care o înfipsese în țeasta moale a caloianului. Fiecare-și apăsase degetul arătător pe pieptul lui, de-o parte și de alta, așa că-n curînd făptura de lut avea coaste. Aduseseră apoi icoana cea făcătoare de minuni cu care cîndva preotul înfruntase viermuiala din adînc și rostiseră, fără să-nțeleagă un cuvînt, un șir de vorbe bulgărești, lăbărțate și-mpletite ca o velință mohorîtă. Apoi numărară pînă cînd sorții căzură, pentru prima dată în acel an, pe Maria, care se înfioră, pe cînd celelalte șase se-ntoarseră ca niște păsări speriate și se ascunseră pe sub paturi, după cuptor, în tindă, cu mîinile peste față și ochii atît de strînși, că le dăduseră lacrimile. Maria știa ce avea de făcut. Luă între palme bulgărele de lut ce mai rămăsese nefolosit, înfășurat într-o basma neagră. Îl întinse, bătîndu-l cu pumnișorii, ca o lipie rotundă, și aluatul acela moale și-l apăsă pe față, cuprinzîndu-și fruntea, ochii, obrajii, buzele și bărbia. Atunci simțea fiecare fetiță, la rîndul ei, cît de amar era lutul. Căci atunci limbuța lor, oricît ar fi vrut ele să și-o strunească, se-mpingea între dinți ca un animal cu voință proprie și atingea cu vîrful masca moale și răcoroasă. Trebuia să rămînă cu ea pe față cît de mult își putea ține răsuflarea, apăsînd ca să se imprime bine sprîncenele și nările delicate, șanțul de pe buza de sus, genele, fiecare în parte. Cînd nu mai putu, Maria trase ușor de marginea de sus, dezlipindu-și lutul de pe față. Interiorul măștii era sidefiu, ca și cînd un strat al pielii, subțire ca pînza de păianjen, ar fi rămas în scobiturile măștii, dîndu-i un luciu care-n penumbra încăperii țărănești (la geam crengile unui păr bătrîn nu lăsau să intre nici măcar plumburiul serii) se arăta asemenea luminii de lună. Codana ținea acea lună ciudată în palmele făcute căuș. Știa că ar trebui să se-ntîmple ceva, dar mai știa că nici o fată care mai trecuse prin asta n-ar fi scos o vorbă despre ce văzuse atunci. Privea țintă chipul ei scobit, atît de intens îl privea, încît în cele din urmă i se păru că ea nu mai are față, că fața ei a rămas acolo, în lut, și că ar trebui să deschidă *acele* pleoape ca să vadă cu adevărat, printre degetele-nspăimîntate. Curînd, lutul începu să asude. Stropi de o limpezime gelatinoasă, aruncînd scînteieri ascuțite ca ácele, aburiră adîncul măștii și-ncepură să se scurgă lent pe pereți, adunîndu-se în cele mai adînci scobituri. Nasul, pometii și pleoapele se umplură primele de lichidul gros și neverosimil de transparent ce-și arunca acum lumina, ca de apă, în grindă, mască de lumină tremurătoare cu chipul Mariei. Cînd toată masca se umplu și lichidul scînteietor se curbă ușor deasupra buzei, fetița se mai privi o dată-n el ca-ntr-o oglindă și apoi strivi-n palme, ca și cînd ar fi vrut să-și prindă chipul visător în capcană, masca de lut, o terciui pîn-o făcu un bulgăre cleios și, cu lichidul sidefiu împrăștiat pe brațe, pe față și pe piept, se-apropie de albia în care zăcea caloianul. Stropi neobișnuit de mari, ca boabele lipicioase de pe roua-cerului, se rostogoleau pe podeaua de lut, tinzînd să se unească asemenea boabelor de mercur. Prin forța strivirii în palmă, un jet de gelatină țîșnise printre degetele fetei drept pe icoana arhanghelului Mihail, deformîndu-i acum ca o lupă măritoare toracele în zale albastre, mantia de purpură fluturîndă, fața cruntă și dreaptă de oștean al Domnului, încît îngerul militar părea acum o rădașcă prinsă de milenii într-un bob de ambră. Maria-ncepu să lucreze ca fermecată, fără măcar să privească frămîntarea rapidă și precisă a degetelor. Irișii i se ascunseseră cu totul, de fapt, sub pleoapele aproape închise, ce mai lăsau să se vadă doar fîșii înguste din albul ochilor. Degetele cu unghii lucioase, roșii ca sîngele în înserarea adîncă, modelau lutul cu mișcări neomenesc de agile, de parc-ar fi fost labele multiarticulate ale unui păianjen ce-și țese plasa, ori pîntecul călugăriței, ce plămădește singur cuibul complicat în formă de smochină. Așa se frămîntă, uneori, în vis, mîinile adormiților.

Bulgărele de lut muiat în sudoarea mistică a măștii Mariei se alungi ca un cilindru turtit, ușor curb, cu o inimioară lucioasă în vîrf și, la capătul celălalt, cu o mare umflătură dublă. Lutul fumuriu se deschidea tot mai mult la culoare pe măsură ce falusul erect prindea contur. Curînd, suprafața lui avea textura pielii străbătute pe dedesubt de vine și filamente nervoase, iar pe punga scrotală crescură, fibroși și anarhici, perii. Pielițe, încrețituri, căldură și duritate elastică, toate deveniră mai adevărate decît adevărul, pînă ce prin ele-ncepu să se vadă. Se străvedea acum, prin carnea lucioasă a glandului și printre cei doi corpi cavernoși, uretra ce ducea undeva în adînc. Se străvedea sîngele umflînd cele două lipitori strîns unite și, în scrot, ouăle gemene, ca niște mari pietre prețioase, cu capetele parazitate de umflături cenușii de la care porneau canalele seminale. Oarba cu degete iuți se apleca peste albie și așeză sexul de carne și vînt între coapsele pămîntii ale păpușii de lut, unde el se prinse imediat, împingînd rădăcini sîrmoase în solul fertil. Apoi codana acoperi totul cu frunze moarte, ramuri cu măcieșe stafidite, frunze de laur cu ghimpi ascuțiți. Abia apoi se trezi, deschise ochii și le chemă pe celelalte, ce nu aveau să știe nimic pînă ce sorții nu aveau să cadă și-asupra lor.

Asta fusese anul trecut, în care fata făcuse cincisprezece ani. Cîteva zile mai tîrziu, într-o dimineață cu negură adîncă, încît nici crengile părului din geam nu se mai vedeau decît ca niște strigoi, Maria suise în pod după nuci și, după ce-și umpluse poala, se oprise în mijlocul podului, fermecată de lumina de lapte ce venea prin luminator. Trecuse atunci peste grinzile dincolo de care nu pășise niciodată, căci i se păruseră putrede și pline de viermi, dăduse la o parte putini cu interiorul plin pînă sus de mucegai, rupsese roți uriașe de păianjen cu insecta grasă, ca un mare bob de strugure negru, în mijloc și dăduse, într-un colț muced, de o ladă-nconjurată din toate părțile de sticle goale, cu praful pe ele de-un deget, de lămpi cu fitil, de felinare de căruță sparte, de damigene ce mai aveau vișine înverzite pe fund. Coceni uscați de porumb le înfundau gura în chip de dopuri. Fata dădu drumul nucilor pe podea și-ncepu să mute sticlele din loc pînă ajunse la marea ladă de zestre, cu zugrăveala înnegrită pe ea ca zmoala. Își rupse unghiile pînă reuși să ridice capacul ferecat în aramă coclită, dar ce văzu înăuntru o făcu să cadă-n genunchi, printre sticle, și să rămînă încremenită acolo, în lumina lăptoasă și-n curentul care făcea să fluture pînzele de păianjen pe care le adunase în păr. Perle ? Cruci scrijelite în aur ? Icoane bătute în smaralde ? Scule prețioase și pietre nestemate cusute pe mătase, catifea și alte țesături fără nume ? Păpuși de piatră străvezie cu ochi oblici, smălțuiți cu albastru ? Inele cu paftale de porfir, cu chipuri de domnițe săpate-n peruzea ? Agrafe cu grăunțe de diamant scînteietor ? Lănțuge-ncurcate, casete de fildeș cu mărgăritare strîmbe, calcifiate de vreme ? Pene de păun cu ochi întrebători, zugrăviți pe ape de verde și de azur ? Sau o topitură din toate aceste odoare, o trecere dintr-una-ntr-alta, o răsucire de flăcări bengale, o clinchetire de ducați și țechini, o pîlpîire de rouă arzătoare în cupa unei brîndușe de toamnă? Maria-și înfundă degetele, într-un tîrziu, sub imensele aripi de fluture împăturite în cristalul de timp încremenit al sipetului, le ridică pe brațe umplîndu-se de un puf de solzișori multicolori, orbecăi cu luminosul material în brațe spre gura podului, dărîmînd felinarele și sticlele de lampă, troznind nucile sub tălpi și tăindu-se-n uneltele ruginite, coborî aproape prăbușindu-se scara de fuștei negeluiți și se-nchise cu fabuloasa ei pradă-n odaie. Desfăcu pe pat largile aripe străbătute de nervuri ca de frunză, ce umplură patul și se ridicară peste pereți, acoperind icoanele și ștergarele de borangic. Fata nu știa pe atunci că mai toate muierile din sat ascundeau prin cufere legate cu cercuri de fier bucăți din aripile marelui fluture, ale marelui bivol înaripat lung de patruzeci de pași pe care, cu ani în urmă, Badislavii îl descleștaseră din cleștarul gheții dunărene, hăcuindu-l și mîncîndu-i apoi carnea moale și dulce ca aluatul la lumina flăcărilor ce lingeau și lustruiau gheața. În întunericul sipetelor, fiecare petic de aripă, de pe-atuncea largi ca niște catrințe, crescuse mai mult, se rotunjise, își refăcuse forma și-și întregise desenele. Maria privea acum vrăjită sorbul modelelor, spirala liniilor, glisarea lentă a culorilor una-ntr-alta. Căci în aripile ei predomina purpura, dar purpura era tivită cu azur, iar cozile de rîndunică de la capete erau negre ca păcura. Desenele se topeau în desene, fețele deveneau orașe, pădurile deveneau păsări, ochii lor deveneau orologii. Rotițele dințate din orologii deveneau constelații unde trăiau ființe al căror nume erau oamenii și lucrurile lumii noastre. Maria se culcă pe laviță între cele două aripi răsfirate, și ele i se prinseră în piele, ancorară de lamele omoplaților, trimiseră filamente nervoase în coaste, împinseră vinișoare ce orbecăiau ca viermii spre cîrja aortă. Fata se ridică și ieși, cu tălpile goale și aripile lipite una de alta, în tindă, se privi în găleata cu apă și văzu o îngereasă cu cozi de țărancă, ieși apoi în negura din curte. Nu vedeai nici la cinci pași, deși se făcuse ziuă de-a binelea. Iarba era udă și-nghețată. Cuptorul de lut, dincolo de ogradă, se străvedea prin ceață ca o namilă ce putea fi foarte bine un zmeu, un deal sau o claie de fîn. Maria desfăcu aripile, lopătă din ele şi se-nălţă, văzu deodată bordeiul de sus, tot mai mic şi mai şters de valurile de fum, apoi satul ca un pîlc de arătări pămîntii, copacii ca nişte mîini ieşind dintr-o apă mare. Văzu şi alte muieri înaripate, unele dînd ocol prin văzduh ca şi ea, altele ghemuite printre crengile goale ale vreunui zarzăre. Cînd urcă deasupra negurei, fu deodată orbită de soarele de început de lume, şi văzu o femeie dormind pe un nor. Le ştia pe toate, erau şi dintre codane, şi dintre cele vîrstnice, erau şi bune, şi rele, toate levitînd deasupra satului lor şi îndrăznind uneori şi mai departe. Fata avea să se facă fluture de-atunci încolo în nenumărate dimineţi, înălţîndu-se printre fulgi de zăpadă sau din roua sclipitoare a primăverii, dar niciodată n-avea să se mai avînte ca-n prima zi şi n-avea să mai îngăduie ochilor ei priveliştea teribilă a Dumnezeirii. Căci se ridicase atunci, beată de zbor şi de frumuseţea azurului ceresc, mult, mult, mult deasupra lumii noastre. Străbătuse nouă straturi de nori ca nouă coji de sidef, iar după ultimul stătuse-n picioare pe coaja oului lumii, în jurul căruia nu mai era nici măcar nimicul. Dar din vidul acela fără simţire, din moartea aceea fără memorie se-nălţa, ca o auroră boreală, o fantasmă enormă, de necuprins în privire, alcătuită parcă din praf de stele, fiecare bobiţă aurie aflată la parseci distanţă de celelalte. Maria ştiu că era prea aproape de giganticul univers ca să poată desluşi vreun chip, aşa că lopătă către neant şi eternitate, poate veacuri de-a rîndul, pînă ce, cu încetul, pulberea aurie contură un deget de om, un deget de la picior cu o unghie de corn străveziu. Se depărtă şi mai mult, pînă cuprinse-n privire talpa-n sanda cu cureluşe de piele, şi lopătă vieţi întregi pînă ce desluşi poala în veşmînt de mătasă cărămizie, apoi pieptul bunului nostru Tată, pe care odihnea patriarhala barbă cu cîrlionţi de argint. Văzu la dreapta Lui trupul gol al Domnului nostru Iisus Hristos, cu toate rănile sîngerînd, dar purtînd, înconjurînd-o nespus de graţios cu braţul drept, crucea din lemn de măr, pe cînd între degetele celeilalte mîini ţinea-n dreptul inimii un trandafir sîngeriu şi auriu, a cărui fiecare petală era pudrată cu miliarde de raiuri, fiecare locuit de miliarde de sfinţi. Feţele Tatălui şi Fiului erau strălumінate, cum se pierdeau dincolo de putinţa ochiului de-a vedea, de mănunchiul de raze groase izvorîte din Duhul, porumb cu ochi de femeie plutind în viața fără sfîrșit. Cutremurată, fata mai apucă să vadă șuvițele de aur ce-i coborau Fiului pînă la șale și ugerii gingași de pe pieptul Lui, și se prăbuși apoi pînă ce orice viziune se sparse în cioburi și se risipi. Se regăsi în ograda casei ei din Tîntava, tîrîndu-și aripile fumegînde prin bruma de pe iarbă, abia mai nimerind prispa și apoi ușa. În odaia de culcare își desprinse aripile de pe trup și le-mpături la loc. Le vîrî apoi sub pat, într-o altă lacră, printre parii neciopliți înfipți în lutul podelei și dați cu var ca pomii, pe care se sprijinea așternutul.

De-atunci, Maria abia aștepta venirea zorilor, cînd mămica pleca în vecini sau făcea mîncare în cuptorul din curte, ca să se facă fluture și să zboare peste satul încă amorțit. În primăvară, pe vremea cînd se deschideau viorelele pe pămîntul negru, încă bălțat de petice de zăpadă umedă, ea coborî într-un crîng de salcîmi tineri de pe marginea gropii lui Ouatu, își lipi aripile una de cealaltă, arătîndu-și doar delicata căptușeală de pe fața ascunsă, și prinse să culeagă cupele străvezii, pline de boabe de rouă. Tocmai se-ntreba de ce-or mirosi viorelele așa de urît, cînd îl zări pe Vasili, ce venea, cu un cojoc pe umeri, pe poteca dinspre sat. Flăcăului nu-i veni să-și creadă ochilor: fata pe care-o știa de copilă, cu care jucase de-atîtea ori „Talion, fecior de domn“ și mijoarca, ardea acum în plin soare-nghețat, doar în cămășuță de culcare și-n picioarele goale, în crîngul de copaci negri ca zmoala ce-și aruncau nuielele-n cer. Nu-i zărea încă aripile, dar îl mișcă buchetul de flori viorii pe care-l strîngea la piept. Se opri, cu ochii la icoana de necrezut. În balta din spatele Mariei, încrustată încă în maluri de gheață, se ivi o clipă spinarea leneșă a unei știuci. Tinerii se priviră vreme-ndelungată, încremeniți, apoi el se hotărî către ea iar fata, îngrozită, căci era prima oară cînd o vedea astfel cineva, zvîcni în văzduh și, după cîteva lopătări din aripile țepene, pieri după o pădurice ca și cînd n-ar fi fost. Vasili crezuse că visează, dar, vis sau aievea, rămase cu chipul Mariei în inimă și, cînd îl revăzu la horă, duminica, între atîtea alte fețe aidoma de codane, se-ndreptă către ea și-o luă la joc.

Din dragostea lor, niciodată încununată cu pirostrii, se născu, la mai bine de-un an, pe aceeași vreme cenușie și înghețată, Miron, prunc cu unghiuțe vinete, căruia au trebuit să-i tragă de pe cap o căiță ca bășica de porc ca să i se poată vedea ochii de lapte. Acum, pruncul de-atunci avea paisprezece ani și, ca și cînd membrana de pe față i-ar fi prevestit firea întunecată și ascunsă, făcuse deja o mulțime de ticăloșii care amărau viața maicii lui și, de departe, a uitatului, încețoșatului său părinte. Neîndoios, umbra tatălui său, suptă lacom de Dunăre, se întorsese în sufletul fiului. Prima ispravă a lui Miron, încă un țînc ce abia putea să-ngaime trei vorbe, s-a petrecut cînd, făcînd într-o zi ochi înainte de revărsatul zorilor, o văzuse pe mamă-sa luminînd odaia cu mătasea multicoloră a aripilor. Se făcuse atunci că doarme mai departe, dar o pizmă ciudată îi cuprinse pieptul ca o gheară. Așteptă ca femeia să se-ntoarcă și să meargă-n cuptor, iar apoi se vîrî sub laviță și tîrî afară lada Mariei. Scoase aripile și-ncercă să și le agațe-n spinare, dar ele nu se prindeau. Unde le atingea cu degetele, rămîneau pete mai negre ca păcura, pe cînd în jur culorile dansau cuprinse parcă de spaimă, și chipuri de știme și de balauri se năzăreau din mozaicul frenetic. Atunci, Miron a scos în curte valurile de brocart și le-a dat foc în lumina incertă a zorilor, pînă ce din aripe a rămas doar un pumn de cenușă în care se vedeau cîteva nervuri ca de frunză moartă. Maria a-mbătrînit în ziua aceea dintr-o dată cu zece ani. Și a continuat să îmbătrînească văzînd cum învățătura nu se lipește de copil la școala primară abia deschisă în sat, și unde învățător era însuși popa, iar clasa – o încăpere de chirpici proptită în grabă de un zid al bisericii. Cîte nuiele n-a luat la dos, cîte ceasuri n-a stat la colț, în genunchi, pe coji de nucă, doar-doar s-o apleca mai cu osîrdie asupra ceaslovului, și tot în zadar. În schimb, umbla la țîțele fetelor și se-ncăiera cu băieți mult mai răsăriți ca el, de venea acasă mai mereu cu țoalele tăvălite și rupte bucăți. Nu l-a mai primit la școală din ziua în care, intrînd preotul să vadă cum dă cu mătura prin biserică, l-a prins pe Miron cu nădragii în vine, frecîndu-se în fața icoanei Sfintei Născătoare. Atunci nepricopsitul s-a vîrît slugă la un gospodar, pe mîncare și adăpost, risipind la jocul de miale, cu alții ca el, banii primiți de mamă-sa de la căpitanul de pompieri. Își păstra paralele (și asta avea s-o facă pînă la moarte cînd, în 1899, un burjui din Garda Națională, ce abia știa cu ce parte trebuie îndreptată flinta-nainte, îl doborîse pe cînd încerca să treacă prin contrabandă, pe la bariera Rahovei, cîteva kile de spirt ascunse într-o tocilă veche) într-o pungă palidă şi tare ca pergamentul, la care ţinea ca la ochii din cap, că doar venise pe lume cu ea peste faţă. Cu neputinţă de spus de ce trăiesc pe lume unii oameni, care mănîncă pe apucate, beau pe apucate, dorm pe apucate şi plodesc pe apucate, niciodată cu un gînd pentru ziua de mîine, niciodată cu o strîngere de inimă pentru ziua de ieri. Viaţa lor, ca a cîinilor fără stăpîn, e o negură de vorbe şi gesturi, o încîlceală de huliri necugetate şi omoruri nevinovate, căci să suceşti gîtul unui pui de găină sau să vîri cuţitul într-un seamăn al tău e pentru ei acelaşi lucru, nu cu mult mai însemnat decît tuşitul sau strănutul. Căpitanul Badislav era destul de amărît de isprăvile unicului său fecior, şi poate s-ar fi bucurat să ştie că acea după-amiază de vară în care se răcorea la grădina otelului Dacia, în compania celor două dame, avea să-l scutească de a mai cunoaşte viitoarele mîrşăvii ale lui Miron, fiul fluturiţei ce-i era încă atît de dragă.

Norii se formau și se deformau deasupra grădinii de vară, pătîndu-se cu verde de la vîrful plopilor și platanilor, cu galben murdar de la tencuiala veștedă, bulbucată cu cariatide jalnice, de pe cornișa otelului. Cerul scînteia ca văzut printr-o lentilă cu un punct de aur în adîncul ei – soarele cu neputință de privit. Vorbele damelor, o trăncăneală fluturătoare, se formau și se deformau și ele, răsfrîngîndu-se-n perlele uneia, în nasturii fantezi ai celeilalte, în halba (a cîta ?) pe care bărbatul în stacojiu, bărbatul cu ochii mei, eu însumi de acum trei vieți, o uitase pe masă, tot lungindu-și gîtul spre ieșire. Ce aștepta ? Ce așteptam ? Ce aștept ? Ce nebunie cu neputință de privit se va forma și se va deforma pe cerul mereu frămîntat al minții mele, al cărții mele ? Frosica se aplecase acum mult peste masă, tîrînd cu bustul ei nu prea mare (dar cu dudele țîțelor neobișnuit de lungi și de aspre, își aminti Vasile, și animalul inocent dintre pulpe începu să i se umfle din nou) solnița și-mprăștiind cîteva scobitori. Cu palma pusă complice pe brațul proprietăresei, îi șoptea ceva la ureche, arătînd cu ochii către o masă mai dinspre fundul grădinii. Ședea acolo un bărbat cu o-nfățișare neobișnuită, avînd în mînă un pahar cu lichid verde luminos, pe care-l bănuiai de consistența gelatinei. Cine nu l-ar fi recunoscut pe gentlemanul îmbrăcat în cea mai fină stofă englezească ? Chiar dacă n-ai fi fost în ultima lună la circ – și slavă Domnului că Sidoli bătrînul se hotărîse să mai treacă și pe la București cu cortul lui, după trei ani de rătăciri pe drumurile Ungariei și Galiției, căci altfel bieților orășeni rămași în urbe pe căldurile cele mari nu le-ar mai fi rămas ca loisir decît vulgarele grădini cu guriste și mititei – tot ți-ar fi sărit în ochi de pe zeci de afișe jerpelite chipul roșu ca sfecla, încadrat de barbeți, al lui Mr. Swan, un american care uimise lumea cu performanțele lui. Intra, de pildă, îmbrăcat, într-un mare acvariu unde, cu pești galbeni și albaștri în jurul său, mînca, bea și fuma, ba chiar scria și scrisori de cîteva file la o măsuță, scoțînd din cînd în cînd pe nări ghirlande de bule strălucitoare de aer. „E foarte bine, soro, e mai bine aievea decît cînd îl vezi la comédie", îi șopti tînăra damă lui M-me Zamphiresco, și amîndouă chicotiră schimbînd priviri apoase, căci băgaseră de seamă, pasă-mi-te, că americanul cam trăgea cu ochiul către masa lor. Pe cine pusese ochii streinu-ăsta plin de parale ? Frosica nu avea îndoieli, așa că-ncepu să facă mii de fițe și mofturi, să-și țuguie buzele rujate-n inimioară și să-și arate albul ochilor, să-și îndrepte grațios trupul ca să-i vadă bărbatul cel singuratic mijlocelul de viespe. Proprietăreasa nu se lăsă nici ea mai prejos. Nu avea, în definitiv, decît (și aici, ca de obicei, nu rosti nici măcar în gînd adevărata cifră a anilor) treizeci și cinci, ba chiar numai treizeci de ani, și mulți domni preferă o damă nițeluș planturoasă, mai ales dacă, de pe urma a doi bărbați cu cununie, răposați, sărăcuții, înainte de vreme, avea strîns ceva la chimir. Ridică deci bărbia, de parc-ar fi ținut un băț în echilibru pe ea, ca gușa dublă să se netezească și se așeză în profil ca „să arate a camee", cum îi șoptise odinioară la ureche un impertinent, în tramvaiul cu cai.

Căpitanul nu băgă de seamă nimic din frămîntarea damelor, de care nu mai știa cum să scape. Dar trăsura mult-așteptată întîrzia. Un strop de roz vesperal picură în apexul cerului și difuză lent, atom cu atom, către margini. Între genele negre și groase, corneele lui Vasile reproduceau înserarea ca două gravuri bombate ale aceluiași peisaj. Ca acele diapozitive ușor diferite-ntre ele ce se introduc în fantele unui stereoscop. Dac-ai putea pătrunde sub chipul său ca sub o mască și-ai privi prin globii lui de cuarț împodobiți cu micile și strălucitoarele picturi, ai vedea în relief grădina și otelul, cucoanele și halba, decupîndu-se net pe fundalul cerului și-al unor acoperișe îndepărtate. Căpitanul urmărea însă cu totul alte imagini, ale memoriei acelei dimineți, derulate rapid, prin rotirea unei manivele de nichel, între oglinzile mișcătoare ale unui vechi fenakistoscop, din cele ce iveau ochiului încîntat balerine și cai de curse cu mișcări stereotipe și grațioase.

Convoiul se-apropia de marele otel Bulevard. Se scurseseră deja prin tina acum plină de balegi aburinde carele alegorice ale berăriilor Oppler și Luter și cele ale topitoriei Lemaître. Plăpumarii nu putuseră înjuga decît un bou mai mult mort decît viu, împreună cu care trăgea-n jug, în huiduielile mulțimii, un catîr frumos acoperit cu satin galben canar. Dar micii funcționari cu mînecuțe negre, bufante și cu cozoroc de țiplă, băieții de prăvălie și ucenicele ce-și lăsaseră mașinile de cusut în croitorii ca să caște gura la paradă rămaseră încremeniți văzînd cum trece maiestuos prin fața lor minunea cea mare a defileului, scandalul din vara lui '79, despre care-au urlat mai apoi jurnalele luni în șir, pînă cînd vestitul Zdrelea brigandul i-a luat locul și privilegiul titlurilor de-o șchioapă. Trecea, prin urmare, carul monumental, tras de douăzeci și patru de boi, ce-înfățișa rectificarea Dîmboviței și noua ei matcă. Pînă și Badislav se dăduse mai aproape ca să zărească bine construcția ciclopică. Era, pur și simplu, o bucată de București pusă pe roate. Se puteau vedea acolo case negustorești cu oameni la ferestre și pe balconașe, o trăsură adevărată trasă de doi cai, porumbei ciugulind la picioarele și pe umerii statuii lui Mihai Bravul, reprodusă cu măiestrie. Mica urbe era tăiată-n două de albia rîului îmblînzit, un enorm jgheab plin cu apă pe care scria „Dîmboviță apă dulce". Pe apă se zărea o plută încărcată de flori unde zăcea pe-o rînă un bătrîn cu barba-n noduri, întruchiparea mitologică a rîului. În jurul plutei înotau, cu țîțele dezvelite și cu picioarele înfășurate-n pînză verde, sirene și naiade, în care nu puțini recunoscură trupurile durdulii, mult iubite, ale Leonorei și Acriviței, al lui Fifi și-al Marghioalei, cocotele de lux, cu tariful pe ușă, de la otelul Victoria, din dosul bisericii Sf. Pantelimon. Pînă și moșul de pe plută, ce căuta să se-arate demn și semeț între gherghine, era cunoscut ca un cal breaz, căci nu era nimeni altul decît milogul de la ușa aceleiași biserici. „Mai lipsea popa și țîrcovnicul, să tragă la jug", zisese-n gura mare un mucalit, și, pentru o clipă doar, consternarea lăsă locul unui rîs mînzesc. Căci cetățenii onorabili ai urbei nu glumeau cu onoarea de familiști. La vederea sfîrcurilor obraznice, întărite de apa rece, o mulțime de gură-cască se aruncară spre car, agitînd bastoanele-n aer și înjurîndu-le de panaghie pe bietele muieri. Alții luau noroi de pe jos și căutau să le nimerească direct în obraz. Hotărît, dom' Spirescu, întors de curînd de la Venezia, cam sărise peste cal cînd închipuise acel car. Își lua și el acum din plin răsplata nesăbuinței, căci, fiindcă ținuse să întruchipeze el însuși un june boem ce privea visător, de pe un pod, în apa falsei Dîmbovițe, primea acum în cap o ploaie de murdării. Cu tot respectul pentru defileu și pentru Majestățile Lor, batjocura nu putea fi iertată. Căci ce avea mai scump bucureșteanul decît păcătuirea privată și moralitatea publică ? Fu nevoie de sute de opintiri ca să-ncline, în zgomot teribil de osii frînte și roți sfărîmate, imensul jgheab, din care-n cele din urmă un val distrugător, ducînd cu el naiade și flori, bucăți de pod și de falsă tencuială, cîini și pisici, copii îmbrăcați în marineri, mingii vărgate și cocarde tricoloare, se revărsase peste casele și prăvăliile din dreptul librăriei Alcalay, inundase magazinul de covoare Haas și schimbase Podul Mogoșoaiei într-o mocirlă numai bună pentru porcii grași și pentru cîrdurile de gîște din curțile din preajmă. Apoi tîrgoveții, foarte mulțumiți, deși uzi ca vai de ei, o porniră în urmărirea curviștinelor care, doar în pantalonașii cu înotătoare verzi și cu brațele-ncrucișate peste sîni, înțeleseseră că nu era de glumă. Fugeau disperate, zbierînd cît le ținea gura, căci cu doar cîteva săptămîni în urmă Mița Biciclista, cu toată protecția Doamnei, fusese dată jos de pe velociped și unsă cu chinoroz pe toată fața de nici acum nu se arătase pe străzi, ci-și îngrijea în cine știe ce budoar ochii umflați ca sarmalele. Alte nenorocite, care umblaseră-n pantaloni vărgați, speciali pentru demoazele, prin grădina Cișmegiului, făcînd reclamă astfel croitorului vizionar Ițac (ce se alesese și el cu acea ocazie cu vitrina spartă și valuri întregi de ștofă furate de pe tejghele), fuseseră aproape înecate în lac de matroanele ce se promenau pe acolo și de ofițeri, pe cînd polițaii se țineau cu mîinile de burtă de rîs.

Curînd însă marea butaforie fu dată la o parte și defileul își putu relua cursul. Treceau carele mai puțin însemnate ale unor meserii totuși folositoare propășirii generale: vidanjorii, hingherii și cioclii, ultimii impresionînd mulțimea cu o splendoare de dric sculptat în abanos, cu geamuri hipnotice de cristal fațetat, pe capra lui șezînd însăși Moartea, ce ținea cu-o mînă hățurile cailor mascați, cu panașe de struț în frunte și acoperiți cu valtrapuri grele, iar cu cealaltă sprijinea pe genunchi un mare ornic sclipitor, de alamă plină, cu un pendul lustruit ca oglinda ce luneca lent, la dreapta și la stînga, sub un clopot de sticlă. La urmă de tot trecu carul Justiției, nu fiindcă dreptatea ar fi șchiopătat în amărîta țărișoară dunăreană (cum și începuseră să rînjească unii din gloată), ci pentru că una dintre roți i se-nțepenise și nu se mai învîrtea laolaltă cu celelalte. Carul nu se voise original. Era tras de două perechi de cai albi cu panaș verde strălucitor și-nfățișa o sferă cam cît un stat de om de înaltă, pe care se afla un tron încăpător. Trei inși ar fi putut sta alături, sprijiniți de volutele baroce ale spătarului. Două ființe necunoscute (balauri? hidre? himere?) își arătau colții curbi, înspăimîntători și limbile bifurcate de-o parte și de alta a marelui tron. Deși total încremenite, în afara unei înfiorări aproape nevăzute a solzilor de peruzea, fiarele erau fără putință de tăgadă vii, și limbile elastice, umede, șuierătoare le lunecau uneori din boturi, mirosind cu vîrfurile ascuțite spătarul caprei și surtucul vizitiului. Pe tron stătea singuratică o femeie cu fața dată cu pudră de marmoră. Pudră de marmoră avea și pe piept, și pe brațele rotunde. Buclele-i erau ca săpate în calcar și curgeau în inele de piatră pînă spre mijloc. Un peplum de pînză albă și groasă făcea sute de-ncrețituri complicate, ce nu puteau ascunde totuși globii semeți ai sînilor și rotunjimea de liră a șoldurilor. Un picior puternic, cu unghii cornoase, în sanda de piele și ținte de fier ieșea de sub cutele rochiei și apăsa pe o carte legată în marochin. Dar căpitanul, care se depărtase de mult de carul său și nu mai spera să răzbească pînă la el prin gloată prea curînd, se simți săgetat deodată nu de trupul de regină al femeii necunoscute, ci de fața ei de neuitat. Femeia-ntruchipa Justiția, și o-ntruchipa cum se cade. În dreapta ținea o spadă strălucitoare – iar ochiul lui Vasile nu se putea înșela: nu era un băț poleit ca toate celelalte din parada aceea, ci o unealtă de război care trecuse poate prin multe trupuri –, în stînga o balanță cu talere inegale, iar ochii-i erau acoperiți cu o fîșie din aceeași pînză albă și aspră din care era făcut peplumul. Rămîneau afară, pe ovalul de piatră al feței, gura roșie și cărnoasă și o bărbie cu gropiță adîncă, asemenea unui vîrtej dintr-o apă liniștită. Rujată gros, crudă și voluptuoasă, trufașă și liniștită, gura femeii îi păru atît de chinuitor de senzuală lui Vasile, încît nu se putu-mpiedica să nu-și închipuie, copleșit de o sudoare-nghețată, cum, pătrunsă și răvășită de plăcere, muierea sfîșie gîtul bărbatului, trăgînd afară artere și nervi, dezgolind vertebrele însîngerate ale celui care, confundînd agonia cu un orgasm halucinant, își întețește mișcările sacadate-ale șalelor. Cu toate acestea, o frunte foarte înaltă deasupra eșarfei de pînză și atît de imaculată, încît osul craniului părea străveziu, lăsa să se ivească, aproape tangibilă, o ființă melancolică și-nchisă-n sine ca-ntr-o enormă carceră de sidef.

Cine putea fi acea divă de calcedonie ? O cîntăreață de operă din trupa Giorgiani, tocmai abătută prin acele părți sălbatice ale Evropii ? O călăreață de la circul Sidoli, din cele cu aripi roz-bonbon din franjuri lucitoare de mătase ? În nici un caz vreo frumusețe dîmbovițeană, aristocrată sau plebee, căci Vasile ajunsese să le știe pe toate, care din încercate, care din auzite : toate aveau moliciuni și fasoane orientale, nasuri late și ochi tîmpi, de baiadere. Corpul lor, cu cît mai revărsat, cu atît mai rîvnit – funduri mari și roze, burți cu cîteva rînduri de slăninuțe, în care buricul se pierdea ca un sorb fără capăt, țîțe cu vinișoare albastre și areole stacojii acoperindu-le aproape întreg botul –, nu putea fi cel al feei doar fibră de pe tronul marmorean. Aproape că vedeai ochii ei prin eșarfă : albaștri și-nghețați ca două pietre apoase de safir, nu de pe lumea asta și în nici un caz din Balcani. „Trebuie s-o uit, s-o uit imediat“, își spuse căpitanul, și, cu un gest copilăresc, închise pleoapele cu speranța că, atunci cînd le va redeschide, fantasma de pe globul din cercuri de oțel va dispărea sau va lăsa locul vreunei demoazele plictisite, cusătoreasă la atelierul de după colț. Dar cînd cojile fluturătoare desprinse de pe obiecte se reîntoarseră în globii lui oculari, Vasile alunecă într-un vis în care se făcea că diva întoarce capul către bucata de București pe care se afla el pictat, scanează figurile de gură-cască și negustori de asemenea zugrăvite-n decor și îl localizează, tocmai pe el, cu o intuiție de insectă oarbă, decupîndu-l din întregul univers disponibil. Și îi trimite, tocmai lui – singurul rămas colorat intens, smălțuit ca un soldat de plumb într-o lume deviduri, linii punctate și epure abstracte –, un zîmbet care-l îngheață. Și-i face, tocmai lui, un semn de chemare, imperceptibil aproape, dar imperios ca al unei zeițe. Și coboară, în vis, plutind cumva, în diorama cu oteluri și berării, părul fluturător ștergînd firme și felinare, pînă pe macadam, în fața lui Vasile, și-și apropie gura de obrazul lui și gîndește lîngă el, și Vasile știe cum va sfîrși ziua aceea, știe că va lua o trăsură cu un muscal în surtuc verde pe nume Efraim Scopitul și că va ajunge la exorbitanta cochilie a casei de rugăciune și că va zăcea în cele din urmă într-o baltă de sînge, fără vină, dar în mod necesar, așa cum crucificați iar și iar atîrnă Criștii în centrul marilor picturi ale crucificării, și săgetați iar și iar îndură supliciul sfinții Sebastian de cîte ori legenda lor e-ncondeiată din nou de maeștrii sadici și minuțioși ai vremurilor apuse. Abia atunci Vasile deschide ochii cu adevărat, ca să mai vadă doar spatele carului, spătarul tronului săpat în volute și-ncrustat cu pietre semiprețioase, un zuluf ca de piatră, țeapăn în aerul trompe l'œil al verii, o roată care nu vrea să se-nvîrtă și lasă o dungă hîrșită pe pietrele bulivarului.

De-atunci orele trecuseră lesne. Pompierul se grăbise să-și ajungă compania și-și luase locul între fruntașii ei, tocmai cînd carul trecuse semeț prin fața tribunii Majestăților Lor, înțesată de camarilă, miniștri în fracuri, generali și înalte doamne. Angelul pompier stinsese flăcările de țesătură purpurie, salvase cetățenii desperați și coborîse pe pămînt cu bine, în aplauzele tribunii. Pompele strălucitoare, cu manometre strunjite-n alamă, trecură și ele, trase de atelajele de cai pășind în buiestru, trecură și eroii din Dealu Spirii, apoi coloana se opri undeva, pe o străduță lăturalnică, ofițerii oftară ușurați – o făcuseră și pe-asta, slavă Domnului! – iar Vasile, în aparență schimbînd însuflețit felicitări cu camarazii săi și ascultînd respectuos inepțiile unui general senil, se chinuia mai departe să uite statuia vie-a Justiției, cu ochii după trăsurile care treceau în depărtare. Nu zărise însă, pe capra nici uneia, muscalul în mundir verde, pe care dorea cu ardoare să-l întîlnească. Ulițele se afundau în întuneric, iar la capătul lor ardea cerul albastru.

Frosica aproape că leșină cînd îl văzu cu coada ochiului pe Mr. Swan ridicîndu-se greoi de la masa lui și-ndreptîndu-se către... către ea, nu încăpea îndoială, deși englezul, ba nu, americanul, se mai oprise și la alte mese pe drum, sărutînd mînuțițe și făcînd plecăciuni țepene domnilor. Apăruse de undeva un taraf de lăutari țigani ce se plimbau printre mese cu viori de scîndură ordinară, afumate și sunînd uleios de parc-ar fi avut înăuntru cîte-un gramofon minuscul și complicat. Scufundătorul părea să se bucure nespus de tremolo-urile și pizzicato-urile strunelor din mațe de oaie, căci sosi la măsuța celor trei dirijînd și înălțînd din sprîncene ca să arate cît de bine o aduceau țiganii. Frosica se ridică și-ntinse mînuța cu cel mai fermecător zîmbet al ei, dar Mr. Swan nu păru să bage de seamă, cum nu văzu nici bărbia, mai împinsă-nainte ca niciodată, a proprietăresei. Trase un scaun de la masa vecină și, fără să ceară îngăduință, se așeză aproape cu spatele la dame, în așa fel încît să-l poată privi țintă-n ochi pe căpitan. „Ma chère, ce necioplit!" își zise dezamăgită M-me Zamphiresco. În clipa următoare, fața roșcovanului lepădă orice grimasă de histrion și privirea-i deveni deschisă și gravă, de bărbat care nu are timp de pierdut. „Swan" se recomandă el și-i întinse mîna lui Vasile, ca să-i traseze-n palmă, cu unghia degetului mijlociu, un semn ca o spirală, pe care căpitanul uluit îl văzu, pur și simplu, cu pielea palmei, strălucitor de parcă i-ar fi fost zgîriat pe retină. Străinu-l privi apoi de sus pînă jos: „Thou art my man!" Era cu neputință ca acei ochi, acum de-un căprui atît de luminos încît părea galben, să fi fost cei ai saltimbancului burduhos de la Sidoli, care mîngîia patern peștii pe spinare în acvariul lui, sub ochii căscați ai prostimii. Desigur, cineva îl locuia acum, îi folosea trupul ca pe-un costum de zgîrci, grăsime și piele asudată, fața ca pe o mască grotescă. O ființă căprui, un mare ochi, mai mare poate decît fantasma Bucureștilor de sfîrșit de veac, își vădea o milionime de suprafață prin fantele pleoapelor lui Mr. Swan. Niciodată Vasile nu mai fusese astfel privit, încît să simtă că privirea îl inventează, îl construiește, îl naște, de parcă giganticul ochi ar fi fost planeta pe care trăiesc, supuse unei gravitații teribile, toate imaginile, inclusiv neînsemnatul său trup. Neînsemnat pînă-n acea clipă, cînd ochii căprui l-au atins și, atingîndu-l, l-au și ales. Căpitanul abia avu putere să-și bîlbîie numele, simțind că, în definitiv, nimic din ce-ar mai fi putut spune el nu mai avea importanță. Înainte să plece cu americanul, urmîndu-l automat și parcă îndrăgostit, ca și cînd acei ochi ar fi fost ochii statuii Justiției, nu se știe cum ajunși pe fața lui Mr. Swan, Vasile mai văzu cum acesta le lasă pe masă, damelor, două bilete de favoare la spectacolul din acea seară al circului Sidoli. Și brusc avu o viziune. Știu atunci că, peste cîteva ore, stîlpul central al marelui cort avea să se prăbușească în mijlocul unei acrobații cu cai, făcînd două victime dintre spectatori, nimeni altele decît doamnele Sophie Zamphiresco și Eufrosina Eliad, nefericitele lui prietene...

Semnul din palmă îl ardea ca o sîrmă înroșită. Ieșiră în tăcere din grădina de vară, ninși, pe cînd treceau pe lîngă zidul otelului, de fulgi țepeni de tencuială. Urcară în trăsura de Hereasca, abia trasă lîngă gardul de fier, și multă vreme căpitanul nu mai văzu decît spinarea, în mundir verde, a vizitiului ce troznea din cînd în cînd din bici și amurgul tot mai adînc, ca vișina putredă, ce se lăsase. Cîte-un calcan de casă veche lucea atît de intens în ambra asfințitului, încît părea de aur. Cîte-o turlă împodobită cu amorași se profila neagră ca zmoala pe cer. Americanul nu scotea o vorbă, ci doar își sucea gîtul după fiecare damă mai cochetă ce-nainta semeț ca o corabie la brațul vreunui ofițer. Trăsura se afundă în mahalaua Hereascăi, luînd-o pe una din ulițele mărginite de ateliere și depozite de cherestea. Ștrengarii înălțau zmee colorate pe maidane pline de mortăciuni. Cîini galbeni, aproape fără blană, levitau printre stivele de lemne, lipăiau din bălți ce oglindeau cerul. O fetiță, aceeași care-i șoptise ceva la paradă, cînd îi întinsese clopoțeii albaștri, stătea pe marginea drumului, nemișcată, cu o minge vărgată sub braț și pe față cu o expresie de înspăimîntătoare înțelepciune, ca de femeie care-a trăit o viață de necazuri și chin. Cînd o văzu, Vasile tresări și vru să oprească trăsura, dar americanul îl opri cu o mînă musculoasă, de luptător de circ: „It's useless." Nu mai putu decît să privească înapoi la fetița care, cu gesturi disperate, îl chema parcă la ea, strigîndu-i din nou cuvîntul nedeslușit. În întunericul aproape deplin, ochii îi scînteiau purpurii ca ai păsărilor.

Curînd se lăsă o noapte adîncă, încărcată de stele. Era cu neputință să fie așa de mare mahalaua. Trăsura mergea de ore-n șir, în zgomotul pe jumătate animal, pe jumătate mecanic al celor doi cai. Pe marginea drumului, aceleași depozite, aceleași castele de apă, aceleași făbricuțe de cărămidă, cu detaliile scufundate-n întuneric. Case, din loc în loc, iar pe cer, obturînd stelele, zmee. Opriră cîteva clipe la un foișor melancolic, cu o ferestruică palidă la etaj, americanul intră și se reîntoarse urmat de-o femeie tînără cu țeasta complet rasă, ca o bilă de fildeș. Schimbară cîteva cuvinte, femeia îi întinse o cutie făcută parcă din același os gălbui ca și craniul ei și trăsura își continuă drumul. Dincolo de foișor locurile erau diferite. Vasile nu le mai percepea drept adevărate, ca și cînd globii oculari i s-ar fi dat peste cap deodată și-ar fi privit acum direct în propriul lui creier, în structurile moi ale minții, pe cînd între pleoape i-ar fi rămas doar niște coji de cornee gălbuie, văruite ca ochii statuilor. Stelele nu erau acum doar intens colorate, ca poleielile de bomboane de salon, ci aveau și o textură bogată, făcută să fie pipăită cu degetele. Unele înțepau ca acele de seringă, altele erau aspre și rarefiate ca părul pubian. Casele, străluminate de ele, erau zugrăvite parcă nu în culori, ci în emoții răvășitoare. Erau vii, erau femei arătîndu-și intimitatea, erau sugari prăbușindu-se de la înălțime, erau mari mutilați cerșind pe mormane de cioburi. „Nu vreau“, șopti căpitanul, dar era atît de lipsit de voință, de parcă trăsura ar fi fost un dric, iar el mortul de pe patul de flori, înțepenit între geamuri groase de cristal.

Opriră în fața unei case-vagon cu fațadă austeră. Toate ferestrele erau aici zidite. O grădiniță ce ajungea pînă sub ele emana o mireasmă înăbușitoare de regina-nopții. Cîțiva fluturi de noapte intrau și ieșeau din cercul de lumină al felinarului, hrănindu-se apoi, în zbor nemișcat, de colibri, din nectarul florilor. Intrară pe sub o boltă ca o sprînceană și se găsiră într-o-ncăpere îngustă întinsă pe toată lungimea casei, zugrăvită-n alb și luminată slab de lumînări de seu. La o masă foarte lungă ședeau (Vasile îi știa pe mulți) muscali scopiți, de rit vechi, prigoniți în marea lor țară de zăpadă și-mprăștiați prin Balcani. La București, trăsurile erau în mîinile lor, ca și la Sofia sau la Zagreb. Îi vedeai, puhavi și spîni, zăcînd cu priviri prostite pe capre, în așteptare de mușterii. Nu se supărau niciodată, nici cînd damele îi înțepau cu vîrful umbreluțelor în spinare – și cu cît dantelele erau mai fine, cu atît vîrful era mai ascuțit –, nici cînd domnii îi înjurau și căutau să-i înșele la plată. Birjele lor, dichisite, spălate proaspăt, cu cai bine țesălați așteptau încă din zori, îngrămădite pe maidanul din fața bisericii Sf. Vineri-Hereasca și pe vechea Cale a Moșilor, colț cu ulița Făinarilor, de unde-o luau, la pas, către Podul Mogoșoaiei. Acolo se-ncrucișau prin fața Capșei, iarna nemaipridiDind să care mușteriii către marile restaurante, Frascatti și Sans-Souci, iar vara așteptînd ceasuri în șir pînă ce vreun amploiat plictisit, rămas nu se știe de ce în Bucureștii pustii, se hotăra să facă o plimbare la Șosea, doar ca să mai ia aer.

Înaintînd stîngaci la brațul lui Mr. Swan, căpitanul se chinuia să zărească celălalt capăt al încăperii, care se pierdea într-o ceață albăstruie, ca un lung defileu în munți. Perspectiva pereților albi, fără podoabe, se ascuțea în chip de pumnal spre capătul nevăzut. Masa, concretă aici pînă la ivirea celei mai mici crăpături și-a celor mai neînsemnate noduri în scîndurile de brad (pe cînd frimiturile de pîine apăreau ca foarte complicate obiecte tridimensionale într-o lumină ce nu putea fi decît a ochiului minții), se pierdea și ea, îngustîndu-se, cu meseni cu tot, în depărtarea coridorului. Pe Badislav îl izbiră mai întîi straiele birjarilor: erau straie de sfinți. Brocarturi și mătăsuri azurii, nărămzii, vișinii făceau cute și creți pe trupurile obeze. Fiecare scopit avea zugrăvită o cruce sinilie între sprîncene. Ochii le erau înspăimîntați parcă de o ambiguă viziune. Pe masă – doar pîine și vin rubiniu, în pahare fațetate de sticlă ieftină. Și Vasile, împins ușor de american pe culoarul îngust dintre masă și perete, își începu, ca-n vis, calvarul, purtat înainte, parcă, de privirile muscalilor, ce se adunau asupra lui ca să se-mprăștie iar ca picioarele unui miriapod. Era dat din privire-n privire, ochi de tineri și de bătrîni, la fel de lărgiți, la fel de înspăimîntați, cu aceleași cruci strîmbe între sprîncene. Dacă lumina ar fi străbătut prin ferestrele zidite, căpitanul, în înaintarea lui monotonă și nesfîrșită, ar fi văzut de multe ori zorii, amiaza și amurgul, apoi cornul erodat, dar tot mai plin în fiecare seară, al lunii.

Își aminti, pe cînd încerca să deslușească ceva în ceața albăstrie a depărtării din fața ochilor săi, cum văzuse, cu ani în urmă, pe cînd mai scurma țarina în satul natal, un flăcău scopindu-se cu mîna lui. Într-o noapte de iarnă se-ntorcea cu căruța prin

Dîrvari, un sat vecin cu Tîntava dar mai vechi, unde oamenii vorbeau încă vechiul grai bulgăresc. Zăpada, pe-ntinderea cîmpiei, părea albastră. Doi sau trei plopi desfrunziți se desprindeau, ca de cărbune, pe cerul înnorat, roșu, prevestind o nouă ninsoare. Rotunjite și strîmbe, casele păreau niște ouă adunate în jurul cloștii semețe-a bisericii. Prin case, mai nici o lumină, doar o izbă mai depărtată luminată ca ziua. Se gîndi că o fi crîșma, dar nu era decît casa încăpătoare a unui gospodar, unde-n noaptea aceea se ținea un vapor. Și cum a doua zi era Sf. Vasile și flăcăul avea ceva bănet la el – venea de la Ciorogîrla, unde dăduse bine un butoiaș de rachiu –, se gîndi că poate l-ar primi și pe el. Auzise multe despre vapoarele astea. La ei în sat nu se făceau niciodată, căci era încă vie amintirea izgonirii din munții Rodopi. Cînd auzeau de de-alde astea, sătenii se puneau pe blesteme iar popa cel bătrîn, care-i mîntuise din grele primejdii, tuna și fulgera în biserică, arătînd pe zidul ei rîul de sînge clocotit și dracii roșii ce-aveau să-i înhațe pe păcătoși după Înalta Judecată. Unii flăcăi – umbla vorba că și unele fete – se duseseră totuși prin satele vecine, de cu seară, și înnoptaseră acolo. Se-ntorseseră schimbați și tăcuți. Era acum rîndul lui Vasili să bată hotărît la ușa casei de bîrne. În depărtare urlau lupii, coborîți de la munte. Intrase într-o odaie-n care era pusă masa ca la nuntă. Sobele din cărămizi smălțate, ce purtau ca semne soarele, luna, păsări măiestre și brăduți, duduiau și-n odaie era cald ca sub plapomă. La masa-ncărcată stăteau oameni și muieri, cu fețele rumene de rachiu, spunînd snoave și cimilituri. Pe pereți întindeau aripele ștergare de borangic.

Vasili stătuse și el la masă, mai spre coadă, și curînd rîdea și el, cu gura plină de caltaboși, cu ochii lăcrimînd de la spirtul tare de prună. Se iviră lăutari și mesenii lăsară străchinile și paharele. Cîte doi, ținîndu-se după umeri, gravi și cu ochii largi în ochii celuilalt, țopăiau mărunt pe podeaua de scînduri. Fata lipea ugerele de pieptul flăcăului și simțea pe burtă, tare ca o coadă de seceră, șarpele deșteptat al acestuia. Vasili luase la joc o bulgăroaică cu cozi împletite-n vîrful capului ca un disc moale de vițe negre pe care putea pune ulciorul, și o juca atît de-nfocat, că nu pricepu cînd oamenii începuseră să-și dea jos bundele de pe ei, apoi pieptarele, să-și descindă brîiele, rămînînd doar în cămeșoaie. Cu un curaj rîzăreț, de care flăcăul nu apucă să fie uimit, își dăduseră jos și muierile fotele lor și-și desfăcuseră pletele, iar acum ciuguleau cu buze-ngroșate de patimă grumajii roșii și țepoși ai țăranilor cu care jucau. Privind în jur și văzînd că numai ei rămăseseră cuviincios îmbrăcați, bulgăroaica chicoti, îi zise ceva ne-nțeles lui Vasili și ridică brațele către tîmple, lăsîndu-l să-i zărească o clipă, prin mînecile largi de in topit, cărnița albă și păroasă a subțiorilor. O căldură moscată suia de acolo. Fata desfăcu niște spelci și coadele-i căzură crețe pînă la șale. Se apucă, jucînd încă mărunt și cu privirea aiurea, să și le despletească, și Vasili, care-și scosese și el cojocelul gîndind încă, nevinovat, că de căldură făceau toți nefăcuta aceea, o ajută, despărțind cu degetele pletele negre și sîrmoase, crețe de la împletitura strînsă. Se descinseră și ei, intrînd în rîndul cămeșilor albe și crețe și a pletelor pînă la șolduri.

Muzica se încinse într-o sîrbă-ndrăcită, întreruptă de chiuituri sălbatice. Fetele transpirate începură să sufere mîngîieri aspre pe țîțe și pe bucile late ce se zăreau acum bine sub cămeșile cusute cu arnici la gît și la mîneci. Roșii ca racii fierți, flăcăii apucau prin pînza aspră, cu disperarea înecaților, dîmbul din față al fetelor cu care jucau, încercînd să-nfigă degetele adînc în brazda lor dintre pulpe. Vasili, căruia i se părea acum că visează, văzu cu uimire cum și muierile, care în satul lui, chiar și încălecate și pătrunse, nu știau mai mult decît să-și țină bărbații după umeri, abia ințețindu-și, cu ochii strînși, răsuflarea, apucă bine, cu nădejde, parul fierbinte prin cămeșoaiele bărbătești și-l întărîtă cu dibăcie. Și deodată, pe cînd se strîngea mai bine-n brațe cu bulgăroaica lui, muzica încetă și fata cea caldă și dulce se smulse de lîngă el, repezindu-se la țăranul tînăr de-alături, care o primi mușcîndu-i buzele subțiri și viclene. Altă fată, căreia-i putea vedea gurguiele ridicate și cercul vișiniu din jurul lor prin borangicul străveziu, se lipi de el și lăutarii o luară de la capăt.

Vasili nu mai știu dacă e-n rai sau în iad. Muierile și spirtul îl duseseră, oricum, pe ceea lume. La lumina posomorîtă a opaițelor vedea funduri mari și roze de muieri, cu cămeșa ridicată pîn-la brîu și cu rotunjimile pipăite nu doar de labele păroase ale celui cu care juca, ci și de altele, din preajmă. Văzu țîțe ca niște săculeți moi, scoase afară și frămîntate pînă ce albul lor sidefiu se păta cu dungi roșii. Văzu limbuțe ca de mîță lingînd sfîrcurile flăcăilor. Văzu mădulare groase, cu inimioară vînăt-lucioasă în vîrf, ținute strîns de degete albe și micuțe. Apoi muzica se stinse cu totul și, îmbrățișați, ca o mare împletitură de carne și borangic, mesenii trecură într-o altă odaie, ce-avea așternute pe jos piei argăsite de oaie. Sobele duduiau aici cu putere și icoanele de pe peretele de la răsărit fuseseră învălite cu un țol. O singură lampă cu ulei dădea o bălăceală de beznă și lumină gălbui-cafenie. Ca niște păsări dintr-un neam ciudat, cămeșele tuturor zburară spre tavanul de bîrne în care era înfipt busuioc, și Vasili văzu ce nu-și închipuise că avea să vadă fiind încă în viață: Judecata de Apoi, cu bărbați și muieri, goi cum îi făcuse maică-sa, îngrămădiți unii-n alții, aidoma cum erau zugrăviți pe pereții bisericii din satul lui: ei costelivi, cu ochi rotunzi și bărbi încîlcite, ele șoldii, cu pîntece umflat și buric ieșit în afară. Dar nici unul nu-și acoperea, aici, cu mîna, rușinea, dimpotrivă, peste tot vedeai doar triunghiuri negre, cu buze lucioase ieșind din tufe de păr, și bare de carne-ntărită, gata să intre adînc în umedele lăcașuri. Un gospodar păros pe umeri stinse și acel ultim muc de lumină și Vasili, rămas încremenit în picioare, cu sexul dureros de tare, uns de un mir stràveziu, se simți înfășurat în plete parfumate și apucat de brațele dulci ale unei muieri nevăzute. Se năruiră printre ceilalți, peste ceilalți și sub ei. Muierea-i șoptea la ureche, pe limba lui de data asta, vorbe pe care doar flăcăii, la cîrciumă, le rosteau. Se dezmierdau în parte, îi simțea degetele reci căutîndu-i pîntecele, fesele și ouăle, gura adăstîndu-i pe gît și bărbie. Era desfăcută sub el și atît de plină de dorință cum nu puteau fi, își închipuise el pîn-atunci, decît flăcăii. Cînd, după un lung timp, îi desfăcuse pielițele de sub burtă și-i intrase adînc în născătoare, se deșertase acolo mugind răgușit, ca fiarele codrului, așa cum țipau și muierile în preajmă, de parcă vătraie înroșite le-ar fi pătruns între pulpe. Niciodată Vasili n-avea să mai simtă, oricît de pricepute muieri avea să mai încalece – și, slavă Domnului, franțuzoaicele de prin oteluri nu erau de colo – lumina aceea de foc, limbile de foc și de pucioasă topită, de argint viu și de har, de smirnă și de tămîie, niciodată n-avea să se mai simtă Arhanghelul despicîndu-l pe diavol cu paloșul, Ilie trăznindu-l unde-l vedea, Gheorghe împungîndu-l cu sulița în pieptul acoperit de solzi. Rămăsese inert, încă-mplîntat bine în gaura cu miros de știucă, lac de sudoare, trîntit peste țîțe moi, înconjurat peste șale de brațe grăsuțe și cuprins de un adînc și amețitor sentiment al păcatului. Avea să ispășească, știa asta și cu gîndul ăsta adormi acolo, între trupurile strîns încolăcite, atît de multe încît păreau nu doar întinse pe toată podeaua, ci stivuindu-se, șolduri și umeri, șire ale spinării și pulpe, capete și genunchi, pînă la grinzile din tavan, îndopate cu busuioc. Se-ntrebă iar, cu un ultim firișor de gînd, dacă se afla între preafericiți sau între păcătoși, dacă dăduse laudă lui Dumnezeu în geamătul și-n jetul lui fierbinte sau cîntase un cîntec drăcesc, într-o căldare de sînge clocotit. Din firișoru-ăsta se desfăcură cîlți destrămați și norișori de fum ca dintr-o lulea, și flăcăul pătrunse în marea lui împărăție dinlăuntru.

Se trezise cu părul zburlit în cap și pe brațe de un lung și jalnic urlet de agonie. Ridicîndu-se de pe o fămeie ca o cadră, pe cînd genele zorilor pătrundeau prin ferești, un flăcău recunoscuse, în cea pe care-o frămîntase noaptea întreagă, pîntecul care-i dăduse viață. Se întorsese, iată, acolo, pe urmele tatălui său, lăsîndu-și lapții ticăloși în odaia de taină unde plutise odată el însuși, într-o zeamă de aur. Cu lacrimi mari rostogolindu-i-se din ochi, fămeia-l strîngea acum la piept ca o mamă, înfășurîndu-i picioarele-n părul ei, îndemnîndu-l să se aline și să uite. Sălbăticit de păcat, flăcăul de nici șaisprezece ani urla ca un prunc, în genunchi, cu mîinile spînzurîndu-i neputincioase. Cu mare greutate împletitura de trupuri goale se descleșta, și ochii tîmpi de băutură ai tuturor se-ndreptau spre statuia vie din mijloc, spre noul răstignit și veșnica mamă a durerii. Toți fură cuprinși de-un tremur ce nu venea de pe astă lume. Flăcăul se izbea cu palmele peste obraji și-și smulgea părul. Apoi bîjbîi după cizme și scoase din carîmb un cuțit lung și subțire, de jugănit porcii, care aruncă un foc alb cînd zorii-i încercară ascuțișul. Se ridică în picioare, cu maica sa agățată de el ca o iederă și, apucîndu-și mădularul negru și chircit acum de o vinovăție de moarte, îl reteză dintr-o fulgerare, împreună cu punga prețioasă dindărăt, și-l azvîrli ca pe-un iepure-nsîngerat, ca pe-un prunc nou-născut, departe de sine. Se tăvălise apoi în propriul sînge pe cînd, stropiți de același lichid sfînt, ce-l purtăm în potirul trupului nostru și nu se cuvine să-l arătăm nimănui, toți cei din jur fugeau ca de-o mînie divină, încurcîndu-și țoalele, nemainimerind ușa, privirea celorlalți arzîndu-i ca apa sfințită pe cei împielițați. Zile-n șir aveau să rămînă încuiați în bordeiele lor, să iasă doar ca să dea mîncare la vite, copleșiți de rușine și de frica lui Dumnezeu. Încet-încet uitau însă, și-n ei se ridica din nou pofta nesățioasă, dorul de desfrîu și de blasfemie, așa că abia dacă trecea luna și alt gospodar chema flăcăii și fetele la alt vapor...

Zile și nopți în șir, ca un acarian ce s-ar tîrî prin tubul solzos al unui fir de păr, Vasile înaintă pe culoarul ce se curba ușor, dar tot mai pronunțat, pe cînd pereții deveneau tot mai sticloși și mai sidefii iar scopiții de la mese mai înalți și mai zvelți, păstrîndu-și pe fețe, însă, aceeași teroare sfîntă. Călăuza sa, enigmaticul Mr. Swan, se topea într-un fel de uitare. De cîte ori îl mai privea, Vasile era uimit de schimbările de pe chipul lui: nu mai putea spune, de pildă, ce culoare aveau ochii americanului, pierduți într-o pată difuză. Gura i se-ntindea pe bărbie și obraji ca o mîzgăleală de ruj. Trăsăturile i se-ntingeau unele-n altele, brațele, cînd îi atingeau trunchiul, se contopeau cu coastele, iar picioarele îi erau acum unite prin faldurile unei pielițe hialine. Hainele i se amestecaseră cu pielea, pielea cu organele și organele cu vertebrele, încît, în cele din urmă, o melancolică pupă străvezie, plină cu un soi de lapte și pe coaja căreia erau schițate trăsături crude și stranii, ca ale cine știe cărei divinități, levita în dreapta lui Vasile, oglindindu-l în șoldul ei bombat și lustruit ca de sticlă, dar moale totuși și cald.

Curba culoarului, urmată de masa de taină ce se lungea și se subția tot mai tare, încît căpitanul abia mai ajungea cu creștetul la umărul sfinților, era atît de largă încît abia se simțea. N-o percepea, de fapt, atît cu ochii, cît cu cele trei canalicule săpate în stîncile sale temporale, în prelungirea urechii interne. Îi părea că înoată, de fapt, cu mișcări convulsive și reflexe, prin limfa aurie a acestor canale, prin Herrengrachtul întoarcerii bruște a capului, Prinsengrachtul tumbelor de circ și Kaisergrachtul plutirii imponderabile, în Amsterdamurile minuscule, cu edificii flamande oglindite în apa oliv a canalelor, cu poduri metalice arcuite peste procesiuni de lebede, cu burghezi gravi consultîndu-și ceasornicele sferice de aur sub ugerele norilor mohorîți, toate săpate în osul țestei, de-o parte și de alta, ca doi cercei interiori, sensibili la mișcările giratorii ale minții. Dar, percepute fantomatic de canalicule, curbele se-întrolocau una-n alta, aidoma roților din vedenia lui Iezechiel, pînă ce căpitanului îi deveni limpede că se-nșuruba într-o gigantică spirală cu segmentele scăzînd asimptotic în diametru, dar crescînd la infinit în curbură și tensiune. Muscalii scopiți, în straiele lor de purpură, azur și șofran, cu aureolele lor kiriliene, erau subțiri acum și lungi pînă-n crugul bolții, ca niște colonade vii cu capiteluri de privire căpruie. Oasele cutiilor toracice li se arătau acum ca niște nuiele prin pieptarele cuvioase, pe care fulgerau cruci duble de argint filigranat și relicvarii de eben.

Scopiții credeau în Selivanov, profetul ce se coborîse-ntr-o bună zi din rai și binevoise a pătrunde în pîntecele unei mujice din miezul Maicii Rusii, dovedită fecioară și fără știre de bărbat, care visase-ntr-o noapte că avea în pîntec un melc cu ghiocul de diamant. Pruncul fusese crescut în izba părintească, în cultul de rit vechi al chlâștilor, creștini care scuipau pe icoane și le spărgeau cu topoarele, care nu mîncau carne, nici pește, nici lapte, nici brînză, nici dulce, nu beau băuturi bețive și nu trăgeau mahorcă pe nări. Stăpînirea îi împuțina din vreme-n vreme, trimițînd soldați care-i căsăpeau, le scoteau ochii și le smulgeau muierilor pruncii vii din pîntece, prilej de mare bucurie și de cîntări de biruință pentru fericiții martiri. Toți mureau cu același extaz în priviri, cu aceeași zgîrcire voluptuoasă a buzei de sus, ca și cînd și-ar fi ejaculat sufletele într-un spasm de plăcere supremă. Zîmbetul lor insuportabil era ciopîrțit cu deosebire de cătane, care amestecau, cu jungherele, buze, sînge și sfărîmături de dinți pe chipurile sfinților agonici. Chlâștii nu aveau, nici unul, de o mie de ani, tată, căci singurul lor părinte era Ava, Tatăl ceresc. Pruncii născuți în urma vapoarelor ce se țineau de Paști și de Crăciun (și-n afara cărora aleșii nu se-mpreunau niciodată) erau crescuți de mamele lor și socotiți fii legitimi ai Duhului, țăndări de Dumnezeire în înveliș de cocă pămîntească. Mujicii mai nestăpîniți, ce erau munciți de diavol în timpul dintre cele două vapoare, erau sfătuiți de popi să se-mpreune cu subțioara muierilor pe care le doreau, ispășind apoi prin post și rugăciune. Selivanov însă nu cunoscuse păcatul. Rîvna chlâștilor împotriva icoanelor idolești, înfrînarea lor la hrana pierzaniei (carnea și tot ce se atinsese de carne) și lungile postiri ale nevoilor tinereții nu i se păruseră îndeajuns pentru premiul mîntuirii promis de Hristos oricui va fi ca El. Căci Hristos nu știa de vapoare și nu cunoscuse împreunarea trupească. Şi la Evanghelie scria răspunsul Domnului nostru cînd îl ispitiseră întrebînd a cui avea să fie, în rai, femeia ce avusese șapte soți: „Fiii veacului acestuia se însoară și se mărită; dar cei găsiți vrednici să aibă parte de veacul acela și de învierea dintre cei morți, nici nu se vor însura, nici nu se vor mărita; pentru că nici nu vor mai putea muri, căci vor fi ca îngerii. Și ei sînt fii ai lui Dumnezeu, fiind fii ai învierii." Ca să devină îngeri, curînd chlâștii, care se adunau cu miile să asculte vorbele lui Selivanov și să-i fie martorii semnelor și minunilor ce le făcea (căci se atingea de bubele de scrofuloză de pe gîtul sătenilor și ele se desprindeau și cădeau în palma lui, unde se preschimbau în mărgăritare), se lăsară cu totul de imboldurile cărnii, condamnară desfrîul vapoarelor și, precum odinioară pustnicii esenieni, hotărîră să-și înmulțească biserica doar prin luminarea și aducerea-n sînul ei a cît mai multor oi rătăcite. Cei prinși în urîciunea împreunării trupești erau izgoniți pe loc, cu blesteme grele, din adunarea sfinților și, știind că pierdeau astfel strana ce li se pregătise în rai, piereau de disperare în crîngurile de mesteceni risipite pe uriașa cîmpie de zăpadă.

Dar rădăcina păcatului, hidoasă, negricioasă ca un vierme viclean, ca șarpele ispititor din mărul cel rotat, atîrna între pulpele fiecăruia, oricît de sfînt s-ar fi făcut cu gîndul, și era în orice clipă gata să se umfle ca un corn diavolesc. Însuși Selivanov, o cruce de voinic, roșu-n obraji și cu barba căzîndu-i în inele pînă la pîntece, simțea adesea, chiar și cînd se afla în rugăciune, chiar după săptămîni de hrană doar cu ierburi și borș, învîrtoșarea Adversarului din josul ființei sale, învecinat cu locul întinării și al ocarei. Iar nopțile, în toiul viselor cu muieri dezvelite, o zeamă sidefie îi umplea cămeșa de cînepă și profetul se trezea ud și-nghețat, dîndu-se singur, în gînd, anatema. Însă Domnul nostru Iisus Hristos mai zicea la sfînta Evanghelie:

„Dacă mîna ta te face să cazi în păcat, tai-o; este mai bine pentru tine să intri ciung în viață, decît să ai două mîini și să mergi în Gheenă, în focul care nu se stinge. Dacă piciorul tău te face să cazi, taie-l; este mai bine pentru tine să intri în viață șchiop, decît să ai două picioare și să fii aruncat în Gheenă, în focul care nu se stinge. Și dacă ochiul tău te face să cazi, scoate-l; este mai bine pentru tine să intri în împărăția lui Dumnezeu numai cu un singur ochi, decît să ai doi ochi și să fii aruncat în focul Gheenei, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge." Profetul mujic găsise bune și-ntemeiate aceste vorbe sfinte scrise în carte de Marcu, aflat în Duhul. Cînd, rugîndu-se la o parte, într-un asfințit de foc și nori argintii, Selivanov văzu o țărancă așezată pe vine în dosul unui hambar, cu fustele suflecate și fundul de carne rotundă și tare, din care țîrîia un pîrîiaș străveziu, știu că Neprietenul îl ispitește peste puterile lui. Cuprins de ură pentru ticăloșia din el, pentru carnea din care nu putea afla nici o ieșire (căci o simțea acum țeapănă sumețindu-se spre buric), se repezi în izba cu pereții goi, văruiți alb, ce le slujea de casă de-nchinăciune și-și încleștă mîinile pe uriașa Evanghelie ferecată-n argint de pe masa cea sfîntă. Se răni la deget în încuietoare, și o dîră de stropi purpurii se-ntinse pe muchea miilor de file unsuroase. „Doamne Iisuse Hristoase, luminează pe robul tău! Miluiește-mă, iartă-mă și ajută-mă! Arată-mi Calea către viață și izbăvește-mă de cel rău!" Bolborosind acestea, deschise bucoavna la-ntîmplare și puse degetul pe un rînd scris cu chirilice de chinovar: „Nu toți pot primi cuvîntul acesta, ci numai aceia cărora le este dat; fiindcă sînt fameni care s-au născut așa din pîntecele mamei lor; sînt fameni care au fost făcuți fameni de oameni; și sînt fameni care singuri s-au făcut fameni pentru împărăția cerurilor. Cine poate să primească lucrul acesta, să-l primească." Țeasta profetului se umplu atunci de-o strălucire de diamant. Trebuia să ucidă timpul, să scopească istoria, să anuleze infernul, să rămînă doar cu polul spațial și paradisiac al busolei corpului său. Să permită doar erecția duhului și ejacularea fierbinte a rugăciunii. Avu revelația vulvei materne și iertătoare ce se deschidea, ca un ochi triunghiular, în ceruri, și-n care trebuia să pătrunzi ca să te poți naște a doua oară, din apă și duh sfînt. Doar făcîndu-te femeie pentru oameni puteai ajunge bărbat pentru Dumnezeu, căci pentru El înțelepciunea acestei lumi e nebunie și știința ei deșertăciune.

Iar a doua zi, în odaia fără icoane, zugrăvită însă-n cîntări și-n vorbire în limbi, în fața tuturor învățăceilor lui zdrențăroși ce, cu ochii măriți de revelație, îl zăreau parcă înconjurat de raze ascuțite de lumină, Selivanov se dezgoli, arătînd tuturor rădăcina legăturii sale cu lumea, ancora ce pe toți îi împiedica să se suie în patria lor adevărată, în împărăția pregătită lor dinainte de începutul veacurilor. Mațul buricului trebuia retezat iar creierul lui Satan, cele două emisfere din țeasta dintre picioare, zbîrcită și păroasă, vecină cu haznaua ocarei, trebuia aruncat cîinilor, precum odinioară trupul netrebnic al Izabelei. Spunînd acestea, profetul, pe chipul căruia curgeau sudori de sînge, așeză lama unui cosor la rădăcina scrotului său cafeniu, prins și întins de degetele lui îngerești. Lama secționă ușor, fără să curgă un strop de sînge, pielea și straturile subțiri de mușchi netezi. Abia ajungînd la rădăcina membrului cartilaginos, după ce reteză tubușoarele sîrmoase prin care cobora sămînța, întîlni rezistență și simți o sfîșietoare durere, dar în cele din urmă mădularul păcatului fu desprins cu totul de trup. Cu șarpele biruit în mîna stîngă, cu cosorul în dreapta și cu ochiul deschis deodată, înțelept și căprui, sub burtă, Selivanov li se arătă credincioșilor sub chipul noului Mîngîietor promis de Scripturi. Rînd pe rînd, în zilele care urmară, mujicii își tăiaseră și ei mațul ce-i lega de prințul lumii acesteia, simțindu-se deodată ușori ca aerul și plini de duh sfînt. Toți prooroceau, toți vorbeau în limbi, toți făceau semne și minuni, toți lecuiau orbi, paralitici și leproși, pe cînd țăranii din cele cincizeci de cătune ale îndepărtatei gubernii dădeau slavă lui Dumnezeu.

Dar diavolul, veșnicul dușman al Adevărului și al Vieții, intră în țarînă, care, auzind despre răspîndirea cu repeziciune a noii erezii, cuprinsă de scîrbă, începu să-i urmărească pe sfinți cu ură și mare asprime. Însuși profetul fu aruncat în temniță, împreună cu toți apostolii și bătrînii. Dar, minune! Scopiții, îngenuncheați pe paiele putrede și îngreunați de lanțurile de aramă, prinseră să-și cînte cu glasuri de copii ciudatele, înduioșătoarele lor litanii pînă ce, la vibrația lor, verigile lanțurilor deveniră fragede ca tulpinele de păpădie. Luminate de cîntarea de aur, zidurile beciurilor se făcură și ele strävezii ca zgîrciurile, lăsînd să se vadă, pe coridoare, gardienii, iar în celelalte beciuri de taină nenorociții uitați acolo de decenii, cu licheni și păduchi lînoși încrustați în spinare. De departe, fortăreața se zărea acum ca o uriașă biserică de cristal.

Curînd, gardienii crezură și ei, se scopiră și ei și descuiară porțile pentru frați, mai ales că lui Selivanov i se dezvăluise taina nașterii sale: muma sa nu-i era cu adevărat mumă, ci îl găsise în crîng, la marginea satului, într-un paner acoperit cu valuri de dantelă albă ca neaua. Alături de prunc era o coroană de aur bătută-n mărgăritare și un zapis care spunea că Selivanov era nici mai mult, nici mai puțin decît însuși fiul țarínei Ecaterina, prigonitoarea fiilor luminii. Cum maică-sa, care-l lepădase de prunc, se făcuse nevrednică de a mai păstori oițele pravoslavnicei Rusii, ea trebuia răsturnată de pe scaunul domniei din întortocheatul Kremlin și trimisă în Gheena ca să fie muncită în veac, alături de curva din Babilon. Draci oțărîți aveau s-o străpungă-n născătoare, mereu și mereu, cu fiare înroșite în focul nestins. Devenit țar, profetul avea să aducă împărăția lui Dumnezeu peste nesfîrșita țară a ghețurilor, unde nimeni nu va mai rodi prunci, căci toți aveau să fie ca îngerii. Și astfel avea să vină Sfîrșitul.

Ecaterina muri în același an, și o urmă în palatul străvechii Moscove fiul ei Alexandru, care porni o prigoană asupra celor aleși cum nu se mai pomenise din vremurile fiarei cu număr de om. Fiecare scopit pe care cătanele puneau mîna era îndată rupt de viu în bucăți, și ciozvîrte de coastă, de șold, capete cu dinții rînjiți, ficați verzui și prapur împuțit erau țintuite pe ușile bisericilor din sătucuri, de-a lungul și de-a latul țării. Cînd să pună cătanele mîna și pe el, Selivanov se înălțase la cer, sub ochii multor învățăcei care dădeau mărturie, iar secta se risipi în țările-nvecinate ca o turmă fără păstor, aducînd luminarea, prin sfînta scopire, multor creștini de pe alte meleaguri. Străbătură, spre miazăzi, Principatele Unite, unde vodă Cuza, mason vîndut puterilor întunericului, nu vru să-i primească, trecură măreața Dunăre și poposiră-n Bulgaria turcită, unde prinseră rădăcini din cauza rămășiței bogomililor de altădată, cu care castrații semănau în rit și-n credință. Urmîndu-i pe grădinarii bulgari, trecură iar, după cîteva decenii, Dunărea, tăinuindu-și cultul și starea lor de oameni ce nu mai puteau păcătui. Se împămînteniră în Bucureștii cei prăfoși ca vizitii răbdători și destoinici. Ei nu voiră să aibă nimic de-a face cu cei ce sosiră după ei, marinarii scopiți de pe Potemkin și de pe alte cîteva vase din flota imperială din Marea Neagră, care, o dată cu înăbușirea revoltelor de la-nceputul noului secol, invadară din nou Regatul României, așezîndu-se în ținuturile răsăritene ale peștelui și plaurilor, unde continuară să-și practice credința în ascuns. Aceștia urmau calea împărătească a scopirii prin foc, pe cînd cei vechi foloseau numai lama ascuțită a briciurilor. Semnul harului divin? Nu curgea, niciodată, nici un singur strop de sînge, eliberații rămînînd, chiar de la-nceput, între coapse cu zîmbetul trandafiriu, curat, al muierilor.

Pe cînd scopiții de la masa cea lungă cu pîine și vin, acum curbă ca văzută printr-un ochi de pește, se subțiau spre tavan ca ațele, devenind strunele unei nemaivăzute țitere, Vasile, fostul Vasili, băiatul fără umbră, țărănușul înspăimîntat și fermecat de aripile Mariei, soldatul și-apoi căprarul neobosit la izirciț și-n cele din urmă căpitanul de pompieri încă ferches, deși trecut de patruzeci de ani, continua să se răsucească în cochilia tot mai strîmtă și mai strîmtă, asemenea bilei din jocul de răbdare pe care Mircișor, peste trei generații, avea s-o facă să alunece pe jgheabul suind în spirală sub o boltă de plexiglas, scoțînd limba de-un cot, pe cînd mama lui sporovăia la o dulceață cu mama lui Jenel, nașa lui de pe strada Maica Domnului. Strunele izolate-n mătase și serasir vibrau ușor, tot mai înalt și cu un timbru tot mai suav, înălțînd un imn... cui? „Voi vă-nchinați la ce nu cunoașteți, dar noi ne-nchinăm la ce cunoaștem..." La dreapta lui Vasile, fostul circar își redefinea, lent, peristaltic, trăsăturile în coaja moale a crisalidei. Prin opalul ei se zăreau, în cele două bulbucături ale ochilor, doi stropi neclari de azur, și filamente negricioase mai conturau și-n alte zone organe și dezvoltări încă de neînțeles. Culori tulburi, amestecate cu o ceață alburie, se străvedeau prin coaja subțire. Pe cînd țitera, acum șuie ca o orgă de catedrală, cînta tot mai avîntat, Vasile parcurse ultimele ocoluri ale spiralei, atît de strînse încît ultimul nu mai era decît o răsucire a trupului după stîlpul central de sidef, trandafiriu ca interiorul ghiocurilor.

Atunci, întorcîndu-se brusc, a văzut-o deodată, în caverna ei de agat lustruit, perfect sferică, plutind în centrul ei, de zece ori mai mare decît o văzuse pe carul Justiției dar la fel de marmoreană, la fel de ne-ndurătoare în hlamida ei încrețită, ce flutura acum liber în vidul cenușiu-luminos al acelui subpămînt. Imensa femeie avea acum ochii descoperiți, și vederea lor îi provocă lui Vasile aceeași fericire insuportabil de tristă pe care-o simțea de cîte ori, îngenuncheat pe cearceafuri proaspete între pulpele unei muieri cu sînii dezveliți, îi trăgea încet către genunchi pantalonașii cu volane, dezvelindu-i bestialul ochi de sub pîntece. Ochii Victoriei – căci, cu sabia strălucitoare în mîna dreaptă și cu triumful ce-i lumina trăsăturile, nu putea fi decît o zeitate a căsăpirii – erau la fel de chinuitori, la fel de purtători de fericire, la fel de excitanți, la fel de triști. Căpitanul știuse de la-nceput că sînt intens albaștri, cu atît mai dens albaștri cu cît trăsăturile sculpturale ale feței erau de marmoră străvezie. Erau ochi cu iriși din fibre de lapis-lazuli, ochi ușor dilatați, cu pupila mărită ca de beladonă. În colțurile interioare, cîte un mic clitoris se ivea cărnos, roz-frezie, din cuibul pleoapelor fără gene. Cu nepăsarea-ncordată a mantidelor marea femeie-l pîndea, îl atintea cu privirile, luminîndu-l albastru, și l-ar fi descoperit la fel în orice loc al sfericei încăperi, căci Victoria, asemenea lunii și fotografiilor, avea doar o față, și fața ei era doar pentru tine, ca și cînd ar fi fost o altă piele a feței tale, o mască tragică peste bietele tale trăsături de vierme terestru. Și mai era și gura femeii, de statuie rujată gros, acum însă mai puțin hipnotică decît ochii. Ochi de azur și gură de ruj – și nici un alt strop de culoare pe tot acel monument plutitor, doar umbre roz-pal între canelúrile rochiei.

Amplificat de uriașa spirală, cîntecul țiuitor al scopiților se transformase în raze de aur, într-o slavă și o putere de nespus. Crisalida cît un stat de om de lîngă Vasile, altădată ca de lapte, era acum pestriță și coaja i se umfla spasmodic, de parcă ființa schimbată dinăuntru ar fi-ncercat să rupă-nvelișul care-o ținea întemnițată. Și-ntr-adevăr, curînd coaja crăpă în lături, lăsînd să se zărească forme și-ncrețituri nedeslușite: semilune galbene, ochi vișinii, zdrențe de malachită. O ființă umedă și zbîrcită se tîrî afară, bîțîind din membre încă indistincte, lăsînd în urmă un imago uscat, se-ncolăci înfrigurată ca un fetus multicolor, zăcu așa multă vreme de parcă și-ar fi adunat puterile și deodată se-ndreptă, în asurzitorul imn de slavă al strunelor întregii cochilii, devenind o ființă de o nesfîrșită majestate. Era Arhanghelul Mihail, încoifat și-mplătoșat, cu vestmînt de catifea verde-albastră pe sub inelele de fier ale zalei și cu mantie purpurie, amestecată cu penele cîrlionțate și pufoase ale viguroaselor sale aripi. Rostogolindu-se ca un asteroid în vidul sferei ai cărei pereți lustruiți se mai zăreau, în vaste depărtări, doar ca o lumină difuză, marele înger se-apropiase de femeia din centru și-i rămăsese alături, la fel de monumentali, la fel de nemiloși, la fel de eterni, așa cum pruncul Vasili îi văzuse mereu, în bordeiul pierdut în văgăunile munților Rodopi, pe maica și pe taica lui de pripas în lumina rotundă-a opaițului. Căpitanului îi picurau acum lacrimi mari pe obraji, răsfrîngînd fiecare-n sticlirea ei cuplul străluminat. Pluti și el prin gelatina acelui spațiu obscur, se văzu la picioarele giganticului monument, simți pe piele presiunea strivitoare a privirilor albastre și căzu în genunchi pe dulcea podea de agată a încăperii. „Doamne, deschide-mi ochii, ridică-mi vălul de pe față! Fă-mă părtaș la minunea de ne-nțeles a căilor Tale!“, murmură el, neînsemnat și umil ca un purice străveziu de plante. „Dăruiește-mi pacea Ta, îmbracă-mă-n mila Ta! Mîntuiește-mă, Doamne!“ Cînd îndrăzni să privească iarăși în sus, dînd capul atît de mult pe spate încît îi troznică vertebrele cervicale, văzu pe chipurile ca de cuplu de faraoni zîmbete crude și impersonale. De la o înfricoșătoare înălțime, sabia din mîna Victoriei (Victor! Ies o clipă din apa densă a acestei povești și mă văd scriind-o, adăugînd foaie după foaie la manuscrisul meu ilizibil, în singurătatea de fiară a blocului meu de pe Uranus, și, Victor! Ies prin gaura sfîșietoare făcută de numele tău chiar și în povestea asta, în caietu-ăsta în care scriu cu pixul foaie după foaie, în singurătatea apartamentului „Borromini“ de pe Auguststrasse, din miezul Berlinului, unde scriu mai departe la cartea *mea*, ilizibilă chiar și pentru mine, în care încerc să ghicesc: ce s-a făcut cu tine, Victor? De ce m-am simțit și eu întreaga viață un om fără umbră? De ce, cînd mă uit în oglindă, nu văd pe nimeni? De ce mama, la fel ca mama lui Mircea, îmi ascunde mai departe adevărul, silindu-mă astfel să-l inventez? Așa cum tu, Mircea, ca să pricepi ce-i cu tine și să-ți poți întîlni, în fine, siamezul separat și dat uitării, ar trebui să te ridici de la masă și să te-nalți în dimensiunea care-ți lipsește, să crești pînă-mi umpli țeasta și pînă ce mîinile tale intră-n mîinile mele ca-n niște mănuși chirurgicale și pancreasul tău intră-n pancreasul meu și sistemul tău limfatic într-al meu și sexul tău în pielea cafenie a sexului meu, și să deschizi deodată ochii, uluit, în lumea mea, la fel și eu, ca să pricep ce e cu chinul ăsta al vieții mele, ar trebui să mă umflu și să explodez în splendoarea și adevărul lumii superioare, în care un Mircea ale cărui căi sînt ascunse mie mă inventează clipă de clipă. Cît de greșit, de nebunesc căutăm certitudinea în creaturile noastre, scriind cărți mereu în josul curentului, din cascade-n cascade, tot mai diluate și mai șterse, cînd ar trebui să ne zbatem, asemeni somonilor, în susul torentului de cerneală care formează buclele vieților noastre, să navigăm înapoi, către primele pagini, prima frază, primul cuvînt, prima literă și să suim în fine, prin penița de aur dumnezeiesc, în rezervorul insondabil al harului, acolo unde se află, adormite, toate poveștile. Mă-ntorc acum, lăsînd în urmă bilioane de manuscrise întrolocate unul într-altul, toate străpunse de numele tău, Victor, aici, acum, în locul acesta, ca de vîrful unui ac înroșit, sau ca și cum vîrful pixului meu ar scrie în manuscris „vîrful pixului meu“, și-acest nou vîrf de pix ar scrie „vîrful pixului meu“ în alt manuscris, și tot astfel la nesfîrșit) se desprinse și, arzînd ca soarele la fiecare rotire, pluti nesfîrșit de încet spre podea. „Mă aflu în miezul minții mele“, gîndi iar Vasile, căci legile perspectivei erau abolite și sabia nu se mărea pe măsură ce se-apropia de ochii lui, nici nu arunca umbră. Trecură poate decenii (dar în curînd timpul nu va mai fi) pînă ce sabia, fulgerînd o ultimă oară prin fața căpitanului, atinse podeaua de agat cu un zdrăngănit mult peste putința urechii de a-l îndura. Copleșit de o dragoste care-i dizolva ca arsenicul organele interne, el apucă hotărît mînerul înfășurat în piele, mulțumi și, în fața Părinților ce zîmbeau hieratic, frînse pîinea trupului său, despărțind grîul de neghină.

Trupul fără viață al căpitanului Vasile Badislav fu găsit a doua zi după defileul în cinstea Majestăților lor, în odaia sa cu chirie din mahalaua Dudeștilor. O fetiță care vindea viorele pe stradă se repezise la un vardist și aproape-l tîrîse pînă la ușa căpitanului. Se făcuse apoi nevăzută în josul străzii liniștite. Doi-trei vecini erau deja adunați în curticica de sub ferestile ofițerului, căci peste noapte auziseră din odaia lui un răcnet de moarte, iar acum nu răspundea nimeni bătăilor în geam. Vardistul spărsese ușa cu umărul și pătrunseseră cu toții într-o odaie cenușie, cu icoana din părete acoperită de mundirul vișiniu purtat de căpitan la paradă. Acesta zăcea pe jos, mutilat, într-o baltă de sînge, iar în ligheanul de pe stativul din colț se lățea dezgustătoarea ofrandă. În alte împrejurări cazul ar fi făcut vîlvă, dar cu o seară în urmă cortul cel mare al circului Sidoli se prăbușise și ziarele nu mai pridideau cu amănuntele despre tragica întîmplare. Așa încît, încetul cu încetul, se scufundară în neființă și uitare căpitanul de pompieri și sinucigașa sa nebunie, odaia modestă cu carpetă închipuind păsări și brăduți, casa veche cu ferestre încadrate de grotești capete de lei din ipsos vopsit și sfărîmat, curtea cu leandri înfloriți roz, ulița noroioasă, cu bălți mari în care se reflectau norii mereu curgători, mahalaua întreagă, mirosind a mititei și gherghine, orașul înecat în vegetație, plin ciucure de turlele a sute de biserici, Bărăganul întins cît vezi cu ochii, străbătut de argintul rîurilor și presărat cu sătucuri șleampete, Valahia adormită, parfumată și răsfrîntă ca o mare colivă între Carpați și Dunărea plină de insulițe cu smochini și moschee, Balcanii enigmatici, fremătînd de-o putere necunoscută, continentul european, de la Urali la Gibraltar, adunînd semințiі ce încă mai credeau în eroismul războiului mai curînd decît în plăcerile tihnei și sclipindu-și ca o coadă de păun ochii hipnotici: Roma, Parisul, Amsterdamul, Viena, Lisabona, planeta oscilînd nesigură pe axul ei, alternînd epoci calde cu altele înghețate, îndurînd ploile de stele și tîrîndu-și centurile Van Allen ca pe o trenă din ace de cuarț fluturată de vîntul fotonic, sistemul solar și apoi galaxia însăși, ceasornic cu capace de aur între alte himere surori, și-apoi, adunîndu-se-n spațiul vizual, dinspre margini și concentrîndu-se-n centru, alte și alte fire de aur, formînd structuri celulare și stringuri, metagalaxii și hipergalaxii și ultrahipergalaxii, adunîndu-se mereu în spațiul vizual ca să contureze, într-o lume exponențial mai înaltă, văzută de un ochi inconcevabil, un ferăstrău verde, grosolan și amenințător care se îngustă, cu efecte de concavitate și îngroșare a contururilor neașteptate, pînă ce deveni evident că este piciorul multiplu articulat al unei insecte.

Așa că orașul și lumea din jurul său se adunaseră iarăși în punctul de aur clocotit al lupei mele filatelice pe care, în spațiul pe care-l măturam cu fundul pantalonilor de pijama, acolo, între ladă și caloriferul de sub fereastră, o apropiasem de ochiul meu drept. În cameră mirosea puternic a flori și a ierburi, îngrămădite de mama parte pe masă, parte pe pervazul geamului și care dădeau camerei un aspect de acvariu. De multe ori, pierdut în acea junglă, rupeam cîte-o begonie proaspătă, îmi înfigeam unghiile murdare în caliciul ei fraged, ciclamen, îl desfăceam ca pe-un fruct micuț și frecam ușor între degete pasta făinoasă-a ovarelor, adăpostite în sticla cărniței aceleia ce mirosea intens a sevă crudă. Sau îndoiam o frunză groasă de aloe pînă pocnea sec și rămîneam în mînă cu o coadă de șopîrlă, zimțată, a cărei rană supurîndă o puneam pe limbă ca să-i simt amăreala de fiere. Îmi împingeam fața printre flori exotice și frunze păroase de mușcată, înotam cu părul fluturător printre cerceluși, pentru ca apoi să-ncremenesc iar la fereastră și să privesc din nou și din nou, cum aveam s-o fac de-atunci de sute de ori, în vise și-n amintiri, panorama Bucureștiului întins pe coline și văi, cu ceruri de pictură olandeză deasupra. E-așa de ciudat că realitatea momentelor în care băiețelul însingurat, trimis la culcare (pe cînd televizorul se-aude difuz în sufragerie și rîsul sufocat al tatălui arată că se dă emisiunea „Comici vestiți ai ecranului“) și care rătăcește prin cameră ca o stafie, muindu-se-n verdele plantelor și-n tristețea după-amiezei, se apropie de fereastră și rămîne cu fruntea lipită de geam, realitatea a ceea ce el *chiar* vede-n acele clipe fără trecut și viitor: curbura șoselei Ștefan cel Mare, Criștii răstigniți pe stîlpii metalici ce susțin firele de tramvai, curtea neagră și udă a lui Nenea Cățelu, chioșcul de pîine, pe Paul și Vova furînd corcodele dintr-o curte de vizavi, un tramvai huruind din toate tablele și ridicînd rotocoale de praf – această realitate atît de fermă, de rece și dură, de limpede desenată în văz și auz, se dezlînează cu vremea pînă ajunge aproape de nerecuperat și, încetul cu încetul, visele, amintirile nefotografice, neeidetice și infidele, în care culoarea se posterizează în urma atacului dulce-al emoțiilor, și mai cu seamă restaurările și reconstrucțiile, clădindu-se pe vînt și nefericire și luîndu-se-apoi unele pe altele drept temelie, se-nting în realitate, se contaminează de ea, se reflectă în ea și ea-n ele, pînă ce o culoare psihică, a nostalgiei ce nu mai știe ce e vis și ce e aievea, se-ntinde peste toate imaginile dragi și hipnotice-ale vieților noastre. Cînd mama îmi cumpăra plastilină, rar de tot, pentru că trebuia s-o adune apoi, turtită de șosete și plină de fire de păr, din toată casa, scoteam din celofanul lor cele șase bare cu miros de sămînță de in, le dezlipeam unele de altele și le priveam extaziat: linse, moi și ferme-n același timp, cilindrice și colorate-n maro, mov, alb, roșu, verde și galben, ele mi se păreau ființe vii, cu personalitatea lor, și chiar mă jucam o vreme cu ele așa, fără să le deformez, lăsîndu-mi doar amprentele degetelor pe pielea lor uleioasă. Violetul era un ticălos care, împreună cu maroul și cu albul, încerca să răpească prințesa roșie. Galbenul era eroul meu. Îl frecam un pic în palme, să-l fac mai înalt și-apoi izbeam cu el în barele cele rele, puse-n picioare, pînă le dărîmam și le surpam puterea. O eliberam pe prințesa roșie, curbînd-o, în semn de recunoștință, ca un inel în jurul prințului galben, victorios. Abia apoi mă apucam să modelez copaci maro cu coroană verde și fructe roșii, oameni cu ochi de bile violete și gură de viermișor roșu, căsuțe galbene cu ferestre și uși maro... Omuleților le puneam, pervers, un firișor alb între picioare, atent la ușă, să nu cumva să intre ai mei și să mă prindă. La cel mai mic zgomot îi striveam pur și simplu în pumn pînă-mi ieșeau printre degete măruntaiele lor storcite. Cînd mă plictiseam nu mai țineam seama de culori. Frămîntam între degete copacii cu tot cu frunze și fructe, îi lipeam de case și de oameni, pînă ce toată plastilina se aduna într-un ghemotoc pestriț și unsuros, în care se mai vedea cîte-o față turtită, un măr lățit peste-o fereastră, o clanță galbenă de ușă. Cu timpul, după alte modelări și frămîntări, plastilina cea atît de pură altădată, trasă-n lingouri strălucitoare, devenea o masă cenușie și încrețită ca un creier de animal, pe care-o aruncam în vreo cutie veche de carton. La curățenia de Paști o mai găsea mama și, plină de piulițe, de frimituri, de scorojite bucățele din jocul Albă ca Zăpada – scufia și o parte din fața unui pitic, un fragment de pantof lîngă o ciupercuță, un nor pe cer albăstriu –, o lua pe făraș și-o arunca la ghenă.

Ce am visat, ce am clădit și ce am trăit din toate pozele color pe care mintea mea le dezlipește sfîșiat, fragmentar, de pe pereții ei interiori, unde stau ca afișele lipite, cu zecile, unele peste altele, așa încît din chitara unui rocker se ițește sînul unei diseuze, iar spre gura unei clarvoyante indiene se-ndreaptă un sex ihtiform desenat cu marker negru, și litere se suprapun, și texte se-ntrețes, și cleiul putred umflă și scorojește panoul ? Cu neputință să mai știu, pentru că, pe de-o parte, ce-au văzut cu adevărat ochii mei cînd ei înșiși au plăsmuit realitatea s-a contopit de mult cu bavardajul mistic al visului, pe de alta, fiindcă însuși mecanismul selecției, care o dată avea degete străvezii ca niște filamente cu care scotea imaginile de vis și degete tari ca fildeșul ce extrăgeau amintirile adevărate, deosebindu-le nu atît după mireasmă (căci primele mele amintiri au căpătat cu timpul răvășitorul parfum al celor visate), cît după felul în care erau scoase, s-a condensat și el într-un singur braț multiramificat, asemănător plantelor din aerul verde al camerei mele. Cît de ușor clasificam amintirile altădată, ce sistem taxinomic fără greș inventasem ! Le deosebeam după genuri și specii, încrengături și rudenii, desenam trunchiuri comune ce porneau din vreo himeră ancestrală și se desfăceau în ramuri flexibile, încărcate de fenotipuri ciudate, de halucinații și vedenii, iluzii și viziuni, amintiri ale mușchilor mei și ale limbii mele, glasuri ale nervilor mei auditivi și flăcări ale chakras-urilor mele. Totul părea pe atunci (cînd, în adolescență, stăteam nopțile pe lada de la studio, în pijamaua mea ruptă, încălzindu-mi tălpile pe calorifer și privind șoseaua încremenită într-o lumină spectrală) riguros științific, credeam că pot înțelege, că mă pot întoarce asupra minții mele ca o contorsionistă, ca să apuc cu dinții trandafirul de la călcîie și-apoi să mă-ndrept, grațios, în aplauzele galeriei cerești. Nu știam pe atunci că eu însumi eram trandafirul și că, fără coloană vertebrală și fără păr fluturător și fără dinți și fără galerie cerească – pentru că în afara trandafirului nu mai există nimic – trebuia, totuși, să mă apuc în palme și să mă ridic pe mine însumi, să mă privesc, să-mi înfund fața-n petalele de purpură catifelată, să-mi umplu plămînii cu mireasma transparentă, grea ca plumbul, a minții mele, și asta în fiecare clipă a vieții mele reale și virtuale, pentru că definiția și însăși ființa trandafirului mental, trandafirul însuși în toată existența lui fantomatică, e chiar privirea ce se privește pe sine, mireasma ce-ntinde nări ca să se poată mirosi, sabia ce se taie la nesfîrșit pe ea însăși. Am învățat abia mai tîrziu că nimic nu e riguros în ierarhiile astea, că speciile nu evoluează unele din altele, că din larve de viespi pot ieși gușteri, că din împerecherea fluturilor ies meduze, că puricii chiar se fac din praf, că animalele cresc dintr-un mare copac, că planetele au viață și pasc stele pe crugurile lor de safir. Clasific acum altfel și înțeleg altfel, preștiințific și primitiv, clasific fluturii după culori și animalele după lungimea cozilor, femeile după căldura din priviri și bărbații după alunițele de pe obraz. Pe Silvia cea reală o pun în aceeași căsuță cu Silvia din visul în care dormea dezvelită, la multe etaje sub pămînt, pe-un pat ca o platformă neagră, dar o deosebesc tăios de Silvia din mintea monstruoasă a lui Dan Nebunul sau din propria ei minte de semioligofrenă și semirusalcă.

Pentru că principiile minții sînt prea complicate pentru ca mintea să le poată-nțelege. Ea știe că sînt acolo, cum știm că avem un schelet, deși n-o să ni-l vedem niciodată. Doar că ea *vrea* să-și vadă scheletul, că nu există *decît* pentru asta, că viața noastră întreagă nu-i decît vivisecția-nspăimîntătoare a minții asupra ei înseși, cu speranța nebunească de a se-nțelege în întregime, și nu doar în întregime, ci cu mult mai mult, pentru că revelația întregului nu e una de-o clipă, ci de-o eternitate, încît înțelegerea nu poate fi decît continua revelație a *întregului* spațiu pentru *tot* timpul. Căci, privindu-se pe sine, trandafirului îi cresc, tocmai prin asta, petale noi, care trebuie și ele privite cu priviri noi, ca și cînd mirifica floare ar crește pe un nerv optic și cu ea am putea vedea invizibilul.

Nu știu, chiar nu știu de ce natură sînt „cele mai vechi amintiri ale mele". Nu știu nici măcar de ce le consider atît de vechi, nici cînd mi le-am amintit prima oară. Fără-ndoială că le-am avut întotdeauna, dar poate abia prin adolescență le-am desprins din prapurii lor și le-am așezat la un loc sub numele de „cele mai vechi amintiri". N-am înțeles niciodată cum pot comanda memoriei mele, ce fac atunci cînd îi transmit să caute cît mai adînc în trecut. *Cum* îi transmit? Ce cod folosesc? De unde știu s-o trimit mai curînd acolo decît acolo? Cum se convertește amețitorul cablaj neuronic în spațiu mental? De cîte ori nu mi-am privit un deget și nu m-am concentrat din toate puterile minții mele ca să-i ordon să se miște! Nu s-a-ntîmplat, firește, nimic. Era ca și cînd aș fi vrut să mișc un creion sau un deget tăiat, desprins cu totul de corpul meu. Ca degetul să se miște, trebuia să vreau „cu adevărat" să-l mișc, dar ce înseamnă „cu adevărat"? Ce-nseamnă să nu te-ndoiești în sinea ta? Ce este credința? Deodată, *vroiam* să mișc degetul și el se mișca, și asta mi se părea un miracol la fel de mare ca vindecarea orbilor și ologilor, căci noi toți, în fiecare moment al vieții noastre, comandăm maiestuos picioarelor, brațelor, buzelor și degetelor: „Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă!" Iar ele se dezmorțesc și-ncep să țopăie de fericire, dînd slavă lui Dumnezeu pentru minunea săvîrșită. În fiecare dimineață șoptim la urechea corpului nostru adormit: „Talita, kumi!", și fetița de doisprezece ani deschide ochii, se scoală din pat și-ncepe să umble prin odaie. Anatomiștii vorbesc despre formațiunea reticulată și despre *locus coeruleus*, planșele ne arată un trunchi cerebral secționat, cu corpusculi negri și roșii, cu nervi cranieni retezați ca butașii de viță, cu excrescențe și umflături, cu trasee catecolaminergice și serotoninergice, dar totul e hoit rece și inert în afara trupului de credință ce aprinde pirotehnia miracolelor în imperiul corpului nostru. La fel, vorbim de imagini reale, aduse (de cine?) în memoria noastră atunci cînd *vrem* să le aducem (și oare, prin asta, nu cumva noi înșine le inventăm, căci altfel de unde știm ce vrem, de vreme ce întrebarea nu-i altceva, aici, decît răspunsul?), și de imagini visate sau închipuite, care la rîndul lor devin amintiri și, ca amintiri, sînt chemate-n memorie de același inefabil mecanism ca și adevăratele imagini din viața noastră adevărată. Și dacă pentru amintirile mai recente avem mărci speciale pentru autentic și pentru oniric, cu cît comandăm brațului mecanic să gliseze mai mult în trecut, cu atît marca realului se șterge și prin străvezimea ei se produce comuniunea cu visul. Și marca pentru amîndouă domeniile, atît de steril despărțite, este acuma comună: intensitatea emoției, magia trecutului, vraja îndepărtării, neliniștea nefamiliarului, copleșitoarele, insuportabilele chimicale picurînd acolo în intestine, în plexul solar, ulcerîndu-le, lichefiindu-le, dolorizîndu-le, făcîndu-ne respirația fierbinte și ochii apoși și gura uscată și arătînd ochilor larg deschiși ai emisferelor cerebrale peisaje răvășitoare, pe care le recunosc ca fiind de acolo, din cambrianul, devonianul și silurianul minții noastre, din vremea cînd realul și visul erau contopite într-un tărîm străluminat, din care doar scîntei reziduale mai răzbat azi în „cele mai vechi amintiri" și în vise.

Primele, chiar primele sînt fulgerări inexplicabile, cu o recuzită de nerecunoscut și totuși cumva familiară, ca și cînd imagini percepute de ochii părinților mei sau ai părinților lor s-ar fi transmis genetic și mi-ar pîlpîi și mie, uneori, în memorie. De unde palatele gigantice, colonadele de piatră gălbuie, enormele podele de marmură mozaicată pe care mă văd trecînd, halucinat, atît în vise cît și într-un fel de erupții ale viziunii în real, cînd mă aștept mai puțin, în troleibuz sau cînd privesc pe fereastră? De unde cartierele complet necunoscute, desenate atît de limpede încît aș putea descrie fiecare clădire ce mărginește acele piațete triunghiulare, străbătute de cîte-o singuratică șină de tramvai? De unde statuile? Femeia de piatră din centrul pieței goale și vaste, plutind, culcată pe spate, la un metru deasupra soclului impozant de porfir. Siamezele lipite în zona șoldurilor, cu cranii hidrocefalice. Casa cu fațadă scorojită, avînd deasupra intrării un balconaș sprijinit de doi uimitori atlași sculptați într-o piatră lăptos-străvezie, de consistența dințișorilor de copil. Și iar construcții ciclopice, și iar fantastice răsărituri de soare pe apele scînteietoare ale unei mări cu malurile încărcate de edificii marmoreene... Să fie *astea* primele mele amintiri? E, oricum, primul strat, și cel mai prețios, al puterii mele de a regresa în trecut, spărgînd trecutul și prăbușindu-mă în proto-trecut, poate. Și poate că, dintre imaginile astea, toate oarecum străvezii, ca și cînd ar fi penetrate de o lumină psihică abisală, cele mai vechi și mai vechi sînt cele aproape contopite cu acea lumină, cu acel urlet galben, cu singularitatea mută din miezul cărții și-al vieții mele.

Imediat după ele și izvorînd cumva din ele sînt acele țăndări ce poartă marca unei prime, reale, copilării. Sînt cioburi pe care le știu bine, rotunjite de atîta manipulare, îngălbenite de prea mult scos la lumină, ajunse ca amestecul mirosind a alamă din poșeta mamei: siguranțe, bănuți ieșiți din circulație, poze alb-negru cu colțul rupt, chitanțe și carnete, un ceas coclit, o proteză dentară înfășurată-n hîrtie... Pentru că nu le pot localiza, vreo două fac, poate, trecerea între arhi-amintirile de mai-nainte și întîmplările mai umile cu micul, inimaginabilul Mircișor, ale cărui codițe cu perișor blond și moale, păstrate tot în geanta mamei, sînt ultima dovadă că a existat o dată cu-adevărat. În prima dintre ele mă simt, mai mult decît mă văd, undeva foarte sus, poate la ultimul etaj al unei clădiri înalte. Simt, după cine știe ce repere interioare, că aș putea fi în centrul orașului. De ce sînt așa de sus și de ce văd prin sticla din fața mea – un fel de vastă vitrină de geam – o atît de amplă și de neînțeleasă panoramă? Probabil mă aflu la ultimul etaj al unui mare magazin, poate al magazinului „Victoria“. Da, al unui mare magazin, dar *nu* „Victoria“, îmi spune ceva din interior, un simț al orientării evanescent. Oricum, nu pot gîndi bine la imaginea asta din cauza strîngerii de inimă ce-o însoțește. Căci prin geamul cel vast se vede, adîncindu-se mult sub picioarele mele, un perete violet, strîmb, conturîndu-și colțul pe fondul unui amurg dens, exact de culoarea emoției mele. Și asta ar fi tot, dacă n-ar fi *și* sentimentul, de aceeași culoare și el cu amurgul și cu nostalgia mea, că aici e ceva foarte vechi, în sensul de foarte prețios, de esențial în ciuda abstracțiunii și austerității a ce se vede. De aici, din acest trunchi enigmatic, se desprind visele mele cu magazine uriașe, forfotind de lume, ridicate pe mai multe etaje în jurul unui gol interior, rătăcirile mele printre stative cu umerașe, printre costume și rochii, înfundările prin culoarele întortocheate ale raioanelor cu jucării. Și mai ales visele cu lifturi, căci acolo, în magazinul „Victoria", în „București", în „Vulturul de mare" trebuie să fi simțit pentru prima dată, cum eram un copilaș înfofolit, de nici doi ani, dus în brațe alternativ de părinți, măreția și greața glisării spre înălțimi a cabinei cu uși de cristal ce străbătea lent, în greoaia casă a liftului, grosimea plafoanelor și arăta mereu alte nivele pestrițe, puternic luminate, pline de cumpărători și de haine, ca tot atîtea vămi ale văzduhului. Alunecarea aceea lentă și calmă avea să-mi provoace mai tîrziu o obsesie a lifturilor, coșmare cu lifturi stricate, ce se izbesc de pereții gropii de beton prin care urcă, ce se opresc între etaje sau la așa mare distanță de ușa deschisă a ultimului etaj încît, ca să cobori, trebuia să sari peste abis, riscînd să nu nimerești pragul palierului enorm și necunoscut. Mai tîrziu, cînd ne-am mutat la bloc, în Ștefan cel Mare, am urcat vreun an pe scările pline de moloz pînă la etajul cinci, trecînd, la fiecare etaj, prin fața gurii căscate unde avea să fie ușa liftului încă neinstalat, rugînd-o pe mama să mă lase să privesc în jos în acel puț, apropiindu-mă cu o frică teribilă de buza prăpastiei, ținut strîns de mînuță și, după o singură privire, repezindu-mă la piciorul mamei și apucîndu-l strîns prin fusta aspră. La sfîrșitul primei veri tata m-a luat în brațe (împlinisem șase ani) și am ieșit din apartament lăsînd ușa larg deschisă. „Mergem cu liftul", mi-a zis. Țin atît de bine minte maieul lui tetra asudat la subțiori, părul dat pe spate, încă negru pana corbului și barba nerasă, țin minte mirosul lui de ulei de nucă. Eram și eu doar în chiloți și maieu. De cînd se puseseră uși la lift mai ieșeam și singur pe palier ca să-l chem la joacă pe Sandu, dar nu-ndrăzneam să urc sau să cobor scările spre celelalte etaje. Spațiul de dedesubt și de deasupra era pur și simplu tare și impenetrabil. În acea zi se dăduse drumul liftului, și a trebuit să așteptăm destul pînă să-l prindem și noi, căci toți locatarii erau nerăbdători să se plimbe cu el. Tata m-a lăsat să apăs eu însumi pe butonul de ebonită, deși pe mine mă încîntau mai mult beculețele, cel roșu și cel verde, care căpătau viață, magic, o dată cu huruitul dindărătul ușii de fier. În fine, liftul a oprit și-n dreptul nostru, am intrat în cabina îngustă, cu oglindă strălucitor de nouă, am tras în piept mirosul de vopsea și terebentină și liftul s-a pus în mișcare. Am luat-o-ntîi în sus pînă la etajul șapte, care mi s-a părut vast și străin. Fără tata aș fi murit acolo de disperare. Dar el a urcat și mai mult, pe scări, cu mine-n brațe, pînă la mirificul, misticul spațiu de la opt, cu ușa încuiată ce dădea spre terasă, cu leandrul plin de flori putrede, cu ușa de la motorul liftului și cu ușa lui Herman, cel care avea să-mi salveze mai tîrziu viața și cu care aveam să vorbesc, și mai tîrziu, după-amieze nesfîrșite, așezați pe trepte în răcoarea palierului de la opt, despre fractali, telomerază și Dumnezeu, și să-i contemplu halatul încărcat de culorile lumii. Mai ales n-am să uit niciodată (am revăzut-o de curînd) lumina incomparabilă în care era scăldat acel spațiu. Am coborît iar la șapte, am luat liftul pînă jos, la parter și, extenuați de voiajul șamanic prin măruntaiele blocului, ne-am întors în singurul loc prietenos și *adevărat* de pe fața pămîntului, draga și liniștita noastră locuință.

Într-o altă imagine pe care-o număr printre primele amintiri – și colată atît de des în vise ulterioare ce se citau, se contaminau, se plagiau și se completau unele pe altele, încît ele toate formează pentru mine un singur duct, ca un vas liberian ce ar coborî atît de adînc în mine, că mi-ar penetra peretele ce desparte precara construcție numită *eu* și-ar pătrunde în zona impersonală a abstruselor palate de marmură luminate de lună, și-apoi ar coborî mai departe, în pivnițele, tainițele și camerele lor de tortură pînă-ar străpunge și-acest planșeu, intrînd și fixîndu-se în organele fierbinți ale toracelui meu – mă văd înaintînd pe-o suprafață lucie și tare de piatră cu desene geometrice roșii și albe, sub o boltă extrem de îndepărtată, susținută de pilaștri printre care se vede un cer de furtună. Bolta e oliv-întunecată, sub ea mă simt rătăcit în templul unui zeu necunoscut. Pătrund într-un culoar străjuit de coloane, înaintez de-a lungul lui, pe pereți sînt făclii... cerurile, prin ogivele dintre coloane, sînt învolburate ca o apă turbulentă... Știu că am fost acolo, nu doar în vis, deși acum văd totul printr-un ochean de vise, am umblat o dată cu adevărat prin palatul tăcut și pustiu, supradimensionat nu doar față de măruntele mele proporții (un copilaș gol, lipăind pe dalele calde, ce se pierd în perspective amețitoare, o ființă cu craniul mare și moale, cu ochi strălucitori, cu membre dulci și pîntec încă proeminent, cu pielea de necrezut de delicată, cu interiorul translucid ca al meduzelor în razele brutale, căzînd oblic prin nori, printre pilaștrii galeriei), ci chiar față de ale unui om matur, și chiar față de ale unui zeu, căci pentru un copil de doi ani toți adulții sînt dumnezei ale căror căi sînt încurcate și de neînțeles. Cînd am văzut prima dată hidoasele, înspăimîntător de frumoasele palate-n ruină ale lui Monsú Desiderio am știut că și el a fost acolo. Și Jean Lorraine a fost acolo, poate că și mulți alții, poate că toți trecem pe-acolo, prin tărîmul crepuscular al primelor amintiri ce se desfac, apoi, în vise și de-aici în picturi și în cărți și-n poeme, emanînd din toate feromonii de scorțișoară ai nostalgiei.

Am apoi amintiri neîndoielnice, de asemenea dizolvate mai tîrziu în vise, dar păstrînd în ele urme ale locurilor și lucrurilor pe care le pot localiza, de bine, de rău, în compartimentele vieții și-ale creșterii mele. Ele încep nu mult după ce-am străbătut tunelul obstetric, schimbînd, ca un amfibian, mediul lichid cu cel terestru și rămînîndu-mi de trăit, ca intensitate, doar o zecime din viață. Dacă în uter visam practic neîntrerupt, lumina de la-nceput s-a depărtat tot mai mult, ca să piară aproape cu totul cînd în loc de *el* – el, Ișa – am început să-mi spun *eu* și cînd am despărțit prima dată imaginile primite de la organele mele interne de cele primite de la căni de ceai, lingurițe, mama, perne, zăpada căzînd la geam. Am amintiri de pe Silistra, pur vizuale, imposibil de fixat fără să le distrug cu totul, cum nu poți apuca fluturii de aripi fără să le schilodești pentru totdeauna zborul. Nu țin minte-n ansamblu casa în formă de U, mizeră și pitorească și vuitoare casă de raport, și-abia dacă-am recunoscut-o cînd am ajuns acum cîțiva ani, după o lungă rătăcire, în fața ei. Am știut totuși că era casa *aceea*, prima mea casă, pentru că mirosea ca pielea mea și era sensibilă la palpare ca un dinte din gingiile mele. Era, de asemenea, *orientată* cum trebuia să fie, de parcă-aș fi avut în creier o hartă a vremii aceleia în care lumea era plină de pete albe, și harta s-ar fi putut roti pînă ce-ar fi corespuns cu imaginea interioară, păstrată mai mult în tendoanele și-n articulațiile mele decît în memorie, a casei de pe Silistra. Văd, așadar, cu corpul întreg, o ușă, un caldarîm cu floricele mărunte, cărămizii, crescute printre pietre. Un curcan uriaș, plin de găinaț, cu mărgele vinete prelinse peste cioc. Își freacă din cînd în cînd ciocul de ochiurile unui gard de sîrmă. Văd un bărbat tînăr, în maieu și pantaloni largi de trening, bărbierindu-se-n curte, într-o oglinjoară prinsă de gardul de sîrmă. E tata. Are părul negru, lucios ca oglinda, lipit de țeastă (căci dormea nopțile cu un ciorap de damă pe cap, înnodat în chip de fes). După ce se spală de clăbuc, pielea, pe bărbie și pe buza de sus, îi rămîne verzuie. O văd pe mama, goală și albă, cu marele fluture stacojiu pe șold, trîntită pe burtă în pat. O răbufnire sonoră scurtă, ca probele pentru boxe înaintea unui concert: „Vine acum tăticu să-mi facă frecție.“ Dar e o secvență conceptuală, sînt sunete desenate, nici urmă de memoria unei voci sonore și vii... Mă văd între perne, pe un pat îngust ca o laviță. Stau „ca boierii“. Lîngă mine, așezată nu știu de ce pe pat, o oglindă mare, în care mă văd întreg. Un copilaș identic mie, stînd și el între perne. Mircișor. Odaia e atît de îngustă, încît pare încă unul dintre costumașele de copil, ieftine și ridicole, cu care sînt mereu îmbrăcat. Botoșei albaștri, firește. Moț albastru la căciulița legată sub gușă. Pe o masă ce parcă plutește-n aer, fără picioare parcă – un fier de călcat cu cărbuni. Mai e undeva și-un lighean. Miroase a fierbinte, a fier de călcat încins. Un vis de-acum cîțiva ani completează aici destul de bine imaginea. Pe-atunci nu știam că locuisem, de fapt, nu la parter, ci la etajul casei în acei primi doi ani din viața mea, într-una din odăile înșirate de-a lungul galeriei. Abia după visul acela am întrebat-o pe mama, și ea, speriată și stînjenită ca-ntotdeauna cînd o-ntreb despre trecut, mi-a spus că așa era. Urcam pe o scară de scînduri de-a lungul unui perete văruit într-un albastru bolnăvicios, spălăcit, plin de umflături și de pleznituri. Ajungeam pe-un fel de holișor tapetat cu hîrtie. Vedeam limpede fiecare floricică din tapet, totul era tăios, precis și dens ca însăși substanța realității. Era real, eram sufocat de emoție. Mă aflam acum în fața unei mari uși stacojii. Ah, mai era și-o mușcată undeva, pe-o balustradă. Cum de-i vedeam fiecare petală ce înroșea aerul și fiecare perișor din tulpină? Cum de simțeam mirosul frunzei de mușcată frecată-ntre degete? Ușa e masivă, fără clanță și gaură-a cheii, dar placajul ei se desprinde-n lamele putrede, ondulate. Totul e-aici vechi, străvechi și ruinat. Tapetul e-ngălbenit și sfîșiat de pe perete. Ezit, ca-n toate visele mele, dar tentația e mai mare decît rușinea, și-mping ușa către interior. E-o cameră din paiantă, în lutul pereților se mai văd paiele din bălegar. Pe-un perete, o carpetă roasă, albastră, înfățișînd un mare ibric fumegînd. O laviță de scînduri într-un colț, poate, în rest odaia e cu totul goală. Și-n mijloc stă mama, cu părul aprins de lumina ce intră-n felii orbitoare prin crăpăturile zidurilor, și mama ține după umăr un mare cîine-lup ce pare că rîde, cu limba scoasă printre colții strălucitori... Mă privesc amîndoi, hieratic, neiertător, din celula săpată în miezul miezului minții mele.

Tot aici aș îmbina și o poză, una dintre foarte puținele imprimări în azotat de argint ale corpului meu de la un an și jumătate, păstrate în geanta de domnișoară a mamei. Fotografiile m-au speriat întotdeauna, căci seamănă cu plăcile fosilifere ce clivează dintr-o stîncă uscată, și-n care din animalul chircit de dureri insuportabile, strivit, pietrificat, cu labele-ntinse de deznădejde mai rămîne un șir de impresiuni embosate, o coastă, un craniu, un femur, falange risipite, sucite nefiresc... Ce depozitar sinistru, ce osuar geanta-nvechită a mamei! Cu cozile mele de la trei ani, cu actele-alea străvechi! Cu pozele care arată c-ai fost altădată într-un alt corp, altfel și altceva, că fotonii unui soare mai tînăr au ricoșat din mînuțele tale goale pînă la umeri, din costumașul cu arici pe piept și din ghetuțele scorojite, au pătruns prin lentila unui aparat foto și s-au adunat pe-o emulsie, mînjind pe filmul virgin o secțiune de timp, o oroare și-o vrăjitorie. Mă aflu în curte. În fața mea e un strat cu flori. O bucățică de alee. O bucată de perete văruit, cu o fereastră joasă. Plîng cu un pumnișor la ochi. Am burta proeminentă și picioare goale, grăsuțe, cu gropițe la genunchi. Lacrimile care-mi curg pe obraz lucesc pînă și-n poza asta întunecată de vreme. Încerc să găsesc trăsăturile mele în cele de-atunci, dar este ca într-un vis cînd, în ciuda oricăror deosebiri, *știi* că un necunoscut (palid, cu păr alb ca bumbacul și ochi de sticlă căpruie) e de fapt un vechi prieten, ca și cînd el ar fi avut o identitate esențială, impalpabilă și independentă de aspectul lui fizic, pentru că ea n-ar fi fost în el, ci în tine, și n-ar fi altceva decît certitudinea fără șovăială a recunoașterii. Nici un filament al memoriei nu mă leagă de acel Mircișor. Mi s-a spus doar, o dată, cînd mi-au arătat poza: „Uite, ăsta ești tu cînd aveai un an și jumătate. Plîngeai fiindcă fotograful avea halat alb ca doctorul care-ți făcea pe-atunci niște injecții. Uite, aici, la geamu-ăsta, stătea Victorița, hoața – unde-o mai fi acum, dac-o mai trăi –, nu se poate să n-o ții minte. Lucra la o creșă și-ți aducea mereu de-acolo rahat și biscuiți. Ce te mai iubea și ea, ca toată lumea din curte! Fiindcă erai singurul copil de-acolo, de la Ma'am Catana..." N-o mai știam pe Victorița ca persoană în jurul căreia te puteai roti, cu trăsături distincte, desprinse de fundal. Toți și toate, pe-atunci, în curtea în formă de U de pe Silistra, erau ca o pastă groasă – ca piureul de mere și biscuiți pe care-l mîncam încă – în care se amestecau fețe și nume și umbre și lumini: caldarîmul curții, florile la fel de înalte ca mine, galeria de la etaj, forfotind de lume, vaporul de vreun metru lungime, vopsit verde, al lui Nenea Nicu Bă, senzația cinestezică a mersului pe bicicletă cu un vecin beat, care căzuse cu mine așa de rău, că-i de mirare că nu mi-a rupt oasele, apoi *intuiția* (un fel de direcție interioară, un fel de „știu" fără repere) drumului pînă la alimentară. Cîțiva copii din vecini: Mia-gulia-linge-farfuria și frati-su. O clădire de vizavi, cu un foișor ciudat. Nori de vară deasupra și bălți pe drum, lucioase, oglindind soarele. Țineam o dată-n mînă un clopoțel de alamă, primit de la Catana bătrînul. Purtam un costumaș alb și, ghemuit lîngă o baltă, plimbam clopoțelul prin apă, lent, într-o parte și-n alta, pe o rază groasă și sclipitoare de soare. Deodată l-am scăpat și, oricît am prefirat apoi apa cu degetele, nu l-am mai găsit. Țin minte că n-am plîns, știind cumva că așa trebuia să fie. Dar regretul că l-am pierdut mi-a străbătut apoi orice vîrstă, ca un fiticel de liță de aur, ca un nerv care-ar străbate cu totul miriapodul moale al vieții mele și de care, dacă aș trage chiar și acum, aș auzi cu siguranță clinchetul din adînc.

Apoi, mama-mi citește. Dar nu se văd nici mama, nici cartea, e doar o intuire-a poziției în care se afla corpul meu, e-o funcție numită *mama* și-o preștiință a faptului că-ntr-o anume clipă-mi citea. E un extrem de diluat simț al culorilor, e albastrul cețos al camerei, singura noastră cameră de-atunci, cu ciment pe jos și cu mașină de gătit pe care fierbeau mereu oale, dar pe care n-o pot vedea, în afara unor sclipiri fragmentare și greu de fixat. E-un fel de ghicire a faptului că pe un pat definit mai mult tactil și cenestezic se afla, poate, o pătură vărgată. Și e un fel de durere dulce și blîndă în abdomen la gîndul că toate astea înseamnă „amintirea faptului că mama-mi citea“, *acea* amintire. Mama-mi citise de sute de ori, așezată lîngă mine pe lavița de scînduri ce ne servea de pat, dar numai una dintre acele clipe a provocat (n-o să știu niciodată cum și de ce) lăstărirea unui grup minuscul de neuroni din țeasta mea moale, împletirea-ntr-un mod unic a dendritelor, tandre atingeri cu axonii sau corpul neuronilor vecini, sinapse fixate pe pielea sticloasă a circuitelor din preajmă, filamente aruncate la distanță, o structură împletită cu bilioane de alte structuri cerebrale și care, atinsă de mecanismul de căutare, selectată și verificată de multietajate instanțe de control, confirmată de dulcea durere blîndă a recunoașterii, intră deodată-n rezonanță și, pe fondul tăcut și-ntunecat al celorlalte circuite, se-aprinde deodată, vibrînd și sclipind, și-n mintea mea apare „amintirea momentului precis în care odată, în prima mea copilărie, în odaia de pe Silistra, mama stătea lîngă mine și-mi citea dintr-o carte“.

Ce uriașe trebuie să fi fost zilele pe atunci! Ce turnuri, ce clopotnițe oamenii mari, de patru ori cît mine, și la care priveam dîndu-mi capul mult, mult pe spate! Și ce clare imagini trebuie că erau permise ochilor mei, în care foița retinelor era proaspătă ca o frunză abia desfăcută, iar cristalinul limpede ca un bob de rouă. Și ce sunete, neînțelese și pure ca un cîntec al balenelor, pătrundeau în cohleea mea. Cînd eram luat în brațe, și asta se-ntîmpla des (îmi fulgeră chiar acum în minte: pe o stradă necunoscută, în vastitatea orașului, sub o cădere apocaliptică de zăpadă, mama fuge cu mine în brațe; lumina zăpezii e dureroasă pentru ochii mei și mama plînge; mergem la spital) trebuie să fi avut senzația de zbor și plutire care apoi mi-a invadat și spectralizat atîtea vise. Plutesc deasupra Bucureștiului în amurg. Dau ocol cupolelor, privesc de foarte aproape statuile alegorice de pe frontoane. Fiecare ornament, fiecare nervură, fiecare curbă a șarpantelor, fațadele clădirilor vechi din centru, fărîmițate de timp, sînt la locul lor și, zburînd lent pe lîngă ele, le văd cum nu le-a văzut nimeni, niciodată. În lumina portocalie a înserării mă apropii de clădirea Universității, ale cărei gemulețe rotunde de sub acoperiș sclipesc roșii ca flacăra. Trec prin dreptul lor, văd prin ele mici săli de clasă pustii, înecate-n melancolie (o fată singură-ntr-o bancă, la acea oră tîrzie; cerceii ei cu bobițe de cristal aruncă scîntei pe perete), citesc singurul cuvînt înscris în medalioanele de veche zidărie de deasupra fiecărui geam rotund: QUILIBREX... Într-adevăr, toți am zburat, purtați pe brațe de zei și giganți, ridicați în tavan și dați tumba prin aer, aruncați de la unul la altul pe cînd rîdeam chicotit ca niște gnomi, și toți am păstrat levitația primei copilării în memoria nervilor și-a mușchilor noștri. Doar că eu mai am în memorie, fără să înțeleg de cînd și-n ce fel, configurația exactă-a orașului, căci visul meu cu plutirea deasupra lui, adesea reiterat, nu m-a-nșelat niciodată, și fiecare detaliu și fiecare încrețitură a peplumului de ipsos a fiecărei statui și fiecare fruct de calcar din fiecare corn al abundenței și fiecare scoabă de fier lipită de vreo umflătură din calcanul vreunei case erau în vis acolo unde sînt cu adevărat în acest mai mare, mai adînc și mai inexplicabil vis al realității. Am crezut o dată că imaginația mea construise, în vîrful unui bloc turn, o căsuță cu un balcon rotund împrejur și-o zdreanță atîrnînd țeapănă pe-o sîrmă de rufe. Peste ani, am ajuns să stau acolo, pe Uranus, chiar în căsuța cu acoperiș în pantă de pe blocul stacojiu.

Nu țin minte deloc marile evenimente de care-mi vorbește mama cînd, cu destule sfieli, se-ntoarce la perioada de pe Silistra. O dată s-a prăbușit tavanul camerei, distrugînd geamantanul în care mă jucasem cu cîteva clipe-nainte. „Eram în curte, întindeam rufele, cînd m-am pomenit cu tine ieșit din cameră, ținîndu-te de balustrada galeriei și strigînd « Da, mami, da! » Da' eu nu te chemasem... Și deodată, buf! A căzut tavanul! Ce-am mai pățit atunci!“ Și-apoi, într-o noapte, cum dormeam toți trei într-un pat, s-a rupt patul și ne-am trezit pe jos. Acum știu de ce s-a rupt, fiindcă mama roșește și rîde de fiecare dată cînd își aduce aminte. Mai știu doar forfota și exuberanța acelei case de raport, veselia plebei proletare din jur, mirosul de lături și de ulei de nucă, ocările lui Ma'am Catana și fața de sfînt a lui Catana bătrînul, proprietarul casei. Bascul de culoarea zmeurei a lui tanti Coca, prostituata. Nebunie a memoriei: nu văd niciodată fața mamei, de parcă mama n-ar fi fost pe-atunci decît vîntul ce clătina leandrii și le-mprăștia duhoarea dulce peste casă, în schimb mi se-arată în fața ochilor cu atîta limpezime bascul acela de fetru frez, cu fiecare pufușor și firișor al lui, de parcă peste buclele ei castanii-luminoase Coca ar fi purtat o aureolă de sfîntă.

Partea a II-a

Am închis ușa de la sufragerie, am închis și ușa de la camera mea și e, în sfîrșit, liniște. Deși afară nu urlă numai tramvaiele. Trecînd prin cameră către masa de scris mi-am văzut o clipă trupul trecînd prin fîșia înaltă a oglinzii de la toaletă. Ai da acestui corp, poate, patruzeci de ani, deși are numai treizeci. Hainele aruncate pe el (pulovăr albastru, grosolan, cu o gaură la subțioară prin care se vede maieul, pantaloni vechi de catifea reiată, maro deschis, cu genunchi mari și roși, șosete prin care ies – mai mult la dreptul și doar unghia la stîngul – degetele mari de la picioare) îl gîrbovesc și fac de neatins pielea, încă moale și caldă, de dedesubt, sfîrcurile aspre, subțiorile cu pîsla lor înțepătoare, burta palidă, pulpele păroase. Fața, mai străină mie ca niciodată, o poți prinde-ntr-o clipă: mică și ascuțită, brună, ochi negri, ciudați dar nu obsedanți, diferiți dar indiferenți, unul umed, căprui, strălucitor sub arcul înalt al sprîncenei, celălalt stins și întunecat. Dar asimetria lor nu se percepe ca atare, ci se-ntinde asupra întregii fețe, poate a-ntregului trup, așa încît, dac-ai privi doar un minut acest corp experimental, gol și anesteziat, ținut în viață prin ace și tuburi, ai crede, poate, că asimetria, inadecvarea, imposibilitatea lui, ducînd la catastrofă și nefericire, vin dintr-o tragică infirmitate, dintr-o deformare cifotică. Nu are cumva sexul monstruos de lung? Buricul holbat ca un ochi al lui Shiva? Urechile ca foile de varză? Un picior atins de poliomielită? N-ai putea ști, și nu pentru că nu ai simțul de observație prea dezvoltat (distingi, de fapt, destul de bine bărbații de femei și copiii de pisici), ci pentru că nu te interesează, cititor ipocrit, dezastrul și nefericirea corpului meu.

Ochi prea mari pe o față triunghiulară, buze austere sub mustață, bărbie fermă de om singur. Păr încîlcit, nu prea curat, cu pelicule de mătreață. Trup subțire și mic, cu pielea totuși foarte fierbinte, un sex cu cap vînăt, haine ponosite pe deasupra – asta se vede, asta vede „se“ în oglindă. „Se“ inventează din apele oglinzii, trecînd o clipă prin cameră ca un pește dezgustător de abis, ca un păianjen palid într-un terariu, acest trup, cu umbrele lui, cu gesturile lui, cu privirea lui de-o clipă aruncată-n oglindă – privindu-te-n ochi pe tine, „se“, tu cel fără față, trup, haine și umbre –, pentru ca apoi oglinda să rămînă goală, să se vadă-n ea, încremenite, doar recamierul, peretele vernil și tabloul. Pe recamier cearceaful gălbui și umed, făcînd cute imposibil de descris pînă la capăt – deși ai putea să le iei cîte una, topologic, să le măsori cotele și curburile, semilunele și colțurile, punctele de catastrofă și atractorii, așa încît, în cincizeci de pagini, să ai descrierea lor completă, căci exact cît cincizeci de foi albe cusute una de alta e cearceaful de larg – mai păstrează, poate, aidoma altui giulgiu, dîrele delicate ale membrelor tale, umezeala feselor, ambra omoplaților, mirosul brun al labei piciorului, căci ai dormit de curînd, la prînz, înfășurat strîns în el, ca un cocon, așa cum doarme întotdeauna și mama, așa cum ai dormit mereu, oricît de cald ar fi fost în odaie. Dar mirosurile nu se reflectă-n oglindă, ci mai curînd sînt ele însele oglinzi întunecate, unde vedem ca-n infraroșu chemotaxa ascunsă a lumii, *per specula in enigmate.*

Fîșia de oglindă desparte în două, ca un rîu, camera mea din Ștefan cel Mare. Nu-mi vine să cred că sînt din nou aici, cu adevărat aici, nu în amintire, unde privesc Bucureștiul pe fereastra mea triplă ca un retablu baroc, cum stau așezat pe lada de la studio, cu picioarele pe calorifer, privind cum ninge, plouă, se-ntunecă și se luminează, fulgeră și trăznește, iese luna și albește de ziuă, trec camioane trase de cai și tramvaie și automobile, și eu însumi am cinci ani, douăzeci și cinci, paisprezece, opt, nouăsprezece, și pe fereastră se vede tot orașul, cu case și vile stratificate pînă-n zare, înecate-n vegetație, sau doar o parte din oraș, tot mai puțin, tot mai înghesuit spre orizont pe măsură ce blocul de vizavi se înalță, cu cofrajele lui de beton și fier forjat, cu marile mosoare de lemn pe care sînt înfășurate cabluri, cu excavatoare și buldozere, sau doar blocul de vizavi, mai înalt ca al nostru, cenușiu, imbecil și frustrant, dincolo de care e orașul pe care n-am să-l revăd niciodată. Și sper că nu sînt nici într-un vis din cele imposibil de distins de realitate, în care sînt în camera mea din Ștefan cel Mare, e seară și privesc orașul, transfigurat de o spectralitate electrică, întins cît vezi cu ochii și plin de curți luminate, case cu toate luminile arzînd, șosele incendiate de rețele de becuri trandafirii, magazine cu ferestrele aprinse, turnuri bizare, foarte departe, punctate de luminițe multicolore, iar deasupra Bucureștiului ireal, mistic, înnebunitor de exact, un cer de purpură-ntunecată, limpezit într-o parte pînă la culoarea coniacului vechi, diluîndu-se și mai mult în jurul lunii: disc negru cu margine de unghie scînteietoare. Stau la fereastră, în camera mea, aceeași și parcă mult mai goală, mai șubredă, ca făcută din placaj subțire, și *știu* că visez, pentru că *știu* că nu mai pot vedea, de fapt, nimic din oraș din cauza blocului de vizavi, care acum lipsește inexplicabil, accept că visez și totuși aleg să rămîn acolo, aici, acum, și să nu mă mai trezesc niciodată. Și poate că, la fel, nu sînt nici în ficțiune, bătînd la mașină la masa mea de scris, scriind cum bat la mașină la masa mea de scris – un tînăr pletos, cu fața subțire, cu ochi întunecați, cu mustață fibroasă peste gura austeră și senzuală – și cum ușa se deschide încet și în cameră intră, ca o somnambulă, o fetiță de doisprezece ani (Talita, kumi!), cum se apropie de mine și citește rîndurile care ies din mașina de scris, și înțelege că tînărul scria despre ea și despre Puia și despre Garoafa, despre Ada și Carmina, despre Egor, despre toată lumea ei din Dudești-Cioplea, în fine, despre cum ușa lui se deschide încet și-n cameră intră ea, Nana, ca o somnambulă, și fericirea și iluminarea care-o cuprind îi ajung pentru întreaga ei viață moartă de contabilă obscură, căci a-nțeles că o dată-n viață toți, toți pînă la unul, ajungem să ne privim ochi în ochi creatorul. Dar acum, în clipa asta, nu apare nici o fetiță și nici orașul nu se poate zări, geamăn obscurizat, din spatele blocului de peste șosea, cel mai banal, cel mai hidos bloc muncitoresc, cu fierul balcoanelor deja ruginit, cu rufe atîrnînd pe frînghii și o populație tristă agitîndu-se-n obscuritatea odăilor asemenea unor livide insecte sociale. Acum m-am întors cu adevărat acasă.

Mama e la bucătărie, coace niște vinete direct pe flacăra aragazului. Cu patru uși închise între noi, mirosul de ars se simte pînă aici. Am stat de vorbă toată dimineața, am reluat și-am reluat toată nebunia, am recăzut de acord (cu cîtă împotrivire, iarăși, din partea mea!) că există în jurul manuscrisului meu ceva numit realitate, că vuiește în jur, ca zgomotul unor ape mari, fluturîndu-ne violent părul și veșmintele, ceva numit istorie. Că s-a-ntîmplat în realitate dărîmarea blocului de pe Uranus, ultimul rămas în picioare în fața colosului babilonian, că acum nu mai e decît un mare deșert plin de gunoaie, fecale, fiare și scînduri pline de cuie, mortăciuni putrede și rînjite pe locul unde odată se-ntindea un pașnic cartier de vilișoare și de arbori cu teci cafenii, zornăitoare, sucite ciudat. Că bisericuțele de aici, puse pe roate, au fost transportate ca niște fantastice locomotive sacerdotale pe șine ce le-au dus în văgăuni obscure, înconjurate de blocuri și lăsate să se scorojească acolo, în curți interioare, pline de lăzi de gunoi debordînd de o vomă acră, ce se sprijineau acum de desenul gingaș al vreunei sandale de sfînt, de poala Preacuratei. Copiii doar în chiloți de pe balcoane aruncau acum la țintă, cu cartofi sau cu roșii, în ochiul căprui, triunghiular, atoateștiutor, deschis pe imaculatul frontispiciu. Cînd venea mașina gunoierilor, duhoarea grețoasă umplea biserica, iar blasfemiile gealaților cu șorțuri de mușama, rostogolirea lăzilor de gunoi, ciocnirea lor de tencuiala pictată cu arhangheli și balauri, judecăți de Apoi și sfinți îndesați unii-n alții, cu aureole ca niște farfurioare, readuceau vremile iconoclaștilor din vechime. E-adevărat: ai mei au plătit de cinci ori pîn-acum pentru mine amenda pentru parazitism, de cinci ori cîte opt mii de lei pentru mine, și-ar fi putut cumpăra o casă cu banii ăștia. E-adevărat: pentru pulpa de pui din farfuria mea mama a stat adesea la cozi animalice de seara pînă a doua zi la prînz, chiar și iarna, pe viscol, cum nu stătuse ea nici în vremea războiului, și de multe ori n-a apucat. E-adevărat că nu se mai poate trăi. Iarna trecută (căci iernile, verile, toamnele și primăverile trec mai departe pe acest pămînt pierdut printre stele) mama a gătit numai noaptea, pentru că ziua nu erau gaze, și și-a făcut ceai pe talpa întoarsă a fierului de călcat. Acum, cînd sînt acasă, unde n-am mai stat la masa mea de scris de la nouăsprezece ani, cred că e timpul să accept o gură de realitate. Cîteva pagini de realitate, după care sper – sper! – că mi se va permite scufundarea, din nou și din nou, în ceea ce am numit întotdeauna adevărul meu, manuscrisul meu sau viața mea.

Realitatea noastră de fiecare zi n-ar fi decît un vis chinuitor pentru alții. Am ieșit adesea din casă, pe cînd încă mai stăteam pe Uranus, am ajuns uneori chiar pînă la Operă, alteori pînă la Mitropolie. O dată, pe la nouă seara, m-am trezit în singurătatea și frigul Pieței Universității. Aici, clădirea ornată cu statui părea de fier, întunecată precum carena Titanicului. Cîțiva oameni zgribuliți stăteau în stația de troleu. Întunericul aproape deplin înălța și mai mult cele patru statui, le făcea dominante și amenințătoare ca niște părinți răi. La picioarele lor, oamenii în paltoane vechi nu vorbeau între ei. Înghesuiți unii-n alții, suflîndu-și în față, unul altuia, aburii toamnei adînci, luminați fulgerător de farurile mașinilor ca de snopii de lumină ai unor lanterne de vînătoare, tăceau cu toții, cu fețe livide, cu buze vinete, cu linii adînci, negre ca de cărbune, între sprîncene. Căci ce-ar fi putut să-și spună ? Poveștile de necrezut pe care mi le spunea mama ? Și cine-ar fi putut să-i înțeleagă ? Trecînd prin întunericul Pieței Universității, cu mîinile-n buzunare, încercam să uit nebunia din țeasta mea, să scap de Victor și de Maarten și de Monsieur Monsú și de atrocitățile indescriptibile din puțurile în care coboram, la păianjeni și fiare, dar le regăseam pe toate în lumea reală, amplificate, tari și reci ca granitul din pavaj, fărîmicioase ca ipsosul statuilor, moi ca sînii amărîtelor de gospodine, cu veșnicele sacoșe ce le lungeau mîinile pînă la genunchi. Căci nu era din țeasta mea și nici din manuscrisul meu muncitorul care, la o coadă ce nu mai era coadă, ci o terciuire de corpuri omenești, o năvală disperată către cîteva carcase ude și vinete de pui, o gloată urlînd și spărgînd vitrinele și-ntinzînd sute de mîini cu gheare rășchirate, scosese o șurubelniță și-și croise drum prin terciul de organe-nnodate, călcînd în picioare copiii, îmbrîncind femeile și sfîșiind spinările bărbaților, prin hainele-nzăpezite, cu vîrful uneltei, ascuțită bine acasă, la polizor. Și nu din mintea mea bolnavă ieșise șirul de fete goale, frumoase sau șleampete, de la fabrica de conserve, de care-mi povestise tot mama, silite să se despoaie acolo, în secția lor, între grămezi de roșii și de borcane, și să-și aștepte rîndul, în frig, strîngîndu-și sînii cu brațele, ca să fie-ntinse pur și simplu pe banda rulantă, să li se desfacă picioarele și să fie scotocite de degete brutale, bărbătești, în vulvă și-n rect (acolo, sub luminatoarele acoperișului de tablă ondulată), ca să fie trecute-n registru cele însărcinate, nu cumva să lepede mai tîrziu, și să fie luate la întrebări celelalte, ce nu-și făceau datoria patriotică de-a făta la vreme. La fel stăteau băieții, goi și ei ca mortăciunile de Crevedia, la înrolare, cei grași cu șuncile atîrnînd, cu puța ascunsă sub un fald de grăsime, batjocoriți de doctori și de ceilalți, cei slăbănogi fluturînd din omoplați ca dintr-un soi de aripioare, toți încercînd să-și acopere sexele negricioase, toți cu nasu-n spinarea plină de coșuri a celui din față, puțind a transpirație, așteptînd să se suie în fine pe cîntar. Și doctorii, comisia, făcînd bancuri obscene și tîmpite, și sora, aproape o fetiță, privind indiferentă sutele de sexe vinete, chircite de frig, și greutățile de alamă glisînd pe vergeaua gradată... Am stat și eu, de-atîtea ori, într-o cameră mirosind a spital, gol pîn-la brîu între bărbați de asemenea fără cămăși, rușinat de pieptul meu costeliv, în așteptarea radiografiei obligatorii, simțind adînc umilința și neputința noastră, a tuturor, în lumea asta ce nu era a noastră.

Uneori se amestecau, pe străzi, în gloatele tăcute, soldați de la Casa Poporului. Se-nghesuiau și ei, plini de noroi, în autobuze, mergeau să-și facă nevoile în clădirea Universității, rătăceau prin frigul pătrunzător, prin mirosul de frunze arse, cu ochii după femei, ca pîn-la urmă s-ajungă pe bulevardul cu cinematografe, să-și ia bilet și, în cele mai triste săli din lume, ruinate, păienjenite, cu fostele stucaturi ciobite și-nnegrite de vreme, să-și scuipe semințele pe jos la vreun western de-acum o mie de ani. Și totuși ei construiau, pe dealul de brumă și ceață de deasupra orașului, o casă nemaivăzută, mai mare decît ochiul și mintea, mai întortocheată decît căile Domnului, mai semeață decît palatul de cleștar al Crăiesei Zăpezilor. „Nu va ține seama nici de Dumnezeul părinților săi, nici de dorința femeilor; nu va ține seama de nici un dumnezeu, căci se va slăvi pe sine mai presus de toți. În schimb, va cinsti pe dumnezeul fortărețelor; acestui dumnezeu pe care nu-l cunoșteau părinții săi, îi va aduce cinste cu aur și cu argint, cu pietre scumpe și cu lucruri plăcute." Zeci de mii de termite în uniformă militară, țărănuși nenorociți mînați cu forța, trepădau acolo din zori pînă-n noapte, minusculi în sălile de beton vaste ca niște hangare, urcau pe schele și cofraje atît de reci, că la atingerea cu fierul pielea palmelor rămînea lipită-n fîșii de el, se prăbușeau uneori în puțuri fără fund sau în propriile latrine de scînduri putrezi. Soldatul adormea din primele minute-ale filmului, înfășurat în gerul sălii, de cameră frigorifică, și dormea acolo pînă era trezit și dat afară, mult după ce se terminase și ultimul film.

Nefericită, nefericită țară. Ajungeam uneori, luînd-o pe jos printre gloatele buimăcite, pe Academiei și-apoi prin încîlceala de străzi ce duceau spre Calea Victoriei, pînă la Palatul Telefoanelor și-apoi mai jos, spre Athénée Palace, prin bezna adîncă a Pieței Palatului. Spoturi de lumină galben-murdară, minuscule ca flacăra de lumînare, măreau halucinant bezna din jur. Fețele trecătorilor nu se vedeau aici. Milițienii vegheau în preajma Comitetului Central, vorbind în stațiile lor de recepție. Abia de-aici în jos, pînă la Piața Victoriei, începeai să-i vezi, toți îi vedeau, erau atît de vizibili de parcă toată lumina care lipsea în oraș s-ar fi aruncat deodată asupra lor, în mii de fîșii de reflectoare, orbindu-i și transparentizîndu-i, fragmentîndu-le, ca niște stroboscoape, mișcările și-ncremenindu-i în imagini baconiene: guri căscate într-un urlet de agonie, merele lui Adam strîmbate grotesc, rictusuri ale obrajilor lucios de rase, ochi strînși, pleoape incendiate de lumină. „Ia uite-l!", auzeai șoptindu-se. „Uite-i, nenorociții!" Ăștia erau, deci, securiștii? Stăpînii necondiționați ai lumii? Izvoarele albastre ale teroarei? Cîte-un microbuz sosea tăcut și-i lăsa din loc în loc, de-a lungul străzii: băieți proaspăt tunși, bine rași, în costume și pardesie de recuzită, evident nu ale lor, costume din materiale ultramarine, verzi fosforescente, asemeni celor foarte ieftine de la Romarta, prea scurte sau prea lungi pentru ei. Cravate hilar nepotrivite la culoarea hainei. Căutau, chipurile, să se piardă-n mulțime, dar se făcea imediat gol în jurul lor. „Securiștii!", auzeai peste tot, și se mai auzeau înjurături, dar și rîsete, înăbușite repede de obișnuința mai puternică-a fricii. Ciudat e că aceeași frică se citea și pe fețele lor, dincolo de asprimea și misterul, false, caraghioase ca și hainele, împrumutate din filmele cu agenți secreți. Băieților, evident, le era frică de ei înșiși, de farsa pe care trebuiau s-o joace, le era frică de mulțimea întunecată, de însingurarea lor în mijlocul ei. Singurul lucru care-i apăra era vizibilitatea lor, faptul că gloata nu-și dădea seama că misiunea lor nu era să se ascundă, ci să se vadă, cît mai bine posibil, așa cum fluturii de noapte, magnetici și inofensivi, te-ncremenesc deodată cu ochii rotunzi, de bufniță, etalați pe aripi. Nu erau culori de camuflaj, ci de avertizare, țipătoare și incredibile, ale unei fiare altfel atît de confundată cu mediul, încît puteai să te-ntrebi dacă Securitatea, stăpîna lumii, nu era altceva, în cele din urmă, decît înseși mulțimile sumbre, scufundate în frică, frică bestială și fără obiect. Dacă nu cumva era în noi, dacă nu era răul, noaptea și teroarea din noi.

Că o Securitate adevărată există dincolo de flăcăii ăștia cu ochi albaștri, de bancurile cu mănăstirea Secu și cu „mai împrăștiați-vă, băieți“, o știu prea bine, deși o știu tot prin mărunții figuranți cu care-am avut de-a face în ultimul timp. Doar că ea este cu totul altceva decît pare, și că lucrarea ei esențială nu mai înseamnă torturi, deportări și asasinate. O dată ce-ai transformat un popor într-o gloată, el se supraveghează, se mutilează, se torturează singur, neîncetat, măcinat de vulnerabilitate, ca un melc scos brutal din cochilia lui. Sînt, e drept, mai departe, case conspirative, întîlniri cu informatori și dosare, sînt băieții de pe Calea Victoriei și fabrica de zvonuri, dar ele-au rămas doar formele goale-ale ritualului fricii, ale ruperii mele de seamănul meu. Bănuiesc acum că nici la cele mai înalte niveluri ale butaforiei ăsteia grandomane, la fel de ridicole ca și Casa Poporului, ca și Magistrala Albastră, nu dai decît de incapabili, de misticoizi geto-dacici, de mîncători de unguri pe pîine, de inși pătrunși de cîmpul de forțe al românismului, cu nimic mai diabolici, nici mai deștepți decît săracul Ionel, pardon, locotenentul-major de securitate Stănilă Ion, vechiul nostru prieten de familie, rămas încă, în ciuda ochelarilor cu ramă aurită („cumpărați de mine de la Viena, Marioaro, ăla oraș, nici nu-ți vine să crezi. Au o fîntînă acolo în mijloc unde toți aruncă bănuți, e așa, covor de bănuți pe fundul ei. Să legi un magnet de o sfoară, știi cum i-ai aduna? Cîrduri-cîrduri, ca pe raci!“), țăranușul din Teleorman, mort după panarame de bîlci și vîrît cu totul sub papucul neveste-si.

Acum două săptămîni am primit ordin de evacuare. Blocul de pe Uranus, falusul mîndru-al orașului, trebuia să fie dat jos, într-o singură dimineață, a doua zi după ce toți locatarii-au primit hîrtia. Nici măcar n-am fost disperați. Am ieșit în fața blocului, ne-am privit alb, ne-am uitat în sus spre etajele lui îmbrăcate cu cerul. Împrejur, pe sute de metri, maidanul se-ntindea cu praful de-o palmă, sterp pînă-n adîncul adîncului lui, copleșit de gunoaie. Am stat tăcuți, jumătate de oră, sub cerul gol și ne-am întors să ne-adunăm boarfele. Ce să-mi adun? O masă, un scaun și-un pat? Le-aș fi dat mai curînd foc, le-aș fi privit cum se-ntorc la adevăratul lor chip de cenușă. Am mai privit în jur: fereastra ovală, ce nu putea cuprinde trupul obez al Casei Poporului, pereții goi, patul în care dormise cîndva Herman... Pe masă, deschis ca pentru o disecție, manuscrisul, pe care l-am ridicat cu grija și nervozitatea cu care iei prima dată în brațe un nou-născut și l-am pus în sacoșa de pînză pe care mama mi-o adusese plină cu borcane cu iaurt, cu o zi înainte, cînd credeam că blocul va rămîne-n picioare la nesfîrșit. Năpîrleam, părăseam o cochilie pentru o vreme, burta mea roză și moale era acum cel mai vulnerabil lucru de pe pămînt. Trebuia să-mi găsesc cît mai repede un alt adăpost în care să-mi pot continua lucrul la crisalida mea de cuvinte. A doua zi dimineața, cînd abia răsărise soarele, m-au trezit zgomote de motoare și de copite, rumoare și opinteli, așa cum mă trezea altădată, de 23 August, trecerea greoaie a carelor alegorice și a coloanelor de demonstranți chiar pe sub ferestrele mele, cînd cîte-un grup de muncitori exersa lozinci ce sunau ca pe stadion în dimineața-înghețată: „U – R – S – S/ Campion al păcii e!“ Dar acum nu scanda nimeni, nu agita nimeni flori de hîrtie, stegulețe și palete de pînză pe care scria PMR. Acum erau cărate pe scări, cu un zgomot nemaipomenit, dulapuri și servante, aragaze și scaune, saci de plastic încărcați cu cărți. Cu liftul coborau femei ducînd în cutii de carton vase și tacîmuri, iar pe umăr cîte-un covor făcut sul. Jos, în țărînă, așteptau căruțe trase de cai, cu roți de camion, mașini cu remorcă, mari dube de mobilă cu ușile din spate larg deschise. Copiii coborîseră de mult, pentru ei mutatul – Dumnezeu știe unde – era prilej de joacă și îmbrînceală, fetele săreau coarda în praful pînă la glezne iar băieții, lăsați pe vine, priveau sula neagră a cîte-unui cal, întinsă pînă aproape să atingă pămîntul. Mai mulți milițieni priveau toată agitația cu mîinile la spate, cu fețe inexpresive de contabili. În cîteva ore, convoiul de camioane, Trabanturi, căruțe și inși cu boccele în spate s-a urnit din loc, avansînd, prin vîrtejuri de praf, către nicăieri. Cîte-un scaun prost legat în vîrful vrafului de mobilier mai cădea în țărînă, rămînînd acolo, pe jumătate-ngropat, ca un schelet de vită-n deșert. Am mers și eu cu ei, cu plasa mea în mînă, înghițind praf, călcînd în balegi proaspete și-mpiedicîndu-mă-n fiare răsucite. Cîinii de casă, rămași fără stăpîni de la demolări, ne lătrau furios, încă mai apărau cîte-o curte imaginară. Pînă și ruinele de primăvara trecută fuseseră date jos. Piatră pe piatră nu mai rămăsese din vechiul, umbrosul, patriarhalul centru al bătrînului oraș. Iar blocul stacojiu rămăsese în urmă, cu pereți subțiri ca hîrtia, friabili și scorojiți, ca un vechi cuib de viespi, pustiu acum, pe care-l desprinzi de sub un acoperiș mirîndu-te cît e de ușor. Azi deja nici urma locului unde-a fost nu mai există, și dacă-i adevărat ce se zvonește, după dinamitarea și ruinarea singuraticului mădular de ciment nici un bărbat din oraș nu a mai fost, cîteva zile, viril și erect. În mii și mii de dormitoare nenorocite din marele ghetou de prefabricate, în chilii unde abia încape un pat, cu carpete pe pereți, tablouri cu pisoi de lînă și naiade pe jumătate despuiate, se-ntîmplase seri la rînd aceeași și-aceeași scenă sordidă: bărbatul abia sosit de la fabrică, cu părul de la subțiori împuțit de sudoare, mănîncă grăbit și se bagă-n pat lîngă femeia lui, o ia după mijloc, își înfundă fața nerasă-n părul ei, aspiră obișnuita duhoare-a rîntașului, îi lipește pupoaie solemne pe gură și gît, își înfundă palma în coama ei dintre picioare și-i găsește buzele nepregătite, uscate și rele. „Desfă picioarele, moașta-n cur de muiere", iar ea, cu obișnuința silei și-a milei, gîndindu-se deja cum o să doarmă cînd o s-o lase în fine în pace, îi apucă viermele moale și gros ca o țîță de vacă și-ncearcă să și-l îndese acolo, să scape mai repede. Se freacă burtă pe burtă, încetișor, să nu-i audă ăia mici, își ling gîturile cu gust acrișor, buzele sărate la colțuri, dar sula soțului, altădată brutală și tare ca uneltele lui din atelier, atîrnă acum dezumflată-ntre pulpele păroase ale nevestei, și nu se-ntîmplă nimic, și el se dă jos de pe ea înjurînd-o și, o dată cu ea, urînd totul pe lume, împuțita asta de viață, neputința mîndriei și-a onoarei de om, aplecarea adînc spre pămînt a sexului, șirei spinării, frunții, ejacularea, în locul spermei și al cuvîntului, dătătoare de dragoste și de viață, doar a scuipatului de scîrbă în urma șefilor, a pișatului în closet și-a lacrimilor, acum, cînd, umilit și furios, întoarce fundul către muiere, trage pătura peste cap și plînge icnit, pînă izbutește s-adoarmă. Și poate că tocmai din lacrimile astea țîșnite din ochii-nroșiți de la electrozii de sudură se formează în burta femeilor acei embrioni nedoriți, blestemați de ele și de soții lor, și de care încearcă să scape prin cele mai nebunești și mai chinuitoare metode, mereu ascunzîndu-se, mereu cu frică să nu se afle. Cîte îmi povestește mama! Ce tragedie cînd femeii nu-i vine ciclul! Cum fug pe scări pînă la etajul opt, de zece, de douăzeci de ori pe zi, doar-doar or lepăda, cum săr coarda, cum fac mișcări bruște și nebunești, riscînd să-și rupă prapurii, cum se opăresc în cadă, cum beau vin roșu, fiert, pînă nu mai știu pe ce lume sînt și apoi, bete, dar încă impregnate, varsă și fierea din ele. Cum, și ele, și bărbații lor, aleargă înnebuniți să găsească pe cineva care să rezolve, mai întîi încercînd pe la doctori, care n-o mai fac însă pentru nici un preț, căci sînt în pușcărie cu sutele, apoi pe la femei pricepute, cum se-mbrățișează fericiți cînd găsesc în fine pe cineva. Iar în după-masa cu pricina sună la ușă și ei se reped să deschidă și intră o femeie necunoscută și totul miroase-a pericol și-a frică animalică. Și femeia îl scoate pe bărbat din dormitor, și bărbatul lipit de ușă aude-n curînd țipete-năbușite și vocea străină spunînd din cînd în cînd „Mai încet, că se-aude, mă nenorocești! Mai rabdă un pic!“ Și cînd bărbatul intră-n sfîrșit vede ceva de nedescris, ce nu va putea uita toată viața, ligheanul în care, ghemuit pe o bucată de placentă, străveziu mormoloc cu ochi negru catifelat, plutește în sînge cel ce-ar fi trebuit să-i ducă speranțele și tristețile mai departe. Iar pe pat, între cearceafuri gălbui, femeia lui, odată mireasă cu voal și lămîiță, zăcînd acum ca o statuie prăbușită. Și femeia străină pleacă, ducîndu-și înfășurate-n ziar banii și andrelele-nsîngerate, iar cei doi rămîn sleiți pe recamierul lor îndoliat, pînă cînd tot femeia se scoală încet ca să arunce-n cadă prosoapele și cîrpele folosite, să deșerte-n closet ligheanul, să tragă apa, să se-arunce pe podeaua de mozaic și, roșie și udă, să plîngă de disperare ore-n șir... A doua zi e din nou la muncă, la fabrica ei de lapte sau de medicamente, și de-acum poate din nou să se prezinte, fără frică, la controlul ginecologic trimestrial.

Am luat tramvaiul 5 și, cu sacoșa la piept, am străbătut orașul aflat în prag de iarnă. Prin aerul întunecat venea spic de zăpadă. În Piața Galați tarabele erau goale, abia dacă vreun țăran întîrziat mai vindea varză acră. Un altul, bine acoperit cu o pătură, dormea pe tejgheaua de piatră de alături. În rest, piața triunghiulară era goală, sinistră, dominată de fațada palidă a spitalului pentru tuberculoși. Nici un trecător, nici un taxi. Librăria „Coșbuc“, unde intram atît de des cînd eram elev la „Cantemir“, nu mai exista, era acum o ruină cu hîrtie de ziar în geamuri. Lipit de ea, micul local unde băusem din cînd în cînd cîte-o bere cu Mortul și cu Bumbac și-n care privisem hipnotizat sînii Calceolei Sandalina, degenerase într-o cîrciumă sinistră. Pe Tunari, casele mărunte, unele adevărate bordeie, alternau cu construcții somptuoase, dintre războaie, proiectate în cel mai curat stil internațional. Dar cît de neîngrijite! Ce jupuite! Cît de adînc frecate cu glaspapirul timpului, al vînturilor, al uitării! Prin cîte un gard de fier forjat pătrunsese tulpina unui arbore, se revărsase-n ochiurile fierului, își trecuse neoplasmele scorțoase înspre stradă, îndoise și aplecase barele negre, se frămîntase cu sulițele din vîrf, se făcuse una cu ele. Pe acoperișuri creștea iarbă cu fire drepte și lungi, cu spice tari ca gloanțele-n vîrf. Și deodată, în mersul legănat al tramvaiului, ca o premoniție, am văzut-o: mare și pufoasă, timidă și neajutorată, așezată pe-o bancă într-o curte murdară. În spatele ei, o casă de culoarea lupusului eritematos, cu o scară de lemn ducînd către o ușă zidită. O văzusem în metrou, în urmă cu două veri, purtată ca un animal speriat de mama (sau sora?) ei, pășind stîngaci la brațul ei ca o jucărie chinezească. Știu acum că te cheamă Soile, că femeia aspră, cu buzele strînse și părul tuns auster – atît de asemănător cu al tău – e într-adevăr mama ta. Imaginea ta în fața casei vișiniu-vineții, cum stăteai cu mîinile-n poală, prea subțire-mbrăcată pentru frigul mohorît de noiembrie, mi s-a părut atunci puternică și enigmatică, mi s-a părut că ea ar trebui să vină imediat în minte oricui cînd e singur, cînd se gîndește la singurătate.

Am coborît pe colțul cu Ștefan cel Mare, acolo unde odată fusese minuscula frizerie de cartier, cu doar două scaune ca de dentist în fața unor chiuvete ciobite și-a unor oglinzi cu luciul dus. Stătusem de-atîtea ori pe scăunelul de mușama, așteptîndu-mi rîndul la tuns „numărul zero“, alături de alți băieți din clasa mea, toți cu cîte-o cruce făcută-n cap de foarfeca învățătoarei. Trebuia să ne tundem acum toți la chelie. În jurul celor de pe scaune, frizerii, bătrîni și burtoși încă de pe-atunci, se-nvîrteau, clănțănind mașina de tuns. Părul negru-strălucitor sărea-n toate părțile, depunîndu-se-n grămăjoare imponderabile pe podea. Frizerii vorbeau despre meciul de duminică, despre Pîrcălab și frații Nunweiller, iar noi ne uitam pe revistele vechi, schimbam strîmbături în oglindă cu cei de pe scaune, cu țeste pe jumătate chele, sau îl examinam blazați pe Nea Gică, faimosul frizer care deschisese micul salon cu douăzeci de ani în urmă. Frizeria devenise-ntre timp firmă de stat și nea Gică nu supraviețuise rușinii de-a fi devenit un simplu lucrător în propria lui prăvălie. Stătea acum într-un colț, împăiat, după dispoziția lui testamentară, cu ochi de sticlă și cu un pieptene de metal în mînă... Cînd avea să reintre în clasă, trupa de chelioși avea să-și dea jos cipilicile, în rîsul și batjocura tuturor. „S-a făcut lumină-n sat!“ aveau să strige fetele de pe rîndul lor, unde stăteau separat, „fetele cu fetele și băieții cu băieții“. Din frizerie rămăsese acum în picioare doar un zid zugrăvit bătrînește, cu două chiuvete fixate pe el, dar nea Gică tot mai stătea țeapăn, ca un milițian la intersecție, cu pieptănul lui ruginit în mînă, decolorat și pleznit peste tot de la ploile și zăpezile și arșițele ce se abătuseră asupra lui.* Pe celălalt colț al Tunarilor rezistaseră magazinul de cafea și delicatese, ca și biblioteca „B.P. Hasdeu“, dar dispăruse, firește, ghețăria de unde-și luau oamenii altădată gheața pentru răcitoare. Am traversat șoseaua avînd în față castelul cu donjon al Direcției Generale a Miliției, de care e lipit blocul nostru cel zimțat, pe terasă, de acoperișul ornamental, din plăci de beton, la modă în anii ’60. Ganguri adînci, pe piloni, îi sparg, din loc în loc, masivitatea fațadei. La parter sînt magazine și un atelier de reparat televizoare, care-n vitrine, în loc de orice decor, are zeci de aparate delabrate, străvechi, unele cu lămpi, puse grămadă, unele peste altele, cu mațele curgîndu-le din greoaie carcase de furnir, cu tuburile catodice încărcate de praf. Dincolo de el era magazinul de electrice, care, în serile de vară cînd ne jucam la parterul blocului, ni se părea de-o frumusețe nesfîrșită, cu toate veiozele și plafonierele aprinse printre care umblam încetișor, pe cînd figurile de copii ni se reflectau în vitrine, suprapuse peste portocaliul intens al amurgului. Ne apropiam de tejghele și încercam să privim, printre umerii clienților, ventilatoarele de pe rafturi, frigiderele „Arctic“ și noile aparate de radio cu picup deasupra, prea scumpe ca părinții noștri să și le permită. Magazinul se termina chiar în gangul nostru, iar în partea cealaltă începeau vitrinele magazinului de mobilă, unul dintre cele mai mari din București, din cauza căruia nenumărate camioane trase de cai intrau prin gang în spatele blocului, unde era depozitul. De la ambalajele împrăștiate acolo peste tot făceam și noi rost de cartoane gofrate pentru măștile de Vrăjitroaca, iar hamalii ce-și făceau toată ziua siesta pe cîte-o canapea înflorată scoasă pe asfalt ne dădeau bani să le luăm țigări, fără să ne mai ceară apoi restul. Pentru ochii mei de copil, care nu văzuseră încă nimic pe lume, splendoarea magazinului de mobilă întrecea orice mi-aș fi putut imagina. Uneori îi lăsam baltă pe băieții din spatele blocului și mă aventuram – căci pe atunci orice ieșire în fața blocului era o aventură: tramvaiele urlau ca dragonii, mașinile vuiau stîrnind praful, trecătorii erau înalți și amenințători –, deschizînd ușa cu greu, în magazinul plin de furnire și de cristale. Iernile se făcea noapte adîncă la cinci după-masă, dar în magazin lumina era orbitoare, totul scînteia, totul era-nconjurat de curcubee: fotoliile, bibliotecile cu două-trei cotoare de cărți false în ele, dormitoarele, garniturile de sufragerie. Simțeam acolo cel mai bine, rătăcit printre obiectele acelea străine, mirosind a lac și a baiț, în spațiul acela spectral, prin care nu trecea la acea oră nimeni, voluptatea singurătății, orgasmul ei pustiitor, pe care de-atunci aveam să-l caut întotdeauna. În liniștea înghețată a magazinului mă culcam pe cîte un recamier nou-nouț, simțeam cum trozneşte zegrasul sub mine și, cu ochii închiși, îmi închipuiam că nu am casă, nici părinți, că m-am născut acolo, în lumea aceea tăcută, plină de mobile lustruite și de oglinzi, și că aveam să rămîn acolo mereu.

---

* Faimosul frizer apare aici prin bunăvoința poetului T.O. Bobe, creatorul său.

Am intrat în scara noastră, pe al cărei perete cutiile de scrisori se-nșirau pe trei rînduri, am descuiat-o pe-a părinților mei și am găsit-o, ca-ntotdeauna, insondabil de adîncă, plină cu zeci, sute de scrisori de toate mărimile, unele legate cu panglicuțe decolorate, din altele ieșind, prin hîrtia putredă a plicurilor, decupaje din ziare, cu poze ce nu mai puteau fi înțelese, toate amestecate cu dosare și reviste pline de praf, pe care alergau în toate părțile miriapozi translucizi, din cei tari ca sîrma. Am încercat să le-aleg pe cele care erau pentru mine, dar mi se-mpăienjeniseră ochii de emoție – eram în scara blocului meu! peste cîteva clipe aveam să iau liftul meu și să sun la ușa părinților mei, care păstra încă amprentele unor degete micuțe! – și n-am putut desluși scrisul, parcă același mereu, pe toate plicurile, deși vedeam fiecare duct sepia al peniței cu o claritate de nesuportat. Cu teancul în brațe, cu insectele și țărîna curgînd dintre foi, am urcat treptele pînă la lift și-am chemat liftul, care s-a auzit, deodată, trezindu-se greoi ca un monstru dintr-o peșteră fermecată și glisînd în jos, cu un troznet la fiecare etaj. N-aveam mai mult de zece ani cînd, la Voila, într-un pavilion din mijlocul pădurilor, ni se proiectase *Hoțul din Bagdad*, în care prin corpul gol pe dinăuntru al unei statui gigantice, înaltă cît blocul nostru, cobora pe un fir un păianjen negru, păros, mare cît un elefant. Cădea lent, cu labele rășchirate, inevitabil ca moartea, pe firul lui scînteietor, pe cînd eroul, cu sabia goală-n mînă, aștepta ca o furnică pe fundul puțului, privind cum se prăbușea peste el bestiala ființă. La fel venea vuind, mereu, peste mine, liftul. Cînd s-a oprit la parter am deschis ușile și-am intrat, apoi am tras după mine poarta grea de metal. Carcera era mult mai mică decît mi-o aminteam, mă strîngea literalmente la umeri. Abia am reușit să ridic mîna pînă la buton, și asta abia după ce am dat drumul teancului de scrisori pe podea, căci aveam în cealaltă mînă, mai departe, sacoșa cu manuscrisul. Mormanul de hîrtie mucedă m-a-ngropat pîn-la genunchi. În fine, liftu-a pornit, a trecut de primele paliere – îi știam pe toți locatarii, știam care aveau copii, cîini și pisici, care erau cumsecade și care nu – și, spre surpriza mea, nu a oprit la cinci, ci cu un etaj mai sus, așa că m-am trezit pe-un palier cu totul necunoscut. Scara care cobora către etajul părinților mei mi s-a părut deodată atît de lungă și de abruptă, că m-a luat amețeala. Palierul de la șase era însă cu totul inospitalier: uși ca de cavouri, mozaic înghețat pe jos. Nu puteam respira acolo, de parc-aș fi fost pe-o planetă străină. Am luat-o așadar pe scară în sus, pe lîngă ziduri vopsite-n ulei vernil. Mi-am adus aminte că la opt stătea Herman, și curînd m-am găsit iar pe palierul minuscul, cu doar trei uși, a casei liftului, a terasei (se revărsau prin geamul ei cerurile lăptoase, antenele de pe bloc și, dincolo de șosea, ultimul etaj al blocului masiv de vizavi) și cea a garsonierei lui Herman. Pe cînd băteam ușor în placajul ei înghețat, mi-am amintit de scrisorile din lift: cîteva căzuseră prin fanta îngustă dintre lift și plafon în golul de dedesubt, de parcă ar fi alunecat într-o uriașă cutie poștală. Cui le trimisesem mai departe? Ce mesaje cumplite cuprindeau? Tocmai mi le imaginam răsucindu-se-n gol ca niște avioane de hîrtie, izbindu-se de cimentul grosolan al puțului și de cablurile unse cu păcură, lovind cu zgomot metalic ușile din dreptul palierelor și, ajunse la fund, îngroșînd stratul de gunoaie de-acolo, fermentînd printre ambalaje de eugenii și chewing-gum și pachețele străvechi cu mîncare, cînd ușa s-a deschis și în pragul ei a apărut, în halatul lui decolorat de mătase, Herman.

Mama lucra la covoare persane. Își luase de lucru acasă pentru că eu nu rezistasem la creșă. Sacrificiul era mare pentru familia de muncitori, pentru că tot atunci tata fusese trimis, direct de la raboteză, să facă un curs de ziaristică, și nu mai primea decît o bursă de student. Trăiam iar cu macaroane cu marmeladă. Cît era ziua de lungă, mama stătea în dormitor, pe marginea patului, în fața marelui cadru de lemn geluit al gherghefului, strecurînd îndemînatic firele de lînă colorată printre ițe și bătîndu-le cu o furculiță strîmbă de cositor ca să se taseze, apoi pocnindu-le năprasnic cu o bîrnă de lemn ce atîrna undeva deasupra. În față avea modelul, un carton cu pătrățele mărunte, făcute cu tuș, umplute cu cele mai vii culori pe care ți le puteai închipui, și pe care firele de lînă se străduiau degeaba să le imite. Din pătrățelele astea, la care mă uitam atît de fascinat încît uneori am impresia că mi s-au imprimat pe retine pentru totdeauna, nu-ți puteai da seama cum avea să arate desenul de pe covor. Nici mama nu reușea să-l prevadă, și mereu mă provoca să facem concurs (cum stăteam toată ziua cocoțat pe gherghef, jucîndu-mă de-a electricianul): „Mircișor, ia zi, ce crezi c-o să iasă de-aici? Io zic că o floare cu frunze verzi, fiindcă, uite, am verde și carmin... și puțin grena". „Nu, o să fie o căprioară", ziceam și eu la-ntîmplare, și pîn-la urmă putea fi un indescifrabil motiv turcesc sau o pasăre stilizată pe care, cînd desenul ajungea-n stadiul în care-ndoiala nu mai era cu putință, o salutam cu strigăte de bucurie. Goală pînă la brîu, căci vara era sufocantă, cu părul ce-și păstra încă vițele crude și elastice, sclipind puternic la mijlocul volutelor, mama mi se părea, în ciuda omoplaților și nodurilor spinării puțin prea vizibile, ca și a sînilor căzuți, cu areole cît jumătate din boturile lor moi, o ființă de o frumusețe totală și dezarmantă. Ne jucam toată ziua în dormitorul îngust, ne împleteam unul cu altul în o sută de feluri, formam împreună, și noi, izvoade complicate în covorul mecanic al orelor și-al zilelor. Mama împăturea o bandă de hîrtie și decupa un omuleț cu foarfeca, apoi desfășura hîrtia și deodată din unul se făceau doi, ținîndu-se de mînă, apoi trei, apoi patru, pînă cînd femeia mare și roză ținea desfășurat, în fața surîsului ei încă tînăr, un șir întreg de omuleți atît de fragili, încît fremătau la răsuflarea mea și a mamei, două fețe hlizite, de-o parte și de alta a lor. Eu nu mă lăsam mai prejos și, fiindcă nu puteam construi, distrugeam cu aceeași veselie pasionată. „Mamă, tai?“ întrebam cu foarfeca-n mînă, stînd pe pat, la spatele ei, iar mama, închipuindu-și că-mi fac de lucru cu vreo hîrtie, spunea „Taie, mamă!“ și continua să bată în același ritm ciudat, repezit, cu furculița printre ițe. Iar eu tăiam, opintindu-mă și scoțînd limba de efort, fusta ei cea mai bună (și aproape singura), pe care și-o pusese pe ea pentru prima dată. Tăiam adînc, de-a lungul coapsei ei transpirate, dezvelindu-i fluturele vinețiu de pe șold și chiloții tetra, pînă cînd trebuia să fac față figurii ei de gorgonă uluită, apoi țipetelor ei de indignare, apoi la ceva de care nu-mi mai dădeam seama dacă era rîs cu lacrimi sau plîns isteric, ca al copiilor mici.

Ne mutaserăm „la bloc“, în Floreasca, lîngă garajul de autobuze. Faptul că stăteam la etajul patru și că aveam două camere plus bucătărie și baie făcea ca totul să ni se pară un vis de neînțeles. Nu nimeream niciodată camera în care aș fi vrut să intru, de parcă ar fi fost o sută. Mă rătăceam pe micul culoar ce ducea din bucătărie în camera mea. Baia se afla între cele două camere principale, ceea ce complica și mai mult totul. Nu știam niciodată în ce cameră ies de la baie. Cît de simplu fusese totul în curtea lui Ma'am Catana, unde trăisem îngrămădiți într-o singură odăiță, unde se gătea, se dormea și se mînca, iar dacă ieșeai dădeai de o gloată de chiriași ce nu te mai lăsau din brațe. Aici n-aveam unde ieși. Aveau să treacă luni de zile pînă cînd mama să îndrăznească să mă lase afară, în jurul blocului. Deocamdată trăiam numai în preajma ei, cocoțat mai mereu literalmente în spinarea ei, trimițînd de la unul la altul suveica unei vorbării laxe și minunate care țesea modelul zilelor, și de fapt al unei singure zile, mereu aceeași. Covorul avansa cu o încetineală de melc, ornamentele plușate (flori fabuloase, animale enigmatice, bazine cu fîntîni arteziene la mijloc, încîlceli de culori de neînțeles și totuși atît de potrivite la locul lor) ieșeau încet la iveală, de parcă ar fi fost explicarea răbdătoare a unei parabole sau elucidarea unui mister polițist, iar noi, specialiști deja într-o Cabală numai a noastră, ghiceam și prooroceam în simetriile colorate. Le impregnam ciudat cu ghicitorile și poeziile noastre, cu poveștile pe care ni le spuneam și cu sărutările pe care ni le dădeam, încît, cînd un covor era, după săptămîni întregi, terminat, îl desprindeam din cadrul lui de lemn, îl întindeam pe jos, aruncîndu-ne în genunchi pe moliciunea lui de necrezut și ne arătam unul altuia fiecare floare sau pasăre din model, pe care le legam de venirea lui tăticu, știi, cînd ți-a adus creioanele colorate, de ziua cînd ai terminat de-nvățat pe de rost „Unchiul Stiopa Milițianul", de ziua cînd n-ai vrut să iei doctoria și tata te-a prins și te-a ținut de nas, iar eu ți-am turnat lingura pe gît... Ne tăvăleam și ne ciufuleam ore-n șir pe covor, apoi îl făceam sul și, a doua zi în zori, porneam cu el spre fabrică, printr-un aer roșu și-nghețat, ajungeam în curtea fabricii, mama intra cu covorul pe umăr în cea mai stranie casă de cărămidă, iar eu așteptam în curte, băiețel înspăimîntat și încă netrezit bine, printre mari damigene cu acid sulfuric, nu mai înalt decît ele. Străin, străin în peisajul acela de ținut îndepărtat, peste nouă mări și nouă țări. Mama se reîntorcea cu un alt carton la subbraț, cu alt sac de sculuri și bobine de lînă, și porneam spre tramvaiul ce avea să ne ducă din nou acasă.

Cu timpul, mama începu să trișeze în jocul nostru de-a ghicitul figurilor din covor. Nu mai ținea seama de modelul de pe carton, și acolo unde ar fi trebuit să fie un fazan cu aripile-ntinse apărea deodată (deși chinuitor de încet) un bujor cu o prospețime și o bogăție a petalelor înfoiate atît de mare, încît îți venea să-l culegi, și asta doar pentru că apucase să spună, pe cînd ghiceam amîndoi, că va fi un bujor. Și convingerea ei, visul ei cu ochii deschiși era atît de mare, încît floarea aproape că-i curgea direct din privire pe materialul plușat, cu un strop de rouă și o vaca-Domnului între petale. La început m-am supărat, fiindcă nu mai reușeam să ghicesc niciodată, și mi-am reluat jocurile mai vechi. Îmbufnat, îmi atîrnam de gît ghetuțele legate printr-un șiret și făceam pe negustorul. „Ghete bune de vînzare!“ strigam, iar mama zicea „Vino-ncoa, vino-ncoa, negustorule. Ia zi, cu cît dai ghetele?“ Mă gîndeam adînc, dar niciodată nu-mi venea altceva-n minte decît veșnicul „un ban“. „Scump, scump“, zicea mama, înșirînd lîna. „Du-te de-aici cu marfa ta!“ „Bine“, răspundeam eu, „atunci ți le dau cu un ban jumate“, iar mama rîdea să se prăpădească, de parcă aș fi spus-o pentru prima dată, și-l lua pe negustor în brațe la pupat: „Of, of, ce mai vînzător! Bine, le cumpăr.“ Și atunci le scoteam de după gît și i le puneam în poală, atît de fericit, că mai uitam de bosumflarea mea de la-nceput.

Cu timpul, însă, am intrat în jocul mai ciudat al covoarelor mamei, care devenise atît de expertă încît nu numai că lucra acum mult mai repede, dar degetele i se mișcau de la un timp mecanic și orbește, ca al dactilografelor ce pot pălăvrăgi despre soți, filme și boli pe cînd bat la mașină circulare oficiale. Primul covor în care motivele nu mai respectau nici o ordine, nici o simetrie și nici un model, apărînd la locul lor numai din capriciul jocului nostru, i-a fost respins mamei, care pentru prima dată s-a întors de la fabrică nu cu banii, din care-mi cumpăra în aceeași după-masă aceeași ciocolățică rotundă, cu scufița roșie, lupul sau vînătorul pe ea, iar ea își lua cîte-o sticluță de lavandă în formă de automobil, ci cu o amendă atît de usturătoare, că abia din trei-patru salarii o putea plăti. A plîns pînă-acasă și plîngea încă seara, cînd a venit tata și s-au așezat să mănînce. Mîncau tăcuți și-ncruntați la becul chior din bucătărie, gîndindu-se cum aveau să plătească, fără vreun reproș sau vreo vorbă urîtă. De altfel, cum păsările din el zburau liber și florile se desfăceau unde vroiau ele și gazelele pășteau fără grijă, ultimul covor nouă ne plăcea mai mult decît celelalte, cu simetriile lor severe și medalioanele elegante.

Dar mama nu putu renunța atunci la slujba asta, și nu doar din lipsă de bani. O mîncau degetele, nu-și găsea liniștea. Ne jucam fără chef și-mi spunea povești lîncede, care sfîrșeau toate în amintirea covoarelor persane, cu moliciunea și sclipirea culorilor lor, cu magia desenelor de pe față și a fibrelor tari, încîlcite ca o rețea de vine și nervi, de pe dos. Așa că-ntr-o zi ne-am luat inima-n dinți și-am pornit-o iar, pe străzi inexplicabile, prin piețe înmărmuritoare, pe lîngă oameni amenințători, printr-o lume de cețuri în care doar în jurul mamei se lumina, către fabrica de cărămidă roșu-țipătoare, unde mama se rugă de maistru, umilindu-se-n toate felurile, să-i mai dea o comandă, ultima, regretînd greșeala dinainte. Cînd a reapărut în prag, cu sacul de lînă pe umăr și cartoanele la subbraț, radia de bucurie. Ochii, pînă atunci în lacrimi, sclipeau de parcă femeia ar fi fost deodată mult mai tînără, mai plinuță și mai fericită, ba chiar mai bine-mbrăcată. Cînd o vedeam așa, înnebuneam de dragoste și mă repezeam la ea isteric ca un cățel legat la ușa alimentarei, cînd apare stăpîna cu plasele încărcate.

Niciodată n-am început un covor mai însuflețiți ca atunci. „Mamă, tai ?“ am întrebat rîzînd, pe cînd ea își scotea bluza asudată la subțiori și sutienul, așezîndu-se pe pat, în fața marelui gherghef. „Taie, mamă !“, și am tăiat în bucățele cartoanele cu pătrățele colorate, care n-aveau să ne mai reteze avîntul niciodată. Exaltați, ciripind între noi ore-n șir, am început minunatul covor, pe care-am înfățișat miracolul legăturii noastre și farmecul fără sfîrșit al vieții noastre-mpreună. Covorul avea un chenar de crengi împletite, de care atîrnau fructe revărsate ca dintr-un corn al abundenței, iar fructele deveneau cu încetul animale reale și imaginare, peisaje știute și visate, nori oglindindu-se-n ape, toate limpezi pînă la cele mai mici detalii, de parcă firele de lînă bătute cu furculița printre ițe ar fi avut grosimea firelor de păr și ar fi fost vopsite-n milioane de culori. Iar în medalionul din mijloc, în mărime naturală, era mama ținîndu-mă-n poală, ea minunată și majestuoasă, cu obrajii scobiți, rujul ieftin pe buze și rochița cu buline, cum se purta pe atunci, iar eu în spielhosen galbeni bufanți, cu o rățușcă pe pieptar, adică tocmai în pantalonașii mei de joacă pe care-i lustruiam toată ziua pe cadrul de lemn al gherghefului. Ne priveam în ochi, zîmbind, și în globii ochilor noștri se răsfrîngea, strălucitoare, lumina ferestrei.

Am lucrat o lună-ntreagă, din zori pînă-n noapte, la primul nostru covor adevărat. Între timp mama-mi spunea povestea cu Genoveva și pe cea cu prinţesa mofturoasă, care călărea pe o mașină de gătit. Prinţesa, pricepeam în cele din urmă, eram chiar eu, căci într-adevăr o omoram pe mama cu mofturile mele la mîncare. Nu-mi plăcea nimic, nu puteam să mănînc nimic și aș fi trăit bucuros doar cu aer dacă mama, disperată, nu ar fi-ncercat într-o zi un fel nou, „cartofiori preparaţi altfel decît ştii tu". Era de fapt un banal amestec de felii de cartofi fierţi şi rîntaş de care se punea de obicei în tocăniţe sau în fasolea bătută, dar s-a-ntîmplat ca mîncarea asta nouă să-mi placă așa de mult, că-i ceream mamei tot timpul „Fă-mi preparaţi!", crezînd că „preparaţi" e chiar numele mîncării, cum de altfel i-a și rămas numele. Mă-ndopam deci cu preparaţi și orez cu lapte, dispreţuind orice altă mîncare, pe cînd mama, exasperată, își rostea tot mai des vorbele de supărare: „Mănîncă ce este în farfurie! Ei comédie, aia nu, aia nu... Păi ce să-ţi mai dau, mierte fierte, scoici prăjite?" Vorbele-astea mă umpleau de bucurie: „Da, da, mierte fierte, scoici prăjite să-mi dai!" Tot pe-atunci am ieșit prima dată pe-afară, cu băiețelul doamnei Soare, vecina noastră, al cărei balcon era numai la jumătate de metru de-al nostru, așa încît mă pomeneam cîteodată ridicat în brațe și transferat, peste un hău de patru etaje, în balconul vecin, în brațele grase ale doamnei Soare. Cînd ieșeam, coboram scări largi ca de catedrală. Spațiul își schimba brusc proprietățile cînd eram fără mama, devenea vast și huitor, iar frica-l umplea cu vibrația ei leșinătoare. Prin geamurile casei scării lumina cobora în coloane oblice, desenînd pătrate de aur topit pe mozaicul rece al palierelor. Iar holul de la intrare avea austeritatea albă a mausoleelor. Ieșeam în fața blocului, peste care-și aruncau umbra cîțiva copăcei subțiri ca ațele, dar cu muguri neobișnuit de umflați pe crengi. Ne jucam o vreme acolo, lîngă strada pătată de motorină, privind cum trec vuind autobuzele de la garaj. Ne strecuram prin spațiul îngust dintre fațada rugoasă, văruită, a blocului și grădinița din fața lui, ca să ajungem în marea zonă de umbră din spate. Acolo nu pătrundea soarele niciodată. Totul era cafeniu-întunecat, pămîntul era sterp și, ceea ce mi se părea straniu și de neînțeles, oamenii trăiau acolo sub pămînt, în demisoluri prin geamurile deschise ale cărora priveam ca-n niște cavouri îngrozitoare. Cei care pluteau prin ele ca niște umbre palide mă speriau ca niște ființe-ale adîncului. Odată unul m-a prins de-un picior, pe neașteptate, rînjind spre mine din groapa lui, cu ochi încercănați vînăt. Am continuat să țip mult după ce, speriat, mi-a dat drumul, pînă cînd o vecină m-a luat și m-a dus acasă. Acolo, pe maidan, între blocul nostru și cele din depărtare, oamenii aduceau uneori diavoli de mare, cum aveam să văd peste ani la muzeul Antipa, de o mărime colosală, cu ochii în vîrful a două coarne, cu corpuri ca niște zmee, negre pe spate și sidefii, costelive pe burtă, pe care-i tranșau în grabă, deși încă mai mișcau din vastele opercule, luîndu-și acasă hălci de carne gelatinoasă. Scheletele goale, stranii ca de ființe din alte lumi, se albeau acolo, pe pămîntul negru, ca niște indescifrabile caligrame. Din drumurile mele în spatele blocului mă-ntorceam acasă sleit ca dintr-o țară îndepărtată. Nici nu știam de fapt să mă-ntorc, mă luam doar după băiețelul puțin mai mare, de aproape patru ani, cu care venisem. Dar duhoarea aceea de pericol, de sînge și de pămînt aveam s-o simt din nou, peste ani, în șanțurile de canalizare din spatele blocului din Ștefan cel Mare, unde coboram, mascați cu cartoane pictate cu fețe de diavoli și de vampiri, ca să jucăm Vrăjitroaca.

În peregrinările mele întîlneam însă și limanuri bune în care, ca-n căsuțele fericite de la Piticot, mă așteptau recompense și daruri. Coborînd marile scări cu pereții zugrăviți alb, ajungeam pe alte paliere, pline de plante ornamentale, unde se aflau ușile bune, cunoscute deja, la care ciocăneam bucuros. Vizoarele mi se păreau la o înălțime colosală pe suprafețele acelea obtuze, aplecate peste mine. Dar pentru mine, cel purtat mai tot timpul în brațe, înălțimea nu era o problemă: starea mea normală era, pe atunci, levitația. La una dintre uși deschidea nenea Silvestru, brutarul, care nici nu se arăta bine-n prag, că și scotea de la spate cîte-un cocoș sau o veveriță de pîine rumenă, făcută în dimineața aceea, la fabrică, special pentru mine. În fiecare zi altă formă, ale cărei picioare, aripi și cozi le rodeam pe loc, rîzînd cu gura plină la glumele și alintările brutarului. Mă opream și la tanti Angela, ca să văd din nou colecția de soldați de plumb și cărțile ei pentru copii, care mă scoteau din minți de plăcere. Acolo vedeai pe o pagină luna mare și rotundă deasupra orașului, pe un cer indigo de o adîncime catifelată, emoționantă. Abia așteptam să mișc luna cu degetul, cum era prinsă de pagină cu un arcușor și oscila repede, mult, mult timp pe cerul liliachiu la cea mai mică atingere. Pe altă pagină, ochii unui zmeu se mișcau într-o parte și-n alta de ai fi zis că te urmăresc. Stăteam culcat pe corpul mare, revărsat, mirosind a parfum, al lui tanti Angela și priveam amîndoi în carte, o-ntrebam de ce nu cad soarele și luna de pe cer și dacă leul poate să-l bată pe tigru... Camera ei era atît de ciudată, cu multe lucruri neobișnuite-n ea, cu atîtea amănunte de neînțeles... Așa erau toate camerele, fiecare altfel neliniștitoare, în afară de cele din casa noastră, unde abia așteptam să mă-ntorc cu ochii plini de minunile și nebunia lumii largi, ca să-mi iau locul obișnuit pe gherghef: „Bună ziua, s-a ars vreun bec pe-aici?“ „Da, tovarășe, uite, nu mai merge nimic, nici becurile, nici radioul, cred că s-a ars vreo siguranță. Puteți să le reparați?“ „Le repar, le repar, da'... costă un ban!“

Cînd covorul a fost gata, cum era înălțat vertical pe ițele gherghefului pînă lîngă tavan, ne priveam în el ca-ntr-o oglindă ovală și moale, cu o ramă întortocheată fabulos. Îmbrățișați, asudați, cu fețele lipite una de alta, ne arătam mereu cîte-un detaliu, ne strîmbam și scoteam limba la chipurile noastre încremenite în pluș, așteptîndu-ne ca și ele să facă la fel, dar marea și solemna mamă cu copilul în brațe (ah, Mircișor din medalion purta codițe aurii, ce m-au făcut să duc mîna la cap și să observ abia atunci că și eu aveam două codițe-mpletite, care-mi ajungeau pînă aproape de umeri) își păstra pe buze zîmbetul distrat, iar fiul părea că, privindu-și mama în ochi, socotește ceva pe degetele micuțe și luminoase. După ce-a retezat ițele cu un cuțit de bucătărie, mama a-ntins covorul pe jos, ca de obicei, dar n-am mai îndrăznit să facem tumbe pe el, ci, după ce l-am contemplat tăcuți, observînd cum, din cauza perspectivei, corpurile noastre se alungeau înspre peretele opus, l-am înfășurat și ne-am pregătit să-l ducem la fabrică. Pe spate, urzeala căpătase ceva straniu, nervii scînteiau sidefiu iar vasele de sînge păreau a face lente mișcări peristaltice, ca niște rîme foarte leneșe, foarte subțiri. Mama a intrat în clădirea de cărămidă iar eu, între damigenele din curte, fiecare în coșul ei de rafie, mi-am făcut de lucru cu un cîine mare și flocos, negru, căruia i-am scos cîțiva ciulini din coadă. Mă-ntrebam dacă avea să iasă din nou plînsă și disperată din clădirea care pentru mine n-avea interior – fiecare casă se desfăcea abia cînd intram în ea – sau dacă nu cumva avea să se-ntîmple o minune demnă de cerurile azurii, invadate de coroane de salcîmi, arcuite ca o cupolă deasupra micii mele lumi. Și iat-o în prag, cu o expresie nouă și indescifrabilă pe față, cu sacul de lînă colorată pe umăr și fără urmă de cartoane la subbraț. M-a luat de mînă fără să-mi spună o vorbă și am făcut amîndoi, pe jos, cel mai lung drum de pînă atunci. Nici cînd mergeam la tanti nașa, ca să mîncăm găluști și să ne uităm la televizor, nu făceam mai mult pîn-acasă. Ne-am încîlcit în străduțe pustii și sonore, am trecut pe lîngă vile umbrite de tecari, pe lîngă garduri de fier forjat, pe lîngă autogări și stadioane pustii, ca și cînd mama ar fi avut nevoie de timp ca să se gîndească la cine știe ce. Ca-ntotdeauna, străzile și clădirile și tramvaiele și trecătorii căpătau concretețe și culoare numai cînd ne apropiam de ele, de parcă am fi fost niște becuri ce le scoteau, pe rînd, dintr-o substanță cenușie, nediferențiată. Fîșia pe unde ne mișcam împrumuta lumină de la noi și-o păstra o vreme, dar apoi se stingea lent la loc, îi dispăreau numele și urma. Doar pe unde treceam foarte des culorile, în loc să dispară, se intensificau tot mai mult, ajungeau limpezi și luminoase, în revărsări de azur evanescent și tencuială galbenă și frunze atît de verzi, că te dureau ochii. Bucureștiul era atunci, pentru mine, o stea de mare luminoasă, cu centrul în casa noastră și cu brațe întinse către casa mătușii Vasilica din Dudești-Cioplea, a nașei din Maica Domnului, către fabrica de covoare din Colentina, către alimentară, brațe mai lungi sau mai scurte, mai intense sau mai pale, între care nu era decît frică, absurd, vid asemeni celui din somn sau de dinainte de naștere. De vreo două ori mai trecusem pe Silistra și recunoscusem tulburat fostul centru al stelei de mare, acum un mic punct pîlpîitor, îndepărtat și aproape ostil. Altădată, între mama și tata, cu mînuțele ridicate-n sus și prinse-n palmele lor, uitîndu-mă spre capetele lor între care ardea luna plină, mă-ntorceam din oraş printr-o avalanșă inexplicabilă de lumini, pe sub ganguri gigantice, depășind mari statui care mă speriau pentru că mi se păreau vii, străbătînd galerii pe care mi le aduc bine aminte, dar pe care nu le-am putut localiza niciodată. Ce locuri copleşitoare, şi cîtă credinţă trebuie să fi avut în părinţii mei ca să nu mă smulg din mîinile lor şi să n-o iau la fugă urlînd de groază, cu luna răsărită enormă deasupra mea şi urmărit de ochii neliniştiţi ai statuilor!

Abia cînd am ajuns acasă, şi nici atunci, de fapt abia seara, cînd a sosit şi tata, am aflat, din frînturi din discuţia lor purtată pe deasupra farfuriilor de ciorbă, ce se petrecuse în adîncul clădirii celei roşii, cum maistrul desfăşurase covorul şi rămăsese multă vreme tăcut, cum dăduse un telefon şi cum se adunaseră şi alţi tovarăşi, cu ochelari şi halate cenuşii, cum se uitaseră la tînăra muncitoare cu un fel de neîncredere întunecată, cum se mai dăduse un telefon, cum în curte oprise după o vreme o Pobedă neagră pe care n-o observasem, cum un tovarăş mare, de la raion, în costum şi cu cravată deasupra căreia i se iţea gîtul roşu de fost ţăran, se holbase şi el la covorul mamei, cum se scărpinase-n cap şi, îndoit, dăduse dispoziţie să i se mai dea o comandă, „doar aşa, să vedem ce mai are de gînd să facă“. Îi luase apoi de-o parte pe maistru şi pe tînăra muncitoare şi le şoptise la ureche, făcîndu-le cu ochiul: „Ce-aţi zice dacă-ntr-o zi tovarăşul Dej şi-ar vedea chipul într-un covor de-al vostru, hai? Ia zi, tov. maistru, cum ţi-ar sta cu o « cocoraţie » acilea, pă halat?“ „Păi, Marioaro, ce mai stai? Îţi aduc eu o poză cu el“, zicea tata, dar fără cine ştie ce convingere, căci pentru el, vîrît pînă peste cap cum era în lumea cea nouă a Facultăţii de Ziaristică, unde avusese norocul să fie trimis şi unde cunoscuse primii intelectuali, oameni cu bibliotecă şi ceşti de cafea din porţelan în casă, ce se-ntîmpla în micul nostru apartament de pe Garibaldi nu era mai important decît dac-ar fi citit totul într-o revistă sau un almanah din cele de pe-atunci, plin de glume şi sfaturi medicale.

Dar mamei nu-i ardea de nici un chip al lui Dej. Cînd s-a apucat din nou de lucru era miez adînc de vară, pereţii camerei de culcare, grena, cu sclipiciuri de mica şi crenguţe trasate cu vopsea grosolană, dogoreau şi, deşi stăteam mereu cu geamul deschis, curgea sudoarea pe noi. Şi cearceafurile de pe pat erau năclăite, galbene de sudoarea de peste noapte. Mîinile mamei acum abia se mai vedeau, faimoasa furculiţă cu dinţi strîmbi fulgera în sus şi-n jos cu viteza unei săbii de samurai, iar covorul se-nălța aproape vizibil, dezvăluind în fiecare minut altă față, alt detaliu delicat al vreunei aripi de fluture, alt plan militar, altă elevație topografică, altă pagină dintr-un manuscris arab, altă stea neutronică în colaps gravitațional, alt fragment dintr-o cantată nemaiauzită, alt desen tehnic al unui mecanism cu cremaliere și cruci de Malta, altă aluniță de pe fața mea, alt scai prins în broboada surorii ei Anica, altă noiță de pe o unghie de la piciorul lui Isus crucificat, alt peisaj olandez pictat albastru pe faianța unei căni, alt infern scufundat în puroi și miesme, alt București, de altădată sau de nicicînd (atît de minuțios desenat, încît distingeai și cel mai mic fulg de zăpadă din lumina farului de la tramvaiul oprit în stație la Rond în seara cînd, peste doi ani, aveam să ne-ntoarcem spre casă uzi fleașcă, în picioare cu șoșoni, prin seara roșie, plină de firme de neon și prin ninsoare s-a apropiat un om ars pe față, fără buze și nas, cu dinții rînjiți, și a suit în tramvai lîngă noi, și ningea prăpăditor), alte grădini, alte construcții baroce, alte glasuri, alte încăperi, alte raiuri, alți zei. Cu apa curgînd ca niște pînze freatice pe corpul ei gol și lucios, cu părul firav prins coc în vîrful capului, cu dizgrațioase tufe de păr roșcat la subțiori, mama lucra la cel mai minunat covor din lume, minunat pentru că era însăși lumea și mult mai mult decît ea, căci era un concentrat de universuri, tablou al tuturor tablourilor și icoană a icoanelor lumii. Luam lupa mare, de țesător, cu care mă jucam tot timpul, mărind cîte un sîn al mamei pînă cînd sfîrcul granulat în vîrf devenea mare cît o rodie, sau privindu-mi ochiul în oglindă (deodată pupila lui invada sticla și întreaga lupă devenea o pată tulbure negru-verzuie), și „deschideam“ – cum spuneam atunci – cîte o mică porțiune, cît un timbru, din covor. Orice punct din el înflorea atunci într-o imagine, un obiect, un peisaj, o figură umană din toate locurile și toate timpurile, un spermatozoid în fluidul sidefiu de pe lamela microscopului, un scolex de tenie prins de un perete intestinal, un împărat roman ținîndu-și picioarele varicoase pe-un taburet de purpură, o bătălie de Altdorfer, un film de Jodorovski, o fotografie mărită a suprafeței satelitului Calisto, un miros puternic și neplăcut de hipermanganat. Era un codex al lumilor, un demon al lui Maxwell, dar mai presus de orice covorul cel nou era pentru mine dovada magiei și atotputerniciei mamei, pentru care aveam acum o iubire cu neputință de conținut în vasul slab al țestei mele. Ieșeam acum rareori pe-afară, și-atunci făceam prostii groaznice, ca și cînd aș fi vrut să-i dovedesc mamei că mi-era bine doar alături de ea. Într-o dimineață m-am întins în mijlocul străzii, pe asfaltul plin de motorină, și am lăsat să treacă peste mine mai multe autobuze, ale căror șoferi fie că nu mă observau, fie că știau că nu-mi puteau face vreun rău, roțile fiind înalte. Multă vreme apoi mi-au revenit în vis enormele caroserii trecînd deasupra mea cu un huruit apocaliptic. Cel mai adesea săream însă în pat, în spatele mamei, mă uitam pe cărțile de la Păcălici cu costumele naționale ale popoarelor socialiste: rusul și rusoaica, sîrbul și sîrboaica, maghiarul și maghiara, chinezul și chinezoaica, bulgarul și bulgăroaica, pe care-i lipeam unul peste altul, „să se pupe", sau mă chinuiam zadarnic cu jocul de răbdare, o spirală de plastic pe care trebuia suită o biluță, totul sub un fel de lucrare de safir, aidoma cerului în curăția ei. Ne jucam amîndoi și cu covorul, dar altfel decît înainte, cînd ghiceam dacă din pătrățelele modelului avea să iasă o pasăre sau un melc. Acum priveam cu lupa un colțișor al marelui tablou și spuneam solemn: „Tata o să vină diseară cu un pește mare înfășurat în ziar sub braț" sau „Mîine vine tanti Vasilica pe la noi și-mi aduce glucoză". Și așa se și întîmpla. Mama nu mai trebuia să-mi inventeze povești cu prințese mofturoase, căci găsea toate cărțile de povești țesute și-ntrețesute-n covor.

Dacă priveai covorul cel nou de la diferite distanțe, cum se-nălța vertical pe rama gherghefului, el se schimba în mereu alte tablouri. De la capătul patului, detaliile lui se confundau ca să configureze, în mare, imaginea din covorul precedent: mama cu mine în brațe, privindu-ne-n ochi și zîmbind. Dacă te lipeai de perete, dîndu-te, astfel, cu doi pași înapoi, icoana se tulbura și devenea marea vedută a unui golf de azur fermecător, ocolit de un oraș cu clădiri buretoase, cu cămăși, pantaloni și cearceafuri colorate fluturînd la sute și mii de balconașe de fier forjat, cu palmieri încadrînd mari biserici, totul sub conul verde al unui vulcan adormit. Peste apele transparente zăcea fumegoasă, ca un mănunchi de alge, o semnătură cu o caligrafie ciudată și schimbătoare: Desiderio Monsú. Dacă mai făceai cîțiva pași înapoi, ieșind din cameră pe holișorul plin de pantofi care ducea la ușa de la intrare, vedeai o pată de cerneală perfect simetrică în formă de fluture strivit de-un copil rău într-o carte. În fine, stînd cu spatele lipit de ușă, ți se arăta una dintre acele planșe pe care le folosesc oculiștii ca să vadă dacă distingi culorile, o aglomerare de buline de nuanțe pestrițe și apropiate, în care daltonistul vede un haos absolut, dar văzătorul înțelege, știutorul distinge („cine citește să înțeleagă!") cuvîntul misterios, întins în arc de cerc pe toată lățimea covorului, și ale cărui litere se compun din bazilici, păianjeni, șosele, ciorapi de damă, mașini de zburat și galaxii. Lipită cu omoplații goi de răcoroasa ușă de la intrare – pe cînd eu mă chinuiam să scot din broască mecanismul ciudat al cheii de siguranță – mama văzu deodată, în ziua terminării covorului, cuvîntul scris, ca o-mpletitură arabă, pe vasta suprafață de pluș colorat. „Orbitor", șoptise mai întîi pentru sine, iar apoi, ridicîndu-mă-n brațe și arătîndu-mi cu degetul, în depărtare, fiecare literă, desenînd-o din nou pentru mine, îmi strigă exaltată: „Uite, Ișa, uite O și uite R și uite B și uite I și uite T și uite O și uite R! ORBITOR!", deși știa că ochii mei erau pe atunci încă orbi la litere.

Cămașa șofranie a mamei avea mari pete de transpirație la subțiori cînd am dus covorul la fabrică. Soarele năclăise literalmente toată bolta, plină de fulgii plopilor de pe marginea drumului. Tencuiala fațadelor făcea bășici, sfîrîia de căldură. Am rămas în curtea fabricii mai mult ca oricînd, poate mai mult de o oră, trîntit alături de cîinele cu limba de-un cot la umbra unei damigene cu acizi. Priveam vîrfurile ciudate ale plopilor, coșurile de fabrică din zare... Mă simțeam străin în lumea aceea vastă și-ncremenită. Cum mama nu mai ieșea, m-am hotărît, înspăimîntat, să merg s-o caut. Am urcat treptele către ușa de unde ar fi trebuit să apară, am intrat deodată într-un loc umbrit și-nghețat, în care nu mai deslușeam formele, dar unde deja simțeam feromonii celei pe care-o iubeam, am pășit pe mozaicuri posomorîte, între pereți uriași și siniștri, am fost întrebat lucruri de ne-nțeles de către femei și bărbați ce se lăsau pe vine în fața mea – fețe năprasnice în spatele cărora era vid – am intrat în ateliere enorme, cu zeci de gherghefuri ca al mamei și zeci de muncitoare bătînd cu stinghia orizontală în muchia covoarelor, făcînd un zgomot ca de ape mari, am traversat prin aerul plin de scamă către alte coridoare, apoi altele, ghidat mereu de parfumul părului și subțiorilor ei, pînă ce i-am simțit din plin prezența în spatele unei uși vopsite vernil. Am deschis și am văzut-o-n aceeași clipă. M-am aruncat spre ea năclăind-o de lacrimi, plîngînd așa de tare, că a trebuit să lase baltă discuția cu formele din jurul ei, în costume, cu ochelari și serviete de piele, și totuși goluri fără chip și nume pe lîngă carnea ei grea, ochii ei căprui și triști, mai masivi și mai intenși decît orice pe lume. Am ieșit din nou, cu alt sac de lînă, în lumina copleșitoare a verii, dar de data asta am luat tramvaiul, căci mama nu mai putea de dorința de a-ncepe un nou covor. Am stat în spatele vagonului de lemn, rotund ca o corăbioară, cu toate geamurile deschise. Mergeam la clasa a doua fiindcă era mai ieftin. De după tejgheaua ei îngustă, taxatoarea se uita plictisită la noi, croșetînd mai departe la macramé-ul revărsat peste tejghea. Mie-mi plăcea să stau fie la clasa I, în fața vagonului, ca să pot vedea cum conduce vatmanul, trăgînd de pîrghia lui cu bilă mare în capăt sau răsucind potențiometrele, fie în coada tramvaiului, ca să mă joc cu frîna de mînă, o manivelă de metal cu șurub, pe care-o hîțînam în toate părțile. În acea zi mama și-a prins mîna în ușa tramvaiului, chiar cînd să coborîm în Floreasca. Ușile erau cu adevărat rele, cînd se deschideau clămpăneau în balamalele lor ca niște fălci de rechin. Dacă nu erai atent, te sfîșiau. Deodată i-am văzut degetele pline de sînge. Atunci am văzut sînge pentru prima dată. Mama țipa și plîngea ca un copil. Priveam cum pică lichidul vesel colorat pe podeaua murdară a tramvaiului și deodată mi-a trecut prin minte: „deci cu asta e plină ea pe dinăuntru“, și atunci am început și eu să plîng. Mă așteptam ca mama să se golească de tot și să rămînă din ea o piele mototolită pe podea. Am fugit pînă la o farmacie, unde au pansat-o cu tifon, dar sîngele îl invada imediat, așa că a fost nevoie să-l înfășoare de multe, multe ori. Apucînd de mîna aceea umflată și fără degete, simțind rugozitatea tifonului nu doar la pipăit, ci și cu ochii, care deslușeau pe-atunci mult mai bine texturile, am ajuns în fine acasă, unde ea și-a dat deodată seama, disperată, că nu putea să se apuce de lucru. Stătea în fața gherghefului gol, privind în gol printre ițele lui goale, și a stat așa două zile-n șir, cu un fel de zîmbet în colțul gurii, pe cînd eu, mic bufon al reginei, nu mai știam ce să fac și ce să spun ca s-o urnesc din visătoria ei neliniștită.

A treia zi, pe cînd mama tocmai își scotea, tăindu-l cu foarfeca, bandajul, care se lipise de rană și ieșea cu tot cu crusta de sînge-nchegat, așa că mici stropi purpurii, pe care ea îi lingea pe măsură ce apăreau, mai țîșneau din carnea degetelor strivite, a sunat cineva la ușă, atît de neașteptat – era unsprezece dimineața, cînd nu ne căuta nimeni niciodată – încît am tresărit amîndoi și ne-am privit speriați. „Cine-o fi?“ șopti mama. „Poate lumina, sau gunoierii.“ Muream de frica gunoierilor, care puțeau și aveau figuri țepoase de brute. Cereau bani insistent, cu șapca-n mîini, și-și roteau ochii prin casă, după ceva de furat. Mama nu deschidea necunoscuților cînd era singură. Încă goală pînă la brîu, mergea-n vîrful picioarelor pîn-la ușă și se uita pe vizor. Dacă pe palier era-ntuneric, întreba cu voce tremurată: „Cine e?“ „Oameni buni“, îi răspundea uneori o voce de femeie și atunci știa că sînt pocăitele, care mergeau din ușă-n ușă și pe care le mai primea uneori de plictiseală. Le dădea o linguriță de dulceață și-un pahar cu apă, le asculta cîte-o jumătate de oră vorbele meșteșugite și monotone despre Judecata lui Dumnezeu, despre mîntuire și despre Sfîntul Duh care coborîse deja, ziceau ele, peste toți frații adventiști, lua cu mulțumiri broșurelele prost tipărite și apoi le trimitea să mai predice și altora, cu aceeași concluzie a ei dintotdeauna: „Știu io? O fi, n-o fi așa? Parcă s-a-ntors cineva de pe lumea cealaltă să spună cum e pe-acolo? Io cred că dacă e cineva curat în sufletul lui și cinstit n-are de ce să-i fie frică...“ Dar dacă cel de la ușă striga răstit „Gunoiul!“ sau „Dăm oale pe haine vechi, coniță!“, nu deschidea în ruptul capului.

De data aceea i-a răspuns tata, iar ea s-a repezit în casă după capot. Tata? Ce căuta acasă la ora aia? El era musafir de seară. Pe jumătate bucuros, pe jumătate nemulțumit, am venit și eu în hol, care deodată, cum a deschis mama, s-a umplut de lume. „Tovarășii sînt de la Securitate“, a spus tata, cu o figură gravă și solemnă. Îmi strîmbam gîtul privind în sus către cei trei-patru bărbați ce purtau, în ciuda topelniței de-afară, costume și cravate, ba chiar și pălării pe care acum, din respect pentru mama, le țineau în mîini. Cînd primeau musafiri, ai mei (mai ales mama) își compuneau niște fețe caraghios cordiale, zîmbind larg și unsuros, de parcă ar fi fost fericirea vieții lor să-i vadă pe nou-veniți. Acum însă mi se păreau încordați și speriați, și frica lor mi s-a transmis și mie. Cînd am intrat în odaia care era și dormitor, și sufragerie, și atelier de covoare persane (cît despre a doua cameră, a mea, ea abia putea cuprinde pătuțul în care dormeam și lada cu jucării vechi, rămasă moștenire de la copiii locatarului precedent), au umplut-o și pe aceea, ca și cînd ar fi fost nu patru, ci o sută de bărbați gemeni în costume identice. Tovarășii au acceptat cu plăcere dulceața de cireșe amare și mai ales paharele de apă rece, cu gheață împrumutată, în fugă, de la madam Soare, care avea răcitor, și au cerut permisiunea să-și scoată hainele. Cămășile lor albe, cu butoni aurii la mîneci, erau literalmente ude ca muiate într-o cadă și se lipeau de pielea lor, lăsînd să li se vadă părul des de pe piepturi, sfîrcurile roze și buricurile întunecate. Puțea deodată în cameră a tutun, a transpirație și-a altceva, pe care nu-l puteam distinge, dar care era mai neplăcut decît toate celelalte, un miros greu, stătut, în care se amesteca și un fir subțire de lavandă. Cînd mama a cumpărat, cîțiva ani mai tîrziu, o halcă de carne de porc și-a pus-o pe grătar, la prăjit, același miros a făcut-o s-o ia la fugă din bucătărie icnind, către baie, unde-și vărsase și mațele. Se întorsese atunci lividă, cu lacrimi în ochi, aruncase carnea și aerisise bine: „Bată-i Dumnezeu să-i bată, ne-au dat carne de *vier*!“, de porc necastrat, care nu se mănîncă. Da, bărbații aceia miroseau a vier, nu în ciuda, aș zice, ci tocmai pentru că erau atît de eleganți și aveau butonii aceia aurii pe care erau gravate ancore.

N-am ascultat, firește, sporovăiala lor. Mă jucam distrat într-un colț, împingînd înainte și-napoi un căruț de tablă vopsită la care erau înhămați trei cai de asemenea de tablă. Prindeam doar frînturi de discuție, dar mai ales simțeam, întreagă, în mațele mele, frica densă, mierie, din mațele mamei: „...planuri militare... secrete de stat... fotografii aeriene... doar proiectul Cerber ar putea... sputnikul... de unde știți dumneavoastră?... Varșovia... Cuba...“, totul întrerupt de exclamațiile de uimire ale tatei și de scîncetele și bîlbîielile singurei femei rătăcite, în capotul ei înflorat de cîrpă ordinară, printre sutele de bărbați: „Dar io nu știu...

nu-nțeleg ce spuneți, nu-i nimic în covor din ce ziceți, tovarășe... doar așa, brizbrizuri, ornamente... Să nu credeți cine știe ce, spune-le și tu, Costele... ce știu eu de politică ? Eu nu fac, tovarășe ofițer, politică..." De parcă-ar fi spus cu asta o vorbă magică, unul dintre inși sări imediat, cu un zîmbet larg și generos: „Tovarășă, cum puteți să spuneți că nu faceți politică ? Văd că aveți un copilaș. Să vă trăiască ! Am și io doi, și dumnealor au. Păi, dacă aveți copii înseamnă că faceți politică, tovarășă Marioara ! Că sînteți pentru viață, că sînteți contra agresorului american. Că doar copiii noștri or să ducă mai departe comunismul, nu vă uitați că sînt niște căcăcioși mici acum. Ei sînt viitorul omenirii. Pînă-n anul două mii credeți că mai rămîne ceva din imperialiști ? Praful se-alege din jobenele și sacul lor de dolari !" „Dar pentru asta", interveni altul, „trebuie să ne spuneți de unde știți. Ce surse aveți. Cu cine aveți legături. Tot, tot, tot... Și țineți minte că tovarășul anchetator (uitați-l aici) e băiat bun, dar pînă la un punct." „Băiat bun, dar cu lipsuri..." completase glumeț cel în cauză.

Și, pentru ca mama să-și amintească mai bine de unde cunoștea amplasamentul noilor arme nucleare sovietice, al noului cosmodrom și traseul primului submarin care patrula pe sub calota polară, să destăinuiască ce însemna Sefer-na-Bahir, ce se ascundea sub numele de cod Tikitan și mai ales (mai ales !) prin ce mijloace aflase despre operațiunea secretă a Securității române numită „Sărmanul Dionis", precum și multe, enorm de multe alte detalii (ce știa despre circurile ambulante din lagărul socialist ? Despre ascensiunea enigmatică a Marilynei Monroe, despre ziua ei de naștere, despre operațiile ei estetice ? Despre punctele de trecere instantanee, aflate abia în curs de cercetare, între cîteva dintre marile orașe ale lumii ?), bărbații au rugat-o să se-mbrace imediat și să meargă cu ei. M-am dus și eu după ea în camera mică și m-am lipit tot de piciorul ei, pe cînd ea scotea cîteva țoale din șifonier. Tremura ca varga, și aripile marelui fluture de pe șoldul ei, de care-mi lipisem capul, se făcuseră stacojii. A izbucnit în plîns deodată, așa, cu hainele-n brațe, și-apoi s-a lăsat să cadă pe preșul de pe jos, ghemuită și hohotind înăbușit. Și-a tras pînă la urmă hainele pe ea, și-a dat cu rujul ei portocaliu în oglinda de pe ușa șifonierului (în care eram și eu, în spielhosen-ii mei, cu capul meu mare încadrat de codițe ițit după crețurile rochiei cu buline a mamei) și a revenit în duhoarea dulce a odăii ințesate de lume. Înainte de-a ieși cu cei care-și îmbrăcaseră iarăși hainele și-și puseseră pălăriile pe cap, mi-a zis să fiu cuminte și să-l ascult pe tăticu. Și deodată a rămas camera goală, vuitoare, ințesată de sute de farfurioare și lingurițe năclăite, cu mii de pahare cu apa băută pe trei sferturi sau pe jumătate... Marele cadru de lemn al gherghefului, cu ițele lui paralele, mi s-a părut pentru prima dată înspăimîntător ca un instrument de tortură.

A urmat o săptămînă doar cu tata, care s-a învoit de la cursuri ca să aibă grijă de mine. Ciudată săptămînă! Tata nu-mi era familiar, era o fantomă de seară care venea, mînca, sporovăia cu mama și-apoi eu eram trimis la culcare. A doua zi pleca înainte să mă trezesc. Tata era o mare absență, un mare gol în viața mea. Pe deasupra, mi-era frică de el. Uneori, în bănățeanul subțire și distrat, cu părul ca o oglindă neagră de la uleiul de nucă turnat pe el generos, și care de obicei vegeta pașnic, cu picioarele suite pe scaunul pe care ședea – și în poziția asta ciudată, de păsăroi, aveam să stau și eu la masă ani în șir, spre supărarea mamei –, se deștepta ceva îngrozitor, un fel de demon al furiei oarbe, care-i deforma fața și-l făcea de o violență cum rar se poate-ntîlni. Bunăvoința neutră pe care-o avea de obicei față de mine (mă lăsa de fapt cu totul în grija mamei) se schimba, cînd îl înfuriam, în mînie nestăpînită, se repezea la mine să mă rupă-n două, congestionat, cu ochii ieșiți din orbite, cu părul zbîrlit (cînd nu era prins în veșnicul lui ciorap de damă). Urmau scene dramatice, de sfîrșit de lume. Eu mă trînteam pe jos, urlam cît puteam, disperat ca-n ghearele unei fiare, mama se-arunca în fața lui țipînd „Nu-i da în cap! Nu-i da în cap! Iartă-l, că nu mai face!“ „Pleacă din fața mea, paștele și Dumnezeii mă-ti!“ zbiera și tata, năpraznic zeu al răzbunării, dezlănțuit și ocupînd singur trei sferturi din cameră. Și deodată, jart! trosc! Palmele lui îmi nimereau peste fese, peste ochi, pe ceafă, lăsîndu-mi dîre roșii... Nu urlam însă atît de durere, cît de o groază ce venea din adîncul meu, era un urlet scos de un lung șir de copii amenințați de masculii orbi de furie. M-ar fi omorît, sau cel puțin așa credeam eu, dacă n-ar fi fost mama să mă apere.

Ea încasa, de fapt, cele mai multe lovituri, şi cîteva zile după aceea, alături de inexplicabilele vînătăi de pe interiorul pulpelor, îşi purta şi stigmatele de pe braţe. Tata avea şi el uneori zgîrieturi pe dosul palmelor, atît de dementă fusese încăierarea. Furtuna trecea însă brusc, tata pleca deodată, înjurînd, în camera cealaltă, iar mama şi cu mine ne lipeam strîns unul de altul, încinşi şi asudaţi, pînă, încetul cu încetul, ne linişteam. „Vezi, dacă nu eşti cuminte? Să nu mai faci altă dată!“ E drept că eram rău şi răsfăţat. Dacă mama nu vroia să-mi facă vreun chef mergeam la perete şi mă dădeam cu capul de el pînă cînd ea ceda. Sau mă-nfăşuram cu totul în preşul murdar de pe hol. Degeaba mă ameninţa: „De, de! Ia vezi, că acum o-ncasezi!“ Degeaba zicea „Las'că vine el taică-tu! O să vezi ce-ţi face el“, că eu îi răspundeam sfidător: „Să vină! Ce-o să-mi facă?“ Şi cînd ieşeam la plimbare în cartier, dacă nu vroia să-mi cumpere suc sau „Dropsuri bune şi jeleuri,/ Caramele şi drageuri“, cum suna reclama de la difuzor, mă trînteam jos, pe asfalt, în murdărie, în baltă chiar, dacă se nimerea acolo, şi nu mă mai ridicam în ruptul capului. Cum să nu mă spună seara lui tata?

Dar în acea săptămînă tata a fost de-o blîndeţe şi de-o căldură pe care nu i le cunoscusem niciodată, şi care aveau să se repete de-atunci de cîte ori aveam să rămîn numai în grija lui, de parcă el ar fi avut o rezervă foarte limitată de afecţiune paternă, pe care-o economisea în consecinţă cînd mai era şi mama prin preajmă. Îmi gătea, cu stîngăcie, ce ştia că-mi place mai mult, „preparaţi“ şi orez cu lapte, îmi spunea mereu „puişor“, cum nu-mi zisese niciodată şi-mi aducea mereu cîte una din acele ciocolate minuscule, în cutiuţă de carton pe jumătate cît cele de chibrituri, numită „Pitic“, care, conform reclamei, „Te face voinic/ La munte, la mare/ Şi-n orice-mprejurare“. Serile ne plimbam, de mînă, prin cartier, printre vilişoarele încadrate de forsithia, pe sub cerul roşu-portocaliu care-avea să-mi rămînă mereu în amintire. Cum înaintam din stîlp în stîlp de neon, deasupra capetelor noastre roiau sute de musculiţe. M-a dus să văd şatra ţiganilor ce se aşezaseră pe groapa de gunoaie din capătul străzii noastre, cu focurile ei melancolice, m-a dus o dată la circ ca să vedem călăreţe cu rochii verzi, pline de paiete sclipitoare, m-a dus la muzeul Antipa... Seara, la culcare, îmi cînta vreunul dintre cîntecele lui tărăgănate, bănățenești, de care mama rîdea atît de mult, mai ales „Gugulan cu car cu mere“ (și cu frumoasă muiere), care-mi plăcea la nebunie, mai ales cînd spunea, într-o limbă caraghioasă, la sfîrșit, „Io vind mere, io vind pere,/ Dar nu vind a mea muiere...“

Spre sfîrșitul săptămînii a venit pe la noi nenea Ionel, de care-mi plăcea cumva, fiindcă-mi aducea mereu cîte un pachet de celofan cu trei bucăți pudrate de rahat înăuntru. „Bun rahatu', ai ?“, mă-ntreba apoi, cînd mă vedea mușcînd din bucata sticloasă, iar eu rîdeam cu gura plină, căci deja știam că „rahat“ mai însemna și caca. „Mare noroc a avut Marioara cu mine de data asta, Costele“, îi șoptise Ionel stînjenit. „Știi pe mîinile cui a intrat ? Da' ce să-ți mai spun ? Putea s-o încurce rău, rău de tot. I-am convins pînă la urmă că femeia nu știe ce face, m-am pus garanție, că doar o cunosc de-un car de vreme, sîntem pui de țărani amîndoi, ce naiba, au și găsit-o pe Mata Hari... Numai că ea are daru-ăsta, și i-am convins că proști am fi dacă n-am profita de el. Că nu mai sîntem nici noi, Costele, chiar așa de proști, să trimitem la ruși tot ce știm. S-au dus vremurile alea. Marioara e ca găina aia care făcea ouă de aur, și unul s-a lăcomit s-o taie, credea că cine știe ce comori sînt în ea. Cînd colo – pipota și mațele, ca la orice găină. Le-am zis să nu facă și ei la fel. Să așteptăm, tovarăși, să se mai ouă ! Și-apoi, las-pe noi ce jumări o să facem !“ Tata asculta distrat, nu se bucura prea tare cînd mai trecea Ionel pe la noi, căci știa că securistului îi plăcuse pe vremuri de mama, totuși, convins cum era de justețea cauzei Partidului și de faptul că Securitatea e a poporului și că luptă cu dușmanii republicii noastre populare, rămînea amical față de ofițer. De altfel, nevasta acestuia ajunsese atît de mare în partid, încît i-ar fi putut fi și ea de mare ajutor cîndva. Acum îi era, firește, cu adevărat recunoscător lui Ionel, fără de care ar fi putut să nu-și mai vadă nevasta decît după ani, dacă nu cumva niciodată. Îi strînse, în hol, mîna tovărășește, de mai multe ori. A doua zi s-a întors mama, lividă, scobită-n obraji cum n-o văzusem niciodată, iar în ziua următoare ne-am dus deja din nou la fabrică după lînă.

Schimbată la față, luminoasă pe dinăuntru, cu zulufii din dreptul urechilor făcînd spirale afînate de-a lungul fălcilor ei slabe, mama s-a apucat de lucru într-o dimineață limpede, cu un cer de aur topit, de parcă slava a mii de serafimi și-ar fi-ndesat penele unele-n altele ca să privească pe fereastra noastră. Noul covor, am observat din primele zile, nu mai creștea doar pe verticală, strat după strat de lînă bătută cu furculița, ci și în adîncime, îngroșîndu-se, în perspectivă, către ușa de la intrare de parcă, pe lîngă ițele obișnuite, fibre subțiri și transparente de spațiu ar fi susținut grațioasa împletitură într-un plan perpendicular pe aceasta. Mama vîra acum mîna, cu precizia unui mecanism perfect reglat, undeva în adîncul gherghefului și anina împletituri de lînă ce rămîneau suspendate-n aer ca niște modele de molecule complicate, pe ele-mpletea altele, ce le-mbrăcau și le completau cu noi informații, ca să susțină la rîndul lor alte structuri, alte culori, alte orbite, alte noduri, alte semne. Se strecura cu totul, corp mare și roz, printre ițe și lucra acolo, sucindu-se și rotindu-se, cu mai multe perechi de brațe asemenea zeităților hinduse, creînd și distrugînd, înfrăgezind și pulverizînd, arzînd și topind lîna cu dogoarea corpului ei, răcorind-o și alinînd-o cu apele vițelor ei despletite. Dansa acolo, cu mișcări cadențate-ale brațelor, cu mudre aproape imposibile dacă n-aveai articulații de zgîrci, cu buricele degetelor sclipind stins printre fibre de spațiu, celule de spațiu, faguri energetici plini de mierea dansului ei. Îngenuncheat în fața luminilor și desăvîrșirilor, eu îi dădeam noi și noi sculuri de lînă, gheme și bobine, încercînd să zăresc, o fracțiune de secundă, în haosul de forme și culori iscat de dansul fantastic al mamei, cîte un sloi de ordine, ca un fulg de zăpadă ce ar dura, netopit, în dogoarea unui cuptor. Și rîdeam, făcînd gropițe în ambii obraji, cînd izbuteam să deslușesc, fluturînd, schimbîndu-se unele-n altele, spărgîndu-se și realcătuindu-se, topindu-se și cristalizîndu-se, abstractizîndu-se în epure și proiecții și-apoi redevenind grele ca sticla de plumb și țeasta de rinocer – obiecte și peisaje, scene întregi cu oameni petrecînd la un ospăț, închinări ale magilor, hold-up-uri la o bancă, locomotive cu sistemul bielă-manivelă de sidef rozaliu, ceasuri arătînd în ferestruica de sub lupă o dată imposibilă, nori în formă de fabrici, fabrici în formă de melci, melci în formă de nori... Obscurizată de nori, cu părul din sîrme de cupru, cu furculița ca un trăznet de miliarde de volți într-o mînă și cu cealaltă moșind forme în spațiu, sînge, țesut și tumori, asemenea vindecătorilor thailandezi, vrăjind, conjurînd, hipnotizînd, deochind, blestemînd, ferindu-și sfîrcurile de avortonii ce se-nghesuiau să sugă, pîntecele de tarantulele ce încercau s-o însămînțeze, ferindu-și ochii de lumina ce vroia s-o annunzieze, de cupele de crin ce căutau s-o muște, acolo, în țara îndepărtată, în regatul căutat de noi toți, în grădina de trandafiri, în voliera cu miliarde de miliarde de fluturi, în povestea cu bilioane de personaje, mama-mpletea, răbdător și nerăbdător, cu-nțelepciune și nebunie, covorul nesfîrșit al iluziei. Și covorul creștea, nu doar în dimensiuni, ci mai cu seamă în densitate, în complexitate, în întortochiere, asemenea embrionului care, din foițe și tuburi, creează în cele din urmă pachetul de organe moi impregnate de Duhul Sfînt.

La sfîrșitul a cîteva săptămîni, un mare cub de pluș moale, înțesat de arabescuri, curcubee, aurore polare ocupa aproape în întregime odaia noastră. Patul îl ridicaseră părinții la perete și dormiserăm iarăși toți trei la mine în cămăruță. Pînă cînd s-a prăbușit și patul ăsta cu noi, la fel ca și cel din Silistra, de care abia dacă-mi mai aduceam aminte. Ieșeam acum mai des pe afară, pentru că mama, înflorită deodată altfel decît înainte, aproape că nu mai trăia în realitate: chiar și seara, la masă, visa cu ochii pe jumătate închiși, iar cînd gătea, arunca zarzavaturile-n oală la întîmplare. Ce liniștite și ce răcoroase erau scările largi ale blocului! Cît de înalte erau treptele, pe care le coboram cu grijă, ținîndu-mă de perete! Cît am locuit în acel bloc cenușiu de pe Garibaldi, o vară și-o toamnă, mi s-a părut mereu că locuiesc într-un sanctuar. Totul acolo era solemn și înfricoșat. Dacă te depărtai pe paliere dincolo de zona cunoscută, spațiul începea să vuiască încetișor, apoi tot mai puternic, pînă cînd îți urla direct în urechi, amestecîndu-și țipătul cu al tău. Umbre dense așteptau în adîncul perspectivelor. Ușile se deschideau prin mecanisme misterioase și-n pragul lor apăreau ființe imobile, drepte, canonizate asemenea statuilor de pe fațada templelor săpate în stîncă. Coboram un timp nesfîrșit pînă în holul de la parter și-apoi călătoream, înfruntînd primejdii pe care nici un explorator n-ar fi-ndrăznit să le-nfrunte, spre ținuturile încă nepacificate din jurul blocului. Era plin de pete albe în împrejurimi. Pînă la crîngul de forsithia, galben ca soarele, locurile erau sigure, mai fusesem pe-acolo, dar dincolo de el începea altă stradă, locuită de o rasă ostilă și străină. Puteam merge în spate pe lîngă tomberoane și privi în hăurile camerelor de la demisol, dar nu puteam înainta pe terenul viran pe care erau sacrificați uriașii diavoli de mare. Uneori, o umbră se revărsa peste mine și cineva, ivit în spatele meu, mă apuca de mînuță. Mă-ntorceam speriat către adultul cu cap de căpcăun, aplecat zîmbitor către mine. Alteori, copiii pe care abia dacă-i cunoşteam mă vîrau într-un fel de balet absurd numit joacă. Dar fețele lor erau tot niște baloane îndepărtate. Nu-mi plăcea să mă joc decît cu mama, singura care nu era umplută cu ipsos, singura care auzea sunete și vedea culori ca și mine. Ceilalți erau cu toții asemenea păpușilor murdare din camera mea, care nu erau ale mele și cu care nu mă jucam niciodată. Cel mult le chinuiam, le băteam cap în cap pînă li se ciobeau capetele de carton smălțuit, căci, fiind cu totu-n puterea mea, îmi stîrneau disprețul, vanitatea și cruzimea. Cînd mă plictiseam să umblu pe-afară, urcam din greu cele patru etaje și reintram în casa noastră, acum întoarsă complet cu susu-n jos.

În cameră abia mai era loc să te strecori în jurul covorului, pe ale cărui patru fețe pe care le puteam privi nu se deslușea nimic. Îl detașaserăm pînă la urmă și de cadrul de lemn, și acum îi dădeam roată ca musulmanii marelui cub ce adăpostea o piatră căzută din cer. Dacă-ți presai palma pe una dintre fețele lui vag stacojii, în care stacojiul se alcătuia dintr-o pîslă de milioane de culori, ca și cînd firele, indiferent de culoare, ar fi transpirat o rouă de sînge, porneau în toată acea carne tremurătoare un fel de unde ce se propagau leneș, peristaltic, pînă pe fața opusă, unde, în locul palmei, poate datorită a mii de greșeli de citire acumulate, se ivea în relief imaginea unei flori deschise, a unei case, a unui porumbel... Dacă-ți afundai fața-n plușul moale și răcoros, așteptai minute-n șir pînă ce, pe celelalte trei fețe, ieșeau în relief un chip de vultur, unul de taur și unul de leu, livide ca statuile și cu ochii goi, tari, acoperiți de-o cornee gălbuie. Dacă-ți înfundai mîna pînă la umăr, simțeai pielițe și organe umede, pulsînd, retrăgîndu-se și vărsîndu-ți pe piele secreții vezicante, așa încît trebuia să ți-o tragi imediat înapoi, ca de pe-o plită încinsă. Un fel de tatuaje, aidoma arabescurilor șterse de pe covor, ne rămîneau apoi pe brațe, se cicatrizau, se resorbeau și-n cele din urmă lăsau pe piele doar un fel de mireasmă de sevă crudă. Dar mama nu s-a mulțumit doar cu atît. Într-o dimineață cu ciripit sticlos de păsări m-a trezit și m-a ridicat în brațe. Mi-a șters ușurel cu degetul urdorile de la ochi și mi-a ciufulit părul care mi se lipise, transpirat, de pielea capului. Mi-a sărutat codițele prinse cu elastice cam murdare. Eram încă pe jumătate adormit cînd m-a dus în camera cealaltă și am dat roată din nou, pentru a nu știu cîta oară, cubului filigranat. Dar eu nu puteam privi decît fața mamei, ca și cînd ovalul ei încadrat de păr moale și castaniu ar fi fost covorul fermecat, mandala concentrată a vieții mele. Căutam pe suprafața de piele, acoperită de firișoare minuscule, străvezii, de pori și puncte negre, fiecare cută, fiecare rid, fiecare modificare topologică, fiecare canal marțian ce ar fi putut fi semn de viață, contemplam firele în trei muchii ale sprîncenelor ei, pliurile umede ale pleoapelor, depunerile gălbui de pe corneele ei, mușchiuleții roșii, ca picioarele de scoică, din colțul ochilor ei. Mă minunam cum fiecare fir de geană era mai palid la rădăcină și devenea negru strălucitor la vîrful ascuțit ca o sabie curbă. Deslușeam fiecare fibră de mușchi pigmentat a enormilor ei iriși, cafeniu sticloși, cu carnea ca a grepfruitului, și mă cutremuram de cîte ori se contractau, lăsînd pupila mai largă și mai neagră, de un negru absolut, negrul morții. Încercam să citesc viitorul în cojile de cristal ce se bolteau peste cele două pupile, și pe care pleoapele, clipind rapid, le lăsau ude, scînteietoare. Cobora dintre ochi muchia dreaptă și subțire a nasului, cu o mică umflătură lîngă una dintre nări. Obrajii ei erau slabi, cu pielea moale, cu o dezamăgire pe care n-o înțelegeam încă trăgîndu-i în jos mai puternic ca gravitația. Față veștedă și luminoasă pe care doar gura, mereu acoperită de cel mai umil, mai grosolan, mai ieftin ruj cu putință, zîmbea. Acest zîmbet îl căutam mereu pe fața mamei, în susul lui urcam pe versanții pomeților ei, scotocind sub cutele pielii din jurul gurii, ce însemnau zîmbet, descoperind mușchii striați ai feței, cu micile lor tendoane albe, detectîndu-i pe cei ce se contractau între comisurile buzelor și zigomatici, însemnînd zîmbet, dînd mușchii la o parte și urmărind cum nervii se strecoară printre crevasele oaselor feței, codificînd impulsuri electrice însemnînd zîmbet, risipind în fine în țăndări oasele uscate și subțiri ca hîrtia ale craniului mamei ca să dezvelesc marele ganglion, cenușiu și tremurător, să colorez artificial proiecțiile fasciculelor neurale către talamus și amigdală și hipocamp, apoi suveica lor către scoarță și-napoi, concentrarea a mii de semnale, din mii de arii, ca tot atîtea raze de aur, ace de aur, sîrme de aur, într-un singur punct, ducînd cu ele miile de amintiri, senzații, impulsuri, postúri corporale numite zîmbet într-un singur punct în care aurul se topea, în centrul plăcerii, în grădina desfătărilor, avînd în mijloc lentila lichidă de aur topit, rezervorul de bucurie dumnezeiască, izvorul de apă vie ce, țîșnind ca un gheizer la suprafață în peisajul fantastic al feței mamei, mă lumina ca un soare de primăvară însemnînd zîmbet, zîmbetul ei, hrana de toate zilele a vieții mele.

Cu mine-n brațe, mama intră încetișor în moliciunea mătăsoasă a covorului. Materia lui hialină putea fi respirată. Deschizînd pleoapele, cu senzația de pericol și încîntare cu care le deschizi sub apă, vedeam o lume straniu deformată, vie, pulsînd încetișor din lungi și moi conducte venoase. Înaintam, minusculi, prin cavitățile unui corp viu. Am pășit pe sub bolțile sidefii ale unor inimaginabile bășici de pește, am rătăcit pe culoarele interminabile ale canalelor limfatice, ne-am lipit obrazul de carnea lucioasă a unui cald și susurător rinichi, am trecut printre cristalele oolitice, mai înalte ca noi, ale organului echilibrului... Pășeam pe un țesut epitelial ferm și elastic, inervat de firișoare sidefii. Cu gesturi largi, teatrale, ale brațului liber, mama îmi arăta, pe pereții de pieliță, cîte o ramificație a unei artere, cîte-o deschidere-nconjurată de-un inel muscular sau, enorm deasupra capetelor noastre, cîte-un șir de vertebre monstruoase, poroase, lucind mat în penumbră. La capătul vertebrelor am pătruns într-o țeastă mai mare ca o cupolă de catedrală, cu podeaua ca un infinit mozaic, pe care am mers săptămîni pînă la mormîntul de cristal de sub apexul bolții, ca să vedem fluturul ce se forma acolo, cu ochii încă lăptoși și aripile încă zgîrcite și trompa abia schițată. Știam că-n curînd avea să spargă în țăndări sicriul prismatic și să-și întindă aripile, bătînd puternic din ele, în toată țeasta, și că atunci ființa fără nume prin care călătoream avea să-nceapă să zboare, nu în afară, ci către propriu-i centru, că avea să se piardă în propriul abis de putere și-nțelepciune. Ce straniu era plafonul acelei bolți! Ce fresce deformate de curbura oaselor craniene, de bosa voinței și de cea a iubirii, de bosa vicleniei și-a turpitudinii... Ce mituri ale unei religii necunoscute, sau ale tuturor la un loc, erau pictate cu forță și majestate între nervurile bolții! Ce peisaje abstruse, ce temple în dărîmare, ce sori crepusculari, ce ruine... Am fi stat întreaga viață acolo, lîngă mormîntul de cuarț, privind, cu capetele mult date pe spate, desenele din înalt sau silindu-ne să zărim statuile colosale, tragice și diforme, ce străjuiau, învîrtejite în ceața depărtărilor, circumferința sălii. Din această navă, pe care o dată avea s-o umple-n întregime trupul catifelat al marelui fluture – capul împins în altar, toracele umplînd, cu cele șase piciorușe, spațiul de sub boltă, abdomenul lățindu-se moale pe culoarul dintre strane, pînă la marile porți de abanos sculptat ale Ieșirii – se desfăceau lateral alte două galerii, abside mărețe în care aveau să se-mpingă, în cruce, aripile, cu nebunia lor de culori, cu ochii lor de azur tivit cu aur intens, așa încît biserica-fluture, fluturele îmbrăcat în biserică și biserica locuită de fluture, amîndouă-nvelite în tandra substanță a emisferelor cerebrale, avea să-și ia zborul către Împărăția mereu promisă, visată mereu și mereu, ocultată mereu și mereu de nechibzuința și păcatele cărnii.

Părăsind uriașa boltă, am coborît prin capilare ramificate la nesfîrșit, privind structura de fulg de zăpadă a hemoglobinei ce ningea peste noi, am ajuns în organe cu o anatomie străină, nici de om, nici de înger, nici de purice, nici de acarian, organe ce glisau cu încetul în biblioteci și muzee, baze de date, enciclopedii, miliarde de pagini gravate cu un fir de lumină-ntr-un cub de cristal... În acel ultim covor al mamei informația curgea-n viață și viața în informație, textul lui era viu și Evanghelia lui era purtătoare de mîntuire. Cînd am ieșit și ne-am găsit din nou în camera noastră din Garibaldi, pielea feței ne strălucea încă de lumina acelei viziuni.

Cînd securiștii s-au înființat iar, au trebuit să rămînă-ngheșuiți în holul de la intrare. Se uitau perplecși la cubul vag stacojiu. Și-au dat repede seama că nici măcar n-aveau cum să-l scoată întreg pe ușă și să-l transporte la sediul lor. De aceea, spre disperarea mamei, care a trebuit să fie sechestrată-n camera mea, au hotărît să-l taie-n felii subțiri, de grosimea covoarelor obișnuite. Au dat un telefon de la vecini și destul de repede s-a prezentat un ins în salopetă, cu un ferăstrău electric în mîini. Cu multă trudă, chinuindu-se să taie straturi de grosime uniformă, muncitorul a desprins prima felie, pe care securiștii au contemplat-o uimiți. Din secționarea întîmplătoare a organelor ființei vii din covor rezultase un tablou fantastic: temple și palate pe malul mării. Zori scînteietori, apa verde aprinsă de lumină. Corăbii dizolvate-n lumină, depărtîndu-se-n larg. În depărtare, pe țărmul stîncos al golfului, ciucure de orășele nespus de pitorești, fiecare cu turnurile bisericilor ieșind deasupra celorlalte acoperișuri. A doua felie înfățișa o dezmățată orgie: într-o odaie mare, țărănească, zeci de corpuri goale de muieri și flăcăi se-mpleteau într-o dantelă obscenă. A treia era atît de stranie! Un băiețel într-o sală de baie întunecată. Stă în cadă, într-o apă violetă, luminat doar, stins, clar-obscur, de flăcăruia de gaz a cazanului. Copilul, pe ale cărui tîmple curg șiroaie de sudoare, își privește mirat o mînuță. A patra felie era ca un tablou olandez: zeci de patinatori în straie colorate lunecînd pe gheața verde a unor iazuri. Sălcii încărcate de zăpadă pe maluri. Foarte departe, aripa neagră a unei mori de vînt. Unul după altul căzură pe podea, scoase din grosimea marelui cub, vreo sută de covoare, fiecare cu imaginea sa limpede ca o camera lucida, pe care bărbații-n cămăși albe, mai asudate ca oricînd, le făceau sul, în grabă – pe ultimele nici nu le-au mai privit măcar – și le cărau pe scări pînă la furgoneta de la parter. Din odaia de dincolo se auzeau doar gemetele de nepotolit ale mamei.

Ultima felie se deosebea însă de toate celelalte. Pe suprafața ei nu erau decît „purici", ca pe ecranul de televizor marțea, cînd era zi de pauză, sau diminețile, cînd nu se emitea. Bărbații și-au ieșit o clipă din rutina lor plictisită și s-au uitat la covor multă vreme, din toate unghiurile, dîndu-și cu părerea, arătîndu-și vreun detaliu iluzoriu și ridicînd din umeri. În cele din urmă au recurs iar la telefonul vecinei și, după o vreme, s-a-nfățișat un alt meseriaș, de data aceasta în halat alb și ducînd cu sine o ciudată valijoară sidefie. Cînd a deschis-o, am zărit în scobiturile satinului cu care era căptușită instrumente ciudate, metalice, lucind mat în lumina cernută pe fereastră. Necunoscutul a scos, cu oarecare greutate, din locașul lui un soi de foarfece hidos, de care nu mai văzusem niciodată. Mai întîi a tăiat covorul în bucăți dreptunghiulare de mărimea unor coli de hîrtie, din cele pe care ți le dădeau la tutungerie cînd cumpărai plicuri de scrisori, pe care le-a așezat unele peste altele într-un teanc gros, cenușiu. Apoi, cu un fel de ferăstrău de traforaj cu pînza ca un fir de păr, frumos ca o bijuterie în perfecțiunea lui metalică, a tăiat întreg teancul pe orizontală în sute, mii de feliuțe extrem de subțiri, încît fiecare din ele avea acum nu doar forma și mărimea, ci și grosimea unei foi de hîrtie. Și deodată în fața noastră se afla un manuscris, foi boțite și-ngălbenite de trecerea vremii, acoperite de-un scris de mînă, litere formate cu pixul, curgînd febril unele după altele, bucle după bucle pentru mine indescifrabile, ștersături și adăugiri, tăieri furioase a unor pasaje întregi... Nu văzusem niciodată un teanc de foi mai înalt. Securistul care părea să fie cel mai mare în grad se așeză invers pe scaun, în fața măsuței pe care se afla manuscrisul, bătu cu palma, mirat, pe ultima pagină, scrisă doar pe trei sferturi, și citi cu voce tare (tot mai stupefiată și răgușită) ultima frază, care avea să-mi rămînă mereu întipărită-n memorie: „Securistul care părea să fie cel mai mare în grad se așeză invers pe scaun, în fața măsuței pe care se afla manuscrisul, bătu cu palma, mirat, pe ultima pagină, scrisă doar pe trei sferturi, și citi..." Nu mai termină însă fraza. Cu părul zburlit pe brațe, rămase o clipă cu ochii în gol, sări ca ars de pe scaunul cu pricina, înșfăcă manuscrisul și, urmat de ceilalți, se repezi pe ușă, lăsînd-o larg deschisă, și mult timp le auzirăm pașii, tot mai stinși, precipitați pe scări în jos. N-aveam să-i mai vedem niciodată.

Nu m-am priceput, deși aveam cheia, să descui ușa de la camera mea, unde bătea cu pumnii mama. Așa că am stat amîndoi pînă seara cu obrajii lipiți de placajul ei, vorbindu-ne și încercînd să ne liniștim. Așa s-a lăsat peste noi întunericul. Ce bucurie a fost cînd, seara, tata s-a-ntors și-a descuiat! Parcă lumea, care-și ieșise din țîțîni în ultima vreme, se întorsese în sfîrșit în matca ei. La masă am avut doar ouă jumări și brînză, căci mama nu putuse să gătească, și, sub becul chior, ne priveam iarăși toți trei fericiți.

Era deja septembrie și săptămîna următoare au venit pe neașteptate ploi, furtuni și chiar lapoviță. Mama nu mai avea serviciu, și am început să simțim asta curînd. Mîncam iarăși prost, mă săturasem de marmeladă și macaroane. De altfel, de-atunci mama n-a mai lucrat niciodată. După cea mai lungă și tristă toamnă de care-mi aduc aminte, prin noiembrie ne-am mutat „la vilă“, tot în Floreasca (de fapt, doar la două străzi de garajul de autobuze), pentru că tata era deja ziarist și noul lui statut social se cerea onorat cum se cuvine.

Herman nu era, ca mine, un „parazit social". Era angajat, chiar dacă mai mult de formă, ca paznic de noapte la unul dintre nenumăratele depozite de materiale din jurul Casei Poporului. Cum toată zona era militarizată, era cu neputință să-l deranjeze cineva care-ar fi vrut să fure zecile de metri cubi de marmură sculptată cu flori și împletituri complicate, sau tonele de gărdulețe de fier forjat ce aveau să se-nșire de-a lungul Dîmboviței rectificate a doua oară. Ghemuit într-un colț, pe un palton vechi, cu Biblia lui ferfenițită alături, putea bea liniștit pînă-n zori. Țuica ordinară, contrafăcută, cea mai ieftină pe care-o putea găsi, îi lichefiase ficatul, îi ulcerase tot trupul și-i veștejise cu desăvîrșire pielea, dar nu putuse avea nici un efect asupra ochilor lui, neschimbați de douăzeci și cinci de ani, de cînd urcasem prima dată în lift alături de el, pe-atunci un tînăr cu fața frumoasă, cu cei mai intenși ochi albaștri pe care aveam să-i văd vreodată, inteligenți și politicoși, dar cu coloana vertebrală frîntă între omoplați, în unghi drept, așa încît chiar și pe-atunci cu greu își putea ridica, asemeni unui cîine, privirile din pămînt. Ca un cîine umil și arăta, un cîine cu ochi de om, și ar fi fost unul dintre vecinii noștri cei mai plăcuți dacă nu umplea imediat liftul cu un damf insuportabil de băutură proastă. De prima dată cînd ne-am înghesuit toți trei în cutia strîmtă a liftului abia instalat, Herman m-a mîngîiat pe cap și m-a-ntrebat cu blîndețe cum mă cheamă. Mie mi-era însă groază de bețivi – lui avea să i se zică mereu „bețivul de la opt" –, îi vedeam uneori urinînd fără rușine la un colț de stradă sau pe-un stîlp de beton, iar pe tatăl lui Lumpă și-al lui Mimi îl auzisem de nenumărate ori răcnind și jucînd, pe cînd se-ntorcea de la bodegă cu țambalagiul după el. Cînd ieșeam cu mama la cumpărături vizavi de blocul nostru, vedeam mereu cîte cinci-șase jerpeliți stînd în picioare în jurul unei măsuțe de tablă din fața patiseriei, cu grămezi de sticle cafenii de bere în față, bînd și certîndu-se. Mă uitam la ei pe cînd stăteam la rînd la aprozar, și Herman era mereu în mijlocul lor. Cum decăzuse oare în halul acela ? Ce viață dusese tînărul ăsta liniștit și prevenitor, de care vecinilor le era milă și nu scîrbă, ca de ceilalți de teapa lui ? Infirmitatea sa tragică, mai ales la o vîrstă atît de tînără, faptul că nu arăta stigmatele beției, în afară de inevitabilul miros de prună și aldehide suspecte, făceau ca „bețivul de la opt“ să fie tolerat pe scara noastră, chiar dacă tot contactul cu el se reducea la cîteva cuvinte de politețe. Cu cîțiva ani în urmă, se zicea, Herman, „frumos și drept ca bradul“, înalt și cu părul lung, ar fi căzut într-un șanț și-ar fi dormit acolo, beat mort, o noapte-înghețată de noiembrie, pe burniță și vînt tăios, și-ar fi rămas de-atunci cocîrjat și chinuit de reumatisme. Mama lui, o bătrînică de la țară, încă mai trăia pe atunci, stînd cu el în garsoniera de la opt. Avea să se ducă după vreo zece ani.

Din *acel* Herman, pe care-l reîntîlnisem, altfel, în prima mea călătorie către etajele superioare și spre inaccesibila terasă, cînd, schimbat la față ca un arhanghel, desfășurase în fața noastră coada de păun a halatului său în a cărui oglindă moale se reflecta lumea, din *acel* Herman care, peste doi-trei ani, îmi salvase viața, oprindu-mi căderea năprasnică prin hornul uriaș de la scara unu și din *acel* Herman lîngă care am stat ore-n șir, pe treptele reci dintre etajele șapte și opt, în lumina transfinită venind de pe gemuleț, și care-mi spusese atît de bizarele, tulburătoarele lui povești, nu mai rămăseseră, într-adevăr, decît ochii, limpezi și adevărați, pe o față străină, boțită, arsă de alcool, năpădită de fire țepoase de păr cărunt. De cum am intrat în camera lui, m-a cutremurat mizeria în care trăia. Părea că de luni sau de ani nu mai locuise nimeni acolo. Gîndaci negri de bucătărie, cu pachetele de ouă în coadă, foiau peste tot (chiar și, Dumnezeule, pe suprafața nepămîntescului tablou !), întîlnindu-se uneori și atingîndu-și antenele cu un mic zgomot lemnos. Geamul fără perdele, dînd către moară, era spart și lipit, în diagonală, cu bandă cafenie. Pe jos zăceau tot felul de resturi, șosete-mpuțite, pete mari de cafea, hîrtii îngălbenite, ca și o saltea jegoasă, cu o haină drept pernă și fără nici un așternut. Parc-aș fi intrat într-una din acele spălătorii de bloc care nu apucă să fie vreodată folosite, pentru că administratorul le încuie de la-nceput iar apoi îngrămădește-n ele vechituri, scînduri, bucăți ruginite de biciclete și lăzi cu unelte, uneori și un pat în care aduce fete murdare și proaste, pentru el și pentru oricine le-ar mai fi vrut.

Dar pe peretele din stînga, opus ferestrei, al acestei găuri de șobolan se deschidea, pictată în aur și purpură, scăldată-ntr-o apă crepusculară, cea mai uluitoare perspectivă din lume. O ramă grea, străveche, de bronz imitînd lemnul sculptat, cuprindea aproape întreg peretele, prelungind odaia într-o lume diferită, stăpînită de amurg. Depunerile de gudron și praful de pe pînza din ramă nu putuseră atenua magia intensă a acelei lumi: strălucirea de flacără a clădirilor în prăbușire, misterul galeriilor, transparența pereților încărcați pînă la refuz de statui patetice, cu fețele-ntoarse spre cer, cu gurile deschise în urlet, cu degetele rășchirate spre ochiul abstract din care porneau toate liniile de fugă. Palate de sticlă și fum, ale căror coloane se sfărîmau ca izbite de-un meteorit sau de-un zeu, ale căror frontoane și turle cu orologiu, ca dintr-un joc de cuburi, se-nclinau într-o rînă. Raze groase și străvezii de amurg susțineau clarobscurul apocaliptic al ruinării tuturor lucrurilor. Marele tablou respira o singurătate de fiară. În adîncul perspectivelor lui era marea, transparentă și luminoasă, iar deasupra un cer galben murdar, cu nori de pastă frămîntată, în care firele pensulei se mai vedeau încă. Odaia jegoasă de beton era ultimul loc în care ți-ai fi putut închipui o asemenea pînză, dar singurul în care ea se potrivea cu adevărat. Pe fundalul picturii, chiar între cele două șiruri de construcții în prăbușire, se contura acum chipul adînc gîrbovit al lui Herman, ca și cînd ar fi fost și el pictat în prim-planul tabloului, animal teribil al adîncurilor vestind sfărîmarea lumilor și începutul eternității. Nemișcarea lui, intensitatea privirii lui albastre întăreau iluzia, așa încît pentru o clipă m-am simțit singur în acel muzeu ciudat, ce adăpostea o singură pictură.

Stăteam acum față-n față la masa ovală, smulsă din cine știe ce garnitură străveche de sufragerie, fără față de masă și cu furnirul pe alocuri carbonizat, avînd drept singur ornament fața lui Herman, mandylion nefăcut de mîini, reflectată-n lacul suprafeței de nuc. Bătrînul, cocîrjatul, închircitul, omul suferinței făcut pentru suferință, își strîngea la piept odinioară fantasticul kimono, ce ajunsese acum ca o zdreanță de șters pe jos, și privea pe sub sprîncene manuscrisul așezat pe masă între noi doi. Turnul de foi șifonate, scrise cu pixul pe paginile tot mai palide, mai împăstate, mai strivite de enorma presiune a celor de deasupra pe măsură ce coborai în adîncul lor – unde puteai auzi, dacă-ți puneai urechea pe ultima pagină, zgomotul surd al prăbușirilor carstice, clinchetul florilor de mină, geamătul de orgasm al grafitului strivit pînă la diamant –, era dublat în luciul furnirului, așa că Herman cel răsturnat în apele lui negre putea citi acum o carte cu pagini negre, din foi extrem de subțiri de carbon, o carte arsă, cum ajung să fie, dacă aștepți destul de mult timp, toate cărțile. De altfel, în camera lui nu se afla nici o carte, dar era atît de multă cenușă, încît odaia de la opt părea un altar unde s-ar fi adus ca jertfă cărți, numai cărți, întîi-născute și fără cusur, pentru un Cititor atotputernic și necunoscut spre care se înălța, învîrtejit și de un miros plăcut, fumul. Adusesem și eu, acum, jertfa mea în fața marelui preot, care-ntinsese-n oglinda altarului mîini negre și răsfoia pagini negre, căutînd poate semne doar de el știute sau ghicind în urmele lăsate de pix, încă vizibile pe cojile de carbon. Era prima dată cînd arătam cuiva teancul de foi la care adăugam zilnic pagină după pagină cu tenacitatea inconștientă cu care o mamă sporește zi după zi carnea de caisă parfumată a fătului ghemuit în pîntecul ei. Cît avea să tot sporească ? Și cînd aveam să simt, deodată, ca o glisare de contragreutăți, întoarcerea sa cu capu-n jos, gata să-și înceapă drumul prin înfricoșătorul tunel iliac ? Știam că nu pot scrie la nesfîrșit fără să-mi crape mintea, așa cum nici o mamă nu-și poate dori nebunia de a-și naște copilul adult, de a lăsa ca fătul să crească umplîndu-i burta, apoi sfîșiind-o, împingîndu-și capul în stern, între coaste, umplîndu-i sternul cu țeasta și umerii lui și crescînd și mai mult, împingîndu-și, din lipsă de loc, brațele-n brațele ei, picioarele-n picioarele ei, craniul în craniul ei, umplînd-o toată și-n cele din urmă năpîrlind de pielea uscată a mamei sale ca o însîngerată Pietá. Cîndva trebuia să-nchei, să dau drumul cărții, clipind și orăcăind neajutorată în lume.

Cartea carbonizată care-o prelungea pe cea vie-n oglinda mesei mi-a adus deodată-n minte momentul în care, de pe terasa blocului nostru, privisem incredibila ninsoare cu fulgi negri de peste Aleea Circului, care se-ntindea încet și peste șosea, pentru ca apoi, purtată de vînt, să cuprindă tot Bucureștiul. Bulbul albastru al cerului de toamnă era plin de fulgi leneși de cenușă, mari cît foile din caietele noastre de școală, care se răsuceau și trozneau încetișor, își arătau o clipă-n soare cîte-o față cenușie, catifelată ca un piept de pasăre, pentru ca un moment mai tîrziu să devină negre catran și lucioase, cu semne cabalistice pe foițele de doar cîțiva microni grosime. Ardea Circul de Stat, dar de unde ne aflam noi, despărțiți de zidurile fabricii de pîine „Pionierul", de șirul de blocuri de pe alee și de plopii care produseseră toată vara cantități de necrezut de fulgi înecăcioși, nu puteam vedea vîlvătăile care mistuiau cupola, nu puteam auzi pocnetele reflectoarelor calcinate și urletele animalelor din menajerie, înconjurate de flăcări. Doar un fum negru se ridica drept spre cer, ca dintr-un cuptor mare, în locul în care știam că se află Circul. Ne-nchipuiam cum fulgii de funingine se așază pe toată valea încă-nverzită a parcului, troienind tufișurile de lămîiță, carbonizînd iarba și îndoliind lacul rotund și pustiu din mijloc. Culegeam din aer fulgii de carbon, ca niște mari indigouri, și priveam, între degetele noastre, foietajul lor mai fragil decît orice pe lume. Îi striveam încetișor pînă cînd structura planurilor lor se pulveriza, foițele se frîngeau chiar și atinse de-o răsuflare, iar din marile suprafețe, cu texturi atît de elaborate, rămînea doar puțină funingine pe podul palmelor noastre. A doua zi, de mînă cu mama, am ieșit în parcul cu iarba în întregime cenușie, am văzut, în fața menajeriei, cadavrul panterei complet carbonizate, am pășit între ruinele marii cupole devastate de incendiu. Scheletul ei, ca un iglu negru, fumega încă spre adîncul cerului.

Iar acum, în crematoriul odăii lui Herman, în care-mi dorisem dintotdeauna să intru, sperînd să găsesc acolo nici eu nu știam ce miracole, dar unde abia acum, din întîmplare, pătrunsesem pentru prima oară, vedeam deodată adunate în luciul mesei sute din fulgii de cenușă care umpluseră cerul atunci, neteziți răbdător, cum întinzi cu unghia poleielile de la bomboanele de ciocolată, și vrăfuiți într-o anti-carte, adîncită în speculație și virtual, pe care doar niște degete din cea mai ușoară lumină ar fi putut-o răsfoi fără s-o distrugă cu desăvîrșire. În acea carte inversă, care-ar fi putut începe cu orbitoarea revelare a Dumnezeirii și sfîrși cu imaginea mea de adolescent levitînd ca un pește abisal în camera mea din Ștefan cel Mare, privind panorama orașului prin tripla fereastră „înainte să se construiască blocul de vizavi și totul să devină ecranat și irespirabil", desigur Victor ar fi fost eroul cel bun și adevărat, în altă ordine a bunătății și adevărului – căci „bun" era odată regele ce căsăpea cît mai mulți oameni și „adevărată" era doar viața în vremuri de carnagiu și ciumă – pe cînd Mircea, prinț negru, căci neatins de lumina furioasă a iadurilor, ar fi murit și re-nviat, din cruciade în cruciade, cum schismaticul ajungea mereu, în circuitul lui etern, în fața sabiei ce-l despica din creștet pînă la brîu. Ambele cărți erau, o știam, necesare, nici una nu era „doar" reflectul celeilalte, ele-mpreună formau, materie și antimaterie, aparatul de stors lumina de dincolo de lumină.

Nici acum nu-nțeleg de ce i-am lăsat manuscrisul lui Herman. N-aveam nevoie să-l citească nimeni, nu-mi trebuia nici sfat, nici confirmare. Totuși i l-am împins în față, iar el a-nceput să-l răsfoiască prudent. „Sper că nu e literatură", a spus după o vreme, uitîndu-se prin marele tablou cum te-ai uita pe fereastră. „Căci dacă e literatură", a adăugat privindu-mă-n ochi, „înseamnă că totul a fost în zadar și că o să așteptăm pe altul". Dragul, dragul meu Herman! Cum să nu-mi amintesc, chiar și după două decenii, schimburile noastre glumețe de citate din Biblie, în răcoarea albă a palierului dintre etajul șapte și opt? I-am răspuns automat, ca un fel de parolă: „Duceți-vă și spuneți lui Ioan ce ați văzut și ce ați auzit: orbii văd, șchiopii umblă, leproșii sînt curățiți, surzii aud, morții sînt înviați și săracilor li se vestește Evanghelia..." Cît de proaspete-mi erau încă-n minte zilele verii cînd îmi făcuse cunoscută acea carte cu coperți negre, care pentru el nu era o carte de cult, nici una de-nvățătură mistică, ci un fel de tratat tehnic hilar deformat și răstălmăcit de gîndirea primitivă a celor în mîna cărora ajunsese. Ca și cînd, zicea el, un paranoic ar avea o singură carte, un tratat de rezistența materialelor, și, citind-o de sute de ori din doască-n doască, și-ar fi făcut din ea un oracol infailibil, un îndreptar al vieții lui de zi cu zi și un idol la care să se închine, folosind formulele matematice ca rugăciuni și ilustrațiile ca amintiri personale. Herman citea Biblia încercînd să-nțeleagă cu creierul lui, cu mintea lui rațională, dăruită sie tocmai ca să-l poată căuta pe Dumnezeu, și spunea adesea că e singurul om din lume care-a făcut vreodată asta. „Așa să fie“, răspunse zîmbind, și continuase cu unul dintre acele discursuri aparent dezlînate – căci vorbea rar, cu pauze mari între fraze, adresîndu-se parcă unui public de mii de oameni înghesuiți undeva foarte adînc sub tălpile lui – dar atît de pline de sens dacă aveai răbdare să-l asculți. Herman era departe de-a fi un simplu vagabond, știam asta încă din copilărie, cînd îl ascultasem de-atîtea ori, dar nici acum nu puteam înțelege de unde știa omul acesta atît de multe lucruri, din atîtea domenii separate pentru mine de distanțe de nemăsurat. „De fapt, toate sînt una, toate vorbesc despre aceeași minune, singura minune: faptul că lumea există.“ Îmi vorbise pe vremuri ore-n șir, de pildă, despre telomerază, pe care el o numea „enzima nemuririi“, îmi ținuse discursuri despre fractali, despre carul minunat ce i se arătase lui Ezechiel la rîul Chebar, despre topologie („geometria de cauciuc“) și despre quasari, despre microcipuri și diploidhaploidismul himenopterelor sociale („Viziunea lui Daniel cu Cel bătrîn de zile înconjurat de zeci de mii de zeci de mii de sfinți nu se deosebește de structura cuibului de viespi sau de albine decît prin ciudățenia, neîntîlnită-n natură, că Bătrînul și sfinții săi sînt masculi, pe cînd lumea insectelor sociale e pur feminină)... Abia după ani sau decenii mi se-ntîmpla să găsesc, în vreo enciclopedie răsfoită alene sau în vreo emisiune științifică de la televizor, informațiile pe care, cine știe cum, Herman le știuse mult înainte ca ele să fie descoperite în laboratoarele științifice. „Pentru că existăm, *trebuie* să știm totul, căci existența însăși e totul și ea nu ni se dă cu măsură, ci deplin, fiecăruia dintre noi. Nu știu doar eu despre telomerază, ci și cel care-o s-o descopere peste treizeci de ani, și tu însuți, și gîndacu-ăsta, și masa asta.“ Orice scriere trebuia să fie, după el, o Evanghelie, sau să nu fie deloc. Mai mult decît orice era pornit împotriva literaturii. O carte n-avea de ce să fie un aparat de visat frumos, ea nu se justifica decît ca săgeată-ndreptată spre mîntuire. Iar mîntuirea nu era pentru toți, nici pentru mulți. O carte era pînă la urmă o sită, un mecanism selectiv, o succesiune de grile și probe din ce în ce mai dificile, așa încît hoarda de cititori ce pătrundea în marea sală inițială să se piardă pe drum, să se-njumătățească, dacă se putea, după primele zece pagini și să rămînă redusă doar la o zecime după prima sută de pagini. De-acolo-nainte tunelurile-ar deveni mai strîmte, trapele și capcanele s-ar înmulți, fiare monstruoase ar prinde grai și ar spune lucruri pe care puțini ar putea să le primească, și-n nici un caz cei deprinși cu lapte și terci. Iar spre sfîrșit probele-ar deveni inumane, pretențiile absurde, despuierea ar fi urmată de jupuire, o jupuire totală, de limbaj, de valori, de însăși imaginea cosmosului pe care toți o avem ștampilată pe piept, pe spate și umeri la naștere. Cartea s-ar pune-n mișcare ca o gigantică rotativă, ca un sorb de heroină pură care și-ar azvîrli cititorii, cîte unul, în noapte, acolo unde e plînsul și scrîșnirea dinților. Arși și mutilați de lumină, ar cădea ușori ca fulgii între paginile unor cărți rezonabile, unde ar și rămîne, consumîndu-și cuminți literatura, laptele și terciul lor de toate zilele. Pînă cînd unul singur ar căpăta premiul, coroana și mîntuirea, cel care-avusese puterea să străbată tot labirintul pentru că *el* construise labirintul, cel care știa răspunsul pentru că *el* pusese-ntrebarea. O carte adevărată selecta mereu un singur cititor, după cum o lume adevărată mîntuia un singur suflet iar un ovul adevărat alegea o singură spermie, căci într-un fel scriitorul și cititorul sînt una, lumea și sufletul sînt una, ovulul și spermia sînt una. Iar mîntuirea înseamnă să-nțelegi, distrugîndu-te, acest lucru. De-aceea Herman nu credea în cărțile tipărite, ci numai în manuscrise, fiecare un unicat, fiecare o Evanghelie. Căci nu tu alegeai cartea, ci cartea te alegea ca să se scrie prin tine. „De aceea“, adăuga el, privindu-mă pe sub sprîncene, „într-o lume nu poate exista decît o singură carte, cîte una pentru fiecare dintre lumile posibile“.

Cît de bine-l recunoșteam pe Herman în discursurile de felul acesta, furioase și neputincioase, hieratice și derizorii... Nu mi-l amintesc să fi dialogat vreodată cu adevărat. Chiar la cîrciumă, printre cei mai jegoși dintre oameni, vorbea la fel, despre Dumnezeu, cosmos, sex, Biblie sau comunism, construind în jurul lui liniștea, liniște pură, liniște de cea mai bună calitate. Cînd termina, mulți își băteau joc de el, dar atîta vreme cît vorbea, ațintindu-și ochii obositor de albaștri pe vreo etichetă sau pe vreo scrumieră plină de mucuri strivite, nimeni n-avea altă alegere decît tăcerea, de parcă vocea lui, care nu mai avea timbru, înălțime și volum, ar fi fost una psihică, de ventriloc sau hipnotizator, sau cum auzim uneori în adîncul minții noastre o șoaptă dulce chemîndu-ne pe nume. Cînd îl vedeam la măsuța din fața patiseriei, bătut de vînturile și praful de pe șosea, cu praf în gene și praf în dinți, dar cu aceiași ochi frumoși de adolescent, vorbind egal și liniștit, eram uimit cum pînă și vînzătorul de la aprozar, cu mîinile lui mereu murdare de la cartofii plini de pămînt, și cel de la chioșcul de ziare, mereu cu borcanul de loz în plic în față și chiar și gospodinele simple ca mama, așteptînd la cozi, trăgeau cu urechea către el. Mama chiar îmi spunea uneori, contrariată: „Știi ce băiat deștept e bețivu-ăla de la opt? Putea să iasă ceva de capul lui, să nu fi avut meteahna asta. Mircișor, mamă, uite ce face băutura din om..." Dar discursurile lui erau rare și tăcerile lui îl însoțeau, plase vechi de păianjen, oriunde mergea. Niciodată nu părea să iasă din perimetrul vecinătății noastre, tăiată-n două de șosea, altădată-ngustă și pietruită, cu maghernițe ne-nchipuit de dărăpănate vizavi, unde nenea Cățelu rătăcea prin curtea lui devastată parcă de bombe și unde centrul de pîine își aprindea seara luminile ferestrelor lui enigmatice, astăzi asfaltată și cu blocuri late dincolo de benzile pline de mașini și autobuze. Mi-amintesc cum, aplecîndu-mă pe geam, îl vedeam cîteodată traversînd grăbit șoseaua și cum o lua mereu spre stînga, către intersecția cu strada Galați, unde se construiseră de curînd cele două blocuri de patru etaje, unul cu autoservirea, celălalt, mai îndepărtat, cu centrul de carne. Își lua în drum o pîine din care începea să muște imediat cum o cumpăra. Se-ntorcea pe la prînz, deja mirosind puternic a țuică, și-atunci ne-ntîlneam cîteodată-n lift. Pe seară mai ieșea o dată, luînd-o-n direcția opusă, către mult mai strania, pentru mine, zonă de vizavi de Direcția Generală a Miliției, îndepărtată și crepusculară, unde făceam cu mama ultimele cumpărături la ore tîrzii în alimentara și la aprozarul de-acolo. Cînd ajungeam la chioșcul rotund de ziare din partea aceea, eram deja la marginea lumii: nu treceam niciodată de el. Cît de des visez și acum acel chioșc, în care vînzătoarea abia dacă se zărea în purpura densă din interior, pe cînd afară clădirile se scufundau în vastele ceruri portocalii! De-acolo mi-a cumpărat mama prima broșură din colecția „Povestiri științifico-fantastice“, care mi s-a părut atît de minunată, încît apoi, săptămînă de săptămînă, mă aventuram acolo singur, mă cățăram pe treapta chioșcului și ceream femeii din umbră fie un nou fascicol din colecția asta, fie unul din „Clubul temerarilor“, în care citeam despre Idolul de sticlă, despre corsarul Francisc Drake și despre fluturele Apokolokintosis... În vis, vînzătoarea, mereu nevăzută, îmi întindea din grota ei, în palmele tremurătoare, o rădașcă uriașă, cu coarne de cerb, de a cărei greutate de plumb îmi dădeam seama doar cînd o luam eu însumi în mîini.

O vreme, după-ntîmplarea cu scripetele agățat în vîrful blocului, m-am văzut aproape-n fiecare zi cu Herman. Tot ca prin vis îmi aduc aminte. Aveam deja zece ani și trecusem în clasa a treia cînd, după ce mă săturam de joacă, înainte să se facă ora prînzului și să merg acasă, urcam cu liftul două etaje mai sus și apoi, de pe palierul de la șapte, mai urcam cîteva trepte pînă la micul palier cu luminator dintre șapte și opt, unde, așezat pe trepte, cu capul adînc aplecat spre podeaua de mozaic, aștepta Herman. În uriașa vacanță de vară din 1964, sigur cea mai intensă vară a vieții mele, cînd plecarea Mendebilului, care ne iluminase în vara dinainte cu poveștile și „teoriile“ lui, lăsase în noi un gol de nesuportat, cînd părăsisem și sălbatica Vrăjitroacă, dar și legile pe care copilul cel firav le scrisese cu cretă pe transformatorul de beton de la Scara Unu, întîlnirile cu Herman, ideile lui atît de neașteptate, de neînțeles pentru mine și totuși fascinante, căci eu extrăgeam din ele, ca din bomboanele cu miere, emulsia dulce a povestirii, au înălțat mai departe, în adîncul cortexului meu, clădirile fumegătoare începute de Mendebil, adăugîndu-le cupole și bastioane, fleșe și donjonuri, drapele troznind în vînt și giruete scînteietoare, dar mai ales o boltă infinit mai înaltă, cuprinzîndu-le pe toate celelalte, și care se confunda cu țeasta mea înstelată: cerurile de vară ale copilăriei, cupola de circ a jongleriilor și clovneriilor și forței și minunii ființei noastre. În clasa a patra am plecat însă la Voila, în preventoriu – căci pata de IDR de pe mînă mi se făcea an de an mai lată și mai purpurie, spre bătaia de joc a colegilor, ajungînd pînă la urmă cît o farfurioară – unde-am trăit doi ani în mijlocul pădurilor uriașe, străbătute de izvoare în toate direcțiile. Cînd m-am întors eram deja mare și nimic nu mi se mai părea ca-nainte. Aveam mult mai multe lecții de făcut în timpul școlii, iar în vacanțe începusem deja să sufăr de acea singurătate chinuitoare, fără leac, pentru care le uram atît, cum uram și duminicile și orice alte sărbători. Nu mai aveam chef de Herman și abia dacă-mi mai aminteam, cu un fel de repulsie, lungile ore petrecute odată cu el. Intram în marea somnolare-a adolescenței, în acel zbor planat, adăugat cumva artificial (*sigur* artificial, spunea Herman), vieții noastre de mamifere neotenice, care-ncercau să rămînă imature cît mai mult cu putință, așa încît ce pierdea polul vegetal să poată cîștiga cel animal, polul plus al gîndirii și-al întinderii spațiale. Șapte mistici ani, adăugați vieților noastre, în care refuzam sexualitatea, converteam ritmul ei sacadat în melodia sinusoidelor culturale, în extinderea aripilor psihice, chiar dacă zdrențuite de dor și de tînjire. Am dormitat astfel, într-un cocon bricolat din mătase, pînă la șaptesprezece ani, cînd brusc, într-o clipire din ochi, pe cînd stăteam într-o zi, ca de obicei, pe lada de la studio, cu tălpile pe caloriferul de sub imensa fereastră, am înțeles că exist, că sînt Mircea, că sînt. Că remodelarea lentă, în gogoașa neotenică dintre zece și șaptesprezece ani, lenea aceea, zborul acela planat, mă schimbaseră din omidă în fluture, e drept, încă prizonier cojii tari, străvezii ca o cornee, mulată perfect pe umflăturile ochilor mei, pe firele piciorușelor și pe inelele pîntecului, coajă pe care încă n-aveam puterea s-o fac să plesnească ușor, pe spinare, ca să mă pot extrage din ea, ud fleașcă și cu aripi zbîrcite, scoțîndu-mi pe rînd fiecare picior din piciorul de sticlă și fiecare antenă din antena de sticlă, pînă cînd imaginea cea fragilă avea să rămînă ușoară și goală, zdrențuită de vînturi, încă agățată de crenguța ei, pe cînd eu aveam să-mi pompez, umflîndu-mi grotesc burta moale, cu chitina neuscată încă, lichidul vital în nervurile aripilor. Acea clipă era însă de neimaginat pe atunci pentru mine, iar imago-ul în care eram încă-nchis (manuscrisul meu, viața mea) mă strîngea ca o cămașă de forță, dar mă și ocrotea ca o armură de nepătruns. Da, nu pusesem pe masă, între mine și Herman, un manuscris, ci un mare, cît mine de mare fluture de sticlă organică, avînd fața mea, coastele mele și falangele degetelor mele, și încrețirea tragică a aripilor mele ce nu vroiau să se deschidă o dată. Era doar corpul fluturelui, atît de asemănător încă viermelui din care evoluase, dar care, punctate cu scînteieri de lumină în camera de cenușă, întindea cu toate acestea-ntre noi aripi virtuale, aure iluminate albastru de efectul Kirilian, aripi pe care, o știam bine, Herman era capabil să le vadă la fel de limpede ca și mine.

Înainte să plec, i-am mai spus o dată că poate răsfoi liniștit manuscrisul, că nu e literatură, că l-am scris doar pentru mine, că prin el îmi trăiam doar visul dintotdeauna, sau măcar de cînd, în adolescență, în pijamaua mea ruptă și cu căciulița mea pe cap, știind că nu va fi niciodată feminitate și bucurie în viața mea, îmi imaginam viitorul ca pe o garsonieră cu o masă, un scaun și-un pat, în care eu, văduvitul, sumbrul, neconsolatul, iluminat doar de un soare negru, aveam să scriu nesfîrșita mea carte, cartea ilizibilă, dementă, ale cărei bucle de cerneală aveau să fie direct conectate la venele mele, la canalele mele limfatice, și ale cărei pagini erau chiar pielea mea și țesutul meu cerebral. Tot pe-atunci îmi închipuisem cum aveam să fiu găsit cîndva mort, aproape putrezit cu totul, în mansarda mea, cu capul prăbușit pe manuscrisul fragil și-ngălbenit ca foile de tutun, lipit de părul și de obrazul meu prin mari bălți de sînge uscat. Dar Herman nu părea să-mi mai urmărească fantasma. Tăcea și frunzărea distrat manuscrisul, citind cîte-un rînd de ici și de colo. M-am ridicat și am mers la fereastră. Moara Dîmbovița se-nălța în geamul lui altfel decît o știam eu, căci eram aici cu trei etaje mai sus decît apartamentul alor mei, de unde o vedeam de obicei. Mă ridicasem acum în dreptul frontonului ei ascuțit, înălțat deasupra absurd de vastului perete de cărămidă, plin de ferestre prin care se vedea, în umbră, mișcarea veșnică a sitelor electrice. Pe acoperiș, sute de porumbei ciuguleau făina așternută strat peste strat, ca zăpada. Ciudate coșuri și instalații, mici clădiri chiar, cu ochiuri rotunde de geam și cu ornamentele bizarei arhitecturi industriale din secolul trecut (poduri rulante împodobite cu amorași de ipsos, castele de apă susținute de atlași și gorgone de piatră, zîmbind cu ochi albi și cu mușchii jucîndu-le sub piele, fabrici cu structura de rezistență din fier forjat, răsucit ca să-nchipuie lujeri și inflorescențe delicate), se ridicau pe acoperiș, așa încît moara înfășurată strîns în cerul albastru părea un turn Babel iregular și absurd. De la-nălțimea de unde priveam, curtea din fața părea mult mai adîncă și mai pustie, iar camionul cu prelată încremenit pe-o latură a ei se mai vedea doar ca o umbră cenușie. Pe cînd priveam absent melancolicul edificiu, mirat de copăceii crescuți pe zidul ei din vreo sămînță purtată de vînt, l-am auzit pe Herman vorbind din nou. L-am ascultat așa, cu spatele către el, privind mereu pe fereastră, căci am simțit din primele lui cuvinte că numai așa îmi putea vorbi despre Soile.

Vara se apropiase cu o putere năucitoare, de la-nceputul lui aprilie castanii din fața Aleii Circului dăduseră frunze și flori, amestecate, crude, într-un cer albastru fără pată, așa încît pe Mircea festivitatea în care a fost făcut pionier îl surprinsese în pantaloni scurți. Geamurile clasei erau larg deschise, și cum el stătea pe rîndul de la fereastră, cămașa albă îi flutura ușor pe corpul subțirel ca al unui copil cu un an mai mic. Băiețelul era printre cei mai mici de statură din clasă, negricios și tăcut, așa încît în clasamentul pe care-l făcuseră o dată fetele ieșise printre ultimii, deși învăța destul de bine, lucru care, cumva, se adăuga la frumusețe. Aici, oricum, nu-și făcea iluzii. Mama-i spusese de suficient de multe ori că nu era drăguț, ci „așa și-așa, copil și tu printre alții". „Ce, eu am fost frumoasă ? Taică-tu a fost frumos ? Atunci, tu de unde să fi ieșit frumos ? Mintea s-o ai frumoasă, asta e important !" Dar acum, stînd în picioare ca și colegii lui în clasa din care știa fiecare colțișor, așteptînd să intre copiii cu steagurile, se simțea altfel decît de obicei. Parcă strălucea. Pe catedră, așezate unele peste altele, ca foile unui aluat, se aflau cele zece cravate de pionier, dintre care una avea să fie-nnodată, solemn, la gîtul lui. Împreună cu cămașa albă, cum nu mai purtase niciodată și pentru care umblase cu o zi înainte cu maică-sa prin tot Lipscaniul, cravata avea să-l schimbe deodată în altceva, în pionier, adică într-unul dintre copiii mari care puteau lua parte la atît de frumoasele adunări de unitate. De pe geamul clasei, dar mai ales cocoțați, în pauze, pe grilajul geamurilor de pe hol, cei mici, de clasa întîi și a doua, se uitau de multe ori la careurile din curtea școlii, dintre cele două porți de handbal, unde sute de elevi în uniforme de pionier, cu bășți albe pe cap, avînd insigne în frunte, cîntau cîntece pionierești și salutau cînd soseau steagurile. Apoi se-ntîmpla ceva solemn și misterios, președinții de detașament ieșeau în față, se aliniau și, salutînd, dădeau pe rînd raportul președintei de unitate, o fată dintr-a șaptea cu mari cozi prinse-n buclă ca niște urechi de cățel și cu funde mari și albe. Ea o jucase și pe Lizuca la serbarea de sfîrșit de an, vara trecută, sub cupola Circului. La rîndul ei, comandanta de unitate se-ntorcea către tovarășul Preda, de geografie, care, caraghios, avea și el cu ocazia aceea o cravată de pionier la gît, și, salutînd în felul lor, altfel decît soldații, de parcă și-ar fi apărat ochii de un soare prea puternic, îi dădea raportul. Pentru că tovarășul Preda era și instructorul de pionieri din școala lor. Mircea crezuse întotdeauna că trebuia să fii tare deștept ca să faci toate aceste lucruri, iar cuvintele propriu-zise ale raportului, care nu se auzeau niciodată, le credea un fel de formule magice, asemenea celor din basme. Abia aștepta să ajungă și el pionier. Aproape toți erau făcuți în clasa a doua, la sfîrșit, cînd împlineau opt ani. Doar cîțiva, care nu aveau încă vîrsta sau care învățau prost, corigenții și repetenții asemenea lui Strinu, golanul, sau lui Puică Ion, țigănușul cu care stătea în bancă (fiindcă elevii buni erau puși în bănci cu cei slabi, ca să-i ajute la-nvățătură, și trebuiau să stea cu ei în pauze și după ore, să le vîre-n cap lecțiile pe care nu vroiau nicidecum să și le facă), erau lăsați pe clasa a treia și uneori chiar a patra. Foarte puțini, cei mai răi, ca Porumbel, ajungeau la sfîrșitul celor opt clase fără cravată la gît. Dar Porumbel îi înjura pe profesori în față, fuma și într-a opta s-a însurat, așa că scăpase școala de el.

Deodată ușa se deschise și pătrunseră-n clasă doi băieți și două fete, mai mari, din cei de după masă, ducînd cu ei steagurile, unul roșu și unul tricolor, pe care le țineau într-un mod ciudat, cumva incomod, și o goarnă și-o tobă care aveau să se dovedească, spre dezamăgirea copiilor, doar decoruri. Învățătoarea, tovarășa Dogaru, pîstîi o dată scurt și-apoi dădu tonul la cîntec. Mircea se bucură cînd auzi „Republică, măreață vatră“. Îi plăcea cel mai mult dintre cîntecele pionierești, pentru că era lent și solemn, nu săltăreț ca altele. Era emoționat, știa că era o clipă importantă pentru el, de aceea încercă să și cînte puțin, deși știa că, la fel ca alții fără ureche muzicală (Puică, de exemplu), ar fi trebuit doar să mimeze. De altfel țigănușul, pe care-l vedea cu coada ochiului, nici măcar nu mima, se uita după muște undeva în tavan. Pe el, oricum, nu-l făceau pionier, deși avea de vreo trei ani vîrsta. Nu de mult, la română, avuseseră lecția cu bătrînica, o femeie sărmană care, încărcată de papornițe, alunecă iarna pe o pojghiță, iar copiii care tocmai veneau de la școală o ajută să se ridice. Dar cînd a venit rîndul lui Puică să citească, el a zis „Și bătrînica deodată alunecă pe o ploșniță“! Și mai și rîdea de prostia lui. La vizita medicală îl găsiseră cu „pui“ în cap, ca și pe Fleșeriu, care-avea o uniformă pe ea de ziceai că-i cîrpă de vase, și-i trimisese acasă pe amîndoi să-și dea cu gaz. Așa că Puică nici nu conta. Ceea ce pe Mircea îl miră însă foarte tare era că, în spatele învățătoarei, copiii cu steagurile, toba și trompeta erau de o obrăznicie de necrezut: stegarii se împungeau cu vîrful ascuțit al steagului în fund, toboșarul îi trăgea gornistei, pe tăcute, cîte-un băț în cap, ea răspundea, cu muștiucul, în fluierul piciorului... Nu vroiau să se-astîmpere. Cel cu toba avea părul roșu ca steagul de lîngă el și se scălîmba-n toate felurile, de-i făcea și pe cei din clasă să rîdă. De cîteva ori, bănuind ceva, tovarășa se-ntorsese brusc către ei, dar nu reușise să-i prindă, fiindcă nerușinații aveau experiență, încremeneau imediat în poziții solemne. Deși știa că elevii trebuie să-și iubească învățătoarea, care le e ca a doua mamă, Mircea nu prea o iubea pe tovarășa Dogaru. Mai întîi, el se cam temea de foarfece de cînd mama lui țipase la el cînd găsise trei metri de elastic pentru chiloți tăiați mărunt-mărunt, ca să nu mai vorbim de isprava cu fusta, din Floreasca. Iar învățătoarea nu putea fi imaginată fără o foarfecă-n mînă. În prima zi a fiecărui trimestru îi ridica pe băieți în picioare și le-nfigea degetele-n păr. Cui îi trecea părul de degetele ei (vai, atît de subțiri, atît de pline de inele cu care-i ciocănea-n cap din cînd în cînd!) era trimis la tablă, așa că-n curînd un șir de băieți nefericiți, „pletoșii“, abia depășind cu capetele pervazul tablei, unde zăceau bureții jerpeliți și bucățelele de cretă, se-nșirau umăr la umăr, spre veselia celor rămași. Tovarășa scotea atunci un forfecoi uriaș, uns cu grăsime, îl clănțănea fioros pe sub nasul lor și le făcea apoi cîte-o cruce-n cap fiecăruia, înțepîndu-i înadins și împrăștiind pe jos buclițe de păr întunecat. Trebuiau după asta să se tundă la chelie, ajungînd de rîsul școlii. Nu doar pe țestele lor își încerca tovarășa forfecoiul. La ora de aritmetică socoteau pe ciupercuțe și iepurași de carton, decupați de dînsa tot timpul cît stătea la catedră. Nu putea sta fără să ciopîrțească. Parc-ar fi fost faimosul Ciopîrțilă dintr-o carte de-a lui Mircea: „Dragi copii, pe-această filă/ Vi-l prezint pe Ciopîrțilă./ Toată ziua ciopîrțește/ Și-i mereu tăiat la dește.“ Tovarășa nu era, e drept, tăiată la dește, dar copiii erau, căci la orele de lucru manual tot cu foarfeca aveau de-a face. Trebuiau să cumpere hîrtie lucioasă, care se vindea în seturi de cinci culori: roșie, albastră, verde, galbenă și neagră. Pe spatele colilor desenau în clasă legume: castraveți, roșii, vinete, dar și fructe ca struguri, mere și pere, și apoi decupau pe contur. Legumele și fructele le lipeau cu pelicanol pe o planșă de desen. Ce ciudat arătau! Castravetele era complet verde, fără zgrunțuri, fără scofîlceli, para – galbenă și lucioasă, nemaiavînd, de fapt, dintr-o pară decît forma țuguiată. Cea mai misterioasă era vînăta, neagră de tot, sinistră, umflată... Dar și mai misterios era mirosul de pelicanol, pasta aceea chimică, dulceagă, care ți se usca pe degete. Tot din hîrtie lucioasă făceau lanțuri, covorașe, cîte și mai cîte... Pentru Mircea, toate astea erau un chin, și nu numai ele. Caietele și cărțile trebuiau îmbrăcate în coperți de plastic sau de hîrtie, și ale lui erau frumoase și curate timp de vreo trei zile. Apoi hîrtia se păta, se zdrențuia, apăreau colțuri îndoite... Fiecare pagină trebuia să aibă o linie trasă în stînga și un mic desen sus, o floricică, o păsărică, un pomișor... Multe fete aveau o minune de caiete, scrise frumos, fără ștersături. Ale lui Mircea nu aveau desene – nu știa să le facă – și nici linie dreaptă, ci înclinată în diverse unghiuri, cum se-ntîmpla să pună rigla de lemn, impregnată de desene și pete de cerneală. La desen aveau niște blocuri mici, în care-i plăcea mult să deseneze peisaje de iarnă, bradul de Anul Nou împodobit cu beteală, copiii mergînd cu Plugușorul. Dar nu se pricepea. Casele le făcea cu rigla, lucru, de fapt, nu se știe de ce, interzis. Copacii erau niște dreptunghiuri din care ieșeau crengi cu mere. Cel mai bine-i ieșise desenul cu cooperatorii arînd cu tractorul (dar tractorul i-l făcuse taică-su), asta ca desen pentru clasă, pentru că mîndria lui era un alt desen, făcut pentru propria lui plăcere, în care se-nfruntau tancuri rusești, pe care scria CCCP (aveau și o stea roșie, în cinci colțuri, pe ele) și nemțești, cu zvastică și soldați cu căști așa cum aveau nemții în filme. Cîștigau sovieticii cu ușurință, din țevile lor ieșeau jeturi portocalii, vesele, pe cînd tancurile germane explodau și din ele ieșeau nori de fum. Mircea se mîndrea cu felul în care desena tancurile, arătîndu-le în același timp din față și din profil, cu șenilele lor pline de roți metalice. Mai știa să deseneze și pistoale, și caietele lui, la sfîrșit, erau pline de pistoale de cow-boy, cu butoiaș și cu cătare pe țeava lungă. Dacă nu amintim și portretele din cartea de citire, conștiincios ornate cu bărbi, mustăți, ochelari și țigări în colțul gurilor, cam aici se oprea talentul la desen al lui Mircișor. Dar tovarășa inventase-ntr-o zi ceva care-avea să-l depășească cu totul. Le numea frize, și erau un fel de chenare complicate ce trebuiau umplute cu te miri ce: cireșe, ghiocei, forme geometrice, fluturi... La friza cu fluturii plînsese de ciudă și neputință. Nu-i ieșeau și pace. Pe-afară, verile, mai prindea cîte-o codița-rîndunicii sau cîte-o roșioară, înfigîndu-le de vii într-un bold și crezînd că avea să-și facă, astfel, o colecție ca la muzeul Antipa. Dar nu stătuse niciodată să se uite atent la cum erau, de fapt, alcătuite ființele astea zburătoare. Trebui să-i arate mama, care desenă un cap rotund cu doi ochi și două antenuțe răsucite, un corp ca un vierme inelat și apoi, lucrul cel mai important, două aripi mari și frumoase, colorate în cele mai sclipitoare culori. Nici un fluture din friză nu trebuia să fie la fel cu ceilalți. Pînă la urmă, după ore de desenat fluturi și alte ore de colorat cu creioanele colorate, ieșise ceva exaltant, aproape miraculos pentru băiețel: în căsuțele lor, fluturii păreau vii. Fericit, se dusese la catedră cu ei, a doua zi, dar învățătoarea strîmbase din nas și dăduse apoi ca exemplu fluturii livizi, ce semănau mai mult a lăcuste, ai lui Pena Cornelia, premianta întîi. Mircea însă-și pusese friza pe perete, în camera lui, lîngă tabloul cu insula Ada-Kaleh, care-i plăcea atît de mult.

„Republică biruitoare“, cîntau copiii, pufnind la giumbușlucurile celor cu steagurile, „În veci de veci să înflorești,/ Puternică și apărată/ De brațe tari, muncitorești“. La sfîrșitul cîntecului, tovarășa Dogaru, care dirijase însuflețit cu mînuțele ei pline de inele, făcu un gest de parcă ar fi prins o muscă din zbor, la care copiii tăcură mîlc. La un semn din sprînceană, președinta, Pena, ieși în fața clasei și dădu raportul tovarășei, salutînd. Tovarășa salută și ea. Briza caldă, filtrată prin duzii scorburoși din curtea școlii (cu un an înainte Mircea găsise într-o scorbură sute de ascuțitoare de plastic viu colorate: girafe, broaște țestoase, mașinuțe, butoiașe transparente...) pătrundea-n clasă o dată cu dungi late de lumină în care plutea praful. Pena vorbea atît de repede, turuia cuvintele învățate pe de rost cu atîta detașare, că nu se-nțelegea absolut nimic. Dar după raport, tovarășa se-ntoarse către copii cu un fel de expresie dîrză pe față, rostind solemn: „Pentru cauza Partidului, pentru gloria Republicii Populare Romîne, fiți gata!“ La care copiii strigară cît puteau: „Sînt gata-ntotdeauna!“ „Dragi copii“, începuse pe un ton mai potolit învățătoarea, dar Mircea n-o mai asculta. Se gîndea că va merge spre casă în acea zi cu cravata la gît, va ieși din curtea școlii, o va lua printre blocurile de pe Aleea Circului, străjuite de tei, și toți oamenii așezați pe bănci se vor uita la el cu drag. Acasă, mama și tata îl vor săruta și vor ieși toți trei la o cofetărie, el încă îmbrăcat în pionier, ca să sărbătorească evenimentul. Și nu la orice cofetărie, din cele în care era mereu mizerie și-ntuneric, și cristalele de pe măsuțe erau ciobite, ci la cea mai bună din cartier, la Dorobanți, lîngă Perla, unde prăjiturile aveau glazură de ciocolată și frișcă deasupra, și costau patru lei. Mai erau și unele de șase cincizeci, lotușii, dar aceia erau de neatins. Mama avea să comande o savarină, ca de obicei, iar tata, care își luase liber de la ziar special pentru sărbătorirea fiului său, un cataif, pe cînd Mircișor, scos ca din cutie, cu bască, insignă, cravată roșie și cămașă albă, apretată, avea să ceară o mascotă ca să simtă aroma atît de puternică a cojilor de lămîie amestecate în crema densă de ciocolată. După-amiaza avea să-și schimbe, cu părere de rău, uniforma de pionier cu hainele de joacă, dar, ieșit la copii, avea să se laude tuturor cu cravata lui. Cît ar fi vrut să se fi putut lăuda și Mendebilului, dar copilul cel minunat dispăruse-ntr-o zi, deodată cu nesfîrșit de înalta, bizara lui mamă, lăsînd grupul de băieți din spatele blocului în jale și remușcare. Mircișor se-ncruntă cînd și-l aduse aminte așa cum îl văzuse ultima oară, la Scara Unu, pe podețul de piatră ce dădea, deasupra gropii, spre ușa zidită, avînd pe față o mască bestială și apărîndu-se ca un diavol. Fusese și Mircea printre cei care-l copleșiseră atunci cu o ploaie de pietre. Văzuse și el cum băiețelul căzuse, își arcuise spinarea pînă aproape de frîngere, cu globii ochilor dați peste cap, cum mama lui, în halatul ei purpuriu de mătase, se repezise-ntre ei, smulgîndu-l din mijlocul lor, și dispăruse în scara blocului... Niciodată micul grup n-avea să mai fie același. Mai ales că din primăvara următoare și aspectul locului lor de joacă din spatele blocului se schimbase: marile șanțuri pline de țevi fuseseră astupate, gardul morii, din beton armat, fusese-mpins ceva mai în spate, cu tot cu poarta de metal plină mereu de desene cu cretă colorată. Camioanele trase de cai care-ncărcau mobila erau acum mai rare, înlocuite de transportoare auto cu mari remorci acoperite în spatele cabinei. Numai hamalii rămăseseră aceiași, trîntiți pe cîte-o sofa înflorată, la umbră, sau desfăcînd ziare jegoase pe mesele nou-nouțe puse pe asfalt și mîncînd, sub balcoane, roșii cu brînză și ouă fierte pe ele.

De deasupra tablei le zîmbea tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, cu fața lui de unchiaș singuratic. Cînd vorbeau, în clasă, despre eroii clasei muncitoare și despre comuniști, tovarășa îl dădea mereu exemplu de luptă și abnegație. Nu se știa însă prea bine ce făcuse, în afară de faptul că era conducătorul țării. La defilările de 23 August și 1 Mai (cea de 7 Noiembrie nu era așa importantă, pentru că de obicei ploua cu găleata și manifestanții păreau niște curci murate) portretul lui era purtat, împodobit cu flori de hîrtie, de foarte mulți oameni, împreună cu cel al lui Chivu Stoica (un chelios) și al lui Emil Bodnăraș, un om ca toți oamenii, despre care nu era nimic de spus în afară de faptul că-ți venea mereu să-i zici Bondăraș și să rîzi de așa un nume. Alții erau adevărații eroi. De departe cel mai tare i se păruse mereu Eftimie Croitoru, care, aflat într-o barcă, dăduse cu vîsla într-o mină germană. Murise el, dar mina nu distrusese podul pe care trecea armata română. În desenul din carte, mina părea un arici mare, iar pe pod treceau un fel de furnicuțe abia schițate. Mai era, bineînțeles, Vasile Roaită, care trăgea sirena fabricii, totuși lui Mircea nu i se părea că tînărul ucenic făcuse mare lucru. În poză, Roaită, cu îndîrjirea zugrăvită pe față, trăgea de mînerul sirenei exact cum tragi apa la veceu. Olga Bancic făcuse și ea ceva, parcă o torturaseră nemții, și parcă avea și o fetiță acasă, care-o aștepta și mama ei nu mai venea. Dar măcar nu spusese nimic, nu-și trădase tovarășii. Și mai erau mulți ca ei, despre fiecare avuseseră cîte-o lecție. Tovarășa mereu încerca să-i facă să lăcrimeze, avea uneori un ton atît de jalnic cînd le vorbea despre puterea de sacrificiu a acelor eroi. La muzică solfegiau ei ce solfegiau „La ospețe ursul cere“ sau „În căsuța cu alune“, dar pîn-la urmă ajungeau mereu la cîntecele cu Doftana, o închisoare unde se pare că stătuseră toți în celulele H, cîntece tărăgănate, care-ți făceau pielea de găină pe brațe: „Sună toaca prin toată Doftana,/ Strigă-o mare de voci răgușit,/ Este-o nouă și-aceeași șicană,/ Cineva este iar schingiuit.“ Doar că de vorba asta, „șicană“, nu auzise nimeni, și nici învățătoarea nu se pricepuse să le-o explice. Nu era tare la explicații. Cînd făcuseră „Preda Buzescu“ și ajunseseră la versurile „Han-tătarul scoase o secure mică/ Și lovind pe Preda pavăza îi strică“, nu știuse să le spună ce era pavăza (chiar și Mircea știa că asta însemna scut), ci le zisese că înseamnă „încredere“. Și mai era un cîntec cu Doftana, „Privesc din Doftana prin gratii de fier“, unde la un moment dat se zicea „E cerul sub care, închisă și ea,/ Se zbuciumă-n chinuri tovarășa mea“. Ce circ fusese în clasă cînd Racoviță spusese „prietena mea“! Învățătoarea îl scosese în fața clasei și stătuse o oră-ntreagă la colț cu mîinile-n sus. Zi Racoviță, și pace! Dac-ar fi știut tovarășa cu ce cîntece venea el în pauze... „Ceata noastră cea fudulă/ Se pusese-n cap de... masă/ Consumînd mîncare-aleasă:/ Brînză bună, de Trapistă,/ Scoasă chiar acum din... ladă,/ De ziceai că-i marmeladă“, și tot așa, multe strofe cu porcării, încît se aduna toată clasa la banca lui și se prăpădea de rîs. Dar la lecții nu făcea doi bani. Cînd scria pe tablă, rîndurile i se duceau în sus, de le termina ridicat cît putea pe vîrfuri.

La ora de citire se vorbea mereu despre lumea de dinainte de război, care trebuie să fi fost tare urîtă, căci oamenii trăiau atunci în timpul regimului burghezo-moșieresc, cînd erau, pe de-o parte, moșierii și fabricanții, toți foarte răi, care nu munceau dar trăiau foarte bine, și pe de alta muncitorii și țăranii, care munceau din zori și pînă-n noapte, dar tot ce munceau le luau moșierii și fabricanții. Aceștia din urmă erau foarte grași, pe cînd ceilalți erau desenați musculoși, îndîrjiți, dar cam costelivi. Bineînțeles, dacă n-aveau ce mînca... Într-o compunere, Mircea îi prezentase pe copiii muncitorilor de pe-atunci așa cum și-i închipuise el: zdrențăroși, murdari, jucîndu-se prin noroaie în fața unor cocioabe prăpădite. Dar nu fusese bine. Tovarășa ascultase pînă la capăt, dar în cele din urmă spusese că nu era așa: copiii muncitorilor erau chiar de pe vremea aia curați și aveau haine îngrijite. Chiar dacă le cădea cîte-un nasture, mamele lor li-l coseau imediat la loc cu mîinile lor harnice...

În război, armata română luptase alături de armata sovietică împotriva fasciștilor. De fapt, dușmanului i se zicea în mai multe feluri: nemți, germani, fasciști, hitleriști... Era însă același lucru. „S-au bătut nemții cu germanii și au cîștigat fasciștii", ziceau copiii uneori în glumă. În aproape toate filmele care jucau în oraș se vedea cum nemții, cu căștile lor ciudate, cu un fel de apărători pentru urechi (pe cînd rușii aveau căști ca o jumătate de pepene), soseau cu motocicletele lor cu ataș, săreau repede din ele și-ncepeau să tragă cu mauserele de pe piept. Dar erau repede omorîți de ruși, care-aveau fețe aspre și dîrze. Cînd mureau, nemții se apucau de burtă, scoteau un fel de „Aaaaa!" caraghios și cădeau cît erau de lungi. Cînd conduceau coloanele de prizonieri, îi loveau cu patul puștii și strigau mereu „Șnel! Șnel!" Comandanții lor cu cruci de fier la gît și caschete foarte înalte urlau mereu ca descreierații. Cel mai rău fusese Hitler, cu părul lui lins și mustăcioara obraznică. În cartea de citire a lui Mircea mai mulți scriitori care aveau portrete fuseseră transformați în Hitleri. Un semn îngrozitor era zvastica. Numai cei mai răi copii desenau cîte-o zvastică pe tablă, cu creta, dar și ei o ștergeau imediat, speriați parcă de curajul lor. „Tovarășa, cutare a desenat o zvastică pe tablă!", se mai trezea cîte-o pîrîcioasă la-nceput, dar pîrele astea încetaseră repede, căci învățătoarea se apuca să țipe și la fată, ca și cînd numai pronunțarea cuvîntului ar fi murdărit-o și pe ea. La fel făcea tovarășa Dogaru și cînd cineva venea la catedră și spunea: „Tovarășa, cutare a zis că du-te-n pizda mă-ti!" Nemții aveau și tancurile altfel decît le aveau rușii, pătrate, pe cînd ale rușilor erau rotunde. Avioanele lor, stukasuri, cădeau cu botul în jos prin aer, apoi se ridicau la fel de brusc. Întotdeauna cîștigau rușii, buni și curajoși. Nemții nu erau decît niște cotropitori.

Românii se eliberaseră de fasciști și apoi, la 30 Decembrie 1947, îl goniseră pe rege. Atunci se proclamase Republica Populară Romînă. Pe rege îl goniseră din țară comuniștii, care luaseră conducerea. Îi izgoniseră și pe moșieri și fabricanți, iar acum era ca în cîntec: „Înfrățiți azi cu țăranii,/ Muncitorii-n joc și cînt/ Prăznui-vor în toți anii/ Libertatea pe pămînt." Dar fără sovietici n-ar fi făcut nimic, căci ei eliberaseră țara. Chiar în imnul țării se spunea: „Înfrățit va fi veșnic al nostru popor/ Cu poporul sovietic eliberator". Pentru Mircea, cuvîntul „sovietic" era unul dintre cele mai frumoase, avea o lucire de purpură mătăsoasă. Tot ce era măreț, generos, plin de curaj se dovedea mai mult ca sigur sovietic. Pe căștile cosmonauților scria CCCP, ceea ce însemna URSS. Mai întîi fuseseră trimise în cosmos niște cățelușe, Strelka și Belka, apoi alta mai deșteaptă, Laika. Urmaseră Iuri Gagarin și Valentina Tereșkova. Ce bine că exista Uniunea Sovietică! Într-o după-masă, după ce terminase lecțiile, lui Mircea-i venise deodată o idee. Luase un atlas care avea hărțile tuturor țărilor din lume (îl adusese tatăl lui de la ziar și rămăsese aruncat într-o servantă veche) și-l deschisese la sfîrșit, unde erau tot felul de date despre fiecare țară: cum se numea, ce populație avea, ce bogății, care erau orașele mai importante... Se apucase, cu multă trudă, să socotească numărul de locuitori ai țărilor comuniste luate la un loc și pe cel al țărilor capitaliste. Socotise că erau comuniste toate cele care aveau în nume cuvinte ca „democrat", „popular" sau „socialist". Găsise mai multe decît se așteptase: numai în Africa erau sumedenie! Pînă la urmă reieși că mai bine de două treimi din populația lumii era de partea Uniunii Sovietice, așa că-ntr-un război capitaliștii n-aveau nici o șansă. Mircea jubila: comunismul avea să fie în mod sigur viitorul omenirii! Se dusese fuga cu rezultatele la tatăl lui pe care-l găsi citind ziarul, doar în chiloți, pe sofaua din sufragerie. O mare caricatură a lui Chombe era pe ultima pagină. Mircea-l știa deja bine pe negrul asasin. Toate caricaturile erau cu el. Tatăl rămăsese cu gura căscată, dar în cele din urmă temperase puțin zelul băiatului, spunîndu-i că nu toate țările care-și ziceau „populare" sau „democrate" erau cu adevărat state ale muncitorilor și țăranilor. Dar atunci cum le distingeai? Tatăl se gîndi o clipă și-i spuse că deocamdată nu era treaba lui. Cît despre război, n-avea să mai fie, pentru că tocmai muncitorii și țăranii din țările capitaliste aveau să-i răstoarne pe moșieri și pe fabricanți. Pînă la urmă era bine și-așa, gîndi Mircea, dar se-ntoarse destul de abătut în camera lui. Dacă tot se apucase, mai făcu totuși ceva: hașură cu creion roșu, pe marea hartă a globului, de la mijloc, suprafețele țărilor comuniste. Se vedea acum bine că și ca suprafață le depășeau pe celelalte. Rău, oricum, n-avea cum să fie.

Momentul cel minunat sosise în fine. Cei vreo zece școlari care-aveau să fie făcuți pionieri ieșiră-n fața clasei și se aliniară cu spatele la tablă. Tovarășa trecu pe la fiecare și le-nnodă la gît cravatele purpurii. Cel dinaintea lui Mircea sărutase cravata, repede, înainte de a-i fi pusă la gît, ca pe crucea popii care venea cu botezul. Tovarășa le lega doar de formă, cu un singur nod, cînd, de fapt, cravata triunghiulară trebuia petrecută mai întîi pe sub epoleții cămășii albe, apoi înnodată cu un nod dublu, special. În acest timp copiii cîntau „Mi-e inima scăldată-n bucurie/ Și mă înalț ca șoimul către cer./ Azi am primit cravata purpurie/ Și mă numesc de-acuma pionier.“ Pe Oprișor Petruța și pe Mihalache învățătoarea-i privise cu drag, chiar ca o mamă, zîmbindu-le cum nu prea o făcea ea la ore. Dar prin Mircea privi absent și rece, ca și cînd nici n-ar fi fost. Băiețelul nu era unul dintre favoriții ei. În clasa întîi îi dăduse premiul al treilea alături de o ciurdă de alți copii. Ba chiar uitase să scrie diploma pentru el, așa că o improvizase pe o hîrtie boțită, chiar la festivitatea de premiere. Din cauza asta se certase cu părinții copilului. Mircea ducea de 8 Martie doar cîte-un mărțișor mic de tablă, de un leu cincizeci, înfățișînd un trifoi cu patru foi sau o potcoavă cu inimioară, pe cînd alți copii veneau cu cîte-o sacoșă cu două-trei pachețele frumos mirositoare înăuntru. La corectarea temelor, avea mereu parte doar de cîte-un „văzut“ – un V mare cu cerneală roșie în colțul foii – pe cînd alți copii erau abonați la B și FB. Copilul nu-și bătea însă capul cu asta, ca părinții lui. Știa foarte bine că Pena era cu mult mai bună ca el, tatăl ei era violonist, iar cînd tovarășa, la lecția despre Eminescu și Ion Creangă, întrebase copiii dacă mai puteau da exemple de mari prietenii, Mircea stîrnise rîsul tuturor spunînd „Danieluța și Așchiuță“, pe cînd Pena spusese „Oreste și Pilade“ și fusese foarte lăudată. Cînd avuseseră de desenat o fîntînă cu cumpănă, nici un copil nu știuse s-o facă, așa că tovarășa o scosese la tablă pe Pena Cornelia, care o desenase grozav, în așa fel că puteai vedea și ovalul de deasupra, dar și partea laterală. Ce să mai vorbim de muzică! Pena dirija perfect, cu mișcări de aripi leneșe, pînă și măsurile de patru timpi, pe cînd Mircea... Nici măcar „Melc, melc, codobelc“ n-ar fi putut să dirijeze. Pena cînta „Somnoroase păsărele“ scoțînd la sfîrșitul fiecărui vers un fel de mici țipete ciudate: „i-o, i-o, i-o“, iar cînd spunea „Noapteeeeee buuuuuu-năăăăăă!“ pe toți îi apuca căscatul.

Acum toți copiii înșirați în fața tablei erau deja pionieri și salutau solemn, stîngaci însă, căci o făceau prima oară, pe cînd steagurile se pregăteau să iasă pe ușă. Cum se-nchise ușa-n urma lor, de pe hol se auzi o asemenea hărmălaie (probabil cei patru se-ncăieraseră de-a binelea), că învățătoarea ieși și ea pe jumătate, strigînd după ei cît o țineau puterile: „Veniți înapoi imediat! Animale ce sînteți!“ „Nesimțiții!“, mai adăugă cînd se-ntoarse la catedră. „Nu știu cine i-a făcut pe ăștia stegari. Cică sînt școlari mari, dar zău că n-au mai multă minte ca voi.“ Apoi, fără nici o altă ceremonie, le spuse să se ducă acasă, după care se așeză la catedră și se apucă să decupeze niște figuri ciudate din revista *Luminița*. Îndoite și lipite cu pelicanol, ele deveneau mașinuțe, bicicliști și semne de circulație. Copiii-și puneau cărțile și caietele în ghiozdane, se uitau bine-n bănci să vadă dacă n-au uitat ceva și, cu ocazia asta, scoteau de-acolo și aruncau pe jos tot felul de hîrtii și resturi: lucrări de control făcute ghemotoc, sandviciuri cu salam mucegăite, cotoare de măr... Pupitrele erau groaznic de mîzgălite, și de ei, dar mai ales de cei mari, de-a șasea, care-nvățau după-masă în clasa lor. Scriau pe suprafața de rumeguș presat a pupitrelor date la istorie, versuri din poezii, dar mai ales porcării. Pe banca lui Mircea scria la margine, unde erau scobiturile pentru pus călimara, SUGEO. Degeaba-ncercase să răzuie cuvîntu-ăsta cu lama, că școlarul dintr-a șasea îl făcea mereu la loc. Mai erau desenate și prințese, cu carioca, așa cum le făceau fetele: în loc de nasuri aveau două punctișoare iar pe cap, deasupra părului buclat, purtau o coroniță cu trei vîrfuri. Mircea făcuse și el pe banca lui un pistol de cow-boy. La closet era același lucru, încă mult mai rău. Cînd erai de serviciu mergeai des acolo ca să uzi buretele de la tablă. Intrai întîi într-un fel de holișor doar cu o chiuvetă veche, vopsită-n verde. Deasupra avea și o oglindă, dar prea sus ca să te vezi în ea și, oricum, înnegrită și ciobită ca vai de ea. Apoi era sala cu cabinele de veceu. În fiecare era un scaun de porțelan fără capac, și mai tot timpul pluteau în apă, pe fundul closetelor, rahați dezgustători. Asta fiindcă apa nu prea curgea, dacă trăgeai de sîrmele strîmbe, ca Vasile Roaită, se scurgea numai un firișor subțire de apă ruginită, care nu putea să ducă grămezile puturoase, acoperite de șervețele ude și bucăți mînjite de ziar. Ce era pe pereții cabinelor! Ce desene strîmbe, unele scrijelite cu cheia sau cu un cui, altele trase cu linii negre, groase, ca de creion de tîmplărie. Săracele femeile de serviciu nu mai prididdeau să șteargă porcăriile, că apăreau mereu altele și altele. Era de parcă Jean de la blocul lui Mircea (care însă nici nu învăța la școala aceea) ar fi avut o sută de mîini ca să deseneze în toate cabinele aceleași siluete de pești zîmbăreți, cu două rotocoale mari, păroase, la coadă. Mai scria cu pixul și poezii, cu litere de tipar strîmbe, abia puteai să le deslușești. Una dintre ele îi intrase atît de bine-n cap, că se trezise într-o noapte recitînd-o-n gînd la nesfîrșit: „Uite luna, uite farul,/ Uite pula mea ca parul!/ Uite luna, uite rîpa,/ Uite pula mea ca cîrpa!“ Era aproape la fel ca aceea pe care i-o spusese mamei lui, pentru că oricum o recitau toți copiii din bloc ca pe o numărătoare și nici n-avea cuvinte urîte: „Mi se rupe, mi se-ndoaie,/ Mi se face ca de oaie, /Mi se-ndoaie, mi se rupe,/ Mi se face ca de vulpe!“ Dar mama lui tot țipase la el și-i zisese să nu mai vină la ea cu toate prostiile. Oamenii mari nu puteau suferi să audă lucruri de acel fel, pe care le numeau „porcării“ sau „prostii“. „Numai țiganii vorbesc așa“, ziceau ei. Mircea nu înțelegea bine de ce se supărau ei atît de tare la anumite cuvinte. Chiar și unele care pentru el erau foarte obișnuite. Toți copiii îi ziceau lui Florin de la scara trei Flocică. De ce-i spusese mama lui să nu-i mai zică așa, că e urît? Doar și lui i se zicea Mirciosu, lui Luci, Luciosu, ce să mai zici de Lumpă, pe care nu știa nimeni cum îl chema cu adevărat. „De ce să nu-i zic Flocică, mamă?“, întrebase, dar mama lui se enervase și mai tare: „Fiindcă nu-ți dau eu voie, e bine?“ Mircea ajunsese totuși să știe că anumite cuvinte erau mereu porcării. Pulă, pizdă, fut erau cuvinte ce nu trebuiau spuse niciodată în prezența oamenilor mari. Ceva mai puțin grave erau căcat (și chiar rahat, deși pînă și ai lui mai ziceau așa) și dracul, în locul căruia trebuia să spui mereu naiba. Totuși, toți băieții de la bloc vorbeau în gura mare numai cu cuvintele astea, spuse doar ele sau în înjurături, care erau expresii ciudate, spuse la supărare, pline de cuvinte interzise. La Mircea acasă nu se-njura și nici nu se drăcuia. Doar foarte rar, cînd rămînea fără țigări, de exemplu, tatăl lui se făcea roșu ca racul la față, trîntea și bufnea și mai scăpa cîte-un „Paștele mă-sii!“ Mai zicea și „moaș-ta-n cur“ sau „moașă-ta pă gheață“, dar astea nu erau înjurături, așa-i vorbea el lui Mircișor cînd era bine dispus și glumea. Dar vorbele urîte le găseai mai ales în zecile de bancuri cu prostii pe care le spuneau copiii. Cît de ciudat i se păruse primul pe care-l auzise, cu cîtva timp în urmă! I se păruse atît de amuzant, încît alergase imediat să i-l spună și mamei lui, care amesteca-n oale la bucătărie. Femeia abia-și ținea rîsul, se vedea de la o poștă, totuși strîngea din buze din răsputeri ca să rămînă severă. Pînă la urmă izbucni totuși într-un rîs cu lacrimi, nepotolit, și cînd îl privi pe copil ochii-i străluceau și părea deodată mult mai tînără: „Mircișor mamă“, îi spusese strîngîndu-l în brațe, „să nu mai vii să-mi spui, mamă, lucruri din astea, că nu-mi plac deloc, să știi...“ Cică un frizer avea un copil, așa era bancul, și copilu-ăsta iese-ntr-o zi pe stradă și aude pe un alt copil spunînd „pizdă“. Fuge repede la tatăl lui în salonul de frizerie și-l întreabă: „Tată, ce-nseamnă pizdă?“ Și taică-su-i spune: „Ce să-nsemne? Pălărie, asta înseamnă“. Copilul iese iar pe stradă și de data asta aude un birjar că zice „Futu-i mama lui!“ Fuge iar la taică-su: „Tată, ce-nseamnă futu-i mama lui?“ „Păi, ce să-nsemne? Scaunu-ăsta pe care-mi bărbieresc clienții.“ Bun. Iese iar copilul și aude cuvîntul „pulă“. „Ce-nseamnă pulă, tată?“ „Briciul meu, asta înseamnă“. Și ultima dată iese copilul afară și aude „să fute“. Iar se duce la taică-su: „Tată, ce-nseamnă să fute?“ „Adică să bărbierească“. Dup-aia frizerul pleacă undeva cu o treabă și-l lasă pe copil în salon. Tocmai atunci intră un client. La care copilul îi spune: „Pune-ți-vă pizda-n cui, /Stați pe futu-i mama lui,/ Tata pula și-o ascute,/ Vine-ndată să vă fute!“ Ăsta era tot bancul.

Mircea spuse „bună ziua“ și ieși din clasă printre ultimii. Școala era pustie, fiindcă adunarea de detașament se ținuse după ore, și mai era încă puțin pînă cînd hoarda celor mari, dintre care mulți se-nghesuiau deja la intrare, avea să intre. Mai întîi aveau însă să-i controleze dacă au matricole, dacă fetele au cordeluțe... Cele mari, de-a șaptea și-a opta, își țineau cordeluțele în buzunar și le puneau doar la ore. Clasa a doua C era la parter, și băiatul știa bine drumul pe culoar pînă la ușa de la ieșire. Toate celelalte zone ale uriașei clădiri îi păreau însă stranii și amenințătoare. Prin cele mai multe nu fusese niciodată. Mai erau două etaje, dar să urci pînă acolo nici nu-ți putea trece prin minte. În ținuturile acelea – fusese doar o dată – culoarele urlau de străinătate. Într-o zi tovarășa îl trimisese să cheme-n clasă o elevă dintr-a patra, sora unui coleg al lui care se bătuse cu altul. Urcase atunci marile scări din stînga, traversase culoarul de la primul etaj (din fiecare clasă se auzea vocea învățătoarei vorbind potolit sau țipînd la copii), și totul parcă plutea într-o ceață amețitoare. Cît de-ndepărtate locuri! Cît de pustii, cît de neliniștitoare! Urcase mai mult, ajunsese la doi, căutase mult clasa, dăduse de inscripții ciudate, „Laboratorul de chimie“, „Cabinet medical“, cotise după colțuri și se-ncurcase-n alte coridoare, cu alte uși și alte voci explicînd ceva în spatele lor. Din dosul uneia dintre uși venea un sunet așa de straniu: clang!... clang!... Îl năpădise deodată groaza: nu mai știa să se-ntoarcă! Erau mereu etaje cu săli de clasă, în sus și-n jos, la nesfîrșit! Avea să rămînă veșnic pe acele culoare cu pereții vernil! Începu să țipe, țipă mult, ghemuit pe jos, pînă se deschise o ușă și ieși o femeie cu mărgele la gît și mulți copii mai mari, necunoscuți. Fusese ridicat și coborît pe scări și deodată, la parter, vuietul acela insuportabil încetase și ușa clasei lui era atît de cunoscută, și copiii din bănci rîdeau de el... Sigură era doar bucata de parter unde era clasa lui și drumul pînă-n curtea școlii, unde ieșeau în recreație. Recreația mare era de douăzeci de minute, așa că aveau destul timp să alerge pînă-n curtea școlii-tip, în formă de U, și să-și mănînce-acolo pachețelul, mereu aceeași felie de pîine cu unt și parizer și același ciorchine de strugure, încă ud, adus într-o punguță de plastic. Cînd termina de mîncat, alerga și el din răsputeri printre sute de alți copii, strigînd și cîntînd în gura mare. Cei mai mari jucau fotbal cu o mingică de tenis și zbierau la toți cei care treceau în fugă peste terenul lor. Fetele se adunau și jucau jocurile lor veșnice, „Am pierdut o batistuță“, „Zăresc trei prinți călare“ sau „URSS,/ Sîntem țări prietene/ O mie de secole“. Cînd se apropia, ca-n acel sfîrșit de iunie, vacanța mare, duzii din curtea școlii erau plini de un frunziș incredibil de gras și lucios, și copiii se cățărau în ei, cu părul încins de soare. Lui Mircișor i se sfîșia inima gîndindu-se la ultima zi de școală. Toți copiii fuseseră, la sfîrșitul clasei întîi, atît de fericiți în acea zi, cîntau toți „A sosit vacanța/ Cu trenul din Franța“, dar el rămăsese în clasa goală, singur, după ce fugiseră toți afară, către vară și vacanță, și clasa pustie, însorită, mirosind a cretă, praf și oțet, era atît de tristă fără copiii care-o însuflețiseră tot anul, încît, așezat în banca lui, începuse să plîngă, și plînsese o mulțime. Știa fiecare bancă, acum goală pentru atîta vreme... Ce-aveau să facă băncile-astea timp de trei luni lungi de vară? Cum aveau să suporte atîta singurătate? Lumina soarelui se filtra prin castani și umbre neclare se agitau peste marea tablă neagră, încă acoperită de caligrafia nesigură a copiilor. Mircea își iubise colegii, pe toți, și pe cei buni, și pe cei răi. Gîndul că o dată aveau să se despartă, că vor trăi mai departe, ani întregi, fără să se mai vadă niciodată, i se părea insuportabil. În ultimele ore de muzică tovarășa Dogaru îi învățase un cîntec pe care el nu-l putea cînta, pentru că imediat îi veneau lacrimi în ochi: „Trimestrele-au trecut pe nesimțite/ Și anul, dragi copii, a luat sfîrșit,/ În clasa noastră băncile sînt goale/ Și zgomotele toate-au amuțit.“ Acum nu mai era un copil mic, dar totuși, pe cînd trecea pe culoar, mîngîind cu o mînă capetele libere, mătăsoase, ale cravatei de pionier, la vederea sălilor goale de clasă, cu ușile date de perete, i se strîngea inima ca și cu un an în urmă. De-acum, o vară nesfîrșită n-avea să mai aibă lecții de făcut, legume de decupat, cîntece de solfegiat. N-avea să-și mai vadă decît puțini colegi, cei care locuiau mai aproape. Uneori nu mai pricepea ce se-ntîmplă cu el. Ascultînd vreun cîntec la radio sau amintindu-și cîte ceva, din senin îl copleșea un fel de suferință dulce, lacrimile-i țîșneau din ochii îngreunați... Știa că doar fetele plîng din orice, așa că-ncerca să se ascundă cînd simțea că e gata să izbucnească. Aveau acasă un radio mare și greu, furniruit, cu pînză groasă deasupra difuzorului și cu clape masive de plastic. Avea și butoane care, dacă roteai de ele, mișcau un ac de-a lungul unei plăci de sticlă pe care erau scrise dezordonat toate capitalele din Europa. Cel mai fascinant era însă ochiul magic, verde intens, care se aprindea deodată sau murea încetișor cînd roteai de butoane. De obicei Mircea asculta, în camera lui, la ora șapte în fiecare seară, emisiunea „Bună seara, copii", cîte o mică poveste spusă cu o voce ciudată, dulceagă, gata să te adoarmă. Restul programului nu-l interesase multă vreme: vorbărie și muzică, muzică și vorbărie. La prînz era emisiunea „Vorbește Moscova", unde se dădea multă muzică populară, cînta Angela Moldovan „Mi-am făcut bundiță nouă" și-aproape-n fiecare zi se lălăia la nesfîrșit „Trandafir de la Moldova,/ Te-aș iubi dar nu-ți știu vorba". Nu putea să sufere muzica populară. Ceva mai mult îi plăcea muzica ușoară, chiar unele cîntece îl emoționau foarte tare. Unul era foarte trist, cînta un băiat despre o fată care trecea mereu pe strada lui, dar ea nici nu știa că el există. Ba, încă, o dată trecuse braț la braț cu altcineva. Dar tînărul încă mai spera: „Și-mi fac nădejdi cînd vă plimbați/ Pe strada mea sub zarzării-ncărcați:/ Poate că totuși, totuși sînteți frați!" Mircea spera și el că fata aia trecuse doar așa, cu frati-su, pe stradă, și că pînă la urmă avea să-l cunoască pe tînăr și să se-ndrăgostească de el. Trio Grigoriu cîntau „Lili-Lili-Liliana", iarăși un cîntec foarte frumos, mai ales cînd, după ce toți ziceau „Și eu o iubesc,/ Pentru ea trăiesc", unul dintre ei cînta deodată foarte gros: „Eu cred c-ar face foarte bine/ De s-ar mărita cu mine!", lucru care ți-l făcea foarte simpatic. După unele cîntece, copiii făceau alte cuvinte, care sunau caraghios. Jean cînta mereu pe melodia „Lalele": „La lemne, la lemne,/ M-a prins pădurarul la lemne,/ Mi-a dat în cap/ Cu un ciomag/ De m-a băgat în spital." La fel, „Marina, Marina, Marina", pe care-o auzeai din toate apartamentele blocului, căpătase niște cuvinte foarte comice: „Crede-mă, Marina,/ Că mă doare splina,/ Splina și ficatul/ Cînd te văd cu altul!" Muzica începuse să aibă totuși, în ciuda lălăielilor prietenilor lui, o putere adîncă asupra lui Mircea. Nu uitase seara în care, pe cînd sărea în pat privind cum saltă-n sus și-n jos tabloul cu Ada- Kaleh, auzise la radio o melodie care-l făcuse să se așeze deodată pe marginea patului și să asculte tăcut, cuprins de acel farmec ciudat, de acea tristețe nesfîrșit de grea, care-l speria, dar îl făcea și foarte fericit. „Intră luna pe fereastră, /Intră-n odăița noastră", spunea cîntecul, și-ți imaginai o intimitate atît de dulce, o lume săracă dar plină de speranță, doi oameni tineri care luptau cu viața, care făceau socoteli în fiecare seară în unica lor odaie, ca mama și tatăl lui Mircea, cîndva, pe Silistra, dar care, după ce stingeau lumina, se ghemuiau fericiți unul lîngă altul, se strîngeau în brațe în ciuda tuturor, și luna literalmente le intra în odaie, mare sferă de lumină albastră, plutitoare. Mereu, cînd auzea cîntecul acesta, copilul se gîndea la poza din poșeta mamei, cu ea tînără și frumoasă, domnișoară, în curtea din fața unei case-nzăpezite, și cu tatăl lui, de necrezut de tînăr, un băiat în trening și bocanci, tuns foarte scurt... Ningea peste ei și ei își zîmbeau, păreau bucuroși că sînt împreună, aproape că-ți părea rău că mai fusese și fotograful pe-acolo. Mircișor pe atunci nici nu era pe lume.

La ieșire stătea Porumbel, proptit cu spinarea în tocul ușii și trăgînd din țigară. Chiar și după ce se-nsurase și-l dăduseră afară, venea tot timpul pe la școală, îl vedeai prin colțuri cu alți golani ca el. Era ras în cap și arăta groaznic, tuturor le era frică de el. Vreme de vreo zece ani fusese derbedeul școlii, ajunsese de poveste. „Vrei s-ajungi ca Porumbel ?" le ziceau învățătoarele copiilor răi, sau care nu învățau. Chiar și mama lui Mircea nu-i mai zicea, cînd venea de la joacă murdar și cu cămașa scoasă din pantaloni, „arăți ca Zdrelea", sau „parcă ești scos din fundul pisicii", ci „parc-ai fi Porumbel ăla". Cînd treceai pe lîngă el nu trebuia să-l privești, fiindcă atunci se lua de tine. Dar chiar dacă nu te uitai la el și erai singur, cîteodată te striga, și atunci mai bine te duceai la el de bună voie, căci altfel tot te prindea și te rupea în bătaie. Porumbel le cerea și bani, dar cei mai mulți copii nu aveau, și dacă nu aveau, nu-i bătea. Mircea se temea totuși foarte tare de el și de ceilalți golani. Erau și țigani, și români, erau și fete vagaboande, chiar curve, una de clasa a șasea fuma și plecase de-acasă cu un bărbat mare, de douăzeci de ani, și stătuse cu el două săptămîni, timp în care nu mai dăduse pe la școală. Și printre colegele lui, ziceau băieții, erau unele curve, se cunoșteau după chiloții pe care-i purtau. Dacă erau cu buline sau rățuște desenate era bine, dar dacă erau albi-albi și puțin lucioși, ca materialul de plapumă, în mod sigur erau curve. Racoviță sau Sindili se apropiau pe la spate de cîte-o fată și-i ridicau fusta pînă sus, să i se vadă chiloții. Fata țipa ca din gură de șarpe, o lua la fugă după el printre bănci, îl spunea apoi la tovarășa... Fetele aveau un closet separat, unde dacă vroia să intre vreun băiat țipau toate și-l dădeau afară. Mircea intrase o dată acolo din greșeală, cînd nu cunoștea încă bine împrejurimile clasei. Din fericire, nu fusese nimeni înăuntru, și closetul arăta exact ca al băieților, doar că pe pereți nu era desenat sau scris nimic, erau albi și curați.

Cînd ieși, lipindu-se de perete ca să fie cît mai departe de Porumbel, lui Mircea nu-i veni să creadă cînd se auzi strigat. Nu mai avusese de-a face cu golanii. O singură dată îl scuipase unul drept în față, iarna, cînd se-nghesuiau să iasă în curte pe ușa deschisă doar pe jumătate. „Bă, ia vino aici, la tac-tu“, auzi, și-o clipă-i trecu prin minte s-o ia la fugă. Mort de frică, se-ntoarse și se apropie de derbedeu. Era de două ori cît el, umplea parcă tot cadrul ușii. Curtea din față, pe unde era ieșirea, era goală, dincolo de gard blocurile erau întunecate și posace. La parter, geamurile școlii erau acoperite cu plasă de sîrmă. „Hai încoa, că nu-ți fac nimic. Ce clasă ești ?“ Porumbel avea o mutră foarte plictisită. Vorbea cu țigara prinsă-n buze. Duhnea tot a țigări. De după ușa de tablă dată la perete venea și miros de urină, o baltă de-acolo-și împinsese o dungă udă și neagră pe asfalt. „A doua“, spuse Mircea. „Și te-au și făcut prizonier ? Mamă, ce cravată nouă ai ! Păi meriți tu, bă, să ai așa o cravată nouă ? Ia să văd dacă meriți. Știi « Am cravata mea, sînt pionier » ?“ Mircea nu zise nimic. Tot trupul, înăuntru, parcă i se zgîrcise de frică. „Bă, știi sau nu știi ? Că dacă nu știi, te trimit după mă-ta să-mi cînte ea !“ „Știu“, zisese Mircea și se ferise brusc, căci golanul se prefăcuse că-l pocnește, dar se scărpinase doar în cap. „Hai, zi, să te-aud.“ Mircea începu să cînte aproape plîngînd, pe cînd Porumbel, grozav de plictisit, se uita peste blocuri, la cerul albastru. Cînd copilul ajunse la „Țara mi-o iubesc,/ Sînt pionier,/ Și drag mi-e să muncesc,/ Sînt pionier“, Porumbel îl întrerupse: „Și drag mi-e să *cordesc*, nu să muncesc. Ia zi așa.“ Mircea nu mai auzise niciodată cuvîntul acela care semăna cu corcodelele și coarda pe care-o săreau fetele, dar repetă după Porumbel, care-și aruncă țigara din colțul gurii și pufni-n rîs așa tare, că-l stropi de salivă pe obraz și chiar pe buză. „Așa, băi, guguștiucule. Și să nu mai zici pionier, să zici mereu prizonier. Am cravata mea, sînt prizonier“, lălăi el către același cer de peste blocuri. Se-ndreptă deodată și-l apucă de capetele cravatei. „Ia dă cîrpa asta-ncoa'.“ Mircea-ncepu să plîngă. Porumbel îi dezlegă cravata și-o desfăcu, triunghi mare de mătase purpurie, în fața ochilor. „Ai pupat-o, bă, cînd ți-a pus-o la gît? Ia uite-te la tac-tu!“ Mototoli cravata în mîinile lui mari și vinete și se frecă cu ghemotocul între picioare. „Mai pup-o și acum...“ Băiețelul vru să fugă, dar Porumbel îl prinse de ghiozdan. „Stai, bă, prostule, că nu-ți fac nimic. Am vrut așa, să ne rîdem. Na cravata și nu mai bîzîi. Spune-i lu' mă-ta să mă caute, că am să-i spun ceva. Da' să fie-n curul gol, că altfel nu-i spun. Hai, cară-te de-aici!“ Mircea-nșfăcă cravata și-o luă la fugă din toate puterile, plîngînd în hohote și cu fîșia de mătase strînsă la piept ca un mic animal ghemuit. Abia la țîșnitoarea din capătul aleii se opri, bău puțină apă și se spălă pe ochi. În capătul aleii, Circul de Stat, cu cupola lui vălurită, albastră palid, părea pictat pe o pînză prăfuită. Soarele era copleșitor, Mircea-și simțea părul încins, gata să ia foc. Teii acopereau cu frunzișul lor moale fațadele blocurilor de patru etaje care mărgineau, de-o parte și de alta, aleea. Parcul părea pustiu, capotele mașinilor parcate de-a lungul aleii străluceau din răsputeri, încinse de soare. Nu era aproape nimeni pe bănci. Mircea-ncepu să suspine iar. Îndreptă cravata, acum boțită toată, dar nu putea din picioare. Se așeză pe o bancă și încercă să o-ntindă pe spatele ghiozdanului, dar degeaba, nu mai arăta ca-nainte, cînd fusese călcată cu drag de mama lui.

Ținea minte primele zile după ce se mutaseră la bloc, în Ștefan cel Mare. Veneau din Floreasca, de la vila unde intra și ieșea pe fereastră, unde trecea pe străduța din față o mașină poate la o oră o dată, unde pînă toamna tîrziu tufele de plante ornamentale și gărdulețele vii rămîneau verzi, pline de boabe negre și roșii, otrăvitoare. Și deodată, în octombrie, se mutaseră în blocul încă-n construcție, cu schele pe fațadă, cu liftul neinstalat încă și, în loc de balcon, doar cu o platformă de ciment întinsă afară, de-a lungul sufrageriei și bucătăriei, fără balustrada de fier și sticlă armată ce avea să fie montată mai tîrziu. Blocul i se păruse gigantic, nesfîrşit de lung, întins de la castelul Miliţiei pînă la Aleea Circului, cu ganguri din loc în loc, sinistre şi-ntunecoase, în care se deschideau scările. La-nceput totul i se păruse înfricoşător. O ţinea minte pe mama lui, în prima seară, cînd acoperise geamul din camera dinspre moară cu hîrtie albastră şi stătea doar în furou pe patul fără nici un fel de aşternut, în camera altfel complet goală, cu pereţii nezugrăviţi. Şi celelalte camere erau goale şi albe. Lui Mircişor, care avea atunci cinci ani, i se păruseră neobişnuit de mari. La bucătărie abia ajungea cu creştetul pînă la marginea chiuvetei. Din primele zile ieşiseră la cumpărături, mai mult ca să tatoneze dezolantele-mprejurimi. Căzuse prima zăpadă, era ceaţă şi totul părea pustiu, amar, dureros. Şoseaua pietruită era zguduită mereu de cîte-un tramvai ce zdrăngănea din toate geamurile şi clopoţea ca nebunul. Vizavi erau garduri negre, putrede, de după care se zăreau acoperişuri, hornuri şi fumuri. Mergeau parcă ore-n şir de-a lungul blocului, ale cărui vitrine de la parter erau încă goale, cu cîte-un mare X de vopsea pe geamurile lor, şi deodată blocul se termina şi un spaţiu uriaş, înzăpezit, se-ntindea-n ceaţă pînă-n locul unde trebuia să fie circul, dar unde nu se zărea decît o-nsăilare de linii cenuşii. De mînă cu mama, înaintaseră prin frig şi umezeală în acea lume deschisă larg, nefiresc de tăcută, printre copaci negri, desfrunziţi, merseseră din nou foarte mult de-a lungul blocurilor de pe Alee şi se găsiseră în faţa menajeriei şi Circului, construcţii ce nu-ncăpeau în mintea copilului, căci aveau forme pe care el nu le mai văzuse niciodată. Oricum, erau neclare şi ostile în acea după-amiază mîncată de ceţuri. Înaintaseră apoi prin parcul nesfîrşit către lacul îngheţat din centru. Cît de curajoasă era mama! Fără să-i simtă mîna caldă ţinîndu-i degetele, Mircişor ar fi murit de spaimă în acel ţinut. Nu mai simţise niciodată atîta singurătate. Nu putea şti pe-atunci că tocmai parcul Circului avea să fie, în verile următoare, miezul fericit al vieţii lui, luminat de crîngurile de forsithia şi de magnoliile înflorite. Prima impresie fusese de o tristeţe fără margini. Nopţile, însă, după ce se stingea lumina în camera lui, singura ce dădea către şosea, copilul fugea repede din pat la marea fereastră ce ocupa tot peretele ca să vadă oraşul, aglomerare de case şi vile luminate spectral, de braţe negre de arbori, mii și mii de clădiri încălecate pînă la orizont, uneori pierdute-n ceață și frig, alteori transparente ca sticla, în nopți limpezi cu stele reci și lună orbitoare. Băiatul stătea ore-ntregi după perdea, cu fetișoara abia ridicată deasupra pervazului, ca să vadă, fără să se mai sature, cel mai frumos peisaj din lume. În depărtare se aprindeau și se stingeau reclame colorate. Uneori, foarte rar, un avion trecea clipindu-și steluța roșie printre celelalte stele, intrînd într-un nor și ieșind după multă vreme... Semăna (doar că se mișca pe cer) cu steluța din vîrful Casei Scînteii, pe care-o vedea de dincolo, din balcon, pîlpîind foarte departe.

Acum, însă, deja se aventurase prin tot parcul, împreună cu prietenii lui, și doar cînd cobora pînă la lac mai păstra încă un sentiment de nesiguranță. Își lărgise destul de mult domeniul în ultima vreme de parcă, pe măsură ce se-nălța (chiuveta de la bucătărie îi venea acum deja sub bărbie și putea să se uite-n ea fără probleme ca să vadă, pe fundul ei, conturul ruginit al unei țări fantastice), ar fi cuprins tot mai mult spațiu cu privirea și-ar fi luat în stăpînire bucăți tot mai întinse de lume. Rămăsese totuși atît de neajutorat! Anul trecut mama începuse să-l trimită din cînd în cînd să ia pîine de la centrul de vizavi. Cobora scările și ieșea în topelnița din fața blocului, strîngînd ochii de-atîta soare. Căldura uscată a verilor bucureștene sau frica făceau ca bluzița să i se umple deodată de transpirație? Trebuia să aștepte pe trotuar pînă cînd mama lui, de sus, de la geam, îi striga că poate să treacă. Vocea ei era ca vocea unei căprițe sau a unei păsări. Nu era o voce omenească obișnuită, căci Mircea o percepea aproape înainte s-o audă, și o-nțelegea de la orice distanță. I se explicase că trebuia să se uite întîi în stînga, să treacă pînă la jumatea șoselei, apoi să se uite spre dreapta. Dar copilul nu știa bine care era stînga și care dreapta. Mai sigur era să stea pînă nu mai vedea nici o mașină și să treacă apoi în fugă. Dar și mai sigur era tot să-i spună mama, de la-nălțimea prestigiului ei și-a celor cinci etaje. Mircea se uita-n sus și, plimbînd ochii pe enorma fațadă cu geamuri și balcoane, găsea imediat capul cu păr șaten și mîna care vălurea spre el. Făcea și el cu mîna, își lua inima-n dinți și trecea peste șoseaua liberă, peste șinele de tramvai, silindu-se să nu fugă. Se-ntorcea cu pîinea triumfăor de parcă ar fi adus mărturia prețioasă că fusese pe celălalt tărîm, limba retezată a balaurului.

Își găsise repede prieteni, deși iarna care urmase nu prea ieșise din casă. Nici n-avea unde. Singurul loc posibil de joacă, spatele blocului, era un șantier în toată regula: săpături adînci, țevi uriașe, excavatoare și compresoare robotind în zăpadă. Noaptea cădea repede, la patru și jumătate aprindeau lumina. Ieșind pe seară cu părinții, uneori greșeau la-ntoarcere scara, căci gangurile erau identice, și se pomeneau la etajul cinci în fața unei uși străine. Se aventurau uneori toți trei, pe sub nori de păcură incendiată, dincolo de Direcția Generală a Miliției, spre Barbu Văcărescu. Acolo asfaltul era spart și se făcea o groapă adîncă, plină de țevi, peste care trebuia să treci peste niște scînduri ce se tot clătinau. Erai apoi într-o țară străină. Pe Barbu Văcărescu treceau ca niște năluci troleibuzele. Mircea nu le mai văzuse niciodată. Se agățau de fire cu niște antene lungi, și nu făceau aproape nici un zgomot. Luaseră și ei de cîteva ori troleibuzul, pe seară, ca să se-nfunde într-un oraș feeric, cel pe care-l vedea de la geam, cel pe care-avea să-l viseze de-atîtea ori. Erau acolo clădiri cu coloane groase, străvezii în lumina scăzută, cupole ridicate la înălțimi nemaipomenite, statui înălțînd în cer capete-ngîndurate... Dacă traversau Barbu Văcărescu, ajungeau la stadionul „Dinamo“, apoi treceau și de alte străzi... Amurgul se-ntindea, portocaliu, pe tot cerul, vizavi sclipeau roșietice geamurile unei bodegi care toamna se-nvelea-n papură și devenea mustărie... În cele din urmă ajungeau la marginea marginii lumii dinspre partea aceea, acolo unde se aflau cinematograful Volga și apoi librăria. Fuseseră la cinema chiar în iarna aceea și-aveau să se mai ducă destul de des de atunci. În sală mirosea a petrosin. De-o parte și de alta a ecranului erau două mari femei de ipsos, aproape goale, ținînd în mîini un fel de vase cu flăcări. În vase erau ascunse becuri care lăsau dîre de lumină pe perete. Văzuse un film din care nu-nțelesese nimic, dar din care-i rămăsese-n minte titlul: *Veneția, luna și tu*. Mama-l ținuse-n brațe și-i citise la ureche scrisul de pe ecran. Cînd ieșiseră era lună plină și totul se vedea neînchipuit de frumos. Mergea între mama și tata, direct către lună, și i se părea că luna se mișcă în ritmul pașilor lui.

Acum era a treia vară de-atunci, mersese-ntre timp la școală, îi știa pe toți copiii de la bloc, pe toți vecinii de pe scară, pînă și pe hamalii de la mobilă. Făcea cumpărături singur destul de des și să ajungă pînă la lac nu i se mai părea o aventură. Îl făcuseră, iată, în fine și pionier, chiar dacă-n seria a doua, oricum, nu printre ultimii. Era băiat mare. Tot netezită cu palmele, pe ghiozdan, cravata nu mai arăta așa de boțită. Mircea se mai liniștise. Porumbel nu era decît un vagabond. La ce să te-aștepți de la el? De unde să știe el că frumoasa cravată de pionier era o bucățică din marele steag roșu ca sîngele vărsat de muncitori? Și-o puse la loc, trecîndu-și-o pe sub epoleți, apoi își scoase bascul din buzunar, unde-l îndesase încă din clasă, și privi multă vreme insigna prinsă cu ac de alamă pe el. Mai avea acasă insigne, o mașină, una pe care era un cap de om și niște litere chinezești, o paletă de tenis, toate frumos smălțuite peste metalul auriu sau argintiu. Dar cea de pe basc era diferită, era o flacără roșie cu trei vîrfuri avînd sub ea steagul tricolor. Asta reprezenta pionierii. Și el era pionier. Tatăl lui era membru de partid. Nu știa ce-nseamnă asta, dar era bine așa. La școală-i întrebase dacă părinții lor erau membri de partid, și doar destul de puțini erau, iar învățătoarea scria atunci ceva în plus în carnetul ei. Mama lui Mircea însă nu era. Nu era nimic, nu avea nici meserie, era casnică, adică stătea acasă, făcea mîncare, spăla, călca... Multe alte mame erau casnice. Dar mama lui Pena era profesoară de franceză la altă școală. Mircea nu fusese niciodată-n stare să-nțeleagă ce însemna „membru de partid“ și, în general, ce era partidul acela despre care toți vorbeau cu atîta venerație. Partidul se scria cu P mare, avea steagul roșu (pe cînd al țării era roșu, galben și albastru, adică sîngele vărsat de muncitori, holdele de grîu și cerul senin, iar pe galben era stema țării: cununa de spice, sonda, munții și steaua roșie deasupra) și apărea-ntr-o mulțime de poezii, numite toate „Partidului“, „Slavă Partidului“ și așa mai departe. Dar nicăieri nu se spunea ce era, de fapt, partidul, căci dacă te luai după poezii, puteai zice că orice, și banca asta, și Circul de Stat sau castanu-ăsta puteau să fie partidul: „Partidul e-n toate“, începea o poezie, „e-n cele ce sînt/ Și-n cele ce mîine vor rîde la soare,/ E-n holda întreagă și-n bobul mărunt,/ E-n pruncul din leagăn și-n omul cărunt,/ E-n viața ce veșnic nu moare." Și în cîntece se spunea că ar trebui să fie toți recunoscători partidului și să-i mulțumească, dar nu puteai înțelege pentru ce, decît așa-n general, pentru viața cea bună: „Partid iubit, îți mulțumim/ Și-ți mulțumește țara toată,/ Stegarii tăi noi vrem să fim/ Sub flamura-ți înflăcărată." Toate cîntecele de la cor erau așa. Unele erau foarte frumoase, doar cuvintele lor, dacă te gîndeai la ele mult, ajungeau de neînțeles, ca atunci cînd spuneai des și repede lapte-lapte-lapte-lapte, și-ți dădeai seama că de la un timp spuneai lap-telap-telap-telap, fără să mai știi ce spui. Oricum, era bine că tatăl lui era membru de partid și că era ziarist. Măcar la școală se știa că ziarist cu adevărat era cel care scria ziarele, nu cel care le vindea. Copiilor de la bloc încă trebuia să le explice diferența asta, fiindcă „ziariști" erau pentru ei doar cei care, nerași și cu șepcile trase pe ochi, umblau brambura prin tot cartierul, cu tolba lor, strigînd „Informația! Informația!", exact ca toți prăpădiții ăia care te trezeau în zori cu „Coada la topor!", „Haini-vechi, haini vechi!" sau „Pămînt de floooori!" Tatăl lui, însă, scria la ziar. Ziarul lui se numea *Steagul roșu* și era ziarul regiunii București. Lucra la Casa Scînteii, a cărei steluță se vedea de la ei din balcon. Înainte, lucrase la Atelierele I.T.B., fusese acolo lăcătuș, ceea ce lui Mircea îi suna ca spiriduș, ghiduș, jucăuș. Își aducea aminte cînd fusese acolo cu mama lui. Era o hală foarte mare cu strunguri galbene, murdare de păcură. Pe strungul la care lucra tatăl lui scria ceva, iar Mircișor, care avea ceva mai mult de un an și jumătate pe-atunci, se smucise din brațele mamei și-ntinsese mînuța către scris: „Aicea chie ate paf!", spusese el în gura mare, în mijlocul colegilor tatii, toți mînjiți ca vai de ei cu aceeași păcură. Asta credea el că scrie peste tot, ca pe cutiile lui de lapte praf de acasă. Toți rîseseră atunci, și ai lui rîdeau încă și cînd își mai aduceau aminte. Acum, însă, tatăl lui era foarte chinuit. Seara, la masă, stătea pe scaun în felul lui ciudat, cu un picior (dacă nu cu amîndouă) pe scaun, lîngă fund, și-i arăta mamei niște foi bătute la mașină, cu mari X-uri roșii peste ele. „Iar mi-a tăiat Dunăreanu jumate de articol", aproape că striga el, cu șuvițele negre de păr căzîndu-i peste frunte. „Ce naiba vrea? Ce vrea? Să mă-nnebunească?" „Lasă, Costele, lasă că-i bine. O să se potolească și el. Nu ții minte cum trebuia să le scrii înainte din nou? E mai bine acum“, îngăima și mama, încercînd să-l potolească. „Dar ce-are, dragă, articolu-ăsta? Uite, spune și tu“, și i-l citea literă cu literă, cîteodată și de două ori la rînd, și asta făcea-n fiecare seară. Și articolele care-i apăreau le decupa cu foarfeca din ziar și le punea într-un plic mare. Mircișor era foarte mîndru de tatăl lui. Și el vroia să scrie cînd avea să se facă mare. Citea tot ce găsea scris, chiar și la veceu, chiar și ce scria pe ziarele cu care se ștergea la fund. Cînd îi tăiaseră moțul, îi puseseră-n față o tavă cu mai multe lucrușoare: bani, un pachet de cărți de joc, un stilou, un pahar cu vin, un patent... Asta ca să vadă ce-o să-i placă copilului în viață. El se repezise, cică, din prima clipă la stilou, și nici că-i mai dăduse drumul. Dar compunerea cu copiii murdari ai muncitorilor din trecut îl cam dezumflase: dacă nu era bun la compuneri, cum avea să scrie articole mai tîrziu? Unul ca Dunăreanu avea să-i facă numai X-uri roșii de sus pînă jos.

Se ridică de pe bancă, își puse ghiozdanu-n spate și-o luă spre casă, dar înainte trecu iar pe la țîșnitoarea de sub castan. Cîteva crengi ale castanului, aplecate mai spre pămînt, își lăsau umbra ciudat de precisă pe asfalt: puteai vedea acolo fiecare frunză, mare și zimțată, ca și nodulii cu țepișori moi din care-aveau să se facă, spre toamnă, castanele. Puse piciorul pe mica adăpătoare de jos, de unde beau cîinii, și ajunse astfel la jetul subțire de apă, pe care-l făcu și mai subțire cu degetul. Bău stropindu-se pe toată fața. Cînd alerga și era foarte încins nu trebuia niciodată să bea apă de la țîșnitoare, pentru că „faci aprindere la plămîni și mori“, zicea mama. Copiii aveau altă vorbă: „Cald cu rece nu se combină.“ Cînd era mic avusese „bronco-plomonie“, fusese gata să moară. „Ce mai fugeam, iarna, peste nămeți, cu tine-n brațe pînă la spital“, îi spusese tot mama lui o dată, și-apoi o podidise plînsul și-l strînsese mult în brațe. Părinții însă pentru asta erau făcuți: să aibă grijă ca lui să-i fie bine, să aibă ce mînca, să nu se-mbolnăvească, să aibă cărți și caiete...

Chiar în fața aleii se afla, colorat strident sub cerurile albastre prăfuit, un mare panou de reclamă pentru noul spectacol de circ ce avea să vină în cîteva zile, cam pe cînd terminau și ei școala. Panourile astea erau cam în fiecare an la fel: arătau multe animale sălbatice desenate astfel încît să pară cît mai fioroase:

leii răgeau, urșii, chiar pe bicicletă, rînjeau înfiorător, maimuțele-și arătau și ele caninii puternici. În prim-plan era însă de obicei o acrobată aproape goală, ale cărei picioare în ciorapi de plasă ocupau aproape jumătate din panou. Mai apăreau și cîteva figuri de clovni, vopsiți pe toată fața și cu părul roșu, zbîrlit. Doar anul trecut totul fusese altfel, pentru că spectacolul fusese pe apă. Toată arena Circului fusese umplută cu apă, și toate numerele, jonglerii, dresuri de căței și maimuțe, clovnerii și acrobații, se petrecuseră-n bărci și pe plute minunat împodobite, care apăreau de sub un pod, aflat la intrare, și avansau încet, numai purpură, indigo și sclipiri, pînă în fața spectatorilor, sub cupola plină de reflectoare, funii și accesorii. Sub reflectoare apa scînteia-n toate culorile, iar dacă priveai drept în ea vedeai, foarte adînc, un oraș scufundat.

O luă prin spatele blocului, prin culoarul îngust, plin de tomberoane duhnitoare, dintre bloc și fabrica de pîine „Pionierul". Era ciudat, nepotrivit ca o fabrică de pîine să se numească așa. Auzise, în *Comoara din lacul de argint* și-n alte filme cu Winnetou, și de pionierii din Vestul sălbatic, și se distrase să-și închipuie un detașament de pionier, cu bascuri pe cap și cravate roșii la gît, mărșăluind prin preerie, printre bizoni și indieni. Nu le-ar mai fi ars lor să-și cînte cîntecele pionierești... Brutarii care coceau pîinea erau toți îmbrăcați în alb și aveau bonete pe cap. Îi chemau uneori pe copii la gard și le dădeau chifle fierbinți, pe cei mai mari îi trimiteau să le ia țigări... Din clădirea străveche, cu ferestrele de mult acoperite cu făină pietrificată, înconjurată cu tot felul de țevi și de rampe ruginite, se ridica spre cer coșul de cărămidă, mai înalt decît blocul, pe scara de metal a căruia se cățărase, cu un an în urmă, Mendebilul. Coșul avea și un paratrăznet negru în vîrf. Terenul din spatele blocului se lărgea apoi, întinzîndu-se liber pînă departe, la clădirea Miliției, al cărei zid orb, galben, era plin de pete noroioase de la mingile cu care copiii trăgeau la poartă. Marile șanțuri de canalizare fuseseră astupate, locul era pe jumătate asfaltat, către bloc, și jumătate rămas ca un ogor înțelenit, plin de bolovani și gunoaie, pe care nu puteai nici măcar să te joci. Doar cîțiva plopi subțirei fuseseră plantați acolo, și deja își suflaseră vara aceea puful înecăcios peste tot. Pe tot asfaltul erau desene cu cretă colorată căci, deși acum era pustiu, fiind ora de somn, de obicei se jucau acolo puzderie de copii, ieșiți din toate cele opt scări și separîndu-se, fetele cu fetele și băieții cu băieții, apoi după vîrstă și prietenii. Doi-trei hamali în halate cenușii moțăiau ca de obicei pe fotolii, printre mobilele scoase pe asfalt. De zidul blocului erau sprijinite mari geamuri împachetate-n carton gofrat și întărit cu șipci grosolane. Vreo două mașini, un Wartburg străvechi și o Skodiță galbenă, erau parcate sub umbra tăioasă a blocului. Pe balcoane fojgăiau oameni în ținută de casă, în maieuri și capoate. Mircea îi știa pe cei de la etajele de jos, fiindcă țipau toată ziua la ei să nu mai facă gălăgie.

Scara lor era Scara 4 și ajungeai la ea printr-un gang larg și umbrit, unul din cele trei ale blocului. Fiecare gang avea cîte două scări față-n față. Dar erau și scări separate, ca Scara 2 și Scara 5, care se deschideau în spatele blocului, fără nici un gang. Cea mai stranie era de departe Scara 1. Multă vreme Mircea știuse despre ea doar din legende în care nu prea puteai să crezi, căci era nefiresc să existe ținuturi atît de îndepărtate. Ca s-ajungi acolo trebuia să te strecori printre bloc și Miliție, printr-un tunel lung și atît de strîmt, încît îți umpleai hainele de varul pereților. Acolo nu mai erai sub ochii liniștitori ai părinților, care luminau și pacificau spațiul de sub balcoane, tot spatele blocului. De-acolo monștrii fuseseră goniți, mlaștinile secate, vrăjile reduse la neputință. Doar Scara 1 rămăsese un spațiu al aventurii și fricii. Cu greu îl hotărîseră Luci și Sandu, într-o dimineață, să străbată lungul și chinuitorul tunel ca s-ajungă în fine în mica și pustia curte interioară de la Scara 1. Pe trei laturi erau acolo clădiri cu geamuri și balcoane, iar a patra era gardul de beton armat dincolo de care se vedea, ridicată amenințător, construcția infinită a morii. Din curte se deschidea spre șosea primul dintre ganguri, cel mai sordid și mai întunecos, al cărui plafon era spart de un mare puț pătrat, vertical, mărginit de ferestre, ce străbătea tot blocul pînă sus, unde se deschidea spre cer într-o perspectivă amețitoare. Cînd te uitai în sus prin el ți se făcea rău, atît de înaltă era deschiderea aceea pătrată, cu latura de cel puțin zece metri, din corpul blocului. Și tot pe acel gang era îmbeznata, înfricoșătoarea Scară 1. O singură dată-ndrăznise copilul să intre în marea umbră din holul acelei scări. Urcase cu inima bătînd nenumăratele trepte pînă la lift, într-un întuneric total. Doar beculețele liftului licăreau din cînd în cînd, scoțînd din noapte placa masivă de metal a ușii, ce părea o icoană sacră dintr-un mare altar. Totul era altfel decît pe scara lui. Intrase-n liftul neluminat, dar nu avusese curaj să apese pe vreun buton. Se sufoca de magie și groază. Ceva susura undeva, foarte, foarte sus. Ieșise deodată-n fugă, lăsînd ușa liftului dată de perete, și nu se oprise pînă-n șoseaua plină de soare.

Intră în holul scării lui și, ridicîndu-se pe vîrfuri, se uită-n cutia de scrisori. Copiii se distrau de multe ori să scoată scrisorile din cutii. Le luau timbrele și încercau să le citească, dar se plictiseau repede, căci toate erau pline de lucrurile care-i frămîntau pe oamenii mari. Se zicea că o dată Mimi ar fi găsit bani într-una. Dar erau numai zvonuri, ca și cel că poți găsi mașinuțe de metal în pungile cu zahăr. Mircea prefirase tot zahărul timp de cîteva luni, dar nu găsise nici una. Tot ce găsise vreodată fusese un mare și frumos pistol de cow-boy într-o grămadă de nisip. Și nici măcar de el nu avusese parte, căci maică-sa îl pusese să-l ducă la loc. „Să nu te-atingi nici de-un capăt de ață“, îi spunea ea mereu. „Uite, io și taică-tu, n-avem aia, n-avem aia, dar chiar dac-am muri de foame nu ne-ar trece prin minte să punem mîna pe ce nu-i al nostru.“ Ce pățise cînd „furase“ niște film developat de la nașa lui! Mergeau cîteodată pe-acolo, căci tanti nașa lucrase cu mama lui la „Donca Simo“ și erau prietene. Avea și un copil mai mic decît Mircea, pe Jenel. Cu vreo trei ani în urmă au plecat dis-de-dimineață spre Maica Domnului, era mult de mers, schimbau mai multe tramvaie, coborau într-un fel de țigănie și-apoi o luau pe-o stradă pe care-o recunoșteau după o biserică galbenă și dărăpănată. Au mers și atunci mult pe strada aia, în miros de lături și de cîrciumărese. Mergeai de ți se ura. De-o parte și de alta erau case prăpădite, putrede, cu mese acoperite de mușama scoase-n curte, cu copii în pielea goală printre straturi de flori, cu femei nemaipomenit de șleampete în capoate jerpelite, totul puțind într-un fel anume, nu ca la Tîntava, puțind a săpun de casă și-a corcodușe strivite. Din fiecare curte lătra cîte-o javră, și oamenii, rufoși, nebărbieriți, cu albeață pe ochi sau cu cîte-o mînă chircită, ieșeau să vadă cine trece. Erau altfel de oameni decît cei de la bloc. Mahalagii, zicea mama lui. Ajunseseră-n fine în fața casei ciudate a lui tanti nașa, casă cu etaj, sau mai curînd cu un fel de cămăruță pătrată suită peste altă clădire și lăsînd în față o terasă plină de ierburi. Casa era zugrăvită complet în albastru deschis, leșios, încît părea un fel de abur cu ferestre cînd cerul era senin, și se vedea bine mai ales seara, cînd cerul, în spate, era ca un noroi de aur. Spre casa asta, în fundul unei curți lungi și-nguste, cu cotețe de orătănii pe-o parte și un strat de lalele ofilite pe cealaltă, ducea o alee de cărămidă și totul, fiecare lucrușor îngrămădit acolo, mirosea intens, disperat, ca o floare abia deschisă: cuiele miroseau a rugină, scîndurile miroseau a lemn putred, tencuiala grosolană mirosea a coșcovit și var fermentat, pămîntul mirosea a rîme. Jenel, un copil urît de vreo patru ani, mirosea mereu a caca. Maică-sa-l ținea într-un fel de costumașe pe care nu i le schimba cu săptămînile și-i trăgea chiloții peste pantaloni, aiurea, cum Mircea nu mai văzuse la nimeni. Copil mai prost și mai murdar nici că era cu putință. Iar nașa era o ardeleancă mare, lată, Saveta o chema. Bărbată-su era un oltean care-i ajungea pîn-la umăr, cu basc pe care probabil și-l ținea și noaptea pe cap. Era tîmplar, făcea galerii pentru perdele, mese, scaune și coșciuge. Rînjea mereu și făcea bancuri proaste, ca un necioplit ce era. Era de ne-nțeles cum părinții lui puteau fi prieteni cu asemenea oameni. În casă aveau toată mobila acoperită cu cuverturi grele, pline de ciucuri, pe perete era o carpetă cu un cerb și niște porci mistreți, camerele erau nespus de mici. La tanti nașa văzuse Mircea, la televizor, prima emisiune cu căpitanul Val-Vîrtej și Bătrîna Carapace, corabia lui. Pe-atunci ei n-aveau televizor. Cît stătuseră la vilă mergeau la o vecină, dar nu-ncepuseră încă pe-atunci aventurile căpitanului Val-Vîrtej. Pentru copii nu erau decît „Poșta, poșta,/ A sosit poștașul“, cu Daniela și Așchiuță, și Silvia Chicoș, care mereu făcea pe băiatul. Cînd fuseseră atunci la tanti nașa, lui Mircea-i plăcuse foarte tare un film developat, răsucit ca un mic cilindru negru-lucios. Mirosea chimic și dulce, îți venea să-l mănînci. Dacă-l desfășurai, vedeai acolo poze în care oamenii aveau părul alb și fețele negre. Puteai să-ți faci din film un pumnal, trăgînd de căpețelul din interior. Atunci țeava se lungea și, dacă loveai pe cineva, intra la loc, încît ți se părea că a intrat în pieptul lui. Cînd plecaseră, Mircea strecurase filmul în poşeta mamei lui, ca să se mai joace cu el şi acasă. Dar mama-l găsise încă de cînd ajunseseră-n capul străzii şi se opriseră la un aparat de sirop. Nici vorbă n-a mai fost însă să-i cumpere siropul. Acolo, de faţă cu vînzătorul, luase cîteva la fund, şi se-ntorseseră, el plîngînd, mama roşie ca racul de ruşine, să dea-napoi filmul pe care băiatul, chipurile, îl uitase-n buzunar. Seara o încasase şi de la tatăl lui.

N-aveau nimic în cutie. Cine să le scrie lor? Foarte rar, de sărbători, mai primeau cîte-o felicitare de la rudele din Banat. Mircea merse la lift, tot îndreptîndu-şi cravata. Putea acum să-şi vadă capul în întregime în oglinda liftului, dar trebuia să se ridice pe vîrfuri ca să-şi vadă şi cravata. Mai toţi copiii erau mai înalţi decît el, în afară de cei ai doamnei Marconi de la trei, Cristi şi frati-su. Era tuns foarte scurt, doar în faţă avea un mic breton. Ciudat că fetele puteau să poarte părul lung, pe cînd băieţii erau tunşi tot timpul. Dar erau o grămadă de diferenţe-ntre ei, şi la haine, şi la urechi (fetele aveau cercei), şi la păr. La-nceputul anului venea asistenta medicală şi-i controla. Stăteau la grămadă, şi fetele, şi băieţii, şi trebuiau să-şi ridice bluzele-n sus, ca asistenta să le vadă burta. Fetelor li se vedeau atunci ţîţicile, exact ca ale băieţilor, la unele doar puţin mai umflate. Încă nu era ruşine, dar fetele tot se fereau să nu le vadă băieţii. Şi în chiloţi aveau păsărici, pe care băieţii de la bloc le numeau însă „pizde“, ceea ce era foarte urît. Iar el avea un cocoşel şi nişte ouşoare. O dată-i pusese mama-n pacheţel un copan de pui prăjit. Pe cînd îl ronţăia, în recreaţie, Puică-i arătase capătul osului şi-i spusese: „Ia uite, parcă-s nişte coaie!“, iar Mircea, ce nu ştia încă ce-nseamnă asta, se grăbise să-i arate tovarăşei Dogaru: „Tovarăşa, ia uitaţi, nu seamănă astea cu nişte coaie?“ Aflase atunci pe pielea lui, mai bine zis pe ţeasta lui – căci tovarăşa-l pocnise cu cel mai mare dintre inele – ce-nsemna să repeţi astfel de cuvinte.

Liftul mergea foarte încet, clănţănind urît cînd trecea de fiecare etaj. Putea acum s-ajungă la toate butoanele, pînă şi la cel lîngă care scria Alarmă, şi care ţîrîia dacă-l apăsai. Dacă săreai în sus în lift, rămîneai între etaje. Degeaba deschideai uşile: era ca un zid de ciment care-ţi bloca ieşirea. Dacă nu te aflai la acelaşi nivel cu etajul, nu trebuia să-ncerci să deschizi uşa şi să ieşi din lift, fiindcă el putea porni pe neașteptate. Scrisese-n ziare de un copil care fusese rupt în două de lift pe cînd făcuse așa. De cînd auzise asta, de multe ori, noaptea, se cutremura de groază închipuindu-și că e prins de lift, că i se frînge coloana vertebrală, i se sparge burta și-i ies mațele. Se apăra atunci cu mîinile și scîncea încetișor, dar dacă-i era prea frică îi striga pe părinți. Tot așa, uneori, își închipuia că-i intră-n gură un păianjen mare și gras, sau că o siringă-i înțeapă ochiul... Cînd liftul se oprea-ntre etaje trebuia să aștepți liniștit să vină cei de la lifturi să te scoată. Dar asta putea dura ore. Mai era o sîcîială cu liftul: de multe ori nu mergea, era „Ascensor în revizie", și-atunci o luai pe scări, străbătînd toate etajele. Sau, cînd ajungeai la lift, se-ntîmpla ca abia să fi pornit cu altcineva și să meargă pînă la șapte. Așteptai atunci o veșnicie pînă venea din nou la parter. Sau se jucau copiii mai mici în lift, se plimbau cu el toată ziua.

Ajunse la etajul lor, cel mai minunat dintre toate, zugrăvit cu floricele de tei și cu ușile vecinilor atît de cunoscute. Nu chiar lîngă ei, dar la o ușă mai încolo stătea Sandu, prietenul lui. Părinții lui Mircea stăteau la apartamentul 20 și aveau pe ușă o frumoasă placă de plastic, ca de remi, gravată cu numele tatălui lui. Nu aveau vizor și nici sonerie. În locul ei erau doar două fire strîmbe. Mircea bătu la ușă și-i deschise mama.

Acum, că mai erau cîteva zile pînă la sfîrșitul școlii, tovarășa nu le mai dăduse prea multe lecții de făcut. Cîte o copiere la citire, cîteva exerciții la aritmetică și-n rest mai nimic. Mediile erau deja încheiate și el avea să ia din nou premiul trei. Dar își scria conștiincios tot ce-avea de scris, cu o răbdare de care era mîndru. În clasa întîi, cînd începuse cu liniuțele și bastonașele, se enerva și plîngea la fiecare pagină. Îi ieșeau strîmbe, uita să le facă vreo buclă, nu ținea seama de înclinarea liniilor din caiet. Îi fusese îngrozitor de greu să învețe să facă literele. Apăsa pe pagină cît putea, penița tocului se crăcăna și caligrafia ieșea aiurea. Îi plăcea însă mult mirosul și chiar gustul tocului, care avea capătul zbîrcit de zeci de mușcături. Cerneala însă avea un miros oribil, dacă nu era „Pelican", cea mai bună, ce se vindea în cutii de carton în care era o elegantă sticlă plată. Cînd îi deșurubai prima dată dopul, ieșea de-acolo o aromă stranie, pătrunzătoare. Pe fundul dopului era un cauciuc mereu impregnat de cerneală. Ăla mirosea cel mai tare. Cerneala o turna într-o călimară de plastic care, chiar dacă se răsturna, nu lăsa să curgă cerneala, și totuși copiii erau mereu pătați peste tot, pînă și pe limbă. Era așa caraghios să-l vezi pe Puică cu toată gura plină de cerneală de parc-ar fi băut-o: pe gingii, pe dinți, pe buze, pe limbă numai albastru! Pe eticheta cernelii „Pelican" era scris un cuvînt care-i plăcea atît de mult lui Mircea, că-l repeta mereu: „ultramarin". Fusese foarte greu cît scrisese cu tocul. De citit citea de la cinci ani, dar cu scrisul mergea șontîc-șontîc: „Fir-ar a naibii de școală", se enerva el, „nu mă mai duc la școală niciodată!" Arunca de multe ori tocul pe caiet, făcînd pete de cerneală, dar ce folos, că mama-i rupea atunci foaia și-l punea să scrie din nou. Și tovarășa nu-l iubea, nu-l încuraja, îl ținea numai în „văzuturi". Și tatăl lui își bătea mereu joc de el: „Ce ți-ar mai place ție să ungi, așa, școala cu slănină, ca s-o mănînce cîinii..." Totuși, ce fericit fusese în prima zi de școală din clasa întîi, cînd tovarășa Dogaru, o necunoscută pe-atunci, îi încolonase în fața intrării în clasă! Copiii aceia străini aveau să fie colegii lui, clădirea aceea gigantică, plină de forfotă, era școala lui... Cu inima plină de dragoste îl mîngîiase pe umăr pe băiatul din fața sa. Dar acesta se-ntorsese cu fața schimonosită și-i trăsese un pumn în burtă! Mai tîrziu, în bancă (stătuse întîi în prima bancă, fiind micuț, dar apoi migrase treptat spre fundul clasei), așteptînd să primească abecedarul, i se-ntîmplase altă ciudățenie: învățătoarea le spusese să fie cuminți și ieșise din clasă. Cînd se reîntorsese, Mircea-i spusese bucuros: „Eu am fost cuminte!" „În picioare", țipase la el tovarășa, „de ce vorbești ne-ntrebat?" Și-l ținuse toată ora-n picioare, și așa trecuse prima lui oră de școală. Mircea nu-i purta însă pică. Așa trebuia să fie, probabil așa erau toate învățătoarele.

Mult mai mult timp decît cu lecțiile pierdea acum cu lucrul manual. După ce un an întreg îi chinuise cu cartonașele perforate pe care învățau să coasă, tivind cu ață colorată contururile țăranului și țărăncii, al vasului cu flori, al tractorului și, în fine, cel mai greu, al fluturelui (atît de colorat și de sinuos încît la el se-nțepa mai mereu), acum tovarășa inventase altceva. Mircea pierdea ore-n șir decupînd fîșiuțe lungi și subțiri din hîrtie lucioasă, pe care le-mpletea într-un anumit fel ca să iasă semne de carte, covorașe și altele. Într-un fel era și bine asta totuși, căci puteai în timpu-ăsta să te gîndești la multe lucruri, lăsîndu-ți mîinile să lucreze singure. Asta făcea și acum, seara tîrziu, în camera lui în ale cărei geamuri se reflecta și abajurul lustrei, dar se vedea și cornul galben-roșcat al lunii.

Bineînțeles, fuseseră la cofetărie, sărbătoriseră cravata de pionier, aflase și el ce gust au lotușii, prăjituri scumpe, din care nu mai mîncase pînă atunci... Mama-i călcase cravata din nou, blestemîndu-l pe derbedeu. După fiecare înghițitură de blat însiropat și ciocolată, copilul lingea bine, pe furiș, lingurița și se privea în ea: pe spatele ei se vedea gras, cu un cap bulbucat pe un fond de frunziș și cer albastru, iar în scobitură era cu capu-n jos, subțire ca un cui și cu toate trăsăturile întinse una-ntr-alta. Se-ntorseseră acasă tocmai la timp ca să vadă „Varietățile“, pe Horia Căciulescu mai ales, de care rîdeau să se prăpădească: era mort de slab și făcea pe frumosul. „Uite-ți gagicul!“ îi zicea tata mamei de cîte ori îl vedea. Gagica lui tata era cîte-o cîntăreață de muzică ușoară, Pompilia Stoian sau Doina Badea... Dar ziceau așa în glumă, nu erau gagicii lor. Mama și tata nici nu puteau avea așa ceva. De altfel, lui Mircea-i venea greu să creadă că și ei făceau prostii, ca toți oamenii mari, ca să facă copii. Cînd era mai mic, e drept, îi văzuse de multe ori luptîndu-se ciudat: deodată o auzea pe mama chirăind în camera cealaltă și fugea repede acolo: tata o trîntise pe pat și stătea peste ea. Atunci se lupta din răsputeri să o scape, îl trăgea de picioare, se arunca și el peste ei, mai rîzînd, mai plîngînd, cum vedea că face și mama. „Lasă, Mircișor, ne jucam și noi“, îi zicea apoi mama îndreptîndu-și hainele pe ea. Acum știa de la copii că poveștile cu barza sau cu copiii ieșiți pe fund nu erau adevărate. Totuși, nu-ndrăznea să și-i închipuie și pe părinții lui... Căciulescu și încă doi caraghioși erau burlaci. Cîntau toți: „Jurăm, jurăm/ Să nu ne însurăm,/ Să fim burlaci, măi fraților,/ În vecii vecilor.“ Și-ncercau să facă o mîncare. Și se zicea-n rețetă: „se ia o foaie“, și ei puneau în loc de-o foaie de plăcintă o foaie de ziar. Se mai zicea „un vîrf de cuțit“, și ei tăiau vîrful unui cuțit și-l puneau în mîncare. Își coseau nasturi de plapumă la cămașă... Cînd erau Căciulescu sau Puiu Călinescu, dar mai ales la emisiunea „Comici vestiți ai ecranului“, cu Stan și Bran sau Chaplin, tatăl lui rîdea pînă se-neca, se sufoca, se făcea roșu ca racul și vinele de pe frunte i se umflau să plesnească. Se tăvălea pe covor de rîs. Dacă te uitai atunci la el ți se făcea frică, fiindcă arăta de parcă ar fi fost cuprins de o mînie distrugătoare. Îl dureau dup-aia coastele și stomacul zile-n șir. Mircea nu mai putea suferi muzica ușoară, cînd o auzea pe Doina Badea fugea și se ascundea dincolo, sub plapumă, dar îi plăceau și lui comicii. Sigur, cînd cumpăraseră televizorul, un „Rubin 102“, el fusese fericit mai ales că putea vedea duminicile „Poșta copiilor“ și apoi „Aventurile căpitanului Val-Vîrtej“. În rest, era un film vinerea, marțea era pauză, iar în celelalte zile emisiuni neinteresante, la care nu se uita nimeni.

Doar sîmbăta, de vreo jumătate de an, se dădea „Sfîntul“. Duminică dimineața auzeai din zori cîntecelul: „Poșta, poșta, a sosit poștașul,/ Pentru fiecare-avem cîte-un răspuns,/ Scriți pe plic adresa pentru Așchiuță,/ Plicul la cutie și-asta e de-ajuns.“ Danieluța era o fată mare, drăguță, cu cozi lungi și prinse în părți ca niște urechi de cățel, exact cum avea și comandanta lor de unitate. Ea vorbea mereu cu Așchiuță, o păpușă pe care o mînuia cineva și care vorbea de parcă cotcodăcea. Citea scrisori de la copii și imediat după-aceea începea Val-Vîrtej. Începea cu un fel de cîntec de flașnetă, peste care cineva, chiar căpitanul Val-Vîrtej, scotea sunete comice: „Bo-bo-bo-bo-bom, oa-oa, oa-oa, oa!“ Și-apoi se cîntau cîteva strofe despre căpitan, care „zîmbește și trage din pipă“, și despre corabia lui, Bătrîna Carapace, iar apoi căpitanul îi sfătuia pe copii: „Iar voi, dragii mei cei ghiduși,/ De vreți să vă iau sub aripă,/ Fiți harnici mereu, n-aveți teamă,/ Zîmbiți, dar nu trageți din pipă!“ Și-apoi iar „Bo-bo-bo-bo-bom, oa-oa, oa-oa, oa!“ Și începeau aventurile, pe Insula Paștelui, cu tăblițele Rongo-Rongo, în Egipt, la mumii, în Himalaia, cu Yeti, omul zăpezilor... De fiecare dată rezolvau alte enigme. Echipajul era mereu același, căpitanul, magistrul Paganel, baronul Münchhausen și alți cîțiva, mai puțin importanți. Paganel era slab ca un cocostîrc, într-un fel de costum cadrilat, avea și bărbiță ca de țap, iar baronul era Nicolae Gărdescu, gras și cu peruca pe cap. Era cel mai comic și mai iubit, dar tot el făcea toate încurcăturile. Tot timpul striga cu vocea lui caraghioasă, rîrîită: „Căpitaaaane Val-Vîhtej! Căpitaaaane Val-Vîhtej!“ Mircea aștepta cu mare bucurie duminica, deși unele emisiuni îl băgau în sperieți. Povestea cu Yeti ținuse cîteva duminici la rînd, și muzica, la apariția lui Yeti, era atît de stranie, încît băiatul trebuia să fugă din cameră la auzul ei. Yeti apărea mereu pe zăpadă, se bătea cu pumnii-n piept și urla... Adversarul căpitanului era unul Mortimer, care-și băga nasul peste tot, dar era mereu învins. O dată-l prinsese chiar pe căpitan și-l băgase într-o cisternă cu apă, dar căpitanul respirase prin pipă și scăpase.

Nici nu terminase bine covorașul de hîrtie lucioasă, roșie, că auzi din sufragerie: „Mirceaaaa, hai la masă!“ Dar nu se grăbi să se ducă. Suflă peste covoraș, să se usuce pelicanolul mai repede, și-l puse pe lada de la studio. El se sui-n pat și-ncepu să desfacă în jurul lui cărțile de joc cu „Animale din continente". Le punea să se bată una cu alta, babirusa cu facocerul, lupul cu pungă cu iacul, așa că bietele animale nu mai arătau prea bine. Cel mai mult îi plăcea șerpașul, un fel de vultur mai nobil, la picioare semăna cu magistrul Paganel. Pe spate, ca și cărțile de joc de la „Păcălici", aveau tot felul de date despre animalele din poză, unde trăiesc, cu ce se hrănesc... Le știa acum pe de rost, tot așa cum, cînd îi cumpăraseră jocul în bucățele cu Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici, îi uimise pe ai lui cum făcea jocul și cu piesele pe spate, numai după forma bucățelelor. Cel mai enervant joc era „Piticot", fiindcă acolo depindeai de ce dădeai cu zarul. Te tot chinuiai să înaintezi cu pionul tău pe spirala numerotată, și tot dădeai înapoi sau stăteai un joc cînd nimereai într-o căsuță rea. Dar era atît de frumos colorat și-avea peste tot imaginea piticului cu sania trasă de iepuraș...

Acum trebuiau să se bată pantera neagră cu puma. Le ciocni bine cap în cap pînă ce puma, bineînțeles, ieși învingătoare, căci cealaltă era așa neagră și urîtă, că lua bătaie de la toate animalele, chiar și de la koala. Doar șarpele boa mai mînca atîta bătaie. Lui Mircea-i era antipatic din cauza cîntecului lui Jean: „În fluviul Congo de vrei să faci baie, / Un șarpe boa te-apucă de... olari-olari-olari-o!" Erau multe strofe, și peste tot cuvîntul urît era-nlocuit de „olari-o". Doar Lumpă îl spunea mereu, oricum, rînjind: „De coaie, de coaie!" și lua șuturi de la toți, dar nu-i păsa, rîdea. În cîntec mai era: „În Franța pe stradă se zice bonjur,/ La noi se traduce pupa-m-ai în... olari-olari-olari-o!" Cel mai mult îl mira pe Mircea strofa cu „Ștefan cel Mare în luptă la Soci/ A prins o turcoaică și-a tras-o de... olari-olari-olari-o!" Ștefan fusese un voievod foarte viteaz, doar că era mic de statură. Dumitru Almaș povestea în *Stejarul din Borzești* cum Ștefan, pe cînd era copil și-i ziceau Ștefăniță, se juca de-a moldovenii și tătarii cu copiii, și au prins pe hanul tătar, care era tot un copil, și l-au legat de-un stejar, stejarul din Borzești. Și deodată au venit tătarii cei adevărați, și copiii au fugit, dar cel legat de stejarul din Borzești a rămas. Pe el l-au ciuruit cu săgețile. Atunci și-a jurat Ștefăniță să scape țara de tătari. De-asta era atît de tîmpit cîntecul: de ce să prindă Ștefan turcoaica și s-o tragă de floci? Și ce căuta ea pe cîmpul de luptă? Dar era și comic tocmai de asta, fiindcă era tîmpit. Jean spunea cele mai mari porcării, dar atît de vesel și mucalit, că rîdeai și tu cu el. Pe cînd, dacă zicea Lumpă ceva, chiar dacă nu era cu porcării, părea ceva urît și copiii se supărau. O dată Simfonia se certase cu Luță, dar mai mult în glumă, și se-njurau: „Pizda mă-ti!“, spusese unul. „Ba a mă-ti, că-i mai grasă/ Și-o mănînci cu sos la masă!“ răspunsese celălalt. „Da' a mă-ti ce-are, e ocupată de fasciști?“ „Ia nu te mai lega de mama!“ La care Lumpă se băgase și el: „Se leagă de mă-ta cu sfoară“, și-l bătuseră amîndoi.

Tatăl lui apăru în ușă încruntat: „Aștepți lăutari?“ „Vin, vin“, spuse Mircea, și trecînd cu sfială pe lîngă el merse în sufragerie. „Ia vezi, crezi că dacă ești pionier nu mai poți s-o-ncasezi? De-acum, tocmai, trebuie să fii mai cuminte, mai ordonat... Trebuie să dai exemplu altora.“ Se așezară la masă, dar se uitau mai departe la televizor, unde vedeai muncitori pe schele, apoi niște sonde... Și la film se dădea întîi jurnalul, unde vedeai mereu imagini de pe ogoare, cu secerătoarele înaintînd prin lan, apoi niște fabrici... Te uitai, fiindcă tot n-aveai ce face pînă-ncepea filmul. Mama aduse mîncarea. Era mîncare de prune uscate cu orez, tata-i zicea mereu să nu mai facă mîncăruri de-astea țigănești, mîncare de gutui, prune cu orez, colarezi... Ăștia erau cea mai rușinoasă mîncare, mama-i spunea mereu lui Mircea să nu spună nimănui că o gătește. Erau de fapt niște cocoloașe de făină plutind într-un lichid gros, lăptos, ca de mucenici. Copilului îi plăceau destul de mult, ca și celelalte. „Lui tata nu-i plac fiindcă el e bănățean și astea-s mîncăruri muntenești, de-aci, de la noi. Ce-am pățit pînă l-am hotărît să guste măcar ciorba cu borș... De cîte ori n-am aruncat-o la ghivetă, că nici nu vroia să se atingă de ea... Ce mai plîngeam, ce ciudă-mi era! Și-acuma bea borșul gol, de nici nu mai am ce pune-n ciorbă.“ Mîncau sporovăind, Mircea le povestea pentru a nu știu cîta oară cum îi pusese tovarășa cravata la gît, apoi ce-i făcuse Porumbel. Din mîncare agăța numai prunele, care se umflaseră de ziceai că-s proaspete, și lăsa orezul neatins. Dar acum mama parcă avea ceva, era distrată și cu ochii în gol. Tata era doar în maieu, slab de-i numărai coastele, și ținea un picior pe scaun. Avea chiloți de pînză, pînă aproape de genunchi, ca fotbaliștii. Li se și zicea „chiloți gen Dinamo Moscova“. Ei țineau cu Dinamo. Jumătate din copii țineau cu Dinamo și jumătate cu Steaua. Și cînd jucau fotbal, echipele le numeau tot Dinamo și Steaua. Pe Mircea, fiindcă nu știa să joace, îl puneau mereu în poartă. Dacă se nimerea să se lovească mingea de el, însemna că apărase și toți îi strigau „Bravo, bă!“ Dar dacă mingea intra-n poartă, îi strigau „Boule! Dacă mai iei un gol ieși afară!“ Cînd se săturau de joc, copiii se adunau în jurul lui Mimi și Vali și vorbeau despre fotbal. Mimi zicea că fotbaliștii de-acum erau niște nenorociți față de ăia care jucaseră mai demult. Cică pe vremuri fusese unul Dobai, care avea un șut formidabil, toți îi ziceau Tunarul. Și cică o dată a venit la noi o echipă de prin Africa, și ăștia aveau în poartă o gorilă adevărată. Stătea gorila pe bara de sus și cum venea o minge, hop, se arunca și-o prindea. Nu puteau să le dea nici un gol. Pînă s-a enervat Dobai și cînd a tras un șut, a băgat-o pe gorilă cu tot cu minge-n poartă, de i-a scos și mațele. A murit gorila chiar acolo, pe loc. Tatăl lui Mircea îl luase pe „Dinamo“ la meci de cîteva ori. În fața stadionului erau cozi foarte mari la bilete. Stăteau mult acolo și toți oamenii vorbeau despre fotbal, despre echipe și jucători. Mircea locuia pe scară cu un fotbalist care era-n echipa națională, Popa de la Dinamo. Venea mereu beat. Avea o fetiță foarte drăgălașă. Ce de jucării îi aducea din toate țările! După ce luau bilete, tata se oțăra că le băgau pe gît și un program de doi lei cu numele jucătorilor și niște poze din care nu se-nțelegea nimic. Apoi, o dată cu sute de bărbați, intrau pe poarta stadionului. Ce statui ciudate erau în parc! Atleți și boxeri de bronz, gimnaste de piatră... Lui Mircea-i era mereu teamă că, trecînd pe lîngă ele, statuile i-ar putea șopti ceva... sau l-ar atinge cu degetele pe umăr... Stadionul era uriaș și se umplea tot, de nu mai aveai loc să arunci un ac. Mii și mii de bărbați în cămăși albe, toți cu părul pieptănat pe spate, ca al tatălui său, toți cu obrajii verzui, bărbieriți cu lame proaste, toți mîncînd semințe și scuipînd cojile-n jur. Mircea nici nu era atent la ce se-ntîmpla pe teren. Jucătorii care fugeau acolo erau mici ca furnicile. De-aceea tresărea mereu cînd cei din preajma lui săreau în sus înjurînd și urlînd ca nebunii. „Băăăă! Futu-ți morții mă-ti cu cine te-a-nvățat fotbal!“ zbiera cîte unul la arbitru, mai tare decît ai fi crezut că poate striga un om. Mult mai mult îi plăcea pe stadion seara, cînd se dădeau acolo filme în aer liber. Ecranul era sub cerul uriaş, încă albastru cînd intra lumea, dar tot mai trandafiriu către apus. Răsăreau uneori luna și stelele și tot era prea lumină ca să-nceapă filmul. Printre băncile curbe umblau țigănci cu semințe, și aerul mirosea a liliac. Vreun sfert de oră din film nu vedeai decît niște umbre vag colorate pe ecran, din care nu-nțelegeai nimic, fiindcă te tot apărai de țînțari, dar apoi întunericul venea, albastru catifelat, vocile se auzeau zbîrnîit din boxele străvechi, cerul se umplea de stele, filmul curgea în lumea lui, iar Mircea rămînea singur în tribune, uitîndu-se aproape numai la cer, uimit și fericit cînd mai cădea cîte-o stea, lăsînd o dîră lungă în urmă. Scaramouche se duela, se-ndrăgostea, se deghiza-n măscărici, apoi scria pe ecranul negru FIN și ecranul se stingea. Lumea se-ngrămădea ca oile spre ieșirea slab luminată de un neon. Plopii din depărtare acopereau și descopereau stelele.

„L-am visat pe tătica", zise deodată mama. La televizor vorbea de cîtva timp o prezentatoare, Sanda Țăranu, vorbea de nu se mai termina. Nu se știe ce film trebuia să urmeze și ea se apucase să-l povestească dinainte. „Parcă pe cine puteai tu să visezi..." îi spuse tatăl, plimbînd o prună prin farfurie. „Da, dragă, mereu mă visez la Tîntava, nu știu de ce. Și mă visez copil sau fată tînără, și totul e chiar așa cum era atunci, înainte de război, mămica și tătica sînt tineri, cum erau... Vasilica și Anica sînt cu cozi, în haine de la țară... Să vezi, Costele, se făcea că eram acasă, în casa veche, dinainte s-o facă pe asta de-acum (asta e de prin '40–'41...). Întorceam ceasu-ăla mare de tablă din tindă, ăla pe care e o locomotivă. Cînd, intră mămica și-mi spune: « Marioaro, aici miroase a mort. » Şi-atunci mi-am dat seama că mirosea a hoit, da știi cum, să-ți mute nasul din loc. « Ia vino cu mine », mi-a zis, şi-am ieșit cu ea-n curte. Şi era așa, un vînt și-un cer de parcă sta să ningă... Ne-am dus în șopron, dar parcă nu era șopronul nostru. Era gol şi pustiu, și pe pereți erau numai icoane. Era ca un fel de biserică, dragă..." „Păi da", zise tata, plictisit. „Şi nu ți-ai făcut şi tu niște cruci, acolo?" „Nu, stai să vezi. Brrr, uite, şi-acum mi s-a făcut pielea de găină. Șopronul era pustiu, erau doar roți de păienjeni pe la colțuri. Şi se făcea că acum eram singură şi mi-era frică, nu mai ştiam cum ajunsesem pe-acolo. Şi deodată se deschide, dragă, o uşă şi vine la mine o femeie în cămașă de noapte largă și boțită, cu un snop de flori în brațe, flori de cîmp de toate felurile, abia le putea duce de multe ce erau. Și se oprește-n fața mea și-mi aruncă toate florile alea la picioare. « Marioaro », zice, « ia lopata și dezgroapă-l pe tătica. » Și-a plecat, n-am mai văzut-o. M-am uitat în jur și am văzut o lopată, am luat-o și m-am întors în casă. Știam acum că de-aia miroase-a hoit în tindă, că era tătica-ngropat acolo, Doamne, iartă-mă! Multe prostii mai visează omul..." „Chiar că prostii", făcu tatăl atît de caraghios, că Mircea pufni în rîs. Dar mama nu-i dădu atenție. „Și-ncep să sap, dragă, acolo-n podeaua de pămînt, sap ce sap și dau, așa, de-o ladă. Ridic capacul și... of, Doamne, iartă-mă!" Și-ncepu deodată să plîngă, cu fața-n palme. I se zguduia tot trupul. Copilul încremenise, cu lingura la gură. Tata se oprise din mîncat și se uita nemulțumit la ea: „Hai, hai, potolește-te o dată!" „Era Dumnezeu, cu barbă albă și-n odăjdii, ca-n icoane... și cu Evanghelia deschisă pe piept... Și se uita drept în ochii mei și zicea: « De ce m-ai îngropat, Mario? De ce m-ai îngropat? » Doamne! Doamne, iartă-mă!" „Bîzzzz... bîzzzz...", o imită tatăl, făcînd o figură lungă ca a lui Stan cînd se smiorcăia. „Fi-v-ar tîmpeniile să vă fie, că nu mai scăpați o dată de ele! V-au băgat bine popii-n cap toate prostiile!" „Doamne miluiește...", începu și Mircișor, dar tatăl se răsti și la el și după-aia spuse sever: „Ia, gata, de-acum ne uităm la film!" Mama, încă suspinînd, fugi în bucătărie și nu mai ieși de-acolo. Mircea se uită ce se uită la film și-apoi se duse după mama lui.

Dar în bucătărie nu era nimeni. Încă mestecînd, băiatul rămase mirat în mijlocul odăii, între bătrînul bufet verde și masa, cu mușamaua tăiată de cuțite, de care era prinsă o mașină de tocat. Deasupra aragazului, din găurile de aerisire îmbîcsite de fum, ieșeau și umblau pe perete viespi mari, care nu-și aflaseră încă odihna. Ușa balconului era închisă: mama nu putea fi acolo. Atunci nu putea decît să se fi topit în văzduh. „Mama!", strigă încet, uitîndu-se zăpăcit în jur. Pe aragaz, într-o cratiță mare, era încă o grămadă de mîncare de prune, să le mai ajungă vreo două-trei zile. „Da, Mircișor, sînt aici", se auzi din cămară. Bineînțeles! Că doar nu făcuse aripi să zboare. Merse și-o trase afară, de mînă, din cămara îngustă, ocupată aproape cu totul de un raft plin de sticle goale, oale de lut, borcane cu nu se știe ce, pungi dezumflate de făină... Avea obrajii uzi și se ștergea cu palmele la ochi. „Taică-tu ăsta... parcă ce știe el?" Se așeză pe un scaun, cu Mircea-n brațe. Mirosea toată a prune uscate și a rîntaș. Copilul se mira uneori cît putea să fie de slabă. O dată, la ședința cu părinții, rămăseseră și copiii puțin în clasă, fiecare în bancă cu mama sau cu tatăl lui. Și mama lui era cea mai slabă dintre toate mamele, îi puteai număra vertebrele la ceafă, sub părul făcut coc. Și avea obrajii atît de scobiți, cu pielea moale... Și buzele palide, chiar dacă, rar de tot, dădea cu puțin ruj. Iar părul ei spălăcit era subțire ca pînza de păianjen. „Ce știe el? El parcă acolo s-a născut, la școala lui de ziariști, nu la Banat. Da' maică-sa, cînd a venit la noi anu' trecut, ții minte cum stătea în genunchi serile, în cămașe de noapte, și se ruga la capul patului? Mircișor, io nu te-am învățat să spui Doamne-Doamne la culcare, că sînt alte vremuri acum, da' nu-mi place să rîdă de obiceiurile astea cu care noi am crescut... pe care mămica, Dumnezeu s-o..." Începu să plîngă din nou. Lui Mircișor îi era milă de mama lui în împrejurări din acelea. De Paști, de pildă, vopsea și ea cîteva ouă, cu multă osteneală, în cutii de conserve în care punea vopsea Gallus de mai multe culori. Și urma masa, cu cozonac, cu ouă, cu vin, cu lucruri mai bune ca de obicei. Bineînțeles că de biserică nici nu putea fi vorba. Dar venea momentul cînd trebuiau să ciocnească ouă, și-atunci tatăl lui devenea deodată ciufut, ca atunci cînd nu mai avea țigări. „Ia hai", zicea veselă mama, „Hai să ciocnim, Costele, hai noi mai întîi! Cu ce dai, cu capul sau cu fundul?" Mircea studia îndelung ouăle, ca să-l găsească pe cel mai tare. „Hai, Cristos a-nviat!" la care taică-su răspundea mereu, făcîndu-i cu ochiul lui Mircea: „Cine l-a văzut?" și, pac! turtea oul mamei, de jos în sus. „Hai, mă, păgînule, ce-are dacă zici și tu, ca oamenii, « Adevărat a-nviat »? E așa, o tradiție, parcă trebuie să crezi?" Mereu ieșea scandal de la ciocnitul ouălor, și ziua de Paști, care-ncepea așa de frumos, se irosea pînă la urmă întotdeauna. „Ia mai lasă-mă-n pace! Du-te și ciocnește cu popa Ciocoiu ăla al vostru care-ți dădea premiu-ntîi la școală, nu cu mine!" Ca să scape de gălăgie, anul acela de Paști hotărîseră să ciocnească fără să mai spună nimic. Și cînd venea popa cu botezul era cîteodată scandal. Cînd era tata acasă, se ducea la ușă și spunea din dosul ei: „Nu primim!", uneori adăugînd grav: „Noi avem alte convingeri!“, ceea ce-i plăcea lui Mircea foarte mult, i se părea cumva nobil. Dar mamei, dacă era singură acasă, îi era rușine să nu deschidă, așa că de vreo cîteva ori Mircișor, doar în chiloți și-ntr-un maieu jerpelit, cum stătea prin casă, trebuise să pupe și el cruciulița și să primească-n creștet stropii de apă cu miros de busuioc. Un popă într-un apartament de bloc era curios și nelalocul lui, copilului i se făcea și frică... Zdrăngăneau geamurile cînd cînta, și tot ce zicea, și hainele lui largi și sclipitoare erau parcă dintr-un vis... Mama-i zicea „părinte“ și-i săruta mîna, ceea ce-l umplea de indignare pe copil. Popii erau niște paraziți care nu munceau nimic, spuneau de două ori „Doamne miluiește“ și-ți luau banii. Și tatăl lui se supăra de cîte ori mama-l primea pe popă cu botezul. Noroc că era doar o dată pe an. Tovarășa Dogaru, la școală, îi încredințase de multe ori pe copii că Dumnezeu nici nu există. Cea mai bună dovadă, zicea, era că Gagarin fusese-n cer (sau în cosmos, cum se spunea acum) și nu-l văzuse pe-acolo. Și-atunci nici Cristos nu putea să fie fiul lui, nici Maica Domnului, maică-sa, și-așa mai departe. Nici sfinții nu existau. Dar mama îi povestea de multe ori, cînd venea vorba de școală, cît iubise ea școala, cu cît drag stătea și citea cînd o trimiteau cu vaca pe islaz. Cît de mult ținea popa din sat, popa Ciocoiu, om cu două facultăți, la ea și la Vasilica, mereu primele la învățătură. Și, mai cu jumătate de gură, dar încăpățînat, mai spunea mereu ce mult îi plăcuseră orele de religie de la școala din sat. Mircea rîdea mereu cînd auzea asta, „ore de religie“. I se părea de necrezut să vină un preot în clasă și să-nceapă să cînte pe nas. „Dar nu, Mircișor, nu cînta, ne povestea multe lucruri din Evanghelie, viața lui Isus Cristos, erau lucruri așa de frumoase...“ Mircea însă-și acoperea urechile și nu vroia să mai asculte. Pentru el toate erau ca păcăleala cu Moș Gerilă, în care credeai cînd erai mic și-apoi rîdeai de cei care încă mai credeau. Pe cînd taică-su mai lucra încă la Atelierele I.T.B., muncitorii și copiii lor fuseseră chemați să se-ntîlnească cu Moș Gerilă în sala de festivități a-ntreprinderii. Fiecare copil urca pe scenă, spunea poezia și primea un dar. L-au suit și pe Mircea, care avea doi ani și jumătate, dar cînd a dat cu ochii de Moș Gerilă, copilul a-nceput să urle din toate puterile: moșul ăla al lor avea barba lui naturală, neagră pana corbului! Mama plecase cu copilul la subțioară din sală. Pînă-acasă Mircea o ținuse într-un urlet. Tot ce ținea de religie se amesteca, pentru el, în mod ciudat, cu icoanele de deasupra paturilor pe pari văruiți de la Tîntava: Arhanghelul Mihail, Dumnezeu Tatăl, zecile de sfinți care-și turteau aureolele unele-n altele, toți în straie de azur și purpură, toți pe un fond siniliu scrijelit cu un scris strîmb. Pozele de pe același perete, colorate cu mîna, înfățișînd militari și țărănci, în rame de sticlă pisată sub ștergare de borangic, odaia umbroasă cu pămînt pe jos, lampa cu sticlă din perete, oglinda înclinată și grinzile cu busuioc ale tavanului, crengile părului, pline de pere mălăiețe ciugulite de păsări, bătînd în geamul îngust și zăbrelit, toate acestea-nsemnau pentru Mircișor o lume enigmatică, de care-i era puțin teamă, dar după care și tînjea într-un fel. Cît de uimit fusese cînd aflase din întîmplare primele lucruri despre Isus pe care el le putea înțelege, pentru că se potriveau cu ce mai știa și el! O dată, după ce fusese cu mama lui la Muzeul Satului, ieșiseră pe altă parte și se rătăciseră pe niște alei umbroase. Dăduseră acolo peste un fel de capelă veche, părăsită. Mircea aruncase o privire-năuntru și rămăsese foarte mirat. Pe peretele capelei era o mare pictură lucioasă, cam ca acelea de pe pereții Policlinicii 10, unde-l duceau cînd era bolnav. Dar, bineînțeles, aici nu erau pictate gîze, flori uriașe și spiriduși coborînd pe o rază de soare, ci un mormînt deschis și un bărbat în veșmînt alb, însuși Isus, ridicîndu-se-n aer biruitor și binecuvîntînd cu o înfățișare severă. În jurul lui era un fel de cerc de lumină. Neașteptat și straniu era însă că în jurul mormîntului dormeau trîntiți pe unde apucaseră cîțiva soldați romani. De fapt, vreo doi se treziseră și se uitau orbiți și înspăimîntați la Isus. Nu era nici o-ndoială că erau romani, erau îmbrăcați exact ca în cartea de istorie de-a patra, cu coifuri, zale și scuturi dreptunghiulare, tot ce trebuia. Și sulițe lîngă ei. Copilului nu-i venea să creadă. „Mamă“, întrebă el, „Isus Cristos a trăit pe vremea romanilor?“ Mama nu știuse să-i spună, dar nu credea. Isus fusese Dumnezeu, nu trăia așa, pe o vreme, ca oamenii. El era în icoane, pe altă lume, cu Maica și Taica lui și cu sfinții. „Ei, mamă“, zisese ea și de data aceea, ca de-atîtea ori, „ce mi-ar fi plăcut și mie să citesc și să știu mai multe, aș fi vrut să ies și eu învățătoare...

Dar atunci erau alte vremuri. Știau oamenii de-nvățătură ? Parcă-l aud pe tătica : « Las', că nu te fac preoteasă ! » Și la școală mergeam așa, iarna, cînd nu aveam nimic de făcut. Cum se desprimăvăra, la muncă, la grădină... sau du-te cu vaca la păscut. N-aveai nici trei ani cînd o luai de funie. Vai de lume... Atît am făcut și io, patru clase, și dup-aia nu m-a mai dat la școală. A venit războiu'... Mătuși-ta Anica a rămas în sat, că se măritase, și io cu Vasilica ne-am dus la București, ucenice. Atît ne-a fost învățătura. Dup-aia mi-am completat șapte clase, da' mai mult de formă, o dată cu toate fetele de la noi, de la « Donca Simo »."

Tatăl apăru și el după o vreme, spășit. „Mărie și Mărioarăăăă", îi cîntă ca-ntotdeauna cînd vroia să se-mpace, „Ochii tăi mă bagă-n boală". „Ba-n oală", strigă și Mircea și mama-ncepu să rîdă, și deodată totul era din nou bine. „Ce ziceți să mergem și noi la circ, să vedem spectacolu-ăsta nou ?" le spuse tatăl, și bucuria lui Mircea nu mai avu margini. Cum stăteau chiar lîngă Circ, vedeau oricum toate spectacolele, dar ce-avea a face ? Era nemaipomenit. „Eu mă duc mîine cu copiii la menajerie, să vedem animalele", îi anunță Mircea. „Da, dragă, au niște lei, tigri, ce-or fi, că rag toată ziua de bagă aleea-n sperieți. Zicea ieri madam Guruianu că nici nu putuse să stea pe bancă de frică. Mai ales cînd le dă de mîncare rag ceva de groază..."

Mama se-apucă să spele vasele iar tatăl, cocoțîndu-și ambele picioare pe scaun, ca un indian bătrîn, rămase cu ochii-n gol. Era ciudat de frumos cînd încremenea cîteodată așa. Părul îi era atît de negru, cu firul atît de gros, încît, cum era dat pe spate, cu doar cîteva șuvițe atîrnîndu-i pe frunte, îi schimba toată fața într-un fel de mască palidă, de o ciudată noblețe, în care doar ochii luceau și ei negri catifelați, ochii altcuiva parcă. Și Mircea rămînea adesea cu ochii în gol, exact ca tatăl lui, și trebuia uneori zgîlțîit ca să revină pe lume.

Aveau să meargă la circ, ce grozav, aveau să-l vadă pe Yoga Omul Șarpe ! Fiindcă pe noul panou dintre castani, din fața Aleii Circului, între urșii pe monociclu și acrobatele cu pulpe groase, în ciorapi de plasă, primul nume de atracție dintr-o lungă listă era al acestui Yoga Omul Șarpe, scris cu litere mari și groase. Yoga era și el desenat în afiș : își ținea picioarele după cap și stătea în mîini, semănînd cu un fel de păianjen strîns ghem.

Pe cap avea un turban cu o piatră mare, strălucitoare, în frunte, un cristal cît cel pe care Mircea-l găsise anul trecut în ariciul verde al unei castane dezghiocate. Toți copiii de la bloc vorbeau despre el, le plăcea numele lui, Yoga, și-ncercau să ghicească de ce i se zicea Omul Șarpe. Unii ziceau că se-ncolăcește ca un piton, alții că dresează șerpi. Jean zicea că-i spune așa fiindcă o are lungă și groasă ca o anacondă. „Să vedeți că o să și-o scoată din chiloți și o să și-o arate la toată lumea, ca pe-o trompă de elefant!“ Sau ca negrul Jim, se gîndea Mircișor, căruia prințesa îi dădea tot felul de lucruri grele de făcut ca să nu se mărite cu el, să-i aducă tot felul de perle și lănțișoare, dar el le aducea, și-atunci i-a zis: „Mă mărit cu tine dacă o ai lungă de doi metri.“ Și cică Jim: „Jim iubește mult la tine, taie cincizeci de centimetri!“ Fiindcă el o avea de doi metri și jumătate, ce caraghios... Cum s-o cari după tine dacă e atît de lungă? Poate ca pașa din „La pașa vine un arab“: „Apare pașa în pridvor/ Tîrîndu-și pula pe covor/ Și coaiele în cărucior“... Dar nu se putea ca Yoga Omul Șarpe s-o scoată acolo, în fața tuturor, fiindcă-l lua miliția. Mircea credea mai degrabă că-i zicea așa fiindcă se-ncolăcea ca-n poză, își punea picioarele după cap... Și totuși, șerpii n-au picioare. Mai bine-i ziceau Yoga Omul Șopîrlă. Și pe panou mai era trecut un număr „senzațional“ cu Piticele Jongleur de la Circul Mare din Moscova. Asta nu-l mai entuziasma atît pe copil. Cum ei locuiau lîngă Circ, vedea adesea pitici cu capul mare și picioarele strîmbe mergînd și ei la piață, cu sacoșele atîrnînd pe asfalt. „Oameni și ei, săracii“, zicea mama. „Nu te uita la ei, să nu se simtă prost.“ Și ce mai era pe afiș? Mai multe: dresuri de purici, clovni și o formație muzicală din Cehoslovacia, No-Ko-To (sau No-To-Ko? sau Ko-To-No? Era imposibil să ții minte). Cînd Mircea avea cinci ani și fuseseră prima oară la circ, tata rîsese de el, îi zisese la-ntoarcere că aveau să facă și ei circ acasă: el avea să jongleze cu farfurii, Mircea avea să facă pe clovnul, „iar pe mămica o punem să sară-n plasă, desfacem o plasă de-a ei de rafie și-o ținem de capete, și ea sare acolo, face tumbe...“ Copilul crezuse, și abia aștepta să ajungă acasă. Cînd i-au spus că e doar o glumă, a-nceput să urle și să se tăvălească pe jos chiar acolo, pe trotuar. O-ncasase bine și doar așa se potolise.

Mircișor trebuia să meargă la culcare, dar i-au mai dat voie să se joace jumătate de oră înainte să se culce. Așa că s-a suit în pat, și-a luat cărțile și a-nceput să se uite pe ele. Nu aveau multe cărți în casă. Era una care se numea *Ce oameni, domnule!* de Nicuță Tănase. Avea pe copertă un tînăr care fuma așa, cu obrăznicie. Înăuntru erau niște povestioare aiurite: „Cum am fost porttigaret", „Cum am fost centru atacant"... Nu se-nțelegea nimic. Tatăl lui zicea că trebuie să rîzi cînd le citești, dar el nu rîdea. Doar o poveste era mai comică, cu un porc care dădea curent electric. Altă carte se numea *Literatura romînă.* Asta avea poze cu scriitori și cu titluri de ziare. Sub titlurile de ziare scria „frontispiciu". De pildă, „Bluze albastre (frontispiciu)". Lui Mircea cuvîntu-ăsta-i plăcea grozav și-l repeta tot timpul. Mai erau și poezii. Unul dintre poeți era Eminescu, al cărui chip îl știa bine, îl găseai peste tot. Sub poza lui scria Mihail Eminescu. El fusese cel mai mare poet român, dar murise nebun. „Unde e multă minte, e și prostie", zicea mama despre el. Lîngă poza lui era o poezioară: „Ai noștri tineri la Paris învață/ La gît cravatei cum să lege nodul/ Și vin apoi de fericesc norodul/ Cu chipul lor isteț de oaie creață." Era și un desen cu unul dintre acești tineri, și semăna exact cu o oaie creață. Mai încolo mai era o poză cu niște clădiri în flăcări și un cer negru deasupra. Sub poză scria: „Parisul arde-n flăcări, furtuna-n el se scaldă,/ Turnuri ca facle negre troznesc arzînd în vînt." Poze cu scriitori erau multe. Îi plăceau cei cu nume mai ciudate: Mihail Davidoglu, Olga Demetrius... Nici unul nu scăpase fără mustăți, ochelari sau de-aia de pirat pe un ochi. Mai mult îi plăceau alte cărți: *Drumuri europene* și *De la Polul Nord la Polul Sud.* Astea aveau în mijloc poze: prima avea poze din Londra, din Viena, foarte frumoase, iar cealaltă poze cu foci, cu pinguini și cu vînători de balene. Dar toate pozele erau alb-negru și cenușii, abia se deslușeau. Și paginile cu ele se lipeau, fiindcă erau mai groase și lucioase. Mai era o carte de Pop Simion, *Ore calde*, cu niște muncitori pe schele, desenați ciudat, și o alta, *Thomas Alva Edison.* Ăsta fusese inventator, inventase becul. Prima poză avea scris dedesubt „Tickerul de bursă", și arăta un fel de aparat. Sub o alta scria „Atelierele din Menlo Park". Erau niște case și un gard. Edison însuși apărea într-o poză, cu o pălărie de cow-boy pe cap. Tata-i spusese că era surd de-o ureche, îi trăsese unul o palmă peste ea. Dar era deștept. Cînd era copil, l-au găsit ai lui stînd pe niște ouă, să le clocească. La școală avea însă note proaste. El și Lenin fuseseră cei mai deștepți oameni din lume. Lenin era atît de deștept încît, cînd au făcut steaua roșie, au făcut-o-n cinci colțuri, fiindcă și numele lui Lenin avea cinci litere. El rîdea foarte tare la teatru și-i plăceau copiii. Era chel și avea bărbuță. Era mereu al treilea după Marx și Engels în panourile de la 23 August, dar primii doi aveau mult mai mult păr. Marx, Engels și Lenin. Ultima carte, singura pe care-o citise toată, era complet roșie și scria pe ea *Basme populare romînești.* O citise încă din clasa întîi, își amintea cum stătea lungit pe lada de la studio, în fața marii ferestre, și citea pînă se-ntuneca. Atunci foile se făceau roz. La-nceput îi fusese foarte greu. Nu înțelegea multe lucruri. După unele cuvinte scria cîte o cifră mică, 1, 2 sau 3. Ce era aia „coclauri[2]“ ? Iar jos se trăgea o linie și sub ea mai scria ceva cu litere mai mici, dar fără legătură cu povestea. Învățase însă repede să treacă peste lucrurile-astea. Erau multe povești atît de frumoase, dar și înfricoșătoare. Erau mulți împărați cu nume de culori, și undeva era o rîpă, pe-acolo treceai pe Celălalt Tărîm. Acolo mișunau ființe rele, gheonoaie, scorpii, Statu-Palmă-Barbă-Cot, care fugea cu barba prinsă într-un copac... Erau zmei și balauri, un șarpe care-avea o mărgică după măseaua din fundul gurii... Cînd ajungeai la el, după ce-i salvai fata, el îți spunea să-i ceri ce vrei tu, aur, argint, cît vroiai, dar tu trebuia să ceri mărgica, fiindcă era fermecată... Mai erau munți de sticlă, văi cu flori adormitoare, mănăstiri ce se legănau pe un pai. Cea mai lungă poveste era „Ileana Cosînzeana, din cosiță ruja-i cîntă, nouă împărați ascultă“. Avea 22 de pagini și Mircea o terminase în vreo săptămînă. În „Pipăruș Pătru și Florea-Nfloritu“ cei doi voinici treceau prin țara furnicilor și prin cea a șoarecilor, care erau mari cît boii, și ajungeau la bordeiul lui Ciută-Nevăzută. Și Ciută-Nevăzută avea o fată, care i-a salvat pe voinici, fiindcă Ciută-Nevăzută mînca oameni.

Pe cînd răsfoia *Basme populare romînești,* intră în cameră mama lui. „Hai, la culcare, că e unșpe! Te-am lăsat o grămadă. Mîine-o să trag de tine să te scoli.“ Adună cărțile și le puse pe ladă. Îl înveli pe băiat, care se ghemui nemulțumit sub pătură. Decît să se culce, era mai bine orice. Ar fi preferat să-l bată amîndoi părinții toată noaptea decît să doarmă. De fapt, după ce adormea nu-i mai păsa, dar pîn-atunci era un chin. Lui Mircea-i era frică de nopți și de somn. De fiecare dată, culcat pe burtă între cearceafuri, simțind chiar și cu pleoapele-nchise cum trec peste pereți luminile de la mașinile de pe șosea, se gîndea că pînă dimineață era atît de mult timp, opt sau nouă ore... Ce-avea să facă el în vremea asta ? Unde avea să fie ? Prin ce coclauri necunoscute, rele, pustii avea să rătăcească ? Atunci îl apuca frica și se silea să nu alunece-n somn. Începuse să se gîndească și la ce avea să fie după ce va muri. Atunci nu va mai vedea nimic, nu va mai auzi nimic, și asta mii și milioane de ani. Niciodată n-avea să mai existe. Atunci chiar că nu mai putea dormi. Deschidea ochii și privea în jur tresărind. La el în cameră nu se făcea întuneric niciodată, fiindcă șoseaua lumina puternic din toate becurile de pe stîlpii dintre șinele de tramvai. Și, dincolo de ea, lumina stins tot orașul. Dar după o vreme se făcea liniște. Rar mai trecea cîte-o mașină sau, cu un zgomot înfiorător, un tramvai. Mircea se ducea atunci la fereastră și deschidea panoul lateral. Stătea mult așa, în liniștea și vîntul delicat al nopții. Iubea atît de mult orașul acela nesfîrșit, pîlpîitor, era Bucureștiul lui personal, făcut cadou lui de ziua de naștere. Știa fiecare vilă și fiecare vîrf de platan ce ștergea cerul. Știa luna mare și înghețată. Privea, sub razele ei, șirul lung de Crişti răstigniți pe stîlpii de iluminat, de-a lungul șoselei curbe. Din coasta lor picura apă și sînge pe pavajul dintre șinele de tramvai.

În acea seară, pentru prima dată, mama nu-i mai spusese nici o poveste. „Gata cu poveştile, de-acum eşti băiat mare, pionier, e rușine. Apropo, uite, ți-am călcat din nou cravata, uite-o aici, o pun pe spătar.“ Dar Mircea nu se mai ridică din pat. Privi doar, desfăşurat deasupra sa, ca omuleții de hîrtie de altădată, triunghiul care, în semiumbra camerei, era acum stacojiu ca vișina putredă. Mama-l pupă și-i zise ca de obicei „Noapte bună, somn ușor,/ Șapte purici pe-un picior“. După ce ea ieși din cameră, încercă o vreme să-și spună singur, mai departe, povestea despre țara Tikitan, pe care mama i-o zicea de atîta vreme, dar nu-i veni nimic în minte. Adormi apoi și visă. Trecea prin spatele blocului, în dreptul Scării 5. „Aici n-am intrat niciodată“, își spuse. „Cum o fi scara asta?“ Intră în hol și urcă scările pînă la lift. Totul era-ntunecat, pustiu și mare, foarte mare. Chemă liftul și intră. „Să urc la-ntîmplare, de pildă la etajul patru.“ Apăsă la patru, dar liftul nu opri acolo, ci merse pînă sus. Cînd deschise ușa de fier, se făcea acolo, la opt, un fel de hală largă de ciment, cu dungi de umbră pe pereți. Îl copleși teama. Făcu cîțiva pași pe enormul palier fără uși. Pînă și ușa liftului dispăruse după o vreme. Cum avea să se mai întoarcă? Și deodată de undeva apăru Porumbel, cu craniul lui mare lucind în întuneric. Avea-n mînă o bardă cu tăișul însîngerat. Mircea o luă la fugă disperat, încercînd să țipe și nereușind, cu Porumbel după el. Văzu deodată scările și se năpusti-n jos pe ele, sărind cîte două-trei trepte o dată. Palierele pe lîngă care zbura erau de asemenea fără uși, din beton grosolan, ca de bloc nefinisat. Auzea tropăitul lui Porumbel tot mai aproape în susul scărilor. Cînd se simți apucat de cravată (acum își dădu seama că e-mbrăcat în pionier din cap pînă-n picioare), se prăbuși pe trepte. Nodul cravatei îl sufoca, îi intrase adînc în carne. Porumbel era deasupra lui o statuie imensă, cu barda ridicată. Izbi din toate puterile în creștetul copilului, care simți cum îl copleșește un fel de fericire sfîșietoare. Țeasta i se sparse-n mii de țăndări și începu să izvorască din ea, nestăpînit, lumină.

Soile stătea pe bancă, în curtea devastată din fața casei ei de pe Tunari, și amurgul reflectat în rochia ei albă de dantelă îi împrumuta o nuanță de floare de cireș. Aștepta acolo, cu mîinile-n poală, cu bărbia timidă ca de fetiță, mare și pufoasă păpușă cu ochi făcuți nu ca să vadă, ci ca să reflecte-n lucioasele lor cercuri căprui buruienile, casa ruinată, cu o scară ce nu ducea nicăieri lipită de zid, gardul de fier forjat și puținele tramvaie ce treceau huruind pe strada din față, zguduind din temelii bătrînele clădiri. La gît, atîrnat de un șnurulet de piele, Soile avea un medalion emailat, prins într-un cadru de filigran de argint. În ovalul său era pictată Soile, stînd pe bancă, mare, pufoasă, neajutorată, în fața casei ei vinetii cu o scară ce nu ducea nicăieri. Purta la gît un medalion în al cărui oval se vedea Soile, în rochie de dantelă albă, pe care lucea emailul unui alt medalion, în care, în fața casei ei, Soile... Chiar și al miilea medalion era la fel de limpede ca și primul și ca imaginea adevăratei Soile, ce aștepta în amurg, răspîndind un miros de piele caldă, foarte uscată și de singurătate, în fața casei ei ruinate de pe Tunari, casă de culoarea lupusului eritematos.

Soile se născuse chinuitor de greu, lăsîndu-și mama schilodită pentru totdeauna. Capul ei mare, însîngerat, cu fire de păr lipite de țeasta murdară de meconiu, dislocase cu un troznet de oase fluturele iliac ce-o purtase pînă atunci, tandru, între aripe. Craniul fetiței, moale ca un ou de broască țestoasă, suferise și el presiuni și deformări tragice în tunelul de carne și pielițe prin care alunecase. Dar supraviețuiseră și copilul, și mama, chiar dacă mama avea să poarte de-atunci pentru toată viața un corset de plexiglas pe sub rochie, închis cu un mecanism complicat, iar fata avea să crească blîndă și lipsită de voință ca un lujer de plantă.

După ce spălaseră cu un burete trupul chinuit al fetiței, încă atașat de vulva sfîșiată a mamei cu cordonul ombilical, surorile medicale îi observaseră albăstreala. Corpul copilului era ca de caolin bleu, și pînă și limbuța și cerul gurii, vărgat ca al pisicilor, erau albastre ca și cînd ar fi mîncat afine. Medicii știau că era vorba de-o malformație a inimii, și hotărîră să aștepte un an pînă la o eventuală operație. Dar după un an corpul Soilei deveni ca de jad semitransparent, iar prin cărnița moale a pieptului ei se zărea zvîcnind ceva ce nu părea deloc o inimă. Acea pată de întuneric îi trimitea în artere, pulsînd lent, un sînge otrăvitor. Urmă o operație dificilă, instrumente stranii clinchetiră ore-n șir deasupra trupului mic, pierdut pe masa cea albă. În loc de inimă, o tarantulă grea, deconectată de la sistemul circulator al fetiței, își întinse ca o floare de mlaștină, în palma chirurgului, picioarele amorțite. Sări jos și fugi peste blocul operator pînă fu prinsă la colț și capturată de sanitari. În locul păianjenului, în toracele Soilei fu așezată, cu botișorul spre stînga, inima unui copil de sex masculin care se născuse o dată cu fetița, privise lumea, scuturase din cap în semn că nu și închisese ochii pentru totdeauna. Vegetase apoi timp de un an conectat la un aparat greoi, dar cum creierul îi involuase spre un fel de conopidă, fusese desprins din acea fantomă de viață. Cu noua ei inimă băiețească și cu transfuzii totale de sînge repetate lunar, Soile crescuse, mai întîi sub un clopot de sticlă, într-un mediu perfect antiseptic, apoi, după vîrsta de șapte ani, mamei i se permisese s-o ia acasă. Fetița avea să-și aducă mereu aminte chipul încărunțit de suferință al mamei, lățit pe toată curbura clopotului de sticlă, ca și lucrurile strîmbe și picurătoare din camera de spital. Cînd se-ntorseseră acasă, în Pobeda veche a doctorului, mama ținuse tot timpul pe genunchi, acoperită cu o pînză-nflorată, cutia de cristal în care stătea ghemuită tarantula, obeză acum și răspîndind deasupra pîntecului, la fiecare mișcare, o ceață de perișori veninoși. De-atunci, de mînă cu fetița, avea să meargă în fiecare sîmbătă după-amiaza în Obor, la tîrgul de păsări și animale mici, ca să cumpere cîte-o pereche de șoricei albi, cu labele și boturile roze, pentru hrana păianjenului din terariul de cristal. În timp ce mama se tîrguia pentru șoricei, Soile privea peștii exotici, cu voalurile lor portocalii, din acvariile cu alge și melci planaria, simțind că n-ar fi putut fi niciodată mai fericită decît dac-ar fi avut și ea corpul plinuț și elastic al unuia dintre ei și rochia grațioasă a cozii lui evanescente. Așa ar fi vrut să trăiască, sub apă, într-un acvariu îngust, singură și mută într-o lume mică, reflectînd-o pasiv în ochii fără pleoape.

Lui Herman îi trebuiseră săptămîni ca să afle toate acestea. Într-o seară ieșise să-și cumpere țigări. Traversase șoseaua în dreptul bodegii din colț și apoi strada Tunari, dar debitul era închis și vînzătoarea în concediu de odihnă, după cum scria pe ușă. O luase-n sus pe Tunari, spre benzinărie. Știa el, pe Eminescu, un chioșc care ținea deschis pînă tîrziu. Trecuse de ghețărie, de frizerie și de școala veche. De-a lungul străzii patriarhale, cu salcîmi, se-nșirau construcții ireale: case vechi de-un secol, dărăpănate, cu tencuiala stacojie, azurie, portocalie, înnegrită însă și prăfoasă, cu gemulețe sticlind în amurg ca niște ochi de păsări, cu turnulețe și cupole caraghioase de tablă deasupra cărora, ca ornament, vedeai cîte-o măciucă plină de țepi sau cîte-un înger de ipsos, cu aripile-ntinse. Pe la jumătatea străzii, pe partea dreaptă, zări deodată casa Soilei, în fundul unei curți pe care Herman n-o observase niciodată pînă atunci, deși trecuse pe-acolo de sute de ori. Și n-ar fi remarcat-o, în mod sigur, nici atunci, dacă amurgul nu ar fi avut o foarte precisă nuanță trandafirie și dacă Soile, inventată parcă de acea unică densitate-a luminii, nu ar fi stat pe banca ei, în rochie de dantelă albă și cu mîinile-n poală, arătînd mai neajutorată decît dacă ar fi strigat după ajutor în largul mării. Herman se oprise fascinat, foarte aproape de ea, dar despărțiți de barele gardului de fier forjat. Stătuse acolo minute-n șir pînă cînd, parcă la o nouă schimbare a luminii spre un fel de purpură lichidă, Soile-ntorsese încet capul spre el. „Mircea, a fost ca un vis străvechi, ca o amintire străveche. O știam pe Soile. Nu știu de unde, dar o știam. Știam bine fața ei îmbătrînită înainte de vreme, bărbia tremurătoare, gura ei cărnoasă și umedă de fetiță, părul de sîrmă cenușie. Știam și casa, și bucata de cer de deasupra, ca și cînd ar fi fost părți ale corpului ei, aripi sau creste ciudate, de stegozaur...

Ştiam bucata aceea de lume, felia aceea de creier, grupul de neuroni care o secreta, îi ştiam pentru că erau ai mei, în adîncul minţii mele priveam petele acelea de suferinţă şi de magie. Am iubit-o pe Soile din prima clipă cînd am văzut-o, şi am iubit-o tot mai mult pe măsură ce, revăzînd-o în fiecare zi, mi-am reamintit-o tot mai mult, de parcă Soile cea de pe Tunari ar fi suflat uşor praful de pe Soile cea din centrul minţii mele pîn-ar fi făcut-o să strălucească şi, la rîndul ei, s-o lumineze tot mai mult, pînă la alb, la indistinct, la orbitor..."

Trecuse apoi pe-acolo seară de seară, stătea acolo, cu mîinile-ncleştate pe barele de fier negru şi o privea pe Soile, care-ntorcea mereu capul spre el, timp de o clipă, la aceeaşi nuanţă trandafirie a cerului crepuscular. Iar cînd amurgul căpăta culoarea păcurii incandescente, tivită către orizont de un galben subţire şi pur, apărea în pragul casei mama, gravă şi severă în îmbrăcămintea ei neagră, purtînd în mîini o mare carafă de sticlă, udă, plină de apă clătinătoare. Uda cu grijă muşcatele înşirate de-a lungul zidului casei, în ghivece sparte şi-n lădiţe de lemn putred şi-n oale cu smalţul dus de mult, şi, de fiecare dată cînd stropii gelatinoşi atingeau pămîntul, inflorescenţele de un roşu posomorît se-nsufleţeau şi căpătau exact nuanţa asfinţitului de peste acoperiş, aşa încît casa devenea un sloi uriaş, vineţiu, plutind în aer între două amurguri. În acea navă aeriană o conducea apoi pe Soile, luînd-o de mînă şi-naintînd încet, împreună, către uşă, ca două surori în rochii lungi, decupate pe zidul coşcovit, acoperit de molii de noapte. Cînd uşa se-nchidea-n urma lor, muşcatele se-aprindeau şi mai tare, ca nişte turbioane de foc, mugurii lor îndoiţi se-ndreptau şi deschideau şi ei petale de flacără pînă cînd, propulsată de jeturile incandescente, casa se ridica încet către cer, ivind din pămînt fundaţii prelungi şi însoţită ca o meduză de franjurile cablurilor electrice şi ale ţevilor de canalizare. Măreaţă şi singuratică, plutea zvîcnind deasupra oraşului pînă ce se topea în adîncul insondabil al bolţii, între primele stele.

A doua zi casa era iarăşi la locul ei, ca şi Soile, ca şi Herman, care, strîngînd în pumni mereu aceleaşi două bare de fier forjat, o privea, aşteptînd momentul în care ea avea să-ntoarcă din nou capul. După multe seri de aşteptare, cînd memoria plastică a metalului pe care-și ținea mîinile produsese deja deformări adînci, șanțuri și riduri pe sulițele de fier, așa că amprentele lui se vedeau acolo ca pe niște batoane de plastilină, un zîmbet timid se imprimase și pe fața Soilei la vederea lui Herman, semn că o nouă ființă, alături de mamă, de păianjen și de enigmaticul doctor, pătrunsese în viața ei. O nouă cută adîncă, verticală, apăruse însă și între sprîncenele mamei, care-ntr-una din seri, cu carafa în brațe, se îndreptase încet către Herman, îl cercetase cu privirea fără să-i spună o vorbă și se-ntorsese să-și ude mușcatele. Ghiveciul uneia era spart, și Herman putu să vadă, acolo unde lipsea un mare ciob de argilă, că floarea n-avea pămînt deloc, ci tot spațiul din ghiveci era ocupat de rădăcinițe palide, filiforme, împletindu-se strîns ca un ghem de vinișoare și păstrînd forma ghiveciului chiar și acolo unde peretele lui lipsea. Floarea patetică se hrănea nu doar cu stropii gelatinoși din carafă, ci și cu o tulbure suferință. În seara următoare Herman deschisese poarta de fier și pătrunsese-n grădină.

Se așezase, adînc gîrbovit, pe banca Soilei și rămăseseră toată seara unul lîngă altul, privind înainte, ea cu mîinile-n poală, el cu mîinile pe genunchi, simțind pe toată suprafața palmelor textura ușoară a costumului cenușiu, de vară, pe care nu-l mai îmbrăcase de mai bine de zece ani. Costumu-i era larg, făcea peste tot cute, căci alcoolul îi împuținase trupul văzînd cu ochii, dar apele lui tandre, semilunele de ocru și acaju ale materialului de bună calitate îi dădeau lui Herman o încredere-n sine sinucigașă, pe care altfel n-avea unde s-o caute. Și-n serile-acelea era atît de proaspăt ras, încît pielea feței îi devenise sticloasă, aproape ivindu-i mușchii striați dedesubt, nervii și glandele salivare. Încetase să bea, ca să nu ofilească femeia dulce de alături cu damful lui, și parfumul cu care se dăduse, o colonie ieftină pentru după ras, îl împiedicase cîteva seri la rînd să simtă mireasma uleioasă de regina-nopții pe care Soile o-mprumutase pe ascuns (avea să afle el mai tîrziu) de la mama ei, al cărei budoar de femeie singuratică adăpostea un număr surprinzător de flacoane și creme, rimeluri și rujuri, clești de curbat genele și seringi de umflat buzele cu parafină, droturi pentru făcut bucle, pensule pentru pudrat obrajii, rețele pentru prins părul, precum și șifoniere-ntregi de lenjerie intimă de dantelă, roșie, neagră şi sidefie, portjartiere complicate ca nişte harnaşamente, sutiene cu pernițe-n interior, chiloți ca niște mici triunghiuri mătăsoase susținute de ațișoare şi ciorapi de plasă ghemuiți în ei înşişi, în cutii de pantofi, ca nişte broaşte rîioase. Dar în budoarul mamei Herman pătrunsese mult mai tîrziu.

Urmaseră seri fericite. Herman îi vorbise Soilei şi ea-i răspunsese, şi vocea ei Herman și-o amintea, „o știusem dintotdeauna, Mircea, voce de băiat dinainte de adolescență, voce dulce şi hîrîită de scopit, cu tonuri grave intersectate de mici triluri angelice, voce de rusalcă şi de păianjen. Înainte ca măcar să deschidă prima dată gura îi auzisem vocea și-i știam cuvintele. Vocea ei ajungea în aer păstrînd rezonanța tuturor oaselor ei de hîrtie, în vocea ei îi vedeai scheletul fragil, uguind ca un diapazon. Vocea ei te fascina și-apoi, după o nanosecundă, te-nspăimînta de parcă ai fi dansat cu cea mai dulce femeie din lume şi i-ai fi dat şuvițele aurii de păr peste ureche ca să-i săruți lobul călduț, cu perlă, dar ai fi zărit brusc două labe puternice de păianjen ieșindu-i din ductul auditiv, dintre pînzele sidefii întinse-n întreaga ureche. Crede-mă că înainte să-și spună numele știusem că se numește Soile și înainte să-mi povestească istoria ei o știam de parcă eu aş fi născocit-o, aşa cum uneori visez că țin în mînă o carte minunată, scrisă de mine cîndva, fără să-mi pot aminti cînd am scris-o..." Vorbeau acum, în serile încă reci de primăvară, pînă cînd se-ntuneca, și în crepusculul galben apărea mama Soilei, cu aceeași carafă udă, plină cu apă galbenă, învîrtejită, și atunci Herman o lua pe Soile de mînă – mîna ei grăsuță, umedă, inertă, fără amprente ca un pîntec de pește – și-o conducea spre ușă, pe cînd casa-ncepea deja să tremure de flacăra furioasă a sutelor de mușcate. Fata intra, urmată de mama ei, care trăgea ușa lent în urma lor ca un astronaut, și Herman rămînea singur, luminat orbitor de focurile de purpură ce se-nălțau tot mai sus, scanîndu-i corpul ca lampa unui copiator, pînă ce casa, smulsă ca o măsea din temeliile ei, se ridica măreață și Herman aproape că-și dădea ochii peste cap urmărindu-i zborul. O dată chiar, globii ochilor lui albaștri, forțați de atîta privit în sus, balansaseră violent către interior, și Herman privise adînc în propriul lui creier. Văzuse atunci, doar pentru o clipă, un palat înghețat de marmură albă, plin cu fluturi. De-atunci știuse că statuile au ochii goi pentru că toate privesc în propriul lor creier, în palatele goale și vaste ale țestelor lor. După ce casa Soilei dispărea în văzduh (unde, în ce Ierusalim ceresc își petreceau noaptea cele două femei?), Herman mai rămînea, uneori, în grădina năpădită de bozii și de scaieți, privind groapa dezolantă unde fusese fundația casei. Pe stradă mai trecea cîte-un tramvai, clopoțind către intersecție, cîte-o patrulă de miliție, cîte un vagabond singuratic. Cîte-o somnambulă goală, cu părul buclat măturînd asfaltul de praf și de flori risipite de liliac. Groapa era grosolană, cu margini de pămînt pline de pupe de cărăbuși, cu țevi smolite traversînd-o ca niște rădăcini de copaci. Fundul nu i se vedea, dar o scăriță de ciment, cu trepte din care ieșeau fiare-ndoite, ducea către adînc. Herman o coborîse de cîteva ori, și găsise sub casă tunele lungi și întortocheate, unele barate de gratii mucede, străvechi, altele ducînd tot mai adînc, pînă ce aerul devenea fierbinte și vuitor ca flacăra lămpilor cu acetilenă. Doar cîteva șerpuiau cuminte, aproape orizontal, cu cîte-un bec la fiecare zece pași, de parcă te-ar fi-ndemnat să le urmezi. Printr-unul dintre ele rătăcise Herman o noapte-ntreagă, pe sub becurile încărcate de praf, împiedicîndu-se de mortăciuni putrede, ca s-ajungă-n cele din urmă în fața unei uși stacojii, bătute-n nituri de fier, fără clanță și bortă a cheii. Lipise urechea de ușă, și lemnul ei se dovedi călduț ca un pîntec de femeie. Din spatele lui venea un zgomot inconfundabil, deși înăbușit de scîndura buretoasă. Era vîjîitul insistent, înfiorător, pe care-l auzeai cînd așteptai la dentist, alături de chipuri străine, răsfoind vechi reviste de modă. Știai că în curînd burghiul de la capătul brațului articulat avea să-ți urle și ție în dinți și în creier. Aici huruitul era însă continuu, pulsator, și nu se-auzea nici un clinchet de instrumente, nici o voce care să spună liniștitor: „clătiți... scuipați..." Herman știa că în blestematele noastre vremi turbina dentistului fusese folosită ca instrument de tortură, și-și imaginase acolo, în fața ușii care vibra, scene insuportabile: dinți vii, sănătoși, sărind în țăndări, limbi și buze sfîrtecate, urlete de infern, șorțuri de călău stropite de sînge. Se-ntorsese-n grabă și urcase scara de ciment a gropii la timp ca să vadă cum peste București albește de ziuă.

„Este cu zece ani mai tînără decît mine, se apropie de patruzeci și n-a cunoscut pîn-acum nici un bărbat. N-a ieșit din casă decît cu mama ei, la cumpărături și, rar, în centru, la medic. E doctorul ei, chirurgul care-a operat-o chiar de la-nceput. Pentru ea, el nu-i un bărbat, ci un fel de divinitate. Drumurile spre el, o dată pe an, i se par adevărate procesiuni, pelerinaje fabuloase, singurele ei sărbători. Și ea, și mama ei se pregătesc jumătate de zi pentru ele. De ce merg acolo și ce se petrece cu adevărat acolo mi-a fost imposibil să deslușesc, căci cum poți ști cum trece, pe banda lui Möbius, adevărul în ficțiune și, în definitiv, minunatule Pilat, « ce este adevărul ? » Pot să cred, din spusele ei, că doctoru-i pune-n față planșe cu fluturi de cerneală, căci cunosc testul Rorschach, dar nu mai cred că în multicolora planșă X ea vede mereu icoana Arhanghelului Mihail și îngenunchează în fața ei. Pot crede că, hipnotizată, ea-și amintește prima copilărie și se zbate să-și smulgă inima din piept, dar că-n timpul acestei transe plutește goală în mijlocul camerei, între podea și tavan, și că medicul, ghemuit sub ea, îi lipește de omoplați stetoscopu-nghețat... Că, privindu-se pe ecranul de la radiografie, și-a văzut oasele, și toate erau colorate, toate de altă culoare, clavicule vișinii, coaste de aur, vertebre pastelate ca o ghirlandă de flori, femure verzi pal, craniul bălțat ca o hartă politică și doar hioidul, singurul os nelegat de celelalte, transparent ca o agrafă de sticlă...“ Mai povestea cum la sfîrșitul consultației ea ieșea pe culoar, unde aștepta pe un taburet cu perniță moale. Atunci auzea-ntotdeauna, după o vreme, zgomote nedeslușite din cabinet, ce culminau cu suspinele și apoi gemetele adînci ale mamei, strigăte răgușite pe care Soile nu le-nțelegea și care-o speriau de moarte. Dar mama apărea apoi, severă și liniștită ca-ntotdeauna, și se puteau întoarce atunci, mereu pe aceeași rută, acasă. Căci tot restul zilelor și-l petreceau acasă. Trăiau amîndouă din pensia de urmaș după tatăl Soilei, mort în 1949, cu cîteva luni înainte de nașterea ei. Pentru că avea nume german, Ingo Bach fusese ridicat după război și dus la muncă-n Urali. Acolo se-mbolnăvise de scarlatină și ceruse să fie repatriat. Și-ntr-un fel fusese, căci, temîndu-se de boala contagioasă, rușii-l scoseseră pe poarta lagărului, doar în zdrențe, fără nici un ban, fără să știe precis unde se află, doar că era-n miezul Rusiei, și îi ziseseră: „Pleacă!“ Și Ingo străbătuse, numai el știa cum, toată Rusia, din sat în sat, din izbă-n izbă, și ajunsese acasă și apucase să se vindece, s-o cunoască pe mama Soilei, să se căsătorească și s-o lase-nsărcinată înainte de-a fi arestat de autoritățile române. În 1948 a fost scos din casă noaptea, interogat, torturat (dac-ar fi să-l crezi pe străinul care-mpărțise cu el celula cîtăva vreme, și care i-a făcut apoi, cu mare fereală, o vizită mamei Soilei) și dat apoi dispărut, fără urmă și fără explicații. Din singura poză cu Ingo îți zîmbea straniu un bărbat neobișnuit de înalt, slab, cu oase fragile. Înainte de-a muri, îl rugase pe acel prieten să-i spună soției lui că vrea ca fata ce-avea să se nască (dar cum știuse că-avea să fie fată? Nu dăduse, oricum, nici un nume de băiat) să aibă numele Soile, ca al unei rude, de mult răposate, ce fusese, pare-se, artistă de circ. Soile era un nume finlandez, emana frig și o lumină de auroră polară. Mama ei nu era nici ea o oarecare. Dar aici lucrurile erau mai tulburi. Oricum, la mare nevoie (cînd se strica acoperișul, cînd se descărcau lemnele-n curte și cînd mergeau, o dată pe an, la doctor) scotea din bufet o lădiță cu străvechi bijuterii și alegea-mpreună cu Soile cîte-un lănțug încurcat cu o sută altele sau cîte-un bob prețios montat în argint și, după ce le stropea cu lacrimi, ieșea să le vîndă unui bătrîn și de-ncredere anticar, care se ocupa și cu alt negoț, mai primejdios. Așa se face că femeile nu suferiseră niciodată vreo lipsă, că Soile putuse merge la o școală specială unde-nvățase – ce? – împreună cu alți zece copii speciali, fiecare închis ermetic în lumea lui. Și că mama își permitea fantezii stranii, care pe Herman îl fascinaseră încă din prima seară cînd, pe neașteptate, după ore petrecute-n amurg, lîngă Soile, fusese invitat „la o linguriță de dulceață“ și pătrunsese prima dată în casa vineție de pe Tunari.

„Dumnezeul dumnezeilor dumnezeilor *dumnezeilor* mă-ti de Dumnezeu! Paștele și grijania mă-ti de Dumnezeu!“ Jean parcă-nnebunise. Țopăia cu fața spre cer, cu limba scoasă de-un cot, cu mîinile depărtate de trup ca un titirez. Încerca să prindă-n gură cît mai mulți stropi din ploaia cu soare, venită din senin pe alee și de care, ca să se adăpostească, copiii fugiseră sub marele castan de sub țîșnitoare. Fiecare strop era mare cît un bob de strugure și cînd izbea asfaltul prăfos crăpa într-o coroniță de apă sclipitoare. În cîteva secunde părul și fața plină de pistrui a lui Jean, ca și bluza lui decolorată de-atîta purtat, se umpluseră de apă. „Ei, m-a trăznit?“ se-ntoarse el, fleașcă dar triumfător, la ceilalți. „Unde dracu să existe? În lună? Pe planeta Marte?“ Se certase-nainte cu Vova, care zisese că totuși el crede în Dumnezeu, fiindcă trebuia să fie cineva care făcuse lumea. „Mamaie zicea că el vede tot și, să vedeți, cînd am fost pe la ea la Bacău săream io în pat și cîntam aia cu « Fecioara Maria,/ Cît e ea de sfîntă,/ Și-uită fecioria/ La un chil de țuică », și mamaie m-a auzit și mi-a zis că Maica Domnului o să mă pedepsească. Și nu știu cum am sărit dup-aia din pat și mi-am scrîntit piciorul...“ Atunci rîsese Jean de el și ieșise-n ploaie ca să strige porcăriile alea către Dumnezeu. Lui Mircișor, care acum se chinuia să rupă o bucată de iască de pe scoarța castanului, nu-i plăceau deloc înjurăturile, dar se gîndea că, de vreme ce Dumnezeu oricum nu exista, n-avea nici o importanță. Deja între frunzele copacului se formaseră ciorchini de castane mici, verzi, cu țepișorii încă moi. Ploaia dăduse jos cîteva crenguțe, și Luci și Sandu se chinuiau să desfacă fructele cu unghiile. Înăuntru aveau ceva alb, moale, o castană încă neformată. Dac-ar fi fost și Paul cu ei, sigur ar fi-ncercat s-o mănînce. Paul mînca orice: zmoală, boabe roșii otrăvitoare, măciulii de chibrite... Prindea muște și le lăsa să-i bîzîie-n gură... „Auziți“, făcu Jean, „cică Lenin a murit și s-a dus în iad, și Scaraoțchi dup-o vreme se duce la Dumnezeu și-i spune: « Dumnezeu, nu știu ce, uite, mi-ai trimis pe nebunul ăsta de Lenin și s-a apucat să facă revoluție cu dracii mei, nu mai e de trai, ia-mi-l de pe cap! » Și Dumnezeu cică « Bine, adu-l aici să stau de vorbă cu el ». Și Scaraoțchi l-a adus pe Lenin să stea de vorbă cu Dumnezeu, și au vorbit ei ce-au vorbit, și dup-aia s-a-ntors Scaraoțchi și face: « Ei, Dumnezeu, ai vorbit cu Lenin? » Și Dumnezeu cică: « Nu Dumnezeu, *tovarășul* Dumnezeu, și dacă vrei să știi Dumnezeu nici nu există! » Hă, hă, hă, rîseră toți copiii: cum să spună însuși Dumnezeu că el nici nu există?

Jean de la opt spunea cele mai haioase bancuri. În rest, nu era mare lucru de capul lui, era murdar și jerpelit, nici nu-nvăța la școala lor... Dar fiindcă spunea mereu cîntece și bancuri, uneori copiii îl căutau și făceau roată-n jurul lui, mai ales cînd șefii grupului, Mimi și Vali, nu erau pe-acolo. Tatăl lui Jean lucra la circ, dar nu era circar, ci un fel de tractorist acolo, căra remorci și barăci pe roate dintr-un loc într-altul. Dar era bine că lucra acolo, fiindcă-i lăsa să intre la menajerie fără bani, altfel ar fi trebuit să dea cîte-un leu. Dar cînd ieșea Mimi, de pildă, toți trebuiau să se joace numai ce vroia el: gardiana zece-zece, capra cu figuri, lapte-gros... Mama-i spusese lui Mircea să nu se joace niciodată lapte-gros, că era un joc foarte periculos, puteai să rămîi deșelat toată viața. Dar nici capra nu era chiar ușoară. Se-ncepea cu capră nouă, cînd se punea unul capră și toți săreau simplu peste el. Dar dacă Mimi avea oftică pe el, sărea după aceea primul și striga: „Căderea ursului din lună!“ Și se prăbușea cît putea pe spinarea celui care se pusese capră. Toți ceilalți făceau la fel ca el. Sau striga „Furculițele!“ și-și înfigea ghearele-n spatele lui. Ceilalți copii își înfigeau și ei ghearele. Dar dacă Mimi striga, să zicem, „Săritura leului turbat!“, cel care era capră putea fi aproape sigur că a scăpat, fiindcă atunci făceau sărituri de pe loc, și mereu se găsea cineva care să sară mai puțin decît el. Ăla se punea atunci capră. Mircea nu era printre cei mai importanți în gașcă. Primii erau Mimi și-apoi Vali, fiindcă erau cei mai mari și ca vîrstă, și ca putere. Mimi era frate cu Lumpă, o leșinătură de țigănuș plin de muci pe care-l băteau toți, căci lui Mimi nu-i prea păsa de el. Tatăl lor era bețiv și mama hoață de buzunare. Avea un obraz dolofan și altul scobit de i se vedea prin el maxilarul. Dar cînd ieșea din pușcărie era foarte elegantă. Mimi făcea colecție de pachete de țigări și avea și un arici viu, pe care-l scotea cîteodată afară, în spatele blocului. Îi dădea să mănînce salată. Cînd era-n toane bune, spunea un fel de povești, toate la fel, despre un soldat român care se lupta cu hitleriștii. A omorît întîi cîinele lui Hitler, apoi pe fratele lui și-n cele din urmă îl omorîse și pe Hitler, dar pe Hitler degeaba-l omorai, trebuia ars, ca să nu mai rămînă nimic din el, fiindcă dacă mai rămînea fie și o singură celulă, din ea se făcea alt Hitler. Și soldatu-ăsta se luptase, așa, cu vreo zece Hitleri, pe unu-l omorîse doar cu șuturi în fund (avea el niște bocanci speciali, cu boturi de fier, ascuțite), pe altul îl aruncase de la etaj și se zdrobise de căștile armatei române adunate sub balcon... Mă rog, și după aceea se-nsura cu fata lui Hitler, o tipă foarte frumoasă pe care-o chema Berta, adoptată de Hitler dintr-un orfelinat românesc, căci el nu putea să aibă copii. Vroise să facă o armată de femei nemțoaice și s-o pună pe fiică-sa general peste ele, dar ea nu vroise. Și Berta-i spusese soldatului român unde-și ținea Hitler avuțiile furate de la toate popoarele: într-un lac foarte adînc din România. Soldatu-și făcuse un submarin, scosese comorile din lac și le dăruise României. Vroiseră să-i dea bani și decorații pentru asta, dar el nu primise.

După Mimi venea Vali, un băiat drăguț, tăcut, de care se temeau toți, nu se știe de ce. Într-o zi-l apucase așa, se suise pe fațada blocului, ținîndu-se de țevile de gaze și ajunsese pînă la etajul patru. Ăștia doi erau șefii. Veneau apoi Luță și Marțaganul, căruia i se mai zicea și Țacu, și Flocică de la șapte. Taică-su stropea cu furtunul terenurile de tenis de la „Dinamo“. Ăștia știau nume de echipe și jucători, puteau spune oricînd cine era extremă stîngă la UTA sau la Tractorul Brașov, între cine și cine a fost finala mondialelor, cine-a dat golurile... Îi disprețuiau foarte tare pe cei mici, care nu știau fotbal. Jucau toată ziua fotbal cu nasturi, aveau multe echipe complete, Germania, Spania, Brazilia... Mircea era de rangul trei, cu Luci, băiatul peltic și cîrlionțat al ofițerului de la Scara 3, Vova și frati-su Paul (primul cuminte ca o fetiță, celălalt mare golan, frumos și bălai), Dan Nebunul, Jean... Cei mai proști erau Simfonia și Lumpă. Urmau apoi fetele, care nu prea contau. Ele nu făceau decît să cînte la nesfîrșit „Zăresc trei prinți călare“, să alerge-n cerc la „Printre munți și printre văi“ și să deseneze pe asfalt sau pe poarta morii prințese colorate, cu coronițe și rochii ca niște clopote, de sub care ieșeau vîrfurile ascuțite ale pantofilor. Cînd le făceau tocuri, le desenau atît de caraghios, încît părea că bietele prințese merg doar pe tocuri, cu tălpile-n aer, ca pe catalige. Băieții se mai uitau cui îi dădeau țîțele sau ce fund are Silvia, ce bulane are Iolanda... De Mona, sora lui Simfonia, le era frică la toți ca de dracu.

Ploaia aurie stătuse la fel de brusc cum începuse. Nici măcar nu reușise să ude asfaltul ca lumea. Copiii o luară pe Aleea Circului, pălăvrăgind, dîndu-și cu părerea despre spectacolul din seara aceea, primul după cîteva luni de-ntrerupere. Se mai uitaseră o dată pe marele afiș din capătul aleii și văzuseră că formația cehoslovacă se numea No-To-Ko, deci Luci cîștigase pariul. Mircea fusese aproape, zisese No-Ko-To. Cel mai aiurea fusese Sandu, care zisese doar așa, de banc, că formația se numea „Cotonogeala“... Să dai la cotoaie sau să cotonogești însemna să pui piedică la fotbal. Era și un fel de cîntecel cu „cotoaie“, unde totul era să nu spui cuvinte urîte, dar să știi că ele sînt acolo, bine ascunse, și asta să te facă să rîzi: „Nea Mitică e golan,/ Bate mingea pe maidan,/ Ba mai dă pe la cotoaie,/ Ba se scarpină la coa.../ ...na Mița Biciclista/ A căzut și și-a rupt pi.../ ...tpalac într-un copac,/ Mie-mi vine să mă ca.../ ...lule, mănînci ovăz ?/ Mie-mi vine să mă bă...“, și tot așa la nesfîrșit. Vara înaintase, teii făcuseră frunze late și moi. Fuseseră culeși de mult de floare: cîteva nopți la rînd toți cei din blocurile de pe alee ieșiseră cu scaune și scări și jumuliseră bine copacii parfumați. Blocurile astea cu patru etaje aveau holuri adînci, răcoroase, unde te puteai ascunde la nevoie. În fața lor, pe bănci, stăteau bătrîni ciudați, jucînd table, babe ce se uitau la trecători... Mereu cîte doi-trei pechinezi li se-nvîrteau printre picioare și lătrau la copii ca nebunii. Ploaia-i gonise acum pe toți în blocuri, iar copiii din gașcă, în maiouri și pantaloni scurți, doar Jean în bluza lui de iarnă și de vară, mergeau spre menajerie toți grămadă, ținîndu-se după gîturi și ocupînd tot trotuarul. Era cam ora douăsprezece, cînd erau hrănite animalele. Pînă-atunci se jucaseră-n spatele blocului și se duseseră să mai vadă o dată mica expoziție din școală, cu obiecte făcute de copii, planșe anatomice, materiale didactice de tot soiul, hărți, microscoape... Mircea mergea acolo aproape-n fiecare zi. Fără elevi, școala era încremenită și tristă. Din loc în loc, pe culoare, erau gazete de perete și panouri de onoare cu chipurile copiilor celor mai buni din școală, în uniforme de pionieri. La mijlocul culoarului, într-o vitrină, era drapelul unității, brodat frumos și împodobit cu ciucuri. Mai erau panouri cu poezii despre patrie și partid, scrise de mînă și-mpodobite cu desene făcute cu creioane colorate: porumbei ai păcii cu o rămurică-n cioc, tractoare arînd pe ogor, voievozi pe cai, luptîndu-se cu turcii. Cei mai mari voievozi români fuseseră Ștefan cel Mare, Mircea cel Bătrîn și Mihai Viteazul. Mai era și Vlad Țepeș, care-i trăgea pe boieri în țeapă. Toți se luptaseră cu turcii și mai puțin cu tătarii și-i învinseseră în foarte multe războaie, deși erau mereu mult mai puțini decît dușmanii. O dată, Ștefan a fost învins de turci și-a vrut să fugă-n cetate, dar maică-sa n-a vrut să-l primească: „Du-te iar la luptă, pentru țară mori,/ Și-ți va fi mormîntul coronat cu flori.“ Mircea era foarte bătrîn, dar tot se mai lupta cu dușmanii în fruntea oștii sale. Se luptase cu Baiazid. Tatăl băiatului îl chemase o dată-n sufragerie și-i desenase ceva pe o coală. „Ei, ia zi, ce-nseamnă asta?“ Erau o baie, un zid, o poartă și-un fes. „Baia-zid poartă-fes“, îi silabisise el, și Mircișor rămase uimit că se pot face cuvinte și propoziții din desene. Doar că tatăl lui întrecuse apoi măsura. „Da' ia zi, aici ce-am scris?“ Și desenă ceva ce nici nu se putea înțelege, căci nu știuse să facă o șuncă și un cat, adică un etaj. Doar lampa și patul le făcuse bine. „Șuncă-cat, lampă-pat!“, ar fi vrut tatăl să zică Mircea, dar nu-i ieșise. Despre Mihai Viteazul și statuia sa din centru, unde era arătat pe cal, cu barda ridicată, era un fel de poveste pe care o spunea Jean. Cică statuile de-acolo, care erau patru, trei oameni obișnuiți și Mihai Viteazul, spuneau așa: prima zicea „Cine s-a bășit?“ A doua: „Să-l căutăm!“ A treia (care era Mihai Viteazul): „Să-i tăiem capul!“ Și a patra: „Nu m-am bășit eu!“ Citise cartea de istorie de-a patra încă de pe-atunci și-i plăcuse atît de mult! Turcii purtau turban, șalvari și iatagane. Mereu mîncau bătaie, dar mereu năvăleau din nou peste români. Dar pe lîngă voievozi mai erau eroi și cîțiva țărani care făceau răscoale, ca Horia, Cloșca și Crișan. Ei fuseseră prinși și trași pe roată. În poza din carte arăta un om despicat cu securea de la fund în sus, altul legat pe o roată. Doar Crișan scăpase de chin, se spînzurase în închisoare cu nojițele de la opinci, un fel de șireturi. Cică Horia se dusese la-mpărat, la Viena, să ceară drepturi pentru români, iar împăratul, cînd l-a văzut, l-a-ntrebat dacă era nobil: „Nobel ești?“ Horia răspunsese însă mîndru: „Nu, iobag!“ Dar era un banc, căci de fapt se-nțelegea „N-o belești?“ „Nu, i-o bag“, adică prostii. Și pe urmă, oricum nu se putea să fi vorbit așa, că doar împăratul nu știa românește. Lui Mircea-i plăcuse mult și de Gheorghe Doja, tot un țăran, pe care l-au pus boierii pe un scaun de fier înroșit în foc și-i smulgeau carnea de pe el cu clești înroșiți, dar el a spus doar: „Mor pentru popor!“ În poză semăna cu o babă, pentru că avea ceva pe cap și părea că rîde. Trebuia să fie totuși groaznic să stai pe scaunul ăla-nroșit. El se fripsese la mînă, cînd era mic de tot, cu fierul de călcat și-l usturase rău. Se vedea stînd cu mînuța într-un ibric cu apă rece iar alături, pe masă, era fierul de călcat din cele vechi, cu cărbuni. Asta fusese-n Silistra, unde locuise prima oară.

Era foarte interesant să te uiți prin microscop. Lupele, binoclurile, microscoapele, caleidoscoapele și lunetele îi plăceau mult, pentru că schimbau forma și mărimea lumii sau o făceau bucăți. Dacă priveai lumea simplu, cu ochii, era frumoasă, dar nu prea interesantă. Dar Mircea se-ntreba mereu cum vede oare lumea o omidă sau un tigru – trebuiau s-o vadă cu totul altfel, cum oamenii nici nu-și imaginau. La fel și cu lupele sau microscoapele: cînd te uitai prin ele nu mai erai chiar om, deveneai un fel de ființă neobișnuită și totul în jurul tău devenea ciudat și diferit. Caleidoscopul nu era o jucărie prea complicată. Cîte nu stricase pînă-atunci! De altfel, toate jucăriile le desfăcea ca să vadă ce-au în ele. Nici broaștele și păsările de tablă cu cheiță, nici fata din nufăr n-avuseseră viață prea lungă la el. În toate era același mecanism cu un arc de tablă răsucit, un tambur greu și cîteva rotițe dințate, ca de ceas. Nu se lăsa pînă nu desfăcea totul pînă la ultima rotiță. Făcea din ele titireze sau „scărpinătoare" pentru cînd îl mînca spinarea. Cînd desfăcea însă un caleidoscop, cădeau din el cîteva ciobulețe prăpădite și-năuntru se vedeau trei fîșii grosolane de oglindă. Nici o jucărie nu era mai dezamăgitoare cînd o desfăceai. Dar cînd te uitai prin vizorul ei și roteai între degete tubul de carton, era minunat, feeric: vedeai cum se fac și se desfac, niciodată la fel, bijuteriile, fulgii de zăpadă, florile de mină, ácele de lumină dintr-un bob de rouă, sticlirea simetriilor schimbîndu-se brusc unele-ntr-altele, înghețînd în figuri pline de romburi și triunghiuri, ca ale covoarelor de hîrtie pe care le făcea cu foarfeca, pentru ca apoi să treacă în alta și alta și alta, în zornăitul cioburilor de rubin și safir și smarald, arzînd acum de zece ori mai puternic decît în pumnul copilului. În microscoapele de la școală te uitai tot ca prin caleidoscop, dar vedeai, pe lamele de sticlă, multe-multe pătrățele violete, cu cîte-un punctișor negru în mijloc. Erau celulele. Toți erau făcuți din celule. De fapt, era așa: universul era făcut din stele, în jurul stelelor se-nvîrteau planetele, Pămîntul se-nvîrtea în jurul Soarelui, pe pămînt trăiau oamenii, oamenii erau făcuți din organe, organele din celule și celulele din atomi. Atomii erau așa mici, că nici nu puteai să-i vezi. Celulele pe care le puteai vedea la școală prin microscop erau dintr-o foiță de ceapă.

Ajunseră-n fața Circului, cu geamurile lui de cristal și cupola de beton, proaspăt vopsită azuriu, aflată sub mult mai întinsa boltă cerească, exact în centrul ei, și-avînd în jur vegetația înflorită și parfumată a parcului. Trei stejari uriași, foarte bătrîni, plini de scorburi, ocupau tot cerul din fața clădirii. Jean își bolborosea unul din cîntecele, cînd rămase brusc cu gura căscată și se repezi ca un apucat spre un autocar ce oprise lîngă Circ: „Turiștii, fraților, au venit turiștii!" Mai toți copiii se repeziseră și ei spre ușa autocarului, din care începuseră să coboare cîteva femei bine-mbrăcate. „Dați-mi și mie, dați-mi și mie, tanti!", se-ngrămădeau ei, cu figuri rugătoare și mîini întinse din răsputeri. Străinii le zîmbeau și le dădeau cîte-o lamă de chewing-gum sau cîte-un bănuț. Cum punea unul mîna pe cîte ceva, ceilalți se-nghesuiau și mai tare: „Și mie, și mie! Tanti, mie nu mi-ați dat!" Mircea și Săndel însă stătuseră deoparte. Părinții le spuseseră să nu-i prindă că cerșesc de la străini, ca să-și facă țara de rîs. Deși tare-ar fi vrut și ei o lamă de „ciungă“, trebuiau să se mulțumească cu țigările de gumă românești, pe care le mestecai de două ori și nu mai erau bune de nimic. Dacă le-nghițeai, ți se lipeau de mațe și mureai. Cel mai bine era să le scoți din gură și să le-ntinzi, să faci biluțe din ele, sau zaruri... Degetele-ți rămîneau după aceea lipicioase și parfumate. Jean avusese de data aceea noroc, se-ntorsese cu un breloc cu turnul Eiffel. Lui îi dădeau toți turiștii, fiindcă arăta mai amărît.

Deja se-auzeau răcnete dinspre menajerie. Urlete adînci de leu, trompete de elefanți. Copiii o luară la stînga, pe lîngă castelul de apă ce fusese construit anul trecut pentru spectacolul pe apă. O clădire mică, albastră adăpostea birourile circului și cabinele actorilor. Tot acolo era și casa de bilete. Acolo o văzu Mircea pentru prima oară. Stătea pe bancă, în fața casei de bilete, și fuma cu fața întoarsă-ntr-o parte. La-nceput părea o fetiță de vîrsta lor, dar avea sîni de femeie și era rujată din plin. Purta o rochie complet roz, de voal, plină de paiete sclipitoare. Gene foarte grele, încărcate de rimel, își lăsau umbrele peste obrajii care nu mai erau de mult de copil. Dar nici n-ajungea cu picioarele la pămînt, trebuia să fie cît Mircea de mică... Băiatului i se păru că visează, se uită de cîteva ori înapoi, din mers, și-o văzu cum se ridică, grațioasă dar imposibilă fetiță-femeie, aruncă țigara și intră-n clădire... Cum cotiră pe strada menajeriei, o duhoare de balegă fierbinte îi izbi din plin, și răgetele erau acum înspăimîntătoare. Prin niște ferestre mari dintr-un fel de pavilion se vedeau artiștii de circ făcînd exerciții: săreau ghemuiți prin aer, jonglau cu farfurii, strigau mereu „Hop! Hep!“... purtau costumele lor de spectacol, de mătase albăstruie, și erau nemaipomenit de frumoși și de elastici. Privindu-i, Mircea nu mai avea răbdare pînă diseară, cînd aveau bilete la circ. Era foarte mîndru că avea să fie printre primii copii care vedeau noul spectacol, pe Yoga, dresura de purici... Se-ntreba însă cum or arăta puricii ăia. Îi confunda cu păduchii, din care mai aveau în cap unii copii. Și el avusese o dată ouă de păduchi, lindeni, cum le zicea, și-l trimiseseră acasă de la școală. Ce rușine pățiseră! Mama-l pieptănase atunci bine-bine și-l dăduse-n cap cu gaz, care putea ca-n sala de cinema sau ca-n magazinul de jucării „Scufița roșie“ de la Obor. Scăpase atunci de ei, dar din cînd în cînd mai lua de la Puică: li se atingeau capetele cînd, chipurile, îl ajuta la lecție... Dar păduchii nu puteau fi dresați.

Animalele-nnebuniseră în menajerie. Parcă erau în junglă. Portarul îi lăsă să intre pe degeaba. Îl cunoștea pe tatăl lui Jean. Intrară-ntr-o hală uriașă, unde cuștile erau așezate pe două rînduri, cu o cărare lată, presărată cu rumeguș, între ele. Ce de cuști murdare, ce miros, ce de animale, aproape toate cele din „Animale din continente“ ! Maimuțele și papagalii zbierau de ziceai că-i taie cineva. O focă amărîtă stătea pe-o parte într-o băltoacă, uitîndu-se la ei cu ochi de fată de mahala. Ursul nu era prea mare și avea un bot ca de cîine. În lumina cafeniu-roșcată din menajerie aproape că nici nu-l observai. Interesanți cu adevărat erau puricii, în fața cărora copiii se opriră tăcuți. În cușcă erau cinci purici, fiecare cam de mărimea unei oi, cu trupuri ovale, turtite lateral, acoperite cu un fel de coajă sticloasă, străvezie. Nu erau negri, ci stacojii închis ca sîngele închegat. Prin coaja lucioasă li se vedea, ca o pată difuză, stomacul umflat de sînge. Aveau un cap minuscul, cu ochi neclari, acoperiți și ei de aceeași sticlă fumurie, și cu un cioc retezat oblic, ca un ac de seringă. Puricii se roteau pe picioare lungi și elastice, ieșite de-a dreptul din gît, din care ultima pereche era mai lungă și mai musculoasă. Din cînd în cînd, labele din spate li se destindeau brusc, proiectînd puricele-n gratii cu atîta putere, că aproape dărîmau cușca de pe postamentul ei. Dacă-i priveai mai de-aproape, pîntecul lor era inelat, acoperit de zale, făcute și ele dintr-un fel de solzișori. Puricii chițcăiau scurt, ca liliecii. Copiii putură vedea și cum erau hrăniți: un îngrijitor foarte plictisit tocmai tîra după el, în cușcă, un pui trist de elefant, care se trînti pe-o parte și puricii, ca purceii unei scroafe, își înfipseră ciocurile în pielea lui moale de pe pîntece. Curînd prin coaja sticloasă a pielii lor se văzu șuvoiul de sînge coborînd în vîrtejuri micuțe spre stomacuri. Între timp, cu un teu și-o găleată, îngrijitorul spăla, fluierînd, podeaua. Cînd se plictisiră de purici, copiii merseră spre fundul menajeriei, unde răgeau înfricoșător marile feline. Cuștile lor erau atît de mici, încît abia aveau loc să se-nvîrtească-n ele. Animalele erau într-adevăr uriașe. Erau cîțiva lei și leoaice, fiecare-n cușca lui, unii umblînd ne-ncetat, într-un du-te vino așa de strîns, de parcă nici nu s-ar fi-ntors, ci doar capul le-ar fi migrat cumva la coadă și invers, alții trîntiți pe podea, lingînd niște mari ciozvîrte de carne pe jumătate uscată, pline de muște. Mai era un tigru de Bengal, cu un cap mare și nobil, ochi inteligenți și buze negre de tot, ca de cauciuc. Dintr-o parte părea foarte mare și lat, cu dungile lui pe un fond de miere, dar din față se vedea cît era de îngust acel corp, făcut să se strecoare prin junglă. Stătură mult timp în fața lui, privindu-i labele uriașe cît capetele lor, colții groși și ascuțiți, ouăle îmblănite ca ale motanilor. Urletele continue din hală și putoarea de fiare sălbatice le strîngeau inimile. Dacă unul dintre animale ar fi scăpat din cușcă ? Se mai întîmplase, se zicea, chiar acolo, la circul lor: leii o sfîșiaseră pe îmblînzitoare și, dacă n-ar fi fost gratiile, ar fi năvălit peste spectatori, omorînd în dreapta și-n stînga. Mircea-și închipuia uneori, stînd după-mesele în camera lui plină de flori și de ierburi și privind pe geam curbura șoselei Ștefan cel Mare, că s-ar fi-mprietenit foarte tare cu un tigru, că, așezat călare pe umerii lui îmblăniți, ar fi mers încet pe șosea, și toți s-ar aduna să-i aplaude, toți le-ar face cu mîna din balcoane... Ar fi ajuns să conducă el gașca de la bloc, fiindcă tigrul l-ar fi ajutat în orice împrejurare, de pildă dacă vroia să-l bată cineva sau să-i bată pe Luci sau pe Sandu. De 23 August ar fi defilat și el, printre carele alegorice, călare pe tigrul lui, la sfîrșit, cînd defilau sportivii și armata, cînd treceau tancurile și pe deasupra zburau avioane... I s-ar fi zis Copilul-călare-pe-tigru, l-ar fi cunoscut toți, în toată lumea... Iar dacă tigrul ar fi putut și să zboare, ce nemaipomenit ar fi fost! S-ar fi-nălțat cu el în văzduh, deasupra orașului, toți i-ar fi arătat cu degetul cum ar fi galopat pe fundalul norilor și-al cerului de vară, și el le-ar fi făcut cu mîna la toți... Mircea ar fi vrut să zboare, i se păruse mereu că ar fi trebuit să vadă orașul de foarte sus, cum îl vedea uneori în vis, nu să se tîrască pe străzile lui ca un gîndac. Se uita după avioane pînă-i înțepenea gîtul. Ar fi vrut să aibă curajul să urce măcar pe terasă, ca să vadă totul de sus, dar numai gîndul ăsta îl umplea de spaimă, căci de pe gemulețul ușii dinspre terasă venea lumina teribilă a unei alte lumi. Chiar în dimineața aceea urcase pînă la etajul opt al blocului lor în cel mai fantastic fel. Și-acum îi tremurau picioarele cînd își aducea aminte, privind distrat pantera ce-și lingea de zor puiul alb ca laptele, ciudățenie aproape unică în lume, după cum se zicea.

De fapt, toată discuția despre Dumnezeu de-acolo pornise. Pe la nouă dimineața se adunaseră cu toții în spatele blocului, la depozitul de mobilă și se trîntiseră comod pe sofalele înflorate scoase afară. Hamalii îi cunoșteau deja și nu-i mai goneau, ca la-nceput, ba chiar intrau în vorbă cu ei și le povesteau vrute și nevrute, mai ales porcării cu femei dezbrăcate și multe altele. Așa aflase Mircea că femeile aveau jos un triunghi de păr creț. Dacă le plăcea să se culce cu bărbații, erau curve, dar dacă erau măritate, nu erau. Pe piept aveau „lăptării", și cu cît erau mai mari lăptăriile astea, cu atît le plăceau mai mult hamalilor. Bărbații n-o aveau ca copiii, moale și mică, ci uneori li se scula, adică se făcea dreaptă și țeapănă, așa că atunci puteau să le-o bage femeilor. Dar chiar și la unii copii li se scula. Băiatul văzuse asta chiar el cu ochii lui, în holul de la Scara 2, cînd Dan Nebunul îi chemase pe cîțiva și își dăduse pantalonii jos de față cu ei. Era cu totul altfel decît cocoșelul lui. Nu doar că era mai mare, dar pielea de pe vîrf era dată ciudat la o parte, pe cînd la Mircișor era strînsă moț întotdeauna. Oamenii mari „futeau" femeile și aveau atunci o senzație foarte plăcută. Cuvîntul ăsta pe care-l vedeai scris pe toate zidurile era o prostie, firește, dar în același timp era foarte misterios, pentru că el despărțea lumea copiilor de cea a oamenilor mari. Era ca o parolă după care se recunoșteau ei, dar pe care copiii nu trebuiau s-o știe. Părinții lor nu numai că știau ce-nseamnă toate prostiile, dar le și făceau pe ascuns, ca să facă copii.

Grupul o dată adunat, o luaseră prin fața blocului, pe lîngă magazinul de electrice. Era mult de mers pînă la gangul în care se afla Scara 1, unde Lumpă, care stătea acolo, îi chemase să le-arate ceva mișto, care, zicea el, putea să te suie pînă pe bloc! Copiii nu-l crezuseră, bineînțeles, dar aveau oricum de gînd să se joace la Scara 1. Dar mucosul cu ochi plîngăcioși nu mințise de data aceea. Pentru că în gang, unde era puțul vertical către cer, înconjurat de ferestre la fiecare etaj, zidarii care lucrau la finisaj uitaseră un scripete atîrnat tocmai sus, pe terasă, prins de niște scînduri, iar de pe scripete cobora o frînghie groasă de care era legată o găleată. Celălalt capăt al frînghiei ajungea și el pînă jos și se-ncolăcea pe asfalt. „Ia fiți atenți“, făcu Lumpă și intră cu picioarele în găleată. Apucă-n mîini celălalt capăt și-ncepu să se tragă singur în sus, pînă ajunse cam pînă pe la etajul unu. De-acolo se uită triumfător spre copii: „Cucu! Ia uitați-mă!“ „Dă-te, bă, jos!“, strigară cu toții, uitîndu-se-n jur să vadă dacă nu vine cineva. Lumpă recoborî încet între ei. „Băi, să vedeți cum e acolo, sus! Te uiți în casă la oameni, îi vezi în pat, în pielea goală...“ „Să mori tu? Ai văzut-o tu pe mă-ta-n pielea goală?“ „Ba pe mă-ta!“, se oțărî Lumpă. „Ba pe mă-ta“, îl îmbrînci iar Jean, „că tu stai la Scara 1, nu noi“. Lumpă se ofticase atunci, fiindcă toți rîdeau de el, și se trăsese la o parte, sprijinit de un scuter vechi, roșu, ale cărui roate se-nfundaseră-n asfalt. Ceilalți se strînseseră-n jurul găleții și-ncercau să-și facă curaj. Știau bine că suitul ăsta cu găleata era periculos și că i-ar fi bătut ai lor o săptămînă dacă aflau. Dar toți începură să se laude că or să pună mîna pe scripetele care ardea în soare tocmai sus, de abia se vedea. Se urcară pe rînd în găleată, iar ceilalți trăgeau acum cu toții de funie. Găleata se ridica, rotindu-se-ncetișor, prin abisul de deasupra. Cele patru ziduri pline de ferestre se-apropiau spre capătul de sus atît de mult, încît abia se mai vedea un petec de cer. Copiii mai îndrăzneți dădeau găleții un balans larg, apropiindu-se și depărtîndu-se de geamuri. Vroiau și ei să vadă, poate, oamenii ăia dezbrăcați, dar aici se dovedi că Lumpă chiar mințise, pentru că puțul pătrat era înconjurat numai de bucătării în care tot ce se putea vedea erau oale clocotind pe aragaze și femei cu umerii asudați amestecînd în ele.

Nici vorbă să se țină vreunul de cuvînt. Poate dac-ar fi fost Mimi sau Vali acolo, ei ar fi reușit să urce pînă sus, dar toți cei de față urcară doar pînă pe la trei sau patru, după care-ncepeau să țipe cît îi ținea gura: „Dați-mă jos! Dați-mă jos!“ Mircea stătuse deoparte, privind cu teamă la nebunia celorlalți. Dar, încetul cu încetul, urcușul copiilor spre bucățica de azur începu să-l atragă ciudat și pe el. Își aminti din nou de Mendebil, de ascensiunea lui prin inelele scării de incendiu pînă-n vîrful coșului de la fabrica „Pionierul“. Se ridicase-n picioare acolo, pe buza coșului, și-și întinsese brațele subțiri în cruce. Cît de mult îl iubise pe Mendebil! Cît ar fi vrut să-i semene, să poată și el născoci povești ce te făceau să ieși din propriul tău trup ca dintr-o cămașă și să te-nalți, cristalin și-nghețat ca un țurțure, către cer! Inima-ncepu să-i bată foarte tare. Privea numai în sus, unde scripetele ardea-n soare ca o bucată de aur topit. Ar fi vrut să se facă una cu peticul acela adînc de cer. Vova coborîse în glorie, ajunsese pînă la cinci și era ca și învingător. „Cum a fost?", îl întrebară toți, de parcă ei nu se suiseră, și Vova începu să spună niște aiureli, în glumă, că fusese pînă-n rai și-i văzuse acolo pe Dumnezeu și pe sfinți cum se uitau la oameni, jos, ce face fiecare. De-atunci se tot certase cu Jean și cu alții, fiindcă ei își bătuseră joc de el, și el se-ndîrjise și mai tare. După o vreme zicea serios că văzuse el nu știu ce bazaconii. Între timp, Mircea se suise, ultimul, cu picioarele-n găleata de zinc și se apucase bine de sfoară. Deja locatarii începuseră să-i cam ia la ochi, ivindu-se pe geam în pijamale și capoate. Dar oalele trebuiau supravegheate, așa că deocamdată nu-ncepuseră să strige la ei, sau să coboare ca să-i ia la goană. „Hai, trageți-mă și pe mine", le strigă Mircea, dar trebui să insiste mult pînă ce copiii să-i dea vreo atenție, pentru că el nu era deocamdată Copilul-cu-tigrul, ci unul dintre cei mai neînsemnați membri ai găștii. Ceilalți se cam plictisiseră de joc, clasamentul era deja făcut, Vova cîștigase, așa că începură să-l tragă mai mult în silă, înjurîndu-se mai departe unul pe altul, monoton: „Ai văzut-o tu pe mă-ta acolo-n rai!" „Ba pe mă-ta!"... Pe măsură ce trăgeau de funie, ea se-ncolăcea pe asfalt, între copii, iar găleata urca-ncetișor, clătinîndu-se în marea deschidere interioară a blocului, unde lumina nu ajungea pînă jos niciodată. În gang, pe lîngă scuter, era mereu parcată o Dacie rablagită, cu geamurile așa de murdare, că nu puteai privi în ea.

Mircea se înălța ca-n vis. Ținîndu-se bine de funie, privea zăpăcit în jur. Trecuse ușor de pilonii uriași pe care stătea proptit, ca un rinocer, blocul. Copiii erau adunați grămadă sub el, cu fețele-n sus, ca petalele unei flori, ferestrele de la primul etaj se apropiau și se depărtau... Îi era frică, din ce în ce mai frică pe măsură ce găleata se rotea, ca și cînd s-ar fi-nșurubat în golul acela cenușiu. Abia acum își dădea seama cît de gigantic era blocul. Cînd ajunse către etajul al patrulea, copiii se confundaseră-ntr-o singură pată de carne palidă. Îi strigau ceva, dar vocile lor păreau un fel de clipoceli, cam așa cum auzeau, poate, peștii un ciocănit ușor în geamul acvariului. Sub el, țeava săpată-n carnea blocului se îngustase pînă cînd peticul de gang de dedesubt abia se mai vedea cît un preș de ușă. Mircea se ghemui în găleată, vru să strige să-l lase jos, dar nu mai putu. Nu-i mai ieșeau cuvintele din gură. Acum balansul era mai mare, se-apropia de pervazele geamurilor pînă-aproape să le-atingă, apoi se depărta amplu, pînă la cele din partea cealaltă. Etajele nu mai aveau numere și ordine, se multiplicau la nesfîrșit. Stomacul i se dilatase-n tot corpul, pînă și capul, pînă și mîinile îi erau acum un stomac cuprins de rău și de greață. Urca de ore, de secole. Deasupra lui scripetele sclipea ca scrijelit în aur curat. Azurul pătat cu nori de vară se căsca adînc, apos, tot mai vast, pînă ce Mircea avu impresia că nu mai urcă, ci se cufundă-ntr-o conductă de ciment cu un ochi de apă limpede pe fund. Cei de jos aproape că nu se mai zăreau, strigătele-ncetaseră, tirajul marelui horn îi zburlea perișorul scurt, îi flutura maieul în jurul taliei. Era ca un suflu răcoros, tot mai puternic, de parcă ar fi fost dus la vale de apa grea a unei cascade ce curgea tot mai repede, proiectîndu-l spre vastitatea lacului de dedesubt. Zburînd către ultimul etaj al blocului, Mircea nu mai distingea acum ferestrele decît ca pe niște dîre alburii, alunecînd incredibil de repede pe lîngă el. Scripetele se repezi spre el ca un obuz auriu, bîrnele de lemn îi dădură drumul și băiatul zbură în cer, se rostogoli în cer, făcu tumbe, răsuciri și fluturări în cer, cu ochii larg deschiși, peste moară, bloc, fabrică, alee cu blocuri și Circ, care, văzute de sus, își iveau masivitatea neomenească, adevărata lor natură de temple, megaliți, bunkere, mausolee ale unei lumi de neînțeles, pierdute toate într-o mare de vegetație. Copilul învăță repede să-și controleze zborul, pluti unde-l duceau gîndul și curiozitatea, plană peste terasa blocului și văzu, chiar văzu statuile crude, însîngerate, cu fețe de păianjen, pe care le știuse dintotdeauna acolo, străbătu apoi golul dintre bloc și moară, cu mîinile-ntinse-n lături și din gură curgîndu-i bule scînteietoare de aer, se-apropie de fereastra rotundă de pe frontonul triunghiular al colosalei construcții și-abia acum văzu că fereastra, ce trebuie să fi avut o lărgime de peste doi metri, nu avea geam. Trecu prin ea răsucindu-se lin și se găsi într-o odaie-mpăienjenită, plină de scule și aparate ciudate. Un scaun dentar, smuls din locașul lui din podea, zăcea prăbușit într-un colț, acoperit de un fel de licheni. Pe un perete se afla o mare placă de metal negru, cu o pîrghie stacojie ridicată cu mînerul în sus. Mircea se opri-n fața ei, levitînd pe deasupra podelei. Cu mare greutate, căci era cît el de mare, trase mînerul în jos și deodată izbucni un urlet unanim, înfundat, asemenea celor care veneau duminicile de pe stadion. Ieși-n ochiul rotund de fereastră și-și dădu atunci seama că acel muget neîntrerupt și amenințător venea de la sutele de locatari care ieșiseră pe la geamuri și pe balcoane, între care și părinții lui, și care și-l arătau cu degetul, uite-l! uite-l acolo! Cînd se ridică din nou foarte sus deasupra acelei bucăți de oraș înțelese că totuși nu doar copilul care dădea roate prin cer îi înnebunise. Acoperișul morii, cu toate coșurile, luminatoarele și instalațiile ciudate de pe el se ridica încet, ca un capac de cufăr, azvîrlind nori de făină-n aer și stoluri de porumbei speriați. Cîțiva morari care-și făceau de lucru pe acoperiș căzuseră țipînd pe asfalt și stropiseră curtea morii cu sîngele lor, bufnind acolo ca niște vișine prea coapte. Mircea știuse, știuse mereu că moara era scobită pe dinăuntru ca un sarcofag. Și că sarcofagul nu era gol. Oprit chiar deasupra ei, aștepta să se-mprăștie norii de făină deasă din aer. Niciodată inima nu-i bătuse atît de puternic. Cerul lichid îl ținea, balansîndu-l încet în ritmul legănării lui de gelatină. Frica-i devenise difuză, de parcă n-ar mai fi fost în el, ci-n tot spațiul acela atît de cunoscut și totuși atît de fantastic. Coșul de cărămidă al fabricii de pîine suia în cer cu un fel de pulsație interioară, de parcă ar fi fost din carne. Aburul făinii se disipa ușor, acoperișul morii se rotise complet și atîrna acum de partea cealaltă, spre fabrica de cauciucuri „Quadrat“, prins încă de moară cu un fel de balamale.

Și giganticul sarcofag începu să se limpezească de sus în jos, frontonul triunghiular își pierdu încet culoarea cărămizie și textura zgrunțuroasă, rămînînd străveziu ca un zgîrci, apoi greu și sclipitor ca o scrumieră de cristal. Îl urmă clădirea întreagă, marele dreptunghi vechi de aproape două secole, care-și spălăci și el forma ferestrelor și contururile cărămizilor pînă se schimbă lent într-o cutie de cuarț, prin pereții căreia se zărea deja o formă nedeslușită, un fel de cocon de raze dese de lumină. Doar copilul, de la-nălțimea la care se-afla, putu să vadă în întregime minunea. Căci el plutea acum peste o uriașă, dumnezeiască vedenie, o icoană înrămată-n cel mai orbitor cleștar de stîncă, un chip încondeiat în vopselele cele mai vii și mai strălucitoare. Întins în racla de două sute de metri lungime și umplînd-o cu totul, înfășurat într-un uimitor veșmînt de serasir, țesut cu aur și presărat cu giuvaeruri, ce făcea pe corpul lui cute maiestuoase, lăsînd să se vadă pieptii și mînecile cămeșii de borangic, odihnea un bătrîn de o frumusețe și-o măreție fără de seamăn. Părul alb ca lîna-i cădea pe umeri, amestecîndu-se cu barba ce picura în fuioare de-argint pînă la brîu. Pe fața smeadă, între sprîncenele încruntate, se desena un mare Omega melancolic, zugrăvit parcă de-o pensulă subțire. Ochii-i erau albaștri de parcă-ar fi fost încrustați cu două peruzele străvezii. Pe piept, deasupra bărbii de patriarh, ținea deschis un ceaslov ferecat în argint, cu filele unsuroase acoperite de slove de chinovar. La gîtul bătrînului atîrna de un lănțug împletit o chichiță de cleștar în care se zărea un dinte îngălbenit de vremuri, pe un pat de mătase morfilie. Cuvioasele picioare, cu unghii de corn străveziu, le avea bătrînul încălțate cu încălțări de piele. Chipul lui cel nepămîntesc asuda un oloi de lumină, ce se lățea ca un taler de foiță de aur în jurul creștetului, tivit cu trei rînduri de strîmbe mărgăritare.

Înfiorat de vedenia cerească, Mircea zîmbi totuși fermecat, căci recunoscu, în icoana strălucitoare, chipul blînd al bătrînului Catana, lîngă care, cînd era mic de tot, se așeza de-atîtea ori pe pragul casei din Silistra ca să-i asculte poveștile și să se joace cu barba lui aspră, căruntă, îngălbenită de tutun. Plutind în văzduhul de-un albastru adînc, la zeci de metri deasupra icoanei, privind-o de parc-ar fi vrut să și-o-ntipărească-n minte pentru totdeauna, copilului i se făcu deodată rău, un rău ciudat, nedureros. Strigătele celor din bloc încetară, perspectivele aleii și-ale miliției și-ale blocului se șterseră într-un cenușiu apos. Rămase într-o lume de mîl și de ceață. Numai uriașa cutie de sticlă ardea din ce în ce mai tare, pînă cînd flacăra ei deveni ca a soarelui sau ca gura unui cuptor, umplînd țeasta subțire-a băiatului, distrugîndu-i creierul într-o explozie pustiitoare, o explozie care-ar exploda ea însăși într-o aură de groază și fericire nemărginită. Și deodată căzu în gol, din ce în ce mai repede, se repezi-n jos ca o săgeată, țipînd atît de tare, încît întregul trup îi arse în țipăt. Se prăbușea printr-un puț atît de îngust, că-i rupea umerii, îi sfîșia carnea, îi lăsa scheletul curat și-apoi și oasele i se fărîmițau de frecarea cu vîntul năpraznic prin care aluneca. Și deodată izbi pămîntul ca și cînd s-ar fi zdrobit, întorcîndu-se-n trup, de propria lui piele de piatră. Își veni-n fire brusc, tresărind, și se găsi în brațele cuiva, ale mamei lui, poate. Dar cel care-l ținea-n brațe mirosea a tutun și-a vodcă ieftină. Mircea deschise ochii și-ntîlni, într-adevăr, foarte aproape de fața lui, chipul lui Herman, acoperit cu sudoare și galben ca al unui mort. Bețivul de la opt tremura tot. Îl ridică pe copil și-l ajută să iasă din găleată. De la toate ferestrele puțului locatarii zbierau la ei, dar jos, în gang, era pustiu, nici urmă de copii. Palmele lui Herman erau însîngerate și lăsaseră pe maieul băiatului cîteva pete stacojii. Tramvaiele și mașinile treceau cu vuiet pe Ștefan cel Mare. Merseseră împreună spre scara lor, și se așezaseră pe treptele reci dintre etajul șapte și opt. Acolo-i spusese Herman tot ce se petrecuse. Copiii îl ridicaseră pe Mircea tot mai sus, depășind toate recordurile de pînă atunci, dar, pe cînd îl priveau bălăngănindu-se în dreptul ultimelor etaje, mic ca o gîză, dar părînd hotărît să atingă scripetele cu mîna, venise peste ei o groază fără margini. Povesteau mai tîrziu că atunci cerul începuse să arate altfel, străin și copleșitor, gata să cadă peste ei ca o placă de plumb. Dăduseră atunci drumul la funie și se-mprăștiaseră peste tot, fugind ca nebunii și țipînd, ascunzîndu-se pînă și-n atelierul de reparat televizoare, unde altfel nu intrau niciodată. Herman se-ntorcea de la aprozar cu o plasă-n mînă și, trecînd prin dreptul Scării 1, văzuse funia descolăcindu-se repede pe asfalt. Lăsase plasa și, din cîțiva pași, fusese acolo, sub puțul de beton. Apucase funia în ultimul moment, și greutatea băiatului ce cădea din cer aproape-i smulsese mîinile din încheieturi. Herman îi spuse să nu povestească nimănui toată întîmplarea din dimineața aceea, apoi se dusese acasă. Mircea coborîse pe scări pînă la cinci, aruncase maieul la spălat și-și luase altul și, senin ca și cînd totul ar fi fost doar o nălucire ciudată, ieșise iar la joacă. Nici prin cap nu-i trecuse să se supere pe copii, mai ales că ei se adunaseră-n jurul lui, spășiți, mai prietenoși ca oricînd, și-i spuseseră „bravo, Mirciosule“ pentru că urcase cu scripetele cel mai sus.

În partea cealaltă a menajeriei, de la intrare spre dreapta, erau caii, care nu-i plăceau prea mult, dar după care Luci era înnebunit. El îi tîrîse pe toți către grajduri, unde caii, ca-ntotdeauna la ora mesei marilor animale de pradă, se agitau neliniștiți. Erau cîțiva ponei cu coame lungi, împletite cu panglicuțe, un unicorn și mai mulți cai mari și puternici, cu chișițe fine și ochi catifelați. La drept vorbind, singurul interesant era unicornul, altfel făcut decît caii și al cărui corn din frunte era albastru-sidefiu și spiralat. Spirala lui era așa făcută, că nu se termina niciodată. Puteai urmări înșurubarea ei la nesfîrșit, dinspre frunte spre vîrf, pe conul tot mai îngust, cam cît o mînă de copil la rădăcină, cît un deget spre vîrf, apoi cît un creion, cît un ac de seringă, cît un fir de păr, cît un fir de păianjen și-apoi tot mai subțire și mai subțire, mereu spiralat cu spire tot mai strînse pînă ce, spuneau savanții, spirala răsucea molecule și apoi răsucea atomi, și apoi răsucea protoni și-apoi răsucea quarcuri și-apoi răsucea stringuri și-apoi răsucea rohre și-apoi răsucea dookle și-apoi... Niciodată, cu nici un aparat, n-ai fi putut ajunge la locul din vîrf unde se termina spirala. De-aceea unicornul vindeca, la atingere, orice boală. După ce trecură prin grajduri trăgînd în piept mirosul de balegă proaspătă, copiii ieșiră din nou la lumină, sub cupola cerului nesfîrșit de vară. Mergînd de-a-ndaratelea pe alee, în fața celorlalți copii, Jean dădea din gură neobosit. Era cel mai caraghios și mai trist dintre toți copiii, cu hăinuțele lui murdare, cu ochii lui șterși, mereu lăcrămoși, cu părul mare și încîlcit. Deși nu-l mai asculta aproape nimeni, le tot spunea să zică repede „Mama taie o vacă“, „Mă-ta mare-n curte spală“, „La curbă șinele troznesc“, toate tîmpeniile de pe lume. Le zicea cum se spune pe franțuzește „Găina noastră e-n curtea voastră“... Dar Mircișor, obosit de dimineața aceea în care atîtea se-ntîmplaseră, își aminti că diseară urma să meargă la circ cu ai lui și zîmbi.

În interior, casa era-naltă ca o biserică. Ceea ce, văzut din afară, părea a fi etajul nu era decît prelungirea spre bolta plafonului a încăperilor de jos, înguste și șuie ca niște interioare de clopotniță. Planul casei era-n cruce, două coridoare se intersectau puțin dincolo de centrul clădirii, cel transversal ducînd spre odăi deocamdată mascate de perdele de catifea. Culoarul de la intrare ducea însă, în capătul celălalt al casei, spre o nișă largă și rotundă, avînd în centru un postament de piatră lustruită, la picioarele căruia se vedeau pe podea două pernuțe de mătase-nflorată. Pe postament, sub o pînză-ncrețită, se zărea o formă care trebuie să fi fost o statuie. Pășind în urma celor două femei, atît de asemănătoare și totuși complet diferite, Herman străbătuse coridorul, abia avînd loc să treacă printre pereții înalți și înguști, acoperiți de tapet mucegăit. Se opriră în nișă, unde pereții curbi, ca un receptacol de porțelan, rămăseseră albi și goi. Pe jos era un mozaic mohorît, lustruit atît de bine, că reflecta în apele lui tavanul înalt, cu policandru. „Poate că n-o să te supere un mic tabiet al nostru“, i se adresă mama Soilei, întorcîndu-se către el. „Avem timp destul și de dulcețuri după aceea.“ Fără să aștepte vreun răspuns, de fapt ca și cînd el nici n-ar mai fi fost acolo, femeile îngenuncheară pe pernițe și abia apoi traseră pînza de satin galben de pe forma din mijlocul odăii, care se dovedi într-adevăr o uimitoare statuie. Era o femeie de marmură în mărime naturală, retezată puțin mai jos de pubis, așa-ncît coapsele ei puternice se sprijineau pe postamentul de piatră. Fața-i oglindea o groază fără margini, mîinile cu degete răschirate erau împinse-nainte ca și cînd s-ar fi apărat de ceva monstruos, pe care doar ochii ei de piatră, rotunjiți de teroare, îl puteau vedea. Sînii cu boturi alungite, ușor depărtate, ca și umerii ușor căzuți, nu erau de statuie antică, ci de femeie reală, una din cele multe, aleasă de pe stradă, dezbrăcată și silită să pozeze pentru sculptorul genial și scelerat care-i modelase în marmură străvezie fiecare cută a pîntecului, fiecare aluniță a pielii, fiecare vîrtej și buclă a părului ei tăiat simplu, ținut la spate de un pieptene de asemeni de marmură. Oroarea fără margini a statuii, care-l izbi pe Herman din prima clipă ca un baros direct în vintre, venea dintr-o mutilare atroce. Peretele abdominal al femeii lipsea, ca al unui mulaj anatomic, lăsînd să i se vadă aparatul reproducător, în culorile cărnii crude, roșii, mustind de sînge, și-ale arterelor purpurii, și-ale pielițelor sidefii, în contrast stupefiant cu albul rece, strălucitor, imaculat al statuii. Uterul era și el secționat ca să se poată zări-n interior copilul ghemuit, deja complet format, cu capul în jos, umplînd ca un fruct greu, minunat, cavitatea. Vaginul cobora dedesubt, între vezică și rect, terminîndu-se-ntr-o vulvă ce părea și ea vie: buzele-ncrețite atîrnau puțin sub pîntec, și la axila pulpelor străluceau cîteva fire de păr pubian. Părea că sub o glazură de piatră ar fi fost o femeie vie, condamnată la o-ncremenire eternă și la o sarcină fără sfîrșit. „E vremea nașterii și nu e putere pentru naștere“, își aminti cutremurat Herman, privind statuia și ascultîndu-le pe femei murmurînd, cu ochii-nchiși, o litanie de neînțeles. Rugîndu-se, păreau și mai asemănătoare: amîndouă țineau capul plecat ușor pe umărul stîng, amîndouă aveau pe față o expresie de dezolare smerită, gura amîndurora era întredeschisă, lăsînd să se vadă limbile mișcîndu-se ciudat înainte și-napoi, ca ale unor păsări exotice. Se ridicară apoi, iar Soile apucă între palme copilul de piatră lucioasă, îl smulse din caverna sa și, cu mare greutate, îl ținu la piept cîteva clipe, după care aproape că-l prăvăli înapoi. Cît îl ținuse-n brațe, femeia zîmbise ciudat, viclean și voluptuos, cu buze fățarnice, ca zeitățile sculptate pe templele indiene, și ochii îi alunecaseră într-o parte. Herman simțise din nou un val de dragoste, de parcă băiețelul ghemuit ar fi fost al lui și ei ar fi fost o familie tînără, săracă, decisă să-nfrunte viața. Nu se mai îndoi că Soile era femeia lui, femeia vieții lui pe care de zeci de ani o așteptase. Numai prezența mamei îl împiedicase atunci s-o îmbrățișeze. O clipă-și închipuise cum aveau să li se schimbe viețile, cum aveau să fugă de ochiul gigantic care-i privea, inventîndu-i, moment cu moment, cum aveau, cu tenacitate, să evadeze din creierul care-i gîndea, din cartea care-i construia și-i deconstruia, cum aveau să lase baltă un plan conceput înainte de facerea lumii și pentru care fuseseră puși deoparte, sacrificați, condamnați la inuman și la nefericire. „Cum aveam să uit de tine, Mircea, chiar riscînd ca manuscrisul tău să nu fie terminat niciodată, cum aveam s-abandonez povestea ta, să ți-o distrug așa cum o rotiță dințată ar sări din mecanismul de ceas și timpul nu ar mai fi. Aș fi luat-o, chiar de-a doua zi, pe Soile de mînă și-am fi plecat amîndoi din oraș. Ne-am fi așezat undeva la țară, *nu* în Tîntava, am fi avut o căsuță acolo, cu tindă și acoperiș de șindrilă, am fi cultivat legume și-am fi crescut copii și-am fi îmbătrînit fericiți. Ne-am fi dat sufletul pe patul nostru de paie și ni s-ar fi șters pentru totdeauna urma de pe pămînt. Ce imposibilă fericire: să *nu* fii ales, să *nu* fii predestinat, să *nu* mergi către mîntuire... Să trăiești, să trudești, să iubești și să te faci țărînă... Îți spun că sfinții și îngerii tînjesc după destinul ăsta, care lor le e cu desăvîrșire oprit. Dar în aceeași clipă în care-mi croiam micul meu plan de evadare știam că nici o fugă nu e posibilă, că înseși gîndurile ce-mi trecuseră prin minte fuseseră deja prevăzute și urzite în marea țesătură pentru cine știe ce simetrie, ce necesitate narativă... Și că dac-aș începe să mă plîng și să mă vaiet, fiecare sunet pe care l-aș scoate ar trece printr-un laringe deja conceput atunci cînd naratorul a scris « laringe ». Și dac-aș tăcea, tăcerea mea ar fi deja prevăzută, și dacă m-aș omorî, cuțitul ar rămîne-mplîntat veșnic în inima mea, dar nimic nu s-ar petrece cu adevărat..." Se-ntorseseră apoi pe același culoar și o cotiseră la dreapta, pe sub aceleași tavane nefiresc de înalte. Merseră un timp nedefinit pe culoarul transversal, pînă ajunseră-n capăt, la draperia grea de catifea stacojie. Pătrunseră-ntr-o odaie întunecată, ale cărei ferestre aveau obloanele trase. Aici tapetul de pe coridor lăsase locul unei vopsele grosolane de ulei, vernil, aidoma celor cu care se vopsesc pereții spitalelor și-ai închisorilor. Vopseaua era coșcovită, și grămăjoare de peliculă, jupuită de pe pereți, se-nșirau de-a lungul odăii. Sub jupuituri, pereții-și arătau adevărata culoare, vinețiu-vișinie, aidoma petelor din naştere pe care unii le au pe obraz, acoperindu-le, ca umbra unor aripi sinistre, jumătate de faţă. În cameră erau un bufet vechi, cu furnirul desprins, mobilă pretenţioasă, plină de sculpturi şi intarsii de lemn preţios, o masă ovală din aceeaşi garnitură, acoperită cu un macramé uriaş, cîteva scaune cu fundul tapiţat şi, deasupra uşii, o pendulă atît de înaltă şi de îngustă, încît ajungea pînă la tavan, iar cadranul ei abia se zărea, pierdut într-o ceaţă cafenie. Fireşte, pendula era acum doar un decor inutil, asemenea bufetului încărcat de ceşcuţe şi bibelouri cu porţelanul îngălbenit. În centrul mesei, între patru lumînări scurte şi groase, cu un noroi de ceară la bază care arăta că ardeau de mult, se afla un terariu de sticlă în care zăcea nemişcat, pe nisip, cel mai mare păianjen pe care Herman îl văzuse vreodată. Pîntecele lui sferic era cît un cap de copil şi era complet îmblănit, negru strălucitor, ca şi labele scurte şi puternice, ca şi cefalotoracele musculos de sub care ieşeau două căngi veninoase, singurele diferit colorate, căci erau de culoarea sîngelui. Herman şi Soile se aşezară la masă, pe cînd femeia mai în vîrstă scotea din bufet farfurioare de cristal şi linguriţe minuscule de argint patinat, apoi, de undeva, de dedesubt, vasul în care se afla dulceaţa. Herman îndrăznise să-şi aşeze mîna peste-a lui Soile, iar ea nu şi-o retrăsese. Mîna ei era plinuţă, cu pielea uscată şi nespus de subţire. Mîncaseră atunci dulceaţa de nuci verzi în tăcere, de undeva apăruseră şi nişte pahare cu apă foarte rece, atît de pline, că apa se curba deasupra buzei paharelor ca nişte lentile ce aruncau lumini subţiri pe pereţi. Macramé-ul ce acoperea masa ovală era fascinant şi ciudat. Avea formă de floare, cu un cerc în mijloc şi alte şase-mprejur. Fiecare din cele şapte cercuri avea şi el formă de floare, cu un cerc în mijloc şi alte şase-mprejur, şi fiecare dintre noile petale avea şi ea formă de floare, cu un cerc în mijloc şi alte şase-mprejur, şi tot astfel la nesfîrşit, pînă-n adîncul adîncului ideii de spaţiu. Herman îşi trecea mîna peste ochiurile de aţă-mpletită, crem, simţindu-le rugozitatea. „Fractali", gîndi el, „fractali peste tot şi întotdeauna". Lumea părea rotundă şi netedă ca un cocoloş compact de hîrtie, pictat pe deasupra cu pămînturi, oceane, păsări şi flori, dar dac-ai fi putut desface hîrtia şi dac-ai fi netezit-o cu palma, ţi s-ar fi revelat adevăratul desen, din care toţi şi toate făceau parte. Ai fi-nţeles atunci că păsările și florile erau iluzorii: un lotus deschis putea reuni, într-o formă întîmplătoare, o parte din fesa unei spălătorese, cocoșul unei archebuze, harta unei țări și modelul stereochimic al unui virus, aflate-n părți îndepărtate ale coalei, iar un strop de rouă de pe-o frunză de mărar putea fi, de fapt, strălucirea dintr-un ochi de curtezană hitită de acum trei milenii. Realul nostru familiar desfăcea doar patru dimensiuni, ca patru largi petale întinse, pe cînd celelalte șapte rămîneau strîns înfășurate într-un cocon submicroscopic, păstrînd în pliurile lor, nescoase la lumină niciodată, hălci uriașe din povestea noastră, căci fiecare fir de păr al nostru avea lungime, lățime și adîncime și flutura-n timp, dar în același timp răsucea-n sine șapte mistice petale, niciodată revelate și știute. Cum arătau formele și culorile în dimensiunea a cincea, a șasea, a șaptea? Ce ochi de briliant deschideam cu toții în a zecea dimensiune? Maeștrii supremi în arta origami aruncau în apă un ghemotoc de hîrtie, din care prindea să se desfacă, în mii de pliuri și colțișoare, o fantastică floare de lotus. Herman știa că lumea-ntreagă era o astfel de floare de hîrtie, scrisă pe toate părțile și așteptînd să se desfacă în lacrima unui ochi uriaș. Că fiecare punct al lumii aștepta aceeași explozie, netezire, desfășurare. Știa că toți sîntem pachete organice și că avem, cocoloșită sub țeastă, o cîrpă de neuroni care-ntinsă ar fi fost cam cît patru coli de hîrtie. Din cauza-ncrețiturilor ei, zone îndepărtate deveneau deodată vecine și se reuneau în simboluri absurde, în mituri nevrotice, în ceremonii ce nu duceau nicăieri. Fractali, turbioane, ecuații nelineare, pliuri... Cascade horociclice, păpuși rusești vîrîte una în alta... Spații gravide cu spații gravide cu spații... Și totuși *nu* aceasta era realitatea, istoria *nu* era aleatorie și turbionară decît pentru cei care, încrețiți și boțiți o dată cu ea, trăiau în ghemotocul ei inextricabil. Cine-o mototolise în palme? Ce autor o smulsese furios din manuscris și-o aruncase la coș, înjurînd, blestemîndu-și lipsa de inspirație? Reunind astfel, pentru nimeni și pentru nimic, pentru dezastru și catastrofă, stele din diferite planuri cerești, fără legături între ele, în constelații în formă de car, de balanță, de scaun, de păstor, de arcaș... Doi îndrăgostiți, goi, se pot strînge în brațe în patul devastat, se pot mușca și se pot pătrunde pînă la o contopire totală, fără să știe că sînt din regiuni ultraîndepărtate ale poveștii. Două rotițe dințate, îmbinîndu-și dințișorii unii în alții, încă n-au aflat că se află în ceasuri diferite. Totul trebuia netezit, totul trebuia realcătuit, recitit și re-înțeles în logica inițială a lumii. Totul trebuia decriptat, scos din criptă, așa cum lumea întreagă fusese decriptată cîndva, cînd Unul strigase „Lazăre, ieși la lumină!“ Herman spera că marele autor avea să caute-n coșul cu hîrtii mototolite, avea s-o salveze pe cea aruncată la mînie, s-o îndrepte pe masă cu palma pînă ce „toți munții vor fi coborîți și toate văile vor fi înălțate“, așa încît lumea să devină din nou lizibilă. Pîn-atunci nu avea altceva de făcut decît să se-mbete, cu gîtul lui frînt de cine știe ce pliu al coalei pe care era desenat, cu organele delabrate, cu ficatul martirizat, cu fiecare deget răsucit în altă direcție (cute ale spațiului, cute ale minții), cu fiecare lacrimă și fiecare urdoare și fiecare sclipire a irișilor lui albaștri rătăcite în alte epoci sau pierdute la parseci distanță.

Dulceața-i aminti gustul și consistența cleiului pe care, cînd era copil, îl desprindea de pe scoarța vreunui prun ca să-l mestece apoi minute-n șir: fadă, cu coajă moale la suprafață și fluidă-n interior. Dar cînd fusese Herman copil? Unde era livada de pruni care-i venise acum, deodată, învelită într-o lumină mistică, în minte? Nu coborîse niciodată pîn-atunci în memoria lui dincolo de momentul în care, simțindu-se deodată transfigurat, cu facies de rege și de Dumnezeu, deschisese ușa garsonierei lui de la opt și privise cu altfel de aparat vizual și absorbise în altfel de creier imaginea a trei copilași înspăimîntați, aproape străvezii în lumina ferestrei de la terasă, care-o luaseră la fugă, țipînd, pe scări în jos. Afla abia acum că avusese și copilărie, acum se desfăcea într-o zonă a scoarței lui cerebrale o-ncrengătură de neuroni ce secretau, asemenea prunilor de altădată, boaba moale de clei a amintirii. Văzu o fracțiune de secundă lumea (cer cu nori de furtună, pruni și corcoduși micșorîndu-se-n perspectivă către un gard de coceni putrezi, înnegriți de ploi, mireasmă de fructe strivite pe pămînt, crengi negre, rugoase, zgîriind pielea, un bordei în depărtare, negru pe cerul fără de margini) prin ochi care priveau drept înainte și nu în pămînt, percepu o clipă focul de curcubee al aripilor străinului care venea printre șirurile de pomi către el. Se auzi chemat pe nume și-ncremeni ca o statuie. Totul izolat ca o perlă de viața lui de acum, îndepărtat și nici măcar îndepărtat, cum ar putea sta foarte aproape de tine femeia pe care-o iubești, dar care nu te iubește, închisă ție fără speranță. Cum stătea acum lîngă el Soile, plutind cu mama ei în altă dimensiune, răsucindu-se ca niște foci în ape amniotice și privindu-l uneori, nici măcar curios, cu ochii lor mari și umbriți, prin sticla groasă a marelui lor acvariu.

Duminica următoare le însoțise la tîrg, la Obor. Luaseră tramvaiul pe Ștefan cel Mare, trecuseră prin fața Direcției Generale a Miliției, cu turnul ei crenelat, apoi prin dreptul blocului cu electrocasnice și mobilă – blocul lui, blocul tău, Mircea – apoi li se desfăcuse, pentru cîteva secunde, perspectiva Aleii Circului, cu marea cupolă în depărtare... Trecuseră pe lîngă gardul spitalului Colentina, apoi pe lîngă policlinica de la Doctor Grozovici, lăsaseră-n urmă cinematograful Melodia și trecuseră de Lizeanu. De-aici, șinele tramvaiului coborau spre pasajul de la Obor. Aici se dăduseră jos, traversaseră și se afundaseră-n noroiul colcăitor de lume al vastei piețe, o străbătuseră printre tarabe puțind a varză stricată, mirați de jegul incredibil al cîtorva țărănci care vindeau prune uscate și leuștean veșted, și ieșiseră pe șina tramvaiului 1. În stînga, în depărtare, se ridicau turlele bisericii Sf. Dumitru, iar înainte aveau o fabrică de mase plastice, fațadă jalnică de geamuri înnegrite și sparte. Mortăciuni hidoase zăceau pe marginea străzii. Lăturile întregii piețe de legume erau vărsate aici la canal. Aici erau spălați cu furtunul peștii și racii, încă vii, de la hala de-alături. Herman ura hala, în interiorul împuțit al căreia își amintea măcelăria cu pereți de faianță ca o morgă, unde cîrligele de care o dată atîrnaseră jumătăți de vită și de porc clincheteau acum goale, unde măcelarii-n halate albe, pătate de sînge, șomau acum la o țigară, unde buturuga pe care se tranșa carnea era acum uscată ca o piatră străveche. Foametea se așezase de ani întregi în aceste hale ce ar fi trebuit să fie ale belșugului și abundenței. Marele mozaic de pe perete înfățișa țărani luptîndu-se cu coșuri de fructe, mînînd turme bogate ca-n Galaad, nemaiștiind unde să-și pună prisosul de grîne, legînd crengile pomilor ce se rupeau sub povara roadelor. Dar vasta hală, cu cele trei etaje ale ei, ca de-nchisoare model, era acum pustie. În vreo trei locuri se mai vindeau cartofi cît alunele, plini de țărînă, și borcane cu castraveți palizi. Totuși, femei amărîte tot mai intrau, sperînd că vor avea ce pune pe masă bărbatului și copiilor.

Gardul de beton armat al fabricii de mase plastice avea-ntr-un loc o deschidere pe unde pătrundeau și se bifurcau pe un imens maidan șine de cale ferată, ruginite, ieșite de mult din uz. Buruieni, rahați acoperiți cu hîrtie de ziar, fiare răsucite îți împiedicau drumul, dar nu-i descurajau pe cei ce se-ndreptau spre tîrgul de păsări și animale mici. Oamenii-și întindeau acolo, în țărîna bătătorită, ziarele, *Scînteia* și *Sportul*, pe care așezau nu doar colivii cu papagali și păsări cîntătoare, lădițe cu porumbei, acvarii cu peștișori, genți din care scoteau capul căței fătați de-o lună, ci și undițe și lansete, piese unsuroase de la diferite motoare, unelte, șuruburi și balamale, cărți jerpelite și pătate, discuri vechi. Sărăcia tuturor sărea-n ochi și, dacă nu erai din aceeași lume, te lăsa fără suflare: haine vechi de decenii, dinți de metal, ochi tulburi de țărani îndobitociți de trudă. Femeile stăteau pe vine ca și bărbații, lîngă cîte-un gard, lăsînd cu indiferență să li se vadă picioarele păroase și chiloții rupți. Banii ce se iveau în mîini din cînd în cînd erau la fel de șifonați și uzați, îmbătrîniți de sărăcie, ca și cei pe la care treceau. Cîte-o fetiță-n rochie roșie de cîrpă, cîrpă pur și simplu, ca de șters pe jos, își pupa pe ochi și pe bot motanul birman pe care-l adusese să-l vîndă. Alt copilaș dădea degetul, să i-l ciupească, unui mic papagal verzui, cu penele zbîrlite-n cap. Peste toți se rostogoleau norii, cu marginea de jos cenușie și volute de-un alb luminos spre adînc. O lăsară pe Soile să privească, fascinată ca-ntotdeauna, peștii cu voal din micile acvarii, și se-ndreptară spre fundul maidanului, unde muncitorii din fabrică depozitaseră, în vrafuri, table decupate și fiare înecate-n rugină. Un bazinet aproape putred păstra pe fundul lui apă de la cine știe ce ploaie, plină de mormoloci. Acolo era omul cu șoarecii, ținîndu-și pe genunchi cutia în care mișunau cobaii. Văzînd-o pe mama Soilei, bătrînul rînji și-i întinse deja, în pumn, doi șoricei ce-i priveau printre degete. Femeia-i cumpără fără vorbă și-apoi, dreaptă și aspră, îl trase pe Herman în spatele stivei de fiare. „Azi o să mai luăm ceva, ceva special pentru tine“, îi spuse, privindu-l cu ochii ei reci și totuși suferinzi. Trecură prin spațiul foarte îngust dintre zidul din spate și stivă. Tot locul puțea a urină. Herman mergea după femeie ținîndu-și respirația cît putea de mult, dar drumul se lungea. Cotiră de mai multe ori, fiarele aveau colțuri care-i agățau costumul, bălăriile crescute direct din zid îi pălmuiau fața, dar voința femeii care-nainta nepăsător era mai puternică decît dorința lui de a se-ntoarce la Soile. Soile, fata pufoasă și bună pe care-o găsise cînd credea că nu va fi nimeni, niciodată, în viața lui. Ajunseră, se pare, la destinație, pentru că din spațiul împuțit delimitat de-un zid al fabricii, un șir de lăzi de gunoi cu zoaie pestilențiale și-un gard de crengi uscate, împletite cu mărăcini, nu părea să mai existe ieșire. Aici puteai să vii ca să te ghemuiești pe-o parte și să mori. Ai fi zăcut, neștiut de nimeni, pînă carnea ți s-ar fi topit, s-ar fi amestecat cu cîrpele-n care era-nfășurată, ar fi făcut viermi albi și grași. Te-ar fi spălat ploi și te-ar fi acoperit zăpezi, iar vara ar fi picat păsările din cer de duhoarea hoitului tău. „Aici e rectul orașului, e sfincterul prin care se deșartă orașul", gîndi Herman, ce se oprise lîngă femeie în mijlocul spațiului cel strîmt, abject și fără speranță. Femeia însăși părea îndoită, dar se-nsenină deodată: „Ah, aici era!", spuse, arătîndu-i, în gardul de nuiele și spini, o poartă din crengi împletite, aproape cu neputință de observat. Herman mai văzu, înainte să se-ndrepte spre poartă, că-n zidul posomorît al fabricii era destul de sus o ferestruică, și că prin ea se uita la ei, rîzînd cu gura fără dinți și cu saliva curgîndu-i pe bărbie, un bebeluş de cîteva luni ținut în mîini, din spate, de cineva care purta o bonetă albă, enormă. În loc de zăvor, ușa gardului avea o scîndurică de lemn, ca a closetelor de la țară. Femeia în negru deschise și lui Herman i se-nfățișă, dincolo de portiță, o priveliște uluitoare.

Era o viroagă-ncărcată de flori, înconjurată de coline pe care se-nsoreau vii și livezi. Era deasupra un cer adînc, de miez al miezului verii, inflamat de soarele aflat în centrul bolții, în fotosfera căruia limbi enorme de lavă se ridicau, făceau punți orbitoare și se prăbușeau lent, trimițînd pînă jos, pe pămînt, un vînt de foc ce mătura priveliştea, aprindea boabele de rouă din cupele florilor și transparentiza picioarele lăcustelor verzi ca iarba lipite de frunze. Norii-nspumați, cu contururi perfect delimitate, curgeau extrem de-ncet, lăsîndu-și umbrele pe pămînt.

Coborîră-n viroagă, cu florile multicolore pînă la brîu, se mînjiră de polen și de lichide cleioase picurînd din exuberantele potire, simțiră suind pe picioare miriapozi și vacile-Domnului. Fumuri de mireasmă transparentă urcau către cer, fluturînd ca un păr buclat, dizolvîndu-se-n aer. În iarbă, sub pașii lor, mustea un pîrîiaș înghețat, ce-și răspîndea șuvițele lichide printre rădăcinițe și frunze rotunde, gălbui și iriga cîțiva iriși ca hîrtia șifonată de indigo. Se așezară-n partea cea mai joasă a văii, între tijele florilor, care aproape că se-nchiseră peste ei. Aici pînza susurătoare de apă nu ajungea, dar aerul era el însuși umed, verzui, iar vecinii lor indiscreți erau lăcustele lungi cît palma, cu carnea verde și aripi de iarbă aspră și ochi roșii, holbați spre nimic. Filtrată prin petalele florilor, lumina cobora spre ei purpurie, șofranie sau ca peruzeaua, vopsindu-le fețele cu stranii tatuaje. Femeia luă de pe-o tulpină o buburuză și o lăsă să-i urce pe vîrful arătătorului pînă ce-și luă zborul, deschizîndu-și elitrele punctate și lăsînd să se vadă dedesubt zdrențe de sticlă cafenie. Zburase stîngaci spre mameloanele colinelor îndepărtate.

Curînd, hainele de pe ei deveniră jilave. Își priveau cu nesaț fețele și nu le venea să creadă: căci erau acum multicolori, și culorile de pe frunțile, nasurile, pomeții și buzele lor tremurau în asaltul vălurelelor de aer umed. Puteau vedea cum se-nchid și se deschid stomatele frunzelor. Zăreau prin transparența frunzelor și tulpinilor cum suie un lapte alb către inflorescențe. Distingeau în petale, ca prin niște pielițe fragede, vase capilare, nervi, glomerule sudoripare. Unele aveau creste papilare ca degetele, altele pleoape cu gene ca ochii, altele înălțau în miezul franjelor vișinii un pistil lung și erect, cu o boabă limpede, cleioasă în vîrf. Femeia se ridică în genunchi și luă delicat, cu limba, picătura vîscoasă de pe cel mai apropiat pistil: „E dulce, e nectar“, zise și se lăsă iar între flori. Hainele umede i se lipiseră de trup, lăsînd să se vadă corsetul de plexiglas roz mulat pe fiecare curbă a corpului ei, și capetele cu cheiță ale șuruburilor cu care era încheiat. Rămaseră așa, plouați de polen și scăldați în dorință, pînă veniră, în fine, fluturii. Veneau din sutele de insectare ale muzeului Antipa, care-și deschiseseră-ncet, în săli umbroase, capacele cu geam. Fluturii africani și amazonieni, atît de mari încît abia dacă-ncăpea cîte-o pereche (mascul și femelă într-un uimitor dimorfism sexual) pe satinul încrețit al unei cutii, își însuflețiseră piciorușele și arcușorul trompelor, întinseseră măciuliile antenelor ca să poată comunica unii cu alții și, zvîcnind puternic din aripile țepene ca de țiplă, se smulseseră din ácele care le străbăteau corpul pufos. Aripile prelungi, pictate de mînă cu peisaje, înluminiuri, personaje biblice și orașe ale viitorului, îi ridicaseră-n aerul gelatinos, înghețat, al sălilor cu diorame, iar ei urcaseră la etaj, fluturînd peste scările de marmură, filtrați prin coastele marelui schelet de Dinotherium din sala centrală și ieșiseră-n stoluri nesfîrșite prin ferestrele deschise larg spre piața Victoriei, aproape goală la acea oră. Tot cerul Bucureștiului se umpluse-n curînd de fluturi, mai mari decît două palme-mbinate astfel încît să arunce o umbră de fluture pe perete, mai strălucitori decît lumina oglinzilor pe care copiii le scoseseră la geamuri, încercînd să-i orbească și să-i deruteze. Cu aripi de poleieli de ciocolată și de felii de portocală, de secțiuni extrem de subțiri prin cristale de feldspat roz, de lame de ras, de ostroave în mare, de lumi paralele, de inele ale lui Saturn, stîrnind, fiecare, la fiecare bătaie, cîte-un uragan devastator în Kalimantan sau în Hebride, se-ncrucișau leneși peste acoperișuri, se-ncîlceau în plopi și-n platani, nimereau, prin geamuri deschise, în flacăra aragazelor și-n patul îndrăgostiților, se-mpleteau în părul fetelor ieșite pe balcoane, coborau atrași de ghiulurile de pe degetele țiganilor, blocau circulația așezîndu-se pe verdele sau roșul stopurilor, umpleau tunelele lungi și negre ale metroului... Se opreau pe calcanul însorit al vechilor clădiri, se așezau pe fața statuilor decorative ce-ncadrau ferestrele vechilor clădiri, cîte-o rafală de vînt fierbinte-i izbea de metalul încins al vreunui tramvai cu vatmanul clopoțind înnebunit... Dintre zecile și sutele de mii de fluturi ce năpădeau în fiecare zi Bucureștiul, așa cum la ecuator plouă zilnic, doar o duzină reușea să găsească locul în care spațiul făcea o buclă ciudată, deschidea un sorb neașteptat, prin fibra căruia, descompuși în biți de culoare și tremur ca să fie recompuși apoi, mai strălucitori ca-nainte, la destinație, fluturii norocoși ajungeau în văioaga plină de flori din miezul orașului, de unde nu mai trebuiau să se-ntoarcă niciodată, ca toți ceilalți, în cutiile de sticlă de la muzeu. Acest flux și reflux de fluturi, ca spuma valurilor pe țărmul mării, făcea din București cel mai fermecător oraș construit vreodată, căci fațadele de piatră, ipsos și sticlă erau zilnic lustruite de aripi catifelate, iar aerul rămînea mereu impregnat de un puf de solzișori irizați, care, trași în plămîni, făceau ca traheea și bronhiile să lumineze, vizibile-n piepturi ca niște sucite tubușoare de neon.

Ora aceea, cu soarele arzînd ca un reactor nuclear în crucea bolții, ora la care soseau fluturii și-n care caisele făceau, în pomii livezilor dinprejur, o carne dulce ca mierea, o așteptase mama Soilei, ghemuită lîngă Herman în crăpătura plină de flori. Priveau acum amîndoi, din cazematele lor de vegetație împletită, năpădiți de miriapozi și suiți de melcișori cu cochilia fragilă ca de hîrtie, cum un petic de cer începe să se mîzgălească ușor, ca și cînd un deget ar fi trecut peste vopseaua lui proaspătă, cum culoarea acolo se-nvîrtejește, cum se naște cu-ncetul o structură străvezie, simetrică, o pură funcție matematică mai întîi, convertită grafic în linii gingașe de vînt și cristal, pînă ce fluturele thomian, născut din bifurcații, atractori spațiali și catastrofe, prindea formă, devenea tot mai limpede, întindea tot mai mult aripe de celofan ud, ce se-ntăreau cu nervuri și se umpleau cu o culoare pură, un azuriu reflectorizant, mult mai intens decît al cerului din care se ivise. Era un mare fluture de azur, urmat curînd de alții și alții, pînă cînd aerul începu să clocotească. Dar numai el, primul, părea a fi deplin real, cu trupul lui păros, cu cele șase piciorușe filiforme ghemuite sub torace și cu aripile-ntinse deplin, cele de sus terminate-n capete de cobră iar cele de jos în cozi prelungi de rîndunică. Lopăta leneș din aripi deasupra mării de flori, într-un vîrtej de alte lepidoptere, întrupate din mîzgălelile spațiului peste colinele verzi. Cei doi se ridicaseră în picioare și erau acum, de la șale în jos, numai flori și de la șale în sus numai fluturi, luminați de soare și umbriți de curgerea norilor, pestriți de culori umede și străvezii, narcotizați de miresme. Marele fluture albastru electric, cu apertura aripilor mult mai amplă decît a celorlalți, se roti de cîteva ori în jurul lui Herman, apoi i se așeză pe piept și-ncremeni acolo, acoperindu-i tot pieptul și umplîndu-l de slavă, precum odinioară pieptarul de pe efodul marelui preot, în care erau cusute Urim și Tumim, luminile și desăvîrșirile. Femeia trebuise să-l smulgă de-acolo, sfîșiind în șase locuri cămașa lui Herman, căci fluturele-și înfipsese adînc gheruțele, prin ea, în carnea lui. „Uite“, îi zise ea, ținînd bine marele animal dintre aripi, „e fluturele tău, puternic și viguros! După el am venit aici“. Îl așezase cu grijă, înăbușindu-i zbaterea, într-o cutie mare, de pantofi, pe care-o avusese-n sacoșă. Cîteva clipe fluturele zvîcnise ca un porumbel, dar apoi se liniștise. Cutia dispăru la loc în sacoșă și cei doi, scuturîndu-și hainele de polen și părul de fluturi, ieșiră din văioagă și căutară ușa gardului de nuiele.

Duhoarea și-mpuțiciunea erau afară insuportabile. Înaintau prin mațe cu fecalomi pietrificați, prin vărsături și șuvoaie de urină galbenă, izbiți peste obraji de crengi prăfuite. Abia reușiră să răzbată pînă la maidanul unde se ținea talciocul, și de unde o recuperară pe Soile, pe care-o găsiră-încremenită în fața aceluiași acvariu. Înghesuiți cu lumea săracă, rufoasă și pămîntie, traversară piața de legume sub un cer acum mohorît, stînd să plouă. „Aici se făceau o dată Moșii, Soile“, zicea mama, întorcîndu-se spre ea pe jumătate. „Ce de lume, ce nebunie! Ce bîlciuri cu lanțuri în care se-nvîrteau tinerii, cu mustării unde mîncai pastramă... Uite, aici fusese un circ ambulant, cu șerpi, dansatori pe funii și chiar cu o femeie-păianjen. Iar aici, tarabe de tir. Ce-nghesuială era, ce omor! Nu puteai să umbli în voie, mulțimea te ducea unde vrea ea. Erau șuvoaie de oameni care se mișcau încet spre bîlci sau afară, frecîndu-se unele de altele... Oamenii înjurau, țipau, hoții te furau pe față, căci nici mîna n-o puteai ridica să te aperi... Copiii, săracii, cu fesurile lor roz, de hîrtie creponată, pe cap, cu mingiuțele lor cu elastic, erau striviți pur și simplu, călcați în picioare. Și o dată un scaun de la lanțuri s-a rupt și fata a zburat urlînd peste mulțime și le-a căzut în cap unora. S-au făcut praf atunci patru oameni...“ Ajunși în stație, lăsară să treacă trei-patru tramvaie, prea aglomerate, și pînă la urmă reușiră să urce și să ajungă din nou în casa de pe Tunari.

Înaintînd pe culoarul ce ducea de la intrare către nișa din capăt, cu micul altar al statuii gravide, o luară de data aceasta la dreapta. Dădură deoparte altă draperie de catifea stacojie și pătrunseră în altă odaie cu tavanul nefiresc de înalt pentru dimensiunile ei. Aici era dormitorul celor două femei, cu aceleași obloane închise ermetic, același vernil uleios pe pereți, în plus cu un damf de mosc aproape irespirabil. Patul dublu, cu tăblii grele la capete, o masă de toaletă cu oglindă gălbuie, ușor vălurită și un mare șifonier erau întreaga mobilă. Taburetul din fața toaletei avea tapițeria roasă complet, ținîndu-se doar în cîteva ațe. Pe măsuță, multiplicate de oglindă, o vază cu cîțiva trandafiri de pînză neagră, o mulțime de sticluțe cu parfum și-o lumînare groasă, roșie, aproape complet consumată, de la care venea toată lumina budoarului, dublată și ea în oglindă și abia-ndepărtînd umbrele din odaie. Mama dispăru, probabil ca să hrănească păianjenul, pentru că din partea cealaltă a casei se auziră curînd mici țipete și șuierături ascuțite, iar Soile și Herman se așezară pe pat, unul lîngă altul, ținîndu-se ușor de mînă și privindu-se-n ochi. Acum Soile părea de necrezut de tînără, o fată de paisprezece ani dintre cele atît de sfioase, că nimeni nu-și amintește, peste ani, că i-a fost colegă de școală. Începu să-i vorbească lui Herman, domol, cu vocea ei de preadolescent, cu fraze atît de simple, de neterminate, încît părea că vorbește o străină sau o statuie. Îl întrebă dacă nu vrea să se joace de-a ceru-nstelat. Era un joc frumos, el nu trebuia să facă nimic, ea era ceru-nstelat și el trebuia să privească. Încă de cînd era o fetiță începuseră să-i apară pe piele alunițe, peste tot-peste tot, și mama ei, mai întîi îngrijorată, renunțase s-o ducă totuși la doctor cînd își dăduse seama că alunițele se grupau, pe pielea fetiței, în constelații, cele pe care le vedeai arzînd pe boltă în nopțile de vară, reproduse identic, mai întîi în contururile lor cele mai cunoscute, Cloșca, Orion, Ursa mare și mică, Scaunul lui Dumnezeu, Pleiadele și Hiadele, cercul zodiacal, pentru ca tabloul să se completeze an de an cu puzderii de stele mărunte, de vîrtejuri și brîuri stelare, pînă cînd deveniră vizibile toate cele care se pot vedea cu ochiul liber pe boltă. Pe spatele Soilei se iviseră constelațiile celeilalte emisfere, Mașina Pneumatică, steaua Canopus, Crucea Sudului, pe care mama fetei le găsise apoi într-o enciclopedie. „Ca să ne putem juca, trebuie să stingem lumina“, șopti Soile, și Herman se ridică și stinse, suflînd, lumînarea. Bezna era absolută. Rămase-n picioare atît de mult, în întuneric atît de deplin, încît își uită curînd, mai întîi contururile trupului, apoi cele ale minții. El însuși era acum întunericul, cald și enigmatic, și o clipă Herman simți fericirea intensă a morții. Apoi apăru în fața lui, treptat, Universul. Soile își scotea încet hainele, dezvelind constelații ce luminau punctiform, pulsatoriu, radiant în mijlocul întunecimii. Umerii, sînii, coastele, pîntecul, pulpele, omoplații, șalele, fesele femeii ce se rotea acum lent în odaie erau acoperite de stele. Bărbatul își pierdu cu încetul reperele. I se părea că stă culcat pe spate sub un cer uriaș, fremătînd de lumină stelară, că deslușește fiecare desen iluzoriu al fiecărei constelații, că zărește pînă și stelele căzătoare brăzdînd cerul fără urmă de nori. Simțea mai puternic ca oricînd că, pe lîngă învelișul nostru de carne, toți avem și un alt corp, toți sîntem împachetați în cosmos, intim și strîns, ca-ntr-o îmbrățișare fără sfîrșit.

Dar jocul se termină, constelațiile dispărură treptat, și cînd Soile aprinse din nou lumînarea cei doi se regăsiră în camera mirosind a parfumuri și fard, cu mobila ei veche, cu furnirul desprins. Ieșiră din dormitor și se-ndreptară spre odaia de zi, unde-o găsiră pe mamă scoțînd resturile celor doi șoricei din terariul în care păianjenul înflorise pe nisip ca o gigantică stea neagră. Din cheliceri îi picura acum sînge. Se așezară la masă, privind animalul ai cărui ochi, așezați în triunghi pe fruntea-îmblănită, străluceau ca trei bobițe de rouă. „Ne-am jucat de-a ceru-nstelat“, zise Soile, iar mama ei mormăi: „Altădată copiii lăsați de capul lor se jucau de-a mama și de-a tata.“ Se aplecă pînă dispăru cu totul sub linia mesei. Cînd se ridică, avea-n mîini cutia de pantofi care vibra de-o zbatere tremurată, ca de molie mare prinsă-ntre geamuri. Deschise cutia și scoase fluturele care, lopătînd din aripile acum indigo la lumina lumînărilor, dar cu ochii aprinși ca doi cărbuni roșii, răspîndea-n jur norișori de puf strălucitor. Herman presimți ce urma să se-ntîmple, dar nu fu-n stare decît s-o apuce de mîini, peste masă, pe Soile, cuprinzînd astfel terariul între brațele lor. Mama se ridică în picioare, ținînd marea lepidopteră în palme, și-o slobozi între pereții de sticlă ai terariului. Așeză apoi la loc capacul, de asemeni de sticlă și, cu părul zburlit pe brațe, cu sentimentul unei oribile profanări, așteptară toți trei ca sumbrul sacrificiu să aibă loc.

Fluturele ocupa jumătate din spațiu cu aripile lui ce băteau speriate. Se așezase pe peretele opus colțului în care marea fiară se strînsese la loc, încordată și cu toracele ridicat, cît o mare portocală neagră, ucigătoare. Sîngele de pe căngi se spăla acum în șuvoaie de venin țîșnite din chelicere. Un fel de tors, un fel de murmur surd ieșea din ghemotocul de căngi îmblănite. Fluturele doar tremura ușor din tot corpul și din nervurile aripilor, iar arcușorul trompei, spiralat ca un arc fin de ceas, se-ntindea și se strîngea la loc între ochii opaci și indiferenți. Abia acum văzu Herman cît de mare și de gros era corpul plușat al fluturelui, cît de plin era pîntecele lui inelat. Fiara nu vroia să atace, deși mama Soilei, ridicînd capacul, o împingea cu un bețișor, ci doar mușca, nemaipomenit de agresivă, capătul bățului, fără să treacă de jumătatea arenei de nisip. „Îl sperie aripile“, își spuse femeia, după care vîrî curajos mîna în spațiul încărcat de aburi otrăviți și scoase fluturele, ținîndu-l bine de torace. Apoi, cu o foarfecă chirurgicală avînd un cioc ciudat, lateral, îi desprinse întîi aripa stîngă, apoi pe cea dreaptă. Herman aproape că vomită de oroare. „Nu știu de ce mai priveam, ce mă făcea să rămîn acolo fascinat, de parcă mîinile Soilei ar fi fost niște cătușe sau niște cabluri de înaltă tensiune. Ar fi trebuit să fug atunci din casa aceea, poate că aș fi putut să uit, cu timpul, imaginea ei de pe bancă, ea în rochie de dantelă albă, cu un medalion la gît, în care era ea, cu un medalion la gît, în înserarea de petrol incendiat, de gaze toxice, de foc grecesc... În Deisis-ul bizantin al acelor seri... Poate-aș fi scăpat atunci de mușcătură și contactul n-ar fi avut loc și-nsămînțarea nu s-ar fi produs. Dar așa a trebuit să fie și așa va fi chiar și la a mia lectură a manuscrisului tău. Nici o singură dată nu voi putea să-mi salvez sufletul, niciodată nu-mi voi putea răsturna povestea și soarta. Căci enigma are mereu două fețe și se vede la fel dinspre trecut și dinspre viitor. Și chiar dac-aș fi fugit atunci, ar fi fost mai mult ca sigur prea tîrziu, căci poate nu atunci s-a produs transferul, fluturarea-n țeasta mea a dulcii substanțe, ci-n dormitor, jucîndu-ne de-a ceru-nstelat, « așa cum alți copii se joacă de-a mama și de-a tata ». Fiindcă, dincolo de nevroză și mit, de biologie și vis, dragostea poate că-nseamnă mereu doar atît: să contempli cosmosul, să te lași însămînțat de tandra lumină a stelelor...“

Aripile azurii zăceau acum trist, inutil, pe macramé-ul de pe masa ovală. În terariu fusese-azvîrlită o insectă urîtă și simplă, ca o omidă mare cu picioruşe, ce rămăsese pe loc, tăvălită-n nisip, cu ochi prea strălucitori pentru lipsa ei de podoabe, ochi nemeritaţi, ai fi zis. Dar aceşti ochi aparent impasibili priveau acum drept în faţă monstrul ce se destindea cu încetul. Fulgerător, tarantula luă poziţia de atac, cu toracele înălţat şi labele din faţă ridicate, cu pîntecele bine proptit pe cele patru labe dinapoi, ucigaş puternic şi mîndru, gata să-şi slăvească gloria şi oroarea în prada neajutorată din faţa lui. Adînc aplecaţi peste terariul dintre braţele lor reunite, Soile şi Herman păreau, străvezii la lumina lumînărilor, doi şahişti construind pe eşichier o dramă fără speranţă, mutînd piesă după piesă, pierzîndu-le pe toate pînă la cele două esenţiale, cei doi regi eterni ai minţii, regii de culori opuse ce se-nfruntau acum în eterna poveste, urmărindu-se, gîfîind disperat, unul plin de adrenalina beţiei de sînge şi sfîşiere, celălalt plin de adrenalina groazei şi cutremurării, ca să se contopească în cele din urmă în crima care mişcă soarele şi celelalte astre. Sau păreau, Soile şi Herman, cu feţele lor de pietre semipreţioase, cei doi heruvimi de pe chivotul lui Dumnezeu în care se păstrau, pentru totdeauna ascunse, tablele legii. Dintre ei doi avea să se-audă vocea, şi vocea deodată se auzi, şi era o voce dublă, un ţipăt de triumf şi un ţipăt de deznădejde, împletite unul cu altul în firul din care se ţese istoria, venind unul de sus şi unul de jos, ca sub tălpicea unei maşini de cusut orbitoare, brodîndu-i pe muritori şi pe zei pe pînza vidă a minţii. Păianjenul se-aruncase asupra corpului mutilat, îl sfîşiase adînc, îşi năclăise blana de un lichid sidefiu. Apoi sorbise-ndelung acel lapte dens, strîngîndu-se tot în jurul corpului martirizat, şi, după minute lungi de-nfruptare voluptuoasă, se retrăsese iarăşi în colţul lui. Acolo se desfăcuse din nou ca o floare şi-ncremenise aşa, triumfător şi sătul, gata de-o nouă năpîrlire, pe cînd corpul fluturelui atîrna acum flasc, zbîrcit, micşorat, amestecat cu nisipul. Doar picioruşele filiforme-i mai tremurau, uşor, la capete.

Cei trei rămaseră mult timp nemişcaţi, apoi mama, care oficiase pîn-atunci în picioare, apucă aripile şi, cu ele-n mînă, deschise-n perete o uşă pe care Herman abia atunci o observă şi pătrunse-ntr-o cămăruţă puternic luminată. După o clipă se auzi zgomotul apei trase. Se-ntoarse fără aripi, scuturîndu-și degetele de solzișori.

În seara aceea cu o geană de lumină trandafirie tivind acoperișurile și crengile la orizont, pe cînd restul bolții era deja un amestec tandru de nori și de stele, Herman plecă acasă ars pe dinăuntru, golit sufletește, de parcă el și nu fluturele ar fi fost sfîrtecat și batjocorit în terariul de sticlă verzuie. Și totuși, la plecare Soile îl condusese pînă la poartă și ultima ei imagine îi rămăsese adînc în amintire: licărul de disperare din ochi, bărbia tremurătoare, silueta ei stîngace în rochia de dantelă albă, sticlind palid pe fondul casei întunecate, avînd pe zid o scară interioară ce nu ducea nicăieri. Fețele lor apropiindu-se-atît de mult în aerul cafeniu, încît Herman văzu curînd pe fața femeii, alături de ochii ei, încă unul, deasupra, contopindu-se și despărțindu-se de ceilalți într-un fluid de substanță căpruie. „Nici măcar nu ne-am sărutat, ne-am atins doar, epuizați, frunțile. Nici măcar n-am plîns, deși știam amîndoi că n-aveam să ne mai vedem niciodată.“ Herman o luase-ncet spre Ștefan cel Mare, orbit de farurile mașinilor ce treceau pe Tunari, topit de dragoste și de suferință. Ajunsese-n garsoniera lui și se trîntise pe pat, ghemuit, încă-mbrăcat în singurul lui costum. Adormi și visă că mama Soilei deschide ușița din perete și intră-ntr-o mare-ncăpere cu pereți de metal vopsit roșiatic, prins în buloane masive. O apă verzuie, foarte adîncă, umple cisterna pe jumătate, aruncîndu-și reflexele pe pereți. Femeia se dezbracă, își desprinde crusta de plexiglas roz și rămîne goală și suplă, cu pielea uleioasă, cu sînii mari și grei, cu dîmbul dintre pulpe fără nici un fir de păr și crestat de-o cută delicată. Coboară în apă, înotînd spre adînc cu o agilitate extraordinară. Străbate mai multe-ncăperi scufundate, pe lîngă policandre-ncrustate cu moluște și ierburi acvatice, pe lîngă mobile vizitate de peștișori ciudați, dînd la o parte mileuri ce pluteau, legănate de curenți, prin apa densă, magic iluminată. Coboară pe fundul acelor odăi extrem de înalte, trece prin uși putrede și ajunge, în fine, într-un dormitor scufundat, cu podeaua de nisip plină de anemone de mare și crabi. Se ghemuiește-n patul larg, sub cearceaful îngreunat de alge și adoarme acolo, lăsînd să-i scape din gură bule strălucitoare de aer.

A doua zi, Herman așteptase amurgul, deși știa foarte bine cum avea să fie, căci așa este întotdeauna. Traversase iar șoseaua către Tunari, depășise chioșcul de ziare și ghețăria, străbătuse tot mai încet acea sută de metri pe care-o știa de parc-ar fi fost sculptată de-a dreptul pe peretele concav al cutiei lui craniene și se oprise în fața casei. Și casa era în ruine. Gardul de fier era lăsat și nu mai avea portiță. Banca-și pierduse scîndurile, rămăseseră din ea doar picioarele de beton. Curticica fusese parcă incendiată, și limbi de foc furioase linseseră parcă și casa. Tencuiala zidurilor căzuse aproape de tot, iar ce rămăsese era ca o lepră întunecată. Ferestrele nu mai aveau tocărie, din găurile lor diforme ieșeau tulpini viguroase de buruieni. Ușa fusese de mult, poate, spartă cu toporul și pusă pe foc. Rămase-n picioare, zidurile păreau acum subțiri ca hîrtia. Herman intră, înaintă printre bucăți de ziar și fecale, un șobolan îi tăie calea și scăpă în altă odaie... În capăt, în rotondă, statuia se afla încă pe postamentul ei, ciobită, acoperită de inscripții abjecte, cu o mînă căzută pe podea și degetele ei sparte și risipite... Acum avea un pîntec plat de piatră și fața senină, oarbă, fără urmă din teroarea de altădată. Totuși Herman se lăsă în genunchi în fața ei și-și lipi o clipă obrazul de pîntecul înghețat. Se ridică apoi și se-ntoarse din drum. Nu putu intra în odăile laterale. Numai gîndul acesta-i sfîșia mintea, îi oprea respirația. Mai gîrbov ca niciodată, ieși, străbătu curtea cu vegetația arsă și, ajuns la gardul de suliți negre, se opri ezitînd. Pe Tunari, pe lîngă el, treceau tineri sporovăind, o femeie-și plimba pekinezul, îi vorbea ca unui copil... Un tramvai trecu, făcînd un zgomot asurzitor. Herman se-ntoarse și se-ndreptă iarăși spre casa cea vînătă, cu ghivecele ei acum goale, sparte, înșirate de-a lungul pereților. Începu să suie, încet, scara de lemn ce ducea drept în zid. Treptele erau buretoase, negre ca zmoala, și balustrada de altădată dispăruse. Urcă, rupînd mai toate treptele-n urma lui. Se opri pe mica platformă din capăt, în fața cadrului fostei uși, acum zidite. Cărămizile ei, mai palide ca restul zidului, se fărîmițau în șuierul timpului. Rămase acolo, nemișcat, privind zidul orb, pînă ce tot sîngele serii se resorbi în adînca, indiferenta, definitiva noapte.

Deși nu-i promisese nimeni că după moarte avea să renască din apă și Duh Sfînt și că o să fie ca îngerii lui Dumnezeu, marea omidă a rădaștei simțise deodată o neliniște și un dor ciudat după o altă lume. Drumurile nesfîrșite pe care le săpase în inima stejarului, marcate de feromoni și ațișoare subțiri de fecale, dulcile vase cu sevă și amarele fibre uscate, nimerirea bruscă în labirintul altei omizi și înfruntarea lor oarbă, singurătatea de o sută de mii de feluri, susurul propriilor intestine și ganglioni, fojgăitul inelelor și piciorușelor începură să i se pară, din pline de farmec și de vitalitate, cum le trăise timp de mai bine de trei ani fără vară și iarnă, soare și lună, bine și rău, femel și mascul – terne, obositoare, insuportabile-n monotonia lor. Asta fusese viața ? Pentru asta eclozase atunci, în punctul zero al vieții ei ? Avea să dispară, pur și simplu, în nesfîrșirea acestui lemn, care era pentru ea spațiu, timp și memorie în același timp ? Mereu împingînd capul negru, cu mandibule flămînde, în indistinctul care e viitorul, mereu înfulecîndu-l rapid și transformîndu-l în canalele-ntortocheate ale trecutului. Sorbind materia printr-un capăt, azvîrlind-o în urmă prin celălalt, doar ca să-și mențină făptura de fum învîrtejit... Acum însă simțise chemarea, fusese în fine aleasă pentru mîntuire și har. Auzise din cer un vuiet puternic și ceva ca o limbă de foc coborîse și se așezase pe ea. Și-atunci simțise puterea pătrunzînd-o și-ncepu să asude un lichid uleios, ce se-ntări-n jurul ei ca o coajă etanșă, ca o mandorlă gata s-o înalțe la cer. Și înăuntru, smerită, omida-și începu meditația. I se arătă figura eternului vid luminos. Încet, organele i se resorbiră, încet se dizolvă într-un lapte amorf care, chinuitor de încet, se schimba în altfel de organe. Și nu doar trupul cunoscu acea schimbare la față: credințele și mitologia, percepțiile și conștiința, limbajul și valorile căzură deodată ca un sistem energetic, se dovediră deșertăciune și urîciune în ochii Domnului. Văile fură-nălțate și dealurile coborîte, și din ruinele vechilor ideologii, ale vechiului imaginar, ale vechiului strigăt de deznădejde se ridică deodată o altfel de minte cu un altfel de har, căci una e slava muritorilor și alta a îngerilor din ceruri. Și dacă omida auzise și-nainte despre o altă-mpărăție și-o viață nouă, și le putuse doar închipui cu mintea ei de omidă: acolo avea să fie un lemn mai bun, cu mai multe vase de sevă, iar noile fălci aveau să-i fie mai tari. Înțelegea abia acum, cu mintea și trupul cele noi, că n-aveau să mai fie nici lemn, nici fălci, nici tuneluri. Cînd își încheie meditația, era deja o rădașcă puternică, acoperită peste tot de o platoșă neagră, avea – de neimaginat înainte – picioare, iar vechile fălci erau acum gigantice coarne ca de cerb. Avea acum organe de simț pentru cereasca lumină, deși încă locuia-n miezul întunecimii. Dar ochii ei chemau ei înșiși lumina, căci n-ar fi fost deloc fără presimțirea vizionară a ei. Și ființa împlătoșată era plină pe dinăuntru de bucurie. Bucuria o făcu să se umfle și să crape vechea coajă a pupei, bucuria-i mișcă prima dată picioarele, ce se dovediră neașteptat de viguroase, bucuria o călăuzi înapoi prin labirintul fostelor coridoare, înapoi prin grosimea aproape nesfîrșită-a stejarului, pînă la punctul în care, cîndva, o insectă gigantică, aidoma ei, depusese un ou cilindric, punctul zero al ființei ei vechi. Acolo izbucni într-un cîntec de fericire, căci simți prima geană de lumină vie coborînd domol prin tunelul oblic ce se-nălța către adevărata viață. Rădașca-ncepu suișul prin vămile din ce în ce mai luminoase, și era ca și cînd însăși lumina o absorbea spre înalt, pînă cînd deveni atotputernică, orbitoare, și priveliștea Împărăției se desfăcu larg, minunat, înainte. Ce era imensitatea asta albastră ? Dar ce era albastrul ? Ce erau formele și culorile ? Insecta cea grea nu putea să știe, dar avea să învețe să existe în zariștea lor. Se-nfioră deodată în sine și, cum stătea pe marginea găurii din scoarța bătrînului copac, desfăcu elitrele și-ntinse, sub ele, aripi apocaliptice. Se aruncă în gol, alăturîndu-se corului de heruvimi ce strigau, zbîrnîind din elitre, „Sfînt! Sfînt! Sfînt!“ O dată cu ei începu rotiri amețitoare în cer.

Deși era aproape opt seara, abia dacă un strop de roz se întindea pe boltă spre apus. Aleea Circului era plină de lume care se scurgea către clădirea de beton și sticlă din capăt, cu cupola vălurită ca o ciupercă. Copiii erau nenumărați în mulțime, alergîndu-se și țipînd, oprindu-se să-și cumpere vată de zahăr și, deși nu le era cu adevărat sete, făcînd coadă la țîșnitoarea de sub castani. Ajunși în dreptul celor trei stejari bătrîni, impresionant de groși, aflați chiar în fața Circului, oamenii se opreau uimiți, iar copiii dădeau cu toții năvală pe iarbă pînă lîngă scoarța copacilor uriași. Așa ceva nu mai văzuseră și nu mai văzuse nimeni, nici măcar bătrînele care-și făceau veacul pe alee, pe băncile din fața blocurilor: chiar în acea seară ieșiseră din găurile lor, din toți trei stejarii, sute de rădaște, cei mai mari gîndaci pe care ți-i poți închipui, negri, lucioși și cumva eleganți, unii cu coarne, alții cu antene foarte lungi, lăsate pe spate. Zburau greoi ca niște pietre înaripate, se ciocneau de copaci, de oameni și unii de alții, copiii îi apucau din iarbă pe cîte doi și-i puneau să se bată... Aleea vuia de zbîrnîitul aripilor, gîndacii erau peste tot, rotindu-se stîngaci, tîrîndu-se pe scoarța copacilor. Aproape că nu-ți mai venea să intri la circ, și-ntr-adevăr cîțiva inși renunțaseră la spectacol, preferîndu-l pe cel de-afară, și rămăseseră acolo, pe alee, urmărind zborul insectelor tot mai negre pe cerul tot mai purpuriu, pînă cînd se lăsase noaptea și zbîrnîitul se făcuse tot mai intens, și pe neașteptate cîte-un gîndac greu ca plumbul îți cădea pe spate sau în cap și ți se cățăra, dezorientat, pe haine. Nuntirea bezmetică avea să țină de-atunci două săptămîni în șir, la capătul cărora rădaștele moarte aveau să fie culese grămezi și aruncate în tomberoane.

Îndreptîndu-se spre Circul de Stat cu Emilia de braț (Dumnezeule, pînă și el trăgea cu ochiul din cînd în cînd la perechea de sîni pistruiați din taiorul de culoarea florii de tei al femeii lui, care, pe tocuri de paisprezece centimetri și cu poșetă „de crocodil“ asortată la pantofi, își purta mîndră părul ca flacăra prin seara de sfîrșit de iunie), locotenentul de securitate Stănilă Ion nu bănuia cît de mult avea să aibă de-a face, la numai vreo doi-trei ani de-atunci încolo, cu circurile ambulante, și cît de mult avea să sufere din pricina fatidicei femei-păianjen de la bîlciul Moșilor. Era cu limba scoasă după spectacolele de circ. Nu pierdea niciodată vreunul, iar nevastă-sa, care nu mai știa pe unde să-și mai zornăie bijuteriile, îl însoțea cu bunăvoință, nu ca să vadă, ci ca să fie văzută... Decît în stal, gîndea uneori Ionel, i-ar fi stat mai bine acolo-n arenă, cu pene-n fund și paiete sclipitoare pe decolteu, călăreață de circ arătîndu-și crupa musculoasă ca a iepelor, stînd în picioare pe șa în goana calului și sucind triumfătoare din șolduri. Părul i-ar fi fluturat în urmă ca un drapel, poate chiar s-ar fi putut prinde-n el o seceră și-un ciocan de poleială aurie... Dar alunga repede imaginea asta, care-i provoca mereu o inoportună și stînjenitoare erecție.

Pe lîngă faptul că mergea la circ bucuros ca un copil, locotenentul avea în artiştii arenei și un interes profesional. Secția-n care lucra se ocupa şi de „oamenii de cultură şi artă", persoane interesante, din punctul de vedere al Securității statului, mai puțin prin cărțile, muzica, picturile și filmele lor, cît prin faptul că, devenind notorii, cum inginerii sau muncitorii nu puteau spera să ajungă vreodată, ei puteau vehicula idei și păreri contrare politicii Partidului. Puteau să spună că pe vremuri era mai bine, că nu e libertate, cine știe ce le mai trăznea prin mințile alea strîmbe ale lor. Inșii ăștia ieșeau cîteodată și afară, nu doar în țările socialiste, ci și în Occident, și te pomeneai că nu se mai întorc, devenind dușmanii statului și orînduirii noastre. Te pomeneai apoi cu interviuri mari prin nu știu ce ziare, pline de minciuni și calomnii la adresa conducerii țării. Din fericire, tovarășii intelectuali francezi și italieni, măcar ei, erau de partea proletariatului și-a Uniunii Sovietice și-i priveau cu dispreț pe nenorociții, fasciștii ordinari care-și trădau patria. Chiar și circarii, prin urmare, trebuiau prelucrați, supravegheați, ținuți în frîu, ei care dădeau spectacole peste tot în lume, fiindcă, slavă Domnului (vorba marxistului), Circul de Stat avea una dintre cele mai renumite trupe peste hotare. Locotenentul Stănilă participa de la o vreme la ședințele lor de partid, foarte pitorești întrucît artiştii, presați de timp, luau loc la prezidiu așa cum veneau de la repetiții, îmbrăcați și fardați ca pentru spectacol, și infiltrase-ntre ei cîțiva agenți care cu mare trudă învățaseră cîteun număr: unul dresa maimuțe, altul plimba ursul pe monociclu... veneau toți la sediu zgîriați și amărîți ca vai de ei. Turnători, altfel, cîți pofteai, căci artiștii erau geloși unii pe succesele altora și se dădeau în gît cu mare plăcere. Cel mai valoros era de departe forțosul care ținea-n spinare cinci acrobați cățărați unii pe umerii celorlalți, și care-i turnase pe rînd pe toți, mama lor de paraziți, pînă și pe fetița contorsionistă din vîrf, care-nfundase și ea școala de corecție... Secretarul de partid al organizației era clovnul Ciacanica, cel care-n spectacol lua șuturi în fund de la toată lumea, dar care, cînd stătea la masa-mbrăcată-n postav roșu, adusă special pentru ședințe-n arenă, era ascultat cu sfințenie, deși discursurile despre realizarea planului la încasări pe trimestrul patru a.c. nu prea se potriveau cu masca lui albă, cu nas roșu și zîmbet pîn-la urechi. Alături de el, la prezidiu, stăteau de obicei secretarul cu propaganda, iluzionistul Farfarelli, în frac și cu țilindrul așezat frumos, cu gura-n sus, pe masă, și șeful de sindicat, cunoscutul dresor de purici Eduard. De cîte ori fusese la ședințe, securistul se minunase de scandalurile care ieșeau mereu, din te miri ce motive. Trebuia să intervină el însuși cînd spiritele se-ncingeau și dresoarea de lei amenința că-ntr-o zi deschide cuștile dacă mai e criticată pe nedrept, iluzionistul răcnea la propria lui asistentă că o taie de-a binelea cu ferăstrăul dacă-l mai șicanează cu întrebări inoportune iar zburătorii amenințau cu greva și se ridicau în stoluri pînă-n cupolă... Secretarul de partid încerca să intervină, răcorindu-i cu jetul florii de la butonieră, omul-orchestră se-ncăiera cu scuipătorul de foc, se rostogoleau în nisip într-un vacarm de muzicuțe, tromboane, acordeoane, cinele și piculine, într-o pălălaie de flăcări, pînă ce deodată ofițerul de securitate sărea-n picioare și striga: „La ordine, tovarăși, la ordine!", arătînd spre toate punctele cardinale temuta legitimație. Abia atunci își reluau toți locurile pe scaune, iar mașinistul de deasupra putea din nou să așeze spoturile de lumină colorată, mereu schimbătoare, pe chipurile celor care, disciplinați, luau acum cuvîntul pe rînd.

Ionel scutură de pe gulerul costumului rădașca neagră, lungă cît palma, care se agățase acolo din zbor, cu elitrele încă ridicate și aripile fumurii atîrnînd afară, neîmpăturite ca lumea. Arătară biletele și intrară în holul cu enorme ferestre în care se răsfrîngeau luminile marilor policandre din tavan. Cîteva rădaște pătrunseseră și aici și zbîrnîiau de-a lungul nesfîrșitelor suprafețe de sticlă. „Ce bîzdîgănii scîrboase“, începu Emilia, dar Ionel îi făcu semn să tacă, fiindcă tocmai o zărise pe Marioara în mulțimea din hol. Stătea la coadă la bufetul unde se vindea oranjadă. Mai încolo-i descoperi și pe Costel cu Mircișor. Se strecurară cu greu printre oameni pînă ajunseră la ei. Emilia se aplecă să-l pupe pe copil, care, ca de obicei, se trase-napoi din fața buzelor rujate gros, iar bărbații își strînseră cu simpatie mîinile. Constatară că, din păcate, aveau locuri în sectoare diferite ale sălii, dar aveau să se vadă și să mai stea de vorbă după aceea. Așteptară să vină și Marioara, cu paharele ei pline de ceva evident chimic, căci nici o substanță naturală din lume nu putea fi atît de intens portocalie. Dacă Ionel și Costel păreau din cam aceeași lume, destul de eleganți, sobri, tunși de curînd cu părul lins pe spate, cum se purta pe-atunci, cu cravata-n dungi oblice și butoni auriți la manșete, diferența-ntre cele două femei era izbitoare. Erau fără-ndoială nu doar din altă lume, ci aproape din altă specie. Modestă și cenușie, coafată cît de ieftin cu putință, cu un fel de ghemotoace de păr moale pe țeasta subțire ca unghia, îmbătrînită-nainte de vreme, Maria nu avea altă frumusețe decît tocmai lipsa ei dezarmantă, înduioșătoare, de podoabe. Și totuși, ce fată frumușică fusese, gîndi Ionel, privind-o cu milă. Acum nu se mai îngrijea deloc, trăia în umbra bărbatului și-a copilului, le lăsa lor totul, le-ar fi dat și sufletul din ea dac-ar fi trebuit. Probabil că banii nu le ajungeau ca să facă față amîndoi ieșirilor în lume, așa că femeia stătea mereu acasă, nu-și mai lua haine, farduri, nu se mai coafa decît cînd nu se mai putea altfel, pentru ca soțul ei să poată fi și el, măcar în aparență, la fel ca toți ziariștii care ieșeau mereu și trebuiau să arate bine. Ionel știa însă cît suferea și Costel, în ciuda hainelor lui bune (ce se reduceau de fapt la un costum gri și unul maro), cînd toți colegii lui mergeau după slujbă la vreun bar, cînd vorbeau despre operă și teatru, cînd se vizitau și-și beau împreună cafeaua în saloane aranjate cu gust... Pe cînd el trebuia să se-ntoarcă mereu direct acasă, fiindcă banii abia ajungeau pentru veșnicele ciorbe și tocănițe ale Mariei. Băiat de la țară, Ionel cunoștea și el nu numai triumful, ci și umilința intrării într-o lume pentru care nu fusese făcut. Dar el avusese măcar noroc cu Ester, cu ambiția ei de-a sui pe scara ierarhiilor de partid, cu slujba ei la Capitală, unde cîștiga mai bine ca el și de unde-i veghea și lui cariera. Femeile-și dăduseră mîna fără să se pupe, o doamnă și o... casnică (altfel cum ai fi definit-o pe mama lui Mircișor?), un taior nemțesc și un amărît plovăraș luat cu ani în urmă de la „Vulturul de mare", pe care atîrnau perle de plastic. Dar zîmbetul Mariei era naiv și cald, și, dacă vreun strop de omenească invidie a încăput în sinea ei, a fost probabil înăbușit pe loc, căci în toate ocaziile de acest fel Maria părea să spună „Eu am mult mai mult decît voi".

Mai stătură puțin de vorbă și, cînd se auzi gongul de-ncepere a spectacolului, se despărțiră și intrară în sală prin ganguri diferite. Atingînd-o de cîte ori era posibil pe talia călduță, elastică, bine strînsă-n taior, și ghidînd-o protector printre scaunele capitonate, Ionel își împinse nevasta pînă la locurile lor, locuri bune, pe rîndul doi de la arenă, departe de orchestră, cum era mai bine. Se așezară și abia atunci privi în jur, fericit: era lumea visurilor lui, încă de cînd văzuse prima panaramă nenorocită de bîlci rătăcită în Teleorman, era cupola tuturor minunilor, a tuturor luminilor. De jur-împrejur erau reflectoare îndreptate-n sus, spre bolta unde aveau să se rostogolească zburătorii, pe trupurile cărora aveau să pună spoturi din cele mai dulci și mai tandre nuanțe, trandafiriu glisînd în azuriu glisînd în vernil glisînd în pură și transfigurată lumină aurie... De apexul bolții atîrnau trapeze de metal strălucitor, alte proiectoare, cu filtre colorate și apărătoare negre, funii într-o împletire complicată, ciudate și sclipitoare mașinării de zbor... Fîșii extrem de lungi de pînză colorată se desfășurau pînă jos, prinse de balustrade. Nisipul mirosea reavăn a bălegar. Sala gemea de lume și tot mai intrau alții, clipă de clipă, încît te-ntrebai cînd și cum o să-i poată absorbi pe toți. Scaunele orchestrei erau deocamdată singurele goale, un sector gol într-o mare cutie înțesată de oameni. Intrarea arenei era acoperită de o cortină de mătase stacojie, cusută cu steluțe de aceeași culoare, care scînteiau însă în lumina neutră din sală. Mereu scotea capul prin deschizătura ei cîte-un măscărici chel și cu o claie de păr roșu-mprejur, cîte-o femeie rimelată excesiv și lucios, cîte-un îngrijitor în costum vărgat, ca de pușcăriaș. O delicată și fermecătoare față de păpușă bosumflată, albă ca dată cu făină, se arătă între mînuțe cu degete la fel de albe, roti îndelung privirea prin sală și-și strecură înapoi buclele complicate ca un palat de păr negru unsuros. Lăsă-n urma ei o absență ciudată, cumva dureroasă. Nu fetișoara în sine ar fi mirat pe cel care-ar fi privit-o mai atent, ci altceva, greu de-nțeles la-nceput. Fața de păpușă îngîndurată, totuși atît de dulce, se ivise undeva mai jos decît ar fi trebuit dintre pliurile cortinei, de parcă tînăra femeie ar fi stat mult aplecată, poate chiar în genunchi. Sau ca și cînd o fetiță de zece ani și-ar fi pus, jucăușă, pe față o mască de femeie adevărată, coaptă sexual, cu pomeții dezvoltați de la atîtea și-atîtea contracții voluptuoase ale feței. Ionel o știa prea bine pe Katarina, una dintre cele opt dansatoare și jonglere pitice împrumutate pentru cîteva stagiuni de la Circul Mare din Moscova. Dar cine n-o știa ? Și cine, de la directorul circului pînă la ultimii rîndași de la menajerie, n-o avusese ? Numai cine nu vroise, numai cui i se păruse că e nedrept „să profiți de o nefericită". Dacă nu i-ar fi fost o frică patologică de muierea lui – care oricum îl golea meticulos de sămînță noapte de noapte cu mereu alte variații pe același scenariu (contrarevoluție ca-n Ungaria, se-ntorc burghezii și moșierii, vine regele înapoi, e arestată, judecată și condamnată, băgată la pușcărie cu zece bărbați în celulă, toți de drept comun, toți tîlhari și violatori, și-apoi... apucată fără grabă, ținută de mîini puternice, dezbrăcată încetișor, pusă în patru labe și silită să profereze injurii la adresa patriei și partidului, și-apoi, noaptea-ntreagă, pe rînd sau mai mulți deodată... ah, vino, Ionele ! Acum ! Ah, aaaaaah !...) ar fi-ncercat și Ionel trupul de copilă cu șolduri puternice și țîțe ce-și arătau țumburușele pînă și prin sutienul ca de tablă pe care-l purta la spectacole. Nimeni nu i-ar fi luat-o-n nume de rău, căci Katarina era în circ bunul tuturor, din care serveau cît le trebuia, ca dintr-o tortă, fără remușcări, cu toții, clovni și portari, saxofoniști și mașiniști, ca de altfel, dar în proporție ceva mai mică, și din Nadia, Pomona, Kimbalé, Sonecika, Leila și Marfenka, micuțele ei colege de trupă. Singura care nu-mpărtășea desfrîul zîmbăreț și nepăsător al celorlalte era Aculina, poate nu pentru că n-ar fi vrut, ci pentru că nu se putuse găsi deocamdată nimeni care să vrea să afle cum face dragoste ditamai ofițerul K.G.B., insuficient acoperit de costumașul decoltat, plin de paiete. Ce ciudat, gîndi Ionel, că piticii erau de două feluri, unii gheboși, cu capul mare și picioarele strîmbe, iar alții oameni ca toți oamenii, doar că micuți ca niște copii, cu pielea dulce și fragedă, altfel întregi la minte și la simțuri. Aculina era contactul lui „tovărășesc“, fusese de multe ori, serile, în baraca ei pe roate din spatele Circului ca să discute posibile acțiuni comune. Dar avea ordine să fie foarte rezervat, căci se pregătea o îndepărtare treptată de ruși...

Al doilea gong răsună, cald și nostalgic, și lumina scăzu încet, pînă cînd numai dinții, albul ochilor și gulerele cămășilor se mai văzură în inelul de spectatori din jurul arenei. Murmurul vocilor încetă și deodată un jet puternic de lumină scăldă sectorul cu scaune goale al orchestrei. Pe rînd, în haine albe, încărcate de sclipiri, muzicanții se iviră în cercul de lumină, ducîndu-și fiecare, arzînd în snopul de raze, instrumentul: trompete, tromboane, o tubă enormă, cinele de alamă, două saxofoane încovoiate... Muzica izbucni la un semn al dirijorului, spectatorii aplaudară, asurziți de acutele furioase ale dixieland-ului, și Ionel uită de sine, de nevastă, de sala întunecată, de universul obtuz și indescifrabil din jur și-și lăsă mintea să înconjoare tandru arena, cu slava și deșertăciunea ei fermecătoare.

În bluzița de voal roz sub care se zăreau, ca printr-o înserare, sutienul și chiloții croite parcă din poleială verde smarald, Katarina aștepta, laolaltă cu alte zeci de artiști, în culise, cu brațele-ncărcate de marele ei motan alb, un pui de panteră, de fapt, ce strîngea acum din ochi și căsca leneș, lăsînd să i se vadă palatul vărgat, căptușit cu roșu. Kotofei Ivanovici avea trei luni și era deja considerabil mai mare ca o mîță grasă. În ochii cu pupile verticale i se citea un fel de răutate limpede și naivă, care deocamdată te făcea doar să zîmbești. Era alb ca laptele și-și cunoștea bine stăpîna. O urmărea peste tot, la repetiții, la masă și-n pat, iar cînd femeia minusculă zăbovea cu orele prin cine știe ce baracă străină, chinuită de vreun forțos sau vreun acrobat, aștepta cuminte, trîntit pe jos, în fața treptelor de la intrare, părînd că se bucură de desenele multicolore de pe rulotă: girafe, șerpi, tigri, clovni, palmieri.

Katarina își amintea Georgia natală ca pe-un ținut de basm, care-ți tăia respirația: munți de sticlă albastră, cerul plin de flori umede, vaci cu talăngi de aur, cătune cu biserici de cristal. Se născuse doar la cîteva verste de satul în care văzuse lumina zilei marele călăuzitor al popoarelor, și cu unsprezece ani în urmă aproape că-și dăduse sufletul de-atîtea lacrimi vărsate la moartea lui. Despre tovarășul Stalin, despre dulcele ei tătuc Djiugașvili, nu se mai vorbea acum aproape deloc, și asta i se părea Katarinei o nedreptate și o trădare. Că doar nu măscăriciul chelios cîștigase marele război, el, care se-mpăuna acum cu meritele uriașului de dinainte. Uitase, pesemne, cum dansa pe masă (așa se zvonea) la petrecerile tătucului... Katarina avea trei frați mai mari, ca brazii, toți pădurari, toți cu cicatrice adînci de la-ntîlniri cu urși sau cu oameni. Și ea se ivise pe lume mare și voinică, fusese mai năltuță decît mai toate fetele pînă pe la șapte ani, după care oasele ei refuzaseră să mai crească. Făcuse sîni tari și frumoși și șolduri rotunde pe trupușorul zvelt de fetiță și, cum de mică fusese luată la gimnastică, trupu-i atinsese o desăvîrșire de statuie caldă și generoasă. Nu mai era fată de la treisprezece ani. Chiar de prima dată-i plăcuse atît de mult pieptul neted al băieților, încît nu-și pusese niciodată frîu dorinței de a-l vedea și mîngîia mereu, de a săruta sfîrcurile mici ca niște peceți, de a simți mirosul moscat al subțiorilor tufoase. Și asta-n ciuda faptului că primul iubit i-l omorîseră frații, după ce o arseseră cu cărbuni ca să-l dea în vileag. Și voinicii ar fi continuat să-i căsăpească la iubiți pînă ce sora lor s-ar fi cununat cinstit și onorabil, cu rochie albă și lămîiță, dacă n-ar fi fost chemată la Moscova ca să fie angajată la Circul Mare, căci tovarășul Debrecenov, fostul clovn cunoscut sub numele de Ciornîi, bătuse maica Rusie în lung și-n lat ca să găsească opt rusălcuțe de-o vîrstă și de-o statură, opt pitice înduioșătoare dar și înveselitoare, cu care să alcătuiască superba trupă. Învățaseră apoi, mîncînd destule nuiele la fund și peste pulpe, tot ce știau acum, căci erau toate contorsioniste cu spinări de cauciuc, jonglere cu farfurii, cercuri și măciuci aurite, formidabile gimnaste la sol și dansatoare pline de nerv și de grație. Cel mai greu învățaseră însă să se suporte una pe alta, să nu se sfîșie cu ghearele pentru bărbați, să nu se toarne la Miliție, la direcția Circului și la securitate, să nu-și pună subtil piedici în timpul spectacolelor. Le unea însă, pe șapte dintre ele, ura față de Aculina, șefa trupei, deși nici mai frumoasă, nici mai scundă, nici mai talentată decît celelalte. De mult visau cum aveau s-o apuce cu toatele într-o zi și s-o vîre în cușca marii gorile Vanea, ca să vadă ce se întîmplă.

De-atunci Katarina bătuse întreaga lume, iar gruzinii ei de-acasă erau mereu deranjați de poștașul chior, care le aducea ilustrate peste ilustrate cu orașe strălucitoare avînd nume ca din basmele păgîne: Valparaiso, Tananarive, Lulea, Montevideo, Nicosia, Boujumbura, Auckland, Ierusalim, Slobozia, Karachi, Mönchengladbach, Kuala Lumpur... „Dar mai frumos decît toate“, le scria Katarina pe partea cealaltă, „e tot Moskva noastră ce nu crede în lacrimi...“ Căci unde mai găseai metrou ca al ei și o asemenea mîndrețe de Kremlin și de universitate Lomonosov? Și ce biserică-și mai nălța turlele răsucite spre cer ca Vasili Blajenîi?

Plictisită, pupîndu-l pe Kotofei Ivanovici în creștet, între urechi, unde țeasta lui făcea o mică depresiune, mica femeie urmărea perindarea numerelor, intrarea și ieșirea trupelor din arenă, muzica și vorbele bombastice ale prezentatorului în frac roșu (impotentul de Cărbuneanu), bancurile răsuflate ale lui Ciacanica (destul de potentul secretar de partid al băștinașilor), țipetele ca de extaz amoros ale asistentei iluzionistului Farfarelli de cîte ori acesta mai scotea cîte-un ou din urechea vreunui spectator... Toți erau fardați ca niște măști, rujați pînă și bărbații, rujate pînă și maimuțele, tuturor le luceau ochii cu pupile lărgite (ilegal) cu beladonă. Picioare păroase și strîmbe-n realitate ajungeau să pară, sub magia reflectoarelor, frumoase ca-n *Lacul lebedelor*, țîțele pîn-la buric ale uneia care apuca-n dinți un ham de piele și se rotea sub cupolă de ziceai că-și smulge fălcile erau acum, adunate-n cupele sutienului, apetisante ca niște pere coapte, fundurile dansatoarelor concurau cu ale iepelor din manej. Nu se mai vedeau pe ele și pe pulpe urmele vinete de degete și cele roșii de palme încasate în toiul zbînțuielilor de peste noapte. Chiar la sfîrșitul primei părți a programului, înainte de pauza-n care se instala cușca fiarelor, era și numărul lor, așa că Nadia, Pomona, Kimbalé, Sonecika, Leila, Marfenka și diabolica Aculina, cu părul ei platinat, ca de Baba Iaga, se strînseseră și ele-ncet spre cortină, lîngă bazinetul focii care cînta din goarne. Una avea nasul cam mare, alta un neg pe gît, alta era cam deșelată, dar îmbrăcate atît de feeric, numai sclipiciuri și danteluțe, cu buzele-ngroșate de ruj și genele încărcate de fard, alcătuiau împreună un grup de mici zîne, cum se spunea-n Gruzia că poți vedea noaptea, în vreun luminiș cețos de pădure, după care rămîneai mut sau șchiop sau nătîng toată viața...

„Gata, intrați!“, le spuse asistentul, pe cînd de după cortină se auzea muzica veselă din finalul dresurii de cai. Animalele trecură-n goană pe lîngă ele, sforăind și scuturînd panașele din creștet, călăreața urlă, leoarcă de transpirație: „Grigore, ce mă-sa i-ai făcut Melodiei? Ce *mă-sa* are de șchioapătă?“, iar în difuzoare se auzi vocea prezentatorului anunțînd „numărul de neuitat al jonglerelor *liliputane* de la Circul Mare din Moscova“. Pentru nimic în lume nu renunțase la cuvîntul ăsta revoltător pentru fete, căci prea aducea a „putane“ și doar toate bătuseră Italia-n lung și-n lat. Se repeziră deodată în slava orbitoare-a arenei, albe ca laptele în zecile de snopi de lumină ce le izbeau din toate părțile. Katarina nu mai vedea nimic, nu mai știa nimic. Lumina-i ardea pielea, o transfigura, o schimba într-un spirit fericit înotînd în curenți de vînt paraclet, suflînd dintr-un loc într-altul, învîrtejindu-se și dizolvîndu-se în șuvoaie și torente de lumină gazoasă. Ea însăși izvora lumină în bezna adîncă a stalurilor, în bezna și mai adîncă de sub cupolă. Arunca și prindea discurile și bastoanele strălucitoare, făcea roata, făcea salturi mortale pe pardoseala arenei, suia pe umerii colegelor în piramide fragile, se-mpleteau și se despleteau brațe, șuvițe de păr, priviri și picioare, dar ea nu era acolo, nu era Katarina, nu fusese un embrion într-o burtă, nu crescuse în munții Georgiei, nu cunoscuse bărbat, nu fusese luată la circ și n-avea să moară peste șase ani de cancer mamar într-un spital din Novgorod. Arena era Ieșirea ei la larg și eternitate, era salvarea ei personală și-n momentele-acelea știa că-i de-ajuns să vezi fie și pentru o singură clipă lumina ca să fii eliberat pentru totdeauna. Și știa că Ieșirea nu era undeva departe, la capătul cine știe cărui labirint, ci e peste tot împrejur, că închisoarea n-are pereți, dar că nu putem evada pentru că stăm cu ochii-n podea, în viața pe care-o viețuim. De trei ori pe săptămînă Katarina vizita Împărăția. O mai zărea ca printr-o ferestruică și cînd țipa sub un bărbat, uitînd nu doar cine era bărbatul, ci și cine era ea însăși. Dar nu se compara cu orgasmul de zece minute-n șir al numărului ei din arenă. Mereu trebuiau s-o tîrască-n culise cu forța. Fetele celelalte o luau pe sus, salvînd aparențele cu un fel de dans ce camufla zbaterea și starea de raptus a Katarinei. La Copacabana le scăpase din mîini și se dezlănțuise într-o suită de salturi inimaginabile pe bordura arenei, de jur împrejur, atît de asudată, încît costumul îi devenise complet transparent. Acum știau mai bine cum s-o aducă înapoi, căci nu degeaba Aculina făcuse arte marțiale în baza secretă de la Kuibîșev. Cu mîna răsucită discret la spate, Katarina devenea blîndă ca o mielușea. Intrară iarăși, în mijlocul ovațiilor, în culisele duhnind a fiare sălbatice și, gîfîind, înghesuindu-se printre îngrijitori și artiști pestriț înveșmîntați, merseră către cabina lor comună pentru schimbat și demachiat. Într-o clipă rămaseră toate goale pușcă și trecură alături, la dușuri.

Kotofei Ivanovici zăcea lățit pe podea în camera fetelor (întoarsă pe dos de parcă-ar fi trecut uraganul), nemișcat ca o blăniță decorativă, albă ca laptele. Doar pernițele labelor lui erau roz, în afară de una, negricioasă, la lăbuța din spate. Era așa de bine în libertate! Două luni stătuse cu maică-sa în cușcă, pe paie umede, mai întîi pisoi fără ochi bîțîind din cap după sfîrcurile din blana marelui animal, apoi bîzdîganie cu ochii spălăcit albaștri, ce se limpeziseră curînd pînă la adîncul pietrei de jad. Se juca cu coada mamei lui cea bălțată, o trăgea de urechi și, mîrîind fioros, o mușca de labe pînă cînd o-ncasa, rostogolindu-se pînă-n colțul cuștii, mereu admirat, mereu apucat de ceafă de cineva, scos din cușcă și plimbat pe brațe, fără să aibă habar că era o anomalie genetică și un simpatic pui alb de panteră, apoi adus la loc, pe cînd un îngrijitor cu o furcă lungă o ținea la distanță pe mama furioasă. La trei luni începuse să mănînce și cîte-o bucățică de carne și-n curînd își găsise stăpîna, în brațele căreia rămînea tot mai des. Cînd Katarina-l scotea-n fața Circului, pe iarbă, și-i dădea drumul să alerge după fluturi, se aduna o grămadă de lume, copiii făceau coadă să-i mîngîie ceafa și urechile, lumina cîte-unui blitz îi strîmta pupilele ca două tăieturi verticale... Uitase curînd de cușcă și de femela cu botul căptușit cu negru din pîntecul căreia ieșise, și trăia acum printre oameni, ținîndu-se după urma de miros ce radia dintre pulpele micii jonglere, rătăcind prin sălile de repetiție, sărind pe treptele rulotelor, răsfățat și hrănit de toată lumea în așa măsură, că făcuse o burtică umflată, prin blana rară a căreia răzbătea pielea roză. Răsturnat pe spate, i se puteau vedea, ca două mici alune acoperite cu blană, și oușoarele lui de viitor motan uriaș.

Cum zăcea-ntins tot, de căldură, pe podea, deodată tresări, ciuli urechile și sări-n picioare. Răgete adînci, îndepărtate, se auzeau dinspre arenă. Puiul cel albinos alergă către ușă, o deschise cu lăbuța și se avîntă pe coridoare. În creierul său puternic și primitiv, de prădător, se găsea o hartă elaborată a spațiului înconjurător, repere și semnale, locuri bune și capcane. Puiul naviga, sigur de sine, cu teodoliții lui interiori, cu sistemul lui de locație, cu memoria mușchilor și încheieturilor sale, ca un punct luminos care-ar sta pe loc, pe cînd harta s-ar mișca ea însăși prin coordonatele mereu schimbătoare. Mintea lui închidea bucle cibernetice, se autohrănea și se autocontrola fără nevoia unei conștiințe. La interfața dintre minte și mediu harta devenea vie, concretă, pereții căpătau textură, unghiurile de perspectivă se-ngustau și se lărgeau adecvat, mirosurile și sunetele ajungeau intense, imperioase, făcînd ca puiul de panteră să poată alege, în fiecare zecime de secundă, secvența corectă de mișcări dintr-o serie de bifurcații potențial infinită. Ajunse repede pe culoarul ce ducea către arenă, tot mai aglomerat de ființe și obiecte familiare. Puiul vedea, ca toată specia lui, în alb-negru, în schimb percepea cea mai slabă mișcare atît de mirific, de parcă mii de curcubee ar fi țîșnit din ea. Mișcările, mișcările erau lumea adevărată, la peisaje și obiecte încremenite puiul era aproape orb. În culise era o foială de stup în roire, o harababură de fețe de clovn, umeri tatuați, fese goale, voaluri și paiete, spinări asudate de ponei. Un tunel de bare metalice ducea de la menajerie pînă-n arenă, iar în jurul acesteia se-nălțau acum gratii înalte, pe care puiul le putu vedea, strecurîndu-se pe sub cortină. De fapt, aruncă doar o privire spre spectacolul fiarelor, lei, tigri și pantere care urlau și scuturau din cap, neîndrăznind totuși să se miște de pe postamentele lor de frica femeii voinice care le stăpînea privindu-le-n ochi și arătîndu-le că nu se teme.

Era acolo și mama puiului, ghemuită ca o pisică și mîrîind la dresoarea care, cu sînii vîrîți în două conuri enorme de piele, tocmai apucase fălcile celui mai puternic leu și-ncerca să le descleșteze. Deodată, Kotofei se pomeni înhățat de ceafă și adus înapoi în culise. Începu să se zbată, căci mirosul celui care-l ținea acum suspendat nu-i plăcea deloc. Scîncind, îi privi fața și se sperie, pentru că era o față goală, cu trăsăturile perfect imobile, pierdute-ntr-un fel de cafeniu unanim. Omul nu rîdea, nu se-ncrunta, nu-și rotea ochii, nu-și arăta dinții și limba, nu stîrnea micile curcubee care pentru puiul cel alb însemnau realitate și viață. Cel care-l ținea de ceafă era un lucru, o față impersonală de insectă, o neființă, un mort. Așezat pe podea, Kotofei Ivanovici o luă la fugă-napoi, de unde venise și, ajuns în camera de demachiere, îi sări-n brațe stăpînei lui, care-și usca părul cu un foen de metal lustruit. „Kotofei, unde-ai fost, jăvruță ?“, îl întrebă ea și rămaseră amîndoi îmbrățișați, încremeniți, privindu-se-n ochi, pe cînd uscătorul de păr atîrna pe firul lui, încă mergînd, pînă la podea. Pentru un ochi de panteră, cei doi s-ar fi topit în fundal ca și cînd n-ar fi fost niciodată. O cenușă fină s-ar fi așternut, pînă la o vreme, peste amîndoi.

Bărbatul care-l scosese pe Kotofei din arenă se numea Vânaprashta Sannyâsa și era complet gol, în afară de o minimă acoperitoare a sexului. Musculos ca un culturist, uns ca și ei pe tot trupul cu un ulei strălucitor, avea pielea de culoarea și mirosul scorțișoarei, fața neclintit zîmbitoare între cercei spiralați de alamă și părul prins într-un mic coc în creștet. Își aștepta intrarea-n arenă cu brațele-ncrucișate, complet indiferent la foiala dimprejur. Nu-și schimbă nici poziția, nici expresia cînd prin tunelul fiarelor ieșiră, umiliți, leii, nici cînd pe sub aceleași furci caudine fură mînați, ca niște oi ciocolatii, puricii. Privea printr-o cută a cortinei, fără să vadă cu adevărat, spectacolul „senzațional“ al faimoasei dresuri, purici care săreau de pe-un butoi pe altul, care se strecurau, extraplați, prin fante incredibil de subțiri, care depuneau la comandă sute de ouă cît corcodușele, aruncate apoi, printre gratii, spectatorilor. Dresorul era-mbrăcat complet în purpuriu, strîns bine-n corset, iar în jurul mustăților daliniene, care-l făceau să semene cu un rac fiert uriaș, înfășurase sîrmă de aur. Spectaculos era momentul cînd, încălecat pe unul dintre animalele sticloase, cu ciocuri retezate oblic ca ácele de seringă, celebrul Eduard scotea un strigăt scurt, iar puricele-și destindea brusc picioarele, înălțîndu-se fulgerător pînă sus, în cupolă, printre trapeze, funii și reflectoare. Cînd cădeau înapoi pe nisip, dresorul întindea brațele-n cruce și doi dintre purici își înfigeau delicat ciocurile în venele lui albăstrui. Sorbeau așa minute lungi, pînă cînd, golit complet de sînge, corpul dresorului devenea mai ușor decît aerul și se-nălța încet, ca un balon moale, răsucindu-se și fluturînd în slabul curent din sală. După un timp era capturat de îngrijitori cu o mare plasă de fluturi și readus pe pămînt, unde cei doi purici erau forțați, prin manevre greu de urmărit cu privirea, să-i reintroducă-n artere sîngele absorbit, așa încît curînd dresorul, îmbujorat de efort, putea să se-ncline adînc și să-și termine numărul într-o sarabandă de muzică triumfătoare. Urmară urșii pe biciclete, cămilele, pudelii și foca, după care cușca fu demontată în grabă.

Deși diametrul pupilelor lui Vânaprashta Sannyâsa rămăsese riguros neschimbat de-a lungul întregului spectacol, deși zîmbetul indian de pe buze (ce nu poate fi descris nici măcar ca zîmbet, căci zîmbetul e un răspuns înnăscut la o solicitare socială, pe cînd zîmbetul indian e aidoma aparentului zîmbet al unei pisici sau asemeni unei crăpături într-o stîncă avînd întîmplător desenul unui zîmbet) rămăsese la fel de identic sieși, de imanent, de necircumscris vreunui obiect, nici lui însuși măcar, cu toate acestea nici o umbră de dispreț nu s-ar fi putut vedea pe fața lui. Căci pentru Sannyâsa, deși circul, lumea lui de mai bine de treizeci de ani, era lipsit de fundament și de durată, el nu era mai puțin onorabil ca viața, moartea, lumea și zeii, la fel de lipsite de fundament și de durată. Măscăriciul care primea șuturi și palme peste ceafă era la fel de grav și de demn, oficiindu-și dharma, ca preotul ce aducea dovlecei, flori și unt în fața imaginilor sfinte. În ursul de pe monociclu îl puteai vedea, întruchipat, pe Shiva, iar în Shiva se întruchipa vidul. Iar vidul însuși era reprezentarea, în țeasta noastră îngustă, a adevăratului vid, el însuși reprezentarea *adevăratului* adevărat vid, ce era doar o imagine a *adevăratului* adevărat adevărat vid și tot astfel, pînă ce vidul inițial părea greu ca plumbul și atît de dens, încît tot ce susținea, zei, oameni, nori, cărți, copaci și fecale, se-nghesuiau irespirabil unele-n altele, alcătuind mocirla de briliante, balega de perle și de safire, voma de lotuși, borhotul de raze al lumii acesteia.

Într-o seară, odihnindu-se sub un smochin, lingîndu-și încă degetele după ce prînzise, Vânaprashta cunoscuse iluminarea. Devenise deodată conștient de prezența deasupra sa a cerului nesfîrșit și-nțelesese felul de neînțeles în care cerul se reflectă în sine însuși. Cerul gol, fără urmă de nori, fără culoare la fel cum e fără gust și miros, căpătă, oglindindu-se-n sine, conștiință. El îl văzu pe adolescentul ascetic de sub smochin, sau mai bine zis îl gîndi, îl construi pe loc, îi împrumută ființă din ființa lui, și Vânaprashta se trezi. De pe ochii săi mari și cafenii se ridică încă o pleoapă, nimic altceva decît ochii înșiși, și el deschise, încet și măreț, adevăratul nostru ochi, care e creierul. Și, dacă pîn-atunci ochii îl împiedicaseră să vadă, acum văzul pur, ca un obiect, i se înfățișa contemplării. Căci lumea nu era văzută, ci era văz, văz care nu vede nimic, căci împletitura de cauze și efecte a lumii nu era în afară, ci alcătuia structura anatomică a însăși minții, adevăratul ochi al celui trezit. Tînărul de cincisprezece ani, care pînă-atunci își recitase, legănîndu-se, mantrele timp de optsprezece ore pe zi în sătucul lui din Punjab, înțelese că mantrele nu erau nimic și că însăși Calea către care rîvnea era *anâta*, fără ființă, și *anika*, fără durată.

I se dădu cunoașterea vieților lui anterioare, și recunoscu în întîmplările lor obscure cîteva vise enigmatice care-l chinuiseră întotdeauna. Se visa uneori femeie, bucurîndu-se de-un strop de parfum picurat în scobitura buricului, pentru că, știa acum, fusese-ntr-adevăr o voluptuoasă prostituată în Chittagong, ce storsese mii de bărbați și primise de la fiecare aceeași monedă de piele, pe care nu puteai cumpăra nimic, dar care-l bucura pe zeul-elefant dacă i-o înfigeai în fildeși. Alteori vedea-n vis temple inexistente în lumea lui, căci fuseseră de mult dărîmate de năvălitori veniți dinspre nord. Fusese altădată un stupid cămătar care-și bătea cu cruzime ucenicul, ce-i era-n același timp discipol spiritual, om la toate și iubit în nopțile fierbinți, pline de țipete de lilieci. Vieți haotice, fără progres moral, fără-naintare spre mîntuire, fără nici un moment de reflecție, vieți de animal rătăcitor aruncat în lumi goale, străine, absurde. Și totuși era sufletul lui în fiecare, pur şi rotund şi inalterabil ca un bob de mărgăritar mînjit de toate gunoaiele lumii, căci, suprapuse unele peste altele, cum ai împături o foaie de pergament străveziu, vieţile se completau între ele şi construiau un desen minunat, o mandala simetrică şi plină de energie. O dată-i dăduse o palmă mamei sale, şi peste opt vieţi fusese făcut fărîme de-un trăznet pe o cîmpie întunecată de ploaie. Văzuse altădată-n mulţimea din suk (era derviş musulman pe atunci) o faţă de neuitat, abia ivită o clipă de sub feregea, o faţă care-l urmărise apoi pînă la bătrîneţe, iar în a unsprezecea viaţă de după aceea violase o femeie cu aceeaşi faţă, fiind apoi prins şi scopit de rudele ei. Totul se lega, într-o viaţă aveai lucrurile, în alta culorile lor, în alta umbrele lor, în alta detaliile lor, în alta sensul lor, în alta emoţia lor. Într-o viaţă aveai voluptatea, în alta oroarea, în alta puterea, în alta indiferenţa. Doar cînd mandala era completă te trezeai, căci însăşi mintea ta era mandala.

Una dintre vieţi fusese totuşi diferită de toate celelalte, aşa cum într-o icoană sfîntul se detaşează de simbolurile ce-l înconjoară. Căci în această viaţă era el însuşi sfîntul, stînd în lotus, zîmbind făţarnic şi nepermiţînd corpului său nici cel mai neobservat tremur. Ochiul lui Shiva, Ajna cu cele trei petale-ale lui, îi lucea stins între sprîncene, cum de altfel, de-a lungul coloanei, se deschideau şi alte flori mistice, şase în corp şi una afară din corp, mirifica sferă Shahasrara, ce-i ardea ca un mic soare deasupra creştetului. Imobilitatea era credinţa sa, nemişcarea era Calea. Era călugăr rătăcitor, şi rătăcirea lui era nemişcarea. În jurul lui se roteau anotimpurile, musonii şi uscăciunea, în jurul lui roiau constelaţiile ca gîzele de noapte ce se ard în flacăra luminării. Era punctul imobil al lumii mişcătoare. Încremenirea-i era răsplătită, căci, pe acel vîrf de munte, un mic templu fusese ridicat în preajma lui şi i se aduceau acolo turte de orez şi lapte. De fapt, punctul imobil nu era el, ci neasemuita perlă, soarele-perlă din creştet. De mii de ani ea radia acolo, deasupra solului pietros, şi tot de-atîta vreme cîte-un adolescent împingea la o parte cadavrul putred al predecesorului său, mort de bătrîneţe, şi-i lua locul el însuşi, în poziţia extatică, sub sferă, simţind imediat cum îi înfloresc cele şase chakra de-a lungul coloanei. Sute, sute de sfinţi îl precedaseră pe Vânaprashta, încărcîndu-se de la sferă cu o energie densă și onctuoasă. Fusese purtat, în acea viață ce trecuse ca fulgerul, în viziuni de nezugrăvit, auzise cuvinte cumplite, pe care nu era îngăduit oamenilor să le pronunțe. Vizitase bilioane de lumi locuite, miriade de universuri, toate începînd în big bang și sfîrșind în big crunch, ca un răpăit de ploaie împrăștiind o ceață fină în jur, un răpăit furios de universuri. Toate viețile lui precedente alcătuiau acum o aripă amplă și delicată, iar viețile lui viitoare (pe care de asemenea și le profețea în cele mai mici detalii) formau o alta, simetrică, și cu aceste două cute-ale țesăturii spațiului și minții sfîntul zbura nemișcat în aerul tare al eternității. Atunci i se arătase băiatul. Atunci știuse că toți cei ce stătuseră sub sferă (și care erau unul singur, visat de sferă în sute și mii de visuri), știau și ei. Atunci înțelesese că exista undeva, adînc în viitor, o lume în care-aveau să se-ntîlnească, reîncarnați, absolut toți, și că aveau să-l modeleze-mpreună, ca pe-o statuie de lut și de cromozomi, pe cel ce la rîndul său avea să fie ultimul de sub sferă și care-avea să-i modeleze din lut și dîre de pix pe ei toți, pe cei ce știau, pe Știutori.

Iar acum Vânaprashta își ducea viața-ncercînd, dimpotrivă, să fie cît mai mobil cu putință, să acopere cît mai multe zone din lume. Nu-l mîna amintirea, căci viețile anterioare le percepea doar ca pe niște vise stranii și șterse, ci un neastîmpăr care-i contraria uneori nevoia lui de calm și de meditație. De mult învățase însă să vadă identicul în stări opuse și extreme. De fapt, hoinăreala nesfîrșită la care se dedase după revelația de sub smochin era tot o formă de rugăciune. De fapt, stătea tot nemișcat, și erau orașele, apele, munții, fețele cele care mișunau în jurul lui, apropiindu-se și depărtîndu-se. Trebuia să găsească băiatul. El trăia undeva în *acea* lume și-n *acea* viață, supravegheat de miile de slujitori ce-i îndrumau și-i corectau soarta. Imediat după seara cea roșie și binecuvîntată, indianul lăsase baltă exercițiile și îndatoririle cu care-și umpluse mai bine de zece ani și luase drumul bîlciurilor și circurilor ambulante, unde deveni curînd cunoscut sub numele de Omul Șarpe. Disprețuit de sfinții din munții Indiei, scuipat uneori de cîte-un bătrîn scheletic ce vedea înjosite în el artele mistice ale Marelui Vehicol, Vânaprashta căzuse în lume acceptînd o umilă prostituare: sub ochii neîncrezători ai turiștilor performa aspectele exterioare ale doctrinei Yoga, o vulgariza și-o trăda, o transforma în panoramă ieftină de circ și de estradă. Fusese anunțat ca „Uluitorul Om Șarpe, întruchiparea sufletului miraculos al bătrînei Indii“ în cabarete pline de muieri și afaceriști, în cluburi de noapte cu striptease, în cazinouri, în panarame provinciale, pînă cînd un impresar îl adusese mai întîi în Australia, unde rătăcise aproape un an de-a lungul coastei de Est, apoi în America și, după zece ani de colindat orășelele din Midwest, în Europa, unde avu și cel mai mare succes. Circurile cele mai renumite și-l disputau ca pe-o adevărată mașină de făcut bani, căci numărul lui împrăștia un fel de fascinație speriată în rîndul burghezilor tot mai blazați ai anilor ’60, dar mai ales al tinerilor care intrau, cu încetul, în deceniul aromelor psihedelice, al lui Krishnamurti și Maharishi, al litaniilor Hare Krishna și al dragostei sordide pe paturi de seringi și de flori. O putere mai mare decît a dharmei sale proprii și decît a economiei încîlcite a lumii circului, puterea stranie a scriiturii, îl împinse tot mai spre est, spre tăcutele țări ale lagărului socialist, în care circul, susținut de stat ca distracție ieftină și nepericuloasă, înflorea, nesupus nici unei concurențe sau fluctuații de piață. Astfel, după aproape treizeci de ani de rătăciri, Omul Șarpe, știut de toți, dintr-o greșeală de lectură a afișelor, sub numele de Yoga, se văzu și-n îndepărtații, fabuloșii, cețoșii Balcani, uimi Sarajevo, Sofia, Belgradul și în cele din urmă ajunse la București, unde aștepta acum să pășească, gol și uns cu ulei parfumat, în arenă pentru primul său spectacol în acel mare și pașnic oraș.

Mașiniștii intrară-n fugă-n culise, scoțînd din arenă sicriul lăcuit roșu în care femeia frumoasă, aproape goală, cu o piatră scumpă lipită-ntre sprîncene, se lăsase tăiată-n două cu ferăstrăul. Trecu și ea, plictisită, pe lîngă indian (căruia asistenta-i prinsese-ntre timp o mantie înstelată pe umeri), aprinzîndu-și o țigare de cum se trăsese la loc cortina, apoi sosi și magicianul, cu sprîncenele vopsite gros și fața albă ca varul. Aplauzele se stinseră, muzica se mai auzea în surdină, cîteva tușituri pocniră discret la galerie... Vocea prezentatorului rezonă în boxe, mai onctuoasă și mai umflată ca oricînd: „L-ați urmărit pe minunatul nostru maestru Farfarelli! Iar acum, stimați spectatori, urmează marea surpriză a spectacolului! Veți fi martorii unui număr unic în lume, o demonstrație de forță și concentrare din partea unui om deplin stăpîn pe corpul său! O celebrare a virtuților străvechii doctrine indiene Yoga! Marele inițiat de gradul al treizeci și șaptelea, Vânaprashta Sannyâsa, sosit special din templul din Calcutta, ne va uimi cu suplețea fenomenală a trupului său, pentru care e celebru în toată lumea sub numele de Omul Şarpe! Rugăm orchestra să rămînă mută iar pe spectatori să se abțină de la aplauze și de la orice alt zgomot, căci marele maestru își performează numărul cufundat într-o transă adîncă. Onorat public... din India misterioasă... Omul Şarpe!"

Lumina scăzu încet, pînă ce o mare umbră coborî peste sală. Trecură vreo zece secunde pînă tăcerea deveni și ea deplină. Bărbatul înaintă spre centrul arenei, în beznă absolută, se opri după cei cincisprezece pași obișnuiți și rosti în gînd mantra care-l trezea către sine. Atunci ochiul interior i se deschise și, ca o suveică într-o eternă mișcare încremenită, începu să-i construiască un corp nou, identic cu al lui și totuși total diferit, un corp strălucind în lumina tandră a minții. Un corp supus minții pînă la ultima lui celulă, un corp de voință și de tînjire, de forță și de dulce abandon. Atins de privirea ochiului cerebral, sau inventat de ea, se înălță în întuneric mai întîi un schelet de cristal greu și sonor, cu fiecare os modelat hipercorect, cu ciocurile și discurile fiecărei vertebre la locul lor, cu suturile craniului vizibile între oasele curbe de cuarț scînteietor, cu lamele coastelor fragile ca sticla, cu omoplații triunghiulari, cu oasele bazinului complicate ca o floare de apă limpede, cu fiolele brațelor și picioarelor, cu eprubetele degetelor încoronate de unghii, cu calcaneele ciudate ca niște toporașe primitive, cu astragalele ca niște cuie de gheață. Un schelet minunat strălucea în centrul arenei și-al lumii. Sub apexul bolții craniene, al cupolei Circului și-al bolții cerești, în mica scobitură a șeii turcești din podeaua țestei, ochiul cel fără de pleoape își contemplă opera și-o găsi bună.

Pe schelet orîndui apoi grupe de mușchi, fibre în evantai la tîmple și pe craniu, mușchi inelari în jurul orbitelor și al gurii, cilindrici sub mandibula rînjită, cu dinți străvezii și perfecți. Mușchi striați, fusiformi, suprapuși, întretăindu-se, pernițe pectorale și fesiere, pereți intercostali, fusele lungi de la brațe și de la picioare, prinzîndu-se de oase cu zgîrciuri puternice, mușchi de culoarea amurgului, pachete de fibre alcătuite din fibre alcătuite din fibre. Ațișoare microscopice de proteină însumîndu-și eforturile ca să urnească plăcile și stîncile osoase, ca să facă Molohul să-nainteze. Mușchi de culoarea-nserării, a după-amiezelor ploioase, carne care este țărînă și se-ntoarce-n țărînă.

Se vedea acum bine, om escoriat, mulaj anatomic de culoarea cărnii arzînd mocnit, ca jarul, în mijlocul întunecimii. Ochiul începu acum să țeasă organele, să umple cupa de carne cu viscere moi, labirintice, multicolore, cu țesut epitelial hialin, cu lichide și paste și cleiuri, straturi umede peste straturi, pînze de păianjen pentru capturat viața, colivii pentru viață, plase de vise pentru viață. Toracele se umplu, deasupra diafragmei, cu bojocii roz și cu mușchiul gros al inimii, pîntecul se umplu de mațe, rinichii înfloriră ca doi mistici crini, vezica-și purtă lichidul auriu, fierea luci stins ca o piatră de smarald între lobii ficatului. Și tot corpul se umplu de artere și vene și capilare, și sîngele umplu cu penajul lui roșu încăperile inimii, și, ca un vechi general care-și știe pe nume fiecare soldat, ochiul minții-nvăță forma și culoarea și gustul fiecărei hematii, fiecărui anticorp, fiecărei bacterii, fiecărui cil vibratil din alcătuirea imperiului său. El ordona glandelor să secrete hormoni, el dirija creșterea fiecărei celule după o strictă topologie, el construia și el distrugea, el sfințea templul și jertfa necurmată de pe altar. Era zeul care-și inventa lumea, copilul care-și construia împrejur mama, regele care-și secreta regatul. Ochiul care vedea numai văzul fu din nou mulțumit.

Turnă apoi, ca dintr-un potir de aur, lava sidefie a creierului în țeasta goală ca o catedrală de os, o umplu pînă în vîrful bolții cu pasta aceea hiperorganizată, care deveni atît de grea-n rezervor, încît se prelinse în țeava dintre vertebre pînă-o umplu cum umple mercurul un tub de termometru. Sidef în afară, cenușă-năuntru. Fluturi înăuntru, scăpărînd între aripi vaste arcuri reflexe. Iar din măduvă se scurseră în tot corpul nervii subțiri, ramificați ca pînza de păianjen, agățîndu-se de fiecare fibră de mușchi prin plăci neuro-motorii, plouînd peste cîmpiile de proteină cu stropi mari de substanță vezicantă, producînd contracții și durere, ducînd și aducînd mesaje voluptuoase și disperate din îndepărtatele provincii ale imperiului. Izolat cu grijă de restul trupului prin bariera creier-sînge, plutind într-un lichid de aur topit, într-o slavă stătătoare, castel cu punțile ridicate în mijlocul mănoaselor și terorizatelor lui domenii, creierul se crezuse întotdeauna locuit de adevăr, dar în sala tronului său stăpînea doar greșeala. Căci înțelepciunea lui, perla perfectă a rațiunii, era urîciune în ochii Ochiului ce-l visa. Stăpînul viselor era el însuși un vis. El însuși carne, carne străvezie de neuroni, apă-ntunecată de endomorfine peste care se plimbă un duh electric, creierul nu știa că, miez delicios al fructului cel trupesc, era el însuși coajă, aspră și tare, în jurul altei ființe, care acum îl cunoștea, alergînd cu bilioane de degete pe claviatura lui moale. Și, deși fiecare copăcel neural, susținut și hrănit de pămîntul gras al nevrogliilor, irigat de capilare cu zahăr și oxigen, se atingea cu mii de alți copăcei, încît codrul fremăta de viscole de lumină, ochiul din centru vedea separat fiece fulg de zăpadă din viscolele-acelea, îi înțelegea mesajul și geometria, îl ghida și-l făcea să-și împlinească mesajul. Și, deși fiecare sinapsă, lată ca Dardanelele, trimitea de pe malul asiatic spre cel european mii de corăbii de lemn cu pînze de purpură, încărcate cu sclavi, soldați, oi și butoaie, deasupra, pe cerul fremătător al Bizanțului, ardea un soare ce le lumina pe toate, aducîndu-le la ființă. Stăpînul lumii domnea și peste stăpînul trupului, al gîndurilor și-al viselor de noapte.

Ochiul lui Shiva inventă apoi pielea. O făcu groasă, moale și caldă, sprijinindu-se pe straturi subțiri de grăsime. O acoperi, ca pe-o aripă de fluture, cu solzișori cornoși, elastici, sclipind și descuamîndu-se pe nesimțite. Fața interioară a pielii era de oglindă, ca a termosurilor, conservînd carnea șiroitoare de sînge, împiedicînd-o să se macereze-n acizii tari ai realității. Pielea întorcea înapoi filamentele nervoase, care altfel s-ar fi extins în odăi și pe străzi, inervînd și supunînd minții case, ceasuri, stîlpi de neon, nori și tramvaie, răsfrîngea-n sine fluidul credinței ce ținea la un loc imperiul sucit în jurul dublei elice. În piele deschise pori și glande sudoripare, receptori pentru durere, presiune și torsiune, dar mai ales deschise puncte de frontieră spre celelalte imperii, către care corpul zbura cu capu-nainte, spărgînd alveolele moi ale viitorului. De aceea, pe partea deschisă spre viitor a trupului, pe ovalul ce-avea ștanțat semnul OMO, pe palma facială în care citeai, înscrise-n linii adînci, zîmbetul, încruntarea, nedumerirea, disprețul, neîncrederea, neliniștea, ura, regretul, tristețea, cinismul, cruzimea, în care ghiceai prietenul sau dușmanul, iubitul sau necunoscutul, pe palma deschisă ce susținea, ca o mînă de rege, sfera cerebrală, se grupau vămile, strîns lipite de creier: globii oculari, bile grele și transparente prin care vedeai, mult mărit, homunculul de sub bolta craniană, nările adăpostind chimismul încrețit și umed al mirosului, limba ca un portavion cu zonele gustative vopsite-n patru culori: dulce, acru, sărat, amar, cerul gurii cu misteriosul simț vomero-nazal prin care copiii mici știu dacă ești bărbat sau femeie, și labirintul urechilor prin care percepi, ca păianjenul în centrul plasei sale, vibrațiile, vuietul stins sau aprins al lumii. Fața, fața muștei, fața teniei, fața vulpii, fața omului, fața homarului, fața heruvimului: toate la fel, toate aceeași față imprimată pe giulgiu, pe năframă, pe cărămida miraculoasă, *vera icon* nefăcută de mîini, după chipul și asemănarea Celui fără de față. Filtru pentru enigmă, prin care cheagurile și umbrele și jegul gros al viitorului trec osmotic și devin trecut, și trecutul umple, umflă, ține umflat burduful de piele al corpului nostru. De cîte ori n-am încercat să-mi citesc în liniile feței tale viitorul?

Acoperit de piele, de bariera trup-lume, izolat de celelalte organe: copaci, blocuri și constelații, ca și de alte trupuri de plante și animale, corpul capătă acum sex, triplu sex: genetic, gonadic și somatic, glisînd încet pe continuumul masculin – feminin, către polul stîng, unde statistic (asemenea fluturilor ce dau roată unui bec, la țară, deasupra mesei uitate sub nuc) se reunesc bărbații, sau spre cel drept, unde, tot statistic, se întîlnesc femeile, într-un roi cu multe deplasări spre centrul androgin. Căci fiecare fluture dă roate, mai largi sau mai strînse, îngerului din centru – plete de aur pînă la brîu, sîni gingași de fecioară, sex viril, puternic și dulce-ntre pulpe, un trandafir între degete – vîslind din perechea de cromozomi, XX sau XY, învelită-n perechea de ovare sau de testicule, învelite în carnea sexului de femeie sau de bărbat, învelite și ele în părul și ochii și buzele și sînii și timbrul vocii și pudoarea și curajul și agresivitatea și submisivitatea și blîndețea și fascinația, în fiziologia, psihologia, filosofia și religia eternelor două statui umane, triplu sex, cvadruplu sex, multiplu sex, sex infinit, nuanțe infinite ale celor două aripi, femeia și bărbatul, cu care animalul uman lopătează prin dragoste. Dintr-un trup neutral se modela acum un trup de bărbat, dopat chimic, impregnat de hormoni androgeni, cu prognatism voluntar al arcadelor, lărgime mărită a umerilor, musculatură sporită în volum și în forță, pilozitate aspră și laringe mai rezonant, dominanță de emisferă stîngă, secvențială și spațială, tendințe dominatoare și exploratoare. Penisul și testiculele, în punga lor de piele vascularizată, atîrnau acum moi între picioarele marelui trup ce strălucea-n beznă, dar, la comanda nervului rușinos, puteau deveni o armă albă și-o armă balistică totodată, modelul tuturor armelor ce străpung, sfîșie, aruncă proiectile, foc grecesc și vase cu zmoală clocotită, inoculează venin și salivă mortală, dar și tămăduiesc, ca lancea lui Ahile, căci durerea și plăcerea sînt de asemenea un continuum fără ruptură. În nesfîrșitul lanț al întrupărilor anterioare, Vânaprashta fusese de multe ori și femeie, așa încît dragostea avea pentru el o dimensiune în plus, avea adîncime ca spațiul vizual pentru vederea binoculară, ca spațiul mental pentru gîndirea biemisferică. Toți purtăm în noi hărți ale dragostei, plate și convenționale, în care copacii sînt linii și orașele pete. Dar lumea erotică a lui Vânaprashta se întindea ca un vast peisaj împrejur, cu falduri ample și mătăsoase, de parc-ar fi purtat pe trup un vestmînt croit din „Grădina desfătărilor“ a lui Bosch. El trăia, simultan cu un corp de bărbat și un corp de femeie, nu doar lumina orbitoare-a orgasmului, ci mai ales dulceața polimorfă a-nlănțuirii, a preludiilor, a anticipării chinuitoare-a plăcerii. De-aici zîmbetul extatic pe buzele îngroșate, de-aici liniștea tensionată a celui pentru care voluptatea trece-n înțelepciune și-nțelepciunea în voluptate, la nesfîrșit.

Al șaselea strat era sufletul, care însă nu mai trebuia construit, căci el nu putea fi adăugat, ca mușchii peste schelet, organele peste mușchi, nervii peste organe, pielea peste nervi, sexul peste piele. Sufletul nu e un element, ci o postură a trupului, cum zîmbetul nu e un ruj, ci o schimbare a desenului gurii. Deodată corpul Omului Șarpe zîmbi, ca o gură cărnoasă, un zîmbet bun, tandru, adresat Creatorului său, așa cum copilul zîmbește feței familiare a mamei. Gura gravă, ne-nsuflețită, a trupului mort se întinde deodată-n surîs, care-nseamnă respirație și circulație sanguină, vărsare de enzime în interstiții, clădire de proteine în mitocondrii, duplicare a moleculei de ADN în nuclee, alunecare de leucocite prin pereți capilari, generare de spermă-n testicule... Circuite neurale aprinzîndu-se, furtuni de vară, în cortex, amintiri stocate în straturi de neuroni, rituri, mituri și culturi, oceanul inconștient și insula de gheață a conștiinței, nevroza dragostei și reflexul veninos al urii, cuvîntul cel mai enigmatic din lume: *eu*... Toate acestea erau surîsul, și mult mai mult, insațiabil de mult, căci indescriptibil este vîrtejul de materie și de vid ce formează norul de probabilitate al vieții. Căci nu sîntem mai consistenți, nici mai durabili decît inelul de fum albăstrui pe care fumătorul îl suflă către tavan, și-n care-ți poți vîrî o clipă degetul, dar verigheta ți se destramă în jurul lui și nunta nu are loc...

Reinventîndu-se, izolat, în noaptea de sub boltă, omul își revărsă deodată ochiul intern peste întregul trup, impregnîndu-l pînă-n ultimul ungher, cunoscîndu-l și dominîndu-l total, așa cum un al șaptelea strat cortical peste creierul nostru ne-ar transforma deodată în îngeri. Acum putea deschide ochii lumești, cu care percepu bucăți de materie numite fotoni. Căci, atît de încet încît totul părea iluzoriu, bezna începu să se decoloreze ca o haină după ani de purtare, un abur de lumină extrem de rară începu să se ridice, pe nesimțite, ca prima geană a dimineții, de peste tot și de nicăieri, ca și cînd înseși fibrele spațiului ar fi căpătat o slabă fluorescență. Lumina crescu întîi chinuitor de lent, apoi tot mai accelerat și mai torențial, pînă la o rupere de diguri, așa cum așezi un bob de grîu în prima căsuță a unei table de șah, două în următoarea, patru în a treia, opt în a patra, șaisprezece-n a cincea, încît, dacă la jumătatea tablei ai o mînă de grîu, la sfîrșit te îngroapă toate recoltele lumii. Ieșiră din întuneric stalurile înțesate de spectatori, funiile și proiectoarele atîrnate în adîncul bolții, asistenta brună, cu brațele rotunde, ce se-nchină, cu palmele lipite, către cele patru puncte ale sălii, ca și bărbatul sculptural, uns de sus pînă jos cu un ulei auriu, avînd pe umeri toga-nstelată. Désirée i-o desprinse și-o așternu pe pămînt, iar Omul Șarpe păși deasupra ei, rămînînd apoi nemișcat, grav, cu brațele-ncrucișate.

...Și iată că-ncet, cu peristaltisme de reptilă, brațele i se-ncrucișară pe piept și mai mult, anormal de mult, degetele cuprinseră umerii și alunecară dincolo de ei, coatele se depășiră unul pe altul, umerii se dislocară, rămînînd prinși doar în pielea străvezie, întinsă pînă la pleznire, palmele se atinseră la spate, între omoplații ce se ridicaseră perpendicular pe spinare ca două aripioare de rechin, și-n cele din urmă degetele se-nlănțuiră firesc pe șira spinării, de parc-ar fi făcut-o pe piept. Omul legat cu propriile mîini se așeză, își înnodă picioarele-n lotus și deodată se ridică, mare estropiat, corp cu membrele amputate, pe cioturile genunchilor. Se auzi o tentativă de aplauze, înăbușită repede de pîstîituri. Și, pe neașteptate, marelui mucenic îi dispăru pîntecul. Prin pielea burții, suptă-n interior, se reliefau acum vertebrele lombare. Unde erau mațele, ficatul, rinichii? Toracele, umflat să pleznească, își arăta fiecare pereche de coaste, fiecare viță de mușchi. Și de sub el se porniră valuri. Globuri mari, ca niște sarcini, coborau din coșul pieptului către pelvis, dar nici un prunc nu năvălea, cu țeasta-nainte, pe nisipul arenei. Un glob de piele întinsă, umflînd buricu-n afară, apoi o cavernă totală, apoi iar un glob, și iar o scobitură hidoasă. Omul Șarpe se lăsă din nou pe mantia mătăsoasă, se descolăci încă mai lent decît se-nnodase, rămînînd cîteva clipe-ntr-un lotus relaxat, de Buddha lipsit de dorințe, și-apoi își caligrafie corpul, din nou, într-o literă imposibilă din alfabetul cunoscut doar de cîțiva literați ai propriei cărni, pe cînd miliarde de analfabeți stăteau în jur, uimiți și ne-ncrezători, văzînd dar neputînd citi mesajul ascuns. Ideograme străine, hîde, vrăjitorești, căci ce-ar putea-nsemna-n lumea noastră plierea, acum, a centurii scapulare peste cea pelviană, cu îndoirea totală-a coloanei, așa cum nici o contorsionistă n-ar fi putut-o face, și legarea pachetului uman, din care doar capul rămînea mereu senin și nemișcat, cu frînghiile mîinilor și picioarelor? Sau această aducere a picioarelor înapoi, dincolo de umeri și ceafă, pînă cînd capul apărea încadrat de cele două tălpi, și-ncremenirea în mîini, cu brațele petrecute între pulpe și corp, cu coapsele subțiate pîn-la femur, himeră nu doar a corpului, ci și a minții? Această pătrundere a palmelor adînc între coaste, această pipăire a inimii prin piele, această extragere lină a ei din băiere și scoaterea ei din colivia de os (prin ce ușiță necunoscută ?) și oferirea ei, zvîcnind, spectatorilor ? Această limbă cu vîrful flexibil protuberînd printre buze și umezind delicat globii oculari ? Această extindere a pielii pîntecului peste întregul corp, pînă ce doar o sferă cu buric, ca un măr căzut din pom, se rostogolea leneș pe mantia înstelată ? Această pătrundere a capului printre picioare, ridicarea lui de-a lungul spinării și așezarea sa din nou pe umerii fără cap ? Ce scria Omul Șarpe-n arenă cu dîra de pix a trupului său ?

Timp de mai bine de-un sfert de ceas, Vânaprashta își dovedi stăpînirea totală asupra regatului său organic. Se-ntinse pînă-n vîrful cupolei, așezîndu-și oasele-n prelungire, și-apoi se lăți pe tot cercul arenei. Își înghiți un braț pînă la umăr și-și străvăzu degetele pipăind pielea burții pe dinăuntru. Își desfăcu liliecește coastele și zbură de pe-un trapez pe altul cu pielea întinsă-ntre ele. De-acolo, de sus, se aruncă spre dreptunghiul boțit al mantiei, se prăbuși cu zgomot și se strivi ca o muscă între filele unei cărți, ca o planșă Rorschach de o sinistră simetrie, rămase cîteva momente lățit acolo, fumegînd, făcut mici-fărîme, bun doar să fie adunat cu fărașul, după care încet, ca bilele de mercur, se-adună-n sine, se înălță din noroiul său corporal și, în inelul de madrepor cu sute de fețe al sălii, își recăpătă înfățișarea de la-nceput, liniștit și senin, cu un zîmbet pe chip de parcă fața i-ar fi făcut acolo o cută.

Aplauzele produceau lumină sau lumina se converti în aplauze ? Cum noaptea, înainte s-adormi, auzi brusc un zgomot puternic și deodată te umple o mare lumină, sub cupola Circului toate reflectoarele se aprinseră deodată și spectatorii se-nsuflețiră, își înroșiră palmele de entuziasm. Fusese cu adevărat punctul culminant al spectacolului, fără de care nu s-ar fi deosebit de altele care fuseseră și-aveau să mai fie. Liniștit, cu brațele încrucișate peste piept, yoghinul se înclină ușor către public și Désirée îi prinse iar mantia în jurul umerilor. În loc să coboare, ca la sfîrșitul tuturor numerelor, lumina se făcea din ce în ce mai intensă. Chiar și după aprinderea tuturor reflectoarelor de sus și din staluri ea continua să crească, devenind acea substanță care-i orbește pe cei ce văd și redă vederea orbilor. Numărul nu se terminase încă, înțeleseră pînă la urmă cu toții, așa că aplauzele încetară și tăcerea deveni iarăși țiuitoare. „Onorat public“, se auzi o voce în difuzoare, „în finalul numărului său de senzație, maestrul Vânaprashta, faimosul Om Şarpe, va dovedi în fața dumneavoastră uimitoare însușiri de hipnotizator și telepat. Vă rugăm iarăși să vă abțineți de la orice zgomot care l-ar putea distrage din adînca lui transă. Maestrul va alege o persoană din public și, cu ajutorul acesteia, va demonstra incredibila putere a minții sale. Fără trucuri, fără aranjamente. Stimați spectatori, încă o dată incomparabilul Om Şarpe!“

Indianul își părăsi după cîteva clipe imobilitatea de statuie și, foarte lent, începu să dea ocol arenei, scanînd cu privirea roiul uman adunat în jurul lui ca-n jurul unei mătci. În arenă erau aproape cinci sute de spectatori, și fiecare dintre ei, a doua zi, peste un an sau la sfîrșitul vieții, avea să povestească despre acel spectacol din vara adîncă a lui ’64, despre dislocările de necrezut ale Omului Şarpe și, invariabil, despre clipa cînd yoghinul „îl privise adînc în ochi“, tocmai pe el, și nu pentru o clipă, ci „secunde bune, poate mai bine de un minut“. Nici unul n-avea să uite interogatoriul fulgerător și tăcut în care spusese și laptele supt de la maică-sa. Nici unul n-avea să scape de rușine, de valul de căldură grea din obraji la amintirea acelei capitulări totale a sufletului, cu care nici un inchizitor, nici un torționar, nici un dictator, nici un amant nu s-ar fi putut lăuda vreodată. Yoghinul îi privise, îi citise și-i aruncase pe rînd, ca pe niște cărți plicticoase, dulcege, fără nici un loc în vreo istorie mireană sau sacră. Strănutînd asemeni pisicilor, defecînd asemenea rîmelor, murind și devenind pămînt pe un fir de praf din cosmos. Nici o poveste, nici o mîntuire. Fericiți și nefericiți în minuscula zare ce li s-a dat.

Mircișor nu avea să uite nici el vreodată seara aceea. Mai tîrziu, de cîte ori avea să se gîndească la ea, aceeași imagine avea să-i vină în minte: jocul lui de răbdare, tipsiuța lui de plastic alb acoperită cu o boltă de plexiglas. Pe podeaua jocului său se-nălța un munte-n spirală, cu o scobitură-n vîrf, chiar sub mijlocul bolții. Pe spirala asta se chinuia Mircișor, cu limba scoasă, să conducă o biluță de fier ca s-o așeze sus, în scobitura anume făcută pentru ea, dar biluța, ageră și răuvoitoare, aluneca mai mereu pînă la baza dealului. Și iarăși trebuia să încline, cu o finețe de care degetele lui de copil nu erau încă în stare, întreaga jucărie, ușurel, din aproape-n aproape, iarăși încerca să oprească, doar cu privirea, tremuratul biluței în șanțul ei (cum tremură penitentul, cu șirul lui de P-uri pe frunte, urcînd alunecosul munte al Purgatoriului), iar ajungea pînă aproape de vîrf, unde curba era mai strînsă și manevrele mai dificile, și-n cele din urmă, de nouă ori din zece, iar arunca furios jocul în pat fiindcă biluța alunecase din nou. Dar și ce triumf cînd ajungea s-o așeze în vîrf, cînd o făcea să-ncoroneze, imobilă, lumea aceea întreagă, rotundă, suficientă sieși, de sub bolta de plastic transparent! „Mamă, ia uite, am reușit!“ se apuca să strige, mișcîndu-se lent ca în pantomime și adăpostind jocul în palme ca pe flacăra unei lumînări. Făcea astfel minute-ntregi pînă la bucătărie, unde-o găsea pe Maria amestecînd în oale. „Bravo“, îi zicea ea neatentă, fără să se uite măcar cît de glorios și de imobil radia biluța în vîrful muntelui, dar copilului îi era de ajuns și se-ntorcea fericit în camera lui.

Fusese și el, pîn-atunci, o bilă într-un joc de răbdare, înaintînd deocamdată lent, pe-o curbă atît de amplă și de joasă încît n-o simțise deloc, drumul i se părea drept și-ntins pînă la capătul vederii. Nu percepea încă balansările infime ale lumii, nu vedea degetele gigantice între care se rotea ușor bolta, iar fața aplecată adînc asupra lui i se părea un cer azuriu cu nori, soare, lună și stele strălucind tulbure prin clopotul de cristal. Avea încă iluzia că-naintează singur, că *el* e cel ce se mișcă, și nu lumea sub picioarele lui, că ar putea-o lua-n orice direcție, că șanțul care-l ghida – însăși viața lui unică – apărea doar în spate, urmare a greutății pașilor lui, încă nu-nțelegea că același șanț i se-ntindea, la fel de adînc și de neiertător, și-nainte. Iar dacă uneori tremura tot, inima i se strîngea și-l cuprindea o panică fără limite (cînd se rătăcise de cîteva ori prin oraș, cînd visase un urs, cînd fusese ridicat de copii cu scripetele prin golul blocului, cînd îl duseseră la dentist, cînd îi făceau injecții) își închipuia că *el* tremură, cînd, de fapt, întreg universul se zguduia între degetele nesigure pentru o clipă. Cînd privirea lui Yoga se oprise, după minute de rătăcire prin sală, asupra lui, copilul simțise pentru prima oară că drumul urca și percepuse, în urechea internă, accelerația curbei. Presimțise asta, poate chemase minunea presimțind-o. Yoga se oprise ferm în dreptul stalului unde, pe un rînd foarte sus, între mama și tata, stătea Mircișor. Își fixase privirea lui impersonală pe el. Întinsese mîna dreaptă, cu un deget arătător neașteptat de lung, către el și rămăsese așa, ca un indicator la o răspîntie. Ochii tuturor se-ndreptară și ei spre copil. Reflectorul fierbinte îl căută și-l găsi. Nu mai vedea acum decît o flacără albă, orbitoare, ca de aparat de sudură. Uluit și fericit, băiețelul dăduse să se smulgă din scaunul plușat, dar mama-l prinse deodată în brațe și-l trase la pieptul ei. Désirée părăsi arena, urcă liniștit și grațios printre rînduri, sclipind numai ape de aur și, ajungînd sus, întinse la rîndul ei mîna plină de brățări către el. Brațele Mariei ezitară, și pălmița lui Mircea se cuibări în cea a femeii subțiri și cafenii. Coborîră, de mînă, pînă-n arenă, urmăriți de cercul reflectorului, pe cînd părinții încremeniți, cu un loc gol între ei ce părea că devine lat ca un fluviu, reintrară în vid și obscuritate.

Asistenta Omului Șarpe mirosea a mosc, subțiorile ei goale ar fi înnebunit un bărbat, dar băiatului i se părură doar ciudate: toate femeile pe care le știa el, mama, tanti Vasilica, tanti Anica, vecinele – aveau la subbraț tufe de păr ca și bărbații. Și nici una, nici pe departe, poate doar tanti Emilia, care era însă prea pistruiată, nu era așa de frumoasă. Cînd Désirée se uita la el, totuși, un fior îi zbîrlea băiatului părul de pe ceafă, pentru că dulcea și parfumata femeie avea ochii... altfel, prea adînci, prea strălucitori. Mircea nu știa că artistele de circ își picurau în ochi beladonă pentru ca pupilele să li se dilate și ochii, sub reflectoare, să li se facă vrăjitorești... Cînd cei doi pășiră peste marginea joasă-a arenei, copilul simți că trecuse o limită, că abia atunci îl absorbise lumea străină a circului. În cercul magic lumina era alta, aerul altul, și cei rămași în afară, spectatorii cățărați unii peste alții, în rînduri concentrice, pînă sub boltă, păreau acum ireali, morți parcă de mult, numai gulerele albe și albul ochilor mai rămăseseră de ei. Mircea se simți deodată în centrul viu și multicolor al lumii, unde nu sperase s-ajungă vreodată. Și acolo, în mijlocul centrului fermecat, îl aștepta neclintit Omul Șarpe. Înaintînd către el, pe nisipul ce încă mai mirosea a fiară, colorîndu-se pastelat în vernil și bleu și roz și auriu după cum filtrele reflectoarelor glisau lent deasupra luminii, băiatul simțea o exaltare tot mai nestăvilită, bucuria de a fi fost ales, triumful celui care cu o clipă-nainte n-a fost nimic și care-acum era totul. Cu un minut înainte fiecare spectator ținuse-ntre palme bila lui fantomatică: șansa lui de chemare. A lui Mircea fusese la fel ca toate celelalte. Și deodată, într-o clipită de ochi, nimeni nu mai avea nimic, căci cele cinci sute de bile de abur rar se adunaseră brusc în bila din palma copilului, dîndu-i tăria și greutatea realității.

Ajunși în fața Omului Șarpe, creola îi dădu drumul la mînă și se retrase către culise. Rămaseră doar ei doi, față-n față, într-un cerc îngust de foc purpuriu, pe cînd restul sălii se cufundă-n întuneric. Yoghinul îl privea pe băiat cu ochii lui care nu știau să se mire, cu fața lui ce uitase mimica omenească. Mircea se simțea ca desenat într-o bandă cu eroi legendari, încă nu îi venea să creadă. Ridicase capul și-l privea pe indian drept în față, fascinat de cerceii lui spiralați, de zîmbetul lui cu buze încălecate, neadresat copilului și nici altcuiva. Ce avea să urmeze? Ce-avea de gînd Omul Șarpe cu el? Nu-i era frică deloc, zîmbea la rîndul lui cu toată fața, zîmbet de copil și de sărac în duh. Și Omul Șarpe își ridică mîna dreaptă și, cu arătătorul lui prelung, avînd parcă o falangă în plus, îl atinse pe băiat pe frunte, între sprîncene. Mircea simți înțepătura unghiei și un val de panică trecătoare. Ceva se schimbă în simțurile lui, dar nu-și dădea seama ce. Aparent, totul era ca-nainte: lumina purpurie, bărbatul unsuros din fața lui, cu fibrele de mușchi vizibile de parcă n-ar fi fost învelite în piele, liniștea arenei. Doar o greață ușoară, ca atunci cînd liftul începe brusc să coboare. Și sentimentul, atît de ciudat, că... el nu mai era acolo, că nu el vedea lucrurile din preajmă, ci ele se vedeau singure, așa cum se văd singure, poate, tundrele din îndepărtata Siberie, pe unde n-a călcat încă picior de om. Omul Șarpe, arena, reflectoarele, stalurile rămăseseră la fel de strălucitoare, deși el era decupat din decor, cum la fel de colorate rămîn lucrurile din jurul celor care au orbit, deși ei nu le mai pot vedea. Nu mai vedea, ci mergea prin văz, un văz care-l vedea pe el însuși, căci asta-nsemna, în lumea cea nouă, să vezi. Uneori, cînd ești obosit și te uiți distrat la televizor, îți dai seama că încet-încet contururile camerei devin doar niște dungi cafenii, ce se diluează și ele pînă la verdele sticlos al vidului, în care doar rama televizorului mai licăre aurie, tot mai aurie, persistă o clipă, ca apoi să se dizolve și ea într-un gol dintr-o dată unanim. Zaci minute-n șir cu ochii larg deschiși, dar nu numai că nu mai vezi nimic: nu mai *ești*, nu mai răspunde la numele tău decît vidul. Mircea înghiți în sec, speriat, prima dată, de schimbarea de anotimp din creierul lui. Dar îl urmă, totuși, fără să șovăie, pe indianul care îi întorsese deodată spatele și se-ndreptase către cortina cusută cu paiete scînteietoare. Désirée trase de-un șnur pe care băiatul îl observa acum pentru prima oară, și cele două laturi ale cortinei se traseră încetișor în părți, dezvelind – ce ciudat! – nu culisele cu viermuiala lor de forțoși, măscărici și îngrijitori, nici măcar noaptea plină de rădaște și stele ce trebuia să se fi lăsat, ci un uluitor, transparent, nesfîrșit, parfumat cer albastru ce ardea în cadrul ieșirii, aruncînd deodată o fîșie de lumină virginală în întunericul sălii. Copilul ieși, strîngînd pleoapele, în strălucirea aceea, se ținu cît putu de aproape de pașii largi ai bărbatului din fața sa, dar abia după un timp privirea i se limpezi și putu să scruteze împrejurimile.

O, țară fantastică, ținut de unde toți am pornit! O, regat unde am vrea cu toții să ne întoarcem! Tărîm al dimineții scăldat în frăgezime și rouă! Copilul înainta printr-o lume cu un cer uriaș, de parcă un ocean azuriu s-ar fi îndoit peste crestele munților de cristal, peste straniile păduri, peste rîpele cu pereții de piatră... Peste vîrfurile îndrăznețe, spiralate ca și cornul inorogilor, străpungînd pe mijloc cîte-un norișor. Peste oglinzile de apă pline de insule cu stînci galbene, pleznind uneori și prăbușindu-se-n golfuri înspumate. Peste savane cu animale bizare, imposibile, peste defilee în care, înghesuiți unii-n alții, umplînd văile șerpuite, stăteau mulțimi de oameni goi și cîntau. Peste arbori cu crengi străvezii, de care atîrnau roade grele, ce nu erau nici mere, nici zarzăre, nici rodii, nici alămîi, dar care-mprăștiau în văzduh miresmele tuturor. În fundal erau steiuri atît de înalte, că zgîriau ca diamantul sticla groasă a bolții. Pe cer, alburii, încremeniseră mai multe lune uriașe, copilul le numără, erau nouă. Rotind privirea-mprejur, văzu că locul de unde-a venit, unde-ar fi trebuit să fie clădirea Circului, era acum un mare mausoleu de marmură neagră, atît de lustruită, încît băiatul se vedea reflectat în piatra ei. Tot acolo se vedea reflectat și bărbatul care luase acum culoarea focului și a ambrei.

Coborîră-mpreună pe lîngă poduri carstice, pe lîngă prăpăstii și orgi de granit, prin mijlocul florilor necunoscute, cu nectarul curgînd pîrîiașe printre petale colorate în alte culori decît cele din lumea adevărată. Se răsuciră-mpreună pe cărări presărate cu bolovani de opal. Intrară pînă la genunchi în ape care nu udau, ape ca de lumină vălurită. Trecură pe lîngă temple prăbușite ca niște bucăți de măsea încă rămase-n gingie. Ajunseră-ntr-o vale plină de păpădii cît brazii, înălțîndu-și globurile peste tot cerul. Cînd sufla vîntul, parașute pufoase se risipeau peste lume, avînd fiecare agățat de capătul ei cîte un ou sidefiu. Înclina deja către seară cînd ajunseră pe țărmul acelei mări. Lunile de pe cer se-ngălbeniseră și păreau acum niște sloiuri înconjurate de o țesătură fină de raze. Urcară-ntr-o joncă de lemn stacojiu, ce porni ca fulgerul pe apele negre. Uimitoare, de nedescris panoramă! Căci sute, mii de alte jonci cu pînza roză-n amurg porniseră și ele pe apa fără de valuri, sub bolovanii de lumină ai lunilor ce se reflectau în ocean. Copilul stătea la prova, nemișcat ca o figură sculptată acolo, așteptînd să apară ceea ce-i apăruse deja, demult, într-un vis, țărmul acela cu neputință de uitat vreodată. Și iată-l, măreț ca o viziune de hașișin, complicat și indescriptibil ca o planetă străină. Iată acea stîncă urieșească, scăldîndu-și picioarele-n mare, iată ciucurii de palate, pagode, temple, statui năpădind-o pînă în vîrf, copleșind-o ca merele care rup ramul într-un an de belșug, iată sfințenia și cîntările ce-o învăluie, iată piatra albastră și caolinul, iată marmura și malachita, iată terasele încălecate, balustradele în zig-zag, treptele, mii de trepte... Iată ferestrele mici ca de bunkere, iată coloanele și iată bolțile, iată acoperișele suprapuse. Iată luminile pierzîndu-se în Lumină. În amurgul greu muntele strălucea, mai încărcat de podoabe decît oricare altul, munte sculptat în fildeș, arhitectură pustie...

Căci pustiu era acel furnicar de palate. Pustii acele Sfinte Sofii, pustii acele Taj Mahaluri. Copilul pătrunse prin porți colosale-n orașul sfînt – *cît* de sfînt? – și se afundă, lîngă omul de foc și alamă lustruită, prin sălile lui înghețate. Săli vaste de marmură, goale de orice mobilier, goale de tapiserii și tablouri. Numai arcuri, bolți, pilaștri albi și goi, numai tăcere încremenită. Pe jos, mozaicuri de piatră verde și roșie, împletite pînă la capătul privirii. În apele lor copilul se văzu gol și se înfioră. Prin ferestre rotunde, fără geam, pătrundea lumina transparentă a lunilor.

Copilul urca, din săli în săli, din curți interioare în triclinii fără meseni, din peristile cu havuz în mijloc în hala vastă a vreunei bazilici. Suia pe străzi oblice, ocolea cîte un pîlc de pini, pătrundea iar în acele clădiri mereu albe, împodobite cu arhitrave, cornișe, cupole, frontoane, statui... În centrul unei săli în care lumina pătrundea prin ferestre foarte înalte trona o mare mașinărie metalică prinsă-n buloane direct pe mozaicul lucios. Era o presă hidraulică avînd în jur, risipite în clinchete pe podea, fîșii lungi de alamă decupată. În altă sală, cu o mare cupolă ridicată deasupra, era clădit chiar în centru un fel de amvon extrem de înalt, care părea de la distanță un far sau un castel de apă. Mergeai ore-n șir pe oglinda podelei acoperite de desene neclare, ce se limpezeau o clipă sub tălpile tale, ca apoi să se strîmbe în perspective înșelătoare, pînă cînd ajungeai la marele turn concrescut din podea, în jurul căruia se răsucea o scară-n spirală abia destul de largă cît s-o poată urca un copil. Din vîrf, chiar de sub boltă, protejat de o balustradă fragilă, vedeai în fine desenul de pe podea și rămîneai fermecat, căci desenul reproducea muntele magic în toate amănuntele arhitecturii lui marmoreene, de parcă podeaua sălii ar fi fost de sticlă subțire și limpede. Vedeai, într-o parte, și marea plină de jonci, cu arhipelaguri și stînci sălbatice ieșind din mijlocul spumei. Copilul coborî și lipăi mai departe, cu tălpile goale, înghețate, pe vastul mozaic. Ființa de ambră și foc îl așteptase la piciorul pilastrului.

Lunile erau acum de lumină pură. Le zărea uneori sub cîte o boltă sau printre stîlpii suciți ai unei galerii. Golul înserat era mai mult decît putea inima să îndure. Ieșind dintr-un lung coridor străjuit de busturi identice ale cine știe cărui bărbat ilustru, copilul se trezi din nou afară, sub cerul liber. Era acum pe platoul de lespezi din vîrful muntelui, platou circular, megalitic, înconjurat de foarte ciudate statui. Primitive, strîmbe, cu granitul înnegrit de trăznete, aveau încleștate în piatra craniilor organe fragede și vii, de parcă statuile ar fi adăpostit în ele ființe acoperite de lavă pietrificată: doi ochi bombați, compuși din mii de hexagoane, lucind roșii-fosforescent, o trompă subțire, răsucită-n spirală, în veșnic tremur ca un arcușor de ceas și o pereche de antene penate ca niște pieptени gingași. Toate statuile priveau spre interiorul platoului, direct către copilul gol și înfiorat ce se-ndrepta către centrul cercului de piatră. Dar el nu le mai întoarse privirea, pentru că deodată o lumină copleșitoare i se revărsă peste creștet. Înainte de-a apuca să deschidă ochii își văzu corpul, brațele și picioarele transparente ca sticla. Carnea îi strălucea, unghiile îi ardeau ca niște lame de cuarț. Fusese schimbat, într-o clipire de ochi, de acea lumină. Renăscuse din apă și duh, se simțea ușor ca o rază și gata de înălțare. Privi spre boltă și iată, deasupra lui, suspendată în cer, radia nebunește o sferă de cristal mai mare decît toate lunile la un loc, întunecîndu-le în eclipsă, dar făcînd peisajul cel vast dimprejur să ardă la rîndul său cu strălucirea lunii.

Omul de lîngă el îl prinse de-o șuviță de păr și se-nălțară la cer împreună, lăsînd în urmă, ca un jet propulsor, trena de mătase a peisajului cel măreț și fragil al lumii aceleia. Curînd, planeta scăzu pe măsură ce globul de deasupra se dilata, așa încît, la jumătatea distanței, copilul nu mai știu dacă urcă sau coboară, dacă globul stă imobil și el înaintează sau dacă uriașa celulă se apropie de el ca să-l încorporeze în sucurile ei dizolvante. Fapt e că erau tot mai aproape, că puteau acum desluși structuri pe fața cristalului, așa cum curenți curcubeeni se-nvîrtejesc pe pielița sclipitoare a baloanelor de săpun. Păreau absorbiți de pasta de lumină compactă ce învelea sfera tare și străvezie, păreau că urmează o dîră de mireasmă uleioasă întinsă ca o limbă de foc către ei. Ajunși aproape de peretele de cuarț, întins acum pînă la capătul vederii, intrară într-un labirint de pielițe strălucitoare, se încîlciră-n falduri hialine, străbătură sfinctere de mucilagiu, se avîntară prin lumene prelungi și-ngrozitor de strîmte, suiră, zbătîndu-se ca somonii, cascade torențiale de flamă, pînă ce li se permise să-și proptească în fine palmele pe luciul înghețat al zidului de cristal. Și zidul citi codul tăcut al crestelor papilare, pline acum de crețuri de cristal topit, îi dizolvă pînă la structura genetică și-i remodelă din vînt și radiație pură, așa încît putură trece acum prin porțile enorme dintre atomii ordonați ai cristalului. Se găsiră în săli cu pereții din jeturi de flacără, cu tavane de ape învolburate, străbătură locuri moarte, teribile, de o pustietate spectrală, rătăciră pe culoare din orbite stelare, în lumina olbrechtiană izvorînd de pretutindeni. Avansau mereu către centru, printr-un tunel ce străbătea carnea gelatinoasă a sferei, străbătînd mereu alte săli, vacuole și cavități pline de organisme ciudate.

Într-un tîrziu, tunelul se înfundă cu o poartă de oglindă limpede și pură. Abia privind în ea copilul își dădu seama că omul de amurg și de chihlimbar ce-l însoțise pînă aici, și căruia, pe drum, nu-i mai dăduse nici o atenție, se schimbase într-o ființă identică lui, un alt băiețel gol, cu aceiași ochi strălucitori și același zîmbet extatic pe buze. Mai era un lucru pe care-l vedea doar acum: era acum mai mic de statură, mai mic și ca vîrstă: ca și cel de lîngă el, nu putea avea acum mai mult de cinci ani. Stîngaci, cu capetele prea mari pe trupuri fragile, cu ochii prea rotunzi între pleoape, copiii așteptau, identici la chip și la gesturi, de parcă nu doar înaintea ochilor, ci și între ei s-ar fi întins apa de mercur a unei oglinzi. În patru alveole de spațiu, despărțite de-o oglindă în cruce, patru copilași așteptau goi revelația. Care veni cînd, pe oglinda ce se acoperise deodată de o rouă măruntă de aburi, patru degețele scriseră strîmb, cu litere mari, același cuvînt:

ORBITOR

Din litere șiroiră dîre umede, ajungînd pînă la podea. Ceața se ridică încetișor și dintr-o dată nu mai era nici o poartă. Cei doi gemeni intrară în sala din centru, care le tăie respirația.

Cît de vastă era acea sală ? Băiatul nu se pricepea s-o măsoare. Ea nu-i încăpea nici în ochi, nici în minte, așa cum un acarian tîrîndu-și perii peste un fir de praf, pe podea, nu vede hangarul în care se află, de milioane, de miliarde de ori mai înalt decît trupul lui. Dar dacă marea planetă de cristal și de foc învîrtejit ar fi fost un balon de săpun, copilul știa că pîn-atunci rătăcise doar prin canale săpate-n pelicula lui de cîțiva ângstromi grosime. Iar restul era sala, sala centrală, pereții fugind scînteietori într-o parte și-ntr-alta, pînă la marginea privirii, unde se pierdeau într-o ceață aurie. Iar drept înainte, lumină, lumină albă, orbitoare, ca de foc de furnal, ce ți-ar fi evaporat trupul dac-ai fi ajuns acolo în trup. Prin vîntul ei dens fură sorbiți cei doi copii care scădeau, scădeau mereu, uitau, uitau mereu, priveau lumea de pară din jur cu tot mai multă inocență, dar și cu înspăimîntătoare înțelepciune, căci raportul dintre creier și trup se schimba tot mai mult în favoarea creierului, ce se deschisese acum și vedea. Curînd înaintară atît de mult, încît lumina care-i orbise-nainte devenise întuneric adînc față de cea din față, tot mai puternică, mai densă, mai minunată, lumină de aur topit, de briliante topite, de creier topit, de idei topite, de iubire, speranță, credință, mai întîi decantate în cercuri tot mai strîmte și mai adînci, apoi unificate-ntr-o singură energie, o singură mare de fotoni lipiți unul de celălalt. Pînă la acea sferă de lumină solidă, copiii străbătură cercuri după cercuri, fiecare mai învăpăiat decît cel dinainte, cel mai înghețat dintre ele avînd temperatura din centrul Soarelui. După ce-l străbăteau, fiecare strat se resorbea în cel dinainte, așa că zburau, prin spațiu și timp, spre punctul zero, spre granula din care țîșnise odată focul de artificii al lumilor. Zburau spre particula fără masă, fără dimensiuni, fără sarcină, fără spin, fără stranietate, fără aromă, fără ființă în cele din urmă, dar care era izvorul ființei, polul înzăpezit al ființei, sfera din creștet din care se revărsa întregul corp prin cele șase cascade-nflorite de-a lungul șirei spinării.

Pătrunseră în nucleu, prin lespezile străvezii de lumină. Cu ochii tulburi ai pruncilor de cîteva zile percepură forme și stihii. Era un tron măreț în mijloc, ce avea înfățișarea pietrei de safir. Pe tron ședea Cel Bătrîn de Zile, a cărui față strălucea atît de tare, încît nici sfinții arhangheli n-o puteau contempla. Era-nveșmîntat în odăjdii grele, albe cum nici un înălbitor de pe lume nu le-ar fi putut albi, iar tălpile erau încălțate-n sandale cu curele de piele din care degetele, cu unghii de calcedonie, se iveau puternice și liniștite. Tronul era circular și făptura cea colosală privea deodată spre toate direcțiile, așa cum, fiind la polul Nord, nu poți privi decît către sud. Cetele sfinților, mii de mii și zeci de mii de zeci de mii, roiau împrejur, sfat căruia nu i se cerea nicicînd sfatul, armată ce nu trebuia să lupte nicicînd, purtînd veșminte atît de bogate și ample și încrețite, încît păreau niște aripi ce se pregăteau să se-ntindă pentru zbor, imediat ce ideea de spațiu s-ar fi ivit. Erau toți, toți care trăiseră vreodată, toți ce aveau să trăiască, toți la toate vîrstele, toți cu toate posibilitățile, curățate de pe trunchiul vieții lor ca niște crengi inutile, așa-ncît se aflau acolo și matroana ce născuse nouă copii bărbatului ei lîngă care îmbătrînise fericită, dar și tîrfa ce-ar fi devenit dacă nu-l întîlnea, și poeta ce ar fi ajuns dacă la bordel l-ar fi întîlnit pe Catullus, și sfînta ce-ar fi fost dacă Fecioara i s-ar fi arătat într-o zi. Erau toți, și toți îl priveau pe Cel din miezul vieților lor, și toți, nedormind vreodată, strigau mereu „Sfînt! Sfînt! Sfînt ești, Doamne, izvor de viață fără sfîrșit!" Iar Acela-i umbrea, îi adăpostea, îi sfințea întinzînd peste toți enorme, tremurînde, înfiorate aripi de fluture, cu ochi hipnotici și culori veșnic curgătoare, crescînd în toate cele unsprezece dimensiuni, umplîndu-le de irealitate și slavă.

Dacă o furnică ar fi privit în sus către Zeus criselefantin așezat pe tronul său din Olympia, nu l-ar fi văzut mai măreț. Dacă o bacterie ar putea contempla vreodată o ființă umană, nu i s-ar părea mai copleșitoare. Iar în cele patru părți ale tronului, cu fețele către cele patru zări, patru heruvimi, aproape la fel de strălucitori ca și Bătrînul înălțat peste umerii lor, își dădeau binecuvîntarea tăcută popoarelor Cărții. Acestei cărți ilizibile, acestei cărți. Cel dinspre Răsărit era gîrbovit ca de povara întregii suferinți de pe lume, de parcă ochii albaștri i-ar fi fost două lacrimi amare de substanță P. Cel dinspre Apus avea o față de tînără femeie cu craniul ras și tatuat pînă la sprîncene cu desene fantastice. Cel din Miazănoapte era un tînăr încremenit ca o statuie vie, purtînd o liră în brațe și deschizînd gura în cîntec. Cel din Miazăzi era alb ca laptele, dar părul de ghemotoace de lînă și buzele groase și nasul turtit și înfățișarea cumplită îi arătau sorgintea de războinic negru și vraci. Astfel era arătarea celor patru heruvimi din jurul Celui Bogat în Zile, Celui ale cărui zile durează în veac. „Sfînt, nesfîrșit, neschimbător, orbitor ești, Doamne!", strigau și heruvimii, cu voci ca un vuiet de ape mari. Iar glasul lor era limbi de foc coborînd și-mpărțindu-se peste mulțimea roindă a sfinților.

Încovrigați, cei doi embrioni, unul cu craniul către picioarele celuilalt, se rostogoliră lent pe deasupra lor, migrînd tot mai mult către miezul dulce al miezului, pînă ce, cu ochiul din țeasta membranoasă, încă transparentă, putură vedea în sfîrșit Fața. Fața ascunsă în vălul de raze, indepingibila față, cea care străpunge pînza tabloului, care iese din literele cărții, care nu poate fi numită nici măcar Față. Care este, pe lîngă sferă, ceea ce sfera este față de măr. Care se adîncește atît de tare în pînza ființei, încît o trage toată, numai cute, în adîncitura care, deodată, pe cealaltă parte, e un munte înalt. Și, văzînd Fața, în flăcările ei negre-ncepură să crească. Crescură exponențial, își dublară masa-n fiecare clipă, înglobară ca o undă de șoc tronul și heruvimii, înghițiră miliardele de sfinți. Rotindu-se ghemuiți, unul cu capul la coada celuilalt, umplură deodată sala cea uriașă, îi simțiră cu spinările-ncovoiate pereții de zgîrci elastic, de care se izbiră deodată năprasnic. Iar pereții ce se-ntinseseră să-i cuprindă începură contracțiile. Și chinul expulzării din Împărăție-i cuprinse, și din ochii fără gene izvorîră lacrimi, dense și sărate și străvezii. Pereții sălii le țuguiau creștetele, îi storceau lent către tunel, îi înghesuiau acolo-n strîmtoare, mai întîi Mircea, apoi Victor, îi înfășurau în trene de sînge, îi fulgerau cu troznetul oaselor bazinului, dizlocate. Auzeau deja țipetele mamei, pe cealaltă parte-a Ființei, presimțeau deja cealaltă față-a luminii. Și cei doi se repeziră-ntr-un veac stihial, se descleștară din îmbrățișare, se despărțiră la răscruce, lăsînd acolo o năframă, un cuțit și o porumbiță, spunîndu-și: „Frate, să ne întoarcem după o vreme aici, și cine-o veni primul, să cerceteze acestea. Și dacă năframa e-nsîngerată și cuțitul e ruginit și porumbița tînjește, e semn că e rău cu celălalt." Și Mircea crescu în acea lume cu legi stranii. Stăpînit de două înalte divinități, Mama și Tata, înfăptui rituri magice: mîncă, defecă, pronunță cuvinte, dobîndi puteri necunoscute asupra bucăților de carne din cuprinsul pielii lui. Exploră un spațiu coroziv, mereu mai întins, pornind din pătuț, înglobînd camera, apoi casa întreagă, șirul de case ca încăperile nautilului, blocul, spatele blocului, drumurile-ntărite pe măsură ce le bătea, monștrii izgoniți, sinapsele atingînd delicat pielea altor sinapse și-ntărindu-se acolo în dîre mnezice, punți sigure peste rîpe-nfiorătoare. Mircea învăță să vorbească, fortificîndu-și precum culturiștii mușchii sintactici, zona lui Broca și a lui Wernike, învăță să țină lingura-n mînă, să leviteze peste podea, să rîdă și să citească. Merse la școală și-și făcu prieteni în lumea cea nouă, pe nivelul cel nou. Într-o seară merse la circ și văzu spectacolul și pe Omul Șarpe, și Omul Șarpe îl alese, tocmai pe el, pentru numărul lui de neînțeles. Acum își retrăgea lent degetul de pe fruntea copilului, care deodată deschise ochii, clipind orbit de reflectoare, înconjurat de hohote de rîs și de aplauze. Yoga-l privea adînc în ochi, cu fața lui impersonală, apoi, în uralele din bezna stalurilor, se-ntoarse către public, se-nclină spre cele patru direcții și, cu mantia înstelată deja prinsă din nou pe umeri de Désirée, ieși prin deschizătura cortinei. Creola luă copilul de mînă, se-nclină și ea (iar Mircișor o imită stîngaci și zăpăcit: asta să fi fost tot? doar o clipă să fi ținut totul?) și urcară apoi amîndoi printre șirurile de scaune pînă sus, la cucurigu, unde luaseră ai lui bilete mai ieftine. Spectatorii pe lîngă care trecea aplaudau și rîdeau către el cu simpatie. Un copil îi aruncă un „guiț, guiț!", pentru care fu scuturat bine de maică-sa. Mircea se așeză, rîzînd și el, fără să știe de ce, între părinții lui, care-l luară după umeri, strîngîndu-l la piept ca după o lungă despărțire. „Mamă, ce-am făcut?", întrebă el buimac, dar tocmai intrase-n scenă formația No-To-Ko, care încheia spectacolul, și începuse cu niște riff-uri de chitară care-ți spărgeau urechile. „Lasă că-ți spun pe drum!" îi strigă mama.

„Doaaaamne, am trăit s-o văd și pe-asta! Să fi fost alt copil, nu credeam în ruptul capului, ziceam că e unul de-ai lor, că se preface... Chiar nu-ți aduci aminte nimic?" Ieșiseră din Circ și înaintau pe alee, în lumina tulbure a stîlpilor de neon, căci peste oraș se lăsase noaptea. Rădașele zbîrnîiau peste tot, treceau deodată pe lîngă urechile oamenilor, făcîndu-i să se ferească, îi loveau ca niște pietre în spate, fojgăiau pe copaci și în iarbă. Mircea prinsese una și o ținea de corpul tare ca de metal, privindu-i mișcarea dezordonată a picioarelor și mandibulele ca niște coarne de cerb. Vroia s-o ducă acasă și s-o pună într-un borcan. „Ce rău îmi pare că nu mai știi nimic! Cîte ai mai făcut! Ai sărit ca broasca, ai făcut chiț-chiț ca șoriceii, groh-groh ca purcelul... Nici cînd i-ai spus cucoanei ăleia cîți bani are-n poșetă nu-ți mai aduci aminte? Dar cîte n-ai făcut... Numai eu am stat tot timpul cu inima strînsă să nu ți se-ntîmple ceva. Doaaaamne, cîte mai vede omul pe lume!“ Mama-și făcea de-a binelea cruce. Tata tăcea, cu mintea aiurea, ca de obicei, doar vîrful țigării i se vedea arzînd în întuneric. Îi depășeau mereu grupuri de oameni, toți ieșiți de la spectacol, rîzînd și vorbind tare. Lui Mircea-i plăcea să se înghesuie așa printre cei ce ieșeau de la film sau de la meci, să meargă cu pași mici o dată cu ei, privind în sus către umerii lor, să-nainteze clătinat, strîns din toate părțile și deodată să iasă la larg, în noaptea bucureșteană, orbit de faruri și de neoane.

În capătul aleii cotiră la dreapta și o luară prin fața blocului. Deși magazinele erau închise, vitrinele erau luminate spectral: magazinul de articole foto și sport, apoi marele magazin de mobilă... Trecură pe lîngă un gang identic cu al lor, dar unde se deschideau alte scări, Șase și Șapte (iar în spate, mai depărtată și mai ostilă decît Antarctica, era misterioasa Scară Opt), în holurile cărora nu îndrăznise să intre vreodată. Ajunseră acasă, în holul lor și liftul îi duse la etajul cinci, unde locuiau ei, cei trei, în casa lor atît de liniștitoare.

Mircea nu putu să doarmă în acea noapte. Stătu ore-n șir în picioare, la fereastră, privind uriașa panoramă a orașului adormit. Îi era frig în pijămăluța de zefir, dar nu se-ndura să intre în pat. Nici atunci și nici mai tîrziu nu putu să-nțeleagă cum de fusese ales, cum din atîția oameni și din atîția copii tocmai el, cel de sus, de la cucurigu, cel ce stătea pe un loc ieftin și obscur, fusese găsit, chemat, adus în cercul de foc al arenei, acolo unde nici un alt spectator nu călcase și nici nu visase să calce. Seara aceea de miez dulce de vară avea să fie mereu pentru el o primă dovadă a unui destin ce nu părea să-l fi privit pînă atunci nici măcar cu coada ochiului. În singura poză ce li se făcuse în clasa întîi, și care arăta toți copiii în bănci și pe tovarășa între rînduri, sprijinindu-se cu o mînă de banca lui Pena Cornelia, el aproape că nici nu se vedea. Doar dacă te uitai mai bine vedeai pînă la urmă un băiețel mic, cel mai mic, negricios, rătăcit pe undeva prin fundul clasei. La joacă, de asemenea, abia dacă ceilalți îl băgau în seamă. Chiar și acum, în mod sigur aveau mai curînd să rîdă de el, că sărise ca broasca sau chițcăise ca șobolanii. Deși chiar și Mimi sau Vali și-ar fi dat și pielea de pe ei să-i fi chemat la el Omul Șarpe. Ce-i păsa însă? Ce-i mai păsa? O fericire care semăna mult cu frica îl copleșea acum, cînd stătea cu picioarele goale, după perdea, la fereastră.

Din borcanul ei de pe masă, închis cu un celofan în care Mircea făcuse cîteva găuri pentru aerisire, rădașca privea și ea, ridicată pe jumătate pe peretele de sticlă, lumea. O oboseală vecină cu moartea i se-ntindea în carnea fibroasă de sub platoșă. Beția zborului și a azurului, rotirile nebunești în jurul marelui stejar, își avuseseră rodul lor: mesajul fusese transmis. Nu desfăcuse degeaba aripile șifonate de sub elitre. În sicriul de sticlă avea să rămînă curînd doar o carcasă goală, căci Duhul fusese deja injectat în nuntirea cu o altă insectă și mergea mai departe prin tubul de carne neîntreruptă al generațiilor. Dar pentru ființa ce acum amorțea în închisoarea ei transparentă, privind prin sticla ei către un băiețel ce privea prin sticla ferestrei, nu aceea fusese minunea. Minunea fuseseră cerul albastru și zborul. Pentru ora aceea meritase să rătăcească ani în șir, vierme avid și abject, prin bezna canalelor din stejar. Alunecă pe fundul borcanului și rămase încremenită, grea și rigidă ca o jucărie de tablă.

La colțul blocului, în dreptul gangului pe unde se intra la Scara Unu, copiii stăteau în soare și cerșeau stegulețe de la oamenii ce se-ntorceau de la defilare. Era aproape de ora prînzului și undeva, cine știe unde în oraș, defilarea continua, de la etajul unu se auzea vocea crainicului în televizor, dar cei ce defilaseră deja, muncitorii de la diferite fabrici, se-ntorceau acum dezordonat, în grupuri destrămate care ocupau întreaga șosea. Era ca după un meci de fotbal pe „Dinamo“, cînd de asemenea oamenii ieșeau și inundau șoseaua, luau cu asalt tramvaiele, scoteau pe geamurile lor steagurile clubului și-și strigau lozincile către trecători. Și acum tramvaiele și puținele mașini abia aveau loc să-nainteze prin gloata veselă care-și purta pe umeri, neglijent, pancartele și portretele, și care, ca să scape de ele, dădeau copiilor stegulețele, florile de hîrtie și palețelele de pînză pe care scria PMR. Și Luci, și Jean, și Lumpă aveau brațele pline de trofee colorate, dar tot mai cereau altele și altele deși, dacă i-ai fi-ntrebat, n-ar fi știut să-ți spună ce-aveau de gînd să facă cu ele. Stegulețele erau de două feluri: roșii și tricolore. Cele roșii aveau pe ele secera și ciocanul într-o cunună de spice, iar celelalte stema țării pe culoarea galbenă. Erau dintr-o hîrtie foarte poroasă, miroseau a clei și chimicale și se sfîșiau extrem de ușor, așa că puține erau întregi. Bățul lor era de lemn de tei, zgrunțuros și grosolan ca un bețișor de vată de zahăr.

Deja stegulețele nu mai aveau căutare, erau prea multe, și copiii încercau acum să pună mîna pe lucruri mai valoroase. Florile de hîrtie creponată, la capătul unei sîrme, ca niște sorcove, erau ceva mai căutate, dar ceea ce vînau copiii în special erau

„lozincile“, nu cele lungi de cîțiva metri, firește, ci unele mici, rotunde, înconjurate de ghirlande. Pe ele scria doar PACE, PMR și alte cuvinte scurte. Astea erau foarte prețioase, fiindcă muncitorii nu le dădeau de obicei, le duceau și ei la copiii lor. Și Mircea spera ca tatăl lui să-i aducă vreuna de la defilare. Ar fi vrut atît de mult ca anul acela să-l ia și pe el, cum își luau alți oameni copiii, să vadă și el defilarea cu adevărat, nu așa, începutul și sfîrșitul ei și ceva la televizor, unde totul devenea... nu știu cum, neinteresant, fiindcă mai mulți crainici tot spuneau ceva și imaginile urmau înțepenite, doar în alb și negru, și-i tot arătau pe tovarășii din tribună, niște oameni ca toți oamenii care aplaudau și făceau cu mîna. Uneori însă arătau la televizor oameni care-și duceau copiii pe umeri, și Mircea se gîndea ce fericiți trebuie să fi fost copiii ăia care vedeau totul de-acolo, ridicați peste marea de oameni cu flori, steaguri și portrete înaintînd încet spre capătul bulevardului sau ce-o fi fost, unde se ținea defilarea. Firește, el nu mai era de dus pe umeri, dar tot i-ar fi plăcut să fie și el în mulțime, chiar dacă n-ar fi văzut nimic. Dar trebuise și anul acela să se mulțumească cu multașteptata trezire de dimineață, cu vînarea de stegulețe și cu așteptarea artificiilor, ce aveau să lumineze cerul pe la nouă seara.

„Tanti, tanti, dă-mi și mie o floare“, se milogea Lumpă luîndu-și o figură jalnică, de parc-ar fi fost mort de foame și-ar fi cerut un covrig. „Și mie, tanti!“ sărea și Jean, dar lui nu prea îi dădeau, că prea arăta a derbedeu. Lui Mircea nu îi dădeau nici atît, fiindcă lui îi era rușine să ceară. El mai mult se uita după mașini, numărînd Volgile și Wartburgurile, din cînd în cînd cîte un Ficățel 600 mic cît un gîndac, care treceau încet, ca după mort, prin gloată. Se uita mai ales după tramvaiele cele noi, tăcute, care erau în probe zilele acelea. Erau cu totul altfel decît cele vechi, cu vagon și remorcă și cu taxatoare în spatele vagoanelor. Taxatoarea dădea biletele, care erau mai ieftine la remorcă, la clasa a doua. Cînd era-nghesuială și oamenii mergeau și pe scări, nimeni nu mai lua bilet, sau era cîte unul mai temător care dădea mărunțiș din mînă-n mînă „pînă-n fund la taxatoare“. Ăsta era unul dintre bancurile tîmpite ale nașului, tatăl lui Jenel, care cînd venea cu tanti nașa pe la ei spuneau amîndoi numai porcării. Atunci ai lui dădeau drumul la radio și-ncepeau să danseze „cu figuri", mama se prăpădea de rîs, roșie ca focul, iar olteanul șmecher mai arunca din cînd în cînd cîte un banc. Că cică o vînzătoare de la cofetărie zicea de prăjituri că „se topesc ca rahatul în gură", sau că unii au intrat la o cafenea unde aveau cafea Mocca și au cerut „două moace" și ospătarul a zis „V-am văzut de cum ați intrat". Numai prostii. Sau, cînd dansau, vorbeau numai cu „picea", „dă-mi picea", trăgînd cu coada ochiului ca nu cumva să înțeleagă copiii, dar Mircea știa ce-nseamnă asta, căci Jean le spusese o dată cum înjură ungurii: zenia menia picea bo... Noile tramvaie nu mai aveau însă două vagoane, ci doar unul foarte lung, și de asemenea nu mai aveau taxatoare. În locul lor erau niște automate. Vara aceea copiii se plimbaseră cu unul dintre tramvaiele astea, fuseseră cu el pînă-n Floreasca. Dac-ar fi știut mama lui Mircea l-ar fi omorît în bătaie. Automatele aveau o manetă și o gaură pe unde băgai bănuții. Călătorii trebuiau să aibă conștiință și să bage cît trebuia. Dar ce nu băgaseră acolo el, Jean și Luci: capace de bere, cioburi, piulițe... Iar apoi trebuia să-ți rupi un bilet dintr-un sul gros, prins pe un suport, ca hîrtia igienică. Copiii plecaseră cu tot sulul, îl întinseseră prin tramvai, îl înfășuraseră pe bare... Era mai distractiv decît cu taxatoarele care strigau la ei ca apucatele. Mai demult cînd venea controlul era groaznic, fiindcă de obicei controlorii erau nerași, murdari, aveau figuri de bandiți, și cînd răcneau o dată „biletele la control" puteai să ai și zece bilete, că tot îți sărea inima. Toată lumea-i ura, și cînd îl prindeau pe cîte unul fără bilet oamenii-i țineau partea, îi ocărau, le trăgeau și ghionturi... Ai lui niciodată nu mergeau fără bilet, dar îi spuneau lui Mircea să spună că are doar șapte ani, ca să nu-i cumpere și lui, deși el ar fi fost tare mîndru să țină și el un bilet în mînă ca toți călătorii. Ar fi vrut atît de mult să fie și el cineva, să-l bage și pe el oamenii-n seamă... Mulți copii din revista *Luminița* se remarcau, găseau cîte-un portofel și-l duceau la Miliție sau făceau altă faptă bună... Mircea nu încercase decît o dată ceva asemănător și ieșise cît se poate de prost. În vechea geantă stacojie, de domnișoară, a mamei, pe care-o ținea-n șifonier, plină de poze, chitanțe și mărunțișuri, era și un ceas de mînă fără curea, de-al tatălui său, cu care copilul se juca din cînd în cînd. Ceasul era de mult stricat, dar avea limbi fosforescente, care se vedeau bine în întuneric. Într-o după-amiază luase ceasul din poşetă şi ieşise cu el afară, fără să ştie prea bine ce-avea de gînd să facă. Vroise mai întîi doar să-l arate copiilor. Dar cînd ei l-au întrebat de unde-l avea, deodată Mircea şi-a dat seama de şansa care i se ivise. Le spusese că l-a găsit pe alee şi, bineînţeles, toţi au ajuns la concluzia că trebuia dus la Miliţie. Triumfător, în sfîrşit în fruntea găştii care-l urma cu entuziasm, a trecut de gangul de la Scara Unu şi s-a găsit drept în faţa intrării de la Miliţie, păzită mereu de un plutonier plictisit. A intrat prin bolta sinistră şi-a fost îndrumat către un birou, unde Mircea a povestit încă o dată unui ofiţer cum găsise el ceasul şi a fost lăudat că-l dusese la Miliţie în loc să-l bage în buzunar. Jumătate de oră după aceea a mai fost un erou, pentru ca în cele din urmă să uite pînă şi el de fapta lui meritorie. Nu trecuseră însă mai mult de trei zile şi maică-sa, copilul n-avea să-şi explice niciodată cum şi-n ce fel, observase lipsa ceasului şi-l întrebase dacă ştia ceva despre el. „Nu, mamă!“, îi spusese nevinovat, dar seara, cînd se-ntorsese taică-său, urmase un interogatoriu cu jarturi şi troscuri la care nu mai putuse rezista. „L-am dus la Miliţie“, mărturisise printre gemete şi lacrimi, şi, dacă pentru el povestea se terminase mai mult sau mai puţin acolo, pentru tatăl lui ea abia începea, fiindcă la Miliţie nu fusese în stare să le spună celor de-acolo nici ce marcă era ceasul, nici măcar cum arăta. Bineînţeles, că doar zăcuse în geanta aia ani de zile... După nu ştiu cîte zile pierdute şi teancuri de declaraţii completate îşi recăpătase în sfîrşit obiectul, cu care se-ntorsese acasă zdrobit şi ruşinat.

„O ştiţi pe aia cu Tică şi Tache?“ începuse ca de obicei Jean. Toată dimineaţa spusese bancuri. Se şi certase cu Luci, fiindcă Luci spusese că-n „Angelica, marchiza îngerilor“ apărea Angelica vreo zece secunde în pielea goală. Jean zisese că nu se poate, că de fapt actriţele astea care-şi arată ţîţele şi toate alea poartă de fapt pe ele un costum transparent prin care nu se vede nimic. „Cum, bă, transparent prin care nu se vede nimic?“ întrebase nedumerit Luci. „Păi simplu. Tu crezi că Angelica era chiar aşa, în curul gol? Băi prostule, curul ăla e desenat pe costum, nu e al ei. Şi ţîţele, şi flocii, tot. N-au voie să apară chiar în pielea goală!“ Şi-au tot trăncănit după aia despre cît le-or plăti ca să apară aşa în filme. În oraş erau filme „interzise copiilor sub 14 ani“, dar

Jean zicea că-n alte țări sînt și filme atît de porcoase, că erau interzise și bărbaților, și femeilor sub 80 de ani. Apoi zisese bancul cu Tică și Tache. Cică erau doi frați, Tică și Tache. Într-o zi taică-su avea nevoie de tuș. Și l-a trimis pe Tică să cumpere tuș de la un magazin care se numea Găurica. S-a dus Tică și a adus. După o vreme, tușul s-a terminat și l-a trimis și pe Tache să-i cumpere. Și i-a mai cumpărat și el, dar iar s-a terminat. Atunci i-a trimis pe amîndoi, dar s-au întors fără tuș: nu mai aveau la magazin. Și-atunci taică-su s-a dus furios el însuși la magazin și a-ntrebat-o pe vînzătoare, care era o babă, ce s-a-ntîmplat. Și baba i-a zis așa: „Cînd fu Tică, nu fu Tache,/ Cînd fu Tache, nu fu Tică,/ Cînd fu Tică și fu Tache/ Nu fu tuș la Găurică"... Jean spusese poezia ca pe-o numărătoare, dar copiii abia avură timp să rîdă, că apăruse deodată mamaia lui Jean și-l luase acasă, nu știu ce treabă avea să-i dea. Atunci copiii se duseră și ei acasă, fiindcă urmau sportivii și mai ales parada militară, pe care vroiau s-o vadă la televizor. Mircea o luă-n josul blocului, de gît cu Luci, și se despărțiră în gang: Luci stătea la Scara Trei. Intră apoi în holul scării lui, repetîndu-și poezia ca s-o țină minte: „Cînd fu Tică nu fu Tache..." Ce caraghios să se numească un magazin Găurica! Magazinele aveau, de fapt, nume mult mai frumoase. Cel mai mult îi plăcea „Vulturul de mare" („cu peștele-n gheare", adăuga mereu mama lui), care avea înăuntru etaje de jur împrejur, forfotind de lume, spre care duceau scări largi de marmură, dar și un lift cu pereți de sticlă. Cu el îi plăcea mult lui Mircea să meargă, pentru că urca foarte lent și vedeai cum vin către tine etajele, ca într-un vis. Și magazinul „Victoria" era frumos, și „Romarta", și „Voaleta"... Toate erau atît de luminate, atît de mărețe! Da, chiar mărețe. Erau cele mai mari și mai frumoase clădiri pe care băiatul le cunoștea. Adevărate fortărețe ce răsăreau deodată, cu vitrinele lor largi și reclamele lor de neon, din marea de construcții mărunte. Foarte rar mergeau în centru, la magazinele acelea. Drumurile cu troleul erau mereu niște aventuri. Treceau pe străzi ciudate, necunoscute, unde dac-ar fi coborît ar fi fost pierduți, și se-ntorceau seara, sub cerul roșu ca flacăra, fără să fi putut spune pe ce drumuri întortocheate au rătăcit. Cum mai știau părinții lui să se-ntoarcă din atît de stranii călătorii?

Mircea luă liftul și, deschizînd ușa de metal, aruncă o privire, ca de obicei, prin crăpătura dintre palier și podeaua liftului: erau acolo jos, sub lift, o grămadă de hîrtii de la eugenii, de la lamele de gumă de mestecat... Tot copiii le aruncaseră. Mai erau și tot felul de putreziciuni. Uneori în lift mirosea foarte greu, a mort, ai fi zis. Însemna că vreun șobolan murise acolo și acum putrezea. Dar nu era numai asta. Cînd mergea la școală, mama îi pregătea cîte un pachețel în fiecare zi: pîine cu unt și salam sau șuncă de Praga. Dar el era mofturos, nu-i plăcea nimic, și înghesuia pachețelele, de cum pleca, în fanta aceea a liftului, îi plăcea să le vadă căzînd prin puțul liftului de la cinci etaje înălțime. Cîte s-or fi strîns cu vremea acolo jos... Era slab de-i numărai coastele fiindcă nu mînca nimic. O dată, mama lui găsise-n spatele bufetului de la bucătărie, strivită între bufet și perete, o piersică uriașă, zemoasă, pe care abia i-o dăduse. Începuse să plîngă de disperare.

Acum copilul sărea în lift, pe cînd acesta pornise, doar-doar l-o opri între etaje. Nu-i mai era frică de asta. Îi plăcea să deschidă ușile din mers ca să vadă dincolo de ele peretele zgrunțuros, murdar de păcură. Știa că dacă apasă iar pe buton liftul pornește din nou. Chiar la gîndul că liftul s-ar putea prăbuși nu se mai speria ca-nainte. Știa ce trebuia să facă. Avea să sară cît putea în sus cînd se lovea de fundul puțului. Așa, liftul se zdrobea, dar el nu pățea nimic. Singurul gînd care-i strîngea inima era, mai departe, să urce pînă la etajele șapte sau opt, să ajungă pe acele paliere cumplite, unde spațiul vuia insuportabil. Din fericire azi nu era cazul, azi ușile se deschiseră în dreptul etajului lor, atît de familiar încît nu era, în definitiv, decît prima cameră a apartamentului lor, împărțită, e drept, cu alte trei familii. Chiar lîngă ei locuia fotograful, la cealaltă ușă stătea Sandu, băiatul milițianului, iar la ultima – cineva, niște oameni fără copii. Dar chiar în dreptul liftului, pe peretele opus, între ușa fotografului și a lui Sandu era un fel de ferestruică avînd geamul vopsit în alb, iar alături un panou electric încuiat, pe care erau un cap de mort și fulgere pictate cu vopsea roșie. Ferestruica, pe care scria HIDRANT, se putea deschide destul de ușor. Mircișor o descoperise foarte devreme și era, pentru el, un prilej de continuă uimire. Fiindcă de cîte ori o deschideai găseai acolo, în micul spațiu alb și curat, mirosind a var, dinăuntru, mereu altceva, mereu o surpriză la care nu te-ai fi gîndit. Era de parcă blocul ar fi vrut să-i facă băiatului cîte-un cadou din timp în timp. Nimeni nu mai cunoștea ascunzătoarea, nici măcar Sandu, care stătea chiar lîngă ea. De cîte ori era singur pe palier, Mircișor ridica zăvorul, trăgea de ușiță și găsea... ce cu gîndul nu gîndeai: un vaporaș de plastic cu un scafandru pe punte, gata de scufundare, o cutie de sticlă cu scheletul unei mîini adevărate, un aeromodel de balsa și celofan, o broască vie, cu ochi roșii, mare cît un iepure, patru păpuși rusești așezate în ordine descrescătoare, o carte bogat ilustrată, scrisă cu litere necunoscute, o bilă albastru-străvezie care plutea în micul spațiu fără s-atingă pereții, o cutie de insectar cu un mare fluture martirizat, un ceas de buzunar cu cadranul întors ca-n oglindă, o ciocolată cu șase straturi: de chewing-gum, de halviță, de marțipan, de nuga, de ciocolată și de napolitană, o jucărie cu mecanism, întruchipînd fata din nufăr... Doar pe aceasta din urmă o putuse lua acasă.

Îi deschise mama, transpirată ca de obicei, mirosind a ceapă fiartă, și-ntr-adevăr vreo trei oale fierbeau pe aragazul din bucătărie, umplînd casa de aburi. Copilul încercă fără succes să-i spună bancul cu Tică și Tache. „Să nu te mai aud cu prostii din astea!“ îi spusese categoric și nu-i mai dădu apoi atenție, căci era ocupată să toarne borșul în oale. Merse-n sufragerie unde tatăl lui, abia întors de la defilare, stătea pe sofa doar în chiloți și maieu și se uita la televizor. Bineînțeles, nici nu putea fi vorba să-i spună lui bancul, oricît l-ar fi mîncat limba. Se așeză și se uită și el în ecranul alb-negru unde se vedea deja defilarea sportivilor de la diferite cluburi, anunțată de vocea înflăcărată a crainicului. Păcat că televizoarele nu puteau arăta și culorile. Copiii de multe ori se gîndeau cum ar fi să vezi colorat la televizor, ba încă-și închipuiau că „în anul două mii“ aveau să se inventeze și televizoare care să te facă să simți și mirosurile, gusturile, să pui și mîna pe oameni, pe tot ce arătau ei acolo... Dacă unul mînca o savarină, ce bine-ar fi fost să-i vezi căpăcelul de cozonac mînjit cu gem roșu, să-i simți mireasma parfumată și-apoi să ai în gură gustul însiropat... Da, dar, vorba lui Vova, dacă unul trăgea o bășină, ce te făceai? Ți se umplea sufrageria de putoare.

Sau dacă Sfîntul, Simon Templar, îi dădea unuia un pumn, ar fi trebuit să te doară și pe tine falca. „Sfîntul“ se dădea în fiecare sîmbătă. Înainte mai fuseseră niște seriale, dar nu cine știe ce. Totuși, lui Mircea-i plăcuse primul, Robin Hood, mai puțin Wilhelm Tell și deloc Thierry La Fronde, care tot trăgea cu praștia. Toate începeau cu cîte-o melodie. Mircea știa toate melodiile pe de rost. În cea de la Robin Hood, nu se știe de ce, numele lui Robin Hood era pronunțat „Roaben Hood“. El trăgea foarte bine cu arcul, o dată șeriful de nu știu unde, dușmanul lui, trăsese o săgeată chiar în mijlocul țintei: ia să te văd ce faci acum ? Dar „Roaben“ trăsese și el direct în săgeata șerifului, o despicase toată și intrase tot în centrul țintei. Sfîntul însă era mult mai palpitant. Toți copiii știau să-l deseneze, era plin peste tot de omulețul cu un cerc deasupra capului. Cîntecul era cam așa: „Tanana – tanana – ta!“ O vreme încercaseră să dea alt serial, „Baronul“, dar ăsta era un tăntălău ce nu s-a mai pomenit. De obicei îl băteau toți, îl băgau bandiții în ghips, îi învinețeau ochii... Pe cînd Sfîntul le trăgea pumnii, apoi își trecea mîna ușor prin păr și era apoi același ins zîmbitor și frumos dinainte de bătaie. Doar vreo trei episoade fuseseră din „Baronul“. Copiii-și băteau joc de el, îi făcuseră și o poezie: „Pe șoseaua Colentina/ Merge Sfîntul cu mașina/ Iar în urma Sfîntului/ Baronul cu rabla lui.“ Sfîntul, pe lîngă că-i bătea pe toți, se și îndrăgosteau toate femeile de el. Se luau în brațe, se sărutau... Cum Dumnezeu se pupau și actorii și actrițele astea cu oricine ? La-nceput, Mircea crezuse că doar se prefăceau, dar la „Sfîntul“ se vedea bine că o făceau cu adevărat. „Asta nu-i nimic, în străinătate se și fut cu adevărat în filme“, zicea cîte un copil, și iar începeau cu televizoarele alea din anul două mii: atunci o să le poți pune mîna actrițelor pe fund, pe țîțoance... Toată lumea aștepta sîmbăta, cînd se dădea „Sfîntul“. Pe străzi nu mai era atunci țipenie de om.

Treceau sportivii, unii duceau niște ringuri de box în care doi boxeri își dădeau pumni, eschivau, mergînd totuși în direcția coloanei. Pe un car alegoric împodobit cu flori erau gimnaste sărind pe bîrnă, făcînd șpagatul, erau piramide în care sportiva de sus ținea o pancartă cu „Trăiască lupta pentru pace!“ Crainicul spunea cîte medalii au luat la nu știu ce olimpiadă. Păcat că era totul cenușiu, numai umbre. De fapt, în realitate era plin de culori. În fiecare dimineață, de 23 August, îl trezeau pe la șase: „Hai, că a-nceput defilarea!“ Și deschideau marele geam din camera lui. Rumoarea, zgomotul miilor de oameni care treceau îl auzise de fapt de mult Mircișor, dar credea mereu că visează. Cînd geamul se deschidea, te izbea, o dată cu aerul rece al dimineții, o explozie de glasuri, tropote, începuturi de lozinci recitate de zeci de oameni, rîsete... Încă buimac de somn, copilul fugea la geam și se atîrna peste pervaz lîngă părinții lui. Pe-acolo, pe Ștefan cel Mare, era traseul pe unde treceau cei cu defilarea, așa că-i puteai vedea pe toți pe rînd, grupați după uzinele și fabricile lor, purtîndu-și pancartele pe care scria realizările, cifre, grafice... Toate fabricile aveau carul lor alegoric, care era un camion acoperit cu o platformă de pînză roșie. Pe ea vedeai cîte-un mare glob pămîntesc, cîte-un porumbel al păcii uriaș cu o crenguță în cioc, tot felul de lucruri. Și roți dințate, și niște strunguri adevărate, și siluete de fabrici din carton, suite toate pe platformele alea. Pe marginile lor stăteau în fund muncitori și muncitoare în salopete, glumind și-mbrîncindu-se. Așa, nepăsători, împungîndu-se cu steagurile și mai trîntindu-și în cap cîte-un portret, lui Mircea-i plăceau mai mult decît la televizor, unde stăteau țepeni și strigau ura. Dar mai ales totul era multicolor ca un carnaval cu mii de flori și ghirlande. „Uite, ăștia-s de la « Semănătoarea », de la Obor“, zicea mama. „Și ăștia de la I.O.R. Ar trebui să fie și unchiu-tău Nicu printre ei, săracul...“ Unchiul Nicu, bărbatul lui tanti Vasilica, fusese maistru la I.O.R. Acolo-i și intrase o așchie de oțel într-un ochi. Era foarte deștept, citea almanahuri și cîteodată-ți spunea cîte-un lucru de-acolo de te lăsa cu gura căscată. Dar se-mbolnăvise de reumatism, abia dacă se mai putea mișca. Ce ar fi vrut să fie și el la defilare...

Mircea se plictisea pînă la urmă de curgerea aia monotonă, dar tot nu pleca de la geam. Aștepta el ce aștepta. Pentru că deodată, la început abia simțit, pervazul și geamurile începeau să tremure și un vuiet surd umplea șoseaua. Zgomotul se apropia din ce în ce mai mult. „Vin tancurile!“ striga bucuros copilul. Milițienii începuseră să se-agite, împingeau mulțimea spre trotuare, zgomotul creștea pînă la un urlet greu, continuu, și deodată se arăta coloana militară, mai întîi GAZ-uri vopsite-n kaki, apoi amfibii, apoi tunuri de toate felurile trase de camioane, rachete lungi pe șasiurile lor și, mult așteptate, tancurile, mărunțind caldarîmul cu șenilele, puternice, de neoprit, cu cîte unul sau doi oameni în negru ieșind pe jumătate din turele. Mircișor era-n culmea fericirii. Mama trebuia să-l țină ca să nu cadă de pe geam de entuziasm. Cînd dispăreau ultimele, șoseaua se umplea din nou de oameni, vibrînd mai departe ca în timpul unui cutremur. Abia atunci băiatul se-ndura să se ridice de pe pervaz și să intre în casă. Îl dureau coastele de la orele de stat pe geam. Mînca în fugă și ieșea afară la adunat stegulețe.

Nu strînsese cine știe cîte: vreo opt tricolore, fără valoare fiindcă le găseai peste tot, și doar trei roșii, cu secera și ciocanul. Ciudat cum lucrurile deveneau prețioase numai fiindcă erau rare. Toți făceau colecție de capace de bere turtite cu ciocanul. Puteai să ai Rahova sau Azuga cîte vroiai, că nimeni nu dădea doi bani pe ele. Dar un Okocim era deja prețios, iar dacă aveai un Radeberger te invidiau toți. Mimi avea aproape numai de-astea bune, străine, se ducea pe la restaurante și se milogea pe la chelneri să i le dea. Le punea apoi pe șina de tramvai, și tramvaiul cînd trecea peste ele le-ntindea atît de bine, că erau ca niște foițe de staniol cu marca scrisă pe ele. Astea se numeau tigăițe și erau cele mai rîvnite. Pe lîngă steaguri, mai înșirase frumos pe masă și cîteva flori de hîrtie cu frunze de cîrpă.

Mama pusese masa, vai, mereu ciorbele ei, zeamă-lungă, după care nu mai puteai mînca nimic, îți umflai stomacul, și cei doi trecură la masă fără să-și ia ochii din televizor. Din ce spunea crainicul nu puteai înțelege nimic, era însuflețit de parc-ar fi comentat un meci de fotbal, dar nu era nici o legătură între entuziasmul lui și curgerea monotonă a umbrelor ălora cenușii, a uralelor și scandărilor fără sfîrșit. Se uitau, de fapt, doar la imagini, fără să vrea să vadă altceva, căci știau că nu era altceva, puteai să vrei și o mie de ani. Cînd imaginea se deregla, apărea scris pe ecran „Defecțiune tehnică“. „Stai, nu mai pocni televizorul, că *e de la ei*“, zicea mama, căci tata, cum începea să joace imaginea, sărea enervat și lovea cu palma în cutia de lemn atît de tare, că era de mirare că nu se făcea praf. Acești „ei“ știau ce-ți trebuie, nu mai trebuia să-ți bați tu capul. Îți dădeau un film pe săptămînă. O emisiune de varietăți vinerea și serialul cu Sfîntul sîmbăta. Marți nu-ți dădeau nimic, se odihneau și ei. În schimb, se pare, tot ce-ți cereau era să nu vorbești „ce nu trebuie“. „Noi sîntem oameni mici, Mircișor“, începuse de la o vreme să-i spună mama, cu oarece fereală. „Dacă auzi vreun copil că zice că nu trăim bine, că nu știu ce, tu să pleci de acolo. Vezi cîți milițieni sînt în blocu-ăsta, și dacă te-au luat, ăla ești! Nu te mai scoate nimeni de la ei de-acolo.“ Așa aflase copilul că erau și altfel de bancuri decît cele cu porcării, și că nu trebuia nici să spui, nici să asculți bancurile alea. Și nu doar bancuri. Se speriase groaznic într-o zi cînd venise de la joacă și, așa cum lălăia de multe ori tot felul de vorbe fără sens, începuse să strige prin casă „Pe-ne-le, pe-ne-le!“ Nici nu mai știa de unde-i veniseră silabele alea, de la niște pene de găină probabil, pentru că oamenii tăiau gîtul găinilor în spatele blocului și le lăsau apoi să sară și să se zbată, fără cap, pline de sînge, pînă încremeneau pe pămînt. Tatăl începuse să țipe la el din senin și să-l scuture ca un apucat. Se făcuse roșu ca racul la față: „Cine ți-a spus să zici așa? De la cine ai învățat? Mă nenorociți, mă băgați în pușcărie!“ Mama se repezise și ea să-l țină, să nu-l bată, ieșise ceva cu atît mai înfricoșător cu cît Mircea nu-nțelegea nimic. Ce spusese? Ce era rău în „pe-ne-le“? Măcar în cazul porcăriilor știa deja ce să spună și ce nu, dar acum? Nimeni nu-i explicase nimic, nici atunci și nici mai tîrziu. Mama și tata se duseseră la bucătărie și se certaseră multă vreme acolo, iar copilul, speriat, cu lacrimi în ochi, rămăsese pe covor și se juca mecanic cu niște franjuri. „Știi că ești grozav“, auzea din cînd în cînd, „de unde să știe copilul?“ „Ia lasă-mă, dragă, 'n pace. Vrei să ne ancheteze? Nu și-a găsit să strige altceva decît lozinci dușmănoase?“ Deci Mircea spusese fără să vrea ceva „dușmănos“, deși el nu dușmănea pe nimeni. Întîmplarea îi rămăsese întipărită ca o mare enigmă în minte. Ciudat era că o asocia cu alta, fără legătură ai fi zis. În clasa întîi le făcuse la școală un vaccin în pulpă. Era foarte dureros, și în cîteva ore piciorul îți înțepenea cu desăvîrșire, te durea cumplit chiar și gîndul să-l îndoi puțin din genunchi. Dar părinții lui îi tot ziceau: „Fă mișcare, încearcă să-l îndoi, altfel o să-ți rămînă anchilozat.“ Mircea încerca, dar nu putea aproape deloc. În cîteva zile însă efectul avea să treacă.

Dar tatăl lui nu avusese răbdare atît de mult. „Ia să te văd cum îl îndoi“, îi spusese-ntr-o după-amiază. „Hai, mai mult, ce ești tu, bărbat sau pui de găină?“ Copilului îi dăduseră deja lacrimile de durere. „Nu pot mai mult“, spusese, iar tatăl se schimbase deodată la față. „Nu poți sau nu vrei? Știi cum zice marxistul: Nu știi? Te învățăm! Nu poți? Te ajutăm! Nu vrei? Te obligăm!“ Și se-ndreptase spre el amenințător. Lui Mircea-i fusese întotdeauna frică de tatăl lui, dar niciodată ca atunci. Îl cuprinseseră parcă fiorii morții. O luase la fugă disperat, șchiopătînd, tatăl îl fugărise în jurul mesei, îl prinsese-ntr-un colț și-i îndoise complet, de mai multe ori, cu forța, piciorul din genunchi. Mircea-și pierduse cunoștința de durere. Rezultatul fusese că piciorul i se umflase pe toată lungimea lui și trei săptămîni nu se dusese la școală.

Mai văzu o dată tancurile la televizor, treceau aliniate, cei de la tribună le salutau, iar pe deasupra treceau avioane cu reacție. Fuseseră și o mulțime de batalioane de soldați din toate armele, bătînd pasul toți odată, pe cînd fanfara cînta mereu același marș bătăios. Acum demonstrația era pe terminate. După ce trecuseră ultimele blindate se făcuse o vreme tăcere și apoi începuse să se apropie de tribună o coloană diferită de celelalte, fără portrete și flori, dar lățită pînă la marginea tribunei și compactă de nu puteai vîrî un ac. Erau doar bărbați, o masă uriașă de bărbați, tăcuți, cu fețe-ncruntate. Înaintau în liniște. Pînă și cei din tribune, generali, civili, conducătorii țării, păreau intimidați. Se foiau, își spuneau ceva la ureche, neștiind parcă ce să facă. Și deodată, în dreptul tribunei, izbucniră-ntr-un muget bărbătesc, adînc, ca pe stadioane: „Sculați, voi, oropsiți ai vieții,/ Voi, osîndiți la foame, sus!“ Erau oamenii de ordine, îi explicase tatăl, care cîntau „Internaționala“, imnul oamenilor muncii de pretutindeni. Dar abia dacă se-nțelegeau cuvintele, ți se făcea doar frică, te gîndeai: dacă toți oamenii ăștia așa hotărîți s-ar repezi la tine? Oricît ai fugi, tot te-ar prinde pînă la urmă. Treceau cîntînd, pătrat uriaș de bărbați, cu pumnul stîng îndreptat spre cer. Tatăl lui Mircea îi spuse cuvintele mai departe, cîntîndu-le și el încruntat. Melodia era foarte frumoasă de fapt, cam ca „Republică, măreață vatră“, dar cuvintele nu le prea înțelegea. „Sculați, nu-i nici o mîntuire/ În regi, ciocoi sau dumnezei,/ Unire, muncitori, unire/ Şi lumea va scăpa de ei!“ Despre regi ştia şi Mircea că fuseseră răi, cu toate că, la fel ca despre Isus Hristos, nu prea ştia cînd trăiseră. La ţară, la Tîntava, tataie mai avea cîţiva bani pe care era un cap şi scria Regele Ferdinand. Mai fusese şi un rege Carol, dar nu se ştia ce făcuse şi cînd trăise. La şcoală nu se vorbea decît despre voievozi. Tot ce se ştia despre regi era că unul dintre ei fusese alungat din ţară pe 30 Decembrie 1947, şi de-atunci trăiau în Republica Populară Romînă. Îl goniseră pentru că ţinea partea moşierilor şi fabricanţilor. El nu muncea, trăia la castelul Peleş şi munceau alţii pentru el. Ciocoi era un cuvînt caraghios, semăna cu „coi“, copiii le ziceau ciocoi, nu se ştie de ce, furnicilor care-şi făceau muşuroaie pe Aleea Circului. „Am mai văzut nişte ciocoi!“ spunea Luci şi le strivea muşuroiul cu talpa, strigînd „Ciocoi nenorociţi! Ciocoi nenorociţi!“ Dar de ce se zicea în „Internaţionala“ că nu e mîntuire nici în dumnezei? Dumnezeu, toată lumea ştia, era unul singur, doar cînd înjurai ziceai „dumnezeii mă-ti“. Probabil vroiau să spună că muncitorii, dacă se uneau, aveau să scape şi de Alah, şi de Buda, şi de zeii din *Legendele Olimpului*, de idolii africanilor, de Manitou din *Comoara din lacul de argint*, de toţi. Nici unul nu exista de fapt, cum nu existau Bau-Bau, Moş Gerilă, Baba Cloanţa, toţi ăştia. Nu exista decît ce vedeai tu cu ochii tăi. Cînd aveau să scape de ei, oamenilor avea să le fie mai bine, fiindcă n-avea să le mai fie frică să moară. Aveau să ştie de la început că nu exista decît viaţa asta, şi apoi, aleluia. Şi-au trăit traiul, şi-au mîncat mălaiul. Ce dezamăgire avea să fie pe babele credincioase cînd aveau să moară şi să vadă că pe lumea cealaltă nu era nimic, nici rai, nici iad, nici Dumnezeu, nici draci! De fapt, pentru ele ar fi fost mult mai bine, fiindcă spuneau chiar ele că aproape toţi oamenii erau păcătoşi şi mergeau în iad, însemna că şi ele, cele mai multe, tot acolo ajungeau. Şi era mai bine să nu mai ştii şi să nu mai simţi nimic decît să te pomeneşti deodată luat de nişte draci şi pus ca Gheorghe Doja pe un scaun de fier înroşit sau băgat într-un ceaun cu zmoală clocotită. Nu era glumă cu astea. Zmoala era ceva care arăta ca nişte sloiuri negre, lucioase. La căldură se muia şi puteai s-o întinzi ca halviţa. Mirosea atît de bine, că-ţi venea s-o mănînci, şi nebunul de Paul chiar mînca sau cel puţin o mesteca mereu în dinți. Cînd au zmolit țevile de canalizare din spatele blocului, muncitorii au adus un cazan cu foc dedesubt, și Mircea a putut vedea cum clocotește în el zmoala. Dacă băgai acolo un deget, fără el rămîneai. Dacă pica pe tine fie și un singur strop, o luai la fugă răcnind, trebuia să-ți dea mama apoi cu ulei, ca să nu faci bășică. Darmite să fii în iad și să fierbi întreg în zmoală... Și să mai fie și dracii ăia care te-mpungeau cu furcile... Și să nu mori niciodată, s-o țină așa chinurile alea la nesfîrșit... Cînd se gîndea la asta, copilul se chircea în pat și se zvîrcolea de parc-ar fi fost chiar în zmoală. Se-ntreba uneori dacă, totuși, păcătoșii nu aveau și ei, din cînd în cînd, cîte-o pauză de vreo zece minute, fie și la o mie de ani o dată. Atunci nu le-ar mai fi fost atît de greu, că s-ar fi gîndit tot timpul la pauza aia și timpul le-ar fi trecut mai ușor. Ar fi numărat anii pînă la pauză, s-ar fi gîndit ce-aveau să facă în alea zece minute în care n-ar mai fi simțit nici o durere... Iar apoi, ca în banc, ar fi venit Scaraoțchi și le-ar fi zis: „Pauza s-a terminat,/ Toți cu capul în căcat!“ Dar, oricum, era preferabil să stai cu capul în rahat decît în zmoală clocotită. Și și mai bine era să mori și să fii mort, să nu mai știi nimic. Deși... parcă era mai bine totuși să trăiești, chiar și chinuindu-te. Tot mai vedeai ceva, te mai uitai la altul din aceeași căldare, te uitai la pereții ăia de foc... Chiar dracii, care erau un fel de oameni păroși, cu coarne, puteau să fie interesanți, puteai să le studiezi obiceiurile, să le-nveți limba... Tot n-aveai altceva de făcut. Și poate chinurile nu erau totuși nesfîrșite. Te fierbeau ce te fierbeau și într-o zi îți dădeau poate drumul. Mircea trecuse și el cîteodată prin chinuri îngrozitoare, dar după ce trecuseră fusese ca și cînd nici nu suferise vreodată. Mai întîi, cu cîțiva ani în urmă se-mbolnăvise și-i făcuseră injecții: penicilină și streptomicină. Venea sora din șase-n șase ore, zi și noapte, și-l înțepa, așa încît nu făcuse săptămîna și avea deja vreo optsprezece înțepături pe o fesă și douăzeci și patru pe cealaltă. Nici vorbă să mai poată sta pe fund. Îl trezeau în plină noapte, vedea oamenii mari ca pe niște ființe dintr-un coșmar, începea să plîngă și sora se răstea la el, mama-l întorcea pe burtă și-i trăgea pantalonii-n jos, o sudoare fină-l acoperea. Vedea cum sora scoate sticluțele alea cu dopuri de cauciuc, cum bagă acu-n ele și trage lichidul de-acolo (un miros pătrunzător de mucegai se răspîndea atunci în toată camera), cum ridică siringa și face să țîșnească un jet subțire spre tavan. Îi era o frică animalică de siringă, dar nu era nimic de făcut. Începea să geamă tare pe cînd sora se apropia de pat, lățindu-și umbra pe perete, simțea apoi spirtul rece pe fesă, apoi cîteva bătăi rapide cu palma și îndura apoi chinul acului înfipt în carne, al serului înveninat ce se aduna-ntr-o pungă acolo, în bietele lui fese de copil. Dacă-n iad ți-ar fi făcut mereu penicilină și streptomicină ar fi fost la fel de rău ca și cu zmoala. Apoi, era pățit și cu dinții. O carie-i ajunsese la nerv peste noapte și-l duruse atît de rău, că fugise prin casă, se-nfășurase-n perdea și o dăduse jos, răsturnase scaunele... Degeaba luase antinevralgice, degeaba-i puseseră spirt pe gingie... Dimineața trebuiseră să meargă la dentist, la policlinica Mașina de Pîine. Cînd dăduse cu ochii de clădirea sinistră, puțind a dentist pînă-n josul străzii, îi dispăruse durerea de frică. Așteptaseră vreo două ore în fața cabinetului, pe un hol întunecat. Lîngă ei, pe scaune de plastic slinoase, așteptau resemnați mulți alți oameni cu figuri amărîte. Din cabinet se auzeau cei de pe scaun urlînd, văitîndu-se și, din cînd în cînd, cîte-o voce de femeie isterică răstindu-se la ei: „Gura mare am zis! Ce zbieri așa? Ar trebui să-ți fie rușine, om bătrîn, să-mi asurzești urechile!“ Cînd le veni rîndul, intrară, dădură cu ochii de oribilul scaun, de tăvița de porțelan stropită cu sînge, de cleștii și pensele și oglinjoarele azvîrlite pe ea. Și mai ales de brațele suspendate ale bormașinei, pliate ca niște labe de păianjen. Mort de frică, se așezase pe scaun tremurînd atît de violent, că paharul cu apă se răsturnă. Cînd îl văzu pe doctor, mare, cu mîini păroase, că se apropie de el cu o cange de aluminiu în mînă, o luă la fugă țipînd disperat. Mama îl alergă prin curtea dispensarului fără să reușească să-l prindă. „Las' că vezi tu acasă! Vine el tata diseară!“ îi striga tremurînd de furie. Mircea nu mai știa cum trecuse ziua, dar seara tatăl lui nici nu strigă la el, nici nu-l bătu. Îi zisese doar calm (înspăimîntător de calm): „Mergem imediat înapoi.“ De mînă cu băiatul, fără să schimbe o vorbă pe drum, ajunseseră iar la Mașina de Pîine, unde-i scoseseră lui Mircea nu una, ci două măsele deodată. „Vezi, ți-a fost mai frică de el decît de dentist“, îi spusese mama acasă, dar el nu zisese nimic, căci strîngea bine-ntre fălci o bucată de pansament însîngerat.

După masă îl trimiseră la culcare. Nu dormea însă niciodată în timpul zilei, abia dacă dormea nopțile. Stătea culcat pe recamier, învelit cu cearceaful, și privea la nesfîrșit fie apele șifonierului, atît de limpezi încît se vedeau în ele fereastra triplă cu norii ei încă văratici, deși lumina se făcuse deja albă, lumină de toamnă care-ți strîngea inima, fie modelul floral al tapițeriei care-l apăra de răceala zidului văruit. Cît de multe lucruri erau pe lume! Pe cele mai multe însă nu le mai zăreai deloc, atît de obișnuit erai cu ele. Cînd mergea la veceu, vedea mereu în mozaicul de pe jos tot felul de capete, cai, clădiri, atît de limpede, că nu te-ndoiai că fuseseră chiar desenate acolo din miile de pietricele. Dar altădată vedea alte figuri, mereu altele. Şi înainte să adoarmă, cînd ținea ochii-nchiși, vedea mai întîi un mozaic verzui care încet-încet se prefăcea în fețe și trupuri, în oameni adevărați ce începeau să se miște și să vorbească. O gaură din perdea, văzută dintr-un anumit loc, părea o față de bătrîn mustrător, o pată pe fundul chiuvetei de la bucătărie avea conturul unei țări asiatice... În timpul așa-zisului somn de după-amiază, Mircea pierdea multă vreme privind cutele cearceafului rozaliu cu care era învelit. De foarte aproape semănau cu niște dune de nisip dintr-un deșert. Dar aveau în vîrf un pufușor, al inului din care era făcut cearceaful. Se uita minute-n șir la cîte un singur firișor din sutele, miile de pe creasta unei singure cute. Își imagina cît de bucuros trebuia să fie firișorul ăla atunci. În sfîrșit îl privea cineva și pe el, exista și el pentru cineva! Să nu fi fost copilul, nu l-ar fi observat nimeni, niciodată. Îi era groaznic de milă de lucrurile care treceau prin lume nebăgate-n seamă de nimeni. Sau scama asta de pe covor. Dac-o priveai de aproape, era mai curînd complicată: o ață albastră, răsucită într-un anume fel, făcînd buclițe și scămoșîndu-se, ramificîndu-se, pierzîndu-se în plușul gros al covorului. Erau atîtea lucruri de văzut și de spus despre ea. Niciodată n-ai fi putut descrie tot ce era pe lume, nici măcar tot ce era în camera ta. Unii copii de vîrsta lui încă dormeau cu cîte-un ursuleț de pluș în brațe și încă mai credeau că el poate suferi ca o ființă vie. Lui Mircișor îi era însă milă de toate lucrurile, toate erau pentru el ca niște ursuleți ai nimănui, pierduți într-o teribilă singurătate. De-asta pierdea atîta vreme privind prizele, sculele ruginite din cutia de pe balcon, petele de pe tavan, stinghiuțele dintre podea și pereți, cuiele unsuroase din debara. Pentru că existau, se gîndea el, trebuiau și ele iubite de cineva. Dar cine să iubească, sau măcar să bage de seamă, o priză de ebonită ascunsă în spatele șifonierului?

Trebuia să stea-n pat pînă la patru după-masă, două ore care nu se mai terminau. Nu îndrăznea nici să se scoale din pat, căci tatăl mai venea din cînd în cînd în control. Cît ar fi vrut să meargă măcar pînă la geam, să se suie pe ladă și să pună picioarele pe calorifer! Ar fi numărat mașinile, ar fi trecut timpul mai ușor... Cel mai rău era că nu avea ceas, nu știa cînd era cazul să se scoale. Risca foarte mult de cîte ori se hotăra să iasă și să meargă-n sufragerie. Putea să fie doar trei și jumătate, și atunci îl goneau la loc. Singurul gînd care-l mai consola era că după ce se scula și-și bea cana de lapte cu cacao ieșea pe-afară, în spatele blocului. Se obișnuise să alerge și să se joace-n fiecare zi, în vacanța aceea nesfîrșită, cu copiii din gașcă, Vova și Paul, Mimi și Lumpă, Flocică, Sandu și Luci, Dan Nebunul și Silvia... Să joace fața, să se suie pe gardul de prefabricate al morii, să asculte bancurile lui Jean. Nu-i plăceau toți copiii la fel de mult. Paul era un derbedeu blond care fuma și se bătea mereu cu unii mai mari decît el. Se bătuse pînă și cu Porumbel. Chiar și pe frati-su, Vova, cu toate că era mai mare, îl mai altoia cîteodată. Pe Vali nu-l iubea nimeni, era crud și ascuns. De departe cel față de care Mircea simțea cea mai mare silă și teamă era Dan Nebunul, căruia i se zisese pînă anul trecut Mendebilul, înainte să apară printre ei adevăratul Mendebil. Copilul ăsta de vîrsta lui Mircea făcea toate nebuniile de pe lume. Striga în jos la ei de la balconul lui de la etajul șapte și, cînd se uitau în sus, încăleca balustrada și se lăsa să atîrne în gol. Bătuse un cui într-o pisică adormită. Se lua de fete, le spunea la ureche lucruri care le făceau să se-nroșească și să fugă țipînd. Mama lui era curvă, copiii o văzuseră umblînd prin casă în pielea goală. Milițianul de la Scara Trei, tatăl lui Luci, spusese o dată că „se-ntîmplă lucruri suspecte“ acasă la Dan Nebunul. Și cum putea să uite Mircișor seara cînd băiatul grăsun, cu privirea capie și obraznică, îi dusese în scara lui și acolo, între două etaje, unde nu-i vedea nimeni, le arătase sula lui sculată, întărită, ca a unui om mare? Copiii ziceau că Dan „i-o dăduse“ Silviei, sora lui Țacu, o fetiță măruntă, cu păr spălăcit, și Mircea chiar îl auzise o dată cum îi spunea ceva la ureche, la care ea scuturase supărată din cap. „Hai, că-ți dau zece lei“, insistase el cu voce tare, și fata țipase la el: „Nu!“ și fugise din holul scării. Toți copiii se fereau de Dan Nebunul, dar el, dacă-l prindea pe cîte unul prin apropiere, fie băiat, fie fată, se lipea ciudat de el și-l pupa...

Nu mai putea să îndure. Se mai răsuci de cîteva ori, furios, în pat, mai numără o dată, rar, pînă la o mie și se hotărî să se scoale. Își luă o figură de copil somnoros, netrezit bine, și se ridică în picioare. Merse-n sufragerie, unde nu era nimeni. Prin geamul sufrageriei se vedeau ai lui în balcon, sprijiniți de balustradă, uitîndu-se la moară peste lădițele cu gura-leului. Ieși și el, în picioarele goale, și se vîrî între ei. Erau bine dispuși: „Hai, nu te mai preface, știu că n-ai dormit“, îi spuse maică-sa rîzînd. Mircea protestă, dar părinții nu-l mai ascultau. „S-a scurtat ziua, începe încet-încet să se-nsereze chiar de pe-acum.“ Cerul, văzut de pe balconul lor, era vast, bălțat de nori, și un vînt ușor și rece, care nu mai era de vară, le înfioră părul. Pe moară, doi morari puseseră o cursă de porumbei și pîndeau să prindă vreuna din turturelele care ciuguleau toată ziua făină de pe acoperiș. O făceau apoi ciulama. Ce-or alege din biata pasăre? Ai lui vorbeau lucruri care nu-l interesau: despre bani, rate la C.A.R.... În fiecare seară se așezau la masă și socoteau tot ce cheltuiseră peste zi, făceau liste lungi cu creionul și se necăjeau cînd nu le ieșea suma. Trăiau toți trei dintr-un singur salariu, nu le era ușor. Merse iar în casă, se îmbrăcă și ieși la joacă. Găsi toată gașca adunată pe rezervorul din spatele blocului. Era ca o mare platformă de beton, chiar lîngă gardul morii, în dreptul Scării Cinci. Acolo-și făceau de multe ori veacul copiii, acolo stăteau și pălăvrăgeau, acolo hotărau de-a ce să se joace. Acum vorbeau despre defilare, Mimi mințea de îngheța apele. Zicea că găsise el un car alegoric în dreptul unei cîrciumi (șoferul cică intrase să bea niște coniac), și pe carul ăla roșu, plin de flori, stăteau o grămadă de gagici cu ghirlande și panglici, care-l așteptau pe șofer. Ș-atunci Mimi, fără să-l vadă nimeni, cică intrase-n cabină și pornise carul ăla alegoric. Se plimbase pe străzi cu el, ajunsese pînă-n Ferentari. Și gagicile erau chiar deasupra lui, pe niște bare de metal: dacă se uita-n sus le vedea chiloții pe sub fuste.

Şi cică una nici nu avea chiloţi, Mimi-i văzuse tot... Toţi copiii ştiau că minte, ca şi cu Hitlerii şi cu celelalte, dar le plăceau poveştile, şi chiar dacă nu le-ar fi plăcut, cine să-i spună lui Mimi în faţă „sanchi“ ?

Vorbiră, agăţaţi de gard sau stînd în fund pe rezervor, pînă ce aerul se-ntunecă şi vîntul se făcu de-a dreptul rece. Deja puţin îngălbenite, frunzele plopilor foşneau sclipind ca nişte solzişori în soarele ce cobora după Miliţie. Se ducea vara, cea mai lungă de pîn-atunci. Avea să vină sezonul ploilor, cînd n-aveau să mai poată ieşi zilnic la joacă. De altfel, venea şi şcoala, curînd trebuiau să-şi cumpere rechizite de la librăria de lîngă „Volga“. Mircişor rîdea cu ceilalţi copii, spunea şi el cîte ceva, dar simţea de-acum bine, ca şi ceilalţi poate, apăsarea schimbării de anotimp. Vova şi Jean se duelau cu două pancarte pe care scria TRĂIASCĂ PMR, îşi trăgeau cu ele-n cap, dar nu-i durea, era ca la sorcovă. Se făcuse atît de-ntuneric, încît culorile dispăruseră, parcă erau într-un desen făcut cu creion maro. Moara, de obicei cu geamurile luminate toată noaptea şi vuind din sitele ei electrice, tăcea acum, întunecată ca un mare sloi negru. Deasupra, printre nori, amestecate cu ei, ieşiseră stelele, şi deodată îşi aduseră cu toţii aminte de vara trecută, de Mendebil, de parfumul aspru al ficţiunii... De gestul avîntat cu care copilul arătase spre stele, nu cu degetul doar, nici numai cu mîna, ci cu tot trupul lui, de parcă întregul lui trup ar fi fost degetul lumii noastre, îndreptat către minunatele stele. Aproape că-l omorîseră cu pietre, şi acum cît de mult le lipsea!

Merseră cu toţii pe la casele lor, împrăştiindu-se în scările blocului. Mircea ajunse acasă tocmai la timp ca să prindă artificiile. Fugea între dormitor şi balcon, căci jerbele de lumină fluorescentă, picurînd steluţe purpurii, azurii, aurii se înălţau, se desfăceau şi piereau şi în faţa blocului, peste Bucureştiul întins pînă la hotarul privirii, şi în spate, între moară şi muchia blocului lor, pe fundalul cerului întunecat, punctat doar de steluţa roşie din vîrful Casei Scînteii. Florile sclipitoare se desfăceau, mînjind oraşul cu lumina lor verde şi liliachie, ca de poleieli de ciocolată. Se auzeau bubuituri de tun, pentru ca în cele din urmă să rămînă doar norişori alburii pe cer, destrămaţi şi ei de vîntul rece al verii tîrzii. „Uite, uite şi-n partea asta!“, îi striga mama, fericită de parc-ar fi fost și ea o fetiță, și Mircea lipăia fuga, cu tălpile goale, la altă fereastră. Acolo se-mbrățișau și artificiile le luminau fețele lipite una de alta. Se auzeau și dincolo bubuituri, și atunci fugeau amîndoi ca o vijelie prin casa-n dezordine, ca să nu piardă nimic din spectacol. Tatăl lui Mircea stătea însă doar pe balcon, între florile de regina-nopții, și din el se vedea numai vîrful incandescent al țigării. Vîntul aducea din depărtare miros de praf de pușcă. Se uitară pînă cînd și ultimul norișor de fum alb se destrămă cu desăvîrșire. „Gata“, spusese atunci mama. „S-a mai dus un 23 August.“

Mîncară și merseră la culcare. Mircișor stătu o vreme culcat pe spate în camera lui ca un acvariu, privind cum trec peste tavan dreptunghiurile de lumină ale farurilor, scînteile tramvaielor ce treceau pe șosea... Fusese o zi ciudată, mult mai ciudată decît avea el multă vreme să știe. Pentru că, dintre evenimentele acelei zile, mintea lui decupase unul, cel mai atroce, cel care avea să-i modeleze întreaga viață, și vîrîse poza aceea hidoasă undeva la fundul teancului prin care el își definea trecutul. Uitase instantaneu, înlocuise în pripă răritura aceea cu un petic din altă parte, din altă lume. Dar asta mai tîrziu, căci deocamdată simțea doar acea absență ca pe o chinuitoare strîngere de inimă, ca pe o sfîșiere nelămurită. Cînd auzi bătînd în geam primii stropi de ploaie, nu mai putu îndura. Se sculă din pat ca în vis, deschise ușa șifonierului și scoase de după teancurile de rufe poșeta stacojie a mamei. Căută-n ea, printre atîtea lucruri vechi și îngălbenite, siguranțe arse, livrete militare, certificate de naștere și poze cu lacul pleznit, pînă dădu, la fund, de un pachețel moale. Scoase punguța de plastic, o puse pe pat și vîrî geanta la loc în spatele cămășilor și puloverelor împăturite. Se culcă, se-nveli și abia după aceea strecură degetele în punguță. Suferința aceea întunecată se făcea tot mai intensă, era nedrept să simtă o atît de mare durere. Scoase codițele, împletite, gălbui și atît de moi, legate la capăt cu un elastic, codițele lui de cînd era mic. Le frămîntă cu degetele, le învîrti în mîini. Începu să plîngă în hohote, dar pe tăcute, mîngîindu-și obrajii cu ele. Le puse napoi în punguță, le vîrî sub pernă și plînse mai departe, năclăind perna de lacrimi și de salivă. Ploaia se întețise, răpăia acum furios pe pervazul de tablă. Adormi încălzit și leoarcă de transpirație.

Marea fereastră rotundă de pe frontonul morii, chiar de deasupra firmei pe care scria „Moara Dîmbovița“, răsfrîngea acum culoarea catifelată-a amurgului. În preajma ei, într-un loc din zidărie unde lipsea o cărămidă, căzuse cîndva în țărîna depusă acolo de vînt o sămînță de platan, și copăcelul crescuse cu o parte din rădăcini în aer, rășchirate ca niște degete patetice. Zidul de cărămidă roșie, prăfuit de făină, făcea pe alocuri umflături, susținute de scoabe mari de fier ruginit. Pentru prima dată după cel puțin o oră, timp în care Herman vorbise egal și lent despre Soile, m-am întors cu fața spre cameră. Mizeria ei cenușie, harababura lucrurilor din ea, putrefacția spațiului în cubul ei de beton iviseră totuși, ca plantele băloase din mlaștini, o inflorescență uimitoare, perversă ca orice frumusețe fără sfîrșit: tabloul din rama grea de bronz sculptat, ocupînd tot peretele de lîngă ușă. Acum, o dungă de lumină portocaliu-fluorescentă, venind de pe fereastră, îl străbătea, adîncindu-se-n lumea aceea de ambră și aur topit. Clădiri mute, fragile, străvezii, cu fațadele încărcate de statui ciobindu-se-n înserare. Ruine melancolice îndurînd căderea definitivă a nopții. Și marea-n fundal, și norii deasupra, într-un impasto neliniștit. Și sub tablou, prinsă-n grosimea ramei, o plăcuță de alamă cu luciul pierdut, pe care era gravat un nume: Desiderio Monsú. De unde știuse el peisajele carstice din adîncul somnului meu? Cum le pictase el acum patru sute de ani, cu acea acuratețe a nebuniei cu care vezi în vis fiecare detaliu, fiecare dunguliță de nefrit și de onix de pe acele coloane, fiecare cută din veșmîntul acelor femei? De cîte ori nu mă ciupisem în vis, ca să rezolv contradicția dintre senzația mea de realitate și capul meu chel, cu trăsături străine, pe care mi-l vedeam în oglindă ? Tot de-atîtea ori ciupitura mă duruse și-atunci *știusem* că totul e-adevărat, că acele spații vîntoase prin care rătăceam, cu creștetul ras, cu bărbia prelungă, înfășurat într-o singură petală uriașă de lalea bălțată, sînt de-acum lumea, singura posibilă, singura mie dată... Herman stătea la masă mai departe, cu manuscrisul meu înainte, dar fără să-l vadă, fără să știe că sînt acolo, căci el încă mai privea ușa zidită de pe mica platformă de lemn a casei unde odată trăise Soile. Ştiam că n-avea rost să-i spun că trecusem mai devreme pe lîngă casă, că o văzusem pe femeia-n dantelă albă chiar în acea zi. Toți o vedeau, toți cei ce treceau cu tramvaiul pe Tunari, toți școlarii care ieşeau în fugă din atelierul de vizavi, pînă și pisicile ce se strecurau printre barele grilajului de fier forjat, bătrîn ca lumea, toți în afară de el, căci femeia pe care-am iubit-o și am pierdut-o ne este inaccesibilă numai nouă, aproape și totuși de neatins, pe cînd toți ceilalți se bucură de strălucirea și simplitatea zîmbetului ei ca de o pîine zilnică, fără preț. Doar pentru Herman casa de pe Tunari devenise-o ruină, căci doar pentru el existase cu adevărat. Și totuși, de dincolo de ușa zidită venea un murmur adînc, rezonînd ciudat cu țeasta lui subțire ca de hîrtie. Acel murmur îl asculta el acum, fără speranță, cu o austeră, tenace, răbdătoare devoțiune.

Doar cînd m-am îndreptat către el, lăsînd gol cadrul ferestrei lipite cu bandă cafenie, Herman s-a ridicat și ne-am găsit amîndoi, deodată, în fața marelui tablou. Perspectiva lui, misterul acelei lumi arzînd în amurg erau atît de seducătoare, încît ai fi vrut să-ntinzi mîinile către marea scînteietoare din fundal, să ți le vezi vopsite în chihlimbariul luminos al serii. În curînd, cele două lumi aveau să comunice, înfășurate-ntr-o purpură unanimă. În fiecare seară, poate, în clipa exactă cînd aerul din odaie și din tablou căpătau aceeași nuanță, Herman trecea bariera de bronz și se-afunda pe drumul sonor și trist dintre clădirile ruinate, le contempla înălțimea amețitoare, coloanele groase cît zece oameni, statuile bolnave, chircite, estropiate, chinuite de un rău străvechi, din firidele lor... „Da, e un Desiderio autentic“, mi-a zis. „Am să-ți povestesc o dată cum a ajuns aici, în mizeria asta. Știi, nu sînt mai mult de cincizeci în lume.“ „Cînd a trăit?" l-am întrebat, măturînd cu privirea detaliile fantastice ale templelor, cornișele de porfir, postamentele de malachită ale coloanelor sfărîmate. „*Adevăratul* dintre ei doi (căci au fost doi, parteneri și iubiți, nedespărțiți toată viața), *adevăratul* Desiderio a fost cel mai mic de vîrstă, François de Nomé. Dar numele a venit de la celălalt, Didier Barrá, maestru al vedutelor și-al priveliștilor întinse. El a pictat cea mai strălucitoare panoramă a golfului Neapole nu numai pictată vreodată, ci de-a dreptul imaginabilă. Amîndoi erau din Metz, din Alsacia, născuți spre sfîrșitul veacului al șaisprezecelea. Am citit tot ce-am putut găsi despre ei, vai, atît de puțin... Nomé a dat din copilărie semne de dezechilibru mintal. Îl atrăgeau ruinele, dormea nopți în șir ghemuit sub cîte-un zid dărăpănat sau prin vreo capelă părăsită, cu acoperișul ars de mult. Ura oamenii și fugea de ei. Cînd, la unsprezece ani, a ajuns la Roma, s-a simțit în paradis. Rătăcea zile-ntregi printre edificiile de marmură străveche, năpădite de vegetație. La maestrul Baldassare, cum îi ziceau localnicii flamandului Balthasar Lauwers, l-a reîntîlnit pe Didier, cu care-mpărtășise în școală pasiunea pentru fluturi și statui. Au pictat timp de opt ani umăr lîngă umăr, desăvîrșindu-se, unul în fidela redare a clădirilor adevărate, a bazilicilor și vilelor romane, celălalt în nebunești, irealizabile, metafizice construcții ridicate de aspirația lui spre tăcere și pustietate. Spectre de var și de cuarț, populate doar de statui. Ziua, adolescenții rătăceau prin Roma caniculară, noaptea-mpărțeau așternutul într-o revărsare de pasiune și carnalitate. O vreme a dormit între ei și o anume Flaminia, pe care-au pictat-o în zeci de pînze, dar, după un vîrtej de cîteva luni, și pînzele, și fata au dispărut fără urmă, iar cei doi au plecat cu o grabă suspectă la Napoli. Aici, unde-au rămas mai bine de trei decenii, s-a născut Monsú Desiderio, cu chipul lui Didier și imaginația lui François, aici și-a pictat marile tablouri (mi-aș da pielea de pe mine să le pot vedea măcar o dată în muzeele unde-au ajuns, mai ales la Napoli, dar și în Florența, Pisa, multe-n America...), fiindcă pînă la urmă cei doi au hotărît să semneze-mpreună sub acest nume rămas de-atunci atît de misterios. Închiși în atelierul lor de pe țărmul golfului, munceau pe brînci, unul ca să poată trăi amîndoi – vedutele lui Didier, ca niște poze colorate din care fiecare napolitan și-ar fi dorit una atîrnată în sala de ospețe – altul, sălbăticit cu desăvîrșire, ca să-și arunce-n afară, pe pînza tremurătoare, maiestuoasele, apocalipticele halucinații: « Regele Asa și distrugerea idolilor », « Ruine și arcade », « Legenda sfîntului Augustin », « Năruirea celor două Turnuri », ca și cele douăsprezece fabuloase picturi din seria « Viețile faraonilor ». Doar serile ieșeau, de mînă, pe țărmul golfului, privind orașul buretos, de turf vulcanic, ce-și troznea-n vînt rufele puse la uscat în zeci și sute de balcoane... Deasupra lui se ridica, parcă de sticlă, conul domol al Vezuviului. Localnicii treceau pe lîngă ei, purtîndu-și la subțioară veșnicele măști cu ciocuri de pasăre și pălăriile enorme de carnaval, îi salutau respectuos, priveau în urmă către cuplul însingurat și, din nou și din nou, îi adunau pe cei doi sub un singur nume, ajuns de pe-atunci legendar. Dublul Monsú Desiderio era deja, spre mijlocul veacului, o curiozitate a orașului pe care « îl vezi și-apoi poți să mori ». Chiar și pictorii de cel mai mare renume ai vremii, Jakob van Swanenburgh și Belisario Corenzio, în periplul obligatoriu prin Italia, își propuneau să poposească neapărat și la Napoli, ca să stea măcar un ceas de vorbă cu *adevăratul* Monsú. O dată intrați în căsuța de pe țărmul golfului, însă, nu știau cum să plece mai repede, căci, dacă Didier îi întîmpina cuviincios, un bărbat pleșuv și umil ce se apropia de cincizeci de ani, celălalt nu se sfia însă să li se-arate gol cu desăvîrșire, ras și pudrat cu talc pe tot trupul, văruit cu un alb marmorean pînă și pe părul ce-i înfășura craniul, așa încît doar marii lui ochi căprui mai erau vii pe o față pietrificată. Foarte puține lucruri se știu despre ultimii lor ani. După 1644 nu mai există nici o urmă a lor, ca și cînd nu doar că ar fi pierit brusc de pe fața pămîntului, ci li s-ar fi șters și amintirea, și numele din memoria oamenilor. Să se fi-ntîmplat cu ei o catastrofă atît de-ngrozitoare, să fi-nfăptuit ceva atît de monstruos încît să fi fost supuși unei *damnatio memoriae* ce a durat un veac ? Pînă și pictura lor a dispărut timp de mai mult de o sută de ani – nici o mențiune în vreun catalog al vremii, nici o aluzie la Barrá, Nomé sau Desiderio Monsú în vreo scriere personală sau publică – pentru ca apoi lucrări spectrale, complet diferite de ale oricărei școli sau maniere, să apară sporadic, diseminate în Italia și în lume. Chiar și azi mulți specialiști încă mai cred că Desiderio a existat cu adevărat, diferit de cei doi alsacieni. Dacă te gîndești și la magia lui Claude lorenul, trebuie să fi apărut acolo, în răsăritul regatului Franței din acel veac, o lumină neliniștitoare. O transparență care nu a mai fost în pictură și n-avea să mai fie..."

M-am îndreptat spre ușă cu inima strînsă, căci lăsam pe masă, în camera pămîntie, manuscrisul meu, imago-ul insectei umede care eram. Era pentru prima dată că mă despărțeam de el, după... cîtă vreme ? Trei, patru ani ? N-avea să rămînă la el decît o săptămînă, atît cît să-l poată străbate, să se cufunde în ilizibil, să-și transfere în țeastă grefa asta de creier. Mă simțeam ca o gravidă care i-ar încredința cuiva („pentru numai o săptămînă") fătul dezvoltat în uterul ei, deja format, cu degețele străvezii și suturile craniene vizibile prin pielea hialină a capului, dar încă nenăscut, neînstare să deschidă ochii și să tragă în nări mireasma de crin a atmosferei. Cînd avea să-mi vină sorocul ? Peste cîți alți ani de adăugat zi de zi, răbdător, foaie peste foaie străvezie, ca în acele albume în care vezi pe o pagină ruina unei case din Pompei, iar celelalte de peste ea, pe hîrtie de calc, adaugă deasupra elevații, epure, completează coloane, umplu golurile zidurilor, adaugă bîrne și acoperișuri și, în fine, acoperă pereții cu fresce multicolore ? Cînd avea să fie gata macheta asta a minții și-a trupului meu, a aerului și soarelui și vegetației și cosmosului din jurul lor ?

Fusese o zi lungă. Mai lungă ca a lui Iosua, mai ciudată decît cea în care soarele dăduse-napoi cu zece trepte pe cadranul solar. Dimineața plecasem prin țărîna plină de fiare ruginite și sîrme de pe Uranus, ducînd cu mine „ce seul objet dont le néant s'honnore", în convoiul de camioane trase de cai, de Trabanturi și Skode, de femei purtînd în brațe cutii cu văsărie și scaune-ncălecate. Doar dimineață blocul de pe Uranus încă mai exista, sfidător și viril, în fața revărsării de cărnuri a Casei Poporului. Acum zece ore încă aveam o casă cu o masă, un scaun și-un pat în care să-mi adăpostesc nebunia. Un ultim compartiment plin cu aer al nautilului meu. Iar acum corpul meu moale se retrăgea, regresa, aluneca înapoi ca o rîmă-n pămînt, mai vulnerabil ca niciodată. Am ieșit cu Herman, el ca să se-nfunde în birtul de lîngă autoservire, să bea pînă spre miezul nopții, s-o ia de-a lungul șoselei acum lărgite, să treacă peste drum de blocul nostru, cu fruntea adînc aplecată spre pămînt și totuși cu ochii-ndreptați înainte, limpezi de parcă altuia i s-ar fi-nvîrtit toate organele interne într-o mocirlă de băutură, să dea colțul pe Tunari, să facă o sută de pași pe strada neagră, pe lîngă vechea frizerie acum dărîmată din mijlocul căreia sclipea sub lună doar pieptenul de fier din mîna lui nea Gică frizerul, să depășească atelierul școlar și să traverseze în dreptul unei curți invadate de bălării, să deschidă ușa de fier forjat și să se oprească-n fața casei în ruine, ascultînd șuierul înspăimîntător al timpului abraziv, al timpului ce înghite iubirea și ura, așteptînd să apară deasupra, pe tot cerul, uriașa Soile-nstelată, să-și întindă iar mîinile spre sînii și pîntecul și șoldurile ei pline de stele; eu, ca să cobor două etaje și să mă găsesc din nou pe palierul meu de la cinci, cu aer înghețat și cristalin, neschimbat de un sfert de veac, cu aceleași patru uși numerotate și același panou electric și aceeași ferestruică pe care scrie HIDRANT; s-o deschid din nou, după ani și ani, cu inima bătîndu-mi din ce în ce mai tare, întrebîndu-mă dacă n-aveam să găsesc iarăși în ea vreunul dintre fructele ciudate, încîntătoare ale blocului, rodite special pentru mine, jucării și globuri de pom de Crăciun, obiecte necunoscute și dulciuri în cămașă de staniol colorat... Înăuntru nu era însă decît un furtun de pînză scorțoasă, înfășurat pe-un cadru de sîrmă, putred de vechi, mișunat de urechelnițe. Am închis dezamăgit ușița la loc și, în sfîrșit, am bătut la ușa alor mei.

Mi-a deschis mama. Ne-am îmbrățișat în holul cu aer albăstrui, mirosind iute a vinete coapte direct pe flacăra aragazului. Ne-am așezat la masă-n bucătărie. Apartamentul în care trăisem un sfert de veac și ale cărui odăi se ridicaseră odată deasupra mea ca niște hale imense, mi s-a părut deodată întunecos și meschin, ca săpat sub pămînt. Bucătăria mă strîngea la umeri, cănile din bufet erau toate ciobite, mușamaua de pe masă ajunsese așa spălăcită, așa plină de tăieturi de cuțit, că nici nu i se mai deslușea desenul. Bufetul însuși era-nnegrit de vreme și de afumătură. Am mîncat ceva, mamei îi picau lacrimile-n farfurie, peste chifteluțele marinate, viespile dezmorțite intrau și ieșeau din găurile aerisirii, și ele negre de fum. Am simțit iarăși un val de dragoste disperată pentru femeia măruntă și slabă, mai rău îmbrăcată și mai îmbătrînită ca oricînd. Am vorbit mult, despre foame și frig, despre cozi, despre autobuzele care nu vin cu orele-n stații. „Nu se mai poate trăi, nu se mai poate trăi!“, repeta mama isteric, și-ntr-adevăr aveam să aflu zilele următoare ce însemna să trăiești în labirintul acela neiertător de plăci de beton și de nebunie. Avea să mi se răpească manuscrisul, aveam să cred că miezul vieții mele era distrus. Herman avea să zacă în pușcărie, ridicat a doua zi din postul lui de paznic de noapte, dus la secție și anchetat pentru „subminarea lucrărilor la Casa Poporului“, garsoniera lui percheziționată, tabloul ridicat și dus într-o furgonetă, manuscrisul meu împachetat cu grijă și trimis la cine știe ce direcție a Securității... Am aflat toate astea mult mai tîrziu. Nici după o săptămînă, cînd nu l-am găsit pe Herman acasă, nu m-am alarmat prea tare: putea fi plecat pe la rude, sau cine știe unde. După încă o săptămînă am fost și eu arestat. Nu mi-a venit să cred. Încă nu credeam cînd stăteam pe bancheta mașinii miliției și priveam printre zăbrele lumea bucureșteană, ruinată, cenușie, distrusă, fețele posomorîte pe lîngă care treceam, Daciile cu tabla strîmbă pe care le depășeam... Viața mea era-n altă parte, culorile mele erau altele. Totul era aici cenușiu sub înduioșătorul, primăvăraticul cer albastru. Ce straniu: războaiele și cataclismele le văzusem totdeauna ca pe o peliculă alb-negru de film foarte vechi, cu pete și zgîrieturi, cu fețe și clădiri înecate într-un noroi unanim. Cum puteai fi arestat într-o frumoasă dimineață cu cer albastru? Cum puteau fi tranșee, tancuri, oameni rupți în bucăți printre copaci înfloriți și iarbă înaltă pînă la brîu? Dar monștrii și demonii nu trăiau doar acolo, în iadurile lor. Într-o bună zi se arătau în plin soare, te urmăreau printre sălcii cu mîțișori înverziți, te înșfăcau pe-o străduță pașnică, unde nimic rău nu părea cu putință. Au fost apoi interogatoriul, criza mea epileptică (de care nu vreau să-mi aduc aminte), spitalul psihiatric. Testul Rorschach, *Hermann* Rorschach, fluturii, fluturii, fluturii, fluturii – fluturii eterni ai minții mele. Nu vreau să-mi amintesc acum. Stau în bucătărie, la masă, cu femeia negricioasă și subțire pe care-o iubesc. Vorbim despre oameni chinuiți, puțind a transpirație și nespălare – apa e rece ca gheața și uneori nu e deloc –, înghesuindu-se ca vitele în tramvaie. Ne spunem că de-acum, fiindcă vom locui din nou împreună, o să fie mai bine. Vorbim despre tata, despre cît de dezamăgit e el, el care crezuse... Despre ce s-a ales din visul naiv al tinereții lui, despre ce-au făcut din el... Vorbim despre ei, el și ea, *nenorociții*. Cizmarul și savanta. Își împărtășește și mama ura cu cei apropiați, la cozi nimeni nu răbufnește, nimeni nu spune nimic. „Nici tu să nu vorbești, mamă, ce nu trebuie. Noi sîntem oameni mici. Umblă securiștii peste tot. Lasă, că om trăi noi, o să trecem noi și prin necazurile astea, lua-i-ar Dumnezeu de nemernici! Chiar așa, să nu ne mai dea nimic? Nici brînză, nici carne, nici ouă, nimic, nimic, nimic... Ce să mănînce lumea? Ei nu se gîndesc?“ Dar noi o să mîncăm, fiindcă o să ne zbatem, o să stăm la cozi nopți întregi și tot apucăm. În București oricum e mai bine, în alte părți totul e pe cartelă ca pe vremea războiului. Pîinea, săpunul...

Merg apoi în camera mea dinspre Ștefan cel Mare. Nu aprind lumina. Mă așez ca altădată, ca-ntotdeauna, pe lada de la studio, cu picioarele pe calorifer, și privesc ore-ntregi, prin fereastra triplă, șoseaua întunecată de sub cerul sîngeriu, conturînd blocul de vizavi, mai înalt ca al nostru. Farurile mașinilor umplu camera de lumină. Ferestrele de vizavi sînt luminate slab. Nimeni nu face acolo dragoste, ca-n visele mele de altădată. Am zece ani, am optsprezece, am treizeci și unu. Sînt acum toți, șirul continuu de ființe cu numele și ochii și organele mele interne. Pot coborî în mine oricît, pînă acolo unde blocul de vizavi, ce-mi făcuse întregul trecut ecranat și irespirabil, se dizolvă în apa regală a nostalgiei mele. Și-atunci pot vedea iarăși Bucureștiul întins pînă la marginile privirii, amestec de case vechi și arbori îndoindu-se-n vînt, luminat de reclame ca altădată, răsucit ca un mirific ghioc sub lumina stelară. Rămînem așa, gemeni reflectați unu-n altul, transmigrînd unu-n altul, mixînd amintiri și dorințe, organe și cupole, ziduri și viziuni, cabluri electrice și nervi spinali, pînă ce redevenim ce de fapt fuseserăm întotdeauna, ce nu încetaserăm nici o clipă să fim: unul singur.

Partea a III-a

Dacă iei tramvaiul de la Sf. Gheorghe, înghesuindu-te în vagoanele cu plafon de placaj și ținîndu-te, ca vai de lume, de mînerele de lemn înșirate pe bara de sus, ești zmucit curînd încoace și-ncolo de-a lungul vechii Căi a Moșilor, atît de îngustă, încît poți crede că treci printr-un canal de calcar și tencuială, nu prea adînc, prin praful căruia se vede, undeva deasupra, cerul. Un mitocan își face brutal loc cu coatele, altul îți pune-n brațe papornița lui cu găini vii, pline de găinaț, un al treilea-ți suflă-n față damf de țuică și de cîrnați cu usturoi. Pe geam se perindă aceleași case negustorești mîncate de vreme, cu ferestrele acoperite cu hîrtie și încadrate de statuete leproase. Curți cît palma în fața intrărilor, cîte-un leu jalnic de ipsos călărit de cîte-o țigăncușă, cîte-o sfoară de rufe întinsă, cu populația ei pestriță, pe cîte-un balcon strîmb, ce stă să cadă. Tinere țigănci ochioase, rujate vulgar, rîd la cîte-un geam. Un moș în costum și pălărie așteaptă în stație, pe vine, sprijinit de-un zid, lăsîndu-se orbit de praful tramvaiului. Nefericite mușcate și ficuși au frunzele atît de prăfuite, că nu-ți poți imagina că au fost o dată verzi. Un pisoi jigărit, cu blănița numai țepi de noroi, încearcă timid să treacă strada. „Mamaie, dă-o dracului, te caută moartea pe-acasă și tu încurci lumea-n tramvai ?“ se răstește o țoapă cu păr vopsit portocaliu la o băbuță care-i tușise în față.

Ajungi, după două stații, la intersecția Oborului, o viermuială de oameni, căruțe și mașini cu tabla încinsă de soare. Caldarîmul e plin de balegi. Predomină aici țăranii, cu pălăriile lor negre de fetru și cu pieptare subțiri, de vară. Își cară căruțurile cu ceapă, morcovi și roșii la piață. Alții poartă funii de usturoi peste piept ca niște cartușiere. Copii rahitici dar veseli trag după ei cărucuri cu butelii. Dinspre hală vine o putoare de pește stricat de nu mai știi încotro s-o iei. Noroc că pe colțurile dinspre Colentina sînt cîrciumi de unde iese permanent fumul albastru al mititeilor fripți pe cărbuni, și mireasma asta binecuvîntată îți face imediat un gol în stomac. Ce-ai mai mînca, acolo, vreo cinci-șase, cu muștar, scobitori și o feliuță de pîine neagră, pe o bucată de hîrtie de-mpachetat! Tramvaiele roșii, cu remorcă, se-ncrucișează des în piață, clopoțesc și frînează din metru în metru, căci țărăncile cu saci în spinare nu s-ar da la o parte pentru nimic în lume, și-n cele din urmă vatmanii înfuriați se dau jos, le apucă brutal de umeri și le trag de pe linie, înjurîndu-le ca la ușa cortului. Pe stîlpul din mijlocul pieței, de care sînt prinse firele tramvaielor și care are și becuri ce dau, de la șapte seara, o lumină chioară, e lipit un afiș care spune că la grădina „Aurora“ se dă filmul „Răsună valea“. Și pe geamul cîrciumii (o casă ca toate casele, lungă, scundă și galbenă) e un afiș strîmb din care-ți rînjește un cap sălbatic de tătar: la cinema „Timpuri noi“ rulează filmul „Mongolii“, de care toată lumea e-nnebunită. Un difuzor de deasupra Halelor hîrîie-n gura mare un cîntec vesel: „De dimineață lîngă lac pescarul amator/ Își cînta ca pentru el un cîntecel de dor...“

Ce de lume! Fiecare zorind spre daravelele lui. Stai în intersecție cel puțin un sfert de oră și, o dată scăpat din viermuială, tramvaiul țîșnește pe Colentina, stradă la fel de-ngustă ca și Moșilor, dar mult mai pustie. Aici casele se mai ivesc printre maidane și depozite doar ca ultimele cioturi de măsea ale unui om bătrîn, care le-a mai și-ngălbenit de tutun. Cum intri pe stradă, te trăznește duhoarea de grăsime rîncedă de la fabrica de săpun „Stela“. Aici se produc singurele două feluri de săpun cu care spală și se spală toată lumea: săpunul „Cheia“, calup gros și galben pe care e chiar imprimată o cheie, și „Cămila“, vîrît într-o cutie de carton pe care scrisul, prost imprimat, abia dacă se vede. Multă lume, mai ales cei care au curte, își fac singuri săpunul, în care pun și frunze de pelin, să miroasă frumos.

Pentru că tramvaiul ia viteză, vagoanele se clatină aici atît de tare, că-ți spui că una-două au să se răstoarne. Bordeie mizerabile, o sifonărie vopsită-n albastru, o casă pe ușa căreia scrie cu litere strîmbe BORȘ, se clatină și ele în ritmul tramvaiului. Cînd vezi, pe dreapta, după maidanul cu gunoaie și cauciucuri arse, clădirile de cărămidă și poarta de fier a țesătoriei „Donca Simo", știi că trebuie să cobori. O faci la dreapta pe o străduță mult prea meschină pentru uriașul cer de vară de deasupra. Treci de un dud, de niște amărîte straturi de cîrciumărese, te latră cîinii din toate curțile. O faci la stînga și iar la dreapta, pe lîngă ruina sinistră a unei foste case negustorești cu pretenții: pe pereți avusese „frește", cum se lăudase decenii întregi proprietarul. Mai rămăsese-n picioare un perete de var albastru, cu un mare ibric fumegînd zugrăvit pe el. Acolo-și făceau copiii veacul, jucîndu-se printre bălării. Alte cîteva case de mahala, improvizate, gata să se dărîme, acoperite cu petice de carton gudronat și mirosind a lături, și dai, în fine, în Silistra, stradă lungă, pietruită prost și neregulat, pe care nu trec decît, din cînd în cînd, căruțele cu sticle goale ale țiganilor, așa că printre pietre a crescut o blăniță verde întinsă pe toată strada. Te tîrăști de-a lungul străzii, pe lîngă garduri date cu gaz, privești pofticios și neputincios ultimele cireșe rămase pe vîrful pomilor cu frunze grase și leneșe-n soare, și ajungi la întretăierea cu o altă străduță, pe colțul căreia e alimentara. Casa e masivă, obtuză, încrustată cu licheni ca o stîncă bătrînă. Oarbă de ferestre, are doar, la etaj, un balcon de fier forjat cu nelipsitul leandru-înflorit și nelipsita bătrînică iscoditoare care te urmărește lung cu ochii înroșiți de conjunctivită. Chiar sub balcon e firma stacojie, iar sub firmă, doar ușa. Nici vitrine, nici geamuri, nici nimic. Ți-e și frică să intri în bezna mirosind a mălai încins. Oftezi ușurat cînd ai trecut mai departe, de parcă te-ai fi așteptat să țîșnească din gaura aceea umedă un torace păros de păianjen, să te-apuce cu labe scurte și puternice și să te tîrască-năuntru. Treci de casa vopsită-n toate culorile a unui fost ofițer, văduv, cu mica lui grădină de flori plină de pari cu globuri colorate în vîrf și inima-ncepe să-ți bată mai tare, căci ajungi, ai ajuns în fața porții de fier a casei lui Ma'am Catana, faimoasa casă de nebuni a străzii. În curtea ei înconjurată pe trei părți de odăile de la catul de jos și, peste ele, de galeria de lemn a catului de sus, spre care duce o scară de asemenea de lemn, aerul e atît de-mbîcsit de mireasma oleandrilor aflați peste tot, în lăzi mari, putregăite, încît pare roz pal. Și umbrele au aici nuanțe pastelate, mov și liliachii, altfel decît pe stradă, de parcă nu același soare și nu aceiași nori melancolici de vară ar străluci peste casa acum aproape pustie. Doar Catana, moșul, moțăie așezat pe prag, ca de obicei, socotind poate banii ce i-ar mai trebui ca să-și termine minunatul cavou. În mintea lui, bolțile și cupolele subpămîntene se multiplică și se complică-n ornamente de piatră lustruită, nemuritoare. În centrul celei mai ample dintre bolți se află un mormînt de cristal.

Un difuzor cîntă într-o odaie. Cît de mici trebuie să fie camerele astea, în care stau totuși familii întregi și unde se gătește, se face baie, se doarme și se mănîncă, toate între aceiași patru pereți. Vreo douăzeci de familii sînt înghesuite aici, trăiesc în comun, scot mesele-n curte și mănîncă-mpreună, glumesc și se ceartă, se bălăcăresc ca la ușa cortului și ajung cîteodată și la bătaie. Cei mai mulți sînt muncitori cu brațele, niște amărîți în maieuri rupte, veșnic murdari de unsoare de strung. Cînd iau leafa e nenorocire: nici unul nu se-ntoarce înainte de miezul nopții, și-atunci lălăind și ținîndu-se de garduri. Femeile lor, care le au, sînt îngălate ca și ei, cu niște jegoși de copii pe care nu-i schimbă cu zilele și săptămînile. Dar acum bărbații sînt la slujbă, iar nevestele fie că sforăie prin odăile cu hîrtie albastră în geamuri, fie că numără, la masă, a zecea oară banii rămași pînă la următoarea chenzină.

Încremenirea casei e tulburată mai întîi de un tînăr cu mutră de pușcăriaș, în maieu, cu basc pe cap și o cutie de table sub braț, care iese pe o ușă a corpului din spate, cu mișcări șmecherești din umeri și din gît, se sucește și se-nvîrtește prin curte, nedîndu-i nici o atenție lui Catana, de parcă-ar fi fost o piatră, și-n cele din urmă iese pe poartă și-o ia-n susul străzii fluierînd. La trecerea lui, curcanul se înfoaie și, cu pași iuți, se-ndreaptă spre gardul de sîrmă al cotețului. După ce încă o ușă se deschise și se-nchise fugitiv la catul de jos, ivind un cap de țoapă și un capot roșu decolorat, apărură la etaj două femei tinere, dintre care una ținea în brațe un băiețel de vreo doi ani. Cea care-l ținea pe brațul stîng, uitîndu-se la el ca la o minune, giugiulindu-l și ciupindu-l de sub bărbie din cînd în cînd, era neobișnuit de zveltă, cu sîni elastici și mari, bine conturați prin rochia cu imprimeuri, și purta o bască frez, cochetă, peste buclele coafate modern. Era fardată cam strident, cu codițe lungi de rimel în prelungirea ochilor și cu forma de inimioară a gurii mult exagerată de rujul unsuros. Totuși, pentru o prostituată, Coca nu avea o figură vulgară și, dac-ai fi văzut-o dimineața, cînd n-o vedea nimeni, ai fi avut surpriza să privești o fată de la țară, cu trăsături regulate și inexpresive, frumoasă mai mult datorită tinereții ei. Zîmbetul ei adevărat, cu totul ascuns de ruj și de pudră, era bun și timid, dar avea parte de el doar oglinda. Acum, rimelul gros de pe gene părea și mai intens, pentru că, ieșind brusc în soare din penumbra camerei, fata strîngea ochii și ridica pomeții, arătîndu-și totodată dinții de sus, de un alb prea lăptos, fără transparență, ieșind din gingii ciudat de palide în contrast cu sîngeriul violent al rujului. Și Maria strîngea din ochi, orbită de lumină. Ea nu era deloc aranjată și mirosea a mărar. Permanentul i se dusese de mult, căci nu ținea în părul ei cu firul subțire și fragil. Serile își mai punea părul pe moațe, dar cu slabe efecte. Maria se apropia de treizeci de ani și era, încă de pe-atunci, o femeie istovită. Negricioasă și slabă, cu sînii atîrnînd, nu știa altceva decît să facă mîncare și să stea toată ziua cu Mircișor. Chiar și cînd amesteca în veșnicele ei crătiți, îl ținea pe copil în brațe, îl dăscălea și-l învăța, îi spunea poezii și tot ce-i mai trecea prin cap. Acum, că „se făcuse mare“, începuse să-i cumpere cărticele cu poze colorate pe care-i arăta ore-n șir, gîngurind și stîlcind cuvintele împreună cu el, năpustindu-se cîteodată asupra lui aproape feroce, strîngîndu-l în brațe de parc-ar fi vrut să-l înconjoare din nou din toate părțile, să-l înglobeze din nou în corpul ei ocrotitor. „Mînca-l-ar mama pe el să-l mănînce!“ striga atunci pătimaș, cu inflexiuni primitive în voce, cum n-o auzeai vorbind decît cu tîntăvenii ei, cu surorile, Anica și Vasilica și cu părinții, mămica (rău bolnavă încă de-atunci) și tătica. Băiețelul și Costel, bărbatul ei slab ca un țîr și cu păr pana corbului, care abia-mplinise douăzeci și cinci de ani, bănățeanul pe care, după multe ezitări, îl luase „că e băiat bun“, cum îi tot zicea soră-sa, erau toată viața ei de regină-n exil și care nu-și mai amintește nimic din strălucirea unui trecut confundat de-acuma cu visul. Căci vis, fără-ndoială, construcție a minții ei neliniștite, fusese dulceața corpului gol al Mioarei Mironescu, sînii ei grei și rotunzi, coastele de faux-maigre, crupa voluptuoasă-a femeii care-o dorise și o-mbrățișase în micul apartament din pasajul Maccá, și tot vis fusese rătăcirea ei, de mînă cu Costel, prin trista și senzuala primăvară bucureșteană, cînd, după ce ieșiseră de la film, se îndreptaseră cu vestmintele fluturînd în vînt spre zona din spatele bulevardului, unde se-nălța încă edificiul singuratic al casei liftului unei clădiri inexistente. Și vis fusese prizoniera mare și goală a liftului, cu fluturele ei cît o lebădă-n brațe și cu mersul ei grațios, cea care o privise-n ochi pe biata țesătoare și-i spusese, ca și cînd prima dată, atunci, i-ar fi dat un nume, cu voce de trianglu și carillon: „Ești Maria." Realitatea era cu totul alta, era camera cu chirie de pe Silistra, erau macaroanele cu marmeladă, ciorbele lungi care clocoteau pe plită, ligheanul cu rufe murdare și c-un colț de săpun de rufe ieșind verzui din apa băloasă, copilul, bărbatul. Erau bibelourile și tișlaifărele ieftine pe care le cumpăra din cînd în cînd și le-mprăștia pe pervaze și pe bufet. Nimic nu exista dacă nu putea fi văzut, luat la mînă, frecat, curățat, preparat, sărutat. Nici chiar Dumnezeu, nici cerurile albastre ale verii lui '58. Nici imensa și felurita lume, nici măcar marele oraș, în afară de trei străzi și o piață, legate printr-o rată hodorogită de satul ei, de Tîntava.

Mircișor, care, în ciuda căldurii din curte, trebuia să sufere mereu o căciuliță albă pe cap, întinse mîinile către mama lui, și Coca, pupîndu-l pentru ultima oară pe amîndoi ochii, îl transferă în brațele Mariei. Pielea băiețelului grăsuț, în afara căciuliței doar în chiloței, era umedă unde fusese lipită de decolteul Cocăi. Femeile se-mbrățișară peste copil, Coca-l mai privi o dată atît de intens, de parc-ar fi vrut să și-l întipărească pentru totdeauna-n memorie și-l întrebă, a suta oară, cum a zis „Doni", cățelușul curții, cînd nenea Nicu Bă a dat peste el cu bicicleta. „Cum a zis Gioni, mamă ?", îl stîrni și Maria, dar copilul rîdea și nu vroia să spună. Într-un tîrziu, uitîndu-se la curcanul din curte și cu o voce complet indiferentă, zise totuși automat: „Aoieu, doaie pățóu' meu!" „Și ce-ți aduce tăticu' cînd vine de la servici ?", nu-l lăsară femeile. „Ce-ți aduce, mamă ?" „Betetecă și cîțe noi", pufni în rîs și Mircișor, care de fapt vorbea acum mult mai bine, dar își relua repertoriul de succes ca un bătrîn comedian. Și-ntotdeauna, deși auziseră frazele astea de zeci de ori, vecinii se prăpădeau de rîs și aproape că-l sufocau pupîndu-l. „Adică bicicletă și ghetuțe noi“, traduse Maria, de asemenea automat. Pe cînd Coca se-ntorsese deja cu spatele și coborîse prima treaptă a scării care ducea-n curte, Mircișor găsi cu cale să-și plaseze și replica sa cea mai nouă și mai de efect, aproape țipînd după fată: „Tăticu' meu e bitsiv, a băut banii și tsuică!“ Coca-i făcu iar cu mîna și-i zise rîzînd: „Să nu mai zici așa, Mircișor, că cine te-aude te crede!“ „Pa, pa, Coca, pa, pa!“, făcu Maria mișcînd mînuța băiatului, apoi îl lăsă să meargă pe jos și intră, de mînă cu el, în casă. Ușa se-nchise chiar în clipa-n care Coca cobora ultima treaptă a scării și punea vîrful pantofiorului ei din imitație de piele de șopîrlă pe caldarîmul curții. Păși sucind ușor, profesional, din șolduri (cu toate că, în curte, față de vecini, căuta să treacă, pe cît posibil, neobservată) pe lîngă Catana, care-mpietrise ca o figură de pe-un sarcofag, și ieși pe stradă, grăbind pasul și aranjîndu-și, cu o mișcare iute a degetelor, bascul de sub care-i curgeau cîrlionții castanii. Strada i se ascuțea înainte, melancolică și toridă, cu stîlpii strîmbi de telegraf dați cu păcură, cu cîte-o pisică roșcată ghemuită pe-un vîrf de gard. Și era de parcă tînăra femeie ar fi stat pe loc și un motor nevăzut ar fi mișcat, sub picioarele ei, toată partea de oraș prin care ea trecea, mai întîi rectiliniu, pînă la a doua încrucișare de drumuri, apoi o rotire de 90° a întregii machete, cu case și arbori, iarăși o mișcare rectilinie, iar o rotire, pe cînd un microprocesor ar fi calculat toate perspectivele, unghiurile de incidență, intensitatea culorilor și anamorfoza desenelor din peisaj, în așa fel încît femeia cufundată-n gînduri să perceapă, subliminal dar deplin realist, iluzia multidimensională a cartierului încremenit, la ora siestei, într-o lumină metafizică. Pe drum, aproape de intrarea pe Colentina, Coca deschise poșeta din aceeași proastă imitație de piele de șopîrlă, cotrobăi puțin, aspirînd mireasma de pudră dinăuntru și scoase-n cele din urmă o fotografie cu margini zimțate, de fapt o jumătate de poză alb-negru pe care, încercînd să n-o miște în mers, o privi cu atenție. Nemulțumită, se opri și privi din nou poza, care o-nfățișa pe Maria ținîndu-și băiețelul în brațe. Marginea dreaptă a pozei, acolo unde fusese ruptă-n două prin îndoiri repetate, secționa cotul stîng al femeii care, într-o rochie albă cu un imprimeu de fundițe albastre, zîmbea forțat către obiectiv. Copilașul, cu codițe aurii cît degetul, sucise mult capul spre dreapta, spunînd ceva unui nevăzut tovarăș, așa încît, din profil, ochiul lui stîng era cel mai strălucitor punct din întreaga poză. Fotografia dispăru la loc în poșetă și Coca, dînd colțul pe Colentina, fu izbită de îngrozitorul damf de rîncezeală de la fabrica de săpun. Așteptă în stație tramvaiul, care se vedea venind ca un cărăbuș din capăt, de la ceas, urcă și merse două stații, îmbrîncită încoace și-ncolo de clătinăturile vagoanelor și asurzită de zgomotul lor de fierărie. De unde stătea, agățată de mînerul din plafon, vedea spatele neobișnuit de gras al vatmanului revărsîndu-se-n pliurile unui maieu tetra ud fleașcă. În dreptul bisericii Sf. Dumitru își făcu cîteva cruci repezi și recăzu în gînduri pînă la Făinari, fără să mai vadă nimic în jurul ei. La următoarea coborî, și cînd tramvaiul porni iar, huruind, un val de praf învolburat o lăsă aproape fără suflare. Înota în praf, îl simțea, fad și totuși arzător, pe buze, îi troznea-n dinți. Rochița îi căpătase o nuanță cenușie și-i atîrna acum pe trup ca o cîrpă. Niciodată, nicăieri nu existase o stradă mai tristă decît Calea Moșilor, cu casele ei bătrînești, cu fațadele pline de zorzoane de ghips îngălbenit. Cu grilajele de fier forjat mîncate de sare și rugină. Pînă și dunga de cer de deasupra părea făcută din același ghips, pictat naiv cu nori și cherubini de cine știe ce artist de bîlci. Prăvăliile, cu obloane de tablă ondulată, etalau în vitrinele lor meschine conserve, mingi și păpuși livide de cauciuc. Copii apatici călăreau, în curticele cît palma, bătătorul de covoare din fața intrării, sau se uitau la cer prin geamurile colorate ale marchizelor.

Coca se scutură energic de praf, scoase bereta și îi trase și ei cîteva palme, o puse la loc peste păru-mbîcsit și-o făcu la dreapta pe Corbeni, aproape de marea intersecție cu bulevardul. Castanii de pe strada umbroasă reușeau să filtreze bine praful, așa că aici, ferit de zăpușeală, puteai să respiri mult mai ușor și chiar, printre frunzele palmate, leneșe, puteai vedea cîțiva stropi tremurători de cer azuriu. Pe partea stîngă a străzii erau case ce nu se deosebeau mult de cele de pe Silistra: scunde, cu frumoase curți pline de flori în față, cu cîinele priponit lîngă cușca lui. În schimb, de cealaltă parte se ridicau clădiri înalte, pătrățoase, de cărămidă sau tencuite, cu cîte două etaje, arătînd, mai mult sau mai puțin pure, urme de art-nouveau și chiar de cubism, căci fuseseră ridicate, mai toate, între cele două războaie. Ferestrele rotunde ale casei scărilor le dădeau un aer neobișnuit de solemn și de misterios. Între clădirile somptuoase dar prost întreținute erau intercalate în mod bizar și niște depozite, o făbricuță cu zeci de geamuri de sticlă zbîrnîitoare și o ghețărie unde, pe un paralelipiped de gheață, umed și translucid la capete, lăsat să se topească pe o masă de zinc, un muncitor mînca niște pește prăjit dintr-un ziar. La trecerea Cocăi, muncitorul rămase ca trăznit, fluierînd cu gura unsuroasă. Ce i-ar fi făcut el! Putori ca asta n-ar trebui lăsate libere pe stradă.

După ghețărie urma o casă cu desăvîrșire flamandă, cu fațada de cărămidă smălțuită, înălțată pe trei nivele, dintre care ultimul se țuguia în trepte și se-nfigea în cer ca un ferăstrău. Ferestre cu obloane deschise, avînd tăiate-n ele inimioare, răsfrîngeau frunzișul castanilor din față. Astfel de case, toate țuguiate, lipite unele de celelalte într-o fațadă continuă, colorată pestriț și sobru în același timp, se-nșiră de-a lungul apelor leneșe ale Țărilor de Jos, împingînd o aripă virtuală în valurile moi ca de gelatină. În prăfosul și nespus de tristul oraș din Bărăgan, o asemenea casă era exotică asemenea unei păsări-liră care, venită de nicăieri, s-ar fi așezat la mahala, într-un crîng de liliac. Dincolo de ea era un maidan cu un zid rămas în picioare de la vreo casă veche, aproape îngropat în bozii, și dincolo de maidan o școală.

Fata se opri în fața casei olandeze, o privi întreagă, dîndu-și capul pe spate (fațada dreaptă și înălțată exagerat depășea cu mult acoperișul dindărătul ei) și deodată avu sentimentul limpede că se află într-o pictură. Că, exact în acel moment, cineva contemplă, cu nespusă-ncîntare, tabloul, în grea ramă barocă, înfățișînd o casă flamandă de cărămidă smălțuită, colorată portocaliu și stacojiu, al cărei fronton în trepte se conturează pe cerul înalt, pictat neglijent cu cuțitul. Casa e-ncadrată de doi castani bătrîni, cu contururile contorsionate și-ngroșate cu un negru cam artificial. În fața ei, limpede ca o imagine proiectată de-o lanternă magică, evident din alt timp și alt loc, stă o femeie voluptuoasă, văzută din spate, în rochie stil Marilyn Monroe, cu o bască frez pe cap, privind casa nu ca pe-o casă, ci ca pe un altar, ca pe o catapeteasmă cu imagini sacre, ca pe-un retablu dintr-un dom uriaș. Pictorul necunoscut pusese aur acolo unde cîrlionții femeii se răsuceau îndrăzneț, o dungă de ambră pe brațe și pe linia obrazului ușor întors, și o asemenea acribie maniacală în detalii, încît textura fustei ieșea în relief ca sub o lumină razantă, iar copca moș-babă cu care era-ncheiată la spate se vedea limpede, cu luciul ei de fier galvanizat, de parc-ar fi fost de douăzeci de ori mai mare. Sub copcă, rochia făcea un ochi prelung, în care se vedea pielea moale și dulce-a femeii, cu două noduleţe mai luminoase în dreptul vertebrelor, cu firișoare de păr aurii lăsîndu-și umbra aproape nevăzut pe epidermă, și cu o mică pată de melanină în formă de bob de chimen. La suprafață, pielea avea solzișori infimi de cheratină, iar dedesubt un fel de cărniță elastică și strävezie prin care răzbăteau umbre prelungi, vag colorate: vase de sînge, canale sudoripare, terminații nervoase... În mijlocul volutelor de lemn aurit ale ramei, sub tablou, se afla o plăcuță de alamă pe care scria titlul picturii („În fața Marelui Portal") și numele artistului, imposibil de deslușit, așa cum în vis nu putem citi rîndurile limpezi ale unei scrisori, deși vedem fiecare literă cu o claritate monstruoasă. Fata sui, scuturîndu-se de această viziune, cele două trepte ce duceau la ușă și sună, prelung, țîrîit, de parc-ar fi știut că acolo locuia cineva cam tare de urechi.

Bătrînul care-i deschise avea într-adevăr ambele ducturi auditive înfundate cu bumbac. Urechile roze și veștede – în lobul uneia un bumb de diamant scînteia nebunește-n penumbră – erau de altfel singurul lucru remarcabil în înfățișarea lui. Fără o vorbă, îi întoarse femeii spatele și, arătîndu-și prin halatul de mătase omoplații nemaipomenit de slabi, se așeză iarăși în fotoliul adînc de unde se ridicase. Pe măsuța din fața lui, cu picioare curbe și terminate cu labe de leu, acoperită cu cristal gros, se afla o planșetă pe care bătrînul se chinuia să fixeze în poziție naturală labele unui mare păianjen tropical, roz deschis ca pielea nou-născuților, pe care taxidermistul îl preparase în prealabil. O cusătură laterală pe pîntecul sferic al creaturii, mare cît o minge de tenis, arăta că organele interne îi fuseseră extrase și înlocuite cu bumbac din același fuior (ce zăcea sub masă) din care bătrînul își făcuse și dopurile pentru urechi. Păianjenul avea înfipți în partea din față a toracelui trei ochi minusculi, dar strălucitori ca nestematele, azurii, așezați în triunghi echilateral, iar dedesubt cheliceri bestiali, înroșiți încă de sîngele ultimei păsări sau ultimului pui de pisică pe care-l injectase cu scuipatul lui dizolvant. Deasupra măsuței se revărsa un con de lumină, pe cînd restul încăperii părea la-nceput îmbeznat și aproape impenetrabil cu privirea. Încet, ochii Cocăi se obișnuiră, însă, ca-ntotdeauna, și-ncepură să scoată din umbrele catifelate vagi contururi și reliefuri care arătau că încăperea era neașteptat de adîncă. O răcoare de pivniță făcea ca toate lucrurile din interior să aibă, la atingere, aspectul repulsiv al sticlei mate, masive, aburite.

În primii ani după ce descoperise casa de pe Corbeni și-și începuse viața dublă, Coca încercase mereu să afle *cît* de mare era, de fapt, încăperea aceea întunecată. Bătrînul, care tot prepara și crucifica, ajutîndu-se de lupă și de instrumente hidoase, animale mici, păsări și insecte, nu-i dădea niciodată nici o atenție, nu-i răspundea la-ntrebări și, dacă femeia insista, o privea cu fața lui (da, nu doar cu ochii, ci cu toată fața) inexpresivă de parcă s-ar fi-ntrebat cît bumbac i-ar fi trebuit ca să umple atîta piele, să dea rotunjimi țîțelor și feselor, și fermitate membrelor acelei femele cam prea voluminoase pentru posibilitățile lui. De multe, de prea multe ori Coca nu se grăbise să treacă dincolo, ci o luase lateral, pe dalele înghețate, ținîndu-se de peretele îmbrăcat în lambriuri sculptate cu entre-lacs-uri florale. Pereții se pierdeau însă-n noapte și, chiar dacă o dată s-a-ncăpățînat să meargă cîteva ore de-a lungul lor, fata n-a ajuns nicăieri. Aceleași lambriuri aspre pe-o parte, aceleași obiecte nedeslușite, ieșind înșelător din umbră, pe cealaltă. Și, extrem de departe, punctul de lumină de deasupra măsuței bătrînului. În alte dăți, cu inima strînsă de teamă, Coca se desprinsese de perete ca un copil care-și dă drumul prima dată de la marginea bazinului de înot și-ncepe să plutească deasupra apelor ce vuiesc amenințător. Ce obiecte se aflau în nemăsurata hală ? Ce erau acele luciri, cînd ca de aluminiu, cînd ca de porțelan ? În apropierea măsuței, cu lampa ei deasupra (și cu ce fir trebuie să fi atîrnat ea din tavan, căci tavanul era cu neputință de deslușit, deși cîteva luminițe, ca dintr-o turlă aflată la sute de metri înălțime, păreau a pluti uneori fantomatic în aerul înnoptat ?), marile obiecte puteau fi deslușite ceva mai ușor. Primul pe care, apropiindu-se de el, Coca-l văzuse bine, după acomodarea ochilor cu bezna, era un scaun dentar. Piciorul masiv, tronconic, de porțelan pe care se sprijinea era bine înșurubat în podea și avea pedale cu care scaunul propriu-zis se putea fixa mai sus sau mai jos și se putea lăsa pe spate aproape pînă la orizontală. Fotoliul era acoperit cu plastic grosolan, cafeniu, și avea înfiptă-n spătar o sprijinitoare de cap rigidă și-ngustă ca niște fălci de patent. Alături de scaun se ridica trunchiul instrumentului de tortură, ce-și purta deasupra marea pălărie cu becuri, iar în fața scaunului, măsuța cu căngi și clești și ace spiralate și oglinjoare cu mîner fațetat. Butoane de ebonită, roșii și negre, se-nșirau pe stîlpul de porțelan, legate, prin corpul lui, de bestialele accesorii. Căci, pliate ca brațele ucigașe ale călugăriței, atîrnau deasupra segmentele de metal, dublate de corzi de sîrmă răsucită, ale bormașinei, cu sfredelul ei în capăt, iar dintr-o gaură ca de șarpe ieșea gîtul negru și gros al turbinei, cu capul metalic și dintele ei din vîrf, gata să zboare țăndări de măsea într-o gură caldă, umană, căptușită cu pereții moi ai obrajilor și-n care limba se chircește și saliva e suptă de un cîrlig de alamă coclită. Un coș de gunoi cu tifoane însîngerate și-un pahar pe-o poliță specială, plin ochi cu o apă limpede ca o lentilă arătau că scaunul dentar era funcțional și că fusese folosit de curînd. Coca se-nfioră cînd îl atinse cu degetele: era așa de rece, de perfect și de-ncremenit, încît părea cu mult mai concret decît spațiul dimprejur, de parcă pe el ar fi focalizat aparatul foto al existenței, lăsînd tot restul într-o ceață de culori stinse. Depărtîndu-se de el, ca de-o corabie sau de-un aisberg, fata dădu, la vreo treizeci de pași, peste un al doilea scaun dentar, apoi peste altul... Erau sute, poate mii, așezate în șiruri, la egală distanță unul de celălalt, încremenite-n același aer înghețat, identice în cele mai mici detalii, cu același pahar plin-ochi de apă și aceleași tifoane însîngerate în coș. Era o pădure de scaune dentare, printre care Coca rătăcea fascinată, căci își amintea mereu cum într-o după-amiază, tîrziu, cînd nu avea mai mult de unsprezece sau doisprezece ani, o apucase o durere de dinți atît de înfiorătoare, că maică-sa fugise cu ea la cabinetul cel mai apropiat. Era-n vremea războiului, la urletul sirenelor oamenii lăsau totul și fugeau în adăposturi. O bombă căzuse chiar lîngă clădirea în care se afla cabinetul, și care fusese și ea zguduită destul de bine. Urcaseră pe scări acoperite de moloz și așteptaseră mult în antreul doctorului. Pînă la urmă, dentistul, vînjos și brunet, cu o mustață răsucită și brațe neobișnuit de frumoase o poftise ceremonios în cabinet, lăsînd-o pe mamă să aștepte afară mai departe. Fetiței îi trecuse durerea, dar nu și spaima în fața chinuitoarelor instrumente cu care, adînc aplecat asupra ei, doctorul îi scobea măseaua cariată. Stătea încordată, cu capul mult dat pe spate și cu mîinile încleștate pe brațele scaunului, simțind mereu, pe dosul palmei drepte, apăsarea pîntecului bărbătesc. De-atîtea ori o chinuise, în amintire și-n vis, ce se-ntîmplase atunci, căci simțise deodată sexul tare al doctorului strivindu-i mîna și ridicase capul speriată. Văzu atunci că rochița i se adunase la brîu și pulpele și chiloțeii cu desene de ancore i se vedeau etalate pe mușamaua cenușie. Își trăsese repede rochița-n jos, prefăcîndu-se a nu fi-nțeles nimic, iar doctorul, depărtîndu-se un pic de scaun, continuase scobitul în măsea. La plecare îi zîmbise stînjenit, corect totuși, *știind* însă, cumva, că-ntreaga viață a fetiței cu cozi cuminți avea să-și schimbe cursul de la acea întîlnire. Cînd, de mînă cu mama ei, ieșise sub stele, printre ruine fumegătoare, știa și ea că zeci și sute de bărbați aveau să-și lipească sexu-ntărit de trupul ei, și că în brațele lor frumoase, sub privirile lor aplecate adînc asupra ei, urmărindu-i atent fața chinuită de voluptate, avea să-și găsească întotdeauna fericirea și nefericirea.

Uneori, obosită de-atîta umblat în obscuritate, pe dalele tari ale sălii, se așeza în cîte-un scaun, se juca distrată cu cleștii și cu seringile, freca amalgamul pentru plombe sau umbla la butoanele de ebonită. Dar nu se putea destinde. I se părea că din clipă-n clipă cătușe automate îi vor cuprinde gleznele și-ncheieturile mîinilor, ca și cînd s-ar fi așezat într-unul dintre fotoliile-capcană ale libertinilor de altădată, care depărtau picioarele femeii și-i ridicau pubisul, spre deliciul criminal al juiseurilor din umbră. O dată, apăsînd pe-un buton, brusc o cascadă de lumină orbitoare se năpustise asupra fetei din scaun, aproape dizolvîndu-i contururile și incendiindu-i rochia. Coca țipase de surpriză, dar nici un zgomot nu i se-ntorsese-n timpane. Uriașa hală era o lume fără sunet. Acum, că luminile scaunului dentar erau aprinse, putea vedea bine, pe o distanță considerabilă, șirul nesfîrșit al celorlalte scaune, primele bine luminate, celelalte pierzîndu-se-n griuri tot mai dense, pînă-n neantul inscrutabil de la marginea cercului. Deasupra, însă, nu era decît noaptea.

Rătăcea mult pînă să găsească drumul înapoi către singurul reper al acestui limb. Cea mai bună metodă, învățase după luni de zile de dibuiri, era să aprindă luminile fiecărui scaun pe lîngă care trecea. Astfel, oricît ar fi înaintat în beznă, avea o cărare de lumină-n urmă, pe care putea veni înapoi netulburată, călcînd pe lespezile pe care le zărea acum bine: romburi de malachită verde-nchis și de porfir cu vinișoare sîngerii, lustruite atît de bine, încît tot ce se afla pe suprafața lor dulce se răsfrîngea adînc și minuțios în oglinda lor. Înaintînd din con în con de lumină transparentă, printre scaunele înmărmurite, Coca ajungea din nou la măsuța empire și la bătrînul taxidermist, privea o vreme minunile sau ororile pe care le etala pe lame de sticlă (pentru cine? și unde le depozita mai apoi, căci nu se afla în sală nici un fel de altă mobilă?) și apoi se-ndrepta către adevărata ei țintă, către care un fel de preștiință – mai fusese acolo? într-un vis? în altă viață? în prima copilărie? sau în acea ordine a ființei noastre lăuntrice în care cele trei surse de vertij și de nostalgie se dovedesc a avea un izvor comun? – o condusese încă din prima zi, cînd o altă tîrfă, din Crucea de Piatră, îi arătase trecerea către *cealaltă* ușă, punînd-o să jure pe ce avea mai sfînt că n-o s-o mai dezvăluie nimănui. Cu ochii deschiși n-ai fi aflat-o niciodată, căci în orice direcție ai fi mers, te rătăceai tot în pădurea fără sfîrșit a scaunelor dentare. Ieșirea o aflai numai dacă mergeai drept înainte, cu ochii-nchiși, cam treizeci de pași de la măsuța bătrînului. Atunci ajungeai de partea cealaltă a sălii, avînd în fața ta un perete cu lambriuri sculptate în care se contura o ușă care-n întuneric părea un cheag de sînge-ntărit pe o rană. Coca nu mai ezita, se-ndrepta hotărîtă spre ușă, apuca mînerul sferic de alamă și trăgea cu putere. Lumina unei zile de vară, măreață și strălucitoare, pătrundea atunci ca un pumnal în marea hală-nghețată. O dată cu ea răbufnea un val de căldură aducînd cu el vacarmul străzii, zgomotul tramvaielor, resacul rîului, țipătul obsedant al pescărușilor. Fata se năpustea afară ca din pușcă, mereu cu un sentiment de supremă fericire, de parc-ar fi scăpat înc-o dată, printr-un miracol, de la o moarte atroce și certă. Orbită de scînteierea cerului intens violet și-a norilor atît de joși că-i puteai atinge cu mîna, cobora-n fugă treptele din fața casei și se izbea cu umărul de cîte-un ins ce-și plimba cîinele sau împingea landoul cu un copil gras în el, și care-i striga furios, încruntîndu-se-n spatele ochelarilor rotunzi, cu rame de sîrmă aurită: *Let op waar je loopt, dronken lor!*

Soarele nu apusese încă și ziua era prea puțin înclinată către seară, dar luna plină, neobișnuit de mare, se contura deja fantomatic pe cerul de deasupra posomorîtei primării de cărămidă, în ferestrele căreia se răsfrîngeau deopotrivă azuriul și trandafiriul dinspre zona canalelor. Clădirile de dincolo de Amstelul încărcat de ambarcațiuni și case plutitoare străluceau în culori sărbătorești, fațade albastre lîngă fațade gălbui și fațade vișinii, decupîndu-și acoperișurile zimțate pe cer. Pescărușii, care se rotiseră toată ziua deasupra rîului și se-nșiraseră pe balustrade, așteptînd turiștii ca să le coboare din zbor pe cap și pe umeri, somnolau acum pe apa ce frîngea umbre colorate de șlepuri, urcînd și coborînd o dată cu valurile. Gara se zărea departe, spre stînga, singuratică, masivă și-nchisă-n propriile ei contururi. Nimic nu făcea concurență solemnității ei cam prea terestre totuși, decît niște depozite negre ce se vedeau și mai în spate, pe malul Ij-ului. Tot spre stînga, cupola marelui dom, ciudată înmuiere a aramei înnegrite într-un abia perceptibil abur roz, decupa o jumătate de cerc în josul unui cer mult mai înalt decît în orice alt loc din întinsa și derizoria noastră lume. Amsterdamul, peste care atîrnau zi și noapte norii joși, îmbibați de apă, avea deasupra, ca unul dintre acele ceasuri aurite, un clopot de sticlă ce proteja parcă tot ce era mecanic, butaforic și artificios în orașul de pe canalele semicirculare. Și cu cît era cerul mai înalt, cu atît norii, împinși de vîntul oceanic ca niște corăbii greoaie, se lăsau mai jos, copleșiți de încărcătura lor de indigo, salpetru și guano adusă din mările sudului.

Pe Damrak nu mai era forfota din timpul zilei. Cîte-o fată bălaie, pe bicicletă neagră și hodorogită, grăbea undeva spre

Spui. Un negru cu pantaloni de piele rodea o scobitoare, sprijinit de un stîlp, în dreptul restaurantului pe-a cărui firmă scria cu mici beculețe roșii „Leeuw“. Rari trecători priveau în vitrinele cu geamantane din piele de crocodil sau cu suveniruri amsterdameze: lingurițe cu cele trei x-uri pe coadă, saboți vopsiți în galben și felurite soiuri de brînză etalate pe cîte-o felie groasă de lemn. Prin căsuțele plutitoare se aprinseseră primele lumini și puteai vedea, la geamurile cu lădițe de flori pe pervaz, pînă-n adîncul odăilor, căci nici un fel de perdele, în orașul acesta spectral, nu-ți împiedicau privirile. Ca-ntr-un enorm teatru de păpuși, puteai vedea-n fiecare fereastră bărbați și femei adînciți în fotolii, în semiumbră, sau trebăluind, sau mîncînd, singurele surse de lumină fiind puzderia de lumînărele presărate peste tot în largile odăi, pe care nu reușeau să le scoată din obscuritate.

Se făcea seară, hîrtiile și praful de pe stradă începură să se rostogolească în vîntul răcoros ce venea dinspre oraș, dar care nu reușea să fluture faldurile de marmură ale statuii care, destul de curios, era-nălțată chiar în mijlocul trotuarului, pe-un postament cubic, cenușiu. Statuia înfățișa un personaj enigmatic, pe care, poate, doar lectura atentă a unui dicționar mitologic ți l-ar fi putut revela. Sau poate că era doar unul dintre împărații romani ai decadenței și turpitudinii, efeminați și cruzi, poeți și călăi, al căror nume fusese supus unei inutile *damnatio memoriae*. Înfășurat în togă, cu o liră sîngerie în mîini, personajul cînta. Degetele mîinii drepte erau angajate, nespus de grațios, în ciupirea coardelor, pe cînd, cu gura întredeschisă și pleoapele coborîte peste ochii bombați, citaredul își rostea neauzita cîntare. Expresia feței lui, sub albul marmorean, era tulburătoare, avea acel gen de frumusețe bărbătească malignă care le sperie pe femei și-i atrage pe bărbații ce, fără s-o știe, au ceva femeiesc în ei.

Negrul cel plictisit din fața „Leeuw“-ului aruncă scobitoarea, scuipă și, pentru a cîta oară în ziua aceea, se dezlipi de stîlp cu un zgomot de parcă ar fi jupuit de pe el un afiș înfățișînd un negru, jazz-man poate, și se-ndreptă legănîndu-se către statuie. Se propti cu mîinile-n șolduri în fața ei, se holbă la ea cîteva minute bune, ca un amator de artă într-un muzeu de antichități, se scotoci în buzunarele nădragilor lui de piele lucioasă și, din pumnul de monezi alămii, arămii și argintii amestecate cu scame pe care-l dădu la iveală, alese un gulden. Dîndu-i un bobîrnac, îl făcu să sfîrîie cu boltă în aer și să cadă-n cutia de conserve de la picioarele statuii, de lîngă piedestal. În clipa-n care moneda clincheti printre alte cîteva, încremenind cu fața pe care se afla gravat portretul reginei Iuliana în sus, către vastul cer trandafiriu, așa încît femeia cu diademă pe frunte căpătă și ea o nuanță roză, ca de camee, statuia se-nsufleți neașteptat și, ai spune, înfricoșător, dacă pe chipul negrului nu s-ar fi citit, în loc de consternare și panică, doar un fel de amuzament tocit, înecat într-un plictis fără margini. Citaredul de piatră deschise ochii ca o păpușă mecanică (și ochii săi, care nu clipeau, se dovediră a fi de un verde mîlos), se înclină ușor, făcînd ca pliurile togii sale să-și modifice curbele și punctele de catastrofă și, înălțînd către cer lira pe brațul stîng, lunecă degetele mîinii drepte pe cele șapte strune, stîrnind o rumoare armonioasă. În același timp, cu aceleași mișcări rotunde și lente, de pantomimă, lăsă capul pe spate și risipi spre boltă un fragment de cîntare, un parlando abia murmurat, într-o limbă necunoscută. Apoi, cu mișcări inverse față de cele de la-nceput, își retrase lira la piept și, ridicîndu-și capul pînă privi iar drept, fără să vadă, către Amstelul acum incendiat de amurg, închise din nou ochii. Statuia era acum la fel ca la-nceput, total încremenită, încuiată-n certitudinea ei marmoreană.

Negrul rîse fără veselie, se aplecă, își recuperă moneda din cutie și-ncepu să se rotească nebunește, bătînd un step sonor pe caldarîm și imitînd din gură, cu dexteritate, tobe, măturici și maracase într-un swing din ce în ce mai rapid. „Ce dracu, Cedric, crezi că-mi face plăcere ?" murmură statuia ca un ventriloc. „Dumnezeule, stau de patru ore aici ! Glumele tale proaste îmi mai lipsesc..." Cedric însă dansa mai departe ca un apucat, risipindu-și și adunîndu-și membrele, pînă ce statuia, dumirindu-se că venise și pentru ea ora închiderii, se-ntinse, deschise ochii, aproape că dădu cu lira de pămînt și se așeză-n fund pe piedestal, privind distrată-n cutie și apoi către rîu. Peste Amstel, acum acoperit de pescăruși, casele deveniseră aproape negre, cele mai deschise la culoare licărind încă sîngeriu. De-a lungul întregului Damrak, în lumina portocalie, nu se mai zărea acum nimeni.

O foiță creponată, în care fusese înfășurată o dată o portocală, se lipi, rostogolită de vînt, de pantoful lui Cedric. În restaurant, doar o măsuță era ocupată de un cuplu foarte în vîrstă. Citaredul, care avea pînă și buzele vopsite-n alb, poate chiar presărate cu praf de marmură, așa cum praf de marmură avea și-n păr, îl întrebă deodată, ridicînd capul: „Ai văzut-o?“ „Aseară. E chiar acolo unde ne-a spus Cees.“ „Cum arată?“ Cedric ridică din umeri: „Ca toate celelalte: chiloți și sutien de dantelă. Ruj pe buze. Șatenă. Sau blondă. Nu mai știu. În lumina aia putea să fie oricum.“ „Și cît a cerut?“ „Din cîte zice Cees, nimic. Ne duce de bună voie.“ Negrul ezită. Avea figura îmbătrînită a unui hobo înțelept, cu fruntea numai riduri: „Ești sigur că vrei să-l vezi?“ Citaredul nu răspunse. Se mai întinse o dată pînă-i troznіră vertebrele spinării și se ridică în picioare. „Hai“, zise, dar nici unul nu se mișcă. În depărtare, peste palatul gării, deja ieșiseră cîteva stele. Luna plină se-ntrupase bine și era acum de-un galben murdar, indecent, pătînd brutal un cer încă luminos. În cele din urmă, omul-statuie apucă-ntr-o mînă lira de lemn vopsit și în cealaltă postamentul și-o luă înainte, fără să-i pese prea tare dacă negrul îl urmează sau nu. De altfel, Cedric ezită un moment, atras poate de mirosul de bucătărie grea, cu grătare și măruntaie, ce venea de pe ușa „Leeuw“-ului, sau poate încercînd să iasă din poveste. Dar de la bucătărie tocmai fusese dat afară, iar din poveste – știa, știa mult prea bine! – nu se poate ieși, cum n-ar putea imaginea unui personaj dintr-un film, proiectată pe un ecran, să se umfle brusc în a treia dimensiune și să coboare-n sală, printre spectatori, și asta nu datorită diferenței de dimensiuni a spațiului în care există, ci tocmai pentru că *nu* există, pentru că e o multiplă iluzie și impostură, pentru că e-ntruchipat de-un actor, și scena-n care joacă e făcută din bucăți filmate în mai multe reprize, în zeci de ore de filmare, de nervi și înjurături, de reluări da capo, de mofturi ale vedetelor, de împiedicări în cablurile și șinele de traveling ale aparatelor de filmat, de proptele în spatele fațadelor de scînduri, de efecte de lumină și de script-uri căznite și gaguri furate din reviste vechi, apoi de alte ore de developare, montaj, vînzare și distribuire a cópiilor, sute de ore de minciună și artefact pentru ca personajul să-și spună replica sfidătoare pe cearceaful rupt al cine știe cărei săli de cartier, unde cîțiva puști rod la semințe, rîd și aplaudă, păcăliți de jalnica imitare a realității. Ce gîndesc oamenii din fotografii sau din filme ? Știu petele de emulsie, cu figuri atît de umane, că sînt locuitorii unei lumi plate, din care nu e imaginabil c-ar putea evada ? Că sînt, că sîntem prizonierii unor închisori de maximă securitate, că sînt, că sîntem forțați, împotriva voinței și conștiinței noastre, să repetăm la nesfîrșit o poveste prostească, regizată de alții, să spunem fraze din care nici un cuvînt n-a trecut prin creierul nostru ? Știa Cedric că pînă și ezitarea lui în fața restaurantului a fost gîndită de altcineva, doar ca să dea prilej unei pagini despre irealitate ? Ceva ne face să credem că știa, că *toți* știm. Că, asemenea marilor paralizați, cei ce ne zîmbesc din poze încearcă disperat să miște măcar un mușchi pe fețele împietrite, să clipească din pleoapă, măcar o dată la un deceniu, adunîndu-și toate puterile, ca să dea un semn că sînt vii, că simt și gîndesc, că e o persoană înăuntru, încarcerată-n cerbicia oarbă a fatalității.

Cu mîinile-n buzunare, Cedric se luă după tovarășul său, probabil binecunoscut de localnici, căci cei cîțiva călători din tramvaiul pe care-l luară abia dacă-i aruncaseră o privire. Trecură pe lîngă Dam și cotiră spre Spui, unde coborîră. O luară pe o străduță care ducea pe cheiul Herrengracht-ului și intrară-ntr-una dintre casele strîns lipite una de alta, cu fațadele luminate acum de felinare electrice. Suiră la mansardă, bocănind pe o scară-n spirală, și intrară într-o cămăruță cu tavanul oblic, în care se aflau un pat de fier, o măsuță la fereastră (pe care se afla deschisă, cu paginile-n jos, o carte cu titlul scris auriu pe cotor: *Malpertuis*) și-o masă de machiaj cu oglindă, plină de tuburi stoarse și borcănașe cu aspect murdar. Cedric se așeză pe pat, luă de pe podea una dintre sticlele de bere, o desfăcu cu briceagul și-ncepu să bea, așteptînd ca amicul său să se demachieze. Acesta-și lepădase țoalele de marmură moale și stătea acum, doar în slip, cu capul și brațele albe, ceea ce dădea restului trupului său de tînăr zvelt și puternic o carnalitate uimitoare. Fiecare aluniță, fiecare pliu al pielii, fiecare coș de pe spate și firele de păr fin de pe șale păreau miraculos de omenești acum, cînd tînărul își lepădase atributele statuare. În comparație cu capul încă în întregime de piatră, pielea corpului era trandafirie, cu nuanțe mai translucide și mai opace, cu mușchii jucînd sub piele, cu omoplații și vertebrele vizibile, deși estompate, prin ecranul cald al cărnii și grăsimii de sub delicatul înveliș exterior.

La Amsterdam, oamenii-statuie formau o comunitate imediat vizibilă. Erau poate sute, dacă-i numărai și pe vagabonzii care, ocazional, cînd le crăpa buza după un jeneever, o tîrfă sau un pat peste noapte, suiau pe-o ladă de scîndură și stăteau acolo două-trei ore, în țoalele lor puturoase, fără să-și dea osteneala să nu se miște, iar cînd vreun turist arunca bănuțul în conservă doar se-nclinau, batjocoritor ai fi spus, și de multe ori o ștergeau chiar atunci, mulțumiți cu atît. Pe o treaptă mai sus erau amatorii, bărbați sau femei în haine obișnuite, de stradă, și nefardați, a căror singură artă era nemișcarea. Unii se mîndreau că pot să nu clipească o oră-ntreagă, alții că pot rămîne, drepți și înalți, în aceeași poziție timp de aproape jumătate de zi, fără vreun tremur perceptibil al brațelor și fără acel balans al corpului, aproape inevitabil după o lungă ședere-n picioare. Turiștii întîrziau uneori minute-n șir în fața lor, fascinați de limpezimea albastră a ochilor lor, în care norii răsfrînți erau singurii în mișcare pe chipurile lor ca de piatră. Acești amatori nu foloseau nici o recuzită și nu reprezentau pe nimeni în afara mecanismului moale, rigidizat de voință, al trupului lor. Hainele le fluturau în vînt: cămăși, costume și rochii, iar în interior intestinele se acomodau prin lente mișcări peristaltice, din glande picurau enzimele, sîngele alerga prin vene, artere și capilare, amintirile, gîndurile și dorințele li se-nchegau și se destrămau în creier asemenea norilor de pe cornee. În ciuda imobilității lor statuare erau, de fapt, lumi agonice, alergînd pe loc, alergînd ca să poată rămîne pe loc, să-și umple forma, să poată părea, pentru ceilalți, simulacre umane: manechine, figuri de ceară, statui, morți împăiați, înghețați sau îmbălsămați din cine știe ce panteoane barbare. Nici ei nu erau artiști, dacă nu-i socoteai artiști ai foamei, ca pe orice cerșetor sau student fără parale. Nu simpla nemișcare îți dădea dreptul (exorbitant) de-a fi numit om-statuie, căci nu există artă unde nu există spectacol. A sta imobil echivala, în arta statuilor vii, cu a ști să desenezi literele în arta literaturii. Ce distanță de la caietul de clasă primară la epopee, romane și utopii!

Profesioniști mediocri, pierduți în mulțime și fără ambiții, erau cei care, de asemenea lipsiți de orice recuzită și machiaj, se străduiau, pe mica lor scenă, să ofere, cît de rudimentar, un spectacol. Unii făceau pe omul-robot: cînd auzeau clinchetul monedei în cutie (și pe treapta asta-ncepeai să aspiri, pe lîngă monedele de aramă, și la cele argintii, de cincizeci de feningi, sau chiar – dar asta aproape că nu se-ntîmpla – la frumosul gulden bătut cu chipul reginei) începeau să se miște pe loc sacadat, precis și stîngaci totodată, scoțînd printre dinți un uimitor zgomot de mecanism pus în funcțiune de un sistem de motorașe electrice. Totul dura douăzeci de secunde, după care omul-robot se-nchidea din nou în totală nemișcare. Alții erau statui patetice, îngenuncheate și cu brațele rășchirate spre cer, cu fețe aidoma celor loviți de viforul soartei potrivnice. Urmau statuile senzuale, femei în lungi rochii colorate care, în schimbul monezii, clipeau pudic din ochi și, cu vîrful degetelor, își ridicau încetișor rochia, într-o parte, pînă la șold, dezvelind pulpe în ciorapi de mătase, cu jartieră roșie ca din flori de mac, deasupra căreia carnea era netedă și albă, cu ușoare vergeturi de grăsime. Toți acești artiști de condiție mediocră își găseau publicul mai către periferii, în Amstelveen, Noort, Waatergrafsmeer și rareori se aventurau dincoace de Waterlooplein, de unde începea, de fapt, centrul. Pe-acolo, firește, turiștii erau mai rari și mai zgîrciți, dar ce să-i faci? În centru era zona adevăraților artiști, cu care ei nu se puteau în nici un fel măsura. Pînă la aceștia, însă, poate că ar trebui menționați, cu destulă repulsie totuși, și monștrii, care alcătuiau o categorie separată: cocoșați nemișcați ca ibișii pe soclurile lor, cu capul vîrît în cutia toracică, și care-ți dezvăluiau, la același clinchet fermecat, interesantul dezastru provocat de cifoză asupra coastelor, sternului și vertebrelor lor; bolnavii de elefantiazis cu testiculele lor cît nucile de cocos, atîrnînd literalmente pîn-la pămînt; cei cu cîte-un frate geamăn, de mărimea unui prunc nou-născut, lipit burtă-n burtă cu ei și arătîndu-și ochii orbi, urduroși, pe o față de miel jupuit; femeile cu penis, bărbații cu sîni mustind de lapte, femeia de cinci sute de kilograme, bărbatul de șaptesprezece, băiețelul de zece ani, zbîrcit, cărunt și fără dinți în gură ce-ntindea spre tine mîini vînoase și pline de pete...

Abia în centru, înconjurați de splendoarea canalelor semicirculare ce-și mișcau greoi apele verzi, încărcate de șlepuri și lebede, pe sub punți de metal și de piatră, erau risipiți profesioniștii. Aici și-mprejur, pe Kalverstraatul cu magazinele lui derizorii și exuberante, pe Spuistraatul cu discrete localuri pentru homosexuali. Îi întîlneai, serile, chiar pe vreun pod, sub felinar: Venus de marmură cu o amforă-n mîini, un faun obscen, o gheișă cu fața vopsită în alb și trăsăturile desenate cu tuș ca pe o coajă de ou. Sau, în plină zi, cu cer schimbător, cu violente încăierări între lumină și mohoreală (nu vă place clima amsterdameză ? așteptați un sfert de oră și-o să se schimbe, spunea o glumă), îi vedeai în rău-famatul Rembrandtplein, cu construcții tipic flamande-mprejur, acoperite de reclame la Grolsch și la Amstel. Îi întîlneai acolo, schimbîndu-și aleatoriu locul și programul, dar stînd încremeniți cele cîteva ore obligatorii, pe Hitler și Savonarola și Hermes Trismegistos și Isus și Gauss și Fulcanelli și Lautréamont și Fernandel și Capablanca și Messalina (îmbrăcată ca-n gravura lui Beardsley) și Zenobia și Heliogabal și Numa Pompiliu și Einstein și Herman și Mircea (scriindu-și manuscrisul fără sfîrșit) și Dionis și Eusebio și Marie Curie și Mobutu Sese Seko și Buddha Sakyamuni și Gamaliel și Nosferatu și Paavo Nurmi și Leon Troțki și (printr-o neobișnuită putere de a-și aminti și impersona viitorul) Lennon, Miloșevici, Benny Profane, Che Guevarra, Adrian Leverkühn, Madonna sau Bill Gates... E aproape de nespus și de neînțeles ce mijloace foloseau, ce droguri își injectau în vine, cîtă beladonă-și picurau în ochi, la ce croitori, nebuni și ei, își comandau costumele, ce coafori le răsuceau pletele, ce bijutieri le șlefuiau unghiile, ce alte armate de meseriași fără nume le procurau accesoriile: fibulele, amuletele, penele, cocardele, baticurile, dulcimerele și samisen-urile, trusele de scule, compasurile, lănciile, astrolabiile, fulgerele, mitralierele, walkman-urile, scapularele, scarabeii de platină, scorpionii de hîrtie, șopîrlele vii, fluturii agonici, complicatele instrumente de laparectomie, ochelarii de văzut în întuneric, mătăniile, negii, stigmatele... Fapt este că, pentru oricine-i vedea pe adevărații artiști, devenea limpede că nu ei, ci personajele lor, care trăiseră cu adevărat, erau impostorii. Că adevăratul Nero era doar o tristă fantasmă, fluturată de vînturile timpului și-ale karmei, pe lîngă cel ce, înălțat pe piedestalul său, cînta încremenit incendierea Romei în mijlocul bicicliștilor și automobilelor din Spui. Nu era imaginea lui Nero aceea, și nu era Nero însuși: era *mai* Nero, *cel mai* Nero, *foarte* Nero, nespus, incredibil, neverosimil, minunat, revoltător, extaziant de Nero. Pietrificați ca niște vechi numuliți, oamenii-statuie învățaseră să fie mai buni, zi de zi, decît personajele lor și să-și disciplineze corpul nu doar în exterior și aparent, ci în fiecare ungher moale, elastic și umed al său, așa încît, sub epiderma de piatră, ei ajungeau să-și simtă cu adevărat mușchii de piatră, inima de piatră, sîngele de piatră, vezica de piatră, urina de piatră, ficatul de piatră. Cine-i vedea se tulbura-n sinea lui nu doar pentru spectacolul omului viu prefăcut în statuie, ci mai ales pentru că de-atunci încolo avea să-l încerce mereu bănuiala insuportabilă că *toate* statuile sînt vii, de la cele de pe Domul din Milano pînă la Manneken Pis și la oamenii de bronz sfîrtecat ai lui Ipoustéguy. Avea să se-ntrebe mereu cînd li se va termina-ncremenirea, cînd, în ce amurg aveau să se așeze, obosite, pe soclurile lor, aveau să-njure impersonal și să populeze apoi băruletele și locantele din jur, pălăvrăgind despre cîte-n lună și-n stele. Un Apocalips al statuilor avea să-i pară de-atunci mereu mai plauzibil decît unul al celor vii.

Existau și super-artiștii, se zvonea, și unii oameni-statuie pretindeau chiar, sorbind important din paharul rotund de Duvel, în serile de iarnă, la gura sobițelor de metal din cîrciumioare, că ar avea cunoștință de cei care, disprețuind arta impersonării, sătui de rafinamentul mandarinic al atîtor Hitleri și Stalini și Marlene Dietrich, s-ar fi-ntors la puritatea originară a artei lor, suind iarăși pe lăzile umile de portocale, în hainele lor obișnuite, nerași, privind trecătorii de parc-ar fi vrut să-i scuipe și nedîndu-și măcar osteneala să stea nemișcați. Cînd venea vorba despre super-artiști, în bărulețe se lăsa atîta tăcere, că se auzea zăpada foșnind peste gheața canalelor. Respectul și venerația tuturor se-ndrepta către cei ce ridicaseră această artă la o-nălțime inimaginabilă. E drept că trebuia să fii tu însuți un super-cunoscător ca să-i poți distinge de vagabonzii de doi bani care făceau pe statuile, dar tocmai aici, în indistincția asta, în jocul cu formele, mereu încă o rotire neașteptată, încă o buclă întoarsă către ea însăși, mereu *corsi e ricorsi*, era cheia de briliant a succesului lor. Unul dintre aceste genii complet anonime – căci gloria pentru ei trebuie să fi fost la fel de supărătoare și abjectă ca fecalele în care calci din nebăgare de seamă – ar fi primit în cutia de tablă, pe cînd tropăia de frig (incredibil de natural!) pe soclul lui, un cec de șase sute de mii de guldeni, unii spuneau chiar că de un milion. Căci în harnica plutocrație a Olandei, protestanți zgîrciți și adunători, care trăiau modest și-n schimb burdușeau băncile cu cascade scînteietoare de guldeni, se formase un public select pentru noua artă, așa cum Ruysdael sau Vermeer aveau afficionados care-ar fi plătit oricît pentru un ulei crepuscular.

Era însă posibilă și o treaptă superioară pînă și acestor legendari artiști, deși nimeni, nici după o ladă de Grolsch, nici după un clondir întreg de jeneever, n-ar fi-ndrăznit să se laude că l-ar fi văzut vreodată pe *el* (sau pe *ea*), în mod necesar unul singur, geniul absolut care, după ce trecuse prin toate stadiile artei oamenilor-statuie, după ce se lepădase de pantomimă, de impersonări și de anti-impersonări, făcuse gestul suprem de sfidare, renunțînd la postament și amestecîndu-se în mulțime. Putea fi oricine, femeie sau bărbat, cel care-și fuma pipa la bar, bătrîna ce hrănea porumbeii în Dam, lucrătorul de la salubritate, tîrfa din vitrină, pastorul bisericii St. Nicolaas sau chiar Sint-Nicolaas în persoană, în straiele lui violete, cu mitră pe cap și cîrja episcopală-n mînă, vorbind cu copilașii și împărțindu-le cadouri în Kalverstraat în cea mai iubită dintre serile din decembrie... Supremul om-statuie performa douăzeci și patru de ore pe zi, avînd clipă de clipă conștiința rolului său, care se confunda cu însăși viața. Oamenii nu-l mai puteau răsplăti, dar în mod sigur într-o zi – visau cei care lucrau la legenda lui – cerurile aveau să se deschidă și mîna miloasă a Celui ce ne-a coborît pe toți în această vale de lacrimi și chin avea să-i azvîrle o monedă de lumină densă, pe care-aveau s-o vadă cu toții coborînd și așezîndu-i-se deasupra în chip de porumbel, umplîndu-l de har și de grație divină.

Dac-ai fi petrecut o seară-ntreagă într-unul dintre localurile afumate de pe Kaisergracht, printre inși scoțînd sunete guturale de neimitat și inventînd vocale inexistente în vreo altă limbă, cu care brodau în aer dantele, totuși, ciudat de atrăgătoare, ai fi auzit și alte povești. Căci deodată, în miez de noapte, pe cînd prin ferestre vedeai valurile furioase de zăpadă viscolită peste canalele înghețate, vreun flamand cu părul ud, abia intrat pe ușă, se trîntea lîngă tine la masă și-ncepea să-ți vorbească întretăiat și cu ochii lărgiți de spaimă. În clarobscurul lumînărelelor de pe mese, singurele surse de lumină din odaie, îți vorbea despre statuile-oameni, care (invers decît oamenii-statuie) mimau umanitatea, care se prefăceau că sînt vii, cărora, spre dimineață, cum stăteau încremenite pe socluri în vreun parc îmbeznat, începea să li se moaie pielea de marmură, o rumeneală ușoară le catifela obrajii, o infuzie neagră le colora ochii pîn-atunci orbi și ele începeau să se miște și să vorbească... La patru dimineața le puteai întîlni pe străzi, în căutarea vreunui întîrziat pe care să-l zdrobească și să-i ia hainele. Aveau să fie apoi printre ei, imposibil de distins de toți ceilalți („poate chiar tu", rostea pe neașteptate străinul cu o lucire paranoică-n ochi), puteai lucra cu ei în echipă pe schele sau în docuri, fiica ta se putea mărita cu unul dintre ei, dar într-o noapte avea să se ridice din pat, de lîngă blonda lui grasă, avea să-și privească în treacăt sexul erect, cu totul și cu totul din marmură, și să iasă, doar cu paltonul tras pe el și-n picioarele goale, pe străzile orașului, ca s-ajungă iar în parcul lui, pe soclul lui și să încremenească acolo pentru alți cine știe cîți ani. Ajuns aici cu povestea, nebunul te apuca de braț și, cu o frică animalică-n voce, îți răcnea în ureche că știe cine ești, știe nișa de unde-ai coborît, că știe, știe că toți cei din cîrciumă, că toți cei de pe străzi, toți, toți sînt statui-oameni, toți au vertebre de bronz, toți au maxilare de gresie, toți au mațele de granit, toți vor să-i rupă oasele-n strînsoarea brațelor lor de piatră cioplită pentru că el, tocmai el, rămăsese singurul om de pe lume! Cădea apoi cu capul pe masă, plîngînd în hohote, pe cînd cei din jur își beau mai departe, liniștiți, rachiul de ienupăr, atît de liniștiți încît nu puteai să nu te întrebi dacă nu cumva bețivul avea dreptate. Sub hainele scorțoase pielea-ți îngheța atunci deodată, și-ncepeai s-o simți ca pe-o pojghiță subțire de mineral.

Cedric fredona acum „In Your Own Sweet Way“, bătînd cu coada pensulei pentru fard în sticla de bere aproape goală. În lîna de pe cap avea acum ghemotoace cărunte, iar ochii lui cu corneea galbenă erau cei ai africanului cașexic, grațios și stîngaci ca un pui de girafă. Altfel de încheieturi, altfel de oase, alte date antropometrice. Un alt fel de înțelepciune. Viața sa pur instrumentală (căci nu era decît un ac indicator, un contor Geiger, un organ de simț pentru un stimul cu numele de Mircea, pe care-l presimțea și-l vîna așa cum leopardul vînează gazela, fără să știe că e o gazelă și fără să-și dea seama că-i e foame, fiindu-i pur și simplu dor de imaginea gazelei și de tensiunea din oasele lui pe cînd gonește, flexibil și eficient, după pradă) o vizualiza cîteodată ca pe o eprubetă în care s-au decantat lichide de densități și culori diferite: New Orleans-ul auriu ca lichidul cefalorahidian, Bucureștiul verde ca absintul, unde cîntase la „Bisquit“ în trupa faimoasei Mioara Mironescu, iar acum, de cîțiva ani, Amsterdamul. Rubiniu? Mai curînd de acel portocaliu adînc al înserării peste vuitoarele canale. Memoria lui era și ea fragmentată și utilitară. Tot ce-și putea aminti forma un canal îngust și arzător, săpat sinuos în stînca minții sale: orașul de pe Mississippi, The Crest, cartierul franțuzesc, marea casă colonială plină de fălci de rechin și de măști pentru Mardi Gras, Cecilia și Melania, încolăcirile obscene de trupuri în copulare din localurile de pe Fuck Street, teribilul albinos. Tabloul hipnotic, de neuitat, din sala rotundă, fruct al nebuniei și singurătății: Monsú Desiderio. Bolțile, coloanele, perspectivele, tavanele casetate ale acelor palate-n ruină, poporul de statui îngălbenite sub un cer de furtună. Își amintea apoi drumul îngrozitor prin labirintul subteran și fantasticul rîu vertical de spermă și lumină din centrul marii caverne. Mica negresă martirizată, popoarele de estropiați, fluturii. Apoi Bucureștiul (iar între cele două orașe – noapte, perete plin, inexistență, cecitate corticală: la București fusese Cedric, saxofonistul și bateristul jazz-bandurilor din micile localuri, fără să știe cum ajunsese acolo, avînd în țeastă, în loc de creier, doar orbitorul New Orleans al tinereții lui), tandrețea și langoarea nopților de vară, mireasma de tei înfloriți, plimbările cu trăsura la șosea, Vasilica, Maria. Urma o nouă fractură în timp, după care se ivea și Tîntava, satul dintre duzi, casa părintească a surorilor, lampa cu sticlă și oglinjoară din perete, la sîmburele de lumină al căreia ieșeau din beznă doar icoanele de pe pereți, țuica și nucile de pe masă, ochii rotunzi ai celor două tinere femei. Iar acum, trecut de cincizeci de ani – căci modelatorul vieții lui, atît de frugal, de exact, de parcimonios în episoade și secvențe (totul funcțional, nici un ornament, fiecare rotiță dințată rotindu-se-n axul ei de rubin și-mbucîndu-se cu altă rotiță, ce la rîndul ei declanșează un mecanism cu clichet, tot angrenajul primind energie de la arcușorul rotit în spirală ca o trompă de fluture) nu se-ndurase să nu-i introducă în codul genetic gena textuală a-mbătrînirii, cronologia care fărîmițează și preface-n pulbere pînă și cel mai robust mecanism – Cedric avea senzația că se născuse din nou în momentul în care, cu o oră în urmă, se scobea plictisit în dinți, sprijinit de stîlpul din dreptul restaurantului „Leeuw". Între Tîntava și Amsterdam se întindea un no man's land, spațiu gol și totuși de-o importanță uriașă, asemenea celor cîțiva microni dintre sinapsa unei dendrite și pielea străvezie a neuronului de care ea se lipește fără ca, de fapt, să-l atingă, și unde neuroteransmițătorii deschid și închid porii prin care curge informația, care e viața. Era acum călăuză. Continuînd să fredoneze, îl privea pe cel ce devenise între timp cu totul uman, și deodată știu că prietenul său se numea Maarten. Mai află că se cunoșteau de vreo patru luni, de pe vremea cînd Cedric lucra la o hală de pește, cărînd cu transportorul cod înghețat, în blocuri aproape paralelipipedice de capete, ochi, solzi, burți sidefii și miros proaspăt și dulceag de pește marin. În fiecare dimineață se minuna cît de asemănătoare era mireasma aceea cu cea de care avea parte în pat, căci așa mirosea și vulva rasă cu grijă, cu labii aproape negre la capete, a femeii cu care trăia, o roșcată din poldere ce avea pasiunea florilor la fereastră și-a supei de mazăre cu cîrnăciori, pe care-o mînca zilnic dintr-o mare cană smălțuită. Trăiau pe-atunci într-o căsuță de la marginea orașului, prin a cărei ușă deschisă se zărea mereu o fîșie de pictură olandeză: un cer nesfîrșit de înalt, cu nori mari și luminoși, un pămînt neted și jos, de iarbă suflată de vînt, împărțit în mari carouri de canalele de irigație și presărat cu vaci minuscule-n depărtare. Firește, mori de vînt, bătrîne și primitive ca niște rîșnițe cu care nu mai sfărîmă nimeni piperul, dar care stau încă, decorative, pe polițe.

Străinul trebuie să fi auzit de departe țipetele de plăcere ale lui Liesbeth și grohăitul adînc al negrului pe cînd cei doi aveau, ca de obicei, un orgasm pustiitor împreună, privindu-se-n ochi fără milă. Trebuie să fi așteptat cuviincios vreun sfert de ceas în fața căsuței cu geamurile-ncărcate de flori, dîndu-le celor doi timp să se dezmeticească și să se-mbrace. Trebuie să fi ciocănit apoi în ușa dată larg de perete, prin care se zărea, în interior de data aceasta, tot un tablou olandez: un hol alb, o altă ușă deschisă, dînd într-o odaie cu mobilă veche și afumată, un candelabru-n tavanul de bîrne, o fereastră cu vitraliu. Cîteva fiare de călcat din fontă, cu capac zăvorît și mîner de lemn, așezate pe un raft cafeniu. Neprimind nici un răspuns, tînărul intrase cu pași șovăitori. I se păru că străbate un număr nesfîrșit de camere, fiecare așezată cu cîteva trepte mai sus sau mai jos decît cea dinainte. Trecu prin bucătării cu tigăi de aramă pe pereți, prin dormitoare cu paturi masive, carpete lascive și oglinzi colorate delicat în roz și indigo, pe lîngă debarale cu biciclete demontate, grele, din cele care se foloseau în timpul războiului. Se rătăci în casa aceea pustie, reintră de mai multe ori în aceeași încăpere, ca să se trezească brusc în fața unui pat răvășit, în cearceafurile căruia zăceau încă pe spate, cu ochii goi și limpezi privind în tavan, cei doi amanți, roșcata desfăcută toată, cu un firișor de gelatină tulbure scurgîndu-i-se din cea mai minunată floare de carne pe care ochii unui bărbat o văzuseră vreodată, iar negrul cu sexul umed, de zmoală, atîrnîndu-i flasc și cu o mînă așezată, în semn de posesiune mai înaltă, pe pîntecul femeii.

Trebui să se-apropie, să-și împingă imaginea în cîmpul lor vizual, să li se reflecte în ochii goi de viață și să facă să trosnească podeaua sub pașii lui pentru ca amanții să-și dea seama că nu mai sînt singuri. Liesbeth se ridicase atunci greoaie, făcînd cute adînci pe pîntece și, zîmbindu-i vag intrusului, porni spre baie, masivă și goală, cu degetele mîinii stîngi între picioare. Tînărul nu se putu stăpîni să nu privească după ea ca să-i vadă părul de un cărămiziu palid coborînd pînă la șalele asudate, sub pielea cărora jucau pernițe de grăsime ademenitoare. Cedric scoase alene de sub pernă un pistol cu țeava la fel de neagră ca și pielea lui și, înainte chiar de a se ridica el însuși în capul oaselor, îl îndreptă încet către pieptul străinului. Liniștit, acesta așeză pe pat, la picioarele lui Cedric, valijoara sa de comis-voiajor, lividă ca de os cranian, și-i deschise cu un declic încuietorile de alamă. În interior, pe un pat de satin alb, într-o scobitură de aceeași formă cu a lui, se afla un pistol identic cu cel din mîna lui Cedric, din metal negru și greu. Străinul îl apucă și-l îndreptă și el către negrul cel gol, care se ridicase în pat în genunchi, costeliv și cu pubisul acoperit, la rădăcina sexului său vînos ca de cal, de peri cărunți ca firele de păianjen. Ciudat, cei doi zîmbeau ca la un duel de carnaval, privindu-se-n ochi, totuși, atît de fix, de parcă pupilele unuia ar fi trebuit să se potrivească în ale celuilalt cu precizia ștecherului care intră-n priză. Cu un gest al degetului gros, făcut de cei doi ca-n oglindă, duelIștii ridicară piedicile și-ncremeniră astfel pentru un timp atît de lung, încît puteai auzi cum se dezagregă protonii în carnea densă a gloanțelor de plumb de pe țeavă, cum galaxiile își încetează expansiunea și, cu încetineala unui minutar de ceas, încep să se reapropie unele de altele, cum devin una singură, cum spațiul dintre constelații dispare, cum dispare și spațiul dintre atomi, apoi dintre particulele elementare, cum dispare în cele din urmă și entitatea imposibil de numit spațiu, timp, materie, vis sau oricum altcumva dintre quarcuri. Apoi, cei doi apăsară în același timp pe trăgaci. Proiectilele de plumb se răsuciră-n șanțurile elicoidale ale țevilor cu un scrîșnet de metal siluit, se-ncinseră la alb și ieșiră rotindu-se maiestuos ca niște planete semilichide. În aer, temperatura lor crescu pînă cînd plumbul deveni translucid ca un zgîrci. Evoluau unul spre altul lent și simetric într-o lume de incomprehensibile forme încremenite. Nu avea cine să vadă culori, să perceapă mirosuri. Neutrinii nu miros a garoafă, cosinusurile nu sună ca un trianglu, curbele asimptotice nu au gust de scorțișoară. Rotindu-se-n jurul axei lor, gloanțele se apropiau unul de altul atrăgîndu-se chemotactic, făcînd schimb de particule virtuale, transmițîndu-și mereu unul altuia coordonatele, locul în spațiu și viteza, corectînd erorile din mers. Prin pielița lor exterioară se zărea celula fecundată evoluînd într-un început de structură: morulă, blastulă, gastrulă, apoi cele trei foițe embrionare, canalul neuronal, un rudiment de coloană. Un cap mare și străveziu, cu petele catifelate ale viitorilor ochi, răsucit către piept ca vîrful ferigilor în desfășurare, un trup curbat ca o codiță de animal. Muguri din care se dezvoltă membrele. Degete străveziu-roșietice la capătul mînuțelor. O inimă zvîcnind ca a mormolocilor prin membrana toracică. Doi embrioni crescînd încetișor, grăbind spre îmbrățișare. Curînd, gloanțele fură față-n față, vîrf în vîrf, cu o precizie de microni. Fetușii de carne și plumb se roteau acum în sens invers, cu țestele atingîndu-se într-un singur punct, la fontanelă. Şi deodată se turtiră una de alta, se contopiră una cu alta, împrăștiind în jur o aureolă de neuroni, o hartă radială a instinctelor și dorințelor, a topografiilor secrete și-a zodiacurilor, plumb, sînge și creier desfăcîndu-se ca o coadă de păun între cei doi ucigași zîmbitori. Plană și verticală ca un disc de patefon, de sute de ori mai subțire, aureola crescu pe măsură ce embrionii pătrundeau mai mult unul în celălalt, alimentată de organe, ligamente și membre, de glande și oase mai fragede ca tulpinile de păpădie, pînă cînd se-ntinse ca un ecran lichid de la un perete al dormitorului la altul și de la podea la tavan, secționînd policandrul, brațul unui fotoliu de pluș decolorat, o ceașcă de cafea și farfurioara ei, gheridonul pe care era așezată și covorul indian de pe parchetul lustruit al odăii. Era acum un tablou bogat și complicat, o alegorie nedeslușită, cu toate personajele – animale fabuloase, divinități și eroi – în continuă mișcare și metamorfoză, o titanomahie cerebrală, un puzzle în care fiecare piesă leșina de dragoste, de dor și de nostalgie și-și făcea loc printre celelalte în căutarea celei cu care se putea-mpreuna, miliarde de forme și culori curgătoare care, ca pe un disc optic în rotație, dădeau deodată o mare lumină albă, orbitoare, extatică. O gură vorbind deodată în toate limbile pămîntești și îngerești. Un cap de leu cu coama de foc năucitor, arzînd cu o furie nebunească. Un răcnet galben de leu, un țipăt sfîșietor de păianjen. În cele din urmă miezul de plumb clocotit al apelor acestui ecran pe care se proiecta istoria universurilor, cisterna de lumină din miezul miezului minții noastre, se epuiză, și un vid perfect circular, cît un vîrf de ac mai întîi, apoi cît o monedă și-apoi cît o farfurioară se căscă în mijlocul lui, dilatîndu-se tot mai mult, lăsînd să se vadă prin el entități pe care o conștiență le-ar identifica drept forme, texturi și culori, iar o conștiință drept chipurile a doi oameni cu pistoale în mîini, îndreptate unul spre altul. Gaura din tabloul ce părea acum un himen zdrențuit atinse aproape-n același timp pereții, podeaua, tavanul, candelabrul, ceașca, gheridonul și covorul indian, lăsînd pe toate, în secțiune, o sîrmă subțire de plumb, vizibilă apoi mulți ani de-atunci încolo.

Cedric și Maarten aruncară pistoalele pe pat, negrul rosti prietenos: „Ai venit, în fine“ și se grăbi să-și tragă pe el niște țoale. Maarten vru să-i vorbească, dar Cedric îl opri, îl luă de braț și merseră-n altă odaie, cu șemineu și masă mare, ovală, în mijloc. Intră, pe altă ușă, și Liesbeth, cu o tavă cu cești de cafea și cu o frumoasă cafetieră de porțelan în mîini. Se așeză la capătul mesei și Maarten își începu povestea, destul de dezlînat la-nceput, pentru că nu se putea stăpîni să nu privească în decolteul femeii pe care o văzuse mai devreme goală, acoperită de sudoarea dragostei și cu pubisul roșu lucitor ca lița. Femeia era acum pieptănată cu grijă, poate de dragul oaspetelui, cu părul împletit la spate cu ajutorul unui mic instrument ce prindea șuvițele și le trecea unele prin altele, iar în față, deasupra frunții cărnoase și înalte, cu un fel de cornițe arămii care, adunînd părul, îi lăsa descoperite urechile frumos înghiocate.

Maarten era născut într-unul dintre sătucurile din poldere, cu case avînd pe pereți plăci mari de faianță pictată și inele de fier, nu se știe pentru ce folosință. Își aducea aminte din copilărie – dar fusese oare adevărat? să fii neerlandez însemna să trăiești o viață-ntreagă în tablouri de gen sau în peisaje agasant de stereotipe și chinuitor de frumoase – ierni grele, cu zăpezi cum nu mai cădeau acum și care nămețeau pe un zid al casei și doar pe o singură parte a trunchiurilor de copaci. O înlănțuire de rîuri și lacuri acoperite cu gheață verzuie, pline de patinatori în pantaloni roșii și surtucuri galbene, care se roteau și-naintau cu mîinile la spate pe sticla groasă, pe patine de lemn legate de gheată cu grosolane fîșii de piele. Micul Maarten, urmărit de cîinele lui, Frits, vioi și negru, cu steluțe de zăpadă în blană, se alergau și ei toată ziua, scoțînd aburi, propunîndu-și mereu repere mai îndepărtate: hai pînă la salcia butucănoasă, cu nuielele îngroșate de gheață, de pe marginea iazului dinspre dig; acum să mergem pînă la moara de vînt, putredă, neagră de umezeală, cu aripile cu pînza găurită pe-alocuri, care, cînd se lăsa seara, se colorau într-un ciudat trandafiriu; și ce-ar fi dac-am ajunge chiar pînă la corabia încrustată în gheață de dincolo de dig, din marele golf pe care cădea zi și noapte, fîșîind, o măzăriche cenușie? Ultima țintă nu era însă nici de nasul ieșit din fular, roșu de ger, al copilului, nici de cel negru și umed al cățelului ce părea totdeauna că rîde. Era prea departe, mult prea departe. Trebuia să mergi pe patine două zile-ncheiate, trecînd pe lîngă biserici și pîlcuri de case, pe sub nori din care soarele nu se ivea niciodată, dar a căror carne densă și luminoasă o puteai săruta doar dînd capul pe spate. Maarten fusese de zeci de ori, alături de ceilalți copii, pînă la salcia cioturoasă ca un mare mutilat de război. Plecau din zori, după ce-și beau cana de lapte înspumat, proaspăt muls. Mamele lor grase, cu fețe de bărbați, le mai înfășurau o dată fularele-n jurul gîturilor subțiri și-apoi le dădeau drumul pe-afară, să patineze veseli pînă la prînz. Străbăteau zone de ceață și zone de limpezime pînă ce li se arăta prin aerul întunecat salcia. Se așezau pe gheață sub ea și mîncau ce-și luaseră-n traiste. Aruncau bucăți din crengile ei cîinilor, care se-ncăierau pe ele, fiecare dornic să le aducă înapoi. Fumul norilor se-nvîrtoșea și se destrăma pe cer, iar rafalele de zăpadă îi izbeau umed în obraz. Gheața nu se mai vedea cînd se-ntorceau la casele lor, asudați de efort, ca să se vîre noaptea sub imensele pilote de puf din camera de culcare. Puțini plecau mai departe spre moară, unde ajungeai în amurg și de unde te întorceai acasă mult după miezul nopții, lucru nu tocmai înfricoșător, căci zăpada întinsă pînă la orizont lumina aproape ca ziua. Dar acasă încasai atunci o bătaie bună și erai trimis la culcare în staul, cu vitele, unde te perpeleai toată noaptea de frig și obidă. Ce-ar fi fost să nu te-ntorci deloc în noaptea aceea!

Nici un copil, niciodată, nu ajunsese pînă la corabia din marele golf de dincolo de dig. Îi auziseră doar pe părinți vorbind, cînd se adunau mai multe rubedenii în jurul mesei. Barcazul eșuat acolo dinainte de primul război era una dintre ultimele nave cu velatură, la care se adăugase mai tîrziu, e drept, și o mașină cu aburi. Tocmai cazanul ei sărise-n aer, nu se știe cum, pe ruta spre Rotterdam, ucigînd cîțiva marinari și scufundînd nava pe jumătate în marea puțin adîncă. Celor care dăduseră tîrcoale epavei nu le mersese bine. Unii-și rupseseră un picior pe drumul de-ntoarcere, alții muriseră înainte de vreme. Nu era bine să te joci cu lucrurile astea. Maarten însă ar fi dat orice să vadă cu ochii lui corabia. Vorbi cu cîțiva prieteni, dar nici unul nu vru să meargă pînă acolo. „Și unde-o să dormim peste noapte?“, întrebau cu jumătate de gură. „În moară.“ „Ești nebun“, îi spuneau, „Vrei s-o auzi noaptea pe femeie plîngînd?“ Toți știau că nevasta morarului murise acolo, dînd naștere celui de-al optulea copil. Morarul își luase copiii și plecaseră din acele locuri.

Așa că, în cele din urmă, băiatul se hotărî să meargă singur. Singur însemna cu Frits, de care Maarten era nedespărțit. Mai erau cîteva zile pînă la Sintaclaas cînd băiatul – să tot fi avut atunci vreo doisprezece ani – plecă de-acasă cu gîndul ca, fie ce-o fi, să ajungă pînă la corabie. O luă, pășind stîngaci pe patine, pe uliță, prin spatele bisericii, depăși prăvălia ce mirosea a cîrnați cu ghimber și coborî spre iazu-nghețat. Nu ninsese de două zile, și gheața era limpede, de culoarea fisticului. Un rac mare și negru era prins în gheață, chiar la mal, încurcat în ierburi de apă. Sacul din spinarea copilului atîrna mai greu ca de obicei, căci Maarten luase pîine, brînză și cîrnat cu șorici pentru două zile. Se amestecă printre zecile de patinatori, îndrăgostiți alunecînd împreună, țărani bătrîni cărînd lemne, o fată cu patine strălucitoare de metal, semn că părinții ei erau înstăriți, și mulți, mulți copii, de la țînci care abia puteau merge-n picioare pînă la flăcăi ce trăgeau deja pe ascuns din pipă. Pe măsură ce, cu Frits zupăind după el și lătrînd la ciori, băiatul se depărta de sat – depășise iazul și intra pe rîu, care dădea curînd în altă burtă de gheață verzuie – oamenii deveneau mai rari și singurătatea mai vastă. Orizontul era foarte jos. Copacii ieșeau parcă de sub pămînt, ca și rarele pîlcuri de acoperișuri. Își auzea răsuflarea, își vedea picioarele în nădragi albaștri și ghetele cu șireturi înșirate strîmb, vedea încleștat în gheață cîte un pește îndoit, cu coada aproape atingîndu-i capul.

Ajunse la salcie încă pe lumina lăptoasă dinainte de prînz. Se așeză pe desagă, după ce scoase din ea toate cele trebuincioase pentru masă. Împărți tot cu Frits, pînă la ultima firimitură. Mestecînd, privea cerul nesfîrșit de înalt, mai înalt decît oriunde pe lume. Norii cei mai de jos lingeau gheața, ca niște fumuri mereu destrămate de vînt. Cei de deasupra erau mai vîrtoși și păreau încremeniți, dar dacă-i priveai multă vreme vedeai că și ei sînt în schimbare continuă de forme și luminozitate, și micul Maarten se-ntrebă nu fără temei cum putea Dumnezeu, fără știrea și voința căruia nimic nu clintea pe pămînt, să controleze capricioasele și contradictoriile mișcări ale norilor. Ce calcule fără sfîrșit trebuia să facă pentru a stabili în ce parte flutura fiecare fir blond din părul băiatului cînd bătea vîntul, ciufulindu-l. Cum putea ști (dar El *știa*, pentru că El era și vîntul, și norii, și apele mereu învîrtejite) în ce parte o ia fiecare strop dintr-un rîu cînd bulboanele se umflă primăvara. Norii întunecați, de zăpadă, foindu-se pe cerul de zece ori mai înalt decît pămîntul, păreau a nu asculta de nici o lege. Se-nnodau și se deznodau, pur și simplu, la-ntîmplare, închegîndu-se uneori, tot întîmplător, în chipuri și peisaje, deformate apoi pînă la nemairecunoaștere și închegate iar, în alte fețe și alte priveliști. Nu era la fel și cu lucrurile, mereu trecătoare, ale lumii noastre? Nu se încheagă o casă din lemn adus din pădure, cărămidă făcută din lut ars, sticlă din nisip topit, fier scos din pămînt, nu strălucește ea o vreme în mijlocul satului, adăpostind oameni tineri și plini de sănătate? Nu vede ea nunți vesele și botezuri, ca apoi să îmbătrînească o dată cu oamenii și cu satul, să ajungă „casa cea veche", să fie părăsită și apoi să se ruineze încet, ca să dispară iar în pămîntul din care s-a plămădit? Nu a fost cîndva întemeiat pînă și satul, pentru ca o dată să dispară și el în ceață și în uitare? Copilul pipăi scoarța neagră a salciei, ce păstra ninsoare în fiecare crăpătură. Părea atît de tare, de veșnică, și totuși nu era decît o formă trecătoare. Își închipuia ființe atît de iuți și de imateriale încît să poată trăi în lumea norilor, și toți să li se pară fermi și neschimbători cum li se par oamenilor toate lucrurile care-i înconjoară. Ființele-acelea s-ar destrăma într-o clipă, dar acea clipă ar fi viața lor, lungă și plină de fericire și de necazuri. „Iar noi, noi cei de sub norii mereu curgători, le-am părea într-adevăr veșnici. Noi am fi zeii lor, în noi și-ar găsi mîngîiere și temei, la statornicia și încremenirea noastră ar visa mereu, așa cum pentru noi Domnul și fiul său Jesus sînt două statui mărețe, neschimbătoare, aceleași mereu, în preajma cărora noi ne-nchegăm și ne destrămăm ca norii." Da, curgerea și schimbarea erau viața, statornicia și-ncremenirea erau cu neputință în lumea noastră, fiind ele însușirile nepămîntești ale Dumnezeirii. Ajuns aici cu gîndurile, băiatul fu cuprins de un mare dor de eternitate. Minuscul sub cerul învolburat, se ridică în picioare și rămase nemișcat timp de vreo jumătate de ceas, cu privirile îndreptate spre crucea bolții, fără să clipească măcar din pleoape, fără să audă scheunatul neliniștit al cîinelui, cu fața luminată și-ntunecată de curgerea domoală a norilor.

Întorcîndu-se în singurătatea țiuitoare a iazului, își îmbrățișă prietenul îmblănit și mai privi o dată către salcie, care-și plecase nuielele atît de mult, încît capetele le erau prinse în gheață. Cam la-nălțimea privirilor lui Maarten, în trunchiul copacului se deschidea o scorbură în formă de ochi, cu buze groase și negre de lemn dezgolit. Înainte de a pleca mai departe, copilul se-apropie și aruncă o privire în scorbură. De undeva, din fundul ei, venea o lumină ce arunca reflexe apoase pe lemnul putred. Maarten își scoase mănușile și apucă bine marginea scorburii. Se trase-n sus ca să vadă mai bine de unde venea acea strălucire. Copacul era, pasă-mi-te, scobit pe dinăuntru, și partea de jos se deschidea pe fundul eleșteului înghețat. Își scoase patinele și se cățără pe butucul salciei pînă ce ajunse să stea cu fundul pe marginea scorburii și cu picioarele atîrnîndu-i în interior. Încetișor, pe cînd Frits începuse să scîncească alarmat în zăpadă, își dădu drumul, sprijinindu-și tălpile ghetelor pe lemnul fibros și, după o coborîre de cîteva brațe, ca într-o fîntînă, se trezi atîrnînd deasupra unei săli fermecate. Își dădu drumul și căzu-n patru labe pe podeaua de gheață. Se ridică și privi uluit în jur: pereții fantasticei încăperi erau cu totul de gheață, și prin ei se filtra lumina puternică a amiezii. În cristalul masiv erau încrustați pești mari de apă dulce, cei mai lungi și mai mustăcioși pe care copilul îi văzuse vreodată. Fratele său Gerrit, care se înecase cu două veri în urmă, era și el acolo, plutind, cu părul fluturînd nemișcat, și privindu-l cu ochi goi, mari și senini. Hainele lui destrămate erau pline de lintiță și de melci de rîu. Rădăcinile salciei se rășchirau împrejur ca niște vene întunecate, și păreau că pulsează. De-afară se auzeau sunete estompate, o voce caldă spunea cuvinte neînțelese, dar însoțite de inflexiuni care-nsemnau liniște, ocrotire și alinare. Gheața strălucea așa cum în fundul minelor adînci strălucesc cristalele, gemele. Cît de frumos era totul! Cît ar fi vrut să rămînă mereu în acea strălucire de aur topit! Ce mult, ce mult și-ar fi dorit să viseze mereu, să trăiască numai cu pleoapele strîns lipite, cu globii oculari bătînd lent sub ele, ca niște aripi ce ar vîsli într-un aer subțire și dulce, deasupra unor mari orașe necunoscute! Dar își aminti cît de repede se făcea iarna seară și, după ce-și luă adio de la Gerrit și mai aruncă o privire în jur, urcă înapoi prin trunchiul salciei și, spre bucuria zgomotoasă a cîinelui, ieși din scorbură, păstrînd pe haine, în păr și-n gene, ca niște pînze de păianjen, ceva din lumina de-acolo, de-atunci.

Nu se-nserase încă, dar lumina era mai posomorîtă, învăluind priveliștea într-o mai adîncă melancolie. Stătea să ningă. Oricît ți-ai fi rotit privirile împrejur, nu se zărea țipenie de om. Maarten își legă patinele, își luă iar traista-n spinare și lunecă mai departe pe gheața cenușie. De foarte departe se auzeau bufnituri înăbușite: cineva tăia lemne. Patină fără gînduri, cu cîinele alergînd după el, cîteva ceasuri, simțind mai mult decît văzînd cum se întunecă tot mai tare. O clipă, norii se spărseseră și raze groase, străvezii, ca niște oblice coloane de purpură, catifelaseră roz zăpada și-nsîngeraseră gheața rîului șerpuitor. Dar apoi luminile se stinseseră și aceeași tulbureală, virînd spre un cafeniu obosit, se-ntinse mai departe sub plafonul de nori. Se făcea tot mai frig. Gleznele începuseră să-l doară și aerul îi rănea plămînii. Era vremea cînd tatăl lui se-ntorcea de la stația de epurare a apei, și în mod sigur întrebase de el. „Krijg de klere!“, mormăise, poate, auzind că fiul lui iar hoinărea aiurea. Încă nu erau, însă, alarmați, și nu aveau să fie pînă la căderea întunericului.

Între timp, băiatul începuse să crească. Crescuse și înainte, clipă de clipă, înăbușit și neobservat, dar acum, la fiecare alunecare pe patina dreaptă, apoi pe cea stîngă, pantalonii-i deveneau parcă mai scurți, lăsînd o bucată tot mai mare de gleznă descoperită și roșie în aerul înghețat. Hormonii de creștere, declanșați de pituitară, și care pîn-atunci picuraseră leneși în venele adormite ale copilului, izvorau acum ca niște lacrimi din ochiul interior în care, homuncul trist, ne pîlpîie neputincios sufletul. Cîndva, acest ochi văzuse lumina. Se deschidea atunci, albastru, deasupra îmbinării sprîncenelor și privea rotirea soarelui, a lunii și-a stelelor prin țeasta ce devenise-n acel loc străvezie, ca și pielea care-o acoperea. Schimbările de lumină ale cerului maniac-depresiv modelau pe atunci forma sînilor, a boabelor de sudoare, ritmul de creștere-a oaselor și mareele creierului. Rotunjeau miturile și credințele, generau copăceii sintaxei. Cîndva, însă, ochiul nostru din frunte trebuie să fi văzut ceva nebunesc, un foc neașteptat și obscen, un vînt orbitor, un peisaj celest intolerabil. De-atunci s-a retras tot mai mult sub pleoapa groasă a encefalului, iar azi fosta floare a soarelui din fruntea noastră de fii ai luminii mai e doar un bob de mazăre atîrnînd în scrotul ei de os, înconjurat și ocrotit de marele fluture sfenoid. Și totuși, bătrîn rege orb stăpîn pe hormoni și pe vise, ochiul încrustat în craniul lui Maarten îl făcea acuma să crească. Băiatul luneca pe gheața verde lăsînd dîre tot mai lungi înapoi. Mușchii corpului îi deveneau mai puternici, spinarea i se lățea, păr aspru și uscat îi țîșnea la subțiori și între picioare. Ouăle lui cît cele de porumbel creșteau acum în volum și-ncepeau să producă peștișorii de aur. Erau ca două aripi încă nedesfăcute de-o parte și de alta a viermelui ce se lungea și el. Acum pielea băiatului ieșise la iveală nu doar la-ncheieturi și la glezne, ci și-n jurul mijlocului, ca o curea înroșită între cămașa smulsă deodată din pantaloni și sfoara cu care aceștia erau legați. Cea mai tristă și mai disperată schimbare se zărea totuși pe fața băiatului: dulcea visătorie din ochii lui, curbura de fetiță-a obrazului, buzele drăgălașe, mereu desfăcute, cu pielița crăpată de vînt, toate dispăruseră cu încetul. Stînca facială crescuse și se remodelase, arcadele deveniseră proeminente, fălcile tari, bărbia agresivă și voluntară. Era ca și cînd marea strălucire a visului s-ar fi retras de pe plaja feței sale, și refluxul, indus de luna plină a pituitarei, ar fi lăsat teren aspru, pietros și plin de scoici sfărîmate unde odată nu fusese decît golful dulce al chipului de copil. Chiar și părul i se întunecase, crescuse și se-ncîlcise, și flutura acum în urma lui în lumea cea singură și vastă a iernii. Bruma răsuflării îi împodobea cu firișoarele ei albe, ramificate delicat, țepii moi ai mustății și-ai bărbii aurii, abia mijite.

Acum, în seara adîncă, patina pe-ncîlcitura de rîuri și iazuri un bărbat tînăr, încă subțire, care nu mai păstra din Maarten cel de la salcie decît cîteva amintiri tatuate pe pielița groasă ce-i învelea encefalul. Acum gîndea altfel, răsufla altfel, vedea altfel culorile, aștepta altceva de la marea călătorie. Nici nu-și dădea seama de cînd începuse să ningă, cu fulgi ce păreau întunecați pe cerul lăptos. Ninsoarea îngustase deodată lumea, copacii din zare nu se mai vedeau, chemările ciorilor veneau de nicăieri. Gheața se acoperi repede, încît o sferă albă și pufoasă rămase din spațiul altădată atît de vast. Maarten înțelese că ar fi putut trece pe lîngă moară. Lumina scădea tot mai mult, deși zăpada se străduia s-o răsfrîngă cu totul. Avu totuși noroc: ceața se coloră-ntr-un loc de o pulbere cafenie, și brațele morii se iviră fantomatic, tot mai bine conturate, în fața lui. Abia cînd se așeză, gîfîind, pe treptele ei, privindu-și cu mirare degetele de la picioare, degerate, cum ieșiseră prin încălțările sparte, își dădu seama că Frits nu mai era. Un val de spaimă îl copleși. Nu-și mai amintea cînd îl auzise lătrînd ultima dată. Îl strigă, ridicîndu-se-n picioare, cu o voce care-l sperie și mai mult. Nu era vocea lui. Patină cîteva sute de pași înapoi, strigînd mereu, dar cîinele nu era de găsit. Cum frigul devenise chinuitor, Maarten trebui să se întoarcă, îndurerat, la adăpostul morii.

Trunchiul ei de cărămidă-nnegrită de vreme i se păru adolescentului mai masiv ca oricînd. Avea forma strunjită a unei ture de șah, și nici o fereastră nu se zărea pe curbura ei înzăpezită. Aripile uriașe, cu pînze fluturînd sparte, pline de nea pufoasă și roză-n înserare, erau înțepenite pentru totdeauna. Tînărul înghețat ocoli moara, găsi ușa blocată de gheață și se chinui multă vreme să o dea la o parte. Intră în cele din urmă-n marea penumbră. Era atît de-ntuneric în moară, că dreptunghiul ușii deschise se zărea dinăuntru ca o intensă lumină albă, în ciuda înserării adînci. Cînd trase ușa după el, bezna deveni desăvîrșită.

Maarten scăpără un amnar și aprinse fitilul lămpii cu spirt pe care o luase cu el în desagă. Lumina tremurătoare dezvălui, parcă, un interior de orologiu. Roți dințate cioplite-n lemn, mai mari decît el, își îmbinau dinții grosolan și precis. Axurile lor erau bîrne masive, ferecate-n fier ruginit. O scăriță de lemn, ce părea și ea, la prima vedere, parte din mecanism, ducea la etaj, oprindu-se-n tavan, unde se zărea-n scînduri tăietura unui capac. Maarten sui, cu lampa-n mînă, împinse capacul și se găsi-ntr-o odaie neînchipuit de înaltă. Pereții ei rotunzi suiau, desigur, pînă sub acoperișul ascuțit, de șindrilă, al morii. Pe podeaua de lemn lustruit, dat cu ceară, erau mobile neașteptat de luxoase: un pat cu baldachin, așternut cu cea mai proaspătă și mai apretată olandă, două noptiere lăcuite, cu sertarele armonios curbate și-ncrustate cu sidef, un mare bufet cu vitrină, plin de cristaluri și-o măsuță de toaletă încărcată cu farduri, rujuri și pomezi, răsfrînte într-o mare oglindă cu două aripi laterale, puțin aduse în față. Și, prins de tavan cu o tijă nesfîrșit de lungă, un mare candelabru atîrna, cu brațele curbe și rășchirate, peste întreaga-ncăpere. Maarten găsi, pe un perete, comutatorul și candelabrul se-aprinse, răspîndind în spațiul conic o lumină trandafirie. Aici era cald, înăbușitor de cald. Gheața din păr se prefăcu-n apă și începu să-i curgă tînărului pe gît și pe ceafă. Se simțea ciudat în odaia aceea fără ferestre, nici măcar oblonite. Prin două fante dreptunghiulare-n podea, observă el destul de tîrziu, intra-n încăpere o curea de transmisie din piele bătucită, care suia de-a lungul peretelui și se cupla tocmai în vîrf cu un ax rotund, desigur axul aripilor de-afară.

Maarten dădu ocol încăperii. Mobilele furniruite acaju, ca niște viori, îl intimidau, cu picioarele lor curbe, cu încrustațiile și intarsiile lor. Cristalul bufetului era prea lustruit, oglinda prea pură, de parcă nici un fir de praf n-ar fi pătruns vreodată aici. Pe pat parcă n-ar fi dormit niciodată vreo ființă omenească. Dar mai ales era tăcerea, totală, de neînchipuit, în care pașii lui pe podea, răsuflarea lui și topirea ultimilor fulgi de zăpadă în barba lui aurie făceau un zgomot de sfîrșit de lume. Zdrențe descusute și ude din hăinuțele lui de copil abia i se mai țineau de trup, sparte de mușchii reliefați ai umerilor. Le smulse cu silă de pe el și rămase gol sub marele candelabru. Abia atunci se privi în oglindă.

Odaia răsfrîntă-n cristalul ei era identică și totuși complet diferită de prima, pentru că-n mijlocul ei, privind uimită spre Maarten, stătea o tulburătoare fată goală, avînd ochii lui, buzele lui, un anumit fel al lui de a-și purta capul și umerii, o aluniță a lui, pe care el o avea în dreapta buricului iar ea în stînga. Mai micuță de statură, grațioasă, cu pieptul împodobit de sîni grei, trăgînd spre înafară, cu șolduri late și pulpe rotunde și sexul abia vizibil: două pliuri în mijlocul unui triunghi auriu, fata era pe jumătate înfășurată în bucle luminoase și afînate. Era Maarten, dar straniu modificat, căci ființa cea oglindită avea inima-n dreapta și ficatul în stînga, aminoacizii ei aveau molecula dextrogiră, mintea ei percepea spațiul, texturile, volumul psiho-afectiv al obiectelor cu emisfera stîngă a creierului și gîndea logic, secvențial cu cea dreaptă, dar mai ales trăia, simțea și iubea cu trupul ei de femeie ceea ce Maarten trăia, simțea și iubea cu un trup de bărbat, căci toți avem în noi geamănul virtual ce ne privește uimit de dincolo de oglinda scînteietoare a sexului, ce arde ca soarele, luna și stelele în miezul minții noastre.

Maarten dormise în noaptea aceea cu prima lui iubită în brațe, îi mușcase adînc buzele, îi frămîntase cu voluptate disperată sînii și fesele, îi pătrunsese cu bara lui de carne, prima dată-ntărită, vaginul musculos și fierbinte, privind-o mereu în ochi pînă cînd, încă ochi în ochi, identici și totuși atît de diferiți, țipaseră amîndoi deodată întețindu-și convulsiile, zdrobindu-și oasele, distrugîndu-și mințile, înconjurați de aurul lichid ce se vărsa din amîndoi, din lumina de anihilare a lumii și de geneză a altor lumi a țipătului lor în care infernul și paradisul deveneau una. Cînd tînărul bărbat se trezi, cea care-l primise în pîntecul și-n ochii ei noaptea întreagă era din nou în oglindă și-i zîmbea fără regrete, doar cu o ciudată, fericită nostalgie. Maartena ? Martina ? Se ridică din pat și, o dată cu fata, se apropie de oglindă. Întinse mîna, și degetul lui arătător de la dreapta atinse degetul ei arătător de la mîna stîngă. Între degete rămase totuși un infim spațiu gol, în care zburau fotonii, așa cum și-ntre sexele lor, oricît de strîns îmbinate, rămînea destul loc pentru fluxul dumnezeieștilor mormoloci. Nici neuronii noștri nu se lipesc niciodată unii de alții în perversul și imposibilul joc din bucățele al lumii.

Cureaua de transmisie se pusese, huruind, în mișcare, intrînd prin una din fante și ieșind prin cealaltă, semn că se stîrnise vîntul și că bătrîna moară-și dezmorțea aripile. Maarten nu se mai simțea la largul său dezbrăcat, în aerul ce încă mai mirosea, ca fînul cosit, a dragoste. Se-nvîrti prin odaie pînă găsi într-un dulap niște haine cam vechi și destul de curios croite, dar care, de bine, de rău, i se potriveau. Coborî, astfel îmbrăcat, prin chepengul din podea și se găsi în miezul orologiului de lemn, care se pusese-n mișcare și scîrțîia din toate piesele lui grosolane.

Afară cerul se limpezise și-și înălța incredibil de sus bolta de safir. Dimineața-nghețată se-ntindea transparentă pînă în cele mai vaste depărtări, incendiată de soarele ce se năștea dintr-un crîng înzăpezit. Cu vîntul de lumină bătîndu-i în față, bărbatul încremeni momente bune, strîngînd ochii și simțind cum prin corpul lui mai compact ca oricînd curgea o energie albastră. Era acum un obiect din cosmos, o vertebră a animalului temporal ce avea numele și ochii săi. Părul și hainele îi fluturau portocalii în vîntul solar, ce flutura și alungea la fel cîmpul magnetic terestru. Maarten era acum în centrul lumii și lumea era întreagă, ca un embrion de diamant, în inima lui. O porni la drum, patinînd pe gheața verde, ușor asudată de soarele orbitor, încercînd să deslușească o cale peste rețeaua de rîuri și iazuri întrețesute ce i se întindea înainte. Trecu iar pe lîngă sate troienite, prin cîrduri de patinatori, prin mari țări de singurătate, mereu cu soarele-n spate și cu o lungă umbră purpurie-nainte, ca minutarul ceasornicului în care viețuia. Sub gheață deslușea uneori clădiri scufundate, zgîriind aproape, cu giruetele de pe turle și foișoare, suprafața, căci bărbatul deja se afla în ținutul care fusese, de milenii, locuit pe rînd de scrumbii și de oameni. Trăim în lumi suprapuse, își zise Maarten, fiecare sub gheața dură a celei de deasupra, fiecare zărind sub picioare o alta, scufundată de mult. Sîntem cerurile lumii de sub noi și blestematul adînc al fericitei împărății de deasupra. Jumătatea de sus a trupului nostru este divină și se scaldă-n lumina de cuarț a ogivei în care-am fost pe veci așezați, iar jumătatea de jos primește-ntre pulpe și fese demonica, rușinoasa flacără a infernului. Dar creierul nostru, în țeasta lui de os palid, este identic cu ouăle, în scrotul lor moale, al celor de sus, iar cele două emisfere cu care gîndesc cei de sub noi sînt identice boașelor noastre. Cît de miraculos trebuie să fie creierul celor de sus, cît de josnice ouăle celor de jos! Și totuși primul este aidoma țestei de piele păroasă dintre picioarele celor de și mai sus, iar cele din urmă sînt slăvitele minți ale celor de și mai jos. Iar undeva, în succesiunea aceasta nesfîrșită, în stratificările geologice de spațiu și timp, creier și sex, emisfere cerebrale și testicule, paradis și infern, undeva în apexul tot mai limpezit al lumilor suprapuse trebuie să fie o minte ce nu mai poate fi sex pentru nimeni, căci e-n același timp gîndire și procreare, iar gîndurile ei sînt spermă de lumină în care înoată îngeri. Și undeva, în adîncul adîncului, va fi un sex absolut, testicule cu cortex cerebral, hipotalamus și amigdală, sperma sa groasă, de plumb topit purtînd demoni înaripați care gîndesc și, gîndind, distrug carnea fragedă a ființei. Sîntem o succesiune de gîndire și procreare, gîndirea noastră fiind zămislită de cea de deasupra și zămislind-o pe cea de dedesubt. Permanent, ca o suveică, mintea noastră ne naște sexul, avînd în ea modelul sexului nostru, pe cînd sexul, ce are-n substanța lui o fărîmă de creier, încearcă mereu, disperat și nostalgic, să plămădească o altă minte care să-l poată naște, și tot astfel la nesfîrșit...

Deodată, cam pe cînd soarele, ajuns în crucea bolții, aboli umbrele și tot peisajul deveni conceptual și spectral, șerpuitorul traseu de gheață se deschise într-o întindere transparentă fără sfîrșit, unde gheața se curba după curbura planetei. Era marele golf de dincolo de dig. Acum Maarten, ce patina tot mai greu și mai gîfîit, de parcă treptat l-ar fi-ncărcat anii și metehnele, era doar un punct de substanță organică pe suprafața calotei strălucitoare. De-aici nu mai știa încotro să se-ndrepte. Straiele de pe el se zdrențuiseră și miroseau greu. Statura i se-ncovoiase de parcă ar fi atras-o din ce în ce mai puternic pămîntul. Fuioare de barbă cenușie îi fluturau acum în cîmpul vizual, și fire lungi din sprîncene îi stînjeneau vederea. Soarele ardea tare și emisfera de gheață începu să asude. Stratul se făcea mereu mai subțire, iar sub el peștii dezghețați înotau iar, arătîndu-și spinările-ntunecate. Pe fundul îndepărtat al golfului strălucea o lumină. Maarten se opri în mijlocul imensității de gheață. Picioarele-i tremurau. Se așeză direct pe sticla fragilă și scoase din desagă o coajă mucegăită de pîine și puțină brînză pietrificată. Nu le putu mînca. Timpul șuierase mînios pe deasupra lui. Se privi în oglinda gheții: un chip bătrîn, înconjurat de păr cărunt. Se lungi în băltoaca de apă, așteptînd să moară. Gheața troznea-n toate părțile: pe alocuri ajunsese subțire ca unghia. Departe, din aisberguri, faleze-ntregi se prăbușeau în mare.

Din adînc se ridică atunci o uriașă corabie. O corabie putredă, cu lemnul încrustat de scoici și răgălii, cu cîrligele și scoabele pufoase de rugină, cu clopotul de cart mîncat de cocleală. Pe catarge, pînze negre și flamuri negre, umflate de bancurile sclipitoare de pești. În odăile de sub punte, leșuri de marinari ciugulite de crabi, cu madrepori crescuți ca niște coarne din cranii. În cale, crini de mare amestecați cu mormane de aur, de bijuterii și de perle, comori nemairîvnite de nimeni. Catargele străpunseră primele gheața, spărgînd-o și risipind-o în mari plăci ascuțite ca lamele, ce-și sclipeau o clipă poligoanele-n aer, ca să se spargă apoi departe, cristalin, pe podeaua de gheață încă întreagă. Se ridicară tot mai sus în văzduh, iar marile prelate negre se uscară instantaneu, răspîndind nu doar miros insuportabil de putreziciune, ci și cristale de sare risipindu-se ca o chiciură împrejur și zeci, sute de animale necunoscute ale abisului, monștri ce răsuflau greu, dîndu-și duhul pe gheață. Puntea de sus sparse și ea suprafața de cuarț, lăsînd tone de apă să se scurgă de pe bocaport, apoi se ivi puntea cea mare, ridicîndu-l cu ea, în mijlocul ei, pe Maarten, ai cărui ochi încețoșați priveau totul fără mirare, cu doar o nesecată dorință de moarte. Marele galion atinse linia de plutire, se lăsă pe o parte dar nu se scufundă, apoi se redresă și rămase nemișcat, cu țăndări de gheață-n jur, în mijlocul pustietății. Un inel de apă de o nespusă puritate azurie-l înconjura, inel care, către înserare, se lărgi tot mai mult, schimbîndu-și culoarea în aur și-apoi în purpură.

Moșneagul se ridică în capul oaselor, își desfăcu cu greu ghetele cu patine de lemn și, în picioarele goale, roșii de ger, înaintă, pe scîndurile moi ca pluta, pînă la prova. Se prinse cu mîinile de balustrada bompresului și-ncremeni și el cu fața către apus. Lumina portocalie a serii, ce incendia norii și valurile, i se prindea-n încrețiturile feței, îi dubla cu umbră perii din barbă și-i pătrundea, ca un lichid limpede, printre pleoape, umplîndu-i țeasta. Din țeastă, ambra-nserării îi cobora în coloană, ca-ntr-o conductă a unui vechi castel de apă, și de-acolo se-mpărțea în țevile nervilor cranieni, ai celor intercostali, ai celor ce coborau către obositele sale organe, către pielea sa veștejită. Bătrînul deveni o statuie dăltuită în piatra străvezie-a amurgului.

Acum gheața se topise cu totul, pînă la marginea lumii, și valurile imprevizibile și imposibil de descris agitau ușor gelatina groasă a mării. Generații de topologi s-ar fi stins înainte să poată prinde-n formulele lor fie și un metru pătrat de apă haotică, fie și pentru doar o secundă de transformare. Perechi de fotoni în mișcare cicloidală, cu spirele aflate exact la acea distanță care ne face să vedem și să gîndim „purpură“, loveau sub incidențe diverse prismele moi de apă. Ce demon ar fi putut prevedea unde vor fi ele-n clipa următoare ? Unde va fi-n clipa următoare universul ? Soarele, devenit deodată concret ca un fruct, atinse cu buza lui buza mării. Atunci, în spatele corabiei apărură primele stele. Vîntul luminii lor înghețate bătea în pînzele negre, începînd să le umfle ușor, așa cum se umflă pîntecul femeilor cînd suflă în el duhul facerii, ce le poartă pe toate, ca pe mii de corăbii pe-o mare nocturnă, către insulele fericite ale maternității. Marea crimă a asfințitului, aceeași de la-nceputurile lumii, se săvîrși, și peste ape se așternu înnoptarea. Milioane de stele, arzînd în culori neașteptate, își împinseră ácele hipodermice în pielea de vînt a lumii noastre. Vîrtejuri de lumină țîșniră din ele, amestecîndu-se cu valurile și formînd împreună o emulsie aurie. Pe emisfera de ape negre și scînteieri, împinsă de suflul stelar, corabia începu să înainteze, cu pînzele umflate și flamurile fluturînd lent, ca aripile marilor și tăcutelor molii de noapte. Acum moșneagul, reflectînd în globii ochilor ultimii stropi de sînge ai bolții, nu mai era decît o figură alegorică sculptată la prova corabiei.

Nava plutea mereu către apus, avînd deasupra constelații cu stelele unite prin linii punctate, ca să iasă la iveală desenul lor ascuns și înșelător. Cum de nu se frîngea bolta de cristal de greutatea atîtor necuprinderi de stele ? Făina stelară era risipită neregulat, formînd pe alocuri grămăjoare și pete, alteori fiind rară de puteai pune degetul între firimiturile ei. Acum fața moale a mării nu se mai clătina, și fiecare stea își află geamăna virtuală-n oglinda ei. Stînca gălbuie ce se ivi, după veacuri de călătorie, din mijlocul apelor își prelungea și ea imaginea-n adînc. Era un stei înghețat care se dovedi, cînd minuscula navă se-apropie de piciorul ei, de o măreție copleșitoare. Numai grota săpată la baza ei, neînsemnată față de înălțimea acelei măsele gigantice răsărite din mare, ar fi lăsat să treacă și o corabie cu catargele de două ori mai înalte decît a celei care intra acum în marea umbră a stîncii. Luminată de stele, lăsînd o dîră sclipitoare în urmă, nava pătrunse în grotă cum ar păși un copilaș de un an prin portalul unei mari catedrale. Maarten văzu bolți nemăsurate, luminate palid de apa ce mai păstra lucire de stele. Altoreliefurile săpate în ele îi părură sculptate pe dinăuntru în pereții propriei lui bolți craniene. Naviga oare, ca un homuncul, în spațiul magic al propriei minți ? Dar sălile carstice se multiplicară, și apa cobora acum în adînc, devenind un torent strecurîndu-se încă leneş printre pereţii tatuaţi cu scene din cine ştie ce carte sfîntă. Femei şi bărbaţi, de o sută de ori mai înalţi decît pămîntenii, purtau cu toţii stigmatele unor vicii care-i desfigurau. Ură, luxurie şi voluptate bestială, bucuria incestului şi a torturii. Sub arbori necunoscuţi, feline trîntite pe-o parte îşi iveau labele musculoase, pîntecele umflate. Cameleoni uriaşi înşfăcau căprioare cu limba. Coleoptere cît bivolii răpeau vitele, zdrobindu-le oasele în mandibule. Toate se reflectau livid în ochii lui Maarten, bile de cristal greu între pleoape uscate ca pergamentul.

Pereţii se-apropiau treptat, drumul şerpuit se făcea tot mai îngust, corabia, înclinîndu-se uşor, mai lingea cu flamurile din vîrful catargelor stîncile de ivoriu. Crabi uriaşi, în întregime transparenţi, prin coaja cărora li se vedea inima pulsînd şi hrana din intestine, scoteau uneori din apa cea neagră cîte-un tragic braţ descărnat. Caracatiţe se lipeau de scîndurile de la pupa, rupînd cu ventuzele bucăţi de lemn putred. Pe pereţii umezi ai grotei foiau insecte oarbe. Acum şuvoiul era mai rapid şi panta către străfund mai abruptă.

Curînd, defileul se deschise într-o melancolică şi vastă mare interioară. Aici toată lumina venea de la ovarul gigantic al morţii, soare negru plutind în centrul unui gol uriaş şi-nconjurat de-o coroană de radiaţii. De-această planetă tăcută se apropia încet nava, pînă cînd suprafaţa cea neagră ca fonta, ivind prin crăpături metal incandescent, umplu tot cîmpul vizual. Şi deodată Maarten văzu în preajma corabiei sale mii de alte corăbii fluturînd flamuri negre, grăbind toate, ca atrase de-o forţă copleşitoare, către soarele carnivor. Grăbeau toate, din toate părţile, ca fluturii-n jurul becurilor din curţi, noaptea, cu pînzele umflate şi cu pîntecele abia mai atingînd sticla mării. La prova lor, încremeniţi ca sculptaţi în lemnul străvechi, cîte un singur călător, bătrîn ca lumea, privea cu ochi largi înainte. Intrînd în coroana de flacără neagră fluturînd furios în jurul sferei de-o infinită curbură, pînzele navelor luau foc, flamurile se consumau în vîlvătăi, părul şi barba, cărunte şi incendiate acum, ale celor chemaţi le luminau straniu feţele şi pieptul. Hainele deveneau cenuşă incandescentă, abia înţinate, ca nişte petale de mac, pe trupuri. Curînd se scuturau şi se risipeau peste ape, lăsînd trupuri scheletice, acoperite de-o piele cenușie, să lucească fără să se consume în flăcări. Pe craniile acum pleșuve aveau toți tatuate mandale stranii, semănînd cu florile și cu păianjenii, nici una asemănătoare cu alta. Lemnul umed și plin de sare al galioanelor, ce se ridicaseră deasupra apelor și pluteau acum ca o flotilă aeriană spre imensul ovar, rezistă multă vreme văpăilor, încrustat cum era cu sideful a milioane de scoici. Abia cînd se zdrobiră, într-un naufragiu cumplit, general, de suprafața de cocs a planetei, catargele arseră ca bețele de chibrit și pîntecele smolite ale corăbiilor rămaseră lipite, fumegînd un fum gros ca de sulf, de minereul încins.

Atunci abia călătorii pășiră pe țărmul temut, înaintînd printre ruine și fumuri. Mii și zeci de mii de ființe spectrale, mii și zeci de mii de cranii subțiri ca o coajă de ou se adunară într-o falangă strînsă și dezolată. Acum se văzu că-ntre ei erau și femei, cu pielea sînilor atîrnînd ca niște pungi dezumflate, cu oasele șoldurilor dezvelite ca două aripi de ghips. Se clătinau cu toții acum în vîntul nenorocirii ca niște paie uscate, cu măciulii ca de mac în vîrf. Roadele erau coapte și venise vremea de secerat. Și se-arătară curînd, harnici, secerătorii: candizi și blonzi, cîrlionțați, cu aureole în jurul chipurilor ca de copii, cu largi robe-ncrețite și aripi ca de lăstun. Intrară-n lanul ce le venea pîn-la piept și începură masacrul. Cu secerele lor dințate de diamant spărgeau țestele ovoidale, lăsînd să se-nalțe în vîntul cel negru creierele urmate de măduva șirei spinării, ce porneau șerpuind mai departe, spermii de lumină și aer, spre pîntecul moale al globului. Trupurile numai piele și os se dezmembrau apoi, și o vale a oaselor rămase după secerători în ravinele de foc și de zgură. Flotila de creiere, zbătîndu-se-n susul curentului ca somonii în drumul lor spre izvoare, trecu peste iaduri ce vomau foc și bale din boturi pline de colți și de penitenți, peste vulcani ridicîndu-și limbile de șerpi în văzduhuri, peste mări de sulf topit și rîuri de colastră, peste zgomote de fracturi și urlete de jupuire de viu. Maarten era acum o parte din urletul galben al luminii eterne, cu neputință de păstrat în vasul slab al unui craniu uman. Știa acum totul pentru că era totul, auzea acum și-nțelegea și ierta mărturisirile celor torturați bestial peste care trecea. Se hrănea cu căința și noblețea și orgoliul lor, cu fluviile de substanță P izvorîte din limbile lor smulse și ochii lor înțepați. Înțelegea miliardele de povești împletite inextricabil ce formează pînza timpului și-a istoriei. Glisa pe un continuum durere-plăcere, bărbat-femeie, tinerețe-bătrînețe, viață-moarte. Îi zări pe Farinata și pe Brunetto, pe Sordello din Mantua și pe Pia. În adîncul enormei centrifuge văzu Giudecca, întinderea de gheață presărată cu osîndiți prinși în cristalul chinuitor pîn-la brîu, pîn-la gît sau în întregime, ca niște pești într-un rîu înghețat, iar printre ei, patinînd pe gheața de culoarea fisticului, văzu un copil urmat de un cîine negru. În altă parte gheața prinsese în ea mii de fluturi enormi, ca o podea mirifică, iar peste ea trecea un șir de căruțe adăpostind rămășița neamului Badislavilor. Apoi alte morminte de foc și alte trupuri în straie de plumb topit și alte lacuri de acizi și alte vivisecții pe trupuri ce nu puteau să mai moară. Ultimul lucru pe care-l poți înțelege, chiar și cînd ești o ființă de lumină și vis, este durerea. Înțelegînd durerea ai înțeles totul. Dar creierul nostru nu simte durerea. E ca un ochi închis într-o cutie de os, ca un mărgăritar ascuns într-o scoică. E cu neputință pentru noi să-nțelegem pînă ce oul nu este spart și scoica nu-i sfărîmată. Mintea ni-i izolată cu grijă și-nfășurată în rituri absurde, ca un rege străvechi, ce nu mai guvernează, rămînînd doar un simbol mort al legăturii cerului cu pămîntul. Nici măcar trupul, palatul său, nu mai este al său. Paznicul care-l apără, teribila barieră creier-sînge, îl ține de fapt prizonier, iar membranele ce-l înfășoară-l orbesc. Mutilat ritual, cu simțurile excizate, cu sexul mortificat, e plimbat din loc în loc și i se fac plecăciuni în țara tristă a trupului său. Ceea ce-i dincolo de piele îi e relatat deformat și viclean. Ținut departe de suferință, încearcă doar să și-o-nchipuie. Dar trebuie ca Gautama să iasă pe porți ca să devină Buddha, și Buddha să iasă și el prin poarta oaselor țestei ca să i se deschidă ochiul din țeastă, ochiul căprui, triunghiular, din fruntea Dumnezeirii.

Gheața Giudeccăi era acum o mare lentilă de suferință al cărei focar era Maarten. Spermia de lumină, ce se limpezise treptat de neuroni, mielină și sînge, înțelegea acum totul. Trăia, știa acum, într-o carte cu coperți de oglinzi. Străbătea acum filele cărții înainte și-napoi, ca o suveică, din ce în ce mai rapid, respins și amplificat de oglinzi, citea mereu și mereu mai adînc, pătrunzînd orice literă de tuș negru, carbonizînd-o cu flacăra cozii sale ca de cometă, pînă ce toată cartea nu mai era decît o negativitate, o întîmplare pentru orbi, o-nșiruire de cartele perforate prin care lumina pătrundea și citea, o grilă de criptografie ce prevestea trecutul și-și amintea viitorul. În centrul acestei cărți ilizibile, fluturînd din cele două oglinzi, Maarten află despre cel ce o scrie, aplecat (chiar acum!) adînc deasupra ei, ca și de celălalt, adversarul, tenebrosul, văduvul, neconsolatul. Despre Victor (ah, Victor!), cel care spintecă, hăcuiește, trepanează, terciuiește, orbește. Despre bîjbîiala lor unul către celălalt. Lumină ordonată, unificată, amplificată între oglinzi, Maarten știu că va țîșni cîndva ca o rază din capcana acestei cărți, că va primi o dată realitate și se va amesteca în lumea cea mare, unde-i va fi dat să-l vadă pe Victor, să fie parte din povestea lui și să-mpingă mai departe uriașul roman al realității, scris cu litere de clădiri reflectate-n canale, de femei singuratice-n fața unui pahar de Dubonnais, de oameni-statuie împietriți pe cheiul Amstelului, de poduri ce-și ridică-ncet aripile spre norii întrolocați, lăsînd să treacă șlepuri și vaporașe... Mircea și Victor, ghemuiți, unul cu capul la picioarele celuilalt, ca semnul zodiacal al Peștilor, într-o apă densă și sărată, acolo, *inter urinas et faeces*. Inumani, dar materiali ca două salamandre, ca doi viermi grași ai pămîntului, în caverna cu noapte caldă, lichidă, în care numai ei luminează livid. Troznetul, uneori, al vertebrelor lombare, bolboroseala, uneori, a intestinelor ce-i înfășoară, glasuri, uneori, deformate de mușchi și de apă. Halucinații provocate de deprivarea senzorială, tresăriri cînd mugurii membrelor ating un corp străin. Primii neuroni, în cranii de pieliță, aducînd amintirile speciei și-ale străbunilor: palate de marmură transparentizate de lumină. Neuroni încîlciți ca un ghem de șerpi, încercînd să plodească, din sperma lor rece, oul cu coajă trandafirie al minții.

Flotila de vînt paraclet și de foc dădu roată marii planete întunecate și se-ntoarse în valea oaselor, purtînd cu ea înțelepciunea infernurilor. Și oasele erau acum foarte uscate, sfărîmate unele de altele. Mandibule și capete de ciolane zăceau între ierburi sîrmoase. Falange de degete, orbite, vomere, sfenoide, hîrci, coșuri de piept păienjenite erau risipite de-a valma. Și-o voce se auzi: „Fiu al omului, vor putea oare oasele acestea să trăiască?“ Urmă un vuiet ca de ape mari și oasele tresăriră, se-apropiară, formară centuri scapulare și pelviene, care se prinseră de șirele refăcute. Scheletele se ridicară-n picioare și benzi de mușchi, șuierînd, se-ncolăciră pe oasele goale, prinzîndu-se de ele cu zgîrciuri. Nervi și vase de sînge se strecurară peste tot printre ele, organe moi umplură toracele, în pîntec crescură ficatul, fierea și punga udului, iar sub pîntec rușinea, atîrnîndă sau despicată ca o rană. Mii de escoriați, cu carnea roșie la vedere, așteptau acum veșmîntul firesc al pielii. Și pielea crescu pe trupuri, acoperindu-le, bombîndu-se pe țîțe și fese, reliefînd clavicule și merele lui Adam. Și pleoape crescură pe ochi, și gene țîșniră din marginea pleoapelor, și fire de păr crescură ca niște ierburi din scalp. Erau acele trupuri ca în vîrstă de treizeci de ani, și alcătuiau o foarte mare armată. Dar suflet nu era-n ele, și nici viață. Cruzi ca niște mari fructe cu pielița străvezie, toți încremeniseră, privind extatic în zare. În ochi li se răsfrîngea corola de flăcări negre a sferei.

Maarten își văzu trupul, între zecile de mii, și se lăsă deasupra lui ca o limbă de foc. Se resorbi-n țeasta lui, se-ntinse în cele zece miliarde de stele interconectate în sute de mii de feluri, activă pe rînd rețele ce formau configurații spațiale de-o infinită varietate, cuplă simțurile și homunculul motor, luă-n stăpînire reflexele. Puse-n funcțiune creierul mic, acordă fin succesiunile de mișcări ale brațelor. Reglă temperatura și respirația și, cînd omul începu să trăiască, se afundă în memoria lui ca-ntr-un șir de vise și peisaje suprafirești, regăsind într-un tîrziu momentul în care copilul patina voinicește în drum spre moară, cu Frits după el. Aici decuplă cîteva constelații neuronale, și ca urmare băiatul rătăci drumul, se-ncîlci pînă spre-nserat într-o melancolică înlănțuire de iazuri și hotărî să se-ntoarcă acasă, unde ajunse la răsăritul stelelor, încasîndu-și bătaia așteptată și ducîndu-se apoi, nemîncat și plîngînd, la culcare. Urmaseră ani monotoni în satul natal, primăveri, veri și toamne aproape nebăgate-n seamă în așteptarea iernii, parcă mereu aceeași, în care însă copilul (și-apoi flăcăul) nu mai avu niciodată ambiția să ajungă pînă la îndepărtata corabie.

Deși uitase marea călătorie, moartea și renașterea sa, experiența infernurilor îi rămase în minte ca un vector ascuns, ca busola risipită în țeasta, în sternul și-n aripile păsărilor migratoare. Tînărul lucrase o vreme la Zwolle, orășel posac, dominat de bisericile celor două comunități evanghelice aflate de decenii într-un conflict fățiș. Era barman într-o cîrciumă avînd pe pereți, în rame subțiri, numai fotografii de cîini de luptă. Patronul era mîndru de pitbull-ii săi, de urîțenia lor îmbălată, de tembelismul din ochii lor, și una dintre sarcinile lui Maarten era să-i scoată la plimbare, pe toți trei, în lesele lor de piele grosolană. Cîndva fiarele sfîșiaseră un copil, de aceea trebuiau plimbați cu mare grijă, prin locuri dosnice și pustii, și tot se smuceau ca diavolii cînd zăreau vreuna din enormele pisici olandeze, cu zgărdițele lor cochete la gît. Într-o seară, lăsîndu-se tîrît de cerberul cu labe strîmbe, privind oriunde, la norii joși, la terasamentul de cale ferată, la femeile ciolănoase trecînd pe bicicletele lor negre, numai să nu mai vadă fălcile negre și roz ale jigodiilor, Maarten se trezi într-un loc ciudat. Un castel de apă, din cărămidă înnegrită, se ridica trist dintr-un pîlc de case galbene. Un vechi depozit, cu un elevator abandonat în fața porții rulante. O fabrică părăsită, cu geamurile sparte lăsînd să se vadă utilaje ciudate. Curți largi și tăcute, cu salcîmi prăfoși și vrafuri de șine ruginite. Printr-una dintre curțile acestor ateliere trecea un om fără picioare, cu trunchiul așezat pe o platformă pe rulmenți. Mîinile lui împingeau ca niște vîsle, ritmic și puternic, în asfalt. În amurg, rulmenții erau roșii ca sîngele. Cîinii s-au smuls deodată din mîna lui Maarten și, fără alt zgomot decît cel al unei alergări demente, obsedate, încordate spre un singur țel, s-au aruncat spre infirmul ce tocmai dispăruse în spatele unei grămezi de mari robinete ruginite. O viziune cumplită erupse în mintea tînărului: un trup sfîrtecat, cu sîngele țîșnind în jur din membrele smulse, cu mațele curgînd descolăcite pe platformă. Un urlet ieșind din gîtlejul căscat al martirului și urcînd pînă la un galben insuportabil. Dar nimic din toate acestea nu avu loc. Huruitul rulmenților se oprise și doar foșnetul salcîmilor se auzea acum, în fracțiunea de secundă în care Maarten, încremenit de spaimă, cu creierul golit, rămase în urma evenimentelor. Urletul țîșni din propriul lui gîtlej și, în clipa următoare, se repezi către scena carnagiului. Dar marele mutilat stătea tăcut și liniștit pe cărutul său, iar cîinii, așezați pe labele din spate înaintea lui, păreau acum trei învățăcei tibetani, pociți și respectuoși, ascultîndu-și maestrul. Limbile lor zdrențuite atîrnau benevolent și, dacă n-ar fi fost piepturile încă-n zbatere după alergarea furioasă, ai fi zis că stăteau de ore-ntregi acolo, ochi în ochi cu stăpînul, încercînd să-i ghicească și cele mai neînsemnate dorințe. Cu capătul leselor din nou în mîini, cu animalele liniștite, Maarten dădu să-și ceară iertare de la străin, dar acesta îl întrerupse, nu prin vreo vorbă, ci doar privindu-l drept. Da, îl știa, îl mai văzuse o dată. Merseră amîndoi spre cîrciumă, cîinii fură închiși în cuștile lor, iar ei băură un jeneever împreună, apoi altul și altul, singuri în tot localul tot mai întunecat. În acea oră crepusculară află Maarten, pentru prima dată, despre Știutori, o sectă ce pretindea că lumea ar fi fost o carte ce se scria chiar atunci. Membrii sectei se credeau personaje și aspirau la cunoașterea autorului ei. Era cumplit de greu, mărturisea infirmul, stînd ca un pitic lîngă masă, cu creștetul abia trecut de marginea ei, căci viitorul scriitor nu avea atunci mai mult de doi ani, și el trebuia găsit, recunoscut, protejat, înconjurat permanent de membrii secreți ai sectei, condus prin experiențe absolut necesare scrierii cărții, ferit de accidente și chiar de el însuși, *construit* într-un fel, atît de minuțios, încît fiecare literă pe care el avea s-o scrie (și pe care el o scria, chiar acum, dovadă că ei vorbeau și simțeau în stomac tăria rachiului de ienupăr) trebuia pre-gîndită cu toate rădăcinile ei în trecutul individual și al lumii. Era pentru prima dată cînd personajele își inventau autorul, așa cum pe o planetă amenințată de catastrofă toate puterile s-ar îndrepta spre construirea unei nave care să-i poată purta moștenirea spre alte lumi. „Cum trebuie să fie el, ce trebuie să fi văzut ochii lui, pe cine să fi sărutat buzele lui, ce jignire să fi suferit orgoliul lui pentru ca el să mă întrupeze, așa cum sînt, pe platforma asta, fără să știu de ce n-am picioare decît dacă el o va spune, fără structură internă decît dacă el o va descrie, fără alt gînd decît voința de a-l clădi și de a-i roti o lume în jur, ca o coadă mirifică de păun. O sfîșiere de vise și de povești în care să fiu și eu, mutilatul, fără nume și fără trecut, dar etern și fericit la pagina mea, emanînd din rîndurile, cuvintele și literele mele așa cum toți emanăm, fără să știm în ce fel, dintr-o încîlceală de neuroni. Într-un fel, cartea lui, scrisă de mînă într-o mansardă dintr-un oraș îndepărtat, nu va fi altceva decît împletirea-ntre ei a neuronilor noștri, o țesătură de axoni și sinapse, aprinzîndu-se și stingîndu-se mereu, o peticeală, un puzzle psihic multicolor, un creier viu cu emisferele întinse larg peste lume."

Știutorii se aflau risipiți în orice timp și-n orice oraș. Le recunoșteai spiritul în miturile lui Platon și-n corolarele lui Spinoza, în chimia coloranților și-n mecanica fină a ceasurilor elvețiene. Influențaseră bătălii și instigaseră la revoluții, își transmiseseră genele și ideile prin canale paralele și, la urma urmelor, analoage – căci intromisiunea eternă a penisului în vagin și eliberarea de sămînță-n micul spațiu dintre gland și uter nu era decît repetarea-n grotesc a copulării dintre sinapse, cu ejaculare extatică de serotonină; în definitiv era un procedeu literar: reluarea, în acțiunea paralelă, a tramei și personajelor acțiunii principale, glisînd tragedia în scherzo și celebrînd o messă pe dos, punct cu punct paralelă cu sacramentul adevărat – amenințaseră, persuadaseră și mituiseră tot ceea ce nu le aparținea, sau credeau că nu le aparține. Făcuseră mult mai mult, dar despre asta nu se vorbea, nu pentru că ar fi existat jurăminte teribile și aparate de represiune, ci pentru că zone-ntregi ale influenței lor asupra stelelor și mlaștinilor și granițelor și amibelor și structurii terenurilor agricole și confuzelor procese din mintea unei femei care adoarme și fosilelor și cristalelor rămîneau inexprimabile ca un arc reflex sau un arc voltaic.

Cum se făcuse noapte, cîrciuma se umplu de mușterii care vorbeau și rîdeau tare. Femeile abia dacă erau mai puține decît bărbații, și beau cot la cot cu ei. Muncitoare rumene, cu cocuri auriu-unsuroase și umeri grași, intrau în local cu călcătură de bărbați și se trînteau dizgrațios pe băncile lustruite. Pe schilod păreau să-l cunoască toți, iar el nu se sfia să-și strecoare mîna pe sub fusta muierilor ce treceau pe lîngă el, frămîntînd cîte-un interior de pulpă cu vergeturi. Femeia se scutura de el ca de-o gînganie sîcîitoare și-și continua drumul spre sonda ei de bere la fel de radioasă și nesimțitoare. Abia dacă vreo kutvijf dintre cele mai bătrîne îi arunca, dar și atunci cu jumătate de gură, cîte-un „Gottverdomme, Cees, porc bătrîn ce ești!“ la care infirmul răspundea tot în treacăt: „Krijg de tering!“ și rîdea zgîrcindu-și buza de sus ca să-și arate colții galbeni ca de mistreț.

În noaptea aceea dormiseră în odaia lui Maarten, iar a doua zi, cînd nici nu se luminase încă, plecaseră la gară și luaseră bilete spre Amsterdam. Cînd călătorești cu trenul prin Neederlands, ești mereu tentat să privești în sus ca să vezi, la mulți metri deasupra ta, linia mării. În locul ei, ca un substitut neașteptat, vezi doar norii, acoperind și lăsînd să strălucească soarele, la fiecare sfert de ceas, pe cînd cîmpia de sub ei, impregnată de apă, pare strîmtă și meschină ca un covor transformat de un copil în cîmp de bătălie. Mori de vînt, crînguri, orășele compacte ca de jucărie, un cer de zece ori mai înalt decît linia orizontului. Aproape nici un om, pe nicăieri, doar micile cuburi ale fermelor izolate, minusculele vaci, sătucurile înfășurate în ceață. Culori? Nimic decît acuarelă: verde cenușiu și albastru cenușiu, spălate de umezeală. Doar cînd țîșnește soarele canalele de irigație strălucesc ca niște sîrme de aur. Așezat la geam, pe banchetă (Maarten se muncește acum cu el, îi desface curelele care-l țin fixat pe platformă, îl ridică-n brațe ca pe-un sac de box, îl duce încă și să se deșerte și-l va duce zilele următoare chiar și la muieri, căci Cees n-o avea picioare, dar membrul lui e plin de pofte ca al oricărui bărbat, iar prostituatele au preferințe perverse), Cees îi vorbește mai departe tînărului despre secta al cărei agent neînsemnat fusese sortit să fie. La Amsterdam se-ntîmplase ca Știutorii să fie aleși (de cine?) aproape numai dintre oamenii-statuie. Infirmul însuși era unul dintre ei, și acum îi putea mărturisi că fusese trimis la Zwolle doar ca să-l găsească pe el și să-l aducă-n orașul de pe canale. Iar el, Maarten, avea să fie încă-o verigă într-un lanț a cărui direcție și-al cărui sens infirmul nu-l cunoștea. Tot ce știa era că tînărul trebuia să contacteze un negru pe nume Cedric. El era important în poveste. Ar fi zis, chiar, o rotiță importantă, dacă povestea ar fi fost un ceasornic din cele pe care copiii le găsesc, vechi, stricate, puțind a cocleală, prin fundul vreunui sertar și se-nverșunează asupra lor, le smulg capacul din spate, le forțează carcasa și extrag apoi, din lăcașurile lor de rubin, titirezele dințate, balansierele nespus de fine, piesele de alamă de forme nedefinite, prinse-n șurubele aproape invizibile, a căror spiră strunjită pare cel mult o iluzie. Copilul le-nșiră pe luciul mesei, în fața lui, fără să-nțeleagă cum a putut o minte omenească să inverseze distrugerea. E atît de firesc să desfaci, e atît de straniu să construiești! Căci de cîte ori îmbini două piese, arunci o privire în viitor, prevezi, presimți, prooroceşti. Un scop îndepărtat apare fantomatic minții tale, și tu grăbești spre el, văzînd tot mai bine pe măsură ce adaugi piese și subansambluri, pînă ce obiectul pe care mintea și mîinile tale l-au migălit devine un ochi deschis spre cele ce vor veni, spre zilele îndepărtate, spre veacul de apoi. Fiecare ceas (și toate lucrurile sînt, într-un fel, ceasuri) prevede timpul și, împreună cu el, vremea cînd timpul nu va mai fi. Dar copilul, stricînd jucăriile, spărgînd căni și farfurii, trăgînd fața de masă cu tot ce se află pe ea, transformă mereu viitoru-n trecut și-n ireparabil. Iată-l acum, reflectat de lemnul de nuc al mesei, așezînd cele mai mari rotițe dințate exact pe ochii imaginii sale lucind în furnir, arcușorul peste nas, cadranul cifrat peste gură. Chicotește amuzat, întoarce capul spre bucătărie și strigă: „Mami, vino să mă vezi, sînt Timpul!"

Doar că povestea nu e un ceasornic cu milioane de rotițe și șurubele. Și nici măcar mecanismul cu ceas al unei mașini infernale. Nu-i nici un mecanism, ci un hibrid divin între mecanic și mecanism, ca și cînd ceasornicarul ar face un orologiu în care chiar el ar fi statuia pestriț colorată ce iese-n ferestruică la bătaia orelor. Nu, Cedric nu-i o rotiță, ci firicelul elastic al unui nerv, dacă un ceas de mînă ar avea sistem nervos. Nervul unui ceas moale, al unei meduze pulsînd leneș, nervul ce inervează o aripă țeapănă de fluture. Iată distanța, iată diferența: dacă lucrurile sînt toate ceasuri, mai complicate sau mai rudimentare, și, fiind ceasuri, sînt ochi larg deschiși către viitor, în schimb tot ce e viu e un hiper-ochi care, cu toată suprafața lui, se vede numai pe sine. Căci vrăbiile nu sînt nici ceasuri și nici cristale, și, deși copiii le pot ucide cu praștia, ei nu le pot face bucăți și nu pot așeza organe însîngerate, haruspiciu dement, peste fața lor reflectată în masă, inima pe ochiul drept, pipota peste stîngul, și să strige apoi triumfător: „Mami, privește-mă! Eu sînt Zborul!"

Pînă s-ajungă la Cedric, Maarten trebuia inițiat în lumea și-n moravurile oamenilor-statuie, despre care tînărul nu auzise încă niciodată. Meseria înflorise în ultima vreme, de cînd cu legile împotriva cerșetoriei și mai ales de cînd cu inflația de după război, cînd sute de actori rămăseseră pe drumuri, căci după marele spectacol al războiului și-al ocupației bietele performanțe de pe scenă păreau doar ridicole simulacre. Arta statuilor nu se-nvăța, ci se fura, și nu doar de la maeștri, nici doar de la manechinele din vechi magazine de îmbrăcăminte, de la figurile de ceară ale lui M-me Tussaud – al cărei muzeu din piața Dam, de lîngă palatul regal, adăpostea pe cornișe sute de porumbei grași și docili – sau de la idolii din Kenia sau Burundi ce se vindeau cu sutele în tîrgul din Waterlooplein, ci mai ales de la mantide, călugărițele canibale de culoarea ierbii, de la păianjenii cît bobul de strugure încremeniți în plasele lor, de la pisicile la pîndă cărora, ore-n șir, nici un fir de mustață nu li se mișca. Asta-nvățai de la-nceput în ciudata meserie: că nemișcarea e agresivă, că tăcerea urlă, că mușchii de piatră așteaptă să se destindă fulgerător. Dacă turiștii ar fi știut cîtă pîndă, ferocitate, sete de sînge, de sex și de creier erau pecetluite de ochii goi ai clovnilor și-ai războinicilor la care căscau gura în după-amiezele însorite din centru, orașul ar fi rămas deodată pustiu, și-abia atunci și-ar fi arătat cu adevărat splendoarea austeră. Căci Amsterdamul era un oraș dublu, tulburător, pe cît de rezervat și de melancolic, pe atît de deochiat, ca și cînd ar fi fost construit de un neam de oameni și locuit de cu totul altul. În spațiul de aur verde al canalelor semicirculare, întesate de case flamande, fiecare unică în construcție și decorațiuni, fiecare vopsită la fel ca în urmă cu cinci sute de ani, în spațiul podurilor cu contragreutate și-al macadamurilor atît de curate, că-ți venea să-ți plimbi palma peste gresia lor, în această lume de decor spectral și ceruri copleșitoare se oploșiseră toți vicioșii și toți bizarii de pe lume. Sprijinite de venerabilele ziduri grena, galbene ca faimosul perete din Delft, azurii sau vernil se-ntindeau tarabe care-ți vindeau suveniruri și vechituri, și-n tîrgurile astea întortocheate îmbulzeala și transpirația atîtor neamuri erau insuportabile. Vagabonzii înțesau podurile, prostituatele și travestiții stăpîneau cartierele roșii, vînzătorii de poze obscene le etalau direct pe tarabe, traficanții de marijuana te trăgeau de mînecă în plin centru. După război, viciul fumatului de „iarbă“ se-ntinsese din port pînă-n zonele nobile-ale orașului, tinzînd să-nlocuiască eterul demodat și morfina aristocratică.

Așa se face că Maarten, care-și făcea deja veacul la cîrciuma unde se adunau de obicei oamenii-statuie, nu se miră prea tare cînd la masa lui se așeză într-o seară însăși Pallas Atena, prea însetată, după slujbă, ca să mai fi trecut pe acasă pentru demachiat. „Hoi! Alles goed hier?“ întrebase zeița jucîndu-și ochii în toate părțile. Era dată pe bot cu o cantitate nerezonabilă de ruj fraise, lucios ca untura. Maarten aflase cîte ceva despre ea, ca și despre ceilalți din noua sa lume. Zeița se numise o dată Bert, dar își schimbase încă din școala primară numele în Bertine și, în loc să ajungă cultivator de lalele ca taică-su, se făcuse el însuși lalea, cum în argoul de-atunci erau numite curvele masculine. Preferase însă întotdeauna să-și spună, cu emfază, „artistă“, dat fiind că o vreme performase la un cabaret din cartierul roșu un fel de spectacol pentru gusturi speciale, cîntînd și dansînd, costumat în țărancă olandeză (pînză scrobită pe cap, fuste lungi și saboții obligatorii în picioare), pentru ca-n final să-și arate fundul ca dansatoarele de can-can. De Sint-Niclaaś se costuma în Swarte Piet, copilaș negru pe care sfîntul îl avea drept paj nedespărțit. Cînta pe aceeași scenă îngustă, împreună cu venerabilul episcop, cîntecelul tradițional în care se povestea cum sfîntul vine din Spanii ca să aducă micuților olandezi multe daruri și jucării. Dar dacă n-au fost cuminți, moșul avea să le aducă doar un băț vînos și falnic, pe care se și grăbea să-l apuce bine în pumn, pe sub odăjdii, să-l scoată la lumină și să-l arate fioros auditorului. Negrișorul, se vede treaba, fusese obraznic el însuși, căci venerabilul bătrîn în odăjdii, cu mitră episcopală pe creștet, îl punea în genunchi și-i administra o pedeapsă exemplară, în aplauzele amatorilor. Bertine intrase însă cu adevărat în elita tulipelor cînd avusese ideea strălucită de a se costuma în zeița înțelepciunii, încoifată și-mplătoșată. Cele cîteva ore de nemișcare zilnică erau, ce-i drept, sîcîitoare și nu aduceau cine știe ce profit, dar după-amiezele, în aceeași ținută hieratică și spoit pe față cu același var – chiar și părul îi era vopsit în alb și cădea în bucle de piatră de sub coiful elen – își făcea meseria cea adevărată cu un succes nebun, căci nu era puțin lucru să-ți facă un blow job însăși Pallas Atena, cu meduza plină de șerpi peste piept.

„Het gaat...", răspunse Maarten plictisit, privind prin numeroasele și licăritoarele ochiuri ale ferestrei scurgerea veșnicilor bicicliști prin seara cafenie. O fată cu pieptul gras și figură de secretară, ținînd în față o tavă de metal ca pentru a-și proteja o îndoielnică feciorie, se opri la masa lor: „Wat drink je?", o întrebă pe zeiță, care, politicoasă și visătoare, răspunse ca și cînd i-ar fi cerut un sărut: „Een glaasje jeneever graag." Prin colțurile cîrciumii erau risipiți de-a valma o Elisabeta a Angliei, un Beethoven foarte cătrănit, o Mică Sirenă cu o coadă de cîrpă plină de praf și o copie foarte reușită a cuplului Sherlock Holmes și Dr. Watson, amîndoi cherchelițí bine. Cocoțat pe un scaun de bar, pălăvrăgea cu barmanul un Cocoșat de la Notre Dame. Bertine își primi repede paharul, din care-ncepu să bea femeiește, cu înghițituri mici, clipind des din cauza aburului de alcool ce-i irita ochii. În contrast cu tencuiala albă-a obrazului, ochii verzi erau tiviți cu o dungă roșie de peliță crudă, de parcă ar fi picurat cineva sub pleoapele lor, dintr-un ac de seringă, cîțiva milimetri cubi de sînge. Zeița-ncepu să sporovăiască, uitîndu-se galeș în ochii lui Maarten, dar și urmărind lung cu privirea pe fiecare nou intrat, despre cariera ei de artistă, despre gelozia celorlalte fetițe de la cabaret, despre cît de scumpă era viața în acel nenorocit '58... Despre lumea mereu agitată – ce paradox! – a oamenilor-statuie... „Ești nou aici" (și mîna cu inele palid-verzui, așezată protector pe genunchiul tînărului, și răsuflarea cu miros de ienupăr a statuii atingîndu-i aproape material fața), „ai grijă, e o lume rea, toți sînt niște perverși, uite, pînă și barmanul, dacă vrei să știi – dar să nu mai spui la nimeni – poartă chiloți negri de damă…“ Atena oftă ca o babă care constată că lumea nu mai e cum a fost și îi profețește sfîrșitul. După încă un păhărel începu să se plîngă de vreme: „Vine toamna, Maarten, dragule, știi tu ce-nseamnă asta? Știi ce-i aia să te lingă blestematul ăsta de vînt umed dinspre Ij? Mai ales cînd ești mereu cu genunchii goi și curentul te ia pe dedesubt… Genunchii mei, Maarten…“ Și deodată, aplecîndu-se atît de adînc spre tînăr încît șerpii din coafura Gorgonei începură să-i mișune pe piept, încercînd să-și strecoare capetele străvezii, cu limbi șfichiuitoare, printre nasturii cămășii lui galbene: „Știi, aveam numai șase ani cînd mama – o sfîntă! – mi-a cumpărat o trotinetă. Muream de fericire că aveam și eu o minune ca aia. Era pe vremea ocupației și numai de jucării nu le ardea oamenilor. Așa c-am ieșit într-o dimineață pe strada din fața casei și-am umblat pe trotinetă pînă mi-a ieșit sufletul. Strada era puțin în pantă și pe margini erau salcîmi, care se pierdeau în urma mea, tot mai iute, pe măsură ce coboram. Nici nu-mi mai făceam vînt, țineam amîndouă picioarele pe platforma de lemn și țipam de bucuria vitezei pe care-o prinsesem. Bineînțeles că am intrat pîn-la urmă într-o hîrtoapă și-am căzut rău, mi-am zgîriat coatele și genunchii și mi-am făcut hainele praf (purtam încă nesuferitele țoale de băiețoi). Trotineta nu avusese însă nimic, și asta făcea ca rănile și vînătăile să mă doară mai puțin. Maarten, îți jur pe Dumnezeu: m-am dus să mă spăl la o cișmea, fiindcă unul dintre genunchi îmi era plin de sînge. Cînd sîngele s-a dus, mi-am privit rotula și am văzut ceva lucind în ea. Mi-am înfrînt suferința și senzația de vomă, mi-am făcut curaj și am tras puțin de pielițele julite. Maarten, rotula mea era de cristal! Scînteia-n soare ca dopul de sticlă de la carafa de-acasă! Apoi rana s-a acoperit de-o crustă vișinie, crusta s-a dus și ea curînd și-a rămas în urma ei o pată roz de piele nouă. Dar am fost de-atunci sigură că fiecare os al meu e de cristal…“ Și, după cîteva clipe de tăcere: „Ai auzit de Joop Spintecătorul?“ Bineînțeles, Maarten auzise. În doi ani vreo douăzeci de femei. Numai prostituate. Erau găsite tăiate-n bucăți, risipite, plutind pe apa canalelor. Niciodată nu putuseră reconstitui un cadavru întreg. Poliția răscolise în cîteva rînduri orașul, mai ales cartierul roșu, adunînd un milion de indicii și nici unul. „Ei, se spune că Joop le vrea, de fapt, oasele. *Anumite* oase... Că face ceva cu ele, că are un fel de fetiș al lor... Brrrr! Uneori regret că nu sînt bărbat..."

Maarten se trase-napoi, scîrbit de creatura tot mai beată ce i se vîra în suflet. Se-ntunecase bine și veneau stropi de ploaie, așa că vru să se ridice de la masă și să plece, după ce plăti pentru el și pentru Bertine. Dar Pallas Atena îl opri cu o mînă incredibil de puternică așezată pe umăr. Acum nu se mai scălîmba și nu-și mai pițigăia vocea: „Îl găsești pe Cedric pe Jonathanstraat 116, în Bijlmer. Te va recunoaște după ce e aici." Ochii statuii erau acum gravi și străvezii ca un lac din adîncul unei păduri tăcute. Din cutia ce-i servise drept postament scoase o valijoară de fildeș gălbui, pe care i-o întinse tînărului. „Iar în privința artei noastre", continuă, reintrînd fulgerător în pielea personajului său, „dă-mi voie, drăguțule, să-ți dau un sfat: tocmai l-au îngropat pe Nero (știi, supradoză, cîh!), și Nero cîștiga binișor. Țoalele și lira lui s-au întors la comunitate. Ia să te văd din profil! Per Baco, amice, ai fi un Nero al naibii de șic!" Cocota masculină îl ciupi ușor de gușă în semn de rămas bun și ieși ea prima, sucind din șolduri, cu șerpii Gorgonei sîsîind surescitați pe platoșa de pe piept. Înainte de-a se-nvîrti totul cu el și de-a aluneca într-o întunecime acidă, din care n-avea să se trezească decît a doua zi, Maarten apucă să vadă, în amurgul roșu ca sîngele și orbitor ca lumina epilepsiei de dincolo de fereastra cîrciumii, cum un cîine negru se apropie, levitînd parcă deasupra asfaltului, de silueta spectrală a zeiței și-i atinge afectuos cutele mantiei. „Hai, Frits!", citi într-o ultimă clipă de luciditate pe buzele statuii, ce se dizolva într-un aer de ruj topit.

O luară pe jos spre cartierul roșu, al cărui tumult se făcea auzit deja undeva către est, unde și cerul părea mai aprins deasupra acoperișurilor țuguiate, de parcă o explozie sau un incendiu și-ar fi răsucit limbile către cer. Pe plafonul jos de nori se rotea spectrul cețos al unui proiector. Singurătatea străzilor era acum desăvîrșită, în lumina palidă a felinarelor frunzele păreau mii de fluturi livizi, atîrnînd nemișcați pe ramuri. Traversară Herengrachtul și Kaisersgrachtul. Treceau peste poduri pe care cîte-o femeie solitară aștepta, sprijinită cu coatele de balustrada de metal, intrau în bezna aproape desăvîrșită și reieșeau în lumină, aceeași lumină de felinar care distrugea culorile de parc-ar fi supt din lucruri calitatea existenței înseși, reconstruindu-le în alt plan, al imaginației și al fricii. Căci, atinse de sferele de lumină difuză, străbătute rapid de insecte zburătoare, marile canale își aprindeau apa neagră, gelatinoasă, acest lichid vital al Amsterdamului, plasma lui de ființă din alte galaxii, cu o anatomie complicată și de neînțeles. Casele-nguste, cu trei sau patru etaje, păreau și ele acum celulele strîns lipite ale unui organism dintr-o lume fără culoare, textură, vibrații, dar cu o luxurianță emotivă copleșitoare. Căci, așa cum din spectrul electromagnetic întins pe kilometri întregi ochii noștri nu percep decît un centimetru, cel pe care se-nghesuie culorile îngăduite minții, tot atît percepem din spectrul durerii și-al bucuriei, al groazei și al tandreții, al fericirii și-al disperării. Și tot prin aceeași fantă cu pleoape groase, bătînd speriat, vedem cu ochiul minții priveliștile strălucitoare ale gîndirii. Ce-nseamnă ultragîndire sau infragîndire, ultradurere sau infradurere – asta doar ne putem închipui, printr-o infimă geană de penumbră (clarobscurul și visătoria imaginarului nostru), înainte de-a trece în ardere și în noapte. Acolo, în penumbra aceea, la limita limitei limitei nopții, în zona încă vibrîndă de după ce s-a spus totul, tot ce putem suporta să auzim, se umflă trista, ilizibila mea carte, melc ce-și secretă cochilia clipă de clipă și fluture ce și-ar lipi bucuros aripile de becul incandescent căruia-i dă roată și-n miezul căruia, de wolfram topit, s-ar mistui cu un țipăt de fericire finală.

Maarten și Cedric cunoscuseră, în după-amiezele ultimelor săptămîni, pe rînd sau împreună, lumina finală în patul răcoros al Liesbethei, ce se-mpărțise cu simplitate, chiar din ziua întîlnirii lor, după ce tînărul le povestise aventura sa printre ghețurile din nord, între cei doi bărbați care-i doreau floarea exotică dintre pulpe. Se culcase-ntre ei, la lumina puzderiei de lumînări micuțe risipite peste tot în dormitor, și se lăsase mîngîiată pe toată carnea ei grăsuță, cu pielea subțire și umedă la subțiori, elastică și densă la ceafă, sub ultimii zulufi, de palmele la fel de albe și roze ale celor doi, oricît de diferită le-ar fi fost pielea, apoi se lăsase pătrunsă de sexele ce-și arătau în inimioarele din vîrf identitatea carnală. Liesbeth era atît de frumoasă între picioare! Și-acum, pe cînd se-ndreptau, cu inima chinuită de îndoială, către minune și revelație – chiar dacă o minune monstruoasă, ca orice minune, și-o revelație a răului și-a distrugerii –, Maarten, care pînă la Liesbeth nu cunoscuse decît configurații mai curînd banale: pliul înțesat de păr roșu, cenușiu, negru sau strălucitor ca firele de zmoală dintre coapsele unor Corrie, Petra, Gertie, Ans sau Joke (vulve interșanjabile, anonime ca paharele ieftine de băut apă, totuși decente în modestia lor pe lîngă organul profesional al tîrfelor la care mai mergea uneori, și a cărui roșeață lucioasă, ca de anthurium, îl mirase întotdeauna), își amintea cupa de aur a Liesbethei, Graalul ei cu buze-ncrețite, cafeniu-roșcate și-nnegrite pe marginile rugoase ca piciorul melcului. Niciodată nu mai simțise, în clipa țîșnirii, că izvorăște el însuși, că se scurge tot, cu viața, măduva și creierul lui, cu toate lichidele corpului lui, cu toate amintirile și toate proiectele lui, pînă la umplerea cupei mistice, pînă cînd ea lua forma lui, plină peste buză de rouă și har și revărsîndu-se ca un izvor de apă vie. Maarten nu se-ndrăgostise niciodată de o femeie, iar Liesbeth, cu veșnicul ei dereticat și veșnica supă de mazăre cu cîrnăciori, nu era femeia după care să-ți pierzi mințile, n-o făcuse nici Cedric și n-avea s-o facă poate nimeni, dar uterul ei era cu totul și cu totul de aur și luminá stins prin pîntecele grăsuț ca al unui copil. Să o privești în ochii albaștri și languroși, să-i vezi fața ușor asudată, buza de sus dezvelindu-i dinții într-o așteptare plină de fericire a orgasmului, și-apoi să te arunci împreună cu ea de la-nălțimea aceea amețitoare, în josul cascadei, fără să strîngeți ochii oricît de mare-ar fi lumina acelei nebunii, și să rămîi așa, privire-n privire, chiar și după ce totul s-a terminat și-ați rămas ca două scoici goale aruncate la țărm – pentru Maarten era tot un fel de dragoste, mai tandră și mai firească decît mult cîntata nevroză. Cînd Liesbeth nu era-n preajmă, nu-i simțea niciodată lipsa și n-o visa nopțile, chiar dacă dormea lîngă șoldurile ei late de olandeză. Nu o iubea decît în pat, dar atunci o iubea deplin și cu totală inocență, fără gelozie cînd o vedea dăruindu-i același potir, cu același sacrament, și lui Cedric, și fără teama de a o pierde vreodată.

Curînd, orașul spectral, cu mereu diferitele frontoane profilate-n zig-zag pe cer, cu aceleași nesfîrșite canale curbe, întesate de case plutitoare, lăsă locul altui oraș. Se-ntîmplă brusc, ieșind de pe Nieuwe Spiegel Straat și dînd colțul pe străduța ce mărginea Prinsengrachtul, deși vuietul și lumina întinsă pe cer crescuseră de-a lungul drumului celor doi. Acum, însă, ele explodară deodată, de zece ori mai intense și, oricît de obișnuiți ar fi fost cu zona roșie a orașului, cei doi tresăriră ca și cînd ar fi nimerit acolo din întîmplare. Unde rămăsese melancolia romantică, nordică și austeră a orașului ? Unde podurile de piatră arcuite peste apele negre ? Unde singurătatea și tăcerea caselor reflectate identic în canale, simetrice ca planșele testului Rorschach, la fel de enigmatice ? Pe Cedric îl străfulgeră deodată amintirea Oborului, a Moșilor, a lanțurilor în care se dăduse cu Vasilica și Marioara, a gheretei de tir unde trăsese-n mireasă, în vînător și-n tăietorii de lemne. Dar aici, în cartierul roșu, animația populară era mai amenințătoare și mai sumbră. Strada, luminată violent, roia de lume. Bărbați singuri sau în grupuri, cei mai mulți cu cîte-o sticlă de bere-n mînă, se scurgeau în sus și-n jos, vorbind tare și rîzînd, sau doar privind cu aviditate-n vitrine. Chiar la colțul străzii se afla un magazin ce străjuia intrarea-n acele locuri stranii. Vitrina era peste zi acoperită de o cortină de catifea roșie, dar seara strălucea, tivită de zeci de beculețe, ca un acvariu cu sumbri pești abisali, revelînd două corpuri umane îmbrăcate-dezbrăcate în fîșii de piele neagră, cu cîte-o ținte de fier la încrucișările lor. Un bărbat și o femeie, în picioare, ea cu capul pe umărul lui și cu o mare perucă albastră-ultramarin, cu sutienul de piele redus la un ham ce-i ridica țîțele goale, cu un slip ca o botniță lăsînd să iasă printre fîșiile lui cîțiva cîrlionți pubieni, el viguros, măsliniu, cu un slip minuscul trecîndu-și ațișoara printre fesele tari, scobite. Fețele le erau inexpresive, pleoapele cu gene artificiale nu clipeau, și totuși amîndoi erau vii, cum se-mbrățișau în spațiul acela întesat cu obiecte obscene: dildouri și capete de femei cu guri căscate ca ale peștilor, și cravașe și lanțuri și zgărzi și lenjerie roșie aprinsă și nelipsita femeie gonflabilă, și vulve cu pompiță, ca ale broaștelor de cauciuc cu care Maarten se jucase cînd era mic... Femeia-manechin își sprijinea picioru-ndoit, în ciorap negru cu jartieră, pe șoldul gol al bărbatului. Pulpa, chiar deasupra jartierei, avea două urme vînăt-gălbui de degete. Foarte, foarte atent și îndelungat trebuia să privești ca să percepi ușoara pulsație a arterelor sub pielea lor mată, singurul semn de viață în acea tristă încremenire.

Urmau celelalte acvarii, înșirate de-a lungul cheiului și pe străzile care sfîrșeau perpendicular pe canal. Mereu aceleași becuri roșii, mereu aceeași fereastră de la etaj acoperită de-un transperant, de asemenea roșu, mereu aceleași faimoase vitrine la parter. Plictisiți, cei doi abia dacă mai priveau trupurile pline sau subțiri, înalte sau scunde, albe sau negre, sutele de reluări ale aceluiași model, pulpele reflectînd purpuriul becurilor, fețele reduse la pete albe cu găuri de ambră în ele, sutienele rotunjite peste protuberanțe mereu aceleași, chiloții de dantelă peste aceleași pubisuri rase, aceleași palme sprijinite de ferestre, același șold scos în afară, aceeași așteptare nu a ceva, ci a nimic, așa cum bătrînii așteaptă să le treacă viața și așa cum așteaptă în cubul lor cu apă ființele prea rudimentare ca să aibă viitor, plante și melci, indiferente la degetul care, dintr-o meta-realitate, le bate uneori cu unghia în geam. Doar că în marele muzeu de naturale al cartierului roșu puteai intra în sofisticatele acvarii și aveai dreptul, în schimbul a treizeci de guldeni, să regresezi pînă la stadiul de piranha sau de murenă vărgată și să performezi sfîșietorul act reflex din miezul minții tale, în zvîrcoliri și-ncolăciri grotești, pentru ca apoi să lași animalul plin și elastic să zacă, umflat de lapții tăi sidefii, pe fundul oceanului. Iar tu, eliberat de lest și arsură, te ridici din nou către suprafață, părăsești acvariul, ieși în stradă și-ncerci să scapi (nu vei reuși decît dimineața) de tristețea post-coitum, tristețe de cîine vagabond, de bărbat singur, damf al unei cețoase singurătăți.

Din cînd în cînd cîte-o femeie căruntă, ce-avea desigur nepoți prin cine știe ce orășel de provincie, își arăta și ea burta țuguiată și pulpele descărnate într-o vitrină, sigură că atrage mai multe priviri – din perversiune sau simplă milă – decît fetele sculpturale, prea multe ca să mai poți alege, așa cum te surprinzi cîteodată, după ce-ai văzut pogoane de pînză pictată într-un mare muzeu cu pictură barocă (vietnameze cu părul țeapă și ca sculptat în lemn, negrese cu fundul proeminent, rusoaice cu buzele unsuroase și aproape fără pubis, nordice cu pieptul larg ca de bărbat, irlandeze cu ochi capii între pleoape cu conjunctivită, indience elefantine umplînd întreaga fereastră, togoleze cu inel de alamă în buza de jos), că-ți odihnești privirile pe panoul dreptunghiular și alb ce adăpostește hidrantul. Presărați printre sutele de femele vedeai – mai curînd, descopereai – și cîte-un mascul, fardat și rujat, cu perucă luxuriantă, cu pieptul prins într-un mic și cochet sutien cu cupe false, inocent și discret ca un fluture ce imită viespea.

Femei în lenjerie de dantelă roșie se agitau și pe stradă, în dreptul localurilor cu program erotic, îți vorbeau insistent, îți zîmbeau, te luau de mînă și te tîrau înăuntru, de unde venea o muzică obosită de jazz. Cedric cîntase într-unul dintre cabaretele de pe chei și o salută pe iapa-n ciorapi de dantelă care vîna clienți în dreptul lui. Trecură de cîteva intersecții. În perspectivă, toate străduțele ce coborau spre canal erau la fel de-ncărcate de vitrine cu prostituate și străbătute de același flux de bărbați șovăitori. Spre capătul dinspre Amstel ferestrele erau mai rare și adăposteau fie monștri femeli, fie nou-venite ce așteptau eliberarea vreunui vad mai bun. Negrul se opri pe neașteptate în fața unei vitrine în care o fată ștearsă și cu trăsături cuminți tresări și-ncepu să miște nervos din șolduri. Clienții erau păsări rare la marginea aceea de infern. Din fereastra ei, Coca vedea puține lucruri și o interesau și mai puține. Ajunsese, de fapt, să nu mai vadă strada întunecată, nici, în vitrina de-alături, pe Gagan, indianca cu care se-mprietenise și cu care mai bea, în zori, cîte-o cafea, nici propria ei reflectare-n geam, sutienul și chiloții fosforescenți și carnea ei erodată de lumina roșie, apărînd doar fantomatic: buze negre, găuri adînci și catifelate în locul ochilor, o scobitură înghiocată în mijlocul pîntecului. Asemenea prădătoarelor sensibile doar la mișcare, ochii ei dădeau realitate numai animalului masculin, prada leneșă, în fulgarin și pălărie, la vederea căreia corpul fetei, inert pîn-atunci, se-nsuflețea, buzele chemau, pieptul se lipea de sticlă, palmele cu degete desfăcute băteau în geam cu disperarea unei prizoniere. În același timp, ca o soră geamănă, se deștepta la viață și Gagan, în acvariul de-alături. Clientul privea îndelung, ezita și uneori, rar, intra pe ușa de lîngă vitrină. Urma tîrguiala, urma apoi, în cazul că se-nvoiau, munca, rutina de zi cu zi. Coca știa însă, în seara aceea, că negrul și tovarășul lui nu veniseră să cumpere cea mai veche marfă din lume. Căci Cedric, imediat cum recunoscu fata (un dildo oriental, de fildeș, cu mînerul împodobit cu o întortocheată obscenitate, zăcea în vitrină la picioarele ei, după cum fusese convenit), dădu și el semnalul de recunoaștere: prinzîndu-și poalele hainei în mîini, începu să danseze ca un nebun, cu piruete și pași țanțoși pe vîrful degetelor și bătînd un step îndrăcit, azvîrlindu-și brațele, ce-i ieșeau acum pînă la coate din mîneci, în toate direcțiile. Cîteva mișcări ar fi fost de ajuns ca fata să-l recunoască, dar Cedric nu se mai putea opri. Cu obrajii umflați, făcea din gură ca saxofonul, ca washboardul și ca maracasele, se dezarticula cu totul, făcea roata și podul, imita mersul lui Baloo și-al poporului de maimuțe și, în cele din urmă, prinse a face o piruetă atît de rapid, încît imaginea cefei lui cărunte se suprapuse peste cea a feței negre și lucioase. Cedric era acum o încîlceală de tușe transparente, cu puncte mai dense și zone mai sticloase, un nor de probabilități, un Bacon tragic și semi-absent. Fata și Maarten îl priveau uluiți, și îl priviră minute-n șir, pînă Cedric se opri brusc, într-o postură triumfătoare, pe un genunchi și cu mîinile întinse oblic, cu degetele rășchirate, cerșind aplauze care nu veniră. Sub sacoul subțire cămașa-i era acum udă leoarcă. Coca dispăru din vitrină și, după o clipă, ieși-n stradă înfășurată-ntr-un kimono verzui. Bărbații îi arătară un respect ciudat, neobișnuit, grotesc aproape pe acel chei singuratic, de parcă prostituata ar fi fost preoteasa cine știe cărui cult străin. Coborîră-mpreună spre apele negre, trecură un pod, se-nfundară, sub stele, într-o rețea de străduțe semănînd cu labirinturile din laboratoarele de fiziologie, unde e testată memoria cobailor. Aici nu mai erau vitrine: te aflai încă o dată în vechiul și austerul, înfricoșător de tăcutul burg. O mare cupolă de aramă, slab luminată, se ridica spre nord peste acoperișuri. Maarten era neliniștit. Chiar dacă străzile nu erau prea luminate, ele ar fi trebuit să fie *altfel.* Ceva nu era-n regulă cu fațadele caselor, căci de obicei clădirile nu se construiesc din ceață lăptoasă și pînză de păianjen. Razele ascuțite ale lunii pătrundeau prin tencuiala lor. Vedeai, prin ziduri, zone mai întunecate: mobilele masive; vedeai umbre mișcîndu-se: cei dinăuntru. Era ca și cum ai fi privit prin carnea hialină a unui crustaceu. Ferestrele și porțile păreau desenate de curînd, neuscate încă, pe fațadele palide. Și așa și erau. Tînărul își înăbuși vertijul și frica și atinse cu degetul scîndura cafenie a unei uși. Nu era nici o scîndură. Culoarea se-ntindea pe mătasea inefabilă a peretelui. Nu era nici o ușă. Casele însele erau zugrăvite pe-un zid pufos, și acum își dizolvau culorile și contururile una-n alta. Totul ajunsese curînd indistinct, cenușiu-palid, ca plastilina pe care-o frămînți îndelung. Doar stelele, deasupra, ardeau din răsputeri, sugînd parcă din ziduri și ultimii stropi de culoare. Erau stele frez, acaju, fistichii și coralii, erau stele ultramarin, magenta, șofranii și nărămzii, stele ca vișina putredă, ca interiorul ghiocului, ca turcoaza. O singură casă, în toată jalnica butaforie a nopții, era credibilă și solidă ca o stîncă în mijlocul apelor, părînd unul dintre acele obiecte reale (un afet de tun, un manechin în uniformă de husar, un arbore uscat) care-naintează spre tine în vechile diorame cu bătălii celebre, pe cînd restul luptei, încîlceala de cai, brațe cu săbii ridicate, orizonturi în flăcări e pictat pe o pînză desfășurată în semicerc. Cei trei aproape că fură absorbiți de bucata aceea de realitate: o casă șuie, neverosimil de îngustă, terminată într-un fronton cu curbe îndrăznețe. În centrul frontonului, la patru caturi înălțime, lucea gălbui o fereastră rotundă, singura luminată. Părea o a doua lună pe cerul care-nflorise nebunesc deasupra Amsterdamului. Poarta era stacojie precum coaja uscată de pe o rană. Coca sună și, după un timp, se auziră pași coborînd o scară de lemn. O bătrînă cu bonetă de pînză albă, apretată, îi privi suspicios, dar în cele din urmă, ca o consimțire tacită, se-ntoarse și-ncepu să urce din nou scara. Cei trei urcară-n urma ei prin cilindrul albastru-vînăt, foarte înalt, al casei scării, în golul căruia treptele se răsuceau ca un burghiu. Pe mici paliere se aflau cîte două uși cu plăcuțe de alamă și vizoare coclite, fără lentilă. Ajunși sus, avură deasupra lor doar chepengul pătrat al unui pod, iar înainte o singură ușă, neagră ca unsă cu păcură. În spatele ușii vuia adînc, înghețîndu-ți sîngele-n vine, un abis, o cascadă de ape negre, un tigru de zece ori cît tigrii, un păianjen păros umplînd întreaga odaie, trimițîndu-și prin pereți mîrîitul surd și răgușit. Ușa vibra atît de puternic, încît, atingînd-o, Maarten își trase degetele înapoi ca de pe-o plită încinsă. Ar fi vrut (cît ar fi vrut! dar toți sîntem în mîinile Domnului) s-o ia la fugă în jos pe scări, zbierînd ca un opărit de viu, să fugă pînă cînd carnea trupului i-ar fi rămas în urmă ca o haină veche, și chiar și așa, făptură de duh și lumină, să fugă mai departe pînă la dispariția ideii de fugă. Dar Maarten nu putea fugi. De multe ori, de-a lungul vieții noastre, avem cu toții un sentiment ciudat: că sîntem măști prin ochii goi ai cărora privește cineva, că sîntem doar mijlocitori pentru o gîndire cu mult mai înaltă, care ne locuiește pentru o vreme așa cum un filozof privește prin ferestrele chiliei sale. Că prin noi se vede, că sîntem instrumente optice, lentile din cele montate-n brelocuri, prin care vezi o bazilică sau o femeie goală. Maarten se simțea și el un astfel de punct de vedere. Dacă el ar fi-nchis ochii, dac-ar fi luat-o la fugă (fapt de neconceput, pentru că globii ochilor noștri nu decid să dispară cînd abjectul, abominabilul, inomabilul li se arată încifrat în linii și suprafețe; ei nici nu percep imaginea astfel, ci o transmit doar ochiului mai mare din spatele lor, care-o transmite și el, nu ca imagine, ci ca tragedie, Ochiului atoatevăzător, singurul în stare să pătrundă prin lacrimi și sînge; astfel, trei creiere ca trei ochi înglobați unu-n altul, fiecare simbol pentru cel dinainte, se-nghioacă pentru ca să *se vadă*), tu, izolat și pierdut cititor al acestei cărți, implicat și voluntar devorator al acestor rînduri, n-ai mai putea avea acum viziunea lui Victor, geamănul negru, păianjenul ce pîndește molia albă, catifelată, lipsită de apărare din miezul miezului acestei povești. Așează-ți deci pe față, ca un sondor, masca lui Maarten, privește prin ochii lui întunecați de umbra adîncă a nopții amsterdameze și deschide ușa cuptorului în care, cu nemaipomenită furie, cu zgomot ca de oști și de ape mari, arde o flacără neagră, mistuitoare.

Bătrîna deschise ușa. Intrară cu toții, înfiorați, într-o odaie de mansardă, veche și melancolică, luminată doar de o lumînare. Fereastra rotundă era mai mare decît ai fi crezut văzînd-o de-afară. Imediat le căzură ochii pe copil. Stătea în picioare, într-un pătuț din cele cu gratii de lemn, așezat lîngă peretele din stînga. Avea o coroană de cîrlionți aurii, ochi negri, adînciți de penumbră, obrăjori pufoși, pe care lumina lumînării tremura ușor, făcîndu-i atît de străvezii, încît puteai avea o clipă impresia că vezi, întunecate, prin pielea feței, oasele maxilarelor, vomerul ascuțit, orbitele mai largi și mai enigmatice decît ale adulților. Degetele, roșietice, strîngînd balustrada pătuțului, erau și ele străvezii, așa încît unghiile luminau roz de parc-ar fi avut o sursă de lumină interioară. Deși-l vedea aproape-n fiecare zi, Coca avea mereu o clipă de derută cînd băiețelul îi intra brusc în privire: era identic cu Mircișor, identic pînă la felu-n care făcea gropiță-n obrazul stîng, pînă la mirosul pe care-l răspîndea în odaie, nu mirosul acru al copiilor de mahala, ci unul de vanilie și de mango. Lopătînd din cele două mari aripi multicolore prinse de coastele ei, Bucureștiul și Amsterdamul, fata făcuse voia celor cu mult mai înalți și mai întortocheați decît ea. Tînăra familie de muncitori de pe Silistra se aflase chiar de la-nceput în miezul unei cabale zumzăitoare. Iar începutul putea fi-mpins oricît înapoi, pînă la Tadeusz Czartarowski, nobilul polon cu harul picturii de acum două secole care privea, din cînd în cînd, prin ochii negri ai unui bănățean stîngaci, sau pînă la Vasile Badislav, căpitanul de pompieri, amîndoi urmăriți îndeaproape de mesageri roind în jurul lor ca niște insecte țicnite, împingîndu-i pe căi niciodată visate, inventînd și suprimînd ființe în jurul lor, dărîmînd zidul dintre halucinație și real – inversînd atît de des polaritatea lor! – și inventînd atîtea alte lumi psihice, virtuale, fractalice, că realitatea nu mai era decît una dintre ele, nu cea mai reușită și nici cea mai credibilă. Vestitorii ce coborau din ceruri cu capul în jos, cu aripile desfășurate, ca-n vechile tablouri, se-nmulțeau exponențial pe măsură ce povestea înainta, încît pînă la urmă acopereau totul cu o ceață de pene sidefii, făcînd ca tînăra familie să pară a locui în interiorul unui porumbel de lumină, sau al unei mari perle cu magică lucire cenușie. Povestea însăși devenea Vestitorul, poate că ea însăși avea să se-ndrepte, lopătînd viguros din aripi de dantelă, către cine știe ce scenă de gen, cu o tînără fată cosînd pe un mic gherghef într-un interior curat și sărac, avea să înainteze spre ea, întinzîndu-i o tijă verde cu cîteva cupe de crin și strigîndu-i să se bucure, ea, fericita între femei. Cineva – toți? toți erau știutori? chiar bătrîna aceea ce bodogănea în flamanda ei din sud? Și toate tîrfele din vitrine? era Gagan o știutoare? – știuse (provocase? proorocise? construise un model al lumii și-i dăduse drumul să se deruleze în țeasta sa mai vastă ca lumea, amuzîndu-se cum o omidă strivită de laba unui brahiosaur provoca, după scurgerea erelor, căderea unui papă în erezie și cum fîlfîirea unei aripi de fluture în Antile provoca un uragan în Malaezia? Era demonul lui Maxwell, înregistrînd și numerotînd și urmărind fiecare subparticulă din întregul univers, definindu-i viteza și traiectoria, astfel încît s-o poată regăsi în fiecare secțiune temporală, așa cum romancierii calculează cronologiile, aflînd vîrsta fiecăruia dintre sutele de personaje în fiecare scenă a cărții?) că Maria avea să nască gemeni, și-nțelesese că gemenii trebuiau despărțiți, fiindcă altfel Mircea s-ar fi privit la nesfîrșit ochi în ochi cu Victor, într-un circuit fericit și suficient sieși, în loc ca, înnebunit că nu-și mai poate vedea chipu-n oglindă după ce-i zîmbise pîn-atunci, timp de un an, zi de zi, să construiască o orbitoare oglindă de hîrtie, acoperită cu textul, textura, țesătura unui scris mărunt, atît de dens încît mintea să poată primi, filtrată prin el, lumina care altfel ar sparge ca pe-un vas cu pereții subțiri ochiul și țeasta celui ce l-ar parcurge. Dar, dacă Mircea avea să scrie cartea, dacă fiecare quark din imperiul galactic al corpului său și fiecare foton ce-i atingea pielea – și pielea specială a retinei – împingîndu-l, îmbrîncindu-l infinitesimal într-o parte sau alta, dăruindu-i un impuls sau o informație, determina, la capătul unei înlănțuiri nesfîrșite de cauze și efecte, scrierea, peste ani, a unei anumite litere din mijlocul unui anumit cuvînt (un duct de murdărie întortocheată pe împletitura candidă de fibre a hîrtiei), Victor, în schimb, nu putea fi decît fiara distrugătoare, agentul haosului și-al disperării, creatorul spațiului de neimaginat din jurul cărții, al vidului negru de dincolo de coperți. Cel-uns-cu-mir, Cel-aducător-de-pace avea să se-nalțe pe măsură ce contragreutatea lui nevăzută, plumbul străveziu și urît mirositor (lumină-întuneric, bine-rău, electron-pozitron, Hton-Antihton, Crist-Anticrist, omul și hipogeul său, cel ce umblă sub fața pămîntului, cu capul în jos, călcînd pe tălpile fiecăruia dintre noi) avea să se scufunde în tenebre pe care mintea nu le poate suporta și limba nu le poate descrie. Cel-ce-ucide, Cel-ce-își-caută-victima se ivise din același ovul și aceeași spermie, în aceeași clipă cu cel dintîi, din apă și duh, și era identic cu el în carne. Dar ovulul, marea planetă ce coborîse, împinsă de cili, de-a lungul trompei, a trompetei de înger apocaliptic, era de la-nceput bipolar, și multidimensionalul destin a fost de la-nceput părtinitor. Un infim plus de șansă la polul animal, o insesizabilă floare de vid la cel vegetativ. O boare de căldură față de care căldura unei răsuflări de copil ar fi o explozie termonucleară luminase ușor ovulu-ntr-o parte; un strop de umbră răcoroasă se întinsese, ca umbra Pămîntului pe lună, în cealaltă. Și cînd ovulul ajunsese în ultimul pătrar, înconjurat de trena de vînt și de slavă a cosmosului, deja cei doi existau, identici și adverși, îmbrățișați și dușmani, căci Maria născuse doi feți cu părul de aur și stătea acum pe tron, în grădina de trandafiri, cu un arhanghel în dreapta și unul în stînga, ținîndu-și în poală cei doi copii, amîndoi cu ochi mari și gravi, amîndoi binecuvîntînd, dar unul pe brațul drept, celălalt pe stîngul, unul cu un briliant între sprîncene, altul cu un grăunte de sulf, unul în dreptul inimii mamei, celălalt în dreptul organului nevăzut, al inimii de gheață pe care toți o avem în dreapta ca mărturie a virtualității noastre. Căci dacă avem doi plămîni și doi rinichi și două emisfere și două gonade, avem și două inimi, din care una e rămasă, uitată, într-o altă dimensiune. Din sînul drept al Mariei supsese Victor un lapte-nghețat de la sloiul de sub coastele ei. Din irealitatea lui se-mpărtășise, și trebuise să rămînă în ireal. Făcîndu-se instrumentul unei voințe care îi construise fiecare celulă a corpului și care-i controla fiecare impuls electric transmis de-a lungul măduvii ei spinale, Coca-l răpise, în toamna lui '57, pe Victor din curtea lui Ma'am Catana și suportase cu stoicism tragedia care urmase. Niciodată nu se mai dăduse de urma copilului, iar Costel și Maria, înnebuniți de disperare, n-avuseseră altceva de făcut, ca să poată supraviețui, decît să inventeze o poveste și să și-o-nfigă-n minte pentru totdeauna: cei doi copilași, aveau să susțină mereu de-atunci, se-mbolnăviseră deodată de dublă pneumonie și fuseseră duși la spital. O idioată de soră medicală îl așezase pe Victoraș, în salon, sub un geam deschis, și copilului i se agravase boala și murise. Avea și-un cenotaf într-un cimitir de la marginea Bucureștiului, unde cei doi se duseseră o vreme, convingîndu-se unul pe celălalt că acolo, în micul mormînt presărat cu flori, se afla trupușorul pe care-l iubiseră atît, și-n cele din urmă uitaseră și de cimitir, și de copil, bucurîndu-se de cel care le mai rămăsese. O îndoială firească avea să facă să tresară, în anii următori, inima Mariei, și zvîcnetul înfricoșat avea să se propage tot mai mult, ca o undă tot mai amplă, în cuprinsul acestei lumi imposibile: dacă, cumva, cel dispărut fusese Mircea ? Dacă, uzurpator drăgălaș, era de fapt Victor cel care se așeza pe prag lîngă Catana bătrînul și-l întreba mereu același lucru: „Moșule, bătrîn mai ești,/ Da' cu baba cum trăiești ?", la care bătrînul cu chipul bunului Dumnezeu răspundea și el mereu la fel: „Ca cîinele cu pisica" ? Dar, pentru Maria, acest fior, care pentru Știutori era o sfîșiere ca de tragere pe roată și de supliciu al țepei, nu mai însemna mare lucru. Victor sau Mircea, era copilul ei, pe care-avea să-l crească de-atunci înainte cu o asemenea grijă maniacală încît, cînd lipsise prima oară de-acasă cîteva ore, ca să meargă la înmormîntarea lui Catana, unde se rătăcise-n cavoul lui fabulos, îl găsise pe băiețel vînăt de-atîta urlat, asudat leoarcă, și cu toți vecinii adunați la ușa apartamentului. Un lucru le-a fost de la-nceput limpede celor doi soți:

că Mircișor nu trebuia să afle niciodată că avusese un frate geamăn. Copilul abia dacă avea un an și jumătate în acel decembrie cu zăpadă copleșitoare, cu ceruri roșii întunecate, cu felinare de mahala în a căror pată murdară de lumină ningea halucinant, cînd Costel și Maria îl lăsaseră la Vasilica și băteau înnebuniți secțiile de miliție, spitalele, umblau năuci pe străzi, întrebau cunoscuți și necunoscuți, iar nopțile, în urletul vijeliei de-afară, femeia țipa și se lovea cu palmele peste față, pe cînd atît de tînărul ei bărbat, un copil subțire cu părul căzîndu-i peste ochi, stătea la geamul acoperit pînă sus de gheață și fuma țigară de la țigară, simțind mînie și obidă și ură neputincioasă, îndreptată nici el nu știa împotriva cui. La Vasilica, Mircișor plîngea și el nopțile, legănat pe picioare, poate din pricina schimbării locului și a lipsei mamei, dar mai degrabă din frica în fața propriei dispariții, căci în mod sigur Victor fusese pentru el propriul lui chip văzut în oglindă, își clădise deja imaginea de sine privindu-l pe el, rîzînd și gîngurind și spunînd primele cuvinte o dată cu el. Atingîndu-și unul altuia fețele, îngemănîndu-și pălmițele, trăgîndu-se stîngaci de hăinuțe... Stătuse-n Dudești-Cioplea vreo două săptămîni, timp în care nu mîncase aproape nimic și urlase aproape continuu, plimbat prin casă cînd de Nicu, cînd de Vasilica și chiar de Marian, care n-avea pe-atunci mai mult de șapte ani, pînă cînd, în cele din urmă, resemnată, mai slabă și mai întunecată la față decît fusese vreodată, Maria îl luase acasă, în Silistra, dar nu ca să-l țină cu ea, lipit de sînul ei, consolîndu-se unul pe altul și revărsîndu-și dragostea unul asupra altuia, pentru că Maria lucra la „Donca Simo“ și nu-și putuse lua decît două săptămîni de concediu. Acolo toți îi așteptau întoarcerea, căci era angajată în întrecerea muncitorească, și Maria era una dintre acele fete care lucrau la cîte opt războaie de țesut deodată, spărgînd normele, ruinîndu-și sănătatea, umplîndu-și plămînii de scamă, pe cînd maistrul din cînd în cînd le turna cîte-un borcan cu apă pe spinarea încinsă, din care ieșeau aburi ca din cai. Cînd suna sirena, fetele astea-și trăgeau cîte-un paltonaș prăpădit pe ele și ieșeau, asudate, direct în vifornițǎ. Nopțile nu puteau adormi, căci le rămînea ore-n șir în urechi vîjîitul ca de cascadă al zecilor de războaie din hală. Peste ani, aveau să se umple de boli: reumatism, astmă, varice, dar deocamdată erau tinere și destul de inconștiente ca să iasă cu capul gol sub ninsoare și s-ajungă acasă, prin mahalalele lor, cu buclele permanentului încărcate de steluțe sclipitoare. Așa că, neavînd de ales, pentru că bănățeanul ei nu cîștiga destul la Atelierele ITB, unde trăgea la pilă toată ziua, s-a hotărît să meargă mai departe la țesătorie și să-l lase pe Mircișor, ca toată lumea, la o creșă. Acolo era să-l piardă și pe el, căci după cîteva săptămîni ajunsese un mic schelet albăstrui, care nu mai dormea decît cînd obosea de țipat și nu mai mînca decît cînd era prea slăbit ca să mai refuze tetina. Pînă la urmă mama lăsă baltă serviciul și rămase acasă, în cămăruța cu ciment pe jos din curtea lui Ma'am Catana, ca să stea toată ziua cu băiatul ei, să-i deseneze și să-i arate pe poze, să-i spună „Un pitic tare mic“ și „Păsărică albă-n cioc“ și să-l așeze-ntre perne „ca boierii“. Îi cumpără lapte proaspăt de la un vecin care avea vacă și îl îndopă cu macaroane și marmeladă, amărîta hrană a muncitorimii în acei ani pe care fetele și băieții tineri, aduși la oraș și băgați în fabrici printr-o întoarcere de brazdă a lumii de care nu aveau habar, îi îndurau cu opinteli și chin, dar și cu un zîmbet luminos, al tinereții care înfruntă orice și biruie orice, așa cum vezi poze cu bieți oameni zîmbind în tranșee, zîmbind în pușcării, zîmbind în ghetouri, zîmbind pînă și-n lagărele de concentrare. Copilul crescuse-n acea mică lume în formă de U, prinsese o iarnă extrem de grea, de care n-avea să-și aducă aminte, căci prăpădul de la ferestrele înghețate și nămeții de afară cît munții și vecinii în pufoaice, șube și șoșoni, cu căciuli rusești pe cap erau imagini care-i pătrundeau în priviri și găseau calea, prin nervii optici, către lobul occipital, unde erau prelucrate și interpretate, așa încît băiețelul le putea înțelege („Nenea, mamă! Uite, are căciulă. Ia uite, Ișa, vezi ce face? Dă zăpada la o parte!“, și copilul privește cu ochi mari, înfofolit pînă peste nas, și pe ușa-ntredeschisă ies aburi...), dar nu le putea reține-n memorie, căci creierul lui nu dezvoltase încă legături destul de stabile, încrengături dendritice care să-nsemne „iarnă“ și „oameni“ și „căciulă rusească“. Aproape la fel de pierdută fusese și vara uriașă care urmase, și-n care trupușorul copilului cu cîrlionți aurii se macerase-n mireasma înnebunitoare de oleandri. Pînă la vîrsta de trei ani Mircișor avea să cutreiere curtea de pe Silistra, să se joace cu Gioni, cățelul șchiop, să se uite atent la lalelele roșii și galbene, înalte cît el, să se ardă de marele fier de călcat cu cărbuni de pe masă (și să-și amintească apoi – atît de limpede! – cum stătea cu mînuța vîrîtă-ntr-un ibric cu apă, în camera pe care-o visase apoi atît de des, dar despre care nu va putea niciodată să spună nimic, căci nu era o cameră care să poată fi descrisă, pentru că descrierea nu se născuse încă pe-atunci, și lucrurile erau toate la un loc și se estompau și se strîmbau unele-n altele), să întărîte curcanul cîntîndu-i „Sîc că n-ai mărgele/ Roșii c-ale mele“, să se uite uimit la păunul și păunița aduși o vreme de cineva din curte și puși să conviețuiască, după plasa cotețului, cu mitocanul mărgelat și să se-nalțe, zi de zi, în aer, purtat deasupra tuturor de uriașii blînzi în țara cărora ajunsese: mama, tata, vecinii, vînzătoarea de la alimentară, toți giugiulindu-l, toți pupîndu-l și-apoi înălțîndu-l extatic în văzduh, purtîndu-l prin aer ca niște dirijabile enorme, apropiindu-l de fețele lor late, zbîrcite, nerase, cu dinți de fier, cu broboade cu flori, rotindu-l și azvîrlindu-l de la unul la altul, pe cînd Mircișor rîdea și plîngea în același timp, fericit și înspăimîntat, năucit ca Abu-Hassan de puterea totală a neputinței lui. Victorița, hoața, angajată o vreme la o grădiniță, îi aducea rahat și biscuiți, dosite de ea pe sub fuste. Rahatul era moale, sticlos, verde și roz, pudrat cu zahăr. Nu era nimic mai bun pe lume. Nenea Nicu Bă, de cîte ori îl vedea, îl lua-n brațe și, încruntîndu-se-n joacă, se răstea la el: „Ce mai faci, bă ? Pasca ta de copil!“ Apoi îl lua pe bicicletă și-l căra prin cartier, pe străzi necunoscute și stranii, care-i strîngeau inima, ca să-l aducă apoi repede acasă, ca și cînd casa în formă de U, cu etaj și galerie, ar fi fost un mare magnet pe liniile de forță ale căruia s-ar fi construit lumea. Era Ierusalimul său, muntele nemăsurat de înalt din mijlocul lumii, iar el era copilul providențial spre care-și îndreptau toți privirile. Toți îi slujeau, toți se repezeau la un scîncet al lui, îl hrăneau și-l dezmierdau, îi arătau nemăsuratele lui proprietăți. Pînă și proprietăreasa, înrăită de beție, de varicele ei groase ca lianele, de borhotul pîntecelui ei revărsat, îl iubea și, de față cu el, căpăta rușine și sfială, ea, care nu știa cu ce se mănîncă buna cuviință: „Mircică, mamă, hai la baba, hai! Hai să-ți dea baba ceva bun...“ Doar Coca, fata cu păr castaniu care mirosea mereu a un fel de bomboane de pe-atunci, numite „cerceluși“, și care-și purta basca frez ca pe o ambiguă aureolă, a dispărut într-o zi, puțin înainte ca Maria, Costel și fiul lor să se mute din Silistra, în primăvara lui ’59, a pierit de parc-ar fi înghițit-o pămîntul și nu i s-a mai dat niciodată de urmă. Curios cum nici măcar Maria n-a bănuit niciodată că între cele două dispariții, a lui Victoraș, petrecută cu aproape doi ani în urmă, și a prostituatei ar fi vreo legătură, deși să piară cu desăvîrșire două persoane din aceeași curte, în atît de scurtă vreme, putea da naștere la zvonuri și superstiții. Ca și-n cazul lui Victoraș, miliția (doi plutonieri cu tradiționale figuri porcine) venise, întrebase pe toată lumea, o dăduse pe Coca-n căutare pe toată țara... Mai trecuse pe-acolo și un civil în fulgarin cu gulerul ridicat, ca-n filmele cu spioni... Curînd se potolise însă totul, căci nu-i păsa de fapt nimănui de neînsemnata curvă din cartier, care părea să nici nu aibă, ca toate celelalte, niscaiva rude pe la țară.

Tînăra femeie îngenunchie smerită-n fața copilului, care-și întinse mînuța și-i atinse stîngaci zulufii din creștet. „Coca“, pronunță el cu vocea limpede și totuși voalată a băiețeilor de vîrsta lui. Zîmbea inocent, dulce, inconștient de propriul lui destin, incapabil să-și citească numărul de fiară scris pe frunte, și care nu se revelează pînă nu privești prima dată într-o oglindă, adică pînă cînd straturilor străvezii ale minții nu li se adaugă ultimul, de argint viu, în care celelalte se pot răsfrînge pentru a inventa cuvîntul ultim, fruct al oglinzilor: *eu*. La fel zîmbise, desigur, micul Adolf în pătuțul lui dintr-un sat pierdut în munții Austriei, la fel întinsese mînuțele către mama sa Genghis, într-o iurtă din sălbăticie, la fel rîseseră o dată, chicotind, stîlcind cuvintele, privind cu ochi întrebători lumea, fără să știe că aveau să-i aducă numai sînge și infamie, criminalii în serie și marii constructori de lumi mai bune și mai drepte, ucigașii trupului și ucigașii sufletului, cei ce-aveau să fure, să mintă și să înșele, să preacurvească și să cheme morții, cei ce aveau să-și facă singuri chip cioplit, cei ce n-aveau să-și cinstească părinții și n-aveau să-și iubească Dumnezeul din toată inima, tot sufletul și toate puterile lor. Cînd micul Adolf îți surîde făcînd gropițe-n obraji, tot ce-ți rămîne să faci, cînd ai darul profeției și vezi într-o halucinație panoramică infernurile de la Maidanek și Dachau și Auschwitz, este să-ți smerești inima și să cazi în genunchi, ca Zosima, în fața briciului împrumutat cu care Domnul rade popoarele, căci a-i ucide în fașă pe cei ce vor ucide și schilodi ar fi răzvrătire și blasfemie, ca și cînd ai vrea ca răstignirea să nu fi avut loc și Hristosul să nu fi murit pentru păcatele tuturor. Femeia se ridică după o vreme (în care, cu ochii-nchiși, se rugase poate fierbinte) și-l luă-n brațe pe băiețel cum îl luase doar cu o zi înainte, din brațele Mariei, pe Mircișor. Îi gînguri ceva-n olandeză, iar copilul, privind temător către cei doi bărbați străini, îi răspunse, și doar la auzul guturalelor primitive cu care copilul își presăra cuvintele, îți dădeai seama că ele veneau din alt timp și altă lume, căci minusculul său aparat fonator, laringele ca o calā abia deschisă și glota ca un piciorus de scoică, nu le-ar fi putut emite niciodată. Coca se-ntoarse, cu copilul lipit pe sînul ei, către Maarten, făcu doi pași spre el și i se opri alături. O clipă, Cedric avu în față imaginea unei familii tinere, blînde și modeste, un băiat și-o fată binecuvîntați cu un copilaș, în tihna bordeiului lor cu vase de aramă pe pereți. Maarten atinse părul și ceafa lui Victor, îi simți ușoara umezeală a pielii și deodată toată teroarea pe care încercase s-o stăpînească pînă atunci îi tumefie creierul. Căci, pentru prima oară, copilul îl privea acum în față, cu o gravitate de basileu, cu o cruzime de axolot. Crescuse, era colosal ca un Buddha săpat în stîncă și emana vizibil, din porii pielii lui translucide, flacără neagră, ce se zbătea furios în odaie. Și odaia era acum dilatată ca o enormă emisferă cu plafonul pictat, pe dalele căreia tînărul era un punct aproape invizibil în fața marelui demon, care creștea tot mai mult, cu ochii-nghețați ațintiți mai departe în ochii lui Maarten, pînă ce creștetul îi atinse plafonul. Crescu apoi mai departe, pînă umplu, cu spinarea curbată, întreaga emisferă, lățindu-se pe ea, ghemuit cu genunchii la gură, pînă ce presiunea din țeasta bărbatului deveni de nestăpînit și craniul îi zbură-n țăndări și din acel ou se-nălță, întinzînd aripile peste lume, himera nebunească a minții lui. Maarten privea mut, tremurînd din toate încheieturile, către Coca și Victor, incapabil să fugă sau să-și desprindă ochii din ochii copilului, știind că pentru clipa aceea venise pe lume. Căzu pe podea, încă privit necruțător drept în ochi, iar Cedric îl tîrî afară și, aproape cărîndu-l în spate, coborî cu el scările în spirală.

Afară-i așteptau, în aerul ușor diluat dinspre zori, oamenii-statuie, risipiți pe cheiul vast, luminat de felinare. Erau zeci, sute de ființe încremenite pe postamentele lor, privind cu ochi orbi spre fereastra rotundă de la ultimul etaj, cum sute de somnambuli ar privi, toți deodată, luna. Erau regi și filozofi din vechime, hetaire și criminali vestiți, oameni de bronz și de fier, oameni albaștri și oameni negri, în poziții triumfale sau tragice, răsucind în jurul corpurilor peplumuri, șerpi, armuri și boauri de pene. Erau cocoșați și polidactili, goi în noaptea caldă, erau hidrocefali și elefantiazici, erau femei cu șase perechi de sîni și bărbați cu două capete. Era, în mijlocul acelei mulțimi, și un postament gol, pe care odihneau un vestmînt de purpură și o liră. Maarten se-ndreptă ca-n vis către el, îmbrăcă toga și, cu lira în mîini, urcă pe lada de lemn. Înmărmuri acolo, între sutele de statui, cu gura întredeschisă într-o cîntare neauzită și ciupind strune inerte, privind, asemenea tuturor, spre fereastra rotundă. Cedric ridică din umeri, se-ndreptă către mal murmurînd „In Your Own Sweet Way“, și privi multă vreme sîngele negru ce curgea, moale, scînteietor, prin canal, irigînd coloane de neuroni. O luă apoi în jos, fluierînd ușurel, către capătul întunecat al străzii, confundîndu-se, tot mai tare, cu umbra. Doar susurul subțire și blînd se mai distinse o vreme de murmurul apelor din canal, cu care se împleti apoi pentru totdeauna.

În odaie, cele două femei scoaseră copilul din cămășuța lui și-l așezară pe masă, gol, în picioare, contemplîndu-l cu un fel de fericire întunecată. Căci Victor avea un sex erect, aproape cît al unui bărbat în putere, semitransparent la lumina lumînării. Coca privea fascinată organul animalic și minunat din centrul lumii ei, elasticul corp calos dintre emisferele minții ei, menhirul de carne dură cu inimioara lucioasă și delicată din vîrf. Era aidoma cu toate sexele de bărbați pe care le primea, noapte de noapte, în orificiile cu buze răsfrînte ale corpului ei, pe care vaginul ei se strîngea ca un pumn ferm, mîngîindu-le, lubrefiindu-le, persuadîndu-le să-și verse peste dolmenul uterin ploaia lor de sidef. De cîte ori, în mica ei odaie cu vitrină și perdele roșii, în mijlocul căreia sofaua părea un altar de sacrificiu, nu se lăsase adînc spintecată de cornul de taur al zeului, de cîte ori nu se așezase, asemeni fecioarelor asiriene, în priapul de piatră care le era primul mire? De cîte ori, îngenuncheată în fața bărbatului, mereu același preot ucigaș, întunecat și ne-ndurător, nu primise-ntre buze ostia unei messe pe dos, a unei liturghii negre și totuși ciudat de liniștitoare, căci nu era decît sfîrcul sînului matern al cărui lapte-l supsese o dată cu voluptate. Da, toți bărbații erau unul singur și miile de șerpi tumefiați se confundau în cel pe care Victor îl purta la brîu ca pe-un geamăn siamez nedezvoltat, de neprivit, monstruos ca pruncii malformați din muzee. Cuprinsă de o milă răvășitoare pentru toți bărbații de pe pămînt, prostituata apucă gleznele copilului și-și lăsă capul, cu ochii în lacrimi, peste picioarele lui. Părul buclat i se revărsă pe masă, sclipind stins ca niște vițe de sticlă.

La aproape un an de la sosirea lui Maarten (pe care-l mai văzuse din cînd în cînd pe Damrak, în ploaie și-n vînt, încremenit pe piedestalul său), Coca nu mai găsi drumul către casă. Era de data aceasta la revărsarea dimineții cînd fata, într-o rochie mai curînd anonimă, ieși în aerul încă foarte rece și încuie lacătul de la ușa cămăruței sale. Strada era plină acum de mizeriile turmei de bărbați ce se perindaseră pe-acolo toată noaptea. Dar mai ales era tăcută și răuvoitoare, căci, ca toate străzile de felul ei din lume, ca revistele și filmele obscene, care n-au sens decît pentru mintea tumefiată de poftă, strada Cocăi arăta dimineața tristețea și golul sexului fără dragoste. Cum se-ndrepta, încercănată, cu pași mici, către strada principală, Coca părea acum o tînără muncitoare mergînd spre slujbă, ca să robotească opt ore, zilniczilniczilnic, la mașina ei de cusut, războiul ei cu cartele perforate, pompa ei de zugrăvit, vînzîndu-și tinerețea în același mod ordinar și grotesc, curvă a epocii industriale. Avusese un singur client întreaga noapte, de care nu-și aducea aminte. Acum curtea în formă de U de pe Silistra era tot ce-și mai dorea pe lume, ca și cînd ar fi fost, întreagă, un mare divan pe care-ar fi putut, în sfîrșit, să doarmă. Pe dreapta avea acum un șir de fațade cu obsedantele draperii roșii trase la geamuri (deși în cîteva vitrine fetele încă se arătau, mai sperînd vreun client matinal), iar în stînga, pe apa verde-a canalului, pluteau pachete cocoloșite de țigări și rațe cu penet cafeniu. Era lumină, deși soarele nu se vedea încă. Pe un podeț arcuit, de metal, un vagabond adormise în fund, cu picioarele depărtate. Un picior îl avea gol și acoperit ca de o crustă gălbuie.

Închidea din cînd în cînd ochii, și un fel de leșin adînc o cuprindea. Era frîntă de oboseală. S-ar fi trîntit și ea pe treptele vreunei uși și-ar fi ațipit măcar un sfert de oră. Ca să viseze, ce? Nu visa niciodată. Dormea negru și cald, mulțumind întotdeauna cerului, la trezire, pentru darul acela. Căci visa destul în restul vieții ei: totul, totul era un vis. Coca nu se gîndea prea mult la viața ei. Foarte rar își amintea de fetița care fusese, de acea Constanța pe care-o avea încă într-o poză galbenă și ștearsă. Dar nu putuse uita niciodată o după-amiază bucureșteană, cu clădiri galbene, vechi, cu salcîmi înfloriți și cu acea tăcere de vară, acea pustietate a piațetelor cu un rond de flori în mijloc, la ora patru după masă. Este ea, sînt și două prietene. Au pus preșuri pe jos pe veranda casei părinților uneia dintre ele, la umbră, căci afară e topelniță. Pe preșuri au scos păpuși și o căsuță pentru ele. Prietenele ei sînt bogate, au păpuși cu cap de porțelan și îmbrăcate-n rochițe brodate de catifea. Păpușilor li se-nchid ochii dacă le lași pe spate. Constanța e mereu bonă la păpuși, Viola și Inge sînt mai importante, mama și bunica. Dar în acea zi mama și bunica s-au certat și s-au drăcuit (urît mai vorbeau fetele alea, deși bogate) și stăteau acum bosumflate. Constanța a stat ce-a stat, aranjînd păpușile în pătuțurile lor, și pîn-la urmă le-a zis celorlalte să se joace leapșa. Aveau să fugă una după alta, și să se atingă cu mîinile. Cea atinsă trebuia să fugă după celelalte două. Au ieșit în piațetă și, în tăcerea aceea de aur topit, au început să alerge. Constanța se furișă o vreme într-o galerie întunecată, ieși iar în soare și o văzu pe Viola alergînd către ea. Fugi către casa de vizavi și urcă-n fugă scara exterioară pînă la un fel de balconaș ce se ridica deasupra intrării. Viola venea-n fugă și ea pe scări, triumfătoare, căci prietena ei nu mai avea unde fugi. Se repezi spre Constanța, care se așezase, resemnată, cu fundul pe balustrada de piatră a balconului, și o-mbrînci cu toată puterea. Fata-și amintea cît de încet căzuse, pe spate, de la patru metri înălțime, cum avusese timp să-și spună „acum am să mor", cum văzuse cerul albastru intens, arcuit ca o boltă goală de nori peste vilele din piațetă, cum simțise, mai puternic ca niciodată, mirosul de salcîm. Se izbise apoi de asfalt, fără să simtă nici o durere, și rămăsese acolo, neputincioasă, incapabilă să respire, să gîndească, să miște, chiar să audă țipătul Violei, tropotele către ea ale lui Inge. Murise atunci, Coca n-avea nici o îndoială că murise cu adevărat, că ieșise din lume, că lăsase în urma ei un cadavru de fetiță zăcînd pe spate lîngă șinele de tramvai.

Și atunci se întîmplase ceva. În ochii ei deschiși, morți, se reîntorsese vederea. Prin ei, simțise cum ea însăși cursese înapoi, de parc-ar fi curs în ea, umplînd-o, însăși bolta albastră de deasupra. Se ridicase, se scuturase pe rochiță și, ca și cînd nu s-ar fi-ntîmplat nimic, rîsese către lume, către tramvaiul care trecea cu zgomot, către prietenele ei. Știuse atunci că nu avusese voie să moară. Că era altfel decît realitatea din jur, desprinsă de ea ca o figură dintr-un basorelief. Hotărît, era aleasă pentru o altfel de moarte.

Către care se-ndrepta acum Coca, cu cîrlionții desfăcuți liber pe umeri, căci de mult renunțase la faimoasa beretă. Tocurile îi țocăneau pe dalele de ciment. Dădu colțul pe lîngă magazinul de obiecte erotice, luminat puternic toată noaptea, dar acum întunecat și jegos ca o criptă, ca un osuar. Păpușa gonflabilă își arăta acum mușamaua ordinară, iar falusurile de plastic își vădeau la lumina zilei culoarea kaki-gălbuie, dezgustătoare. Manechinele vii ce stătuseră toată noaptea în harnașamentele lor negre se duseseră și ele la culcare. Toată zona era acum un mare maidan, de parcă tot ce-i dăduse viață și-nsuflețire, toată lumina nopții, ar fi venit de la cei cîțiva litri de lichid sidefiu vărsați în mii de prezervative, ce acum străbăteau probabil, flotilă nenorocoasă, canalele și scurgerile orașului, licărind acolo ca niște lumînărele, scoțînd din noapte aici o față ascuțită de șobolan, acolo un ghemotoc de vată plină de sînge...

Nici orașul decent nu era mai însuflețit. Aceleași clădiri cu frontoane baroce, în formă de lire și clopote, aceleași canale cu apă verde. Bănci și magazine încă închise, baruri cu măsuțe pustii. Trecu prin piața Dam, luînd-o direct prin forfota porumbeilor, mai matinali decît oamenii. Aproape că nu se fereau din fața trecătorilor, aproape că puteai călca direct pe ei, pe trupurile lor îndesate, burgheze, prospere ca și orașul ce-i adăpostea. Coborî pe Damrak, pe lîngă masiva primărie, și pe lîngă ea trecu primul tramvai. Deja un pumnal îngust, înghețat, de lumină portocalie țîșnise printre două acoperișuri și lățea acum o fîșie fluorescentă pe macadam. Prin ea trecu Coca, orbită o clipă de soare, și trupul i se aprinse în toată tinerețea, grația și minunea lui. O clipă mai tîrziu redeveni cenușiu, anonim. Gara se vedea deja în fundal, palat de cărămidă ocupînd tot orizontul. În spatele ei era Ij-ul încărcat de vapoare și bacuri. Pe țărmul lui se ridicau depozite zmolite, cu pereți orbi, ca niște flamuri negre, care o speriaseră întotdeauna.

Găsi, în fine, ușa stacojie pe una dintre fațadele din stînga. Într-o parte și-ntr-alta a ei se aflau două mici firide, cu cîte un bust de ipsos în fiecare. Apăsă butonul de ebonită și auzi declicul care o anunța că ușa s-a descuiat. Pătrunse în întunericul cald și prăfos. Lumina de-afară se prelinse pe o distanță nedefinită în sala care părea că nu are margini. Apoi se lăsă bezna. Coca închise pleoapele și sprijini capul de lambriul peretelui. Uită complet că trebuia să pășească și să numere. Adormi cu un sentiment incomparabil de ușurare și, pentru prima oară, visă. Se visă în centrul unei săli uriașe, a cărei boltă era țeasta, fabulos pictată pe dinăuntru, a unei ființe omenești. Stătea pe dale dulci și lucioase de piatră lustruită, verzi întunecate, roșii și albe, alcătuind un desen geometric foarte limpede-n jur și tot mai strîns, mai estompat către marginile sălii. Enorm de departe, în centru, scînteia un mormînt de cristal. Știa că doar de acolo, doar culcată în acea raclă, putea desluși fresca de pe plafon, îi putea pătrunde complicata alegorie. Din orice alt punct al sălii, anamorfoze monstruoase o deformau, făcînd ca un trup de copil să devină o copită de demon și un car triumfal – o acuplare obscenă. Pe măsură ce alerga către mormîntul de cuarț, Coca trecea pe sub porțiuni de pictură ce se limpezeau pentru un timp, ca să sfîrșească în alte și alte deformări. Văzu, pe bolta ridicată la o distanță nemăsurată deasupra ei, o femeie goală, cu un fluture mare aproape cît ea în brațe. Fluturele se lungi într-o parte pentru a deveni o fată înspăimîntată, urlînd neomenesc în infern. Fața se strînse și se-nghesui, rămase în urmă și nu mai era acum decît una dintre miliardele de fețe care avuseseră vreodată ființă, fețe de muște și de păianjeni, de lipitori și de sarcopți ai rîiei, de acarieni și de oameni, de vulpi și de vipere, de îngeri și de ploșnițe, de broaște și de fetuși, fețe foindu-se, mișcînd mandibule și maxile, palpi labiali, căscînd boturi pline de colți, încruntîndu-se mînios sau zîmbind cu duioșie, fețe pline de ochi, de nări, de limbi despicate și de antene... Și toată marea aceea de fețe, din care nu lipsea nici una, nici măcar cea a străveziilor pești abisali, nici măcar fața bărboasă și blîndă a lui Dumnezeu, se contopea și ea deodată în chiar chipul Cocăi, care se văzu o clipă, cu capul dat mult pe spate, ca-ntr-o oglindă concavă care i-ar fi mărit fantastic figura, întinzînd-o pe toată bolta. Zulufii ei, căzînd pe umărul stîng, deveniră, cînd schimbă, fugind, unghiul privirii, priveliștea nepămîntească a lacului Como, întins între ghețarii veșnici ai Alpilor și presărat pe maluri cu orășele cu nume sonore, Belaggio, Cattenabia, fiecare adunat în jurul clopotniței sale. Și Cattenabia se schimbă, cu măslinii, chiparoșii și casele ei galbene, în buzele pline, rujate în formă de inimă, ale Katarinei, minuscula artistă de circ. Și tot astfel, imagine după imagine, mereu curgătoare, mereu trimițînd la ceva, dar cu sensul risipindu-se-n toate părțile ca boabele de mercur, se perindă deasupra capului Cocăi sublimul și hidoșenia acestei lumi, cometele și balaurii ei de lumină, oceanele ei de vomă și cupele ei de venin, gloria și nefericirea și atrocitatea și orgasmul pe care țeasta umană, vasul din care, sîngeroși, se adapă zeii, e-n stare să le cuprindă și să le ducă, nespartă, către buza lor. Ajunsă lîngă mormîntul ce scînteia curcubean, Coca ezită un moment, își scoase de pe ea toate hainele, apoi împinse capacul, o placă de cristal de stîncă groasă de-o palmă, intră în cutia cea limpede și trase, cu palmele, placa înapoi. Rămase așa, întinsă pe suprafața tare și neașteptat de caldă, privind, prin sticlă, bolta încăperii. Văzu atunci, pentru prima dată, plafonul pictat din punctul central al sălii, singurul adevărat, singurul ce ordona corect liniile de fugă ale minunatei imagini. Din miliardele de desene organizate în constelații și genealogii, simboluri și mituri, sisteme și aparate se alcătuia acum, tridimensional, căprui și blînd, un gigantic ochi care o privea. Cutia de cristal se reflecta ușor în pupila lui, ce alcătuia marea deschidere rotundă din centrul bolții. Ochiul era pretutindeni și nu i te puteai sustrage, era puternic și ferm. Coca începu să rîdă isteric, cu lacrimi de fericire curgîndu-i pe obraji. Se trezi cu ochii-n lacrimi și așa, plînsă și mușcîndu-și buzele, cutremurată, începu numărătoarea.

Deschise ochii după cei treizeci de pași și tresări. Chiar în fața ei, aproape piept în piept cu ea, stătea bătrînul în halat de mătase, privind-o cu toată fața deodată, cum o făcea întotdeauna. În spate, într-un con de lumină, era măsuța cu picioare curbe, pe luciul căreia strălucea o cutiuță de cristal goală și limpede. Blînd dar ferm, bătrînul o luă de mînă, cum nu se mai întîmplase niciodată, dar cum Coca se temuse întotdeauna că vor ajunge, la sfîrșitul timpurilor și soroacelor, și o conduse către un coridor deschis în peretele sălii, culoar lung, slab luminat, cu vitrine ca de muzeu de-a lungul lui, pe care fata nu-l remarcase pînă atunci. Intrară-n culoar și-ncepură să-l străbată lent, în ritmul tîrșit al bătrînului, așa că avu timp să privească exponatele din fiecare vitrină. Pe partea stîngă-a culoarului, în centrul fiecărei cutii de sticlă, se afla cîte-o feliuță de măduvă spinală, cu miezul cenușiu și învelișul alb sidefat. Părea să fi fost o singură măduvă, fără-ndoială umană, ale cărei zeci de secțiuni se-nșirau în tot atîtea vitrine. Pe măsură ce-nainta, Coca putu desluși cum pata cenușie din mijlocul feliuțelor, la început indistinctă, prindea tot mai mult conturul unui fluture. Fluturi mari, perfect conturați, largi și puternici în zona lombară, mai micuți și cu aripi mai ascuțite spre curbura spinării, se mențineau de-a lungul a vreo douăzeci de cutii, pentru ca, treptat, să își piardă iar forma în locul în care măduva devine deja trunchi cerebral. Cel mai mare și mai limpede dintre ei fusese colorat artificial și strălucea albastru electric în vitrina lui. Pe partea dreaptă-a culoarului erau de asemenea fluturi. Erau, de fapt, oase sfenoide de la baza unor cranii umane. Mai întîi mici ca extrase dintr-o țeastă de nou-născut, apoi din ce în ce mai puternice, cu anvergura aripilor tot mai mare, oase grele și totuși gata de zbor, recoltate de la zeci de cranii ale unor copii, și-apoi adolescenți, adulți și bătrîni... Chiar în dreptul fluturelui albastru din stînga ardea un sfenoid pictat de asemenea albastru electric, cel mai mare dintre ele, după care, în vitrinele următoare, oasele degenerau, deveneau poroase, o pulbere fină se măcina din ele, pînă cînd în ultima cutie de sticlă se mai afla doar o grămăjoară putredă de praf.

Coca pășea de-a lungul culoarului cu sentimentul că ochiul cel mare încă o urmărește, că a intrat cu ei pe coridor și-i urmează, umplînd coridorul și blocînd orice întoarcere. Mîna bătrînului era mare și cornoasă. Diamantul din ureche îi lucea stins în penumbră. În conductele auditive avea și acum bumbacul acela murdar, dezgustător. Acum observă Coca pentru prima oară, contrariată, că bătrînul avea trăsături negroide. O îndruma pe fată cu o anumită tandrețe, ca pe o mireasă dusă la altar. Dar o mireasă-n care deja încolțiseră durerea și frica. Erau doar doi, dar păreau deja o procesiune. Era tăcere, dar un fel de muzică înfricoșătoare, subliminală, se făcea auzită din ce în ce mai tare, de parcă nu aerul ar fi vibrat, ci spirala urechilor interne ale Cocăi, săpate în stînca țestei ei, ar fi-nceput să cînte ca niște corni de alamă. Deja vedeau, în depărtarea cețoasă, ieșirea din coridor. Era o lumină galbenă, intensă, de parc-ar fi fost gura unui cuptor cu aur topit. Glisînd către ea, fata avu din nou senzația că totul e pus în mișcare de foarte complexe motoare virtuale, că ea stă nemișcată în timp ce un program grafic calculează glisarea pereților, unghiurile și deformările perspectivelor, schimbările în textura zidurilor, cu ajutorul unei raze de incidență pornind din fruntea ei imobilă. Simți că altcineva privește prin ochii ei, cu alți ochi dilatați, oroarea fără margini a camerei în care tocmai pătrundeau.

Oroare care la-nceput părea o minune. Un singur perete, cel opus intrării, absorbea toată culoarea din cameră. Ceilalți trei erau văruiți în alb ca și cînd nici n-ar fi existat. În fața uluitorului perete era instalat, chiar în mijlocul sălii, montat solid în podea, un scaun dentar, aidoma celor din zona întunecată. Bătrînul o conduse, deși nici nu mai era nevoie, pe Coca spre scaun și fata se așeză, hipnotizată, pe mușamaua lui rece. Gleznele și-ncheieturile mîinilor îi fură prinse în brățări de oțel. Un cerc de oțel îi înconjură, încet, gîtul, ca un colier ciudat de elegant. Capul femeii odihnea acum între cele două rezemătoare rotunde, de care, chiar dac-ar fi vrut, nu se mai putea desprinde. Coca nu mai vroia însă decît să aibă încă un ochi, în frunte, ca să poată vedea și mai bine spectacolul încremenit din fața ei. Nici nu-și dădu seama cînd un mecanism cu zgomot de clicheți începu să-i îndepărteze ușor picioarele, lăsîndu-i la vedere pulpele cu urme de degete de la clienții din ultimele zile și chiloții neașteptat de cuminți, tetra, din cei pe care-i purtau toate fetele din fabrici în Bucureştiul anilor '50. Nu avu ochi pentru hidosul, inumanul sex şerpesc ieşit de sub poalele halatului stacojiu. Nu simţi ura cu care îi fură smulşi chiloţii, iar dacă ţipă cînd fu deodată pătrunsă ca de un ac de seringă, ca de un ac de viespe înfipt în carnea ei, crezu că, de fapt, ţipă de groază şi de nebunie la vederea marelui, pestriţului perete din faţa ochilor ei. În timp ce Monsieur Monsú, care-o pîndise de decenii, supraveghindu-i creşterea, educaţia, nutriţia ca un bătrîn desfrînat care adoptă o orfelină, zvîcnea în ea cu acul lui veninos, marea păcătoasă nu mai era decît un singur organ de simţ, incapabil să mai primească şi altceva decît unicul stimul ce-l activează: codul pietrificat al marelui perete, de parcă peretele însuşi ar fi fost retina fragedă a femeii, *macula lutea* în care s-ar fi îngrămădit spectacolul total al lumii.

Peretele era, în întregime, un uriaş insectar. Ordonaţi în rînduri şi coloane, pe toată suprafaţa îşi întindeau aripile fluturi, cei mai mari şi mai frumos coloraţi ce-ar fi putut fi văzuţi vreodată. Aripi largi şi puternice, cu doi ochi micuţi în partea de jos, corpuri groase şi inelate. Cîte-un piron de oţel, înfipt în corpuri, între două inele, ţintuindu-le pe cutele satinului sidefiu cu care era peretele îmbrăcat. Cîte-o plăcuţă de alamă gravată cu cîte-un nume sub fiecare dintre ei. O, frumuseţe, de ce gura ta e mereu atît de amară? De ce e cumplit orice înger? De ce numim monstru orice minune inepuizabilă? Pe plăcile de alamă nu erau înscrise nume de genuri şi specii, ci nume de femei: Corrie, Petra, Gertie, Ans, Joke... Şi triumfătoarele trofee cu aripile-ntinse nu erau gingaşe lepidoptere, ci oase iliace, prinse pe vertebrele lor, centuri pelviene, largi, generoase, de femei ce fuseseră iubite cu patimă, bazine ce ocrotiseră cîndva feţi ghemuiţi, visători, cu faţa umbrită de aripile fluturelui matern. Şolduri largi, cu pielea mată şi dulce, îmbrăcaseră cîndva aceste oase, care ieşiseră acum din grăsimea lor ca dintr-o crisalidă şi îşi zvîntau lamele şi arcurile-n lumină. Zeci de oase ale bazinului, pictate dement, se-nşirau pe perete, fracturînd mintea celui ce le-ar fi privit, aşa cum distrugeau acum, neuron cu neuron, creierul femeii martirizate de pe scaunul dentar. Căci de la-nceput, dintr-o privire, Coca văzuse plăcuţa cu numele ei, deasupra căreia nu se afla nici un fluture. Era singurul loc complet gol de pe tot zidul, cu satinul de sidef ușor încrețit, ca-ntr-o cutie cu bijuterii.

Abia după ce bătrînul își retrase sonda ihtifalică din corpul ei, fata simți cum sperma lui înghețată, neurotoxică, îi amorțește trupul cu-ncetul. Era acum prada vie, cu nervii-n alertă, cu ochii lărgiți de groază, dar incapabilă de mișcare, dusă de viespe la cuibul larvelor ei. Era șoarecele hipnotizat de piton, lăsîndu-se înghițit de viu, dizolvat de viu de acizii lui gastrici. Era victima dintotdeauna, singură și neputincioasă, la cheremul călăului ei, în celula îngropată adînc sub pămînt. Era ochiul secretînd o lacrimă limpede de substanță P, răspunzătoare de chimismul iluminat al durerii. Cu acest lichid nespus de amar a fost umplut Graalul, iadul întreg a fost stors în caliciul lui, trupuri arse și jupuite de vii au fost stoarse ca strugurii de picioare goale, însîngerate, de arhangheli pentru vinul transparent, scînteietor al chinului, fricii, ororii, sfîșierii, smulgerii, cancerizării, rezecției, străpungerii, sfărîmării, înveninării, carbonizării, gazării, fierberii în ulei și în plumb topit, vinul disperării noastre cea de toate zilele. Este vinul chinului sufletesc, al lacrimilor de sînge, al dragostei ne-mpărtășite, al urii neputincioase, al umilinței, al remușcării, al adunării păcatelor și ticăloșiilor în sufletul omului matur. Era vinul căutării disperate-a lui Dumnezeu, vinul amar al nemaigăsirii lui, teroarea fără margini a copilului rătăcit în mulțime, cu mînuța scăpată din mîna mamei sale, pe care n-o va mai revedea niciodată. Vinul speciilor ce se sting, al civilizațiilor ce dispar, vinul sfîrșitului de neocolit al umanității, al ștergerii de sub stele a fiilor și fiicelor noastre, vinul trilioanelor de ani ce ne vor acoperi ca un pămînt tăcut. Vinul promisiunii că vom fi Dumnezei și-al neputinței de-a fi, vinul promisiunii nemuririi și-al dispariției noastre eterne. Poate acesta-i destinul și sensul lucidității noastre de-o clipă: un strop infim de suferință stors din trupul nostru cînd s-a copt îndeajuns. Poate de-aceea sîntem cu toții striviți atît de brutal. E nevoie de miliarde ca să umple-un pahar, paharul plin pîn-la buză și revărsîndu-se al nenorocirii și sfințeniei ființei noastre.

Pe tăvița din față a scaunului dentar se afla acum, deschisă, o valijoară cu pereți palizi, de fildeș, în care străluceau, în locașurile lor, instrumente reci și nemiloase. Înlănțuit de fotoliul de tortură se afla acum un corp mutilat, cenușiu, din care stropul scînteietor fusese deja stors, picurase-n cupă și cupa fusese dusă la buze şi sorbită pînă la fund. Bătrînu-n halat stacojiu pironea acum pe perete ultimul fluture-nsîngerat. Între zecile de oase iliace multicolore, era singurul menit să rămînă așa cum era, dezgolit, neatins de culorile mincinoase. Din el picura sînge, pătînd satinul cel încrețit, și-avea să picure sînge mereu.

Dac-am trăi într-o lume plată, într-un plan fără limite din care n-ar putea scăpa nimic în afară, a treia dimensiune ar fi de neimaginat pentru creierele noastre de hîrtie. Personajele dintr-o poză sînt țepene și încremenite pentru că mintea lor nu e destul de complexă ca să le facă să trăiască. Îi lipsesc pentru asta două dimensiuni: adîncimea și timpul. Acestea ar putea exista (și există) chiar în proximitatea lor, fără ca ele să le poată percepe, căci tot ce interferează cu o lume, venind din afara ei, e reinterpretat în datele acelei lumi. Dacă planul lumii lor ar fi străbătut, perpendicular (noțiune pe care nu le-ar fi cu putință s-o înțeleagă) de o sferă, ei ar percepe-o ca pe apariția bruscă a unui punct, urmată de lățirea sa într-un cerc opac, care ar crește pînă la maximum și apoi ar începe să descrească, tot mai accelerat, pînă ar rămîne iarăși un singur punct, care ar dispărea în neant. Ce va fi fost acel fenomen curios, celor plați le-ar fi cu neputință să înțeleagă. Dacă un obiect mai complex, o furculiță, de pildă, ar străbate, la fel, lumea lor, dinspre ei s-ar vedea patru cercuri micuțe care s-ar contopi apoi într-un oval, ce s-ar îngusta și s-ar lărgi iarăși treptat, ca să dispară brusc în văzduh. Tristețea acelei lumi, închisoarea ei fără speranță, ni se revelează mereu cînd privim fotografiile. Nu ne putem gîndi, privindu-i pe acei oameni care rînjesc ca paraliticii, decît la marii amputați sau la cei care, avînd lobul parietal lezat, ajung să nu-și mai recunoască jumătate din corp, să-ncerce s-o arunce jos din pat sau chiar s-o seducă, de parcă ar fi cineva cu totul străin. Ne gîndim la cei ce nu se mai recunosc în oglindă, la cei ce nu mai recunosc fețele celor dragi, la cei excoriați de afecte sau de cuvinte. La cei chinuiți de durerea unui organ amputat. Să-ți lipsească o dimensiune e mult mai cumplit decît să te naști orb, surd și mut, căci atunci nu mai ești sigur nici măcar că exiști. Nimic mai absurd decît să crezi că personajele „trăiesc“ într-o carte: liberul arbitru le lipsește cu desăvîrșire. De cîte ori deschizi cartea, vor face aceleași gesturi, vor spune aceleași vorbe. Iar dacă, prin nenumărate manevre și pase, autorul le va da, pe parcursul sutelor de pagini, volum, va fi o iluzie tristă totuși, ca valorizarea prin densitatea culorii-n pictură. De-o mie de ori ar fi fost pentru ele mai bine să fie lăsate așa, grotesc de nedesăvîrșite, pentru ca disperarea lor fără margini, de osîndiți prinși în blocul de gheață, să le rămînă întreagă.

Noi înșine, însă, plîngîndu-i pe ei, cei care, în crusta lor de azotat de argint sau încifrați în litere risipite pe-o rogojină de stuf, sau pictați pe-o frumoasă urnă greacă, sînt jupuiți de adîncime și timp, sîntem la rîndul nostru atinși de-o agnozie ciudată. Ce straniu li se va fi părînd celor întregi cu adevărat că noi percepem întotdeauna doar jumătate din lucruri, zbătîndu-ne astfel mințile în zadar ca un fluture cu-o aripă smulsă. Căci agnozia spațială a celor bidimensionali devine la noi una temporală, cu efecte devastatoare. Căci noi nu vedem și nu înțelegem a patra dimensiune, timpul. Percepem obiectele care vin perpendicular pe lumea noastră, dinspre timp, traduse doar în trei dimensiuni, exact cum sfera devenea cerc în lumea plată. Așa încît o sferă din lumea noastră nu poate fi decît reprezentarea în trei dimensiuni a sferei adevărate, care trăiește în timp, și care e un obiect de neînțeles pentru noi. Un copac din grădina noastră e doar o secțiune prin copacul adevărat, care ne-a intersectat perpendicular lumea, intrînd în ea ca sămînță, crescînd ca o plăntuță fragedă, ajungînd, rămuros și plin de fructe, la apogeu și apoi ieșind, uscat, din planul tridimensional al universului nostru. Fiecare obiect și fiecare ființă din jurul nostru e o-nțepătură perpendiculară pe spațiul acestei lumi, dar el, cu adevărat, este obiectul care începe cu originea sa în timp și se încheie cu sfîrșitul său. Forma fiecărui obiect e una de fus, cu o origine, un apogeu și-o diminuare, pe care nu le percepem, căci noi nu percepem cu adevărat timpul. Memoria noastră, aripa deplin dezvoltată cu care lopătăm în timp, construiește o succesiune de instantanee prin care traduce, intuitiv, jumătatea obiectelor trecută deja prin planul lumii noastre. Cealaltă jumătate, care urmează să treacă, ne rămîne mascată și inaccesibilă, deși revelată uneori prin forța ambiguă a profeției. Căci trecutul e totul, iar viitorul – nimic. Așa încît fluturele minții noastre încearcă să zboare cu o aripă reală, multicoloră, plină de nervuri și acționată de puternice motoare de căutare, pe cînd cealaltă rămîne virtuală, un contur punctat, modelat mimetic după forma celei dintîi. Lateralizarea gîndirii noastre între emisfera dreaptă și cea stîngă primește, astfel, suprapusă pe ea, o altă lateralizare, între perceperea trecutului și cea a viitorului. Mecanica de diascop a trecutului își găsește, astfel, analogii în zona sintactică și secvențială cu care vorbim și socotim, iar enigma încremenită și holistică a viitorului seamănă ca doi gemeni cu zona tarkovskiană, mistică și adîncă a părții drepte a minții noastre, cea cu care desenăm, cîntăm, înjurăm și ne rugăm.

Primii ani de copilărie sînt capul ciudat, vîrît în lumea noastră, al unei ființe prelungi, al cărei torace e adolescența, pîntecul – maturitatea, și care diminuează într-o coadă tot mai îngustă. În fiecare clipă a vieții noastre sîntem secțiuni prin această ființă. Partea ei deja trecută de pelicula lumii ne populează memoria, hernie dilatată a minții, iar cea care urmează să lunece, fața noastră ascunsă, imprevizibilă, e o proiecție oarbă, o iluzie optică, așa cum mintea completează obiectele incomplet desenate. Aici, pe pelicula noastră, sîntem mereu în mișcare și transformare, glisăm dinspre naștere către moarte, dar în realitatea cu patru dimensiuni sîntem o ființă eternă, imobilă, scanată doar, ca de-un tomograf metafizic, de membrana lumii pe care în aparență o locuim. Sîntem, e adevărat, trecători, dar nu pe lume, ci *prin* lume, o traversăm cum am trece printr-un mare portal, împreună cu toate lucrurile ce ne-nconjoară. Căci toate trăiesc în eternitatea celor patru dimensiuni, toate pătrund în spațiu ca origini disparate (lemnul copacilor, fierul din zăcăminte, cleiul organic, pigmenții vopselei, la-nceput risipite prin lume, ca un mănunchi de tentacule la gura unei sepii), apoi se adună-n mănunchiuri (cuie, scînduri, vopsele) și se-mbină într-o formă de apogeu (un scaun), care rezistă o vreme la zenitul vieții sale gestaltice, asemenea maiestuoasei coame de calcar a stegozaurilor, și-apoi se degradează, putrezește, ruginește, se disipează în alte zone, ca un alt mănunchi de filamente ce urmează ființa cea adevărată.

De ce trebuie ca marile și minunatele lucruri reale să-ntîlnească membrana spațială a lumii noastre ? De ce trebuie să diminueze atît, să renunțe la dumnezeiescul din ele, să se prefacă mereu că se nasc, trăiesc și mor, că suferă și că acționează ? De ce hipersfera universului nostru a trebuit să străbată pelicula, intrînd în lume cu polul Big-Bang-ului, lățindu-se-apoi în secțiuni succesive pînă la maxima expansiune a ecuatorului sferei, pentru ca apoi să diminueze la polul opus, la Big Crunch ? De ce vînzoleala și haosul din diapozitivele succesive, cînd sfera lui nemuritoare e atît de liniștită și de perfectă ? Poate fiindcă lumea adevărată, pe care ochii adevărați o percep, e o întrolocare de foițe de ceapă, fiecare mai bogată cu o dimensiune decît cea dinainte și mai săracă decît cea care-i urmează. Cum ar putea arăta locuitorii lumii din miezul foițelor, lumea redusă la un punct ? Sau cei care-ar fi linii în lumea cea lineară ? Din poze, filme, desene animate și cărți ne-nchipuim cum arată marii infirmi ai lumii de imediat de sub noi, lumea plată în care, dacă ne-am vîrî degetul, personajele dintr-un western ar vedea apărînd, în plină preerie, un soare plat pe o boltă plată. Dacă și-ar vîrî degetu-n lumea noastră o ființă din lumea de imediat după noi, am vedea și noi apărînd pe boltă o sferă uriașă, inexplicabilă. Dar foițele nu se opresc aici, și ne putem imagina că însăși ființa noastră cu patru dimensiuni, care-ncepe cu nașterea noastră și se termină cu moartea noastră, așa cum noi începem cu creștetul și ne terminăm cu tălpile, nu e decît o altă iluzie, a trecerii perpendiculare a unei ființe deja de neconceput, ce ar avea cinci dimensiuni, prin foița ce-ar cuprinde lungimea, lățimea, adîncimea și timpul. Și tot astfel la nesfîrșit, pînă cînd toate petalele înghiocate s-ar contopi în ideea de trandafir și pînă cînd toate pleoapele s-ar ridica, și ultima ar fi chiar ochiul care începe să vadă.

Corpul nostru real, în patru dimensiuni, începe mereu într-un uter. Doar prin aceste portaluri putem pătrunde, perpendicular, în lumea volumelor. Dac-am putea intra pe oriunde, am întîlni pretutindeni, pe stradă și-n case, sub pămînt și între stele, fetuși chirciți, în diverse stadii de dezvoltare, pulsînd lent ca niște peștișori, crescînd, devenind nou-născuți. Am intra într-o cafenea și, în fumul de țigară ce se ridică lent, fractalic, către tavan, ar scînteia deodată, la doar o palmă deasupra ceștii noastre, un ovul abia fecundat. Pentru ființele umane există însă porți privilegiate, obligatorii, așa cum în Bardo Thödol, cu părul fluturînd în vîntul cumplit al karmei, cauți refugiu pînă și-n pîntecele cele mai umile. Firește, sîntem precedați de filamente și cili cauzali, dar vîrful creștetului nostru adevărat e oul viu ce coboară-n josul trompei din burta unei mame și înnădește în uter. Țeasta noastră, încet scanată de pelicula lumii, e fătul ce crește mai mult și mai mult, fiind pe rînd pește, amfibian, reptilă și mamifer, acoperindu-se de-o lînică simiană și apoi lepădînd-o, în ultima lună, cînd străbatem cu totul portalul și ne strecurăm gîtul și umerii-n lume, desprinzîndu-ne cu totul de insula fericită de unde-am venit. Ca să putem înota prin sutele de foițe întrolocate, să le putem sparge cu creștetul și să lăsăm în urmă siajul înspumat al istoriei noastre, avem cu toții corpul hidrodinamic, precum cel al delfinilor. Atacăm lumea noastră cu-o singură celulă, ne extindem exponențial, lărgind tot mai mult (doi, patru, opt, șaisprezece, treizeci și doi, șaizeci și patru...) cercul de pătrundere, pînă cînd, lent, atingem grosimea maximă a maturității, cînd gîndim amplu și lent asemenea cosmosului care-a atins limita de expansiune și cînd permitem uterelor noastre să devină portaluri pentru alte ființe, din cea de-a patra dimensiune. Diminuăm apoi, lent, într-o coadă tot mai zbîrcită, mai acoperită de solzi, mai atacată de boli, pînă cînd praful, pulberea, putregaiul și viermii ne risipesc iarăși într-un coloid impersonal. Dar din interiorul *acestei* lumi, singura cunoscută, cu gîndirea, simțurile și reflexele și mai ales cu limitele oribile ale puterii noastre de a-nțelege viitorul (lobii frontali nu sînt decît țigănci ghicitoare, pierdute-n solomonii și superstiții), nu vom putea niciodată să vedem holistic – și nu într-o umilitoare succesiune – nici măcar propriul nostru corp, nici felul în care va arăta soarele mîine. Nici dacă frunza de arțar, îngălbenită de toamnă, va mai rămîne o zi pe creanga ei înnegrită. Lobii frontali ne sînt plini de linii punctate, duse în prelungirea fermelor contururi ale memoriei. Linii punctate ce asigură și înșală, linii ale dorinței, ale omenescului, linii nu ale lumii, ci ale noastre, prin care desenăm viitorul după chipul și asemănarea noastră. Îl desenăm pe mîine în culori mai strălucitoare decît a avut ieri, desenăm trupului nostru o piele mai fină, soarelui nostru raze galbene și triunghiulare. N-avem culori pentru nenorocire, nu știm să pictăm realist catastrofa, sîntem orbi la lumina de fiară-a apocalipsei.

Nu știm ce urmează să se arate, nu putem înțelege schimbările. Monstruosul leu al furnicilor, cu căngi și mandibule hidoase, devine adultul înaripat, de o grație fascinantă, curva devine sfîntă și incestuosul devine papă. Nu știm ce formă are cu-adevărat o casă, pentru că nu vedem din ea decît jumătatea trecută. Ar putea fi un lung paralelipiped temporal, străbătînd lumea noastră în sute de ani, sau s-ar putea termina brusc, mîine, printr-un incendiu sau o prăbușire asurzitoare. Am putea străbate pelicula toți, ca un imens banc de macrouri, grupat strîns într-un contur la rîndul lui fusiform, pentru milioane de ani de acum înainte, explorînd spațiul, populînd galaxia, umplînd explozia încremenită a lumilor cu mucegaiul nostru încăpățînat, sau am putea dispărea chiar în fașă, în cîțiva ani, într-o catastrofă nebănuită, o dată cu piatra înfășurată în cer albastru pe care ne-a fost dat să trăim.

Tu, care citești acum, întinsă pe canapeaua ta, cartea asta de necitit, care nu spune nimic, nu vrea nimic și nu-nseamnă nimic, traversezi împreună cu ea, ca o navă cu pînze, planul transparent al lumii noastre. Ești, la începutul acestei fraze, o secțiune la tomograf – o femeie cu o carte în mînă – ghilotinată dintr-un calup fusiform care-i adevăratul tău corp, iar acum ești o altă secțiune, cu o altă secțiune de carte în mîini. Cartea mea te-nsoțește ca un pui de focă urmîndu-și mama, cu mult mai scurt decît ea, iar ceea ce se desfășoară-ntre voi, plasa deasă de păianjen dintre creierul tău și ea (două manuscrise față-n față între care gîndurile și intuițiile și tropismele tale glisează ca o suveică sau ca o rază tot mai intensă între oglinzile unui laser) străbate de asemenea perpendicular membrana existenței, devenind o sferă sclipitoare de abstracțiuni, adevărata carte, interfața dintre mintea mea și a ta, felul în care eu mă aplec adînc asupra ta și-ți vorbesc. Căci așa cum între doi oameni navigînd alături se întîmplă povestea lor de dragoste, altceva decît ei, mereu alta, mereu cu o personalitate imprevizibilă dinainte, ca un copil pe care minţile lor, după o pasionată copulare, l-ar zămisli, la fel obiectul posac, ca o placă de lemn, al cărţii nu-i cartea însăşi, ci instrumentul prin care cartea are o şansă să se producă. Injectez prin ea, în mintea ta visătoare, jumătate din codul meu genetic. Abia în ţeasta ta ocrotitoare cartea se va putea dezvolta, cînd va fuziona cu jumătate din codul fiinţei tale.

Acum, însă, cînd scriu rîndurile-astea, tu încă nu bănuieşti că acest lucru trebuie să ţi se-ntîmple, pentru că nu a intrat încă-n lume secţiunea corpului tău cu o carte în mîini. Încă n-ai fost la librărie (poate că nici măcar librăria la care vei merge nu există acum) şi încă nu ţi-au căzut – dacă-ţi vor cădea vreodată, însă acest lucru, măcar, e sigur, de vreme ce citeşti, acum, frazele astea – privirile pe coperta acestei cărţi, dacă ea va fi o carte şi va avea, cîndva, o copertă. La fel, nu a intrat încă-n lume cartea asta în întregimea ei, ci pătrunde încă încet, pagină după pagină şi literă după literă, ca şi cînd ar creşte şi s-ar înălţa, foarte lent, din lemnul mesei mele, ca o floare de hîrtie murdărită de pastă de pix. Sînt sute de diapozitive suprapuse, fiecare pagină o secţiune din lumea ei, fiecare atît de subţire, încît prin pieliţa ei se văd vasele capilare şi terminaţiile nervoase irigînd literele, care fără ele s-ar veşteji. Manuscrisul intră-n lume chinuitor de încet, fiecare pagină lăsînd după ea jeturi de linii punctate ca nişte mănunchiuri de raze, ca nişte faruri îndepărtate după care-mi ghidez vîrful de metal galben al pixului. Nu ştiu ce voi scrie în pagina următoare. N-am ştiut niciodată, aşa cum n-am putut vedea-n minte niciodată contururile gălbui ale zilei de mîine. Nu ştiu dacă, în continuarea acestei pagini (acestui cuvînt, acestei litere, sau după paranteza aceasta), voi fi dăruit cu o viziune copleşitoare sau cu o stupiditate ridicolă, dacă nu voi lăsa restul caietului alb, dacă nu voi da foc manuscrisului, camerei, blocului, sau voi face un atac cerebral sau unul de inimă. Nu ştiu dacă un cutremur nu-mi va storci corpul printre betoane şi fiare, amestecîndu-mi creierul şi sîngele cu manuscrisul. Oricînd bancul compact al celor zece mii de lucruri, străbătînd pelicula ca de balon de săpun a lumii, s-ar putea termina brusc, ca o pupă plată de navă, fără alungire, cîrmă, elice şi siaj. N-ar fi nimic deosebit: dintr-o dată galaxiile și supergalaxiile ar dispărea. Ar rămîne doar strălucirea fericită-a peliculei, vidul luminos despre care vorbesc toți misticii, fondul higgsian, nemuritor, al conștiinței acestei lumi, prin care toți trecem fără teamă de moarte, căci a spune că vei muri e ca și cînd ai spune că deasupra creștetului tău sau sub tălpile tale ești mort.

Da, lumea e-ncremenită și perfectă, și o dată cu ea toate lucrurile care-o compun. Toate întîmplările sînt întîmplate de mult și toate cuvintele au fost deja spuse. Cenușa noastră e prinsă în goluri de forma trupului nostru, ca la Pompei, și nu putem mișca un deget decît pe traiectoria pe care deja l-am mișcat, și nu putem gîndi un gînd decît făcînd să rezoneze rețele neurale care deja au rezonat și rezonează de cînd lumea, și orice-am face, chiar revoltîndu-ne, nu vom ieși din mulajul lumii noastre reale, căci revolta a fost deja prevăzută și represaliile s-au întîmplat. Sîntem actori într-un film proiectat pe vasta pînză a existenței, spunem replici identice, zîmbim identic spre obiectiv, și am face-o la fel și dacă filmul s-ar proiecta de miliarde de ori. De zeci de ori vei citi cartea asta, gîndind la fel despre ea, aruncînd-o sau sărutînd-o sau punînd-o la loc în bibliotecă, între alte cărți deja scrise, deja citite de cînd există lumea și pînă cînd ea va ieși, cu polul vegetativ înainte, din zarea aceasta, ca să se întoarcă poate în ea, cu polul animal, ca un pendul ce-ar străbate existența, înainte și-napoi, etern, un foc nestins, o veșnică reîntoarcere, corsi e ricorsi, incrementa atque decrementa, alternanță de spațiu și timp, creier și sex, conștiință și existență, plin și gol, vertical și orizontal, Big Bang și Big Crunch.

Sîntem trupuri tîrîtoare, neputincioase, incapabile să ieșim din imago-ul nostru, împăstați în lumea noastră cu un clei pe care chiar noi îl secretăm. „Să nu iubești lumea“, avertizează toți misticii. Nu secreta saliva care te îmbălează și te ține lipit de frunza ta, din copacul tău, între miile de copaci. Glisăm mereu, cu mișcări peristaltice, mereu în același plan, cu simțurile îngrămădite în partea din față și tîrîndu-ne înapoi sexele și ovarele pline cu ouă. Între creier și sex avem doar un tub digestiv, un jet de materie pe care stăm înșirați ca o mărgea pe o ață. Ne tîrîm veșnic pe acest fir, îl înghițim și îl defecăm și asta e viața noastră. Să bem și să mîncăm, căci mîine vom muri. Și construcțiile minții noastre și fantasmele sexului nostru înaintează o dată cu noi, de-a lungul crengii noastre, și realizările vieții noastre sînt o dîră lucioasă de bale pe frunza care ne ține. Oricît am gîndi, gîndim în acest plan, în direcția minții și-a sexului, căci mintea noastră însăși e modelată de planul în care se mișcă, așa cum ochiul de sepie nu vede contururile, ci doar mișcarea. Nu doar vedem, ci și gîndim doar de la roșu la violet. Nu înțelegem decît ce deja am înțeles, nu credem decît ce deja am crezut. Dar cum ar fi să vedem întreg spectrul din care vederea-i doar o gaură într-un zid nesfîrșit? Să vedem cu toată pielea și să gîndim cu toate celulele, ca și cînd am fi alcătuiți în întregime din neuroni? Chiar și așa, n-am face decît să ne tîrîm înainte, mai repede și mai eficient poate, să ne lipim pachetele de ouă în locuri mai protejate și să ne extindem în toată pădurea de pulbere cosmică, să ne țesem rutele interstelare ca o planșă scînteietoare plină de țărînă și frunze moarte.

Nu putem gîndi ideea de zbor și nu putem naște ființe înaripate pentru că gîndirea și nașterea aparțin acestei lumi și ne lipesc mai strîns de această peliculă. Dar viermii care sîntem în grosimea timpului, cei ce au drept cap embrionul și drept coadă muribundul, pot simți dintr-o dată feromonii cumpliți ai Dumnezeirii. Sînt vezicule singuratice venind perpendicular din miezul trandafirului, străbătîndu-i petalele, refractîndu-se-n retinele sale groase, înfășurate strîns una-n alta. Sînt atît de rare, încît aproape că nu-i cu putință să se-ncîlcească vreuna în enormele noastre antene penate, dacă asta nu ne e dat, dacă un deget al grației (sau al damnării? este unul și-același lucru, căci damnatul e și el un ales, iar Iuda va trăi la fel de mult ca Isus, căci în orice casă sînt vase pentru cinste și vase pentru rușine) nu ne-ar atinge, căci înșiși feromonii sînt degetul. Cînd vezicula ne atinge, ca o lacrimă de acid lisergic, ne cutremurăm atît de puternic, încît membrana însăși care ne ține intră-n vibrație. Un balet chimic se declanșează în trupul nostru. Saliva de păianjen celest ne dizolvă țesuturile, le transformă-ntr-un lapte organic, cuprins în coaja-ntărită a agoniei noastre. Creierul ni se prelinge-n stomac, traheea în limfă, oasele-n inimă și în mațe. Cîmpuri electrice străine, ca niște degete ce ne frămîntă rapid, încep să ne refacă, altfel, schema corporală, și-ncet izvorîm, din apă și Duh, încuiați în mandorla de raze a crisalidei. Sîntem remodelați, reprogramați, dar nu ca în uter, unde creșteam linear, pe axa timpului, ci cu toate datele deodată, lunecînd concentric de la haos la ordine și superordine, pînă cînd devenim altă ființă, orientată nu de-a lungul frunzei și crengii, ci perpendicular pe ele, în stare să se afunde în lumile concentrice și să le cuprindă, zburînd deodată în toate părțile, prin toate dimensiunile. Lăsînd crisalida goală în urmă, vom ieși din ea umezi, zbîrciți, cu cîțiva lobi înghesuiți unu-n altul, dar încet ne zbicim și începem pomparea. Un lichid nou, oniric, începe să umfle aripile zgîrcite, și emisferele se desfac, se întind, circumvoluțiunile pier, corpul calos se îndreaptă și-și întinde-nainte pedunculii olfactivi ca două antene cu măciulii fațetate. Aripile se întind, mozaicate, multicolore, pînă ajung țepene ca niște lame baroce, și ființa psihică poate acum să-și ia zborul.

Nu e deloc întîmplător că întregul nostru creier, cu nava lui maiestuoasă, cu arhitravele lui, cu bolțile lui pictate, cu naosul și pronaosul său de cărniță albă, cu acoperișul său plumbuit și cu eternele, strălucitoarele cruci care ard în soare pe vîrfuri, s-a dezvoltat în întregime din străvechiul bulb olfactiv. Căci funcția sa a rămas aceeași, deși mirosul pe care-l vînează e atît de schimbat. Ne îndreptam cîndva, chemotactic, cu nările dilatate, către sursele noastre de hrană și simțeam în cerul gurii amarele emanații ale subțiorilor femeii noastre. Adulmecam duhoarea de fecale, urină și carne stricată a unor inflorescențe perverse. Un minuscul turbion de mireasmă ne aducea în memorie spații vechi și o chinuitor de dulce amețeală. Pe-atunci, miresmele erau bucățele smulse din lucruri, molecule învîrtejite levitînd în gelatina aeriană. Acum lucrurile înseși vin către noi ca miresme. Mărul cel verde-gălbui, bătut în mai multe locuri sub coaja lucioasă, nu mai trimite emanația sa acrișoară în cercuri de aer de jur-împrejur, ci devine el însuși un grăunț de miros. Femeile ne apar ele însele ca molecule de parfum, clădirile însele nu mai miros a tencuială proaspătă: Dumnezeu însuși își trimite-nspre noi mireasma lui de măr, de femei și clădiri, grăunțe olfactive pe care, cu bulbul ce ne-a umplut toată țeasta, le interpretăm, le clasificăm și-ncercăm să detectăm de unde vin. Construim modele haotice de turbioane de vînt ce le aduc înspre noi, încercăm să-nțelegem mesajul moscat, mereu cutremurați de gîndul că am fost aleși și că nu vom putea face față alegerii. Reduși la un mare organ olfactiv, cu nimic altceva-n jur decît miresme, căci în definitiv trăim în trandafirul fantastic al minții, lopătăm către noi înșine, către centrul de lumină topită din centrul nopții, către păianjenul din mijlocul plasei lui, către zona fără mireasmă, dar de la care pornesc miresmele, din centrul ființei noastre. Către ochiul orb din mijlocul privirii. Către creierul fără receptori ai durerii din mijlocul suferinței. Către punctul imobil al lumii rotitoare. Numai acolo este ieșirea, la intersecția comisurilor țestei, doar pe acolo poți ieși din acest univers și-l poți privi, în fine, ochi în ochi, creier în creier, buze în buze, zîmbet în zîmbet pe Cel ce te aștepta, într-o lume densă, într-o lumină densă, purtînd pe creștet, ca o sferă de diamant, al șaptelea Chakra, Shahasrara, arzînd orbitor, orbitor, orbitor...

SFÎRȘITUL VOLUMULUI AL DOILEA

BIBLIOTECA PUBLICĂ
N. BĂLCESCU
Șos. [illegible] nr. 86
BUCUREȘTI

La prețul de vînzare se adaugă 2%,
reprezentînd valoarea timbrului
literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
Cont nr. 2511.1-171.1 / ROL,
B.C.R. Filiala sector 1, București

Redactor
VLAD ZOGRAFI

Apărut 2002
BUCUREȘTI - ROMÂNIA

Tiparul executat la:

Garamond
- Tipografie s.r.l. -

Tel.: 064-414-054